

M U H A M M E D K U T U B

İslâm İnancı

國學

RİSALE

8. Baskı: İstanbul, 2016

ISBN 978-9944-275-32-3

İslâm İnancı / Muhammed Kutub

Çeviri: Nureddin Yıldız

Tashih ve Redaksiyon: Kevser Türkay Kurt

Kapak: Ramazan Erkut

Ofset Hazırlık: İbrahim Akdağ

Baskı-Cilt: Step Ajans Matbaacılık Ltd. Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cad. No.11 Bağcılar / İstanbul
Tel: 0212 446 88 46 / e-mail: stepajans@gmail.com
Sertifika no 12266

© Bilimevi Basın Yayın Ltd. Şti.

Tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın yayınlanamaz, elektronik veya mekanik
yollarla kopyası yapılamaz, bilgi olarak depolanamaz veya çoğaltılamaz.

Bilimevi Basın Yayın Ltd. Şti.
Akşemsettin Mahallesi Okumuş Adam Sokak No: 24/A FATİH / İSTANBUL
Tel: (0 212) 521 70 61 - Faks: (0 212) 521 90 99
risale@risale.com.tr

MUHAMMED KUTUB

İSLÂM İNANCI

Çeviri

Nureddin Yıldız

Muhammed Kutub, 1919 yılında Mısır'ın Asyut şehrinde doğdu. Merhum Seyyid Kutub'un küçük kardeşidir. Liseyi bitirdikten sonra girdiği Kahire Üniversitesi'nin İngiliz Filolojisi bölümünü ve Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Üniversite yıllarında bir yandan psikoloji üzerine eğitim görürken, öte yandan İslâmî araştırma ve incelemelerde bulundu. Nasır yönetimine karşı verdiği mücadele dolayısıyla 1954'te hapse giren Muhammed Kutub 1955'te serbest bırakıldı. Ancak 1965'te tekrar hapse atılarak 1971'de serbest bırakıldı. İslâm dünyasında çeşitli üniversitelerde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Yazarın elinizdeki kitaptan başka yayınlarımız arasından çıkan diğer eserleri şunlardır: *Örnek İslâm Toplumu*, *Düzeltilmesi Gereken Kavramlar ve İslâmî Açıdan Tarihe Bakışımız*.

İÇİNDEKİLER

Giriş	11
-------------	----

Birinci Bölüm

İSLÂM İNANCININ ÖZELLİKLERİ

Yaratılış ve Din	18
Kur'ân-ı Kerim Metodu	24
Kur'ân-ı Kerim ve Vicdan	26
1. Yüce Allah'ın Kâinat ile İlgili Ayetleri	27
2. Hayat ve Ölüm Gerçeği.....	32
3. Rızık.....	35
4. Olaylar	40
5. Allah'ın Gaybı Kuşatan İlmi	44
Aklî Deliller.....	48
Yaratılıştaki İmanın Zorluk Anında Ortaya Çıkması	67
Kur'ân-ı Kerim'in Batıl Yoldakilerin İddialarını Reddi	72
1. Şirk (Ortak Koşma)	74
2. Allah'ın Çocuğunun Olduğu İddiası	80
3. Öldükten Sonra Dirilmeyi İnkâr	86
İmanın Kökleştirilmesi	89
1. Allah'ın Büyüklüğünü, Gücünü Hatırlatma	91
a. Göklerdeki ve Yerdeki Yaratma ve Mükemmellikle İlgili Ayetler	92
b. İnsanı Yaratışı ve Ona Güç Kuvvet Verişi	94
c. Allah'ın Kullarına Nimetleri	95
d. Evrenin Ortaksız Yönetilmesi Hakkında	97
e. Peygamberlerin Mucizelerle Desteklenmesi	99
2. Allah'ın İnsanı Kontrolü Altında Tuttuğunu Hatırlatma	100
3. İnsanın Allah'ı Hatırlamaya Yönlendirilmesi.....	101
4. Peygamberlerin Kıssaları.....	102

a. Nuh (a.s.).....	103
b. Salih (a.s.)	104
c. Ad, Semûd ve Nuh Kavmi.....	105
d. İbrahim (a.s.).....	106
e. Ad, Semûd Kavimleri ve Karun, Firavun, Haman.....	107
f. Hûd (a.s.)	107
g. Mümin ve Kâfirlerin Kur'ân-ı Kerim'deki Portreleri.....	108
Allah'ın Dinine Tam Teslimiyet.....	115
Allah Teâlâ'nın İsim ve Sıfatlarına İman.....	125
İman ve Küfürden Sapma	131
Şirk (Ortak Koşma).....	135
1. Aşırı İlgi ve Saygı Gösterme	136
2. Hissedilebilene İnanma, Hissedilemiyeni İnkâra Yeltenme	139
3. Arzu ve Şehvetler.....	142
4. Allah'a Kullukta Kibir	144
5. Allah'ın Dinini Reddetmeye ve Kendilerine Kulluğa Çağırın Tağutların Varlığı.....	146
Şirkin (Ortak Koşmanın) Çeşitleri.....	149
1. Putları Aracı Kılma Dolayısıyla Düşülen Şirk	151
2. Allah'tan Başkasından Şefaât Umarak Düşülen Şirk.....	154
3. Boyun Eğme ve Uyuma Yoluyla Düşülen Şirk.....	156
4. Müslüman Olmayanlara Aşırı Sevgi ve Bağlılık ile Düşülen Şirk	161
5. Riya Şirki.....	163
Şirkin (Ortak Koşmanın) Sonuçları	168
1. Şirk, Yaratılıştaki Nuru Söndürür	168
2. Arınmış Nefsi Tekrar Günaha Sokar	169
3. İzzeti Öldürüp Yerine Köleliği Getirir.....	169
4. İnsanların Birliğini Parçalar	170
5. Amelleri Boşa Çıkarır	173
6. İnsanın Ebedî Olarak Cehennemde Kalmasına Sebep Olur	174
Küfür (İnkâr).....	175

İÇİNDEKİLER

1. Hristiyanlığın Bozulmasında Avrupa Kiliselerinin Rolü.....	177
2. Kilisenin İlme Karşı Tutumu	178
3. Kilise ve Din Adamlarının Aşırılığı.....	180
4. Ruhbanlık	180
5. Mağfîret Senetleri Dağıtılması.....	181
6. Avrupa Rönesansının Dinsiz Temeller Üzerine Kurulması	181
7. Avrupa'daki Hayatın Bozulmasında Yahudilerin Rolü.....	182
8. Bütün Bunlarda Müslümanların Sorumluluğu	184
- İnkârın Aklî ve İlmî Dayanağının Olmayışı.....	185
İnkârın İnsan Üzerindeki Etkileri	188
1. Üstün Ruh Yapısının ve Güzel Örneğin Yok Edilmesi	188
2. İnsan Hayatındaki Dengenin Bozulması.....	190
3. Vicdanlardaki Ürpertinin Kalkması	191
4. Toplumda ve Dünyada Huzur ve Güvenin Zedelenmesi	193
5. İnsan Yaratılışının Bozulması ve Hayvanlık Derecesine Düşmesi.....	195
İnkâr Karşısında Müslümanın Durumu	195

İkinci Bölüm

MELEKLERE İMAN

Meleklerin Görevleri	210
Meleklerle İmanın İnsan Hayatındaki Yeri	214

Üçüncü Bölüm

KİTAPLARA İMAN

Semavi Kitaplara İmanın Lüzumu.....	219
Önceki Kitapların Tahrifi, Aslı Şekillerini Kaybetmeleri.....	222
Önceki Kitapların Hükümünün, Geçerliğinin Kaldırılması.....	229
Kur'ân-ı Kerim'in Korunmasını Allah Üstlenmiştir	231
Kur'ân-ı Kerim ve Mümin	234
1. Kur'ân-ı Kerim, İslâmî Eğitimin Programıdır.....	235
2. Kur'ân-ı Kerim Bir Hayat Kitabıdır.....	236
3. Kur'ân-ı Kerim Hayat Yolcularının Rehberidir.....	237
4. Kur'ân-ı Kerim Allah'ın Kâinattaki Ayetlerini Düşünmeye Çağırır.....	239

5. İnsan Hayatını Yönlendiren Kâinattaki Allah Nizamını (Sünnetullah) Düşünme	241
6. Büyük Tarihî Olayların Bilinmesi.....	244
Kur'ân-ı Kerim'e İmanın Gerekliliği	246

Dördüncü Bölüm

PEYGAMBERLERE İMAN

Peygamberlere İmanın Gerekliliği.....	251
Peygamberlik	253
Vahiy ve Çeşitleri.....	259
İnsanlığın Peygamberlere Olan İhtiyacı	260
Peygamberlerin Misyonu.....	269
İnsanların Hayatında Peygamberlerin Etkisi	279
İnsanlığın İlerlemesinde Peygamberlerin Katkısı.....	288
Eğitim	291
Maddecî Akımın Cinayetleri	292
Peygamberlerin Özellikleri	296
1. Beşer Oluşları	296
2. İsmet	300
3. Örnek Teşkil Etmeleri	302
Yüksek Azim Sahibi (Ulû'l-Azm Peygamberler)	306
1. Nuh (a.s.)	307
2. İbrahim (a.s.)	313
3. Musa (a.s.)	321
4. İsa (a.s.)	335
Hız. Muhammed'in (s.a.) Peygamberliği.....	345
1. İslâm'dan Önce Dünyanın Durumu.....	345
2. Bir Dua, Bir Müjde ve Bir Rüya	349
3. Tevrat ve İncil'in Müjdeleri.....	349
4. Rasûlullah'ın (s.a.) Nitelikleri ve Peygamberlikten Önceki Durumu	351
5. Hayatı Kesin Olarak Bilinen Tek Peygamberdir	354
6. Üstün Kişilik	355
7. Eğitim Medresesi	360

Hız. Muhammedin Peygamberliğinin Özellikleri.....	361
1. Önceki Peygamberlikleri ve Mesajları Tamamlaması	361
2. Kendinden Önceki Peygamberlerin Getirdiklerine İmanı Emredışı	362
3. Evrensel Oluşu.....	364
4. İnsanların Her Alandaki İhtiyaçlarına Cevap Verışı.....	366
5. Fikrî Programı	370
6. Kaynak Genişliği.....	374
7. İnsan Yaratılışına Uygunluğu	375
8. Toleransı ve Kolaylığı	377
9. Getirdiği Üstün Değerlerden Örnekler	380
a. Tevhit İncancını Canlandırma	380
b. İnsan Üstünlüğünün Ortaya Çıkması	383
c. Şûra ve Adalet Prensiplerinin Yerleştirilmesi	386
10. Hız. Muhammed'in Mesajında İmanın Gerçek Yönü.....	389
Mucize	390
Kur'ân-ı Kerim'in İcazı.....	392
Kur'ân-ı Kerim'in Mucize Olduğunu Gösteren Yönler	395
1. Dil Yönünden Mucize Oluşu	396
2. Konu Yönünden Mucize Oluşu	399
Günümüz İslâm Dünyasının Durumu	403
İslâm Ümmetinin Geleceği	405

Beşinci Bölüm

AHİRET GÜNÜNE İMAN

Bazı Aklî ve Naklî Deliller	411
Ahret Gününe İmana Ait Bazı Meşeleler.....	417
1. Kabir Azabı ve Nimetleri.....	417
2. Kıyamet ve Alâmetleri	418
3. Tekrar Dirilme	421
4. Haşır	423
5. Hesap	424
6. Sırat	426
7. Cennet ve Cehennem	427

Altıncı Bölüm
KADERE İMAN

İmanın Kadere Etkisi	433
Kadere İman, Şiddet Anlarında Korku ve Aczi Yokeder	435
Müslümanların İlk Neslinde Kader Anlayışı	435
Sonuç	441
İslâm İnancının Temel Özellikleri	441
1. Kapsayıcılığı	441
2. Konuların Birbirine Bağlılığı	442
3. Ölçülü ve Dengeli Olma	446
4. İnsan Hayatındaki Etkisi	448

GİRİŞ

Genel anlamı ile İslâm, kişinin Allah'a teslim olması, O'na ortak koştuktan ve ortak koşmasına sebep olacak şeylerden arınması, Allah'a tam anlamıyla yönelerek O'nun emirlerine kesin boyun eğmesidir.

Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Hayır, onların dedikleri gibi değil! Her kim taat ve amelinde muvahhid bir mümin olduğu halde, kendini tamamen Allah'a teslim ederse, onun için, Rabbi katında amelinin mükafatı olarak Cennet vardır. Onlara hiç bir korku yoktur; ve onlar mahzun da olmazlar."
(Bakara, 112)

"İyilik eden bir kimse olarak kendini tam bir kalp arılığı ile Allah'a teslim edenden daha güzel din sahibi kimdir?" (Nisa, 125)

Yüce Allah'ın insanların ve evrenin yaratıcısı ve dilediğince idare edicisi olma niteliği ile insanlardan istediği, fertlerin O'na kesin teslimiyetidir. Bu aynı zamanda insanın, yaratıcısı olan Rabbi'ne karşı kul-luğunun da bir gereğidir.

İslâm, Âdem, Nuh (a.s.) ve ondan sonraki Hz. Muhammed'e (s.a.) kadar olan peygamberlerin dinidir. Her ne kadar detaylarda değişmeler olduysa da, insanlığın doğumundan bu yana, peygamberlere uyanların dini hep İslâm'dır.

Kur'ân-ı Kerim İbrahim'den (a.s.) bahsederken şöyle der:

"Kendini bilmeyenden başka kim İbrahim'in dininden yüz çevirir? Hakikat ki, biz İbrahim'i seçtik. O, ahirette de sarihlerdendir. İbrahim, Rabbi; "Benim emrime teslim ol." buyurduğu zaman o şöyle demişti: "Kendimi âlemlerin Rabbine teslim ettim." (Bakara, 130, 131)

İbrahim ve İsmail'in (a.s.) dilinden de şöyle diyor:

"Ve o zaman İbrahim ile İsmail Kâbe'nin temellerini yükselttiler ve şöyle dua ettiler: "Ey Rabbimiz, bizden bu hayırlı işi kabul et; hakikaten sen duâmızı işitici, niyetimizi bilicisin."

"Ey Rabbimiz, bizi sana teslim ve ihlas sahibi olmakta sabit kıl. So-yumuzdan bir topluluğu da sana boyun eğen bir ümmet yap; bize ibadet yollarımızı ve hac vazifelerimizi göster, kusurlarımızı affedip tövbemizi kabul buyur. Muhakkak ki sen tövbeleri kabul edersin, müminlere merhamet buyuransın." (Bakara, 127-128)

Yine Kur'ân diyor ki:

"Şüphesiz ki Tevrat'ı Biz indirdik. Onda bir hidayet, bir nur vardır. Allah'ın emrine boyun eğen peygamberler, onunla yahudiler arasında hüküm verirlerdi." (Maide, 44)

Yakub (a.s.) ve oğullarından da şöyle bahseder:

"Yoksa Yakub'a ölüm hali geldiği vakit siz ey yahudiler, orada hazır mıydınız? O vakit Yakub, oğullarına "Ölümümden sonra neye tapacaksınız?" dedi. Onlar; "Ataları İbrahim'in, İsmail'in ve İshak'ın Allah'ı olan tek İlâh'a ibadet ederiz ve biz, O Allah'a boyun eğen müslimleriz." dediler." (Bakara, 133)

Yusuf'un (a.s.) dilinden de şunları aktarıyor:

"Ey Rabbim! Sen, bana mülkten bir nasib verdin ve bana rüyaların tâbirinden bir ilim öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünya-

da ve ahirette benim yardımcısın; beni müslüman olarak vefat ettir ve beni salihlere kat." (Yusuf, 101)

Bu anlamı ile İslâm, Adem'den (a.s.) yeryüzünün ve üzerindeki-
rin O'na döneceği güne kadar bütün peygamberlerin, Allah'a ve elçisi-
ne iman edenlerin dinidir.

Lakin Allah, İbrahim'in (a.s.) duasına cevaben Hz. Muhammed'in
(s.a.) ümmetine bir lütufta bulunarak onu "İslâm ümmeti" ve "müslü-
manlar" ismi ile özelleştirmiştir:

*"Allah uğrunda gerektiği gibi cihad ediniz. Allah, dinini muzaffer
kılmak için sizi seçti. Din işinde üzerinize bir güçlük de yükledi;
babanız İbrahim'in dininde olduğu gibi. Bundan evvelki kitaplarda
ve bu Kur'ân'da size müslüman ismini Allah taktı ki, peygamber si-
ze karşı şahid olsun, siz de bütün insanlara karşı (Peygamberler
için) şahidler olasınız. Artık gereği üzere namazı kılın, zekâtı verin
ve Allah'ın dinine sarılın ki, Mevlâ'nız O'dur. O ne güzel mevlâdır
(dosttur), ne güzel yardımcıdır."* (Hacc, 78)

Yüce Allah'ın bu lütfunda Hz. Muhammed'in (s.a.) ümmeti için bir
ikram vardır; sanki, İslâm'ın anlamı bu ümmette diğerlerinden daha
güzel gerçekleşmiş ve sanki bunun için "Müslümanlar" diye isimlendi-
rilmeyi hak etmişlerdir. Bunda bir gariplik yoktur. Çünkü Kur'ân, bu
ümmeti anlatırken şöyle diyor:

*"Siz beşeriyet için meydana çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği
emreder, fenalıktan alıyorsunuz ve Allah'a imanınızda devam eder-
siniz."* (Âl-i İmrân, 110)

Şimdi de, bu ümmeti yücelterek "İslâm ümmeti" ve "insanlık içinde
meydana çıkarılmış en hayırlı ümmet" yapan inanç esaslarını görelim.

Birinci Bölüm

İSLÂM İNANCININ ÖZELLİKLERİ

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle rivayet ediyor: Bir gün Rasûlullah'ın (s.a.) yanında oturuyorduk. Birden beyaz elbiseli, saçları koyu siyah olan biri çıkageldi. Üzerinde ne yolculuk belirtisi vardı, ne de bizden biri onu tanıyordu. Rasûlullah'ın (s.a.) yanına oturup dizlerini onun dizlerine dayadı. Ellerini bacaklarına koyup;

– "Ya Muhammed! Bana İslâm'ı anlat." dedi. Rasûlullah (s.a.):

– "*İslâm, Allah'tan başka kulluk edilmeye lâayık hiçbir varlığın bulunmadığına, Muhammed'in O'nun elçisi olduğuna inanman, namaz kılman, zekât vermen, ramazan orucu tutman, imkânın olduğunda hacc yapmandır.*" diye cevaplandırdı. Adam;

– "Doğru söylüyorsun." dedi. Hayret ettik; hem soruyor hem de doğruluyordu. Bunun üzerine adam tekrar;

– "Bana imanı anlat." dedi. Rasûlullah (s.a.);

– "*İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayır ve şer ile kadere inanmandır.*" diye cevap verdi. Adam;

– "Doğru söylüyorsun. Bana ihsan'ı anlat." dedi. Rasûlullah (s.a.):

– "İhsan, Allah'ı görüyor gibi ona ibadet etmendir. Sen O'nu görmüyorsan da O seni görüyor." cevabını verdi.

Adam;

– "Bana kıyametten haber ver." dedi. Rasûlullah (s.a.);

– "Bu hususta soru sorulan kişi sorandan daha fazla birşey bilmiyor." dedi. Adam;

– "Alâmetlerinden haber ver." dedi. Rasûlullah (s.a.);

– "Cariyenin sahibini doğurması, fakırın zaruret içindeki sahra halkının binalar dikmede yarışacak kadar zenginliğe ulaşmasıdır."

Hz. Ömer (r.a.) şöyle devam ediyor rivayetine:

Sonra o adam gitti. Biraz sonra Rasûlullah (s.a.); "O soru soran kimdi biliyor musun ya Ömer?" dedi. "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir." dedim. Rasûlullah (s.a.) bunun üzerine şöyle buyurdu: "O Cebrail'di. Size dininizi öğretmek için geldi." (Müslim)

Bu hadisten imanın altı esası olduğu anlaşılıyor :

1. Allah'a iman
2. Meleklerine iman
3. Semavî kitaplara iman
4. Peygamberlere iman
5. Ahiret gününe iman
6. Kaza ve kadere iman

Biz öncelikle Allah'a iman konusunu işlemekle beraber diğerlerini de kısaca açıklayalım:

1. Allah'a iman; Yüce Allah'ın varlığına, isimlerinde ve sıfatlarında kendisini Kur'ân-ı Kerim'de anlattığı şekilde birliğine inanmayı gerektirir.

2. Meleklerle iman; Meleklerin varlıklarına, onların da Allah'ın yarattıklarından olduklarına, sürekli ibadet edip bunda bir an boş kalmadıklarına, O'na isyan etmeyip emirlerini yerine getirdiklerine inanmayı kapsar. Ayrıca Allah'ın onlara yüklediği bazı görevler vardır ki, bu görevleri aksatmadan yerine getirirler. Bu görevlerden bazıları şunlardır: Rasûl ve nebilere vahiy indirmek, insanların fiillerini kaydetmek, müminlerin kalplerine müjde ve huzur vermek.

3. Kitaplara iman; -Her ne kadar Kur'ân dışındaki kitaplar tahrif edilmişse de- Allah'ın peygamberlerine indirdiği semavî kitaplara inanmaktır. Bunların içinde Kur'ân-ı Kerim'i; Allah diğer kitapların uğradığı tahrifattan koruyarak "*Kur'ân'ı biz indirdik, biz koruruz.*" buyurmuştur.

4. Peygamberlere iman; Allah'ın insanlığa gönderdiği pek çok peygamberi kapsar. Nisa Suresi'nin 163-164. ayetlerinde buyurulduğu gibi Allah bunlardan bazılarının hayatını peygamberimiz Hz. Muhammed'e (s.a.) anlatmış, bazılarını da anlatmamıştır.

"Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahy ettiğimiz gibi sana da vahy ettik ve yine İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, Yakub'un evladlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a, Süleyman'a da vahy ettik ve Davud'a Zebur'u verdik. Gönderdiğimiz öyle peygamberler vardır ki, onları bundan önce sana beyan ettik, öyle peygamberler de vardır ki, sana onların kıssalarını bildirmedik; ve Allah, Musa'ya (vasıtasız) hitap etti."

Bütün bu peygamberlere Allah insanları müjdelemeleri ve korkutmaları için vahyetmiştir. Önceki iki ayetin devamındaki ayette olduğu gibi bu peygamberler, Allah ve Rasûlüne itaat edenleri cennetle müjdelemiş, isyan edenleri de ateşle korkutmuşlardır:

"(İman edenleri cennetle) müjdeleyici, (küfredenleri cehennemle) korkutucu olarak peygamberler gönderdik ki, bu peygamberlerin gelişinden sonra insanların (yarın) kıyamette; "Bizi imana çağıran

olmadı" diye Allah'a bîr hüccet ve özürleri olmasın. Allah Azîz'dir, hükmünde hikmet sahibidir." (Nisa, 165)

Onların hepsi, Allah'tan alıp insanlara tebliğle emrolundukları bir emanetle gelmişlerdir. O da; "Allah'a ibadet edin. Ondan başka ilâhınız yoktur." emridir.

5. Ahiret'e imanın anlamı, öldükten sonra dirilmeye imandır. Muhakkak Allah, kıyamet günü bütün insanları diriltip toplayacak, dünya-da yaptıkları herşeyin hesabını sorup, karşılıklarını verecektir: "Kim zerre miktarı bir hayır işlerse, onun mükafatını görecektir. Kim de zerre miktarı bir kötülük işlerse onun da cezasını görecektir."

Bu iman, cenneti, cehennemi, Kur'ân ve hadislerde bahsedilen dirilme, haşr, hesap ve ceza ile ilgili konuları da içine alır.

6. Kaza ve kadere iman ise, insan için hayır ve şer olarak meydana gelen her şeyin onun için önceden belirlenmiş olduğuna ve bu işleyişte adalet olduğuna inanmayı içerir. Bir hadiste "Sana gelen hiçbir şey zulüm değil, senin gayretin de bunda kesin etken değil." buyuruluyor.

Yaratılış ve Din

Her doğan yaratılışın saflığı ve temizliği üzere doğar. Bu yaratılış temizliği, Allah'a ondan başka ilâh olmadığını bilerek yönelir.

Fıtrat (bozulmamış saf ve temiz yaratılış), yaratıcısına nasıl yöneliyor? Yüce Allah, insanları yarattığı zaman, onlara kendisini tanıttığını, onları yaratanın kendisi olduğunu ve O'na kullukla itaat etmeleri gerektiğini bildirdiğini haber veriyor:

"Hatırla ki, Rabbin, Âdem oğullarının sülblerinden zürriyetlerini çıkarıp da onları nefislerine karşı şahid tutarak; "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye buyurduğu vakit onlar da; "Evet Rabbimizsin, şahid olduk." demişlerdi (A'râf, 172)

Rasûlullah (s.a.) de aynı şeyi haber veriyor:

"Her doğan fitrat üzere doğar; ailesi onu yahudileştirir, hristiyanlaştırır ya da mecusileştirir. Hayvanın noksansız doğması gibi; hiç kulağı kesik doğuyor mu?"

Sonra buyurdu ki:

"Bu, Allah'ın, insanları onun üzerine yarattığı dindir. Bu yaratılışı değiştirmeye kimsenin gücü yetmez. İşte dosdoğru din budur." (Buhari-Müslim)

Gerçekten insan fitratı, Allah'ın varlığını bizim zannettiğimizden çok daha erken yaşlarda idrak eder. Biz genellikle sadece yaşlı insanların O'nun varlığını ve birliğini düşündüğünü zannederiz. Lakin, çocuğun hayatına dikkat ettiğimiz zaman, belli bir yaştan sonra, arkası kesilmeyen sorular sorup cevaplar aramaya başladığını görürüz; "Gökleri kim yaptı? Gök niçin mavidir? Güneş gece nereye gidiyor? Geceleyin güneşi niçin göremiyoruz? Karanlık çökünce ışık nereye gidiyor? Yıldızlar niçin çıkıyor? Yerin sonu nerede? Bu çiçek kokulu da, öbürü niçin değil? Ben nereden geldim? Gelmeden nerede idim?" gibi sorular...

Gerçekte bu soruların anlamı ve işaret ettiği şey nedir? Şüphesiz bunlar, çocuktaki fitratın uyanışına, Halık'ı tanımaya, yavaş yavaş Allah'ın -ilk yaratılışında onu tanık tuttuğu- ulûhiyetinin gerçeğini kavramaya, düşüncesinin topraktaki bir tohumun çıkıp yeşermesi gibi olgunlaşmaya başladığına işarettir.

İnsandaki bu arayış hissini O'nun varlığına ve birliğine doğru uyaran pek çok etki vardır.

– Evren... Azametli yapısı ile insandaki bu hissi uyarır.

– Şu yerle gök arasındaki uzaklık... Şu sayılamayacak derecedeki gök cisimleri.. Kim icat etti bunları?

– Yeryüzü -gökyüzündeki cisimlere oranla onca küçüklüğüne rağmen- tanınması yılları bulacak, dağları, denizleri, okyanusları, nehirle-

ri, ovaları içine alıyor. Biz sadece bunların bir parçasını tanıyabiliyor ve görebiliyoruz.

- Ya, yeryüzünün sadece bir parçasını oluşturduğu güneş sistemi?
- Güneş sisteminin küçük bir parçasını oluşturduğu samanyolu?
- Milyarlarca yıldızın kümelenmesinden oluşan samanyolunu içine alan uzay?

– Güneşin yanında küçücük kalan sayısız yıldız? Evren, bu büyük-lüğe rağmen mucizevi bir inceliğe sahip.

– Gece ve gündüz, saatlerimizi ayarlayabilecek kadar ince bir hesapla birbirini takip ediyor.

– Gerçekten evren, kendi nizamında sonsuz bir incelikle varlığını sürdürüyor. O kadar ki, en dakik kabul edip saatlerimizi ayarladığımız, saniyeyi bine bölerek vakit ölçebilen rasathane saatleri bile ayarını evrene göre yapıyor. Bu düzen asırların geçmesi ile bozulmayacak... Yüce Allah'ın dilediği güne kadar devam edecek.

– Her varlık, ister canlı olsun ister cansız, bu mucizevî inceliğe işaret ediyor. Şu canlı hücresi... Gözle görülemeyecek kadar küçük. Ama büyüyor, bölünüyor ve o önemli rolünü oynuyor.

– İnsan hayretle önünde durup, O'nun kudretine bakıyor; kim bu hücreye hayat sırrını veriyor? Elbette bu hareketi ona veren, Allah'tan başkası değildir.

– Mikrop! Bazı cinsleri, bir mikroskopla bile görülmüyor ama ondan korunmadıkça insanı ağır hastalıklara sürükleyebiliyor.

– Şu hücreler! En güzel örneği insandadır. Başlangıçta tek hücre iken bölünüp çoğalması ve gelişmiş bir varlık olması. Yüce Allah'ın kudretinden başka hangi gücün eseridir?

– Hücreler bölünürken birbirlerine benzer. Sonra bir emirle her biri, ayrı ayrı şekillenir. Bir hücre bir yerde kulak ya da kulaktan bir parça

olur. Başka bir hücre, başka bir yerde göz ya da ondan bir kısım olur. Bir başkası da beyinde kalır... Bir diğeri kemiklerde... Şu gözle görülme imkanı olmayan hücrenin boyun eğdiği hangi emirdir? Şüphesiz yaratıcısı olan Allah'ın emridir. O emrediyor, hücre de itaat ediyor. Yüce Allah'ın ona verdiği görevi O'nun iradesine göre uygulayıp hareket ediyor.

– Şu, rengârenk, kokulu çiçeği gördün mü? O kokuyu ona koyan, o renkleri onda toplayan kimdir? Bir çiçeği kokulandırmaya çalışsan ya da renklendirmek istesen, sana neye mal olur ve bunu ne derece başatabilirsin?

– Bütün insanlar kendilerini bu işe adasalar yeryüzündeki ya da deniz dibindeki çiçeklere güç yetirebilirler mi? Başardıklarını kabul etsek; diğer işleri için vakit kalır mı? Ama milyonlarca çiçek, Allah tarafından zahmetsiz, hiçbir uğraşı olmadan çıkıyor. Kuşkusuz bu O'na hiç de zor gelmez.

"Onun kürsüsü gökleri ve yeri çevrelemiş, kaplamıştır. Gökleri ve yeri korumak, gözetmek O'na zorluk vermez. O çok yüce, çok büyüktür." (Bakara, 255)

Çünkü o, bir şeye "Ol" der ve o şey de hemen "oluverir."

Hayat ve ölüm de insandaki bu hisleri O'nun öldürüp diriltene yüce kudretine karşı uyarır.

Hayatın gerçeği nedir? Kimsenin yüce sırrını bilemediği, tefsirini yapamadığı birşey. İnsanın bugüne kadar yaptığı işe; hayatın bazı dış görünüşleri olan hareket, büyüme ve organların bazı görevlerini açıklamaktan ibarettir. Ama hayatın kendisi nedir? Canlı nasıl var oldu? Hayat insanı, bazı işlere nasıl yönlendiriyor? Bütün bunlar, insanın idrak edemediği sırlardır, insanlık bütün imkânlarını kullansa, Allah'ın ilmi ve kudreti ile ortaksız yarattığı trilyonlarca hücreden sadece birini dahi yaratmaya güç yetiremez.

İnsana gelen rızık; gökten boşalan yağmur, yerden çıkan bitki, balık, kuş, hayvan, yerde gizlenmiş maden, teneffüs edilen hava, gemile-

ri yüzdüren rüzgar ya da buhar, elektrik, atom, yakıt, su enerjileri; bütün bunlar Allah'tan başka kimin kudreti ile oluyor?

"Doğrusu rızkı veren, o pek çetin kuvvet sahibi Allah'tır." (Zariyat, 58)

Sevinci-üzüntüsü, gülmesi-ağlaması, fakirliği-zenginliği, sıhhati-hastalığı ile her an ölenleri ve doğanları; evrendeki ve insanın hayatındaki olayları Allah'tan başka kim yürütüyor?

Yüce Allah'tan başkasının bilmediği gaybı, insan araştırıyor ama, bütün gayretleri boşuna!

İnsan, gelecekteki hayatını, gelecek yılki kısmetini, bir ay, hatta hatta bir gün sonra olacakları, bir saat sonra, bir an sonraki hayatını merak eder.

Yine de insan için bir an sonrasının hayır mı, şer mi olduğunu bilmek mümkün değil...

Allah'tan başka, meçhulü bilen, geniş ilmi ile onu kuşatan kim var? O her şeyi yaratıyor ve biliyor. Yerde ve göklerde O'nun ilminin dışında hiçbir şey yoktur.

Pekçok olayın tesiri ile insanın kalbi bir yaratıcının varlığı gerçeğine uyanır ve anlar ki, Allah vardır, birdir, ortağı yoktur. O, kemal ve kudrette, büyüklükte, sınırı olmayan hakimiyetinde tektir. İşte o zaman fitrat olgunlaşmış ve Allah'ın yarattığı en güzel şekle girmiş olur.

"Biz gerçekten insanı, en güzel bir biçimde yarattık." (Tîn, 4)

O zaman, yerde ve gökte kendisinden hoşnut olunan, ömrü salih amellerle, yani doğru ve güzel bir hayat tarzıyla bereketlenmiş, kendisi için ahiret yurdunda genişliği yerle gök arası cennet ve Allah'ın rızası olan düzgün bir mümin olur.

Bazen de fitrat aslî çizgisinden sapar ve insan en aşağılık durumlara düşer:

"Biz gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık. Sonra onu, (küfre varınca) aşağıların aşağısına çevirdik, ancak iman edip salih amel işleyenler başka; onlar için kesilip tükenmez bir mükâfat vardır." (Tîn, 4-6)

Bazen insanın tabiatı bozulur da, Allah'ın evren ve insan hayatındaki mucizelerini, ayetlerini unutuverir. Rızkı gönderen üstün kudreti, geniş ilmi ile olayları yürüten mutlak gücü bilmezlikten gelir.

Genellikle insan, bir manzarayı ilk defa gördüğünde, bir şeyi ilk defa işittiğinde ya da bir şehre ilk defa gittiğinde bütün dikkatlerini toplayarak gördüğü şeyin mahiyetini öğrenmek ister. Ama zaman geçip gördüğü şeye alıştıkça ya da onunla sık sık karşılaştıkça o dikkati dağılır, artık görerek alıştığı manzaralar yanından geçerken dikkatini bile çekmeyebilir.

İnsanın Allah'a da böyle yaptığı olur. O'nun yaratan, rızık veren, öldüren, diriltten olduğunu unutur.

Evrende dolaşır da ondaki açık delillere dikkat etmez. Parıldayan güneşe, karanlığın kuşattığı ışığa dikkat etmez.

Rengârenk, kokulu çiçeğe, dallarda kanat çırparak şarkı söyleyen kuşun sesine, buluttan boşalan suya, gökteki şimşeğe, yıldırıma, doğan çocuğa, ölen insana, yaratıcının kudretini yenemeyen aczine bakmaz.

Ya da yiyeceği, içeceği ve şehveti ile meşgul olduğu için bu karakteri ve tabiatı bozulur. Bu kısa dünya varlığı ile uğraşmak onu, Allah'ın ayetlerini düşünmekten, evrenin ve hayatın yaratıcısına yanaşmaktan, ahireti ve oradaki hesabı, cezayı düşünmekten alıkoyar.

Bir başka sebep de, insanın Allah'ın emirlerine boyun eğmek istememesi; arzusuna göre yaşayıp helâl-haram sınırını geçmeyi, başkalarına hakim olmayı, onları arzusuna uydurup mallarını, ırzlarını, kanlarını haksızca çiğnemeyi ve O'na rağmen yeryüzünde boyun eğilen bir ilâh olmayı istemesi gibi nedenlerdir.

Ya da nefsindeki kibir onun, Allah'a ibadet etmesini engelliyordur.

Önündeki, Allah'ın ona ikramı olan şeylere aldanıp, herşeyin yaratandan olduğunu unutmuş da olabilir. Aklına, cismine, malına aldanmış olabilir.

Bunlardan ya da nefsindeki bozukluklardan meydana gelen herhangi bir sebepten dolayı insandaki bu fitrat bozulabilir. İnsan Allah'ı tamamen unuttur ya da ona ortak koşar.

O zaman, "en güzel şekilde" olmaz. Bilâkis "aşağıların aşağısına" düşer. Yüce Allah'ın doğru yolundan uzak, şeytanın elinde bir oyuncak olur.

Fakat Allah kullarına olan rahmetinden dolayı onları bu sapıklıkta bırakmayıp, doğruya çağıran peygamberler gönderir.

Yüce Allah, Hz. Muhammed'i (s.a.), bütün insanları kıyamete kadar korkutup müjdelemesi için son peygamber olarak gönderdi. Ve ona, en doğru yola ileten, korumasını üstlendiği Kur'ân-ı Kerim'i indirdi.

"Kur'ân'ı Biz indirdik. Biz koruruz." (Hicr, 9)

Ve Kur'ân-ı Kerim'i, fitratı pisliklerden koruyacak, ulûhiyet gerçeğini gösterip, Allah'ın evrenin yaratıcısı ve hakimi, herşeyin ortaksız sahibi olduğunu anlatacak ve onu kurtuluşa erdirecek bir özellikte kıldı.

Şimdi, Kur'ân-ı Kerim'in insanı, çeşitli sapıklıklardan arındırıp nasıl doğru yola ulaştırdığını görelim.

Kur'ân-ı Kerim Metodu

Kur'ân-ı Kerim'i, özellikle iman konusunu işleyen sureleri incelersek, burada cahiliye eseri olan sapıklıkların düzeltilip sağlam bir imanın kökleştirilmesi için çeşitli üslûplar kullandığını görürüz.

Bu üslûplardan bazıları şunlardır:

1. Evrenin büyüklüğü ve mucizevi işleyişi, hayat ve ölüm gerçeği, rızık ve olayların cereyanı, Allah'ın sonsuz kudreti, meçhulü kuşatan

ilmi gibi konuları gündeme getirerek, bunlarla içli-dışlı olmasıyla insandaki ibret gözünün körelmesine karşı onu, Allah'ın evrendeki ayetlerini düşünmeye teşvik eder.

Bunları o kadar güzel bir üslûpla anlatır ki, insanın, bütün bunları ilk defa görüyor gibi vicdanını harekete geçirip, ulûhiyet gerçeğini kavramasına yardım eder.

2. İnsan aklını harekete geçirerek, O'nun yarattıklarını, kâinatın bir yaratıcısı olduğunu ve O'nun yaratmada, rızık vermede ve işlerin düzenlenmesinde bir ortağı olmadığı gerçeğini düşündürür. Bu, birinci maddedeki vicdan ve hisleri harekete geçirmeyi değişik bir üslûpla canlandırmaktır.

Biz bu akla ve vicdana aynı anda hitap eden iki metodun Kur'ân-ı Kerim'in ayetlerinde sık sık beraber zikredildiğini görürüz.

3. İnsana, sıkıntılı ânında herşeyi unutup nasıl O'na yöneldiğini, tehlikeden kurtulduktan sonra ise eski yalvarışını unutup sapıklığa nasıl döndüğünü hatırlatır.

Bu, insanın çok kere unuttuğu bir gerçektir. Kur'ân-ı Kerim, insanı uyatarak onun devamlı Allah'a yönelmesini, sağlam bir imana kavuşmasını sağlar.

4. Bazen aklî, bazen de vicdanî delillerle cahillerin içine düştüğü sapıklıkları, onların tutarsızlıklarını, fikirlerinin hiçbir dayanakları olmadığını gözler önüne serer.

Çok kere yanlış akidelerin tartışmasında, aklî ve vicdanî delilleri beraber kullanır.

5. Kalpler ürperip Allah'a teslim oluncaya kadar, O'nun sonsuz güç ve kuvvetini hatırlatır.

6. İnsana sürekli Allah'ın onunla beraber olduğunu, onu gözetip kontrol ettiğini, sonra kıyamet gününde iyi ve kötü işleri için onu he-

saba çekeceğini, Allah'ın ilminden yerde, gökte bir zerrenin dahi kaçamayacağını, insanın yaptığı hiçbir işin O'ndan saklanamayacağını anlatır.

7. Darda ve bollukta Allah'ı unutmamayı, bağışlayıcı, emanet sahibi vasfı ile ona şükretmeyi, dara düşünce de sabredip kurtarması için O'na yönelmeyi öğretir.

8. Peygamberlerin çektikleri sıkıntıları, Allah'ın onlara yardımını, kâfirlerin inatları ve Allah'ın sonunda onları nasıl yok ettiği gibi hususları anlatan kıssalarla imanı kökleştirir.

9. İman edenlerin güzel vasıfları ve görecekleri nimetleri, kâfirlerin çirkin hallerini ve karşılaşacakları azabın şekillendirilmesini sunar.

Şimdi bu üslûpların nasıl kullanıldığını ayrıntılarıyla görelim:

Kur'ân-ı Kerim ve Vicdan

İnsanın tabiatla içli-dışlı olması ile onu gözünde büyüteceğini, ibret gözünün körelebileceğini söylemiştik. Böylece insan Allah'ın kendisi için yeryüzünde onun kullanımına verdiği nimetleri unutabilir; geceye, gündüze, güneşe, aya, buluta, yağmura, yeşil bitkilere vs. ona bir yaratıcının varlığını yaratmadaki tartışmasız gücünü hatırlatacak bir gözle bakmayabilir.

Kur'ân-ı Kerim, güzel üslûpla, kalbin üzerindeki cilayı gölgeleyen bu toz tabakasını giderir. Ona Allah'ın kâinattaki ayetlerini, ilk defa görüyor gibi canlı bir üslûpla takdim eder. Vicdan uyanıp, gözler bu noktaya çevrilince artık, kâinatın arkasındaki gerçek gücün, yaratıcının Allah olduğu, O'na ibadetin gerektiği konusu işlenmeye başlanır.

Bu safhada, Kur'ân-ı Kerim'in dikkat çektiği konular şunlardır:

1. Kâinatın olanca büyüklüğüne rağmen çok hassas bir şekilde seyretmesi

2. Bitki ve insan hayatının aşamalarına varıncaya kadar, hayat ve ölüm gerçeği
3. İnsan ve hayvanların rızıklandırılması
4. Gerek kâinatta ve gerekse insanın çevresinde olup biten olaylar
5. Allah'ın meçhulü kuşatan ilmi

Yine Kur'ân-ı Kerim'de her defasında bunları yaratanın Allah olduğu, yalnızca O'na ibadetin, O'ndan korkmanın ve O'ndan ummanın gerekliliği zikredilir.

Her ne kadar ayetler birbirine benzer şekilde geldiyse de bu beş konuyu ayrı ayrı ele almada yarar var:

1. Yüce Allah'ın Kâinat ile İlgili Ayetleri

*"Allah odur ki, gökten sizin için bir yağmur indirdi. İçecek (su) on-
dandır; hayvanlarınızı içinde otlattığınız ot ve ağaçlar da ondan-
dır. Allah sizin için, o su ile ekin, zeytin, hurmalıklar, üzüm ve
bütün meyvelerden bazısını bitirir. Elbette bunda düşünecek bir
topluluk için alâmet vardır."*

*"Geceyi, gündüzü, güneşi, ayı sizin hizmetinize O bağladı. Bütün
yıldızlar da O'nun emrine bağlıdılar. Elbette bunların her birinde
aklına başına alıp düşünen bir topluluk için birçok alâmetler var."*

*"Yeryüzünde muhtelif renklerle yarattığı şeyleri de sizin hizmetinize
hazır kıldı. Elbette bunda da düşünecek bir topluluk için bir ibret
nişânesi var."*

*"Yine denizden taze et yiyesiniz ve ondan giyip takınacağınız bir
ziynet (inci) çıkarasınız diye, denizi hizmetinize bağlayan O'dur. Ge-
milerin denizde suyu yarararak gittiklerini görüyorsunuz, hem Allah'ın
fazlından nasip arayasınız, hem de olur ki şükredersiniz diye."*

*"Allah yeryüzüne sabit dağlar koydu ki, sizi çalkalamasın. Bir de
nehirler ve yollar bıraktı ki doğru gidesiniz."*

"Daha birçok alâmetler yarattı. Yıldızlar da insanların yollarını doğrulturlar."

"Hiç yaratan varlık, yaratmayana benzer mi? Artık siz düşünmez misiniz?"

"Hâlbuki Allah'ın nimetlerini teker teker saymaya kalkışsanız, icmalen bile sayamazsınız. Muhakkak ki Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir."
(Nahl, 10-18)

Bu ayetlerde, unutmalarından, gafletlerinden ya da dikkatlerini çekmemiş olmasından dolayı körelmiş duygu sahiplerine kâinatta bazı harikalar sunuldu. Bunu kavrayan bir insan, çevresine daha önce bakmadığı yeni bir gözle bakar, böylece vicdanı harekete geçer.

İbret gözü körelmiş bir insan, gökten boşalan yağmuru görür de onun, pınarlardan fışkıran, derelerden akan, kuyulardan çekilen içme suyuna dönüşeceğini düşünemez. Ya da başka bir açıdan bakarsak, kolayca içtiği suyun kendiliğinden oluşmadığını, bilâkis Allah'ın bir kudret eseri olarak boşalan yağmurdan, yine onun kâinata koyduğu kurallar dahilinde oluştuğunu, bulutları hareket ettirip suyunu indirenin de O olduğunu düşünemez.

Kur'ân-ı Kerim, bu iki gerçeği bir arada zikrediyor: *"Gökten su indiren O'dur."* Ayrıca, bu yağmurla yeşeren ağaca da dikkat çeker.

Ayet böylece bitkiler, zeytin, hurma, üzüm ve bütün meyveleri anlatarak devam ediyor.

Bir kısmına geniş yer verirken, bir kısmını da kısaca anarak geçen bu yöntemle zihin geri kalan kısımları düşünmeye başlar. Böylece zihinle beraber vicdan da görmezlikten geldiği bu ayetlere yeni bir gözle bakar.

Sonra gündüz, gece, güneş, ay ve yıldızlara temas ediliyor. Aslında bunlar hep gözler önünde cereyan eden olağan şeylerdir ama ayet bunları insanlar sanki ilk defa görüyormuş gibi bir üslûpla anlatıyor:

"Geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize O bağladı. Bütün yıldızlar da O'nun emrine bağlıdır." (Nahl, 12)

Gece-gündüz, güneş-ay ve yıldızlar artık dikkat çekmeyen cisimler değil, "Allah'ın emrine bağlı varlıklar"dır. Şüphesiz bu hatırlatma zihinlerdeki, kendi kendine duran gök cisimlerine ait düşüncüyü silmiş, onun yerine Allah'ın tayini ile belli bir görev üstlenen varlıkları getirmiştir.

O halde, bu cisimlerin hareketi de boşuna değil. Bilâkis malûm bir günde sona erecek bir programın uygulanan şeklidir.

Burada dikkat edilecek bir husus da şudur: Ayetler insana Allah'ın nimetlerini sürekli hatırlatıyor ki, insanların vicdanı harekete geçip şükretsin ve yalnız O'na yönelsin.

Sonra ayetin akışı başka bir noktaya, yeryüzündeki yaratılmışların rengârenk oluşuna kaydırılıyor:

"Yeryüzünde muhtelif renklerle yarattığı şeyleri de sizin hizmetinize bağladı." (Nahl, 13)

Bir başka husus:

"Yine denizden taze et yiyesiniz ve ondan giyip takınacağınız bir ziynet (inci) çıkarasınız diye denizi hizmetinize bağlayan O'dur. Gemilerin denizde suyu yararak gittiklerini görüyorsun, hem Allah'ın fazlından nasip arayasınız diye, hem de olur ki, şükredersiniz." (Nahl, 14)

İnsanın bu ayeti okuduktan sonra vicdanı onu düşünmeye sevkmeden deniz kenarından geçmesi mümkün mü? Denizin insanla sıkı bağlantısı olan bir hareketi var. Ondan taze et, inci çıkarıyor insanoğlu. Yiyeceğini ve eşyasını gemilere yükleyip denizle naklediyor.

Deniz sadece su ve dalga değildir. Hayat ve hareketle dolu bir dünyadır o. Bütün bunlar, Allah'ın bir lütfu iken şükretmek gerekmez mi?

Dağlara, nehirlere, yollara yıldızlara da canlı ve ince bir üslûpla dikkat çekildikten, eşyaya yeni bir bakış açısı konulduktan sonra, insanı uyarmak isteyen önemli bir soruya geçiliyor:

"Hiç yaratan yaratmayana benzer mi?" (Nahl, 17)

Vicdan, kâinatla ilgili ayetlerle harekete geçirildikten sonra bu soruya gelen cevap içten, katıksız ve kesindir.

Hayır, Rabbim! Yaratan, yaratmayan gibi değildir! Senin bütün eksikliklerden ve kusurlardan uzak olduğuna inanırım. Sen yüce yaratıcısın!

Bu tatlı üslûp hareketlenmeyi artırıp kişinin Allah ile olan bağıni kuvvetlendirecek bir hatırlatma ile bitiyor:

"Allah'ın nimetlerini teker teter saymaya kalkışsanız, sayamazsınız. Muhakkak ki Allah, Gafur'dur, Rahîm'dir."

Genişçe incelediğimiz bu örneklerden sonra, edindiğimiz bilgilerin ışığında buna benzer iki örnek daha görelim:

"Elif, Lam, Mîm, Râ. Bunlar Kur'ân'ın ayetleridir. Sana Rabbinden indirilen Kur'ân haktır, fakat insanların çoğu iman etmezler."

"Allah, gökleri, gördüğümüz şekilde, direksiz olarak yükseltendir. Sonra kudretiyle Arş'ı istiva etti (bütün mülkünün, bütün yarattıklarının tahtına, yani yönetime hakim oldu, herşeyi düzenleyip yönetti!), güneşi ve ayı da kulların menfaatine tâbi kıldı. Bunlardan her biri belirli bir vakte kadar dolaşüyor. Bütün işleri O idare ediyor, ayetleri açıklıyor ki, sizler Rabbinize kavuşacağınızı şüphesiz bilersiniz."

"Arzı enine, boyuna uzatıp döşeyen, onda yerli yerinde dağlar ve nehirler yaratıp meyvelerin hepsinden o arzda ikişer ikişer yapan O'dur. Geceyi gündüze O bürüyor; muhakkak ki bunda, düşünen bir topluluk için pek çok deliller vardır."

"Arzda birbirine komşu kıtalar, üzüm bağları, ekinler, çatallı ve çatalsız hurmalıklar vardır ki, hepsi bir su ile sulanıyor. Hâlbuki yemişlerin de bazısını bazısına üstün kılıyor. Şüphesiz ki bunlarda da düşünen bir topluluk için pekçok ibretler vardır." (Ra'd, 1-4)

"O halde, akşama girdiğiniz vakit, sabaha girdiğiniz vakit Allah'ı tesbih edin."

"Göklerde ve yerde hamd O'nundur. İkinci vaktinde de, öğleye girdiğiniz vakitte de Allah'ı tesbih edin."

"O, ölüden diriye çıkarır ve diriden de ölüyü çıkarır. Toprağa ölümlünden sonra hayat verir; siz de kabirlerinizden böyle çıkacaksınız."

"Allah'ın kudretini gösteren alâmetlerindendir ki, sizin aslınız olan Âdem'i bir topraktan yarattı. Sonra da siz bir insan olunca, çoğalıp yayılıyorsunuz."

"Yine O'nun alâmetlerindendir ki kendilerine meyil ve ülfet edesiniz diye, sizin için kendi cinsinizden zevceler yarattı ve aranızda bir sevgi ve bir merhamet icat etti. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir kavim için alâmetler var."

"Gökleri ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin birbirinden ayrı olması da O'nun alâmetlerindendir. Şüphesiz ki bunlarda, bilenler için ibretler vardır."

"Gece ve gündüz uyumanız ve sınırsız cömertliğinden rızık aramanız da O'nun alâmetlerindendir. Şüphesiz ki bunda, dinleyen bir kavim için ibretler var."

"Yine O'nun alâmetlerindendir ki, size hem korku, hem ümit vermek için şimşegi gösteriyor. Gökten bir yağmur indiriyor da onunla arza ölümünden sonra can veriyor. Şüphesiz bunda, aklını gereği üzere kullanan bir kavim için ibretler var."

"Yine göğün ve yerin, O'nun emri ile durması alâmetlerindendir. Sonra sizi, bir defa çağırdığı zaman hemen kabirlerden çıkacaksınız." (Rûm, 17-25)

2. Hayat ve Ölüm Gerçeği

Kur'ân-ı Kerim, insanın çok kere dikkat etmediği ya da gereken önemi vermediği hayat ve ölüm gerçeğinden çokca bahseder. Çünkü düşünen birinin şu sorulara cevap aramaması mümkün değil:

– İnsan veya bitki hücrelerine hayat veren kim? Hücreyi çeşitli şekillerde hareket ettirip geliştiren, büyüten, şekillendiren güç ne? Ölü bir hücre, niçin aynı şekli almıyor? Demek ki canlı hücrede başka bir sır var. Bu üstün sırrı, hayat sırrını veren Allah değil mi?

– Canlı bir hücre ölünce ondaki hayat nereye gidiyor? Bir insan, bir bitki ya da bir hayvan öldüğü zaman onun için hemen "öldü" deyiveririz. Ama ölüm bu kadar basit mi?

– Ondaki hayat sırrını alıp, ölü olarak terkedene, daha önce ona hayat veren üstün güç değil mi?

İlim bize, hayat ve ölümün bazı dış görünüşlerini anlatabiliyor. Varlıkta hayat işareti; gıdalanma, gelişme, hareket, çoğalmadır. Ölüm ise, bu eylemlerin durması, gıdalanamama, gelişememe, hareket edememe ve çoğalamamadır.

Ama ilim hayatın gerçek sırrını, hücreyi bu hale getireni anlatamıyor. Biz desek ki, "hücre niçin hep canlı kalmıyor da ölüyor?" "İhtiyarladı, zayıf düştü ve öldü." demekten başka onun elinden birşey gelmeyecektir.

Evet, niçin böyle oluyor. Her canlı yaşamayı sevdiği halde, ölüme bel bükmesi neden? Sinek bile, ölüme razı olmayıp, bir tehlike ânında kaçıyor. Eğer yaşamak canlıların elinde olsaydı, hayatı hiçbiri terketmezdi.

Ama ölüyorlar. Çünkü Allah canlılara ölümü alın yazısı olarak yazmıştır. İşte, bütün sebeplerin ötesindeki gerçek sır budur.

O halde, hayat da ölüm de Allah'tandır.

İkisi de, Onun dilemesi ve takdiri ile oluyor.

Bunu anlayamayacak kadar duyguları bozulmuş insanların gözünden kaçan şey de budur.

Kur'ân-ı Kerim ahirete inanmayanlardan şöyle bahsediyor:

"Dediler ki: Hayat, ancak bizim bu dünya hayatımızdır. Ölürüz ve yaşarız; bizi ancak zaman helâk eder." (Casiye, 24)

Darwin gibi biri, bunu "tabiat"a atfedip; "varlığa hayatı o verip alıyor" diyebilir.

Kur'ân-ı Kerim kalplerdeki bu körelmeyi gidermek için ölüm ve hayatın gerçeğini açıklayarak vicdanları sarsıyor.

"Bütün mülk ve saltanatın kudret elinde olduğu Allah'ın şanı ne yücedir. O, herşeye Kadir'dir."

"Amelce hanginiz daha güzeldir diye, sizi imtihan etmek için hem ölümü, hem hayatı icat eden O'dur. O Azz'dir. Gafûr'dur."

"Yedi göğü, kat kat yaratan O'dur. O Rahman'ın yarattığında hiç bir düzensizlik göremezsin. Gözü(nü) döndür de bak, bir bozukluk görüyor musun?"

"Sonra gözünü, iki kez daha döndür (bak). Göz (aradığı bozukluğu bulamaz) hor, hakir ve bitkin, (bir bozukluk görmekten) ümidini kesmiş bir halde sana döner." (Mülk, 1-4)

Mülk ve kudreti elinde tutan Allah'tır. Herşeye gücü yeten O'dur. Ölümü ve hayatı da O yaratıyor. Ondaki başkasının ölümü ve hayatı yaratmaya gücü yetmez. Mucizeli sırları ile ölümü ve hayatı, her şeyin

saltanatını elinde bulunduran, gücünü hiçbir şeyin sınırlandıramadığı ve aciz bırakmadığı varlıktan başkası değildir.

Hayatı ve ölümü yaratan, Kadir olan Allah'tır. O'nun bunları yaratış hikmeti de şudur: "Hanginizin daha güzel amel işleyeceğinizi denemek."

O, insanoğlunun belli bir müddet hareket edip yaşadktan sonra, amellerinin karşılığını bulmak için diriltmek üzere ölmesini dilemiştir. Yeryüzünde hayat başladığından beri kıyamete kadar sayısı trilyonları bulan yaratılmışlar için belirlenen budur.

Kur'ân-ı Kerim, kâinattaki Allah'ın ayetlerinden bahsederken, sözün ortasında ölüm ve hayattan bahsetmekle, Allah'tan başkasının güç yetiremeyeceği bu gerçeğe hisleri bozulmuş olanların dikkatini çekmek istiyor. Sonra tekrar, kâinattaki ayetlere dönüyor: *"Yedi kat göğü kat kat yaratan..."*

"O Rahman'ın yarattığında bir kusur göremezsin."

İnsana, şu geniş kâinata bakıp düşünmeye çağrı var: Allah'ın yarattığı şu varlıklarda bir noksan, arıza, bozukluk var mı? *"Çevir gözünü (semaya), bir çatlak görüyor musun?"*

İnsan bu geniş kâinatı düşünmeye başlayıp, Allah'ın ayetlerini görünce kalbi O'nun azameti ile ürperir, Kur'ân-ı Kerim ona, bir kere daha göz gezdirmesini ister; Allah'ın yaratmasında bir arıza, ayıp arasın! Bulabilecek mi, yoksa gözü birşey bulamadan geri mi dönecek?

"Nihayet o göz, zelil ve hakîr olarak sana döner."

Artık kalp, ürpertinin son noktasına gelmiştir. Allah'ın sonsuz gücüne bir sınır konamayacağını ve O'ndan kaçış olamayacağını iyice kavrar.

"Biz insanı muhakkak ki çamurun özünden yarattık."

"Sonra Âdem'in neslini, sağlam bir yerde (rahimde) bir nutfe (az bir su) yaptık."

"Sonra o nutfeyi kan pıhtısı haline getirdik. Ondan sonra kan pıhtısını bir parça et yaptık; o et parçasını da kemikler haline çevirdik. Kemiklere de et giydirdik. Sonra ona başka bir yaratılış (ruh) verdik. Bak ki, şekil verenlerin en güzeli olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir!"

"Sonra siz, bunun arkasından muhakkak öleceksiniz."

"Sonra siz, kıyamet günü muhakkak diriltileceksiniz."

"Doğrusu biz, sizin üzerinizde yedi kat (gök) yarattık. Biz yaratmaktan gafıl olmadık."

"Gökten de bir ölçü dairesinde bir yağmur indirdik de, onu yerde tuttuk. Şüphe yok ki biz, o suyu yok etmeye de Kâdir'iz."

"İşte bu su sebebiyle size hurmalıklardan, üzümlüklerden bağlar-bahçeler yaptık, içlerinde sizin için bir çok yemişler var. Onlardan yer ve geçinirsiniz." (Mü'minün, 12-19)

"Görmedin mi ki, Allah gökten bir yağmur indirip de onu, yerde menbalara sokmuştur. Sonra o yağmur sebebiyle türleri çeşit çeşit ekinler bitiriyor. Sonra ekin kuruduğunda onu sararmış görürsün. Sonra da Allah onu bir çöp haline getirir. Muhakkak ki bunda, gerçek akıl sahipleri için bir öğüt ve uyarı vardır." (Zümer, 21)

3. Rızık

İman eden bir insan için kalbi Allah'a bağlayan en önemli hususlardan biri de Allah'ın insana gökten ve yerden gönderdiği nimettir.

Mümin daima, Allah'ın üzerindeki sınırsız cömertliğinin ve rahmetinin bilincindedir. Çünkü rızık, kesintisiz gönderen O'dur. Nimet bir an kesilse, insan yaşama olanağını kaybeder.

Biz rızık, yiyecek, içecek, elbise, ev ya da öte-beriyi satın aldığımız para zannederiz. Gerçekte rızık kavramı, bundan çok daha geniştir. Öyle ki, insanın sayma imkânı yoktur:

"Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız." (Nahl, 18)

Yeryüzündeki hayata uygun olan havanın Rabbanî bir programla meydana geldiğini düşünmüş müydünüz? Havadaki oksijen oranı biraz azalsa hayat güçleşecek, çoğalsa herşey yanacaktı.

Hiç düşündünüz mü?

Dünya ile güneş, dünya ile ay arasındaki çekim kuvveti Allah'ın o pek ince hesaplaması ile akıyor:

"Güneş ve ayın hareketleri hesaplıdır." (Rahman, 5)

Eğer güneşin dünyayı çekmesi bu halinden biraz daha çok olsaydı. Dünya güneşe biraz daha yakın olacak ve sıcığa dayanamayan canlılar mahvolacaktı. Aynı durum uzaklık açısından da olsa, yine canlılar soğuktan helâk olurdu.

Ay dünyaya daha yakın olsa, çekim gücü artacak, canlılar suda boğulup gidecekti (med-cezir).

Hiç düşündünüz mü?

Gece ile gündüz sürekli olsa, hayat düzeni bozulurdu. Çünkü bütün canlılar, çalışmanın dışında dinlenecekleri bir zamana muhtaçtırlar.

"De ki: Eğer Allah kıyamete kadar devamlı olarak geceyi üzerinize bırakırsa, Allah'tan başka size bir aydınlık getirecek ilâh kimdir ne dersiniz? Hâlâ dinleyip kabul etmeyecek misiniz?"

"De ki: Eğer Allah kıyamet gününe kadar devamlı olarak gündüzü üzerinize bırakacak olsa, Allah'tan başka size içinde dinleneceğiniz bir geceyi getirecek ilâh kimdir, ne dersiniz? Hâlâ görmeyecek misiniz?"

"O'nun rahmetindendir ki, sizin için geceyi ve gündüzü yaratmış, içinde istirahat edersiniz ve sınırsız cömertliğinden (rızkınızı) arıyasınız diye. Olur ki şükredersiniz." (Kasas, 71-73)

Bu ve bunun gibi bazı rızık çeşitlerini unuttuğumuz olur. Evet, mümin bir kalp, bu nimetleri şükürle anar. Fakat körelmiş kalpler bu nimetleri unutup, Karun gibi, bu nimetlerin kendi emekleri neticesi olduğu düşüncesine kapılır.

"Karun dedi ki: Ben bu mala ancak bendeki ilim sayesinde nail oldum." (Kasas, 78)

Görüyoruz ki Kur'ân-ı Kerim, tabiatları, hisleri bozulmuş insanların vicdanlarını harekete geçirecek bir üslûpla, bütün rızıkların Allah'tan olduğunu, insan ne kadar gayret ederse etsin, sadece Allah'ın kanununu uygulamış olacağını, sonunda rızık verenin o olduğunu anlatıyor:

"Şimdi gördümüz mü ektiğiniz tohumu?"

"Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa biz miyiz bitiren?"

"Dileseydik o ekini çörçöp haline getirirdik de şöyle gevelerdiniz."

"Doğrusu biz çok ziyandayız."

"Daha doğrusu büsbütün mahrumuz."

"Şimdi içmekte olduğunuz suyu bildirin bana."

"Onu buluttan siz mi indirdiniz, yoksa biz miyiz indiren?"

"Dileseydik onu acı bir su yapardık. O halde şükretseniz ya..."

"Şimdi çakıp yakmakta olduğunuz ateşi bana haber verin."

"Onun ağacını siz mi yarattınız, yoksa biz miyiz yaratan?"

"Biz bu ateşi, bir ibret ve sahradaki yolculara bir menfaat kıldık."

"O halde Rabbini, Azim ismi ile tesbih et." (Vakıa, 63-74)

İnsan toprağı kazıp tohumu atmakla, onu topraktan bitirme işini kendi yaptığı kuruntusuna kapılır! Gerçekten bunu, o mu yapıyor?

Rabbanî kudretten başka, şu varlık içinde, tohumu geliştirip ondan değişik tat ve renkte bitkiler çıkaracak kim var? Allah o tohuma hayat

sırrını vermese, tüm insanlar bir araya gelerek onu geliştirip filizlendirebilirler mi? Bunun için Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa Biz miyiz bitiren?" (Vakıa, 64)

Sonra dikkatleri insanın unuttuğu başka bir tarafa çekiyor. İnsan attığı tohumun, meyve verinceye kadar santim santim büyümesini, kendiliğinden olan bir iş zanneder, tohum attı mı mutlaka büyüyecek sanır. Allah'ın onu çıkarıp büyüttüğünü unuttur.

Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Dileseydik o ekini çörçöp haline getirirdik de şöyle söylerdiniz: Doğrusu biz çok ziyandayız. Daha doğrusu büsbütün mahrumuz." (Vakıa, 65-67)

Eğer Allah dilese o tohumu asla bitirmez veya bitirdikten sonra, meyve vermeden kurutur onu. Allah böyle yapacak olsa sizin, "eyvah yandık, kıtlık çöktü bize" demekten başka yapacağınız birşey yoktur!

İnsan, gökten inen suyu görür de, onu indirenin Allah olduğunu düşünmez ya da kendi kendine olmuş bir şey hissine kapılır. Bazen de, gurura kapılıp maddi kalkınmaya rağmen çağdaş cahiliyeyi yaşayanlar gibi, kendisi becermiş havasına bürünür. Bulutların üzerinden geçerek uçaklarla belli maddeleri bırakıp buluttaki suyu indirmeyi becerebilmesine aldanır.

Her ikisinin de unuttuğu gerçek şu: Yağmur Allah'ın koyduğu kanunlar dahilinde yağıyor. Bu ya su buharının yüksek katmanlarda soğumasından ya da bulutun yüksek bir dağa çarpmasından ibarettir. Ama bunu yapan kim? Su buharına bu özelliği veren kim?

Su buharına Allah bu özellikleri vermeseydi, "yapay yağmur" dedikleri şeyi becerebilecekler miydi?

Kur'ân-ı Kerim konunun bir başka açısına, suyun içilecek tat ve kıvamda oluşuna gözleri çeviriyor. Meselelerin gerçeğinden habersiz biri, bunu da kendiliğinden oluşmuş zanneder. Ama Kur'ân-ı Kerim, ona

gerçeği açıklayıp Allah'ın yarattıklarına rahmet için, suyu içilecek kıvamda var ettiğini açıklıyor. Eğer dileyseydi, insanların içemeyeceği, bitkilere faydası olmayacak şekilde tuzlu da yaratabilirdi. Buna hiç kimse de müdahale edemezdi.

Bu nimetinden dolayı Allah'a şükredilmemeli mi?

Ateş de insanın arkasındaki yaratıcının kuvvetini unuttuğu birşeydir. Ateşin aslı olan ağacı yaratan, Allah Teâlâ değil mi? Ağaç için geçerli olan bu söz, bugün yakıt olarak kullandığımız herşey için geçerlidir. Hepsi Allah'tandır.

Ateş'in dikkat çeken özelliklerinden bir diğeri de bir benzerinin -isyanına karşılık- insanı ahirette beklediğidir. Şu, ihtiyacımızı gören, üzerinde yemek pişirdiğimiz ateş...

Bu güzel üslûp, insanı, Rabbini "Azim" ismi ile tespih etmeye davetle noktılıyor.

"İman eden kullarına de ki, namazı gereği üzere kulsınlar ve kendinde ne bir alışveriş, ne de bir dostluk olmayan kıyamet günü gelmezden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden gizli ve aşıkâr (zekât ve hayırla) harcayın."

"Allah, o varlıktır ki, gökleri ve yeri yaratıp gökten yağmur indirdi de onunla size rızık olarak çeşitli meyveler çıkardı. Bir de emriyle denizden yürümek için gemileri size bağı kıldı. Zehirleri de size musahhar kıldı."

"Güneşi ve ayı, âdet ve görevlerinde devamlı olarak sizin emrinize o verdi; yine gece ve gündüzü sizin faydanıza o verdi."

"Hem Allah istediğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah'ın bunca nimetini teker teker saymaya kalkışsanız, onu kısım kısım bile sayamazsınız. Gerçekten insan çok zalimdir, çok nankördür." (İbrahim, 31-34)

"Gerçekten süt veren hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Size onların karnındaki işkembe pisliği ile kan arasından halis bir süt içiriyoruz. Ki, içenlerin boğazından afiyetle geçer."

"Hurma ve üzüm ağaçlarının meyvelerinden de içki¹ ve güzel bir rızık edinirsiniz. Muhakkak ki, bunda akıllı olup düşünen bir topluluk için bir alâmet var."

"Senin Rabbin, bal arısına da şöyle vahyetti: Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kuracakları kovanlardan kendine evler edin."

"Sonra meyvelerin hepsinden ye de, Rabbinin sana has kıldığı yaylın yollarına çık. O arıların karınlarından renkleri muhtelif bal çıkar ki, onda insanlar için şifa vardır. Doğrusu bunda da düşünecek bir topluluk için büyük bir alâmet var." (Nahl, 66-69)

4. Olaylar

İnsan, doğumundan ölümüne kadar gerek çevresinde ve gerekse şahsında pek çok oldu bittilerle karşılaşır. Bunlardan bazıları doğayla ilgilidir. Gece ve gündüzün devamlı değişmesi, güneşin doğup batması, ayın ilk günlerde küçük bir hacimle doğup, dolunay şeklini alması, sonra yine küçük bir hacimle kaybolması, bulutlar, yağmur, şimşek, yıldırım, mevsimlerin değişmesi... Bazıları da insanı doğumdan ölüme kadar kuşatan olaylardır: Sıhhat, hastalık, çocukluk, gençlik, ihtiyarlık, zenginlik, fakirlik vs.

Mümin, bütün bu olaylardan kendisine dersler çıkarır. Bunların arkasında hikmet sahibi bir ilâhın olduğunu, olayların onun hikmet ve kudreti dahilinde meydana geldiğini, kâinattaki bütün oldu bittilerin onun eseri olduğunu, onun dilemesi dışında şu büyük kâinatta hiçbir şeyin olmayacağını, her şeyin onun istediği şekilde olduğunu iyice bilir.

1 Bu ayet, içki haram kılınmadan önce, Mekke'de inmiştir.

Duyarlılığı bozulmuş, yaratıcının yarattıklarını kavramada algılama özelliğini yitirmiş bir gafil ise, bu olayların hiç birine dikkat etmeyip, Allah'ın varlığına herhangi bir işaret görmeden çekip gider. Olup bitenlerden hiç biri onu sarsmaz.

Kur'ân-ı Kerim, onu uykusundan kaldırıp olayların arkasındaki gerçeği gösterecek deliller getirir.

Kur'ân-ı Kerim nasıl; kâinattaki Allah'ın ayetlerini, ölüm ve hayat gerçeğini; rızkın gönderilişini ilk defa görüyormuş gibi canlı bir üslûpla arz ediyorsa, olup biten olayları da aynı üslûpla anlatarak kalplerdeki pası giderip vicdanları harekete geçirir:

"Muhakkak göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün arka arkaya gelişinde, insanlara yarar şeyleri denizde götürüp giden gemide; yeryüzü kuruduktan sonra, Allah'ın gökten yağmur indirerek arzı diriltmesinde, o arzda her türlü hayvanâtı yaymasında, rüzgârları her taraftan estirmesinde, yer ile gök arasında Allah'ın emrine tâbi bulutta, akıl ve düşünce sahibi olan bir millet için Allah'ın birliğine, kudret ve yüceliğine delâlet eden birçok alâmetler vardır." (Bakara, 164)

Kur'ân-ı Kerim şu tek ayette bir yığın olayı hoş bir üslûpla sunuyor. Bu arada, hissi körelmiş olanlara da bütün bunların arkasında hikmet sahibi birinin ayarlaması bulunduğunu, bunların kendiliğinden asla oluşmadığını da hatırlatıyor.

Bu ayeti incelediğimizde, bozulmuş hisleri Allah'ın iki yolla uyardığını görürüz:

1. Bir defada pekçok olayı toplayıp sunuyor: Gökler ve yer... Gece ve gündüzün mevsimler boyu, sürekli değişmesi... Gemilerin denizde yüzmesi... Gökten inen yağmur... Yeryüzündeki bitkisel hayat... Her yere yayılmış hayvanlar... Rüzgârların oluşumu... Gökle yer arasında bulutların hareketi...

İnsandaki his, bir an için bozulabilir ama bu olaylar topluluğu onu sürekli uyarıyor. Her biri tek başına geliyorsa da hepsinin bir arada takdir edilmesi ile gaflete fırsat bulamıyor. Birini görmezlikten gelse, muhakkak diğeri ile karşılaşacak.

2. Bu olaylarla vicdan arasında bağ kuruyor. Devamlı görülen bir şey dikkat çekmeyebilir. Göz ona alışabilir. Lâkin, sürekli değişen bir şeyin alışkanlık yaratması mümkün değil. Er geç, dikkatleri çekecektir.

Ayet, göklerin ve yerin yaratılışından bahsediyor. Evet, bu olay insanın görmediği eski bir olaydır ama insan, önünde eserlerini görüyor. Kur'ân-ı Kerim bu üslubuyla yaratılmışları hissin önünde durgun bırakmıyor; tersine, çeşitli örnekleri ile canlı bir manzara sunuyor.

Gece ve gündüz sürekli değişiyor, bu değişme ile gece ve gündüzün uzunluk ve kısalıkları da değişiyor. Gemiler, denizlerde insanların yararı için yüzüyor. Su da yeryüzüne inerken bir hareketlenmeye sebep oluyor. Bu suyla kuru toprak yeşeriyor, bitkiler canlanıyor. Herşeyde bir hareketlilik başlıyor.

Kur'ân-ı Kerim'in bunu anlatışı şöyle:

"Onunla, ölümünden sonra yeryüzünü dirilttik." (Fatır, 9)

Yeryüzünü, yağmurla hayata dönen bir ölüye benzetiyor. Nitekim Hacc Suresi'nde:

"Bir de arzı görürsün, ölmüş; fakat biz onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman, harekete geçer, kabarır ve her güzel çiftten nebatlar bitirir." (Hacc, 5)

şeklinde tasvir edilmiş.

Hareket yine bitmiyor. Yağmurla yeşeren bitkileri yemeye koşan hayvanların manzarası. Kur'ân-ı Kerim, *"hayvanları her tarafa yaydı"* diyor. Bu yaymadan kasıt, her tarafta bir anda oluşan bir hareketlenme, bir canlanmadır.

Sonra, rüzgarlardan söz ediyor. Aslında rüzgarın kendisi de bir harekettir.

Son olarak da gökle yer arasında hareket eden bulutlar. Bu da diğerleri gibi, dalıp gitmiş insanı uyaran, varlıktaki olaylardan biri.

Unutmamamız gereken bir şey var: Burada da Kur'ân-ı Kerim bu hareketlerin hepsinde Allah'ın gücüne işaret ediyor.

"Allah'ın gökten yağmur indirerek arzı diriltmesinde, o arzda her türlü hayvanâtı yaymasında..." (Bakara, 164)

Kur'ân-ı Kerim gerek insanın hayatındaki gerekse kâinattaki olayları hatırlatarak vicdanları uyandırıyor.

"Şöyle de: Ey mülkün sahibi Allah'ım! Sen dilediğine mülkünü verirsin, dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Dilediğini aziz edersin, dilediğini de zelil edersin; hayır, yalnız senin elindedir. Muhakkak ki sen herşeye Kâdir'sin."

"Gececi gündüze sokarsın ve gündüzü geceye sokarsın. Ölüden diri çıkarırsın, diriden ölü çıkarırsın; dilediğine de sayısız rızık verirsin." (Âl-i İmrân, 26, 27)

"Allah O'dur ki, rüzgarları gönderir de bir bulut kaldırır. Sonra onu gökte dilediği gibi yayar ve onu parça parça yapar. Derken aralarından çıkan yağmuru görürsün. Nihayet onu, kullarından dilediği kimselere döküverdi mi, hemen sevinirler."

"Hâlbuki bu adamlar, üzerlerine yağmur indirilmeden önce ümitlerini kesmişlerdi."

"Şimdi bak, Allah'ın rahmet eserlerine: Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki yeryüzünü kuruduktan sonra diriltten, elbette ölüleri de diriltir. O, her şeye Kâdir'dir."

"Doğrusu biz, bir yel göndersek de, o ekini sararmış görseler, muhakkak ardından Allah'ı ve nimetlerini inkâra koyulurlar."

"Bunun için sen arkalarını dönmüş giderlerken o daveti, (kalpleri) ölümlere duyuramazsın ve sağırlara da işittiremezsin."

"Körleri de, sen sapıklıklarından ayırıp doğru yola iletici değilsin. Sen ancak ayetlerimize iman edeceklerle duyurursun da, onlar İslâm'a gelir, selâmeti bulurlar."

"Allah O'dur ki, sizi zayıf bir nutfeden yarattı; sonra bu zayıflığının arkasından bir kuvvet (güçlü bir insan) yaptı; sonra bu kuvvetin arkasından bir zayıflık ve ihtiyarlık meydana getirdi. O, Âlim'dir, Kadir'dir." (Rûm, 48-54)

5. Allah'ın Gaybı Kuşatan İlmi

İnsan daima, gaybı bilmek ister. Yarını, yarından sonra neler olacağını merak eder. Elde etmeye çalıştığı ya da kurtulmak istediği bir şey olsun. Her halükârda onu bilmek, kavramak ister. Fakat buna hiç de gücü yetmez.

Bazen rüya ya da bazı düşüncelerinin yorumunu yaparak bir-iki hususu tahmin edebildiği olur. Eğer imanı ve dini zayıfsa kahinlere, falcılara da koşar.

Yine de ne yaparsa yapsın, boşuna! Üstelik bu çabalamaları Allah ve Rasûlü yasaklamıştır.

İnsana gereken Allah'ın bütün gaybı bilen kudretine imandır. O, göklerde ve yerde olanları, geçmişte olanı, şimdi ya da ileride olabilecekleri bilir. Çünkü bütün bunları, geçmişte de şimdi de yaratan O'dur. Gelecekte de ancak O yaratacaktır. En ince ayrıntılarına kadar, O'na malûmdur bütün meçhul, insan bir an için bu gerçeği unutabilir.

İşte Kur'ân-ı Kerim, onu hemen sarsıp hatırlatıyor:

"Allah her dişi neye gebe kalır; onu bilir. Rahimlerin neyi eksik ve neyi ziyade edeceğini de bilir. Allah katında her şey bir ölçü iledir."

"O, gaybı ve hazırı bilen çok büyük üstün varlıktır."

"İçinizden sözü nefsinde gizleyen ve onu açığa vuran, geceleyin saklanan ve gündüzün meydanda gezen müsavidir."

"Her insan için önünden ve arkasından takip eden melekler vardır; onu Allah'ın emriyle korurlar. Muhakkak ki Allah, bir topluma verdiği nimeti onlar kendilerindeki iyi hali fenalığa çevirmedikçe geri almaz. Bir toplumda Allah bir kötülük diledi mi, artık onun geri çevrilmesine hiç bir çare yoktur. O toplum için Allah'tan başka bir yardımcı da yoktur." (Ra'd, 8-11)

Birinci ayeti düşünün!

Azametini kavrayabildiniz mi? Bir daha, bir daha!

Hayır. Kavrayamadınız, kavrayamazsınız da!

Düşündünüz mü? *"Her dişinin gebe kaldığı"* ne demek? Görüldüğü gibi ayet, dişi cinsini sınırlamamış. İnsan dişisi olabilir, hayvan dişisi, kuş dişisi, denizdeki balığın dişisi, yırtıcıların dişisi de, hepsi mümkün. Biz yine, insan dişisi olarak hesaplayalım; konuyu kavrayabildiniz mi?

Yeryüzünde, kaç insan dişisi var, sayabilir misiniz?

Kabul edin ki, bütün imkanlarını kullanarak yeryüzündeki dişileri, doğadakini, ovadakini, ormandakini, mağaradakini, saraylardakini, kullübedekini, hepsini saydın. Senin saydığın bugün yaşayanlar... Ya, senden önce yaşayanlar? Senden sonra yaşayacak olanlar?

Allah'tan başkası bunları sayabilir mi?

Bu konunun bir bölümü idi. Şimdi hayal âlemimizde başka bir bölüme geçelim.

"Allah, her dişi neye gebe kalır onu bilir." (Ra'd, 8)

Şu, karnında canlı taşıyan, "her dişi"yi hayal edin, edin ki Allah'ın ilmi neleri kuşatıyor iyi anlayasınız.

Allah'ın, bu "her dişi" hakkındaki bilgi çeşitleri, nelerdir?

Dişi mi, erkek mi? Rengi beyaz mı, siyah mı, sarı mı? Tipi nasıl; burnu, ağzı, gözleri? Göz rengi, saç rengi ne? Boyu, hacmi ne kadar? Güzel mi, çirkin mi?

Büyümenin hangi safhasında şimdi?

Meni, kan, et?

Bilgi çeşitleri bitti mi? Asla!

Sizin hayal gücünüz durabilir ama Allah'ın herşeyi kuşatan ilmi durmuyor. Tam tersi, sizin ilk anda dikkat etmediğiniz konuları da kapsıyor.

Doğunca bu canlının ismi ne olacak?

Bu ne demektir biliyor musunuz? Yaratma başladıktan, kıyamete kadarki bütün canlıların ismi!

Peki ne kadar yaşayacak, yeryüzünde? Ölü mü doğacak, diri mi?

"Ey insanlar! Eğer öldükten sonra dirilme işinde şüphede iseniz, muhakkak ki biz, sizi topraktan yarattık; sonra bir nutfeden, sonra pıhtılaşmış bir kandan, sonra yaratılışı tam ve yaratılışı noksan bir et parçasından ki, size kudret ve hikmetimizi beyan edelim. Hem sizi dilediğimiz belirli bir vakte kadar rahimlerde durduruyoruz da, sizi bir bebek olarak çıkarıyoruz. Sonra sizi, kemal ve kuvvet çağınıza erişmeniz için bırakırız. Bununla beraber, içinizden kimini öldürüyor, kimini de önceki bilgisinden sonra hiç bir şey bilmemek üzere kuvvetten düşürüp kocalma haline çeviriyoruz." (Hacc, 5)

Zekâ derecesi ne?

Ahlâkı nasıl, iyi mi, kötü mü? Cesur mu, korkak mı? Cömert mi, cimri mi?

Yeryüzündeki kaderi nasıl biçilmiş? Başına gelecekler neler?

Ve son olarak: Cennetlik mi yoksa cehennemlik mi?

Bunların hepsi, yaratılışın ilk gününden kıyamete kadar olanlar hakkında Allah'ın bildiklerinden sadece bir kısmı. Hepsini saymak mümkün değil. Ancak Allah bilir.

Şimdi konunun gerçek yönünü kavrayabildiniz mi? Ayetin ifade ettiği geniş manayı...

"Allah her dişi neye gebe kalır onu bilir."

"Rahimlerin neyi eksik neyi ziyade edeceğini de bilir." (Ra'd, 8)

Gebe kalmakla ya da doğurmakla meydana gelecek olanı da bilir.

Şimdi tekrar geri dönün ve "her dişi" tabirini zihninizde canlandır-maya çalışın. Allah'ın ilmi neleri kuşatıyor kavramaya çalışın.

Hamilelik ve doğum... Hamileliğin safhaları, ay ay; doğuruncaya kadar. Bunun her dişi ile yeryüzünün her yerinde tekrarlanıyor oldu-ğunu bilerek...

"Herşey O'nun yanında bir ölçü iledir." (Ra'd, 8)

Konuyu tekrar ele alalım:

Onun yanında, "her şey..."

Sadece "her dişinin neye gebe kaldığı"nı hesaplamakta yorulunuz. Ya "her şey"? Ne dersiniz, kavrayabilir misiniz? Siz ve bütün insanlar?

Ama Allah, "her şey"i biliyor, "her şey"i yaratıyor. Hem de belli bir ölçü ile. Buradaki "ölçü" ister "kader" anlamında olsun, isterse herşey için konan ölçü anlamında alınsın. İnsan hayali bunu düşünmekten bile acizdir, değil saymak!

"O, görünmeyeni de görüneni de bilen çok büyük üstün varlıktır." (Ra'd, 9)

Allah'ın meçhule ait bilgilerinden bir bölümünü gördün. Ya bütün gayb ve hazır olanlar!

İnsanlar, bir sözü gizleyince onu Allah'tan sakladıklarını, insanların gözünden kaçırınca Allah'tan da kaçırdıklarını zannederler. Fakat Allah'a göre gizli açık birdir. O'nun ilmi bütün gaybı kuşatıyor.

Onun için gizleyen de bir, açıklayan da.

"Allah'ın emri ile" insanları takip eden bütün fiillerini kaydeden melekler varken, insanların hangi fiili Allah'ın ilminden kaçabilir?

"Gaybın anahtarları Allah'ın katındadır. Onları ancak Allah bilir. Karada ve denizde ne varsa hepsini o bilir. O'nun ilmi dışında bir yaprak dahi düşmez. Yerin karanlıkları içindeki tek tane, yaş ve kuru her şey Allah'ın ilmindedir." (En'âm, 59)

"Kıyametin ilmi, muhakkak ki Allah'ın katındadır. Yağmuru o yağdırır. Rahimlerde ne varsa O bilir. Hiç kimse, yarın ne kazanacağını bilmez. Hiçbir kimse hangi yerde öleceğini de bilmez. Şüphesiz ki Allah Alîm'dir, Habîr'dir." (Lokmân, 34)

Aklî Deliller

Kur'ân-ı Kerim, ulûhiyetin gerçek anlamını kavraması için nasıl, insan vicdanına hitap ediyorsa, aynı çağrışı, kâinattaki Allah'ın ayetleri üzerine düşünmesi için insan aklına da yapar.

Uçsuz bucaksız şu kâinatın, bir yaratıcısız meydana gelmesi mümkün mü?

Alîm, Hakîm ve Kadîr bir ilâhtan başkasının onu idare etmesi düşünülebilir mi? Bu ilâh için saltanat ve idaresinde bir ortak olması mümkün mü?

Kâinattaki Allah'ın kudretini ispat eden delillerin ışığı altında O'nun yaratmada ya da öldürmede veya rızıkta, diriltip ceza vermekte acze düşeceği söylenebilir mi?

Bütün bunlarda, Kur'ân-ı Kerim'in vicdanlara hitap ettiğini görmüştük. Ama Kur'ân-ı Kerim insanın toplamına, vicdanına ve aklına hitap ediyor.

Sonunda ulûhiyeti, Allah'ın birliğini kabul edeceği bir mantikî düşünceye davet edip, onunla sürekli tartışıyor.

Bunun gibi ayetler Kur'ân-ı Kerim'de çoktur. Birkaç örnekle yetineceğiz:

I

"Kesin inanacak insanlar için yeryüzünde (Allah'ın varlığını ve kudretini gösteren) nice işaretler var. Kendi canlarınızda da öyle. Görmüyor musunuz?" (Zariyat, 20-21)

İnsan, yeryüzünde ve kendi nefsinde bulunan Allah'ın ayetlerini (delillerini) düşünecek olsa, yaratıcının varlığını ve sınırsız gücünü haykıran bu ayetlerin her biri, onu hayrete düşürür.

Yeryüzü, kâinatı dolduran diğer büyük gök cisimlerine oranla, ucu bucağı görülmeyen geniş bir sahranın ortasındaki dane gibidir. Bununla beraber yeryüzü, hayalin tam anlamıyla kavramaktan âciz kaldığı Allah'ın ayetlerindendir. İçinde akılları hayrete düşüren birçok özellik vardır.

Diğer gök cisimleri yanında Allah, hayat için gerekli şartları ancak yeryüzünde yarattı. (Bu güne kadar diğer gök cisimlerine ait bilgilerimize göre bu kanaate varıyoruz.)

Yer kütlesi, etrafındaki atmosferi dağıtmayacak bir çekime sahip olan ince, Rabbanî bir hesabın eseridir. Bu atmosfer canlıların solunum yapması için gerekli olan oksijeni, gereken oranda saklar. Ne çok ne de az... Çünkü, çokluğu da azlığı da canlılar için zarardır. Harareti de, aynı Rabbanî hesaplara ayarlanmıştır. Canlılar ne çokluğundan ne azlığından zarar görmeyeceği ve tam dayanabilecekleri orandadır. Gıdayla, varlık-

lar arasında da bir denge vardır. Bu hesap sayesinde, başka bir gıdaya gerek duymuyorlar.

"Yeryüzünü de döşedik ve oraya yerli yerinde dağlar koyduk, orada hikmetle ölçülmüş her şeyden bitkiler bitirdik." (Hicr, 19)

"Yeryüzünde bulunanların rızkını da takdir etti." (Fussilet, 10)

Yeryüzündeki bu canlılar ve gıdalar arasındaki dengeden bahsederken; Çin'de komünistlerin kendi başlarına ördükleri bir tuzağı da hatırlayalım:

Çinliler, tarlalardan alınan ürünün yüzde onunu yedikleri gerekçeyle serçelerin hepsini öldürme kararı verirler. Bunun için köylerde ve kasabalarda belli gruplar, üç gün üç gece tefler çalıp gürültü çıkarırlar. Serçeler yuvalarına girmek istedikçe gürültüden korkup kaçarlardı. Böylece bütün serçeler açlık, susuzluk, yorgunluk ve uykusuzluktan helâk olurlardı. Bu küçük hayvana galip gelmekle sevinirlerken, öte yandan pek çok böcek ortaya çıkıp mahsulün yüzde ellisini yerler. Anlaşılır ki serçeler aynı zamanda bu böcekleri de yok ediyordu.

Sapkın insanlar ne zaman Allah'ın koyduğu bu dengeyi bozmak istedilerse, sonuçta hep böyle Allah'tan gelen ağır bir ceza ile cezalandırılmışlardır.

Düşünseler bunun, onlar için bir ibret olduğunu anlarlar.

Böylece Allah'ın yeryüzündeki küçük büyük bütün ayetlerini inceleysek hikmetini saymakla bitiremeyeceğimiz harikalar buluruz.

Bu harikalardan bir misal daha:

"Yeryüzünde birbirine komşu kıt'alar, üzüm bağları, ekinler, çatallı ve çatalsız hurmalıklar vardır ki, hepsi bir su ile sulanıyor. Hâlbuki yemişlerin de bazısını bazısına üstün kılıyor. Şüphesiz ki bunlarda da düşünen bir topluluk için pek çok ibretler vardır." (Ra'd, 4)

Yeryüzündeki toprak parçaları aynı özellikleri göstermelerine rağmen, ayrı ayrı şeyler bitiriyor. Toprakların bazıları ekilebiliyor, bazıları da ekilemiyor. Bazısına da sadece bir çeşit bitki ekiliyor. Bu, tek başına, şaşılacak bir şey! Aynı su ile sulanan bir topraktan değişik meyveler çıkıyor hatta bir meyvenin çeşitleri çıkıyor. Meselâ aynı toprakta çatal-lı ve çatalsız hurma yetişiyor! Bu da başka bir harika!

Bu ürünlerin tadları da başka başka... İnsanlar birini öbürüne tercih ediyorlar. Bu da üçüncü harika!.

Sonra aynı meyvenin tadı, insandan insana değişiyor. Bir meyvenin tadı birinin hoşuna gidiyor, öbürünün gitmiyor. Bu da dördüncü harika!

Allah ne güzel söylüyor:

"Bunda düşünen bir topluluk için ibretler var!" (Ra'd, 3)

Canlılardaki ayetler, daha da ibret verici!

Canlının oluştuğu, görülemeyen bir hücre, insanın bütün özellikle-rini taşıyabiliyor. Ve hücreden sapasağlam bir insan oluşuyor.

Sonra o hücre bölünüyor; bir kısmı baş, bir diğer kısmı el, üçüncü bir parça ayak oluyor.

Aynı hücre, ana baba ve ataların genetik özelliklerini de taşıyor. Ba-badan bir özellik; meselâ, saç rengi, anadan bir özellik, meselâ göz ren-gi, dededen uzunluk-kısalık, burun yapısı, kulak yapısını alıyor. Bun-dan da garibi, ruhî özellikler bile nesilden nesile aktarılıyor. Cömertlik, cimrilik, cesaret, korkaklık, edebiyata, fen ilmine düşkünlük vs...

Bu akli özellikler nelerdir, nasıl ve nerede bulunuyor?

Akıl; nasıl düşünüyor? İnsan eşyaları nasıl hatırlıyor? Bütün bilimsel araştırmalar, şu ana kadar bu sorulara cevap veremedi. Düşünce nasıl oluşuyor, bilgiler nerede depolanıyor, insan istediği zaman bu bilgileri nasıl kullanıyor?

Ruhî özellikler de böyle; nerede, nasıl?

Bir insanda cömertlik ya da cimrilik, cesaret ya da korkaklık sıfatları nasıl oluşuyor?

Bu özellikler insanın neresinde bulunuyor?

Cisminde ise, neresinde? Beyninde ise, yine neresinde? Bunlar maddi mi yoksa manevi mi? Her iki halde de insanın gidişatını ve davranışlarını nasıl etkiliyor?

Bundan da garibi; nasıl nesilden nesile aktarılıyor?

İnsanın özelliklerini ve Allah'ın vücutlarımızdaki ayetlerini incelemeye kalksak, tek birinin dahi özelliklerini saymakla bitiremeyiz. Sonunda anlarız ki, bunların kendiliğinden olması imkânsız. Muhakkak ki bunların bir yaratıcısı olmalı. Ve de bu yaratıcı sonsuz hikmet ve güç sahibi olmalı. Yoksa her parçası akıl sınırlarını aşan, harikalar taşıyan bu varlıkları yaratamazdı.

Bunun için Kur'ân-ı Kerim diyor ki: *"Arzda da gerçekten tasdik edenler için birçok ibretler var. Nefislerinizde de! Hâlâ görmeyecek misiniz?"*

II

"Yoksa, bir takım ilâhlar edindiler de yerden ölüleri onlar mı diriltecekler?"

"Eğer yer ile gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, bunların ikisi de muhakkak fesada uğrar, yok olurdu. O halde, Arş'ın Rabbi olan Allah, onların vasfetmekte oldukları şeylerden beri ve yücedir."

"Allah, yaptığından sorumlu olmaz; kullar sorumlu olurlar."

"Yoksa Allah'tan başka ilâhlar mı edindiler? De ki: Delilinizi getirin. İşte benimle beraber olanların kitabı ve benden evvelki ümmetlerin kitabı! Doğrusu onların çoğu hakkı bilmezler de onun için yüz çevirirler." (Enbiyâ, 21-24)

Bu ayetlerde Kur'ân-ı Kerim akla seslenip çevresinde gördüğü ayetlerden mantikî bir neticeye varmasını, gerçek olmayan iddialarında da kanıt getirmesini istiyor.

Kâinatın tam bir düzen içinde olduğu görünen bir gerçektir: *"O Rahmân'ın yarattığında hiç bir düzensizlik göremezsın. Haydi çevir gözünü (semaya), görebilir misin bir çatlak?"*

"Sonra gözü tekrar tekrar çevir; nihayet o göz, zelil ve hakir olarak sana döner; artık o, aciz kalmıştır." (Mülk, 34)

Şu geniş evrende uzay cisimlerinin hareketlerinde kılpayı bir yanıma olmuyor.

Gece ve gündüzün işleyişi de uzaydaki hareketlerdendir. Nesiller ve yüzyıllar boyu dakika, saniye, hatta saliseleri bile şaşmadan devam edip durur.

Allah'ın maddeye koyduğu özellik zamanın değişmesi ile hiç bir değişiklik göstermemiştir. Demir aynı demirdir. Bakır aynı bakır. Oksijen de aynı oksijen. Sıcak, soğuk ya da basınç veya kimyevî bir sentez bu maddelerin asıllarını değiştirmemiştir. Suyun oluşumu için tek yol, iki hidrojen atomuyla bir oksijen atomunun birleşmesidir. Demirin ısıtılıp da genişmediği olmamıştır.

Canlı hücre! Gıdalanma, gelişme ve çoğaltmadaki incelik!

Canlı varlıklar ve herbirini diğerinden ayıran özellikler... Bir cinsin öbüründen farklılığı... Bitkilerin genel hususiyetleri yanında, her bitkinin diğerlerinden ayrı oluşu... Hayvanlarda da aynı şekilde benzemezlik...

İnsan ise, canlı varlıkların en üstünüdür. Vücut parçalarının her birinde, diziliş ve görevler açısından üstün hikmetler vardır.

Bütün bunlar için, yerde ve göklerde mutlak hüküm sahibi "tek bir ilâh" olmasından başka bir yol düşünülebilir mi?

"Eğer yer ile gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, bunların ikisi de muhakkak fesada uğrar, yok olurdu."

Her ilâh arzusuna göre, tek başına yaratacağına göre; bir ilâhın yarattığı ile öbür ilâhın yarattığı nasıl uyuşacaktı? İlâhlardan birinin yarattığı bir ağaç, diğer bir ilâhın yarattığı ağaca nasıl benzeyecekti? Yine ilâhlardan birinin iki hidrojen ve bir oksijenden yarattığı su, nasıl diğer bir ilâhın yarattığı suyun aynısı olurdu?

Birden çok ilâhın idare ettiği evrenin işleyişi nasıl olurdu acaba?

Asıl yönetim, birden çok elde olunca düzen ve güven olur mu? Birisi güneşin doğudan, diğeri batıdan doğmasını istese, sonuç ne olur?

Olasılıklar arasında birinin insanı, iki ayak üzerine yeryüzünde nimetini arayan biri olarak yaratmak istemesi, öbürünün dört ayak üzerine, bir diğerinin bitkiler gibi toprağa bağlı kalmasını istemesi mümkün değil midir?

Bir diğer olasılık da, birinin demiri katı, eşya ve silah yapımında kullanılacak bir kıvamda¹, birinin de sıvı ve akışkan yaratmak istemesidir.

O zaman yeryüzünde normal bir hayat mı olurdu yoksa kargaşa mı?

Sonuç, uzay cisimlerinin çarpışmasından başlayıp, bütün işlerin bir kördüğüm olmasıyla devam ederdi.

Bundandır ki, Allah, "Eğer yer ile gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, bunların ikisi de muhakkak o fesada uğrar, yok olurdu. O halde, Arş'ın Rabbi olan Allah, onların vafsetmekte oldukları şeylerden beri ve yücedir." buyuruyor.

Ve diğer teoriler için kanıtlamaya davet ediyor:

1 *"Bir de demiri indirdik. Onda hem çetin bir sertlik, hem de insanlar için birçok menfaatler vardır. Çünkü Allah, kendisine ve peygamberlerine, kendisini göremedikleri halde, yardım edenleri belli edecek. Şüphesiz ki Allah çok kuvvetlidir, herşeye galiptir."* (Hadid,

"Yoksa Allah'tan başka ilâhlar mı edindiler? De ki: Delilinizi getirin."

Evet, akıl kanıt ister. Her iddia da, kanıt gerektirir.

Kâinatın yönetiminde, Allah'ın iradesinden başka bir gücün egemenliğine tek bir kanıt getirilebilirler mi?

Aklın buna gücü yetmeyince, mülk ve saltanatında ortağı olmayan Allah'a iman etmekten başka çıkar yol yoktur.

III

İkinci bölümde aklın kabul edeceği bazı kanıtları sunmuştuk. Bu bölümde de, kimsenin reddetmeye güç yetiremeyeceği bazı ayetleri inceleyeceğiz.

"De ki, kimin o arz ve ondaki bütün varlıklar biliyor musunuz?"

"Onlar diyecekler ki: "Allah'ındır." Sen de ki: O halde düşünüp Allah'ın kudretini anlamaz mısınız?"

"Yine de ki: O yedi göğün Rabbi kim? O çok büyük Arş'ın Rabbi kim?"

"Allah'ındır" diyecekler. O halde Allah'tan korkmaz mısınız?"

"De ki: Her şeyin mülkiyet ve hazineleri elinde olan kimdir ki, daima o koruyup hükmediyor; kendisi asla korunmaya muhtaç olmuyor? Eğer biliyorsanız cevap verin."

"Yine, "Allah'ındır" diyecekler. Onlara de ki: "O halde nereden aldatılıyorsunuz?"

"Doğrusu biz onlara, hakkı getirdik. Şüphesiz onlar, yalancılardır."

"Allah, hiç evlat edinmemiştir, beraberinde bir ilâh da yoktur. Eğer müşriklerin dediği gibi, Allah'la beraber bir takım ilâhlar olsaydı, o takdirde her ilâh kendi yarattığını götürür, tek başlarına kalarak aralarında ayrılıklar baş gösterir ve bir kısmı diğerlerine üstün gelirdi. Allah, onların isnad ettiği şirk vasıflarından münezzehtir."
(Mü'minûn, 84-91)

İnsan için iki yol vardır:

Ya yeryüzü ve oradakiler için! Allah'ın yarattığını, yedi kat göğün, arşın yaratıcısı ve Rabbi'nin O olduğunu, herşeyde egemenliğin O'na ait olduğunu, herşeyin koruyucusunun o olduğunu ama onu kimsenin korumadığını, güç ve saltanatın onun elinde olduğunu peşinen kabul etmek ya da, Tûr Suresi'nin 35. ayetindeki susturucu soruya muhatap olmak!

"Yoksa, kendileri yaratıcısız mı yaratıldılar? Yoksa onlar mı yarattı-cıdır?"¹

İnsan, bu gerçekleri kabul edince, bunların ispat ettiği gerçeği de kabul etmesi gerekir. O da: Allah'ın bir olduğu, O'nun ortağı olmadığıdır. Bundandır ki Kur'ân-ı Kerim, *"Hâlâ düşünmeyecek misiniz?"*, *"Hâlâ korkmayacak mısınız?"*, *"Nereden aldatılıyorsunuz?"* gibi soruları, her kanıtın arkasından soruyor.

Kur'ân-ı Kerim, sadece sormakla kalmayıp insan aklıyla değişik konuları tartışıyor.

Allah'tan başka ilâhların olduğunu kabul etsek... Sonuç ne olurdu?

"O takdirde her ilâh, kendi yarattığını (alıp) götürür ve onlardan biri diğerine üstün gelmeğe çalışırdı." (Mü'minun, 91)

İkinci bölümde, birden çok ilâh olması halinde yer ve göklerde nasıl bir karmaşa ve kaos olacağını Enbiyâ Suresi'nden naklettiğimiz bir ayette görmüştük:

"Eğer yer ile gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, bunların ikisi de muhakkak fesada uğrar, yok olurdu."

Kâinatta böyle bir bozukluk görmediğimize göre, Allah'tan başka ilâhlar bulunma olasılığı da kalkmış demektir.

1 İleriki bölümlerde bu ayeti tekrar inceleyeceğiz.

Mü'minûn Suresi'ndeki bu ayetlerde ise başka bir problemden, ilâhların arasında meydana gelebilecek sürtüşmeden bahsediliyor:

"O takdirde her ilâh, kendi yarattığını (alıp) götürür ve onlardan biri diğerine üstün gelmeye çalışırdı."

Evet, her ilâh, bir bölümü yaratacağına göre, kendisine ait kısımda bir diğerinin egemenliğinin olmasını istemeyecek, bundan doğacak sonuçta, varsayılan ilâhlar arasında egemenlik kavgası başlayacaktır. Her biri son sözün ona ait olmasını, emirlerinin uygulanmasını isteyecektir.

Aralarında sürtüşen şu varsaydığımız ilâhların, herhangi bir saygınlığı olur muydu? Hangi emre uyacağını bilemeyen evrende bir düzen olur muydu?

Asla! Eğer birden çok ilâh olsaydı, evrendeki bu sıra ve düzen olmazdı. İnsan akıllı, düşünmekle yükümlüdür.

Madem ki akıl, yer ve göklerin Allah'ın olduğunu, hakimiyet ve idarenin ona ait olduğunu kabul ediyor; o halde başka ilâhlara ne gerek var?

Madem ki, kâinatta bir bozukluk ve kargaşa olmuyor. Her şey yerli yerinde devam ediyor, o halde hakimiyet ve kontrolün makamı tektir. Bir merkeze bağlıdır.

IV

"De ki: Hamdolsun Allah'a, selâm olsun O'nun seçtiği peygamber kullarına. Allah mı hayırlı, yoksa ortak koştukları putlar mı?"

"Yoksa, gökleri ve yeri yaratıp da sizin için gökten bir yağmur indiren mi? Bir su ki, onunla bir ağacını bitiremeyeceğiniz güzel manzaralı bağ ve bahçeler bitirmişsizdir. Allah ile beraber bir ilâh mı var? Hayır, onlar Hak'tan ayrılan bir kavimdirler."

"Yoksa yeryüzünü bir mesken yapıp da ortasından ırmaklar akıtan, ona ait sabit dağlar yaratan ve iki denizin ortasında bir engel koyan mı? Allah ile beraber bir ilâh mı var? Hayır, onların çoğu tevhide bilmezler."

"Yoksa, sıkıntıya düşen kimse, dua ettiği zaman, onun duasını kabul edip fenalığı gideren, sizi yeryüzünün sakinleri kılan mı? Allah ile beraber bir ilâh mı var? Siz pek az düşünüyorsunuz."

"Yoksa, karaların ve denizlerin karanlıklarında size yol gösteren ve selâmete çıkaran, yağmurunun önünde rüzgarları müjdeci gönderen mi? Allah ile beraber bir ilâh mı var? Allah, onların ortak koştukları şeylerden çok yücedir, münezzehdir."

"Yoksa, halkı yaratıp duran, sonra onu iade edecek olan, size gökten ve yerden rızık veren mi? Allah ile beraber bir ilâh mı var? De ki: "Eğer Allah'la beraber bir takım ilâh vardır" sözünüzde doğru iseniz, delilinizi getirin bakalım." (Neml, 59-64)

Burada vicdan ve akla beraber hitab ediliyor. Kur'ân-ı Kerim'in bu üslubuna daha önce işaret etmiştik. Önceki konularda, vicdanla ilgili yeterli bilgi geçmişti. Şimdi, aklî delillere ağırlık vereceğiz:

Ayetler, Allah'a şükür ve peygamberlik için seçtiği kullarına selâmla başlıyor. İnsana ve özellikle insanın aklına yönelen ilk soru:

"Allah mı hayırlı yoksa, ortak koştukları putlar mı?" (Yusuf, 39)

Bu sorunun cevabı –her ne kadar gereksiz ise de– Allah ile insanların bir kısmının taptığı putların karşılaştırılmasını gerektiriyor. Allah mı hayırlı, yoksa, putlar mı?

Ayetin üslûbunda, doğru cevaba, bir soru şeklinde işaret verilmiş. Doğru yola aday olan bir akıl için yeterli olacak bu ipucu, sorunun kendisi:

"Allah mı hayırlı yoksa, ortak koştukları putlar mı?" (Yusuf, 39)

İkinci ayette ise sorular devam ediyor: *"Yeri ve gökleri kim yarattı? Size su indirip, bu suyu indirmemesi halinde, sizin bir ağacını dahi bitiremeyeceğiniz güzel bahçeler yaratan kim?"*

İnsan, kendisine yönelen bu soruya, henüz cevap vermeden, ayet, sorunun cevabı olan üçüncü bir soruyu daha ortaya atıyor:

"Allah ile beraber başka bir ilâh mı var?"

Bu üslûpla insanı düşünceye sevkeden ayet onu, pürüzlerin kalkacağı tek cevaba yönlendiriyor.

"Allah ile beraber başka bir ilâh mı var?"

Asla!

O halde: *"Gökleri ve yeri kim yarattı? Size gökten (kim) su indirdi de, onunla sizin bir ağacını dahi bitiremeyeceğiniz, gönül açan bahçeler bitirdi?"* sorusunun tek cevabı, Allah'tır.

Şimdi, *"Allah mı hayırlı yoksa", ortak koştukları putlar mı?"* sorusunun cevabı kesinlik kazandı. Elbette Allah!

Doğrusu bu kadarı, kişinin Allah'ın ulûhiyetini açıkça kabul etmesi için yeterlidir. Yine de Allah, insandaki yapının tekrar tekrar uyarılmaya muhtaç olduğunu bildiğinden, aynı üslûpla teklifini kanıtlamaya devam ediyor:

"Yoksa, yeryüzünü bir mesken yapıp da ortasından ırmakla akıtan, ona ait sabit dağlar yaratan ve iki denizin ortasına bir engel koyan mı? Allah ile beraber bir ilâh mı var? Hayır, onların çoğu tevhidi bilmezler."

Birinci bölümde, yere, göklere, gökten yeryüzüne inen suya, bu suyun inmesiyle oluşan bahçelere yer verilirken, bu bölümde sadece yeryüzü söz konusu ediliyor.

Yeryüzünün insan için Allah'ın verdiği nimeti, geçimi için kendisine belirlenmiş olanı, bir zamana kadar bulabileceği uygun bir zemin kılınışı, yeryüzünde nehirlerin yaratılması, devamlılığı için dağların oluşturulması, canlıların içeceği tatlı su ile deniz ve okyanusları dolduran tuzlu suyun arasına bir engelin konuluşu... Bunlar, Allah'ın gücüne

işaret eden ayetler olduğu gibi aynı zamanda O'nun kuluna olan rahmetine de işarettir. Bütün bunları şu haliyle gerçekleştirecek kim var? Elbette Allah! O halde: *"Allah ile beraber başka bir ilâh mı var?"*

Üçüncü bölümde ise insanın kuşatıldığını görüyoruz.

İnsanın karşılaştığı ama unuttuğu bir olay: Dua ettiği zaman darda kalmışa kim yetiştiriyor? Sizi eskilerin yerine, kim yeryüzünün egemeni yapıyor? (Atalarınızdan sonra yeryüzüne egemen olup, yaşamanız için onun kaynaklarına ve güçlerine hükmediyorsunuz.)

Bu kendiliğinden mi oluyor? Allah sizi, babalarınızın sulbünden çıkarmasa, yeryüzünü yok etse, nasıl hakim olurdunuz ona?

Ve aynı soru tekrar geliyor: *"Allah ile beraber başka bir ilâh mı var?"*

Dördüncü bölüm de insanla alakalı. Ama bu sefer başka bir nimet hatırlatılıyor: *"Size kara ve denizlerin karanlığında kim yol gösteriyor?"*

Eğer size gündüz yol gösteren güneş ışığı ise, ki, siz nimeti unuttursunuz gece, denizi ve karayı kuşatan karanlık çökünce, onu hatırlamanız gerekir. Ama Allah gece de size ya yıldızlar veya karanlığın bir bölümünü aydınlatan ay ışığı ya da aklınızı kullanarak bulduğunuz ışıkla yolunuzu bulduruyor.

Ve Allah bir başka nimeti gündeme getiriyor: Bulut ve yağmurda şekillenmiş, Allah'ın rahmetini müjdeleyen rüzgârları kim gönderiyor?

"Allah ile beraber başka bir ilâh mı var?"

"Allah, onların isnad ettiklerinden münezzehtir."

Son bölümde ise, birinci bölümdeki gibi gökleri ve yeri kuşatıp ölümden sonra dirilme de anılarak, bir ilave daha yapılıyor.

Yaratmaya kim başlıyor, sonra onu (kim) iade ediyor? Allah'tan başkası, yoktan birşey yaratabilir mi? Ya da dilediği zaman diriltebilir mi? Gökten ve yerden size, kim rızık gönderiyor?

"Allah ile beraber başka bir ilâh mı var? De ki: "Eğer doğru iseniz, delilinizi getirin."

Bu karşılaştırmanın sona ermesi ile vicdan ve akıl da hedefe ulaşmış oluyor.

Allah'ın birliği ve ortağı olmadığı gerçeği.

Ve son çağrının tek cevabı teslim olmaktır.

"De ki: Eğer doğru iseniz, delilinizi getirin."

V

"De ki: "Size gökten ve yerden kim rızık veriyor? O kulaklara ve gözlerle kim malik bulunuyor? Ölüden diriyi, diriden de ölüyü kim çıkarıyor? Bütün işleri kim idare ediyor?" Hemen diyecekler ki, "Allah." De ki: "O halde Allah'tan sakınmaz mısınız?"

"İşte bu işleri yapan Allah'tır; sizin gerçek Rabbinizdir. Hak'tan sonra da sapıklıktan başka ne vardır? O halde nasıl çevrilirsiniz?"

"Öyle büsbütün haktan çıkmış inatçı fasıklara Rabbinin hükmü şöyle vacib oldu: Onlar, artık imana gelmezler."

"De ki: Allah'a eş tuttuğunuz ortaklarınızdan ilk defa yaratacak, sonra yarattığını çevirip yeniden yaratacak olan var mı? De ki: "Allah, ilk defa yaratır, sonra onu çevirip yeniden yaratır. Öyleyse nasıl (doğru yoldan) çevriliyorsunuz?"

"De ki: "Ortaklarınızdan hak yolu gösterebilecek var mı?" De ki: Allah, ancak hak yolu gösterir ve ona iletir, O halde, hakka ileten mi uyulmaya daha layıktır, yoksa kendisine hidayet olunmadıkça tek başına doğru yolu bulamayan (putunuz) mı? Öyle ise, ne oluyorsunuz, nasıl batıl hüküm veriyorsunuz?"

"Kâfirlerin çoğu, sırf kuru bir zan ardında gider fakat zan, gerçekten hiç bir şey ifade etmez. Muhakkak ki Allah, onların yaptıklarını tamamen bilmektedir." (Yunus, 31-36)

Burada işlenen konu, daha önce aktardığımız Neml Suresi'ndeki ayetlerin konusu ile yakın olmakla beraber iki noktada farklılık gösteriyor:

a) Önceki ayetlerde Allah'ın yerdeki, göklerdeki ve insandaki ayetlerinden bahsedilip sonrasında *"Allah ile beraber başka bir ilâh mı var?"* sorusu geliyordu. Bu sorunun cevabı da doğal olarak; *"Hayır, Allah ile beraber başka bir ilâh yok. Yaratmada, mülkte ve idarede onun bir ortağı da yoktur"* şeklinde idi.

Bu ayetlerde ise ortak koşulan şeyler hedef alınıp, bunların yok edilmesi gereği vurgulanıyor. Fakat bu yok etme, direk onların tartışılması şeklinde değil. Tersine,

"Ortak koştuklarımız, Allah'ın yaptığı şu şu işleri yapabilir mi?" sorusunun tekrarı ile gerçekleştiriliyor.

Cevap olumsuz olacağına göre; *"Ortaklarınız neyi becerebilir?"*, *"Becerdikleri bir iş olmadığına göre varlıklarının anlamı ne?"* sorusu ortaya çıkıyor.

b) İnsan, düşünmede sağlam bir yol tutması için uyarılıyor. Allah'ın düşünme için verdiği aklın, araştırıp belgelemeden "sanı" ile hareket etmesi doğru değildir. Sanı, gerçekten bir şey kazandırmaz. Konuyu sanıya dayandırmak isteyenlerin, bu hatalı yöntemi bırakıp, sağlam delillere dayanma yolunu seçmeleri yapılan uyarılardan biri.

Birinci ayet çarpıcı bir soruyla başlıyor: Gökten ve yerden sizin nimetinizi kim veriyor? Göze ve kulaklara kim sahiptir? Ölüden diriyi, diriden ölüyü kim çıkarıyor? İşleri kim ayarlıyor?

Bu, aklı çepeçevre kuşatıp zorunlu cevaba mecbur eden birçok sorunun bir anda sorulmasıdır. "Diyecekler ki, Allah!"

Madem öyle, niçin korkmuyorsunuz?

"İşte, bu işleri yapan Allah'tır. Gerçek Rabbi'nizdir, Haktan sonra sapıklıktan başka ne var? Nereden aldatılıyorsunuz?" (Yunus, 32)

Öğrendiniz ki, size gökten ve yerden nimet veren, gözünüze kulağınıza sahip olan, ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkaran, işleri ayarlayan Allah'tır. Gerçek Rabbiniz O'dur. Başkasının Rabb olması mümkün değil! O halde nasıl O'ndan başkasına yönelirsiniz? Nasıl, doğru yoldan kayıp ta sapıyorsunuz? Doğrusu, doğru yoldan kayan kişinin önünde, sapıklıktan başka bir yol yoktur.

"Böylece Rabbinin yoldan çıkanlar için söylediği: *"Onlar inanmazlar"* sözü, gerçekleşmiş oldu."

Çünkü onlar, haktan saptıklarını gördükleri halde, asılsız olana düştüler.

Sonra sözünü ettiğimiz tartışma geliyor:

"De ki: Sizin koştüğünüz ortaklarınızdan ilk defa yaratacak, sonra yarattığını çevirip yeniden yaratacak olan var mı?"

Cevap olumsuz olacağına göre:

"De ki: Allah ilk defa yaratır, sonra onu çevirip yeniden yaratır."
(Yunus, 34)

Ve problem çözüldü: Tüm yaratılmış olanları Allah yaratıyor ve O yeniden diriltecek, ortak koşulan putlar değil.

"Öyleyse nasıl çevriliyorsunuz?" (Yunus, 34)

Sizi yalan ve iftiraya iten, haktan saptıran nedir?

Bir başka tartışma:

"De ki: Sizin ortaklarınızdan hakka götürecek var mı?" (Yunus, 35)

Hiç biri insanlığı doğru yola erdirmeleri için bir kitap indirmediğine ve elçi göndermediğine göre cevap yine olumsuz olacak. O halde:
"De ki: Allah hakka götürür."

Peygamberler gönderir, kitaplar indirir ve insanları dünya ve ahiret mutluluğuna o çağırır.

"Allah esenlik evine çağırır ve dilediğini doğru yola iletir." (Yunus, 25)

Hakka Allah'tan başkası iletemediğine göre, hangisine uyulması ve boyun eğilmesi daha doğrudur?"

"Hakka ileten mi uyulmaya layıktır, yoksa kendisine hidayet olunmadıkça tek başına doğru yolu bulamayan mı?" (Yunus, 35)

Allah kendisine ibadet edilmeye en layık olandır. Kendileri, yol gösterecek birine muhtaç olanlar değil.

Burada her ne kadar, İslâmiyetten önceki dönemde Arapların taptığı putlar işaret ediliyorsa da her hangi bir dönemde, kendileri sapık olduğu halde, insanları doğru yola ulaştırmaya kalkışanlara da işaret ediyor.

Onları sapıklıktan başka nereye götürüyorlar? *"Neyiniz var. Nasıl hükmediyorsunuz?"*

Akıllarınız nerede? Böyle bir konuda, bu bozuk kararı nasıl verirsiniz?

Gerçekte sebep, onların akıllarını işletmeyişleridir.

Aslında bulmaları mümkündü. Ama onlar, sanıyla hareket edip doğrudan sapıttılar:

"Onların çoğu zandan başka bir şeye uymuyorlar. Zan ise gerçekten hiçbir şey ifade etmez." (Yunus, 36)

"Muhakkak ki Allah, onların ne yaptıklarını tamamen bilir."

VI

"Yoksa kendileri, hiç bir şey olmadan (yani bir yaratıcı olmadan, yahut boşu boşuna) mı yaratıldılar? Yoksa yaratanlar kendileri midir?" (Tur, 35)

Bu ayet, tarih boyunca sapıtan insan aklına karşı en büyük delili içeriyor. Sanki, günümüzde Allah'ın varlığını inkar eden, çağdaş sapıklar için inmiş!

Sapıklıkta bu denli ileri gidenler, gerçekten Allah'ın varlığını inkâr etmiyorlar. Ne kadar sapkın olunursa olunsun, yaratılışın yaratıcısı

olan Allah'ın inkar edilmesi mümkün değildir. Fakat çeşitli sebeplerden dolayı, inkar ettiklerini açıklıyorlar.

Hatta, inkârın gölgesinde yaşayan, komünist ülkelerdeki insanların onca eğitim ve propagandaya rağmen Allah'ı inkar kalplerine yerleşmemiştir. Ne var ki, yaşadıkları ağır şartlar dolayısıyla sessiz kalıyorlar.

İşte bu gerçeği açıklayacak bir örnek:

Uzaya ilk çıkan astronot Gagarin, gördüğü manzaranın önünde sarıldı.

Evreni bizim yeryüzünden gördüğümüzden başka bir halde gördü.

Gök, bizim gördüğümüz gibi mavi değil, simsiyah. Yıldızlar, mücevherlerle süslenmiş parlak siyah bir kadife gibi.

Gagarin gördüklerine hayret etti.

İlk defa gördüğü bu manzara, onu sarstı. Daha önce söylemiştik: Yeni manzaralar görme hissi insanı gafletten uyandırır. Kâinatı ilk defa görüyor gibi onda Allah'ın gücünü anlar.

Gagarin için de olan buydu, okulda öğrendiği her şeyi, Allah'ın olmadığına dair propagandaları unuttu. Hayretler içerisinde Allah'ın sanatını seyretmeye koyuldu. Ve yeryüzüne dönünce kendisini karşılayan gazetecilere verdiği ilk demeç şu oldu:

"Uzaya çıkınca, kâinat beni hayrete düşürdü. Hemen Allah'ı aradım."

İşte yaratılış gerçeğiyle karşılaşınca böyle konuşuyor. Bu söz Gagarin'e yapılan onca propagandaya rağmen.¹

İnsan; yaratılışının gereği olarak Allah'ın varlığını doğrular.

1 Söylendiğine göre, Gagarin'in bu açıklaması devlet adamlarını pek sinirlendirmiş. Bunu reddedecek yeni bir açıklama yapmasını kendisinden istediklerinde o da; "Allah'ı aradım, bulamadım." şeklinde bir demeç daha vermiş. Basın, bu ikinci demeci birincisinden bir kaç saat sonra yayımlama gereği duydu.

Hakka Allah'tan başkası iletemediğine göre, hangisine uyulması ve boyun eğilmesi daha doğrudur?"

"Hakka ileten mi uyulmaya layıktır, yoksa kendisine hidayet olunmadıkça tek başına doğru yolu bulamayan mı?" (Yunus, 35)

Allah kendisine ibadet edilmeye en layık olandır. Kendileri, yol gösterecek birine muhtaç olanlar değil.

Burada her ne kadar, İslâmiyetten önceki dönemde Arapların taptığı putlar işaret ediliyorsa da her hangi bir dönemde, kendileri sapık olduğu halde, insanları doğru yola ulaştırmaya kalkışanlara da işaret ediyor.

Onları sapıklıktan başka nereye götürüyorlar? *"Neyiniz var. Nasıl hükmediyorsunuz?"*

Akıllarınız nerede? Böyle bir konuda, bu bozuk kararı nasıl verirsiniz?

Gerçekte sebep, onların akıllarını işletmeyişleridir.

Aslında bulmaları mümkündü. Ama onlar, sanıyla hareket edip doğrudan sapıttılar:

"Onların çoğu zandan başka bir şeye uymuyorlar. Zan ise gerçekten hiçbir şey ifade etmez." (Yunus, 36)

"Muhakkak ki Allah, onların ne yaptıklarını tamamen bilir."

VI

"Yoksa kendileri, hiç bir şey olmadan (yani bir yaratıcı olmadan, yahut boşu boşuna) mı yaratıldılar? Yoksa yaratanlar kendileri midir?" (Tur, 35)

Bu ayet, tarih boyunca sapıtan insan aklına karşı en büyük delili içeriyor. Sanki, günümüzde Allah'ın varlığını inkar eden, çağdaş sapıklar için inmiş!

Sapıklıkta bu denli ileri gidenler, gerçekten Allah'ın varlığını inkâr etmiyorlar. Ne kadar sapkın olunursa olunsun, yaratılışın yaratıcısı

olan Allah'ın inkar edilmesi mümkün değildir. Fakat çeşitli sebeplerden dolayı, inkar ettiklerini açıklıyorlar.

Hatta, inkârın gölgesinde yaşayan, komünist ülkelerdeki insanların onca eğitim ve propagandaya rağmen Allah'ı inkar kalplerine yerleşmemiştir. Ne var ki, yaşadıkları ağır şartlar dolayısıyla sessiz kalıyorlar.

İşte bu gerçeği açıklayacak bir örnek:

Uzaya ilk çıkan astronot Gagarin, gördüğü manzaranın önünde sarıldı.

Evreni bizim yeryüzünden gördüğümüzden başka bir halde gördü.

Gök, bizim gördüğümüz gibi mavi değil, siyah. Yıldızlar, mücevherlerle süslenmiş parlak siyah bir kadife gibi.

Gagarin gördüklerine hayret etti.

İlk defa gördüğü bu manzara, onu sarstı. Daha önce söylemiştik: Yeni manzaralar görme hissi insanı gafletten uyandırır. Kâinatı ilk defa görüyor gibi onda Allah'ın gücünü anlar.

Gagarin için de olan buydu, okulda öğrendiği her şeyi, Allah'ın olmadığına dair propagandaları unuttu. Hayretler içerisinde Allah'ın sanatını seyretmeye koyuldu. Ve yeryüzüne dönünce kendisini karşılayan gazetecilere verdiği ilk demeç şu oldu:

"Uzaya çıkınca, kâinat beni hayrete düşürdü. Hemen Allah'ı aradım."

İşte yaratılış gerçeğiyle karşılaşınca böyle konuşuyor. Bu söz Gagarin'e yapılan onca propaganda rağmen.¹

İnsan; yaratılışının gereği olarak Allah'ın varlığını doğrular.

1 Söylendiğine göre, Gagarin'in bu açıklaması devlet adamlarını pek sinirlendirmiş. Bunu reddedecek yeni bir açıklama yapmasını kendisinden istediklerinde o da; "Allah'ı aradım, bulamadım." şeklinde bir demeç daha vermiş. Basın, bu ikinci demeci birincisinden bir kaç saat sonra yayımlama gereği duydu.

"Hatırla ki, Rabbin, Âdemoğullarının sulblerinden zürriyetlerini çıkarıp da onları nefislerine karşı şahit tutarak "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye buyurduğu vakit onlar da: "Evet, Rabbimizsin, şahit olduk" demişlerdi." (A'raf, 172)

Sapıtmış bir insanın bu gerçeği görmezlikten gelmesi, Allah'a boyun eğmek istemeyişindendir. Allah'ın varlığını kabul edecek olsa; O'na itaat edip, ibadet etmesi gerekecek. O ise, buna razı değil. İtiraf edip boynu bükük kalmaktansa, Allah'ın varlığına inanmadığını söylüyor.

Yaratılış, etrafını kuşatan kâinat onu gerçeği kabule zorlarken nasıl susar?

Yaratılış bu itirafı yapmasa, yaratma olayını nasıl açıklayacak? Allah'ın varlığını kabul etmedikçe, çıkış bulabilecek mi? Bütün organlarımızla algıladığımız, inkarına yol olmayan gökler, yer, güneş, ay, yıldızlar, gezegenler ve bütün şu yeryüzündekiler nasıl oluştu? Yaratıcısız, yoktan mı? Milyonlarca seneden beri, aksamadan devam etmekte olan düzenini koruyan şu kâinat Yaratıcısız mı? İnsan sapıtsa, gerçekleri görmese dahi aklın kabul edeceği bir şey mi bu?

Yaratıcı "tabiattır" diyorlar!

Tabiat nedir ki?

Her şeyi tabiat yaratıyormuş, uçsuz bucaksız bu tabiatın gücüne sınırlı yolmuş.¹

Hayret! Her şeyi yaratan ve gücüne sınır olmayan sadece Allah değil mi? Niçin Allah yerine başka isim kullanalım ki?

Bu ne akıldır, ne de felsefe. Tersine, insanı bildiği doğru şeye inanmaktan alıkoyan inattır.

1 Darwin'e ait bir teoridir bu. Aslında Darwin bu teorisi ile, ilahî gücü itiraf ediyor. Fakat, bunun Allah olduğunu söylemiyor.

"Kalpleriyle yakinen bildikleri halde, nefislerine zulmederek ve ki-birlenerek bütün mucizeleri inkar ettiler." (Neml, 14)

Kur'ân-ı Kerim ondört asırdan beri meydan okuyor onlara! Bu meydan okuma, kıyamet gününe kadar da devam edecek.

"Yoksa kendileri hiç bir şey olmadan (yani bir yaratıcı olmadan, ya-hut boşu boşuna) mı yaratıldılar? Yoksa yaratanlar kendileri midir?" (Tur, 35)

İnkarcılardan hiç biri yaratıcı olduğunu iddia etmediğine göre; *"Yoksa kendileri hiç bir şey olmadan mı yaratıldılar?"* sorusu cevapsız kalıyor. Bu, hiç bir inkarcının cevap veremediği ezici bir sorudur.

O halde tek bir yol kalıyor:

Her şeyi gücü ile yaratan ve işlerin idaresinde ortağı olmayan bir yaratıcı vardır. Zaten bu ne kadar bozulursa bozulsun, yaratılışının inkâr edemediği bir gerçektir. İnkârcıların bunu, dilleri ile tekrar edip durmaları ise, Allah'a kulluğu kendilerine ağır gördükleri içindir.

"Kendilerine (Allah'tan) gelmiş bir delil olmaksızın Allah'ın ayetle-rini inkâr edenlerin kalplerinde ancak tekebbür var. Onlar, o tasar-ladıkları büyüklüğe asla eremeyeceklerdir. Sen, hemen Allah'a sığın muhakkak ki o, herşeyi işiticidir, herşeyi görücüdür." (Mü'min, 56)

İnanıyoruz ki onlar, gerçekten Allah'ı inkar etmiyorlar. Sadece dışa öyle gösteriyorlar. Kalplerini, gözlerini ve kulaklarını örten perde ne olursa olsun er-geç Gagarin gibi ulûhiyet gerçeğini kavrayacaklardır.

Yaratılıştaki İmanın Zorluk Anında Ortaya Çıkması

İnsan, saadet günlerinde Allah'ı tanımamakta inat eder. Hatta sa-adetin bazı hasta kalp sahiplerinin Allah'tan kat kat uzaklaşmasına ve-sile olduğu da olur. Ama darlık anında bu inat devam edemez. Yardı-ma muhtaç olduğu anlarda, zafiyetini anlar ve Allah'a hatta insanlara karşı bile büyülenmekten vazgeçer.

Başka bir ifadeyle, fitratında var olan iman ortaya çıkar bu durumlarda.

"Hatırla ki; Rabbin, ademoğullarının sulblerinden zürriyetlerini çıkarıp da onları nefislerine karşı şahid tutarak, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye buyurduğu vakit onlar da: "Evet, Rabbimizsin, şahit olduk." demişlerdi." (Araf, 172)

Böyle darda olduğu bir anda, Allah'la beraber başka putlara da tapan biri idiyeşe putlarını Allah'ın varlığını kabul etmeyen bir inkârcı idiyeşe, inkârını unutup, saf bir dille Allah'a yönelip onu, düştüğü dardan kurtarması için yalvarır.

Kur'ân-ı Kerim, asıllarının ne olduğunu insanların gözleri önüne seriyor. Bundan da öte, düştükleri sapıklığın ne olduğunu gösteren başka bir gerçeği de ortaya koyuyor.

İnsanlar, darlık ânında hakkı batıldan ayırdedip, Allah'ı tanıdıkları, tek yaratıcının O olduğunu, sıkıntılardan ancak O'nun kurtarabileceğini, dualara yalnızca O'nun cevap verdiğini anladıktan sonra, bu inanç üzere kalsalardı olmaz mıydı?

Fakat, kalplerindeki hastalık onlara darlık anında ihlasla dua ettikleri Allah'ı unutturup, hiç bir şey olmamış ve Allah'a hiç iman etmemiş gibi eski hallerine dönerler.

Kur'ân-ı Kerim, akıllarını başlarına almalarını umarak onların dikkatlerini bu noktaya çekiyor:

"İnsana bir sıkıntı dokunduğu zaman, gerek yan yatarken, gerek otururken, gerek ayakta iken, bize dua eder durur. Fakat ondan sıkıntısını giderdiğimiz zaman, sanki kendisine dokunan bir sıkıntı için bize dua etmemiş gibi geçer gider. İşte o haddi aşan müşriklere, yaptıkları ameller, böyle süslü gösterilmektedir." (Yunus, 12)

"Sizi karada ve denizde gezdiren O'dur. Hatta siz gemide olduğunuz zaman, güzel bir rüzgârla, o gemi içindekilerle giderken, onlar

ferahlanırlar. Derken bir fırtına çıkararak her taraftan dalgalar kendilerine gelince ve kuşatıldıklarını anlayınca, Allah'ın dininde hâlis ve samimi olarak Allah'a şöyle dua ederler: "Yemin ederiz ki, eğer bizi, bundan kurtarırsan muhakkak şükreden kullarından oluruz."

"Fakat Allah onları selamete çıkarınca, bakarsın ki, yeryüzünde yine haksız yere azgınlıklarda bulunuyorlar. Ey insanlar! Sizin azgınlığınız ancak kendi aleyhinizedir. O kıymetsiz dünya hayatının biraz zevkini sürersiniz, sonra döner Bize gelirsiniz. Biz de bütün yaptıklarınızı size haber veririz." (Yunus, 22-23)

Yunus Suresi'ndeki bu ayetler, insanı Allah'a sığdıran, düştüğü darlıktan kurtarması için O'na yalvartan bütün halleri betimliyor.

Başına gelen belalı hastalık veya benzeri felaketlerse, bu da onu yatağa düşürmüşse; o haliyle Allah'a yalvarır: *"Yan yatarken bize yalvarır."* Yok eğer ayakta, oturur vaziyette ise o şekilde yalvarır Allah'a. Hangi halde olursa olsun musibet geldi mi, hemen Allah'a yönelir. Onu Allah'a sığdıran, ruhî bir sıkıntı da olabilir. *"Yan yatarken, otururken, ayakta"* her halde Allah'a açar ellerini, ona yönelir.

Ama insan, darlığında Allah'a ondan başka kurtarıcı olmadığına inanarak nasıl yalvardığını sonradan hatırlar mı? Asla!

*"Fakat ondan sıkıntısını giderdiğimiz zaman, sanki kendisine doku-
nan bir sıkıntı için bize dua etmemiş gibi geçer gider."* (Zümer, 8)

Kur'ân-ı Kerim'in "geçer-gider" şeklindeki tabiri, insanın başına gelen gerek ruhsal ve gerekse bedensel musibetlerden sonra, hiç bir şey olmamış, dua edip yardım istemiş gibi davranmasını pek güzel tasvir ediyor.

"Biz insana nimet verdiğimiz vakit, şükretmekten yüz çevirir ve yan çizer. Kendisine bir şer dokundu mu yalvarıp durur." (Fussilet, 51)

Yunus Suresi'nin 22. ve 23. ayetleri ise özel bir olayı vafediyor:

Normal bir rüzgârda seyreden bir gemideki mutlu insanlar... Yolculuklarından pek memnunar. Ansızın çıkan bir fırtına herşeyi altüst etti. Hayaller, düşünceler hep değişiverdi. Huzurun yerini korku aldı. Yüzlerde parıldayan sevinci birden sıkıntı bastı.

Şimdi kime sığınacaklar?

Evet, Allah'tan başka sığınak yok!

Allah'ın dininde saf ve samimi olarak Allah'a şöyle dua ederler:

"Yemin ederiz ki, eğer bizi bundan kurtarırsan muhakkak şükreden kullarından oluruz." (Yunus, 22)

Çareler tükendi. Anladılar ki, onları bulundukları sıkıntıdan ancak Allah'ın rahmeti kurtarır. Sıkıntı, onların altından kalkacağı kadar kolay değildir.

İnsan, her zaman kendisini güçlü görerek büyüklenir. Problem büyük olup üstesinden gelemeyince de, zayıflığını anlar. O zaman gerçek yapısını öğrenir ve en büyük kuvvete, Allah'ın kuvvetine sığınır.

Kur'ân-ı Kerim, bu gerçeği açıkça ortaya koyuyor:

"Allah'ın dininde halis ve samimi olarak dua ederler. Kurtuluş ve yardımdan, bütün amellerden umudun kesildiği anda, insandaki idrak, Allah'ı tanımada pek incedir. Sanki bir perde bu gerçeği örtüyordu da, kaldırılınca insan ihlasla Allah'a yöneliveriyor."

Tehlike büyük, tek sığınak da Allah olunca insan o zaman riyasız tavırlarla O'na koşuyor, ihlas ve samimiyetle Allah'a dua ettikleri zaman sözlerinde doğru idiler:

"Yemin ederiz ki, eğer bizi bundan kurtarırsan muhakkak şükreden kullarından oluruz." (Yunus, 22)

O korkulu anda tövbe etmekle kurtulacaklarını anlıyorlar ve şükür vadederek tövbe ediyorlar. Şüphesiz şükür, ancak Allah'a boyun eğmekle olur.

Ama onlar, bu sözlerinde ne kadar durdular ki? Sıkıntı bitinceye kadar:

"Fakat, Allah onları selâmete çıkarınca bakarsın ki, yeryüzünde yine haksız yere azgınlıkta bulunuyorlar." (Yunus, 23)

İnsan ne kadar alçalabiliyor!

Kalbindeki ulûhiyet gerçeğini örten perde tekrar döndü ve kalp, eski yaptıklarını yapmaya başladı. Demek ki bu uyanış, şiddetin meydana getirdiği bir uyanıştı. Şiddet gidince, eski dalgınlık yine ortaya çıktı.

"Ey insanlar! Sizin azgınlığınız ancak kendi aleyhinizedir. O kıymetsiz dünya hayatının biraz zevkini sürersiniz, sonra döner bize gelirsiniz." (Yunus, 23)

Evet, şu geçici dünya hayatı onları aldatıp Rabblerini, ahiretlerini unutturuyor, onlar da gafletle şu kısacık hayata dalıp gidiyorlar.

Fakat, bu azgınlık, aslında onların aleyhinedir. Bu kısa zevkten, sayılı senelerden sonraki ömürlerini hep öylece harcasalar bile netice ne olacak?

"Sonra döner bize gelirsiniz. Biz de bütün yaptıklarınızı size haber veririz." (Yunus, 23)

O zaman bu zevklerin hatırası bile kaybolur. Kalan şey sadece, uyarılıp da unuttuğu cehennemdir.

Bu konu Kur'ân-ı Kerim'de pek çok yerde geçer. İşte birkaç örnek:

"De ki: Karada ve denizde olan karanlıklardan sizi kim kurtarır? O halde iken gizli ve aşikâr Allah'a söyle dua edersiniz: Andolsun, eğer bizi bu tehlikeden kurtarırsan, muhakkak şükredenlerden olacağız."

"De ki: Allah, sizi o tehlikelerden ve bütün kederlerden kurtarır. Sonra yine siz, O'na eş koşarsınız." (En'am, 63-64)

"Denizde boğulma korkusunun şiddeti size geldiği zaman, Allah'tan başka taptığınız bütün putlar hatırimizden kaybolur; yalnız O'na dua edersiniz. Fakat Allah sizi kurtarıp karaya çıkarınca da yüz çevirirsiniz. İnsan, çok nankördür." (İsrâ, 67)

"İnsan, hayır istemekten usanmaz da, kendisine bir darlık dokunuverirse, hemen ümidini keser, ye'se düşer."

"Eğer ona dokunan bir sıkıntıdan sonra, tarafımızdan kendisine bir rahmet tattırırsak, mutlaka şöyle der: "Bu benim hakkım, kıyametin kopacağını zannetmiyorum. Rabbime döndürülecek olursam, muhakkak benim için O'nun katında iyi halden en güzeli (cennet) var." Fakat Biz, o kâfir olanlara ne yaptıklarını haber vereceğiz ve onlara muhakkak şiddetli bir azab taddıracağız." (Fussilet, 49-50)

Kur'ân-ı Kerim'in Batıl Yoldakilerin İddialarını Reddi

Allah yüce kitabında, bütün insanlığa ulûhiyetin niteliğini açıklıyor. Şüphesiz Kur'ân-ı Kerim, Rasûlullah'tan (s.a.) kıyamete kadarki bütün insanlara gönderilmiştir. Ne Muhammed'den (s.a.) sonra peygamber, ne de Kur'ân-ı Kerim'den sonra bir kitap inecektir.

Bütün insanlar için başlangıç noktası, dünya ve ahiret hayatlarının sıhhati için gerçek ilâhlarını tanımaları, O'ndan başkasına kulluk etmemeleri, hayat programlarını ondan başkasından almamaları, yalnız ona ibadet edip emirlerini uygulamalarıdır. O zaman dünyada insanların yaşamlarını düzenleyen Rabbanî bir program olur. Ahirette de altından nehirler akan cennetler onların olur.

Bunun içindir ki, Kur'ân-ı Kerim'in insanlara açıkladığı en mühim hususların başında ulûhiyet ve rubûbiyetin niteliği gelir.

Önceki bölümlerde, Kur'ân'ın insanlara Allah'ı; ya kâinat ve hayattaki ayetlere işaret ederek vicdanların uyarılması veya gerçeği açıklayan kanıtlarla akıllara seslenerek darlık anında nasıl herşeyi unutup yalnız Allah'a yöneldiklerini hatırlattığını görmüştük.

Kur'ân-ı Kerim, bu kadarla yetinmeyip batıl iddialara tek tek cevap vererek, her birini çürütüyor. Ta ki, insanlardan birinin Allah'a imandan sapmakta bir özrü kalmamasın.

Kur'ân-ı Kerim'in indiği vakit İslâm daveti tek yaratıcı ve ilâh inancına aykırı bir yığın uygulama ile karşı karşıya idi.

Arap yarımadasında putpereslik egemendi. Putlara tapılıyor ve bu putlar Allah'ın bazı sıfatlarına ortak olan ilâhlar kabul ediliyordu. Bir kısmının cinlere taptığı da olurdu.

Haktan sapmış bazı ehli kitap Allah'a evlat atfediyordu:

"Yahudiler; "Üzeyr Allah'ın oğludur" dediler. Hristiyanlar da "Mesih Allah'ın oğludur." dediler." (Tevbe, 30)

Arapların bir başka yanlış inancı da meleklerin Allah'ın kızları olduğunu iddia etmeleridir.

Arap bilgisizliği Allah'ın yeniden diriltmeye (ba's) güç yetirebileceğini kabul etmiyor, aklın kabul etmediği bir şey olduğu iddiasıyla ondan bahsetmeyi delilik sayıyordu.

Materyalistler, yeniden diriltmeyi temelden red ediyordu zaten. Başka bir deyimle, Allah'ın mutlak egemenliğini kabul etmiyorlardı:

"Şöyle dediler: Hayat, ancak bizim bu dünya hayatımızdır. Ölüyoruz ve yaşarız; bizi ancak zaman helâk eder." (Casiye, 24)

Bu grupların hepsinin birleştikleri bir tek ortak nokta vardır ki o da: Allah'ın indirdiğine uymamak, başka egemenlere boyun eğmek ve eğdirmek.

Kur'ân-ı Kerim, bu batıl iddialar ortaya atıldığından beri, ondört yüzyıldır, bunları kökünden reddedip gerçeğin ne olduğunu ortaya koyuyor.

İnsan, bugün yeryüzünün pek çok yerinde sapıtmış insanları gördüğü zaman, bugünkülerle dünküler arasında fazlaca bir fark olmadığını görür:

"Onlardan öncekiler de onların dedikleri gibi demişlerdi. Kalpleri birbirine benzedi. Gerçekleri iyice bilmek isteyenlere ayetleri açık gösterdik." (Bakara, 118)

Kur'ân-ı Kerim'in ondört asır önce reddettiği iftiralara, yeni bir şey ilave ettiklerini görüyoruz. İnsan Kur'ân-ı Kerim'i okuduğu ve onun üzerinde düşündüğü zaman, hak daveti reddetmekte bu kadar aşırı olanları sustururken, O'nun sanki halen iniyormuş gibi olduğunu hisseder:

"Sana indirdiğimiz bu Kur'ân, hayır ve hereketi çok bir kitaptır. Ta ki ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri ibret alsınlar." (Sa'd, 29)

Bu bölümde Kur'ân-ı Kerim'in haktan sapanlara cevaplarını sunacağız. Bunlardan bir kısmına geçmiş sayfalarda ulûhiyeti açıklarken değinmiş, bir kısmına da daha değinmemiştik. Kur'ân-ı Kerim'in konuyu nasıl ele aldığını son sayfalarda geniş bir şekilde işleyeceğiz.

1. Şirk (Ortak Koşma)

Müşrikler (ortak koşanlar), put şekline sokulmuş ilâhlara, meleklerle ve cinlere taparken bu putların Allah yanında kendilerine şefaateceklerine ve Allah'ın da bunların şefaetlerini kabul edeceğine inanıyorlardı. Müşriklerin putları Allah ile aralarında bir vasıta kabul ettiklerini Kur'ân-ı Kerim haber veriyor:

"Biz onlara (putlara) ibadet etmiyoruz, ancak bizi Allah'a daha fazla yaklaştırsınlar istiyoruz." (Zümer, 3)

Kur'ân-ı Kerim bu işin gerçeğini iki yolla açıklıyor:

a) Kâinatı tek başına idare edenin Allah olduğunu, bu idarede kimse-
nin yardımına ihtiyacı olmadığını, aslında Allah'ın işine karışabilecek kimsenin de bulunmadığını açıklar.

Yaratmada Allah'a kimse ortak olmadığına göre, kâinatı idarede de olmamalıdır:

"Dikkat ediniz ki, hem yaratmak hem de emretmek O'na mahsus-tur." (A'raf, 54)

b) Ortak koşulanların kendi kâr ve zararlarına sahip olmaya bile güçlerinin yetmediğini kanıtlar. O halde başkalarına nasıl faydaları ve-ya zararları olabilir?

Birinci yöntemin örneklerinden:

"Allah gökten bir yağmur indirdi, onunla yeryüzüne ölümünden sonra hayat verdi; bitkileri yeşertti. Şüphesiz ki bunda ibret kulağı ile dinleyenler için, öldükten sonra dirilmeğe bir alâmet var."

"Gerçekten süt veren hayvanlarda da size bir ibret vardır. Size, onların karnındaki, işkembe pisliği ile kan arasından halis bir süt içiriyoruz ki, içenlerin boğazından afiyetle geçer."

"Hurma ve üzüm ağaçlarının meyvelerinden de içki ve güzel bir rızık ediniyorsunuz. Muhakkak ki bunda akıllı olup düşünen bir topluluk için bir alâmet var."

"Senin Rabbin bal arısına da şöyle vahyetti; Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kuracakları kovanlardan kendine evler edin."

"Sonra meyvelerin hepsinden ye ve Rabbinin sana has kıldığı yay-lım yollarına çık. O arıların karınlarından renkleri muhtelif bal çıkar ki, onda insanlar, için şifa vardır. Doğrusu bunda da düşünecek bir topluluk için büyük bir alâmet var."

"Allah sizi yaratıp, sonra öldürür, içinizden kimi de ömrün en rezi-line (bebeklik çağı gibi güçsüz ihtiyarlık çağına) itilir ki biraz bil-giden sonra hiçbir şeyi bilme(z duruma gel)sin! Doğrusu Allah herşeyi hakkıyla bilen, herşeye Kâdir olandır."

"Allah rızık hakkında bir kısmınızı bir kısmınızdan üstün kıldı. Kendilerine fazla rızık verilenler de, rızıklarını elleri altında bulunanlara vermiyorlar ki, onda müsavî olsunlar. Şimdi Allah'ın nimetini mi inkar ediyorlar?"

"Allah size kendilerinizden zevceler verdi ve zevcelerinizden de sizin için oğullarla torunlar yarattı, sizi güzel ve pak nimetlerden rızıklandırdı. Şimdi batıla iman ediyorlar da Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?"

"Müşrikler, kendilerine, ne göklerden, ne de yerden hiç bir rızık vermeye sahip olmayan ve buna güçleri yetmeyen Allah'tan başka şeylere tapıyorlar." (Nahl, 65-73)

Ayetlerin bu bölümünde, Allah'ın yaratma ve rızıklandırmadaki mucizeleri bir üslûpta toplanmış. Ayetlerden biri, Allah'ın kudreti ile gökten inip yeryüzünü canlandıran ve üzerinde bitkiler çıkaran suya, bir diğeri, Allah'ın, süt veren koyunların karınlarından içenlerin boğazından afiyetle geçen süt çıkardığı hayvanlara ayrılmış.

Bu süt nereden çıkıyor? İşkembe pisliği ile kan arasından.

Bu pislik bağırsaklarda sindirilip kan haline geliyor. Kan organları dolaşarak, her birinin gıdasını karşılıyor ve böylece her organ vazifesini yapabiliyor. Ve memeden süt çıkıyor. Başka bir ifadeyle; işkembe pisliği kana, kan da süte dönüşüyor. Bütün bunlar, Allah'ın yaratılanlardaki olağanüstü ayetlerinden biridir.¹

Bir diğer ayet de arı ile ilgili: Arının çiçeklerden toplayıp ürettiği şu mükemmel gıda, sadece gıda değil, pekçok hastalığın iyileşmesinde de faydalı oluyor. Bu da yaratma ve rızıklandırma mucizelerinden biridir.

¹ Kur'an-ı Kerim'in indiği vakitlerde insanlığın, pisliğin kana, sonra memede süte dönüşmesi ile alakalı sırların hepsi hakkında bilgisi yoktu. Bunlar yakın zamanlarda keşfedildi. Bu da, Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın vahyi olduğuna bir delildir.

Bir mucize de insanın yaratılması ve ömürlerin farklılığı hususunda.

Sonra, zihinleri konuya yaklaştırmak için Kur'ân-ı Kerim, Araplar arasında o vakitlerde yaygın olan köleliğe işaret ederek diyor ki; Allah, nimette bir kısmınızı diğerlerinden üstü kıldı ve kimini hür kimini de köle yaptı. Şu yüceltilmiş efendiler, kölelerinin beylik ve egemenlikte kendilerine ortak olup onlarla denk olmalarını isterler mi? Kendileri için kabul etmedikleri böyle bir şeyi, nasıl Allah için layık görüp, ona bir kısım kulları ortak koşarak Allah ile beraber ilâh sayıyorlar?

Yaratış ve rızıkta başka bir mucizevi ayet de Allah'ın size kendi cinsinizden zevceler yaratması, evlilik yoluyla size oğullar, torunlar vermesi, sizi temiz şeylerden nimetlendirmesi. Bütün bunların karşılığı şükür yerine küfür mü olmalı?

Bir başka ayet onların küfürlerini şöyle açıklıyor:

"Müşrikler, kendilerine, ne göklerden, ne de yerden hiç bir rızık vermeye sahip olmayan ve buna güçleri yetmeyen Allah'tan başka şeylere tapıyorlar." (Nahl, 73)

Bu ayetlerin vicdana ve akla sunulmasından sonra, müşriklerin bu yaptıkları, onların insanlık açısından bile ne kadar yaya kaldıklarını gösterir. Çünkü onlar, hiç bir dayanak olmadan batıla inanıp, ellerinde delil olmadan da doğru yolu reddediyorlar.

"Ey insanlar! Size bir temsil verildi, onu dinleyin. O Allah'tan başka taptığınız (putlar), onların hepsi bir araya toplansalar, bir sinek dahi yaratamazlar. Hatta sinek onlardan bir şey kapsa, bunu bile ondan kurtaramazlar. İsteyen de âciz istenen de." (Hacc, 73)

İkinci yöntemin örneklerine de birkaç ayetle değinelim:

"Hiçbir şey yaratmayan, kendileri yaratılan şeyleri (Allah'a) ortak mı koşuyorlar?"

"(O putlar), ne onlara bir yardım edebilir, ne de kendilerine yardım ederler."

"Onları doğru yola çağırırsanız size uymazlar. Ha onları çağırmışsınız, ha susmuşsunuz, sizin için birdir."

"Allah'tan başka çağırdıklarınız (dua edip yalvardıklarınız) da sizler gibi kullardır. (Onların ilâh olduğu hakkındaki iddianızda) doğru iseniz, çağırın onları da size cevap versinler."

"Onların yürüyecekleri ayakları mı var, yoksa tutacakları elleri mi? Yoksa görecekları gözleri mi var, yahut işitecekleri kulakları mı? De ki: "(Allah'a) ortak (koştuk)larmızı çağırın, sonra bana tuzak kurun, haydi (elinizden geliyorsa) hiç göz açtırmayın bana! Benim velim, Kitab'ı indiren Allah'tır. O, iyileri yönetir (korur)."

"Ondan başka çağırdıklarınız ise, ne size yardım etmeğe güç yetirirler, ne de kendilerine yardım edebilirler."

"Onları hidayete çağırırsanız, işitmezler. Onların sana baktıklarını sanırsın, oysa onlar görmezler." (A'raf, 191-198)

İlk ayet, yol ayrımını gösteren bir soru ile başladı. İnsanın iman edip ibadet etmesi gereken ancak, yaratıcı ilâhtır. O halde şu müşrikler niçin, hiçbir şey yaratamayan, aksine kendisi de bir yaratılmış olan putları Allah'a ortak koşuyorlar? Kendi elleri ile yapıp onları ilâh yerine koyuyorlar. Bu aklın veya bozulmamış bir yaratılışın kabul edebileceği bir şey midir?

Sonra ayet, müşriklerin ibadet ettikleri putların halini anlatıyor: Kendisine yapılan düşmanlığı bile önleyemezken, başkasına nasıl yardım edebilir? Kendisini çağıranı işitmediğine göre, onunla konuş ya da konuşma ne farkı var?

Ve Allah'tan başka ibadet edilen her put için ortak olan gerçek o. *"Allah'tan başka çağırdıklarınız da sizler gibi kullardır."*

Her ne kadar ayet bildiğimiz putlarla ilgili ise de Allah'tan başka ibadet edilen her şey ve ibadet eden herkes, buna dahildir. İster ölü ve ya diri bir insan olsun, isterse cin, melek olsun. Taş, ağaç, güneş, yıldız, gökte bir cisim.. Hepsi Allah'ın yaratıklarıdır.

Hepsi, *"sizler gibi kullardır."*

O halde dua ve ibadet onlara yapılmaz.

Ayette söz edilen putların niteliği devam ediyor: Yürüyecekleri ayakları, tutacakları elleri, görecekleri gözleri, işitecekleri kulakları var mı?

O halde, gözleri önünde böyle acz içinde gördükleri şeylere niçin ibadet ediyorlardı ki?

Daha sonra söz, Rasûlullah'a (s.a.) yöneltiliyor ve putları ile ona zarar vermesini müşriklere söylemesi isteniyor: (Daha önce müşrikler, putlara yaptığı saldırıların ona zararı dokunacağını söylüyorlardı.)

Allah peygamberine diyor ki:

Onlara de ki: Hadi, şu tehdit edip durduğunuz hilenizi yapın. Geciktirmeyin de bana ilâhlarınızın nelere güç yetirdiğini gösterin! Benim velim Allah'tır. Salih müminlerin de velisi O'dur. Onları O koruyup gözetiyor. Ama, Allah size bir zarar dilese yaptığınız ilâhlarınız yardım edemez; hatta kendilerine bile. Duymuyorlar, görmüyorlar... Onlara ne ibadet edilir ne de dua!

"Âlemlere uyarıcı olsun diye kulu Muhammed'e furkamı (hakkı batıldan ayırma ölçüsünü) indiren (Allah)ın hayır ve bereketi pek çoktur."

"O (Allah) ki göklerin ve yerin mülkü (ve yönetimi) O'nundur. (O), bir çocuk edinmemiştir, mülkünde ortağı yoktur. Her şeyi yaratmış, ona bir düzen vermiş, mukadderatını tayin etmiştir."

"O'nu bırakıp hiç bir şey yaratmayan, kendileri yaratılan ve kendilerine dahi ne zarar ne fayda veremeyen; öldüremeyen, yaşatama-

yan, (ölüleri diriltip kabirden) çıkaramayan birtakım ilâhlar edindiler." (Furkan, 1-3)

2. Allah'ın Çocuğunun Olduğu İddiası

Bu noktada yahudi, hristiyan ve müşrik Araplar, aynı hataya düştüler. Şekiller değişse de yaptıkları hatalar hep aynı kaldı.

Yahudiler Üzeyr, hristiyanlar da Mesih Allah'ın oğludur derken, müşrik Araplar da, melekler Allah'ın kızlarıdır diyorlardı.

Kur'ân-ı Kerim, "şirk" maddesindeki yöneme benzer bir üslûpla, bu yanlış düzeltiyor. (Çünkü şekil değişik bile olsa, gerçekte bu da bir şirktir.)

"Taneyi ve çekirdeği yaran, şüphesiz Allah'tır. Ölüden diriye, diriden de ölüyü çıkaran. İşte Allah budur. O halde nasıl çevriliyorsunuz?"

"Karanlığı yarıp sabahı ortaya çıkaran O'dur. Geceyi dinlenme zamanı, güneş ve ayı (vakitlerin bilinmesi için) birer hesap (ölçüsü) yapmıştır. Bu, o üstün ve bilen (Allah)ın takdiridir."

"O'dur ki karanın ve denizin karanlıklarından yolunuzu bulmanız için size yıldızları yarattı. Gerçekten Biz, bilen bir toplum için ayetleri geniş geniş açıkladık."

"O'dur ki sizi tek candan yaratandır. Sizin için bir kalış ve bir emanet olarak komuluş yeri ve süresi vardır. Gerçekten biz, anlayan bir toplum için ayetleri geniş geniş açıkladık."

"O'dur ki, size gökten su indirdi. Onunla her çeşit bitkiyi çıkardık, o bitkiden bir yeşillik çıkardık, ondan da birbiri üzerine binmiş taneler; hurmanın tomurcuğundan sarkan salkımlar, üzüm bağları, zeytin ve nar çıkarıyoruz. (Bunların) kimi birbirine benzer; kimi benzemez. Her birinin meyvesine bakın: Meyve verirken ve olgunlaştığı zaman. Şüphesiz bu size gösterilenlerde, inananlar toplumu için elbette çok ibretler vardır."

"(Tuttular) cinleri Allah'a ortak yaptılar. Halbuki onları O yaratmıştır. Bilmeden O'na oğullar ve kızlar icat ettiler. Hâşâ O, onların ileri sürdüğü niteliklerden münezzehtir."

"O gökleri ve yeri yoktan var edendir. O'nun nasıl çocuğu olabilir ki? Kendisinin bir eşi yoktur; herşeyi O yaratmıştır ve O, herşeyi bilendir."

"Rabbimiz Allah, işte budur. O'ndan başka ilâh yoktur. O, herşeyin yaratıcısıdır. O'na kulluk edin, O herşeye vekildir."

"Gözler O'nu görmez. O gözleri görür; O, bütün incelikleri bilir, herşeyden haberdardır." (En'âm, 95-103)

Bu kapsamlı bölüm, genelde çocuk edinme konusunu tartışıyor. Allah'a çocuk atfeden herkes bunun içindedir.

"Bilmeden O'na oğullar ve kızlar icat ettiler."

Ayetler, gökler, yer, insan, bitki ve evrendeki Allah'ın mucizelerini gözler önüne sererek başlıyor. Vicdanları ulûhiyet hareketi ile doldurup, insanlara gerçek Rablerini tanıtarak, artık batılların eylemlerini anlamsız ve boş bir iş olarak ortaya çıkarıyor.

İlk konu: Taneyi ve çekirdeği yarıp, ondan çeşitli bitkiler çıkaran, Allah'tır. Bu, insanların unutabildiği bir gerçek. Bitki, kendiliğinden çıkıyor. Sen sadece çekirdeği at ve sula. Evet, senin görevin bu.

Fakat taneyi veya çekirdeği toprağın karanlıklarında yarıp ondan, büyüüp meyve verecek filizi çıkaran kim?

O, Allah değil mi? Çekirdeğe gelişme özelliğini veren O değil mi?

Ya da her taneye gelişip büyüme izni veren O değil mi? Yoksa, tohum gelişip büyür müydü?

Kuru bir topraktan bitki çıkardığı gibi, ölüden diriye çıkaran, canlının hayat süresi bittikten sonra onu öldüren, böylece diriden ölüyü çıkaran hep O'dur. İkisi de Allah'ın çizdiği kaderle oluyor.

Ve bunun hemen arkasından bir uyarı daha:

"İşte Allah budur. O halde nasıl (O'na inanmaktan) çevriliyorsunuz?"
(En'am, 95)

Öldüren, dirilten, bitkiyi çıkaran O'dur. Bunlar ise, güç ve kuvveti ile oluşarlardan bir bölümü sadece. Ortak koşulan putlardan bunlardan birini yapabilecek olan var mı? O halde, nasıl aldatıp, iftiranın peşinden gidersiniz? İlk tartışma tane, çekirdek, yeryüzündeki diri ve ölümler üzerine oldu. İkinci kısımda Allah'ın uzaydaki mucizeleri tartışılacak:

"Karanlığı yarıp sabahı ortaya çıkaran O'dur. Geceyi dinlenme zamanı, güneş ve ayı (vakitlerin bilinmesi için) birer hesap (ölçüsü) yapmıştır. Bu, o üstün ve bilen (Allah)ın takdiridir." (En'am, 96)

Taneyi ve çekirdeği yaran Allah olduğu gibi, geceyi yaran da O'dur. Yani, parlak bir bitkiyi yerin karanlıklarından çıkardığı gibi, karanlığı içinden de sabahı ortaya çıkaran Allah'tır.¹

Geceyi dinlenme zamanı yapan da O. (Bütün canlıların gündüz aydınlığında çalışıp, gecenin karanlığında da dinlenmesi, Allah'ın hikmetlerindendir.²

Gece ve gündüzden bahsedilince, güneş ve aydan da bahsediliyor:

"Güneş ve ayı (vakitlerin bilinmesi için) birer hesap (ölçüsü) yapmıştır." (En'am, 96)

Onlarla günlerin, ayların, senelerin hesabı yapıldığı gibi; kendileri de, kıl payı şaşmayan Rabbanî bir hesapla dönüp dururlar.

İnsanın güneş ve ayla zamanı ölçmesi, bu şaşmaz hesapla olabiliyor. İnsan hassas olmayı evrenden öğrenir.

"Bu, o üstün ve bilen (Allah)ın takdiridir." (En'am, 96)

1 Burada, Kur'an-ı Kerim'in üslûbundaki üstünlüğüne ve çekici diline dikkat çekiyor.

2 Her ne kadar, gece çalışıp gündüz dinlenen canlılar varsa da, burada özellikle insan, sonra diğer canlılar sözkonusudur.

"O'dur ki, karanın ve denizin karanlıklarında yolu bulmanız için size yıldızları yarattı." (En'am, 97)

Böylece gecenin karanlığında rehbersiz, fenersiz yolunuzu bulabiliyorsunuz.

"Gerçekten biz, bilen bir toplum için ayetleri geniş geniş açıkladık."

Bu ayetlerle karşılaşp bunların vermek istediğı mesajı kavrayabilen bir insanın Allah'a inanmaması mümkün değildir.

Üçüncü kısım insanın çevresinden:

"O'dur ki sizi tek bir candan yaratandır." Bu nefis, Allah'ın topraktan yaratıp, sonra da ondan, Havva'yı yarattığı Âdem'dir.

"Sizin için bir kalış ve bir emanet olarak konuluş yeri ve süresi verdi."

Âdem ve Havva'dan sonra neslin devamı için kanun, evlilik oldu. Bu da erkeğin omurgalarındaki erkek hücre ile kadının rahmindeki dişi hücrenin birleşmesinden ibarettir.¹

"Gerçekten biz anlayan bir toplum için ayetleri geniş geniş açıkladık."

Ve son kısım bitkiler dünyasını inceliyor:

"O'dur ki size gökten su indirdi. Onunla her çeşit bitkiyi çıkardık."

"O bitkiden bir yeşillik çıkardık, ondan da birbiri üzerine binmiş taneler; hurmanın tomurcuğundan sarkan salkımlar, üzüm bağları, zeytin ve nar (bahçeleri) çıkarıyoruz. (Bunların) kimi birbirine benzer, kimi benzemez." (En'am, 99)

Bu bitkilerin hepsi önce yeşil olarak çıkıp gelişmeye başlıyor. Ve ondan buğday başağı, arpa veya benzerleri gibi üstüste taneler, her çeşiti ile hurma, üzüm, nar bahçeleri çıkıyor. Hepsi renk, koku, tat ve şe-

¹ Ayette geçen, "mustakarr" ve "mustavda", bazı tefsir alimleri tarafından, ana rahmi ve babanın omurgası şeklinde açıklanırken, bir diğer grup tarafından da; dünya ve ölüm şeklinde tefsir edilmiştir. Yazar burada birinci görüşü alıyor.

kil olarak değişik. Bundan da öte, bu çeşitlerden her birinin meyvesi bile bazen birbirine benzer, bazen de benzemez. İnsan bu çeşitli, güzel bitkileri hayalinde canlandırınca, buna ulaşmak ister.

Kur'ân-ı Kerim'in çağrısı da budur zaten.

Burada yemekten bahsedilmedi. Aynı surenin başka bir yerinde ise yemekten sözediliyor:

"Çardaklı ve çardaksız (üzüm) bahçeleri, ürünleri çeşit çeşit hurma(ları), ekin(ler)i, zeytinleri, narları birbirine benzer ve benzemez biçimde yaratan hep O'dur. Her biri meyve verdiği zaman meyvesinden yiyin, hasat günü hakkını (sadakasını) verin; fakat israf etmeyin; çünkü O, israf edenleri sevmez!" (En'âm, 141)

Fakat, bizim incelediğimiz kısımda yeme emri yok, ona yönlendirilmiyor da. Daha başka bir hususa dikkat çekiliyor:

"Meyve verirken ve olgunlaşırken her birinin meyvesine bakın!" (En'âm, 99)

Harika bir elin çıkardığı şu harika güzelliğe bakın! Vicdanınızı ve düşüncelerinizi bu güzellikle doldurun ve düşünün! Şu çekici güzellikte neler buluyorsunuz?

"Şüphesiz bu size gösterilenlerde, inananlar toplumu için elbette çok ibretler vardır." (En'âm, 99)

Her bakıp düşünen, kendisini imana götürecek izler bulur.

Vicdan böyle tam tesir altında iken müşriklerin düşünceleri ortaya konuyor ve içinde bulundukları durumun anlamsız, ruhun tiksindiği birşey olduğu anlatılıyor.

"(Tuttular) cinleri Allah'a ortak yaptılar. Hâlbuki onları O yaratmıştır." (En'âm, 100)

Cinler de Allah'ın yarattıklarından olmasına rağmen, onları O'na ortak koştular:

"Bilmeden O'nun oğulları ve kızları olduğunu da uydurup söylediler." (En'am, 100)

Bu bataklıklara sürükleyen hangi ilimdir acaba?

"Hâşa O, onların ileri sürdüğü niteliklerden münezzehtir." (En'am, 100)

"(O) gökleri ve yeri yoktan var edendir. O'nun nasıl çocuğu olabilir ki? Kendisinin bir eşi yoktur, herşeyi O yaratmıştır ve O herşeyi bilendir." (En'am, 101)

Onlarla kendi mantıklarıyla tartışıyor: Bir eşi olmadan nasıl çocuğu olur? Allah'a bu oğlan ve kızları çocuk olarak atfederken, O'na bunları doğuracak, bir eş atfetmeyi unuttular!

Kendileri de itiraf ediyorlar ki Allah, herşeyin yaratıcısıdır. Bu yaratıcıyı, çocuk edinmeye zorlayan ne ki? Onlara ihtiyacı yok; O bir şeye ol der ve o şey de olur. O bu göklerdeki ve yerdeki mucizeleri yapandır: *"O herşeyi bilendir."*

Yaratılanlardaki bu mucizeler sunulduktan ve sapıkların hataları tartışıldıktan sonra, son mesaj geliyor:

"Rabbiniz Allah, işte budur. O'ndan başka ilâh yoktur. (O) herşeyin yaratıcısıdır. O'na kulluk edin, O herşeye vekildir." (En'am, 102)

İşte bu:

Yarattıklarındaki mucizelerini gördüğünüz Rabbinizdir. Tek ilâh O'dur. Dinde ihlasla yalnız O'na kulluk edin. Bir çocuk isnadı veya ilâh iddiası ile O'na ortak koşmayın. O herşeye hakim olandır: *"O herşeye vekildir."*

"Gözler O'nu görmez, O gözleri görür. O gerçek lütuf sahibidir, herşeyden de haberdardır." (En'am, 103)

Dünyada gözler O'nu göremez. Ama O bütün gözleri görüyor. İster sapık olsun, ister doğru yolda olsun; O, yarattıklarının kalplerinden geçeni, düşüncelerini bilendir.

"Rahman çocuk edindi." dediler.

"Andolsun ki, Siz pek kötü bir cür'ette bulundunuz."

"Neredeyse o (sözün dehşeti)nden gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar yıkılıp dağılacak."

"Rahman için çocuk iddia ettiklerinden ötürü." "Rahman'ın çocuk edinmesi yakışmaz." "Göklerde ve yerde bulunan herkes Rahman'a kul olarak gelecektir."

"Onların hepsini kuşatmış ve onları saymıştır." "Onların hepsi, kıyamet günü O'na tek başına gelecektir." (Meryem, 88-95)

3. Öldükten Sonra Dirilmeyi İnkâr

İslâmiyetten önceki dönemde Arapların sapıklıkta en aşırı oldukları şeylerden biri de, Allah'ın toprak olmuş ölüleri diriltmeye güç yetireceğini inkâr etmeleri idi. O kadar ki: Rasûlullah'ın (s.a.) ölümden sonra dirilmekten bahsetmesine hayret ediyorlardı. Kur'ân-ı Kerim onlardan şöyle bahsediyor:

"İnkâr edenler dediler ki: "Siz tamamen dağılıp parçalandıktan sonra, mutlaka yeni bir yaratılış içinde olacağımızı size haber veren bir adam gösterelim mi size. Allah'a yalan mı uydurdu yoksa kendisinde delilik mi var?" Hayır, ahirete inanmayanlar, azap ve uzak bir sapıklık içindedirler. (Sebe, 7-8)

Kur'ân-ı Kerim, bu hatalarını düzeltmek için onlara, yaratıcı Allah'ın sınırı olmayan gücünü, göklerde ve yerde onu, hiç bir şeyin aciz bırakamayacağını, ilk önce yoktan yaratanın yarattıklarını yeniden diriltmeye gücünün yeteceğini öğreterek, Allah'ın dirilerle ilgili ayetlerini, her an tanık oldukları ölüden diriye çıkarma olayını izah ediyor.

O halde ölüden diriye çıkaran Allah, dilediği zaman ölüleri de diriltir ve yaşatır.

"Kâf, Şerefli Kur'ân'a andolsun."

"İçlerinden bir uyarıcı gelmesine şaşıldılar da, o kâfirler: "Bu tuhaf bir şeydir" dediler."

"Biz öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman mı (tekrar hayata döneceğiz)? Bu (ihtimalden) çok uzak bir dönüş."

"Biz yerin, onlar(ın cesetlerin)den ne eksilttiğini bilmişizdir. Yanımızda her şeyi zapteden bir kitap vardır."

"Doğrusu onlar, hak kendilerine gelince onu yalanladılar. Şimdi onlar çalkantılı bir durumun içindedirler."

"Üstlerindeki göğe bakmadılar mı, onu nasıl yaptık, süsledik, hiçbir çatlağı yoktur."

"Yeryüzünü nasıl yaydık, ona sağlam dağlar attık, onda gönül açan her çiftten bitirdik?"

"(Bütün bunları) Allah'a yönelen her kulun gönül gözünü açmak için ve ona ibret vermek için yaptık."

"Gökten bereketli bir su indirdik, onunla bahçeler ve biçilecek taneli ekinler bitirdik."

"Birbirine girmiş kat tat tomurcukları olan yüksek hurma ağaçları yetiştirdik."

"Kullara rızık olması için. Ve o su ile, ölü bir memlekete can verdik, işte çıkış da böyledir."

"Onlardan önce Nuh kavmi, Res halkı ve Semûd (kavmi) de yalanlamıştı."

"Ad, Fir'avn, Lût'un kardeşleri (yani kavmi,)" "Eyke halkı ve Tubba kavmi. Bütün bunlar peygamberleri yalanladılar, tehdidimi hak ettiler."

"İlk yaratma ile yorulup aciz mi kaldık ki (yeniden yaratmayalım)? Doğrusu onlar yeni bir yaratmadan kuşku içindedirler." (Kâf, 1-15)

Allah'ın yaratan, yaşatıp öldüren çeşitli güçlerini anlatan bu ayetlerden sonra öldükten sonra dirilmeyi inkâr, normal düşünce sahibi bir insandan gelmeyecek, ahmakça bir düşüncedir.

Birinci ayet, Allah'tan Rasûlullah'a (s.a.) hidayet davetçisi olarak inen Kur'ân-ı Kerim'i zikrederek başlıyor. Ama hidayetleri için Kur'ân-ı Kerim'in indiği bu kâfirler, kendilerine tekrar dirilmekten bahseden uyarıcıyı dinleyince şaşırdılar.

"Bu tuhaf bir şeydir."

Onların şaşırdığı şey, toprak olduktan sonra Allah'ın yeniden diriltmeye nasıl güç yetirdiği idi? *"Bu uzak bir dönüş."*

Sonra ayetler, onlardan ölenlerin hepsini Allah'ın bildiğini, hiç birinin O'nun bilgisi dışına çıkmadığını ve O'nun yanında herşeyin kayıtlı olduğu bir kitabın bulunduğunu vurguluyor. Bu, onların toprakta kaybolup gittikten sonra, onlara ait her eserin de kaybolup gideceği yolundaki köksüz düşüncelerini reddetmek içindi. Onlar, ölümlerine göre yok olduğu gibi, Allah için de yok olacağını, yeniden tekrar dirilmeye güç yetiremeyeceğini hesaplıyorlar.

Ve dikkatler Allah'ın etraflarındaki ve üstlerindeki ayetlerine yöneliyor.

Şu dehşet gökyüzü. Şu dağlar, tarlaları ile göz alabildiğince genişlikte yeryüzü.

Şimdi, Allah'ın diriltme ve yaşatma gücüne işaret eden ayetlere geliyor sıra. Her biri kullara nimet olan, indirilen suyla yeryüzünde biten meyve bahçeleri, birbirine girmiş kat kat tomurcuklu hurma ağaçları... Yağmurla, Allah ölü yeryüzünü yeniden diriltiyor.

Aynı şekilde de ölümleri diriltecek. Bitkileri çıkardığı gibi onları da topraktan çıkaracak, iki halde de diriltme aynıdır. Birinciye yapabilen, ikinciye de kuşkusuz ki yapar. Ama gözleri örtülü insanlar, gerçeği anlayamıyorlar. Birinciye kabul ettikleri halde, ikinciye kabul etmiyorlar!

Ayetler, tekrar dirilmeyi reddedenlerin yalnız onlar olmadığını, onlardan önce pek çok cahiliye toplumunun -ki bazılarını sayıyor: Nuh kavmi, Res halkı, Semûd kavmi, Ad kavmi, Firavun, Lût kavmi, Şuayb ve Tubba kavmi- da inkâr edenlerden olduğunu açıklıyor. Şimdi reddeden Araplara uyarı!

O toplulukların hepsi yalanladılar. Allah da onları yok etti. Azaba lâyık oldular. Eğer onlar da yalanlamaya devam ederlerse, O kavimlerin ulaştıkları sona ulaşacaklardır.

Ayetler, gerçeği iyice vurgulayan şu soru ile bitiyor: *"İlk yaratma ile yorulup aciz mi kaldık?"* Şüphesiz Allah, bundan önce kâinatın toplamını yaratmıştı. Onlar da bu yaratıcının büyüklüğünü gösteren evrenin düzenini gözleri önünde görüyorlar. Neye binaen tekrar diriltmeye güç yetirmesinden şüphe ediyorlar ki?

"Kendi yaratılışını unutarak bize bir örnek verdi: "Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek" dedi."

"De ki: Onları ilk defa yaratan diriltecek. O, her yaratmayı bilir."

"O ki size yeşil ağaçtan alev yaptı da siz ondan ateş yakıyorsunuz."

"Gökleri ve yeri yaratan, onların benzerlerini yaratmağa Kâdir değil midir? Elbette Kâdir'dir! O, çok bilen yaratıcıdır."

"O'nun işi, bir şeyin olmasını istedi mi ona, sadece "ol" demektir, O da hemen oluverdi."

"O yücedir, herşeyin hükümrânlığı O'nun elindedir ve siz O'na döndürüleceksiniz." (Yasin, 78-83)

İmanın Kökleştirilmesi

Kur'ân-ı Kerim'in insana olan seslenişi gerçek imanın açıklanması, cahiliyenin ulûhiyet ve rubûbiyet hakkındaki sapıklıklarını tartışmakta bitmez. Biraz daha ileri giderek, gerçek imanın kökleşmesine, ortak ve

İSLÂM İNANCI

benzeri olmaktan münezzeh olan Allah'a olan imanın kuvvetlenmesine çalışır.

Bunun gerçekleşmesinde en önemli yöntemi da öğüttür:

"Sen Kur'ân ile öğüt ver! Çünkü öğüt ve nasihat müminlere fayda verir." (Zariyât, 55)

Kalp ürperip, Allah'a teslim oluncaya kadar O'nun sonsuz büyüklüğünü, insanlardaki ve çevredeki gücünü hatırlatır.

Sürekli, Allah'ın insanla beraber olduğunu, onu görüp gözettiğini, fiillerini kaydettiğini ve kıyamet günü hesaba çekeceğini hatırlatır. Takva, kalbin işlevlerinden ayrılmaz bir parça oluncaya ve kişiliğe yerleşinceye kadar.

Böylece Kur'ân-ı Kerim, insan kalbini, bollukta ve darlıkta Allah'ı zikre yönlendirir. Bollukta nimetlerine şükür, darlıkta da sabır ve sıkıntısını gidermesini O'ndan istemekle zikreder.

Bundan sonra Kur'ân-ı Kerim, imanı kökleştirecek kıssalar anlatıyor: Peygamberler ve onlara uyup, Allah'ın yardımı gelinceye kadar sıkıntılara katlanan müminlerin kıssaları. Yalanlayıp inat eden, sonra da Allah'ın yok ettiği kâfirlerin kıssaları.

Son olarak da müminleri bekleyen ödül ve sonsuz kalacakları cennetler. Kâfirlerin iğrenç halleri ve onları bekleyen azap.

Kur'ân-ı Kerim bunları, kalplere yerleşinceye kadar tekrar eder. Öyle ki, Allah o kalpte hep hazır olur, insan bir an O'ndan uzaklaşmaz, düşünceleri ve gidişi düzelir, dünya ve ahirette Allah'a yakın, Rabbanî bir kul olur. Allah da ona dünyada gönül huzuru ve saadet, ahirette de cennet ve rızasını verir.

Şimdi bunun örneklerini Kur'ân-ı Kerim'den görelim:

1. Allah'ın Büyüklüğünü, Gücünü Hatırlatma

Önceki konularda Kur'ân-ı Kerim'in Allah'ın sınırı olmayan büyüklüğünden, yerde ve göklerde hiçbir engeli olmayan gücünden bahsederek ayetlerinden örnekler vermiştik.

Görmüştük ki Kur'ân-ı Kerim; gerek vicdana ve gerekse akla hitap ederken, Allah'ın varlığını red, O'na çocuk atfetme, ortak koşma ve tekrar dirilmeyi reddedenlere cevabında Allah'ın evrendeki ayetlerini kanıt getirmişti.

Gerçek imanın insanda yerleşmesi için Kur'ân-ı Kerim'in gösterdiği titizliğe, aynı ayetler örnek olarak yeter. Fakat misallerin çok oluşu bizi, bir kaç yeni örnek daha vermeye zorluyor. Bu yeni vereceğimiz örnekler önceki açıklamalarımızdan yararlanılarak daha iyi kavranabilir.

Bir hususa dikkat etmemiz gerekiyor:

Kur'ân-ı Kerim, bu ayetleri insan zihninde bir kültür kırıntısı olarak kalması için değil, Allah'ın kalplerden bir an çıkmaması, insanın gidişatını düzeltmesi için sunuyor.

Kişi Allah'ı zikirden uzaklaşıp, O'nun emir ve yasaklarına uymayacak olduktan sonra, yeri ve gökleri Allah'ın yarattığını, herşeyde O'na ait bir mucizenin bulunduğunu bilmenin ne anlamı var?

Ben bir iş yaparken kalbime, "Acaba Allah razı olur mu olmaz mı?" diye sormayacaksam, Allah'ın bir olup, ortağı olmadığına, evreni gücü ile yaratıp, sonsuz bir güzellik verdiğine inanmamın, bunu bilmemin ne kıymeti var?

Evet. Bu bilginin hiç bir anlamı yok!

Araplar cahiliye döneminde de yeri ve gökleri Allah'ın yarattığını, kendilerini de O'nun yarattığını biliyorlardı. Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Onlara gökleri ve yeri kim yarattı (diye) sorsan, elbette "Allah" derler." (Lokman, 25)

"Andolsun onlara, kendilerini kim yarattı? diye sorsan, elbette 'Allah' derler." (Zuhruf, 87)

Bu bilgilerine rağmen, Allah'a hakkı ile ibadet etmeyip O'na ortak koşuyorlar, O'nun emir ve yasaklarına aykırı davranıyorlardı. O'nun için bu bilgileri onlara bir şey kazandırmadı. Allah onlara "cahiller" ismini vermiş ve onlar için "bilmiyorlar" demiştir.

Allah kullarından gerçek ibadeti yapmaları, itaat edip yaşayışlarını düzeltmeleri için büyüklüğünü ve gücünü bilmelerini istiyor.

Göklerdeki, yerdeki ve insanlardaki ayetleri hatırlatıyor ki, kalpler titresin, iman yerleşip fiile dönüşsün.

a. Göklerdeki ve Yerdeki Yaratma ve Mükemmellikle
İlgili Ayetler

"Hem ölü toprak, bir delildir onlara. Biz ona (yağmur sebebiyle) hayat verdik; ondan daneler çıkardık da ondan yiyip duruyorlar."

"Biz orada hurmalıklardan, üzüm bağlarından çeşitli bahçeler yaptık; içlerinden gözeler kaynattık, nehirler akuttuk."

"Mahsûlünden ve kendi ellerinin yetiştirdiklerinden yesinler diye... Hâlâ şükretmeyecekler mi?"

"Yerin bitirdiklerinden, kendi evlatlarından ve daha bilmeyecekleri şeylerden, bütün çifileri yaratan Allah çok yücedir."

"Gece de bir delildir. Gündüzü ondan soyup alırız, birden karanlıkta kalıverirler"

"Güneş de kendi mihveri etrafında muayyen bir vakit için hareket ediyor. Bu herşeye üstün gelen, herşeyi bilen (Allah)'ın takdiridir."

"Ay'ın da seyrine menziller takdir ettik. Nihayet kurumuş eski hurma dalının yay şeklini almıştır."

"Ne güneşin aya yetişmesi mümkün olur, ne de gece gündüzü geçer. Hepsi bir felekte yüzerler, devirlerini tamamlarlar." (Yasin, 33-40)

"Yeryüzünü de döşedik ve oraya sabit dağlar koyduk, orada hikmetle ölçülmüş her şeyden bitkiler bitirdik."

"O arzda hem sizin için, hem de sizin rızık vericisi olmadığınız kimseler için, geçimlikler yarattık."

"Kulların faydalandığı hiçbir şey yoktur ki, onu meydana getiren hazinelerin anahtarları, katımızda olmasın. Fakat Biz, onu ancak ihtiyaca göre, malûm bir miktarda veririz."

"Biz (bitki ve bulutlar için) aşılایıcı rüzgârlar gönderdik de gökten bir su indirip sizi onunla suladık. O suyu hazinelerde tutan da siz değilsiniz." (Hicr, 19-22)

"Görmediniz mi, Allah yedi göğü tabaka tabaka nasıl yaratmış?"

"Ay'ı içlerinde bir nur kıldı, güneşi de bir kandil..."

"Allah sizi yerden yaratıp meydana çıkardı."

"Sonra sizi oraya döndürecek ve sizi bir daha çıkaracak."

"Allah sizin için yeri bir döşek yapmıştır,"

"Onun geniş yollarında gezersiniz diye..." (Nuh, 15-20)

"Yapmadık mı biz, yeryüzünü bir beşik,"

"Dağları birer kazık"

"Ve sizi çift çift yarattık."

"Uykunuzu dinlenme yaptık."

"Geceyi (karanlığıyla sizi örten) bir elbise yaptık."

"Gündüzü geçim zamanı yaptık."

"Üstünüzde yedi sağlam (gök) bina ettik."

"Parıl parıl parlayan bir lamba astık (oraya)"

"Sıkışan bulutlardan şarıl şarıl su indirdik."

"Çıkaralım diye onunla taneler, bitkiler."

"Ve birbirine sarmaş-dolaş bahçeler." (Nebe, 6-16)

"İnsan (bir kere) yiyeceğine baksın."

"(Nasıl) biz suyu döktükçe döktük."

"Sonra toprağı güzelce yarıdık."

"Orada bitirdik, taneler,"

"Üzümler, yoncalar,"

"Zeytinler, hurmalar,"

"İri ve sık ağaçlı bahçeler,"

"Meyveler ve çayırlar,"

"Sizin ve hayvanlarınızın geçimi için." (Abese, 24-32)

"Bakmıyorlar mı develere, nasıl yaratıldı?"

"Göğe, nasıl yükseltildi?"

"Dağlara, nasıl dikildi?"

"Yere, nasıl yayılıp döşendi?" (Gaşiye, 17-20)

b. İnsanı Yaratışı ve Ona Güç Kuvvet Verişi

"Allah sizi annelerinizin karnından çıkardığı zaman hiçbir şey bilmiyordunuz, size işitme (duyusu), gözler ve gönüller verdi ki şükredesiniz." (Nahl, 78)

"İşte görünmeyi de, görüneni de bilen, üstün ve merhametli olan O'dur."

"O'dur ki, herşeyin yaratılışını güzel yaptı ve insanı yaratmaya çamurdan başladı."

"Sonra onun neslini bir özden, hakîr bir suyun özünden yaptı."

"Sonra onu düzeltti, ona kendi ruhundan üfledi. Ve sizin için kulaklar, gözler ve gömüller yarattı. Ne kadar az şükrediyorsunuz!" (Secde, 6-9)

"De ki: O çok büyük bir haberdir."

"Siz ise ondan yüz çeviriyorsunuz."

"Yüce varlıkların birbiriyle münakaşaları hakkında benim hiçbir bilgim yoktur."

"Bana ancak, benim apaçık bir uyarıcı olduğum için vahyolunuyor."

Hani bir zaman Rabbin meleklere 'Ben balçıktan bir insan yaratacağım, şeklini tamamlayıp ruhumdan üflediğim zaman hemen ona secde edin' demişti." (Sa'd, 67-72)

"Sizi bir tek candan yarattı, sonra ondan eşini meydana getirdi ve sizin için davarlardan sekiz çift indirdi. Sizi annelerinizin karınlarında üç karanlık içinde yaratmaya geçirerek yaratmaktadır. İşte Rabbiniz Allah budur. Mülk O'nundur. O'ndan başka ilâh yoktur. Nasıl (O'na kulluktan şirke) çevriliyorsunuz?" (Zümer, 6)

"Bir baksın insan neden yaratıldı?" "Atılan bir sudan yaratıldı."

"Bel ile kaburga kemikleri arasından çıkan (bir su)" (Tânk, 5-7)

c. Allah'ın Kullarına Nimetleri

"Hayvanları da yarattı. Onlarda sizin için ısınma ve daha birçok yararlar vardır, ve onlardan kimini de yersiniz."

"Ve akşamleyin meradan getirdiğiniz, sabahleyin meraya götürdüğünüz zaman onlarda sizin için bir güzellik vardır."

"Ağırlıklarınızı öyle (uzak) şehirlere taşırlar ki, (onlar olmasa) siz (canlarınızın) yarısı tükenmeden oraya varamazdınız. Doğrusu Rabbiniz, çok şefkatli, çok merhametlidir."

"Binmeniz ve süs için atları, katırları ve merkepleri ve daha sizin bilmediğiniz nice şeyler yaratmaktadır." (Nahl, 5-8)

"Doğrusu biz, sizin üzerinizde yedi kat gök yarattık. Biz yaratmaktan gafil olmadık (onu korumaktayız)."

"Gökten belli ölçü ve miktarda bir su indirdik de onu yerde durdurduk. Biz onu gidermeğe de Kâdir'iz."

"Onunla size, içlerinde sizin için birçok meyveler bulunan hurma ve üzüm bahçeleri yaptık, onlardan yiyorsunuz."

"(Yine onunla size) Tûri Sina'dan çıkan, (meyvesi) yağlı olarak biten, yiyenlerin (yağına ekmeklerini) batıracakları bir (zeytin) ağacı yetiştirdik."

"Hayvanlarda da sizin için ibret vardır: Karınlarının içindekinden size içiriyoruz. Onlarda sizin için daha birçok faydalar var, aym zamanda onlardan yersiniz."

"Bir de (karada) hayvanların, (denizde) gemilerin üzerinde taşınırsınız." (Mü'minun, 19-22)

"Yeri sizin için beşik kılan ve doğru gitmeniz için yeryüzünde size yollar yapan O'dur."

"Suyu belli bir ölçüye göre indirdi. Biz onunla ölü bir memleketi canlandırdık. İşte siz de böyle (canlandırılıp) çıkarılacaksınız."

"Bütün çiftleri yaratan ve size bineceğiniz gemiler ve hayvanlar var eden O'dur."

"Ki onların sırtına binersiniz, sonra onlara bindiğiniz zaman Rabbinizin nimetini anasınız ve (şöyle) diyersiniz: 'Bunu bizim hizmeti-

mize veren' şânı yücedir, yoksa biz bunu (hizmetimize) yanaştıramazdık."

"Biz elbette Rabbimize döneceğiz." (Zuhruf, 10-14)

"Denizi size boyun eğdiren Allah'tır. Ta ki gemiler onun içinde buyruğuyla akıp gitsin ki, siz O'nun kereminden nasibinizi arayasınız da şükredesiniz."

"Göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendinden bir lütuf olarak size boyun eğdirdi. Elbette bunda düşünen bir topluluk için ibretler vardır." (Casiye, 12-13)

"Onda meyve(ler) ve salkımlı hurmalar var."

"Yapraklı taneler ve hoş kokulu bitkiler var."

"Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?" (Rahman, 11-13)

"O size yeri boyun eğ yaptı. Haydi onun omuzlarında yürüyün ve Allah'ın rızından yiyin. Dönüş O'nadır." (Mülk, 15)

d. Evrenin Ortaksız Yönetilmesi Hakkında

"Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki rızkı Allah'a ait olmasın. Allah onun durduğu ve emanet bırakıldığı yeri bilir. Bunların hepsi apaçık bir kitaptadır." (Hud, 6)

"Görmedin mi Allah bulutları sürer; sonra onların arasında bir uyum var eder, (bulutları birbirine geçirerek aralarındaki boşlukları doldurur), sonra onları birbiri üstüne yığar, sıkıştırır; arasından yağmur çıktığını görürsün. Yukarıdan, oradaki dağlar (gibi büyük bulut parçaların)dan bir dolu indirir de onunla dilediğini vurur; zıyana uğratar, dilediğinden de onu öteye çevirir. Şimşeginin parıltısı neredeyse gözleri alır."

"Allah gece ile gündüzü çevirir. Şüphesiz gözleri olanlar için bunda bir ibret var." (Nur, 43-44)

"Allah sizi topraktan, sonra nutfeden yarattı, sonra sizi çift çift yaptı. Bir dişinin gebe kalması ve doğurması hep O'nun bilgisiyledir. Bir canlıya ömür verilmesi de onun ömründen azaltılması da mutlaka bir kitapta yazılıdır. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır."

"İki deniz bir olmaz; şu tatlı, susuzluğu keser içimi (boğazdan) kayar; şu da tuzlu, (boğazı) yakar. Hepsinden taze et yersiniz ve taktığınız süs eşyası çıkarırsınız. Allah'ın lütfundan payınızı arayıp şükretmeniz için gemilerin denizi yarıp gittiğini görürsünüz."

"Allah geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü de gecenin içine sokar; güneşi ve ayı emri altına almıştır. Her biri belirtilmiş bir süreye kadar akıp gidiyor, işte (bütün bunları yapan) Rabbiniz Allah'tır, mülk O'nundur. O'ndan başka çağırdıklarınız ise bir çekirdek kabuğuna bile sahip değillerdir." (Fâtır, 11-13)

"De ki: Siz mi arzı iki günde yaratana tanımıyor ve O'na eşler koşuyorsunuz? İşte âlemlerin Rabbi O'dur."

"O'na üstünden ağır baskılar (sağlam dağlar) yaptı. Onda bereketler yarattı ve onda arayıp soranlar için gıdalarını tam dört günde takdir etti, (düzene koydu)."¹

"Sonra duman halinde bulunan göğ'e yöneldi, ona ve arza; "İsteyerek veya istemeyerek (varlığa) gelin." dedi, "İsteyerek geldik." dediler."

"Böylece onları, iki günde yedi gök yaptı ve her göğ'e emrini vahyetti. Ve biz, en yakın göğ'ü lambalarla ve koruma ile donattık. İşte bu, Azîz, Alîm olan Allah'ın takdirdir." (Fussilet, 9-12)

"Göklerde ve yerde bulunanlar, O'ndan isterler O, her an yeni bir iştedir." (Rahman, 29)

¹ Bu dört güne, önceki ayette geçen arzın yaratıldığı iki gün de dahildir. Bir sonraki ayette gelecek, göklerin yaratıldığı iki günle toplam altı gün, olur.

"Allah: Elbette ben ve elçilerim galip geleceğiz." diye yazmıştır. Şüphesiz Allah güçlüdür, galiptir." (Mücâdele, 21)

e. Peygamberlerin Mucizelerle Desteklenmesi

"Sağ elindeki nedir ey Musa?"

"Musa dedi ki: O, asâmdır. Ona dayanıyorum ve onunla davarıma yaprak silkeliyorum. Ve onda benim daha birçok ihtiyaçlarım var."

"Allah buyurdu: Yere at onu ey Musa!"

"Musa attı, bir de ne görsün, o koşan kocaman bir yılan!"

"Al onu, dedi, korkma biz onu yine ilk durumuna sokacağız."

"Elini yanına sok, bir hastalık olmadan, ayrı bir mucize olarak bembeyaz bir durumda çıksın."

"Ki, sana en büyük mucizelerimizden bazılarını göstermiş olalım."

"Haydi şimdi sen Fir'avn'a git; çünkü o azdı." (Tâhâ, 17-24)

"Allah demişti ki: "Ey Meryem oğlu İsa, sana ve annene olan nime-timi hatırla, hani seni Ruhul-Kudüs (Cebrail) ile desteklemiştim; beşikte ve yetişkin iken insanlarla konuşuyordun; sana kitabı, hik-meti, Tevrat'ı ve İncil'i öğrettim. Benim iznimle çamurdan kuş şek-linde birşey yaratıyor, içine üflüyordun, benim iznimle kuş oluyor-du; anadan doğma körü ve alacayı benim iznimle iyileştiriyordun; benim iznimle ölümlere hayat veriyordun ve İsrailoğulları'nı senden savmışım; hani sen onlara açık deliller getirdiğin zaman, içlerin-den inkâr edenler: "Bu açık büyüden başka birşey değil" demişti." (Maide, 110)

"Ey Zekeriya, biz sana bir oğul müjdeleriz, adı Yahya'dır. Daha ön-ce ona hiç kimseyi adaş yapmadık."

"Zekeriya: Rabbim, dedi, benim nasıl oğlum olur? Karım da kısır-dır. Ben ise ihtiyarlığın son sınırına vardım."

"Evet, öyledir, dedi, fakat Rabbin: "O bana kolaydır, daha önce sen de hiçbir şey değilken seni de yaratmıştım." dedi." (Meryem, 7-9)

"Dediler: Onu yakın, ilâhlarınıza yardım edin, eğer bir iş yapacaksınız."

"Biz de: "Ey ateş, İbrahim'e serin ve esenlik ol." dedik."

"Onlar bir tuzak kurmak istediler. Biz de, asıl kendilerini hüsrana uğrattık." (Enbiyâ, 68-70)

"Andolsun, Davud'a tarafımızdan bir üstünlük verdik: "Ey dağlar, (onun yaptığı tesbihi) onunla beraber tekrarlayın. Ve ey kuşlar (siz de onun tesbihine katılın)!" Ve ona demiri yumuşattık."

"Geniş zırhlar yap, dokumasını ölçülü yap ve iyi işler yapın, çünkü ben, yaptıklarınızı görmekteyim." diye (vahyettik)." (Sebe, 10-11)

"Süleyman'a da, sabah gidişi bir ay, akşam dönüşü bir ay olan rüzgârı boyun eğdirdik ve onun için erimiş bakırı da kaynağından sel gibi akuttuk. Rabbinin izniyle cinlerden bir kısmı, onun önünde çalışırdı. Onlardan kim buyruğumuzdan sapsa, ona alevli azabı taddırırdık."

"Ona dilediği gibi lâleler, heykeller, havuzlar kadar (geniş) leğenler, sabit kazanlar yaparlardı. "Ey Davud ailesi, şükredin." kullarından şükreden azdır." (Sebe, 12-13)

2. Allah'ın İnsanı Kontrolü Altında Tuttuğunu Hatırlatma

"Ne işte bulunsan, Kur'ân'dan ne okusan ve siz ne iş yaparsanız mutlaka biz, içine daldığınız an üzerinizde şahidiz (her yaptığınızı görürüz). Ne yerde, ne de gökte zerre ağırlığınca bir şey, Rabbinden kaçmaz. Ne bundan küçük, ne de büyük hiç bir şey yoktur ki, hepsi apaçık bir kitapta olmasın." (Yunus, 61)

"Sözü açık söyleyen de gizli söyleyen de muhakkak O, gizliyi de, ondan daha gizlisini de bilir." (Taha, 7)

"Yardım yaptığın hardal tanesi ağırlığınca bir şey de olsa, bir kayanın içinde, göklerde veya yerde bulunsa Allah mutlaka onu getirir. Çünkü Allah lâtıftir (O'nun; bilgisi her gizli ve ince şeye ulaşır.) Herşeyden haberdardır." (Lokman, 16)

"Yerin içine gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni, oraya çıkanı bilir. O, çok esirgeyen, çok bağışlayandır."

"İnkâr edenler: "Kıyamet saati bize gelmez." dediler. De ki: "Hayır; gaybı bilen Rabbim hakkı için o, mutlaka size gelecektir. Göklerde ve yerde zerre miktarı bir şey O'ndan gizli kalmaz. Ne bundan küçük ne de bundan büyük hiçbir şey yoktur ki apaçık bir kitapta olmasın ve böylelikle inanıp iyi işler yapanları mükafatlandırsın. Onlar için mağfiret ve güzel bir rızık vardır."

"Ayetlerimiz hakkında (bizi) aciz bırakmağa çalışanlara gelince; onlar için de azabın en kötüsünden acıklı bir azab vardır." (Sebe, 2-5)

"Göklerde ve yerde olanları Allah'ın bildiğini görmüyor musun? Üç kişi gizli konuşsa mutlaka dördüncüleri O'dur. Beş kişi gizli konuşsa mutlaka altıncıları O'dur. Bundan az, bundan çok da olsalar; nerede bulunsalar mutlaka O, onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü, onlara yaptıklarını haber verir. Çünkü Allah, her şeyi bilendir." (Mücadele, 7)

"O açığı da bilir; gizliyi de" (Alâ, 7)

3. İnsanın Allah'ı Hatırlamaya Yönlendirilmesi

"Kullarım, sana benden sorarlarsa söyle: Ben onlara yakınım. Bana dua edince dua edenin duasına karşılık veririm. O halde onlar da bana karşılık versinler, bana inansınlar ki, doğru yolu bulsunlar." (Bakara, 186)

"Rabbimize yalvararak gizlice dua edin, çünkü O, haddi aşanları sevmez." (A'râf, 55)

"Onlar ki, inanmışlardır; kalpleri, Allah'ı anmakla yatıştır; iyi bilin ki ancak Allah'ı anmakla kalpler yatıştır." (Rad, 28)

"...kendilerini ne ticaretin, ne de alışverişin Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoymadığı erkekler, onlar yüreklerin ve gözlerin dehşetten ters döneceği günden korkarlar ki, Allah onlara yaptıklarının en güzel karşılığını versin ve lütfundan onlara daha fazlasını da ihsan etsin. Allah dilediğini hesapsız rızıklandırır." (Nur, 37-38)

"Allah, kelâmın en güzeli olan Kur'ân'ı ayetleri birbirine benzer mükerrer bir kitap halinde indirdi. Öyle ki, Rablerinden korkanların derileri, ondan ürperir. Sonra derileri de kalpleri de Allah'ın zikrine yumuşar. İşte bu kitap Allah'ın rehberidir. Allah onunla dilediğine hidayet verir." (Zümer, 23)

"Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin, size karşılığını vereyim." (Gafir, 60)

4. Peygamberlerin Kıssaları

Bu kıssalar pek çok surede, özellikle A'raf, Yunus, Hud, Meryem, Taha, Enbiya, Şuara, Neml, Kasas surelerinde zikredilmiştir. Herhangi bir tefsirden bu sureleri okuduğunda rahatlıkla anlaşılabilir ve kolaylıkta olduğunu görürsün. Kur'ân-ı Kerim özellikle, A'raf, Hud, Şuara surelerinde peygamberlerin hayatlarından bazı noktalara dikkatimizi çeker:

1. Hepsinin getirdiği mesaj aynıdır: "Allah'tan başka hiç bir ilâh yoktur.", "Allah'a kulluk edin. O'ndan başka ilâhınız yoktur." Bundan anlıyoruz ki, peygamberlerin gönderilmesindeki en önemli sebep insanların yaratıcılarını bilmeleri, O'nun tek olduğunu ve O'na ibadet edileceğini, hiçbir şeyi O'na ortak koşmamaları gereğini kavramalarıdır.

2. Hepsi toplumunun yalanlaması ile karşı karşıya kalmış, sıkıntı, eziyet, ölüm ve kovulma tehdidi ile yüzyüze gelmişlerdir. Fakat, gö-

revlerinden bir an geri kalmamış olmaları bize gösteriyor ki, inanç insan hayatındaki en önemli şeydir. Müminin, bu uğurda ne kadar sıkıntı çekerse çeksin, ödün vermemesi gerekir.

3. Her biri yalanlama ve baskı ile karşılaşınca Rabbine sığınıp, kavminin yaptığından O'na şikayetlenmiş, sıkıntısını gidermesini, beraberindeki müminleri kurtarmasını O'ndan istemiştir. Sıkıntılara sabredip, görevlerini aksatmamışlardır. Bundan öğreniyoruz ki mümin, şiddet ânında Allah'a sığınır, içinde bulunduğu bunalımı gidermesini ondan ister ve Allah'ın yardımını gelinceye kadar sabır ve sebat ederek, zaafa düşmez.

4. Yüce Allah her zaman elçilerine ve onlarla beraber iman edenlere, sıkıntılara dayanıp, inançlarını taviz vermeden koruduktan sonra yardım etmiştir. Bu bize, ne kadar darda kalırsak kalalım Allah'tan umut kesmeyi, gösterdiği yolda emirlerine uyup bağlarımızı koruduğumuz sürece O'na yönelip bizi kurtarmasını istememiz gerektiğini öğretiyor.

5. Bu kıssalarda bir başka ibretli nokta da şudur: Batıl taraftarları, çoğu zaman yeryüzüne egemen pozisyonda olmuşlardır. Allah onlara bir müddet izin vermiş ancak dünya ve ahiret azabından yine de kurtulamamışlardır.

Rasûlullah (s.a.) şöyle buyuruyor:

"Allah zalime mühlet verir, ta ki yakaladı mı mecalsiz düşsün."
(Buhârî)

Şimdi Kur'ân-ı Kerim'in zikrettiği kıssalardan bazı örnekler görelim:

a. Nuh (a.s.)

"Andolsun Nuh'u da kavmine gönderdik. "Ey kavmim!" dedi, Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka ilâhınız yoktur. Doğrusu ben, sizin için büyük bir günün azabından korkuyorum."

"Kavminin ileri gelenleri dediler ki: Biz seni açık bir sapıklık içinde görüyoruz!"

"Dedi ki: Ey kavmim, bende bir sapıklık yok. Ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim."

"Size Rabbimin gönderdiği gerçekleri duyuruyorum, size öğüt veriyorum ve Allah tarafından, sizin bilmediğiniz şeyleri biliyorum."

"Korunup da merhamete uğramanız için, içinizden sizi uyaracak bir kişi aracılığı ile zikir (sizi ikaz eden bir kitap) gelmesine şaşırdınız mı?"

"O'nu yalanladılar, biz de O'nu ve O'nunla beraber gemide bulunanları kurtardık, ayetlerimizi yalanlayanları boğduk! Çünkü onlar kör bir kavim idiler." (A'râf, 59-64)

b. Salih (a.s.)

"Semûd kavmine de kardeşleri Salih'i gönderdik. Dedi ki: Ey kavmim, O'ndan başka ilâhınız yoktur! Sizi yerden inşa eden ve orada yaşatan O'dur. O'ndan mağfiret dileyin, sonra O'na tövbe edin! Çünkü Rabbimin rahmeti yakındır, (O duaları) kabul edendir."

"Dediler ki: Ey Salih, sen bundan önce bizim aramızda ümit beslenen bir kişi idin. Şimdi atalarımızın taptıklarına tapmaktan bizi men mi ediyorsun? Biz senin bizi çağırdığın şeyden şüphe içindeyiz, kuşkuluyoruz!"

"Salih onlara: 'Ey kavmim!' dedi, 'Bakın, ya ben Rabbimden bir delil üzerinde isem ve O, bana kendinden bir rahmet vermişse? Pe ki O'na karşı gelirsem beni kim kurtarır? Sizin bana, ziyânımı arttırmaktan başka bir katkınız olmaz."

"Ey kavmim, işte şu, Allah'ın devesi size bir mucizedir. Bırakın onu, Allah'ın arzında yesin, içsin, ona bir kötülük dokundurmayın, yoksa sizi acil bir azap yakalar."

"Yine de onu kesip devirdiler. (Salih onlara) dedi ki: Yurdunuzda üç gün yaşayın (sonra mahvolacaksınız); bu yalan olmayan bir vaid (bir tehdittir)."

"Nihayet emrimiz gelince Salih'i ve onunla beraber inanmış olanları bizden bir rahmetle o günün zilletinden kurtardık. Gerçekten senin Rabbin çok kuvvetlidir, herşeye galibdir."

"Zulmedenleri de o korkunç ses yakaladı, yurtlarında çöküp kaldılar."

"Sanki orada hiç şenlik kurmamışlardı, iyi bilin ki Semûd kavmi, Rablerini inkâr etti ve iyi bilin ki Semûd kavmi Allah'ın rahmetinden uzak düşmüş, helâk olmuştur." (Hûd, 61-68)

c. Ad, Semûd ve Nuh Kavmi

"Sizden öncekilerin: Nuh, Ad ve Semûd kavimlerinin ve onlardan sonra gelenlerin -ki onları Allah'tan başka kimse bilmez- haberi size gelmedi mi? Peygamberi onlara mucizeler getirdi de onlar, ellerini ağızlarına koydular: 'Biz, sizinle gönderilen şeyi tanımıyoruz, ona inanmıyoruz ve bizi davet ettiğiniz şeyden bir şüphe içindeyiz.' dediler."

"Peygamberleri; 'Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında da şüphe ha? O, sizi davet ediyor ki, günahlarınızdan bir kısmını bağışlasın ve sizi belirtilmiş bir süreye kadar ertelesin (dünyada yaşatsın) dediler. Onlar da: 'Siz, bizim gibi bir insandan başka bir şey değilsiniz. Bizi babalarımızın taptığından çevirmek istiyorsunuz. O halde bize açık bir delil getirin.' dediler."

"Peygamberleri onlara dediler ki: 'Biz de sizin gibi insandan başka bir şey değiliz. Fakat Allah, kullarından dilediğine nimetini lütfeder. Allah'ın izni olmadan biz size delil getiremeyiz. İnananlar, Allah'a dayansınlar.'

"Bize yollarımızı göstermişken neden biz Allah'a dayanmayalım? Elbette sizin bize yaptığınız eziyete katlanacağız. Tevekkül edenler, Allah'a dayansınlar."

*"İnkâr edenler, peygamberlerine dediler ki: 'Ya sizi mutlaka yurdu-
muzdan çıkarırız, ya da bizim dinimize dönersiniz.' Rabbleri de on-
lara şöyle vahyetti: 'Zalimleri mutlaka helâk edeceğiz.'"*

*"Ve onlardan sonra sizi o yere yerleştireceğiz. Bu makamımdan ve
azabımdan korkana vaadimdir." (İbrahim, 9-14)*

d. İbrahim (a.s.)

"Onlara İbrahim'in haberini de oku."

"Babasına ve kavmine; 'Neye tapıyorsunuz?' demişti."

"Putlara tapıyoruz, onlara kulluk ediyoruz.' dediler."

"Peki dedi, Siz dua ettiğiniz zaman onlar işitiyorlar mı?"

"Yahut size fayda veya zarar verebiliyorlar mı?"

"'Hayır, ama babalarımızın böyle yaptıklarını gördük.' dediler."

*"'Şimdi gördünüz mü neye tapıyorsunuz?' dedi, Siz ve eski ataları-
nız?'"*

*"Onlar benim düşmanımdır. Yalnız âlemlerin Rabbi benim dostum-
dur."*

"Beni yaratan ve bana yol gösteren O'dur."

"Bana yediren ve içiren O'dur."

"Hastalandığım zaman bana şifa veren O'dur."

"Beni öldürecek, sonra diriltecek olan da O'dur."

"Ceza günü hatamı bağışlayacağını umduğum da O'dur."

"Rabbim, bana hikmet ver ve beni salihlere kat."

"Beni, benden sonrakilere iyilikle yad ettir."

"Beni Naim cennetinin varislerinden kıl."

"Babamı da bağışlayıp doğru yola ilet. Çünkü o, sapıklardandır."

"Kulların diriltilecekleri gün, beni utandırma."

"O gün, ne mal, ne de oğullar fayda verir."

"Ancak Allah'a sağlam ve temiz kalp getiren müstesna" (Şuarâ, 69-89)

e. Ad, Semûd Kavimleri ve Karun, Firavun, Haman

"Ad ve Semûd'u da helâk ettik. Bu, oturdukları yerlerden size belli olmaktadır. Şeytan onlara yaptıkları işleri süsleyip onları yoldan çıkardı. Hâlbuki bakıp ibret alabilirlerdi."

"Karun'ı, Firavun'u ve Hâmân'ı da (helâk ettik). Andolsun, Musa onlara açık delillerle geldi, fakat onlar o yerde büyüklük tasladılar. Hâlbuki azabdan kurtulacak değillerdi."

"Biz de, herbirini günahıyla yakaladık. Kiminin üzerine taş yağdıran bir kasırga gönderdik, kimini korkunç gürültü yakalayiverdi, kimini yere batırdık, kimini de suda boğduk. Allah onlara zulmetmiyordu, fakat onlar kendi nefislerine zulmediyorlardı." (Ankebût, 38-40)

f. Hûd (a.s.)

"Âd'ın kardeşini (Hûd'u) hatırla: Ahkâf kavmini uyarmıştı, onun önünden ve ardından nice uyarıcılar da gelip geçti (demişti ki): 'Allah'tan başkasına kulluk etmeyin; ben sizin, büyük bir günün azabına uğramanızdan korkuyorum.'"

"Dediler: 'Sen bizi ilâhlarımızdan çevirmek için mi geldin? Doğru-lardan isen bizi tehdit ettiğin şeyi getir.'"

"Dedi ki: '(Azabın ne zaman geleceğine dair) bilgi, ancak Allah'ın katındadır. Ben, benimle gönderilen şeyi size duyuruyorum; fakat sizi cahillik eden bir kavim olarak görüyorum.'"

"Nihayet onun (azabın) geniş bir bulut halinde vadilere doğru geldiğini görünce: 'Bu bize yağmur yağdıracak bir buluttur.' dediler."

Hayır, o sizin acele gelmesini istediğiniz şey, içinde acı azab bulunan bir rüzgârdır."

"Rabbinin emriyle her şeyi yıkar, mahveder. Derken onlar o hâle geldiler ki evlerinden başka birşey görülmez oldu. İşte Biz suç işleyen bir toplumu böyle cezalandırırız."

"Onlara, size vermediğimiz servet ve kuvveti vermiştik, yine onlarda kulaklar, gözler ve gönüller yaratmıştık. Fakat ne kulakları, ne gözleri, ne de gönülleri kendilerine bir şey sağlamadı. Zira, bile bile Allah'ın ayetlerini inkar ediyorlardı. Ve alay edip, durdukları şey kendilerini kuşatıverdi." (Ahkaf, 21-26)

g. Mümin ve Kâfirlerin Kur'ân-ı Kerim'deki Portreleri

Kur'ân-ı Kerim bize, müminlerin özelliklerini, imanın kalplerine ve tavırlarına nasıl yansıdığını gösteren güzel tablolar çizerek, onları ve onlardan olmayı, aynı güzel vasıfları taşımayı, dünya ve ahirette Allah'ın rızasını kazanmayı arzu etmemizi sağlıyor.

Aynı anda, kâfirlerin de ürkütücü portrelerini, özelliklerini, imansızlığın kalplerine ve tavırlarına nasıl yansıdığını göstererek, onların durumuna düşüp, dünya ve ahirette Allah'ın gazabına uğramak korkusunu bize yerleştiriyor.

Bu portre ve özellikler, Kur'ân-ı Kerim'de pek çoktur. Çünkü bunlarda, yaratılışımızı doğrultup, gidişimizi düzeltecek ilâhî terbiyenin işlendiği dersler vardır.

İşte birkaç örnek:

"Şimdi, Rabbinden sana indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse, kör olan gibi olur mu? Fakat bunu ancak vicdanı temiz, akıl sahibi kimseler anlar."

"Onlar ki, Allah'ın tevhit ahdini yerine getirirler, verdikleri sözü bozmazlar."

"Onlar ki, Allah'ın gözetilmesini emrettiği hakları gözetirler. Rablerine saygı beslerler ve kötü hesabdan korkarlar."

"Onlar ki, Rablerinin rızasını kazanmak için sabrederler, namazı gereği üzere kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve aşikâr harcarlar, kötülüğü de iyilikle savarlar; işte ahiret saadeti onlar içindir."

"O saadet, Adn Cennetleridir. Atalarından, zevcelerinden ve zürriyetlerinden salih olanlarla beraber o cennetlere girecekler. Melekler de kapıdan yanlarına vararak şöyle diyecekler:

"'Sabrettiğiniz için size selâm olsun! Ahiret saadeti ne güzeldir.'"
(Rad, 19-24)

Ayet, müminlerin ve kâfirlerin karşılaştırılmasıyla başlıyor. İlk bakışta anlaşılıyor ki mümin ve kâfir, hayat ve düşüncüyü oluşturan unsurlarda, özelliklerinde birbirinden ayrı bir yapıdadırlar. Kur'ân-ı Kerim müminleri, Allah'ın elçisine indirdiğinin hak olduğunu bilmekle överken, diğerlerine de "körler" diyor. Ve cevabı daima hayır olan soruyu soruyor:

"Rabbinden sana indirilenin hakikaten gerçek olduğunu bilen bir kimse, kör olan (imansız) gibi olur mu?"

Cevap elbette hayır olacak! Kim der ki, kör, gören gibidir? Kim, bilen bilmeyen gibidir der?

Kur'ân-ı Kerim'in ifadesinden anlıyoruz ki vahyin ve Allah kelamının gerçek olduğunu kim bilirse, ancak o, aydınlık bir yolda selâmetten yürür. Çünkü çevresini görebilen odur. Vahiyden şüphe edip ona uymayan ise çevresini göremeyen bir kördür. Her an yolunu şaşırabilir.

Bundan şu netice çıkıyor:

Mümin, İslâm'ı yaşama hedefine ulaşmak için tutulması gereken yolu bilir. Onun hedefi, Allah'ın rızası ve O'na yaklaşımdır. Vesile de salih amel yani, Allah'ın emirlerine boyun eğmektir.

Kâfir ise, yolun sonunda kendisini bekleyen tehlikeden habersiz, zevkinin peşinde, güttüğü amacı bilmeden sürünüp gider.

Ayetin sonunda da bir uyarı var:

"Fakat bunu ancak vicdanı temiz akıl sahipleri anlar!"

Düşünebilen kafalar anlar ancak! Başkası değil.

Kur'ân-ı Kerim'de belirtilen ifade bize bir kere daha, kâfirin doğruyu yanlış tam anlamıyla ayıramadığını vurguluyor. Allah'ın düşünüp taşınmak için verdiği akıl ile, ulûhiyet ve rubûbiyet gerçeğini kavrayamadığına göre kâfir nasıl tam anlamıyla akıllı olur?

Akıl sahipleri: *"Allah'ın tevhit ahdini yerine getirirler, verdikleri sözü bozmazlar."*

Birinci ayette, akıl sahiplerinin vahiy ve kitabın Allah'tan olduğunu bilenler olduğu söylenmişti. İkinci ayet ise düşünmemizi gerektiren bir gerçeği daha ortaya koyuyor: İnsandan istenen sadece, Kur'ân-ı Kerim'in hak olduğunu bilmek midir? Allah'ın yanında bu bilgi yeterli mi? İkinci ayet bize, bu bilginin insan hayatında, düşünce ve tavırlara varıncaya kadar yapılması gereken şeylerden bahsediyor.

Kur'ân-ı Kerim'in hak olduğunu bilenleri Allah; *"Allah'ın tevhit ahdini yerine getirirler, verdikleri sözü bozmazlar."* diyerek yeni bir nitelikte anıyor.

Evet istenen kuru bir bilgi değil. Tersine, bu bilginin etkisi insan hayatına yansımali. Yoksa anlamsız, varlığı ile yokluğu aynı olan bir ilim olur.

Kur'ân-ı Kerim'in hak olduğunu bilenlerin en önemli niteliği, Allah'ın tevhit ahdini yerine getirmeleri, verdikleri sözü bozmamalarıdır. Ayetin burada, "ant" ve "söz"ü sınırlamış olması; Allah ile olan bütün antlaşma ve sözleşmelerin bunun içinde olduğunu gösteriyor.

Yüce Allah'ın insan fitratına yerleştirdiği ve onun da kabul ettiği sorumluluk, yalnız Allah'a kulluk antlaşmasıdır.

"Hatırla ki Rabbin, Âdemoğullarının sulblerinden zürriyetlerini çıkarıp da onları nefislerine karşı şahid tutarak 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' diye buyurduğu vakit, onlar da 'Evet Rabbimizsin, şahid olduk.' demişlerdi." (A'râf, 172)

Yasin Suresi'nde geçen bir başka taahhüt de şudur:

"Ey insanoğulları! Ben size, şeytana tapmayın, o sizin için apaçık bir düşmandır. Bana kulluk edin, bu doğru yoldur diye bildirmedi mi?" (Yasin, 60-61)

Müminlerin özellikleri, Allah'ın tevhit andını yerine getirmek ve verdikleri sözde durmakla bitmiyor. Ayet, onların daha başka güzel vasıflarından bahsediyor:

"Allah'ın gözetilmesini emrettiği hakları gözetirler. Rablerine saygı beslerler ve kötü hesaptan korkarlar."

"Allah'ın gözetilmesini emrettiği haklar" Allah'ın emri olan herşeyi içine alır.

Herşeyden önce insanın Allah ile olan ilgisi gelir. Gözetilmesi emredilen ilk hak budur. Gerçek ibadetin Allah için olması, sonra insanın, ana-baba, yakınları ile olan ilgisi gelir. Herbiri için iyi şeyler düşünür. Kendisi için sevdiğini onlar için de sever.

Böylece kısa bir ifadeyle, insanın pekçok yetkisi gündeme geliyor.

Bu görevi yerine getirirlerken de hep Allah'tan korkup, O'na saygı beslerler. Bu korku onların, tavırlarını O'nu razı edecek kalıba sokmalarına, Allah'ın onlardan hoşnut olmaması tehlikesine karşı, ihlas ve bağlılıkla hareket etmelerine zemin hazırlar.

Böylece, kötü bir neticeden de sakınmış olurlar. Kendilerini ağır bir hesaba sürükleyecek söz ve davranışlardan kaçınırlar.

Sıkıntılara katlanırlar. Allah'ın rızası için, O'ndan umarak "Rableri-nin rızasını kazanmak için sabrederler."

Sabreder ve bilirler ki; gelen her şey Allah'ın belirlediği kaderledir. Sevgisine bir yol olmasını umarak kaderine razı olurlar.

"Namazı gereği üzere kılarlar." "Namaz kılmak", her yönüyle ağırbaşlılık ve huşu ile yapılan bir ibadettir onlar için.

"Kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık harcarlar."

Ne cimrilik ne de iki yüzlülük. Sadece Allah için açık-gizli infak.

"Kötülüğü de iyilikle savarlar."

Kötülüğe iyilikle karşılık vermeleri pasifliklerinden değil. Tersine Allah'a yakınlık olması için, seviyelerini düşürmemek için. Yüce Allah buyuruyor ki:

"Öfkelerini yenerler, insanların kusurlarını affederler. Allah iyilik yapanları sever." (Ali İmrân, 134)

İşte "akıl sahipleri" bunlardır. Kur'ân-ı Kerim'in hak olduğunu bil-dikten sonra bütün bu özellikleri de kendilerinde bulundururlar.

Davranışları güzel, düşünceleri güzel, gittikleri yol güzel.

Niçin? Çünkü Hakk'ı bildiler. Allah'ın kullarından istediği bilgi de budur.

İnsanlar ulûhiyeti kavradıkları zaman davranışlarına yansıyan bu bil-giden insanların ve Allah'ın seveceği böyle güzel tablolar çıkıyor.

Ve bu boyun eğmelerine karşılık onlar için "ahiret mutluluğu" vardır.

"O saadet Adn cennetleridir. Atalarından, eşlerinden ve zürriyetle-rinden salih olanlarla beraber o cennetlere gireceklerdir."

Tek başlarına değil, ana-baba, eşleri ve soylarından sevdikleri ile beraber.

Ne güzel bir şey!

Allah'ın emrine boyun eğmenin neticesi, cennet nimetleri arasında dostluk ve hayat! Bu kadar mı?

Hayır! Allah'ın fazlı, bundan çok daha kapsamlı. Ne dersin, evinde misafir olduğun biri odanın kapısından sana "hoşgeldin" dese, hoşuna gitmez mi? Ev halkı gelip ilgi gösterse, onların bu içten havası, senin de yüzünü güldürmez mi? Rahatlık ve huzur hissetmez misin?

Yüce Allah cennette sana, meleklerini gönderip selam verdiriyor. "Hoşgeldin" sözünü meleklerden duyuyorsun.

"Melekler de kapıdan yanlarına vararak şöyle diyecekler:"

"Sabrettiğiniz için size selâm olsun!"

"Ahiret saadeti ne güzeldir."

Hoşlanmaz mısın? Allah'ın bu nimetine erenlerden biri olmak istemez misin?

Artık, doğru yolu reddedip, kör kalmaya razı olan diğer grubu sen düşün. Tablonun diğer tarafı herşeyi ortaya seriyor:

"Ama (ezelde) Allah'ın tevhit ahdini kabullendikten sonra onu bozanlar ve Allah'ın bağlanmasını emrettiği bağları koparanlar ve yeryüzünü fesada verenler işte bunlar; lanet onlara ve kötü bir yurt olan cehennem de onlarıdır."

"Rahmeti herşeyi kuşatan Allah'ın o kulları ki, onlar yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürürler, cahiller kendilerine laf attıkları zaman 'selâm' derler. (Sözün doğrusunu söyler ve onlarla çatışmazlar)."

"Onlar ki, Rablerine secdeler ve kıyamlar yaparak (ibadetle) geceyi geçirirler."

"Onlar ki, şöyle derler: Ey Rabbimiz! Bizden cehennem azabını sav, muhakkak ki onun azabı bir yok oluştur."

"Doğrusu o, ne kötü bir varış yeri, ne kötü makamdır." Onlar ki, harcadıkları zaman israf etmezler, cimrilik de yapmazlar ve harcamalar bu ikisi arası ortalama olur."

"Onlar ki, Allah'la beraber başka bir ilâha ibadet etmezler; Allah'ın haram kıldığı nefsi haksız yere öldürmezler, zina yapmazlar, kim de bunları yaparsa, günahının cezasına kavuşur."

"Kıyamet günü de azabı katmerleşir ve bu azab içerisinde hakîr olarak ebedî kalır."

"Ancak tövbe eden ve iman edip de salih amel işleyen kimse müstesnadır; çünkü bunların kötülüklerini Allah iyiliğe çevirir. Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir."

"Kim tövbe eder de salih amel işlerse muhakkak ki o, makbul bir şekilde Allah'a döner."

"Onlar ki, yalana şahitlik etmezler ve boş söz konuşanlara rastgeldikleri zaman, bulaşmadan iyi bir şekilde yüz çevirir geçerler."

"Onlar ki, Rablerinin ayetleriyle kendilerine öğüt verilince, sağır ve kör olarak bunların üzerine düşmezler."

"Onlar ki, "Ey Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve nesillerimizden gözlerimizin sevinci olacak iyi kimseler ihsan et ve bizi takva sahiplerine imam (önder) yap" derler."

"İşte bütün bu kimseler, Allah yolundaki sabırlarına karşılık Cennet'in yüksek mevkileriyle ödüllendirilecek ve orada (melekler tarafından) sağlık ve selâmetle karşılanacaklardır."

"Orada ebedî kalacaklar; o ne güzel bir varış yeri, ne güzel bir makamdır." (Furkân, 63-76)

"Gerçekten takva sahipleri, cennette pınar başlarındadır."

"Rablerinin kendilerine verdiğiinden razı oldukları halde. Doğrusu onlar, bundan önce güzel amel işleyenlerdi."

"Onlar geceden pek az bir zaman uyuyorlardı."

"Sabahın erken vakitlerinde de hep istiğfar ederlerdi."

"Onların mallarında dilencinin ve o maldan mahrum olanın bir hakkı vardı." (Zâriyat, 15-19)

Bu saydığımız yöntemlerle Kur'ân-ı Kerim imanı, insan kalbine yerleştirir. Böylece o, her an Allah'ı kendisiyle beraber bilir, kendisinde ve çevresindeki Allah'ın gücüne işaret eden ayetleri görür.

Anlar ki, insanlığın geçmişine Allah hükmediyordu. Şimdi ve gelecekte de öyledir.

Anlar ki, dünya ve ahiretin tek sahibi Allah'tır, bütün hareket ve davranışları kayda geçiyor ve bir gün hesabını verecek bütün yaptıklarının.

Peygamberlerin Allah'ın dini uğruna katlandıkları eziyetler ve feda ettikleri canlar, müminlerin hoş manzaraları ve kâfirlerin ürkütücü, iğrenç halleri...

Bunlar insanın kalbini, Allah korkusu ve O'na, sevgi ve hoşnutluğuna yönelme arzusu ile doldurur.

Allah'ın sevdiği, O'na yaklaştıran, dostlarından biri yapan iman da budur zaten. Allah onlar için şöyle buyuruyor:

"İyi bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir." (Yunus, 62)

Allah'ın Dinine Tam Teslimiyet

Önceki konuda mümin ve kâfirlerin portrelerini incelerken gördük ki, gerçeği görmeye yalın bir hak bilgisi yeterli değil, bu bilginin insan hayatına yansımaları da gerekmektedir. Hak kavramı zihinlerde depolanan bir kültür değil, yaşanan, hayata yön veren bir gerçektir.

Bu uygulamanın ilk kademesi, dinin işlerlik kazanması, hayatın ilâhi program çerçevesinde işlemesidir.

"*Lâ ilâhe illallah*" müslümanın ilk sözüdür. Kişi bu sözün diğer bölümü olan "*Muhammedün Rasûlullah*" ile beraber İslâm'a girmiş olur.

Bu kelimenin anlamı ve gerekleri nelerdir?

Bu şehadetin yani değişmez gerçekliğe tanıklık etmenin anlamı; bunu söyleyenin, yalnız Allah'a kulluğu, O'ndan başka ilâh olmadığını yani, O'ndan başka ibadet edilecek biri olmadığını kabul etmesidir.

İlâh, ibadet içindir. Allah'tan başka bir ilâh olmadığına göre, Allah'tan başka ibadet edilmesi gereken biri de yok demektir. İbadette, ondan başkasına yönelmek asla olmaz.

"Allah'a kulluk" ne demek?

Şehadeti dilimizle söyleyip, kalpten onaylamazsak, Allah'a kulluk yapmış olur muyuz? Ya da dilimizle söyleyip de tavır ve sözlerimizle O'nun emirlerini, bizim için bağlayıcı görmediğimizi ya da bir kısmını seçme hakkımızın olduğunu, bir kısmını kaldırabileceğimizi söylersek, kulluk yapmış olur muyuz? Kalpler bu imanı gerçekten onaylamış mıdır bu durumda?

Asla! Kabul etmek, uygulamayı gerektirir. Yoksa bu söz gerçek payı olmayan bir slogan olarak kalır.

Gerçekte ise, Allah, yeryüzü gerçeğinde uygulanmasını emrettiği, helâl ve haramları içeren bir din göndermiştir. Herhangi bir insan "*Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Rasûlullah*" dediği halde, Allah'ın hükümlerini reddederek kendisine Allah'ın helâl etmediğini helâl, haram etmediğini de haram kabul etse, söylediği sözün geçerliliği ne derecedir acaba? Bu söz doğru mu? Allah indinde fayda verir mi?

"*Allah katında din, İslâm'dır.*" (Al-i İmrân, 19)

Kitabın başında dediğimiz gibi İslâm, kişinin Allah'a tam bir teslimiyeti ve emirlerine kesin boyun eğmesidir.

İnançta tam teslimiyet: Allah'tan başkasının yaratıp rızık verdiğine, fayda veya zarar verebileceğine, öldürüp diriltebileceğine inanmamaktır.

Kullukta tam teslimiyet: Sadece Allah için namaz kılıp, oruç tutmak ve yalnız O'nun için zekât verip hac etmektir.

Duada tam teslimiyet: Yalnız O'na yalvarıp yakarmaktır.

Ahlâk ve hareketlerde de tam teslimiyet: Allah'ın emrettiğinden başka bir değer ölçüsü koymak veya kabul etmekten uzaklaşmaktır.

İşte gerçek İslâm.

İşte "*Lâ ilâhe illallah*"ın gerçek anlamı.

Müslüman toplum, bu emre uyan toplumdur.

Bu toplumun fikir yapısı, inançları, ahlâk anlayışı, toplum olarak gidişi tamamen Allah'ın kitabı ve peygamberinin sünnetinden kaynaklanır.

Bunlar gerçekleşirse, o toplumda, Allah gerçek ve tek ibadete lâyık olandır.

Cami içine sıkışmış kulluk anlayışı yeterli değildir. Camiden çıkınca Allah'tan başka bir kaynaktan yararlanmak, helâl-haram belirlemek dinimizin kabul edeceği birşey değildir. O zaman, cami içinde yerine getirdiğimiz kulluğun değeri nerede kalır?

Mescitte ibadetin gerçek anlamı, yalnız Allah'a kulluk etmeyi istediğimizi, bunun için de, bize emrettiği görevi yerine getirdiğimizi göstermektir. Mescitten çıkınca, Allah'tan başka kaynaklara yönelmenin belirttiği şey, gerçekte bizim, bir değil de iki ilâha taptığımızdır. Birincisi, mescitte namaz, dua gibi ibadetler için taptığımız ilâh, ikincisi de mescit dışında taptığımız, helâl-haramlarımızı belirleyen ilâh. Allah ise yüce kitabında bizi uyarıyor:

"İki ilâh edinmeyin. O ancak bir tek ilâhtır. Yalnız benden korkun."
(Nahl, 51)

İbadetlerin bir kısmını O'na ayırıp, diğer bölümlerini çıkarırsak dilimizle bir olduğunu söylediğimiz Allah'a kulluk etmiş olur muyuz, yoksa gerçekte ona başka bir ilâhı ortak mı koşmuş oluruz? O takdirde, dilimizle söylediğimizde yalancı durumuna düşeriz. Hayatımızdaki uygulama, dilimizin söylediğine ters düşmüş olur.

Acaba, Allah bizden böyle bir kulluğu kabul eder mi? Mescitte göz yaşları akıtarak ibadet yaptıktan sonra, çıkar çıkmaz bunları bir kenara bırakıp kendimizi başkalarına teslim etmemize razı olur mu?

Bakalım bu önemli konuda ne diyor Allah:

"Hayır! Rabbine andolsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem tayin edip, sonra senin verdiği hükümü işlerinde bir sıkıntı duymadan tamamen kabul etmedikçe inanmış olmazlar." (Nisâ, 65)

Yüce Allah, kesin bir sözle imanın dille ifadeden ibaret olmadığını tersine bu kabulün uygulamada görülmesi gerektiğini buyuruyor.

Şimdi bu konuyu ilgili ayetlerle örnekleyelim:

"Ey Muhammed! Sana indirilen Kur'ân'a ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tağut'un önünde muhakeme olunmalarını isterler. Oysa, onları tanımamakla emrolunmuşlardı. Şeytan onları derin bir sapıklığa saptırmak ister."

"Onlara; 'Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin.' dediği zaman, münafıkların senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün."

"Başlarına kendi işlediklerinden ötürü bir musibet çatığında sana gelip; 'Biz iyilik etmek ve uzlaştırmaktan başka bir şey istemedik.' diye de nasıl Allah'a yemin ederler."

"İşte bunların kalplerinde olanı Allah bilir. Onlardan yüz çevir, onlara öğüt ver, kendilerine tesirli sözler söyle."

"Biz her peygamberi ancak Allah'ın izniyle, itaat olunması için gönderdik. Onlar, kendilerine yazık ettiklerinde, sana gelip Al-

lah'tan mağfîret dileseler ve peygamber de onlara mağfîret dileseydi, Allah'ın tövbeleri daima kabul ve merhamet eden olduğunu görürlerdi"

"Hayır! Rabbine andolsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem tayin edip, sonra senin verdiği hükümü içlerinde bir sıkıntı duymadan tamamen kabul etmedikçe inanmış olmazlar." (Nisa, 60-65)

Ayetler, Allah'a ve Kur'ân-ı Kerim'e inandıklarını iddia ettikleri halde, Kur'ân-ı Kerim'in dışında bir şeyi hakem olarak belirleyenleri anarak başladı ve bunların tekrar Kitab'a dönüp içlerinde bir sıkıntı olmadan, verilmiş hükümü kabul etmedikçe iman etmemiş olacaklarını ikaz ederek bitti. Ya kabul ederler ya da onlar, bu halleri ile mümin değillerdir.

Gerçekten Kur'ân-ı Kerim, bu konuyu ifadede pek açıktır.

İşte bir örnek te Nur Suresi'nden:

"Münafıklar; 'Allah'a ve peygambere inandık, itaat ettik.' derler, sonra da birtakımı yüz çevirirler. İşte bunlar inanmış değillerdir."

"Aralarında hüküm vermek üzere Allah'a ve peygamberine çağırıldıkları zaman, birtakımı hemen yüz çevirirler. Ama hak kendilerinden tarafa ise, itaatla koşa koşa gelirler."

"Kalplerinde, hastalık mı var; yoksa şüphelenmişler midir; yahut Allah'ın ve peygamberinin onlara haksızlık yapacağından mı korkmaktadırlar? Hayır, onlar sadece zalimdirler."

"Aralarında hüküm verilmek üzere Allah'a ve peygambere çağırıldıkları vakit: 'İştittik, itaat ettik.' demek, ancak müminlerin sözüdür, işte saadete erenler onlardır."

"Allah'a ve peygambere itaat eden, Allah'tan korkan ve O'ndan sakınan kimseler, işte onlar kurtulanlardır." (Nur, 47-52)

Şu topluluk, Allah'a ve Rasûlü'ne inandık diyorlar: Bunun da ötesinde 'itaat ettik' diyerek boyun eğmeyi bu kadar kolay sanıyorlar.

"Sonra da birtakımı yüz çevirirler, işte bunlar inanmış değildir." (Ahzab, 66)

Bunlar, nasıl bir yüz çevirdiler ki, Allah imanlarını yok sayıp; *"İşte bunlar inanmış değildir."* buyurdu.

Bunu da şu ayet açıklıyor:

"Aralarında hüküm vermek üzere Allah'a ve peygamberlerine çağırıldıkları zaman birtakımı hemen yüz çevirirler." (Nur, 48)

Allah'ın imanlarını yok saydığı bu grup, Allah'ın dininin bir kısmını reddedenlerdir. İster açıkça reddetsin, isterse kalbiyle. İkisi de, imanı kaldırıp dilleriyle söyledikleri şهادeti boşa çıkarıyor. Çünkü Allah, Nisa Suresi'nin 65. ayetinde kalbî teslimiyeti de şart koşmuştu:

"Hayır, Rabbine andolsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem tayin edip, sonra senin verdiğin hükmü içlerinde bir sıkıntı duymadan tamamen kabul etmedikçe inanmış olmazlar."

Ayetler devamla, münafıkların tavırlarını açıklıyor: Allah'ın hükmünde hoşlarına giden bir şey oldu mu koş koş gelirler. Kur'ân-ı Kerim, onların bir kabul edip bir reddetmeleri ile imanlarını geçersiz saydıktan sonra bir de ayıplarını ortaya seriyor. Müminler ise, imanlarının delili olarak, Allah'ın kitabını hakem kabul ediyorlar.

"Aralarında hüküm verilmek üzere Allah'a ve peygambere çağırıldıkları vakit 'İşittik, itaat ettik.' demek, ancak müminlerin sözüdür. İşte saadete erenler onlardır." (Nur, 51)

Bu son ayet, Allah'a boyun eğip, O'ndan korkarak Kur'ân-ı Kerim'i hakem tayin edenlerin ancak kurtulduğunu açıklıyor. Böylece anlıyoruz ki, imanın gerçek sırrı, Allah'ın dinini yaşamakla ortaya çıkar. İnsanlar, *"Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Rasûlullah"* deyip bir kısım

ibadetleri de yerine getirerek geriye kalanlarda boyun eğmeyi reddet-seler, mümin olamazlar.

Yine anlıyoruz ki, yalnız Allah'a kulluk, yaşanan her şeyde olma-dıkça, gerçekleşmiş olmaz. İnanç meselelerinde, ibadetlerde ve haya-tın her aşamasında Allah'a boyun eğmek gerek. O'nun belirttiği dışın-da bir helâl-haram sınırlaması yapmak, ibadettekinden farkı olmayan bir ortak koşma çeşitidir. Ortak koşanlar için Kur'ân diyor ki:

"Bir de Allah'a ortak koşanlar, şöyle dediler: 'Allah dileseydi, ne biz, ne de atalarımız kendisinden başka hiçbir şeye tapmazdık; O'nun emri dışında hiçbir şeyi haram kılmazdık.'" (Nahl, 35)

Ayet, onları kınıyor. Zira Allah onları ortak koşmaktan meneden peygamberler gönderdiği halde, içinde oldukları ortak koşmanın Allah'ın emriyle ve dilemesiyle olduğunu iddia ediyorlardı. Fakat bi-zim ayetten çıkaracağımız netice, ortak koşanların bunu iki noktada topladığıdır: *"Başka birşeye tapmazdık."* *"O'nun emri dışında hiç bir şeyi haram kılmazdık."* O halde, Allah'ın izni olmadan helâl-haram belirlemek aynen putlara tapmak gibidir.

İslâm, hayattan uzak, soyut bir vicdan dini değildir. Allah'tan gelen hiç bir din yoktur ki, yalnız inanca yönelik olup, hayata yönelik pren-sipleri olmasın. Bu durumu meydana getiren insanlardır ve böylece ortak koşmuş oluyorlar.

Kur'ân-ı Kerim'e dönerek bu konunun gerçek yüzünü öğrenelim:

"Doğrusu biz yol gösterici ve nurlandırıcı olarak Tevratı indirdik. Kendisini Allah'a teslim etmiş peygamberler, yahudi olanlara onunla ve Rabbe kul olanlar, bilginler de Allah'ın kitabından elde mahfuz kalanla hükmederlerdi. Tevrat'a şahiddiler. O halde in-sanlardan korkmayın, benden korkun, ayetlerimi hiçbir değerle değiştirmeyin. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar kâfirlerdir."

"Orada onlara cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe dişle ve yaralara karşılık ödeşme yazdık. Kim hakkından vazgeçerse bu, onun günahlarına keffaret olur. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar zalimlerdir."

"Onların izi üzerine arkalarından Meryem oğlu İsa'yı, ondan önce gelmiş bulunan Tevrat'ı doğrulayarak gönderdik. Ona, yol gösterici, aydınlatıcı olan ve önünde bulunan Tevrat'ı doğrulayan İncil'i sakınanlara öğüt ve yol gösterici olarak verdik."

"İncil sahipleri Allah'ın onda indirdikleri ile hükmetsinler. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar fasıkların ta kendileridir."
(Maide, 44-47)

Yahudilere inen Tevrat, akide ve hüküm kitabıdır.

Hristiyanlara inen İncil, akide ve hüküm kitabıdır. Ve Kur'ân-ı Kerim...

"Ey Muhammed! Kur'ân'ı, önce gelen kitabı tasdik ederek ve ona şahid olarak gerçekte sana indirdik. Allah'ın indirdiği ile aralarında hükmet; gerçek olan sana gelmiş bulunduğu göre, onların heveslerine uyma! Her biriniz için bir yol ve bir yöntem kaldık; eğer Allah dileseydi sizi tek ümmet yapardı, fakat bu, verdikleriyle sizi denemesi içindir; o halde iyiliklere koşuşun, hepinizin dönüşü Allah'adır. O, ayrılığa düştüğümüz şeyleri size bildirir."

"O halde Allah'ın indirdiği kitap ile aralarında hükmet, Allah'ın sana indirdiği Kur'ân'ın bir kısmından seni vazgeçirmelerinden sakın, heveslerine uyma; eğer yüz çevirirlerse bil ki, Allah bir kısım günahları yüzünden onları cezalandırmak istiyor. İnsanların çoğu gerçekten fasıktırlar."

"Cahiliye devri hükmünü mü istiyorlar? Yakinen bilen bir millet için Allah'tan daha iyi hüküm veren kim vardır." (Maide, 48-50)

Bu ayetlerin vurguladığı iki gerçek var:

Allah'ın indirdiği her din, aynı anda hem inanç hem de uygulamadır. Allah'ın hükmü dışında her hüküm cahiliye dönemi hükmü gibidir.

Müminler, Allah'ın hükmüne razı olurlar.

Madem ki Allah tarafından indirilen gerçek dinin gerçek çehresi budur, o halde inanç ve pratik diye ayıranlar insanlardır. Bu teorileri ile Allah'ın dininden çıkıp, "cahil" oldular. Avrupa hristiyanlarının yaptıkları şey budur. Onlar hayatı ikiye böldüler: Kilise Allah'a ayrılan kısım ve Allah ile ilgisi olmayan dünya hayatı. Bu kopukluk ilerleyerek din ile ilmin, siyasetin, iktisadın toplumun hatta, ahlâkın arasını ayırmalarına sebep oldu.

Sonuç ne oldu?

Sonuç, hayata hükmeden bunalım, sıkıntı ve problemler. Delirmeler, intiharlar, ruhî bunalımlar, sinirsel hastalıklar. Çünkü, bir insana iki veya birçok ilâhlar hükmetmeye başladı. Kilisede bir ilâh, birçok ilâh da siyasette, ekonomide, toplumda, ilimde, fikirde, ahlâkta belirdi.

Allah bu yapıyı Kur'ân-ı Kerim'de şu şekilde örneklendiriyor:

"Allah, geçimsiz efendileri olan bir adamla, yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Övülmek Allah içindir, fakat çoğu bilmezler." (Zümer, 29)

Bu örnek, Kur'ân-ı Kerim'in ilk muhatabı olan Araplara, zihinlerini ulûhiyet gerçeğine yaklaştırmak için veriliyor. (Kölelik müessesesi onlarda da bulunduğu göre, kavramaları daha kolay olmalı.)

Şu kölenin, birbiri ile geçinemeyen efendileri var. Biri bir tarafa çekiyor, öbürü başka bir tarafa. Bu köle, bir tek efendisi olan ve bir emre boyun eğen gibi rahat ve huzurlu olabilir mi? Elbette ikisi arasında bir denklik yoktur.

İşte çağdaş cahiliyenin yaşadığı bunalım budur. Mabette bir ilâh, dışarıda başka bir ilâh...

Böyle bir hayatta ne huzur olur ne de rahat. Tersine, hayata egemen olan sıkıntı ve bunalımlar birbiri ardınca gelir.

Müslümanlar açısından böyle bir bunalım yoktur. Onlar, ortağı olmayan bir tek ilâha ibadet ederler. Mescidin içinde de dışında da ibadet edilen yalnızca Allah'tır. Sağlam bir inançla kullukta O'na yönelir, karşılaştıkları problemlerde O'nun emirlerine uyarlar.

Böylece Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'de belirttiği yapıya müslümanlar bu sayede kavuşurlar.

"İnsanlık için çıkarılmış hayırlı ümmet."

Fakat, müslümanlar, anlayış ve uygulamada dinlerinin bu gerçek yüzünü kaybetmeye başladılar. O kadar ki düşmanları içlerine sızmayı başardı.

İçeri sızar sızmaz düşmanın yaptığı ilk iş, onları güçlü kılan unsuru ortadan kaldırmak oldu. Egemen oldukları yerlerde Allah'ın dinini hayatla bağlantısını kopardılar. Sonra da güdümlerine aldıkları ajanlarını da propagandaya katarak İslâm'ın vicdan ve ibadet sınırları içinde kalması için çalıştılar. Öyle bir İslâm ki, yaşanan hayatla ilgisi yok.

Biz bunu, bir çok ülkede açıkça görüyoruz. Doğudan batıdan ilkel, ithal edilmesinin sonucu olarak müslümanlar şeref ve izzetlerinden oldular.

"İzzet Allah, Rasûlü ve müminlerindir." (Munafikûn, 8)

Bir başka doğal sonuç da İslâm toplumunda İslâm öncesi görülen hastalıkların yayılması. Ahlâkî ve fikrî çöküntü, sıkıntı ve problemler. Elbette bütün bunlar Allah'ın emirlerine muhalefet edip, ona boyun eğmekten çıkanlara olan hiddetidir.

Allah'ın dini gayet açıktır. Anlaşılmayacak hiç bir yanı yoktur.

"Hüküm vermek ancak Allah'a aittir, kendisinden başkasına değil; O'na ibadet etmenizi emretmiştir. Bu dosdoğru dindir." (Yusuf, 40)

"Yoksa Allah'ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortakları mı vardır?" (Şûra, 21)

"Allah ve peygamberi bir şeye hükmettiği zaman, inanan erkek ve kadına artık işlerinde başka yolu seçmek yaraşmaz. Allah'a ve peygamberine baş kaldıran şüphesiz apaçık bir şekilde sapmış olur." (Ahzâb, 36)

"De ki: Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur." (En'âm, 162-163)

Dinde ihlasla Allah'a ibadet edelim. İhlasımızın delili de Allah'ın dininin hayatımızda tezahürüdür. Gerçek müslüman olabilmemiz için.

Allah Teâlâ'nın İsim ve Sıfatlarına İman

"En güzel isimler Allah'ındır. O'na o isimlerle dua edin. O'nun isimleri konusunda eğriliğe sapanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasını göreceklerdir." (A'râf, 180)

"O, görüleni de görülmeyeni de bilen, kendisinden başka ilâh olmayan Allah'tır. O acıyıcı olandır, acıyandır (er-Rahmân er-Rahim)."

"O, kendisinden başka ilâh olmayan, hükümran (el-Melik), çok kutsal (el-Kuddûs), esenlik veren (es-Selâm), güvenlik veren (el-Mümin), görüp gözetten (el-Müheymin), güçlü (el-Azîz), buyruğunu herşeye geçiren (el-Cebbar), ulu (el-Mütekebbir) olan Allah'tır. Allah putperestlerin koştukları eşlerden bütünüyle uzaktır."

"O, var eden (el-Hâlık), güzel yaratan (el-Barî), yarattıklarına şekil veren (el-Musavvir), en güzel adlar kendisinin olan Allah'dır. Göklerde ve yerde olanlar O'nu tesbih ederler. O güçlüdür (Aziz), Hakim'dir." (Haşr, 22-24)

Kitabın ilk bölümlerinde Kur'ân-ı Kerim'in insana Allah'ı nasıl tanıttığını, gerçek ibadetin ve bütün işlerde yalnız ona yönelmenin gereği üzerindeki uyarılarını görmüştük.

Kime ibadet ettiğini, kime niçin yöneldiğini yani yaratanının sıfatlarını bilmedikçe gerçek bir ibadeti gerçekleştirmek mümkün değildir.

Allah yüce kitabında, kendisini onlarla tanımamızı istediği sıfatlarını bize bildiriyor. Bizim, Allah'ın kendisine veya Rasûlünün O'na atfettiği dışında bir sıfat bulmamız doğru değildir. Bu ne O'nun büyüklüğüne, ne de kulun Rabbine karşı olması gereken edebe yaraşır.

İşiten bir kulakla Kur'ân-ı Kerim'i okuyup düşünen insanın kalbi, Allah korku ve sevgisi ile dolarken bir yandan da umutla ona yönelmeye başlar.

Şu ayetleri bir düşün:

"Ey Muhammed! Biz Kur'ân'ı bir dağa indirmiş olsaydık sen, onun Allah korkusuyla baş eğerek parça parça olduğunu görürdün. Bu misalleri, insanlar düşünsünler diye veriyoruz" (Haşr, 21)

"Allah, ayetleri birbirine benzeyen ve yer yer tekrar eden kitabı sözlerin en güzeli olarak indirmiştir. Rablerinden korkanların, bu kitaptan tüyleri ürperir. Sonra hem derileri ve hem de kalpleri Allah'ın zikrine yumuşar ve yatıştır." (Zümer, 23)

"Şeytana ve putlara kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere, onlara müjde vardır. Ey Muhammed! Dinleyip de en güzel söze uyan kullarımı müjdele! İşte Allah'ın doğru yola erıştirdiği onlardır. İşte onlar akıl sahipleridir." (Zümer, 17-18)

Bu ve benzeri ayetleri okuyup da, vicdanı Allah sevgi ve korkusuyla dolmayacak, ona yaklaşmayı arzulamayacak, rızasına uygun işler yapmayacak kim var?

Böylece Kur'ân-ı Kerim, kulun Allah'a yaklaşmasını, isim ve sıfatlarını ona öğreterek kolaylaştırıyor.

Allah'ın Rahîm olduğunu, tövbe edip ihlaslı olması halinde onu bağışlayacağını bilen bir kul O'na koşmaz mı?

"Ey Muhammed! De ki: 'Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Doğrusu Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü O bağışlayandır (Gafur), merhametlidir (Rahim).'" (Zümer, 35)

"...İşte onların tövbesini kabul ederim. Ben, tövbeleri daima kabul ve merhamet ederim. (et-Tevvâb, er-Rahîm)." (Bakara, 160)

Kul rızık verenin ve kullarından dilediğini zengin yapanın O olduğunu bilirse, rızıkını bollaştırması için ona yönelip yalvarmaz mı?

"Şüphesiz rızıklandırıran da, güç ve kuvvet sahibi olan da Allah'tır. (er-Rezzak)" (Zariyât, 58)

"Allah hem darlaştırır; hem bollaştırır; O'na döneceksiniz." (Bakara, 245)

Kul, Allah'ın gücü ile herşeye hakim olduğunu, göklerin ve yerin O'na boyun eğdiğini, emri dışına çıkmadığını, evrende olup biten herşeyin kontrolü altında olduğunu bilirse, O'na karşı kalbinde bir ürperti oluşmaz mı?

"De ki: Ben sadece bir uyarıcıyım. Gücü herşeye yeten tek Allah'tan başka ilâh yoktur." (el-Vahid, el-Kahhâr)" (Sâd, 65)

"Yerde ve göklerdeki kimseler de gölgeleri de, sabah akşam, ister istemez Allah'a secde ederler." (Ra'd, 15)

Kul, Allah'ın gaybı bildiğini, göklerde ve yerde bir hardal tanesinin dâhi O'ndan saklı kalamayacağını bilirse, herhangi bir işi yaparken dikkatli olmaz mı? Bilir ki, Allah onu görüp gözetiyor, hatta kimseye açmadığı beynindeki sırları dahi biliyor, ne bir iş, ne de bir söz veya düşünce ondan saklı kalmıyor.

"Görülmeiyeni bilen Rabbine andolsun ki, O saat size muhakkak gelecektir. Göklerde ve yerde zerre kadar olanlar bile O'nun ilminin

dışında değildir. Bundan daha küçüğü ve daha büyüğü de şüphesiz apaçık bir kitaptadır." (Sebe, 3)

"Yere gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve oraya yükseleni Allah bilir. O merhametlidir, mağfiret sahibidir." (Sebe, 2)

"Gizliyi, açığı bilir." (Taha, 7)

Kul, Allah'ın göklere ve yere egemen olduğunu, herşeyin O'nun izni ile olduğunu, bütün işleri tek başına idare edenin O olduğunu, O'nu ne bir dalgınlık ne de uyku tutmayacağını bilirse yalnız O'na yönelmez mi? O, büyük, yüce, dengi olmayanı bırakıp da sevinçte ve darda başkasına sığınılır mı? Bir başkası sıkıntı giderebilir, sevinç artırabilir mi?

"Allah, ondan ilâh olmayan, kendisini uyuklama ve uyku tutmayan, diri (el-Hayy), her an yaratıklarını gözetip, durandır (el-Kayyum). Göklerde olan ve yerde olan ancak O'nundur. O'nun izni olmadan katında şefaath edecek kimdir? Onların işlediklerini ve işleyeceklerini bilir, dilediğinden başka ilminden hiçbir şey kavrayamazlar. Hükümlerini gökleri ve yeri kaplamıştır. Onların gözetilmesi O'na ağır gelmez. O yücedir (el-Aliyy), büyüktür (el-Azîm)." (Bakara, 255)

"Güldüren ve ağlatan da O'dur." (Necm, 43)

Bu misalleri çoğaltmak mümkün.

Kul, Allah'ın sıfatlarından birini bildi mi boyun eğmesi ve yakınlığı artar.

Bunun için Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın güzel isimlerini sık sık anarak, bizden de onlarla dua etmemizi ister. Rasûlullah (s.a.) da şöyle buyurur:

"Allah'ın doksandokuz ismi vardır. Onları kim sayarsa cennete girer." (Buhari-Müslim)

Buradaki saymak, kalbin anlamını kavramadan dilin söylemesi değildir. Dil söylerken kalbin de onunla dolması ve hayata yansımasıdır.

Böylece anladık ki, Kur'ân-ı Kerim'de gelen Allah'ın isim ve sıfatları, tıpkı, yaratma, rızıklandırma, yaşatma, öldürme, gayb âleminde olup bitenlerden bahseden ayetler gibidir. Her birinin amacı Allah'ı tanıtmak, kulların Rableri hakkındaki bilgisini genişletip onların şuurlu bir şekilde ibadet ederek ortak koşma ve sapıklıktan uzaklaşmalarını sağlamaktır.

Evet! Bugün insanlığın en büyük sapıklığı şıktır. Yani Allah'a ortak koşma.¹

Allah birdir, tektir:

"De ki: O Allah bir tektir."

"Allah her şeyden müstağni ve her şey O'na muhtaçtır."

"O doğurmamış ve doğmamıştır."

"Hiç bir şey O'na denk değildir." (İhlas, 1-4)

Allah kullarının O'na ortak koşmadan doğru yolu görmelerini, bu yolda onlara yardım edip işlerini kolaylaştırmayı diliyor. Zira o kullarına pek acıyıcı ve pek sevecendir. Nasıl, göklerdeki ve yerdeki gücünü tanıtıyor, öylece, isim, sıfat ve fiillerini de tanıtıyor. Onunla bunun arasında bir fark yoktur.

Bir yandan yaratmadaki ayetlerinden bahsederken, bir yandan da kendisini, "el-Hâlik", "el-Bari", "el-Mübdi", "Bedi üs-Semavatı ve'l ard" diye tanıtıyor. Rızıkla ilgili gücünü açıklarken "er-Rezzâk", kâinata olan egemenliğinden bahsederken de, "el-Müheymîn" diyor.

Her şeyde, kemal ve vahdetteki tekliğinden bahsederken de şöyle buyuruyor:

"O'nun benzeri hiç bir şey yoktur. O işitendir, görendir." (Şura, 1)

1 Her ne kadar bugün Allah'ı tamamen inkar eden bir akım varsa da biz bunu bir sapma olarak görüyoruz. Rus astronotu Gagarin örneğinde gördüğümüz gibi bu, yaratılışa rağmen yaşamak isteyen bir ekoldür.

"Göklerde ve yerde en üstün sıfatlar O'nundur, O, güçlüdür, hakimdir." (Rum, 27)

Allah'ın isimlerinin ve sıfatlarının yorumunda insanların gruplaşması anlamsızdır. Kur'ân-ı Kerim ve sünnette gelen bu isim ve sıfatlarla Allah, kendisini tanıtıyor. Dolayısıyla bu konu Allah'ı tanımada engel olmamalıdır.

Kur'ân bize Allah'ın isimlerinden bahsediyor. Her isim bazı sıfatlara ve fiillere işaret eder:

"el-Vehhab": Allah'ın güzel isimlerinden biridir. Aynı zamanda O'nun bir sıfatıdır. Ve bundan çıkan fiil de Allah'ın dilediğini dilediğine vermesidir.

"er-Rezzak": Yine O'nun güzel isimlerinden biri. Tabi sıfatlarından da biridir aynı zamanda.

Bundan çıkan anlam şudur: Allah kullarından dilediğini herhangi bir rızıkla rızıklandırır.

Biz bu isimlere, Allah ve Rasûlü'nün (s.a.) sözlerinde bulunduğu, kendimizde ve çevremizde, kâinatta görüp, şahit olduğumuz için inanıyoruz.

"O'nun hak olduğu meydana çıkıncaya kadar varlığımızın belgelerini onlara hem dış dünyada ve hem de kendi içlerinde göstereceğiz." (Fussilet, 53)

Evrende ve kendimizde gerçekleştireceğimiz her tefekkürün sonu bizi, Allah'ın kendisine buyurduğu her sıfatın Hak olduğuna götürür. O tektir; güçte, hükümde, yönetimde birdir.

O halde biz, bu isim ve sıfatlara iman etmeli, Kur'ân-ı Kerim ve sünnete ilave yapmamalıyız.

Selefin yolu da budur. Olduğu gibi inanır, yorum yapmazlardı. Çünkü (akidede) yorum, insanın görevi değildir. Buna insanın gücü de yetmez zaten. Derin tartışmalara girmek yerine Kur'ân-ı Kerim ve sünnette geldiği gibi almalı ve inanmalı.

Bu sıfatlar insanın sıfatlarına benzemez.

İnsan güçsüz, Allah güçlüdür.

İnsan noksan, Allah kemal sahibidir.

İnsan meçhulü bilmezken Allah'a hiçbir şey gizli ve saklı değildir.

İnsan yedirecek, içirecek, rızık verecek birine muhtaç, Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir, kendisine yeterlidir.

İnsan geçici, Allah geçmişten sonsuza, devamlıdır. O halde nasıl insanın sıfatlarıyla Allah'ın sıfatları, fiilleri benzeşir.

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur."

Sıfatları yalnız O'na aittir. Çünkü bu sıfatlar, kemâl sıfatlarıdır. Kemâl de yalnız O'nun içindir.

Varlık O'nun bu birliğine şahit. İnsan yaratılışı da bunu haykırıyor.

Ne bizim, ne de normal düşünceli hiç kimsenin aşırı grupların yorumuna gereksinimi yoktur. İster bu grup sıfatları tamamen reddeden gruplardan olsun, isterse bu sıfatlara, şekil vermeye kalkanlardan.

İnsanların fiillerine de benzetmeyiz.

Allah için bir benzer yoktur.

Bizim parolamız:

"Sübhanallah, el-Hamdü lillah, Lâ ilâheillallah, Allahu Ekber"dir.

İman ve Küfürden Sapma

Şirk de, küfür de iman ve tevhidin dışındaki şeylerdir. İkisi arasındaki fark ise şudur. Müşrik, evrenin yaratıcısı olan bir ilâhın varlığını kabul etmekle beraber, ibadette ona ortak koşarak ya Allah'la beraber ilâhına da kulluk ediyor veya ona dua ediyor, itaat ve bağlılığını, sevgisini açıklıyor ya da Rabbi ile arasına araç koyuyor. Kâfir ise, Allah'ı

temelden reddederek yaratma işini ölüm ve hayatı Allah'tan başka birisinin işi olarak kabul ediyor.

İkisi de, insanlığın –Allah'ın yarattığı saflıktan çıkan yaratılışları bozulup– İslâm öncesi duruma kaydıkcâ içine düştükleri sapıklıklardır.

Bugüne kadar, çeşitli cahil toplumlarda şirkin, inkârda daha çok olduğunu görüyorduk. Bugün öyle değil artık. Asrımız tarihte bir benzeri görülmemiş inkârın içindedir. Bunun bazı sebeplerini, yeri gelince inceleyeceğiz.

Kur'ân-ı Kerim bu terse dönüşü şöyle belirtiyor:

"Biz insanı en güzel şekilde yarattık. Sonra, onu aşağıların aşağısı kıldık. Yalnız, inanıp salih amel işleyenler bunun dışındadır. Onlara kesintisiz ecir vardır." (Tin, 4-5-6)

Kur'ân-ı Kerim, insanlarda aslın iman ve tevhit olduğunu, Allah'ın bütün insanları, yalnız kendisinin Rableri olduğuna şahit tuttuğunu bildiriyor. Bu, doğumdan önce ruhlar âleminde gerçekleşmiş olan bir olay:

"Rabbin insanoğlunun sulbünden soyunu alıp devam ettirmiş onlara: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demiş, buna kendilerini şahid tutmuştu. Onlar da: 'Evet şahidiz' demişlerdi. Bu, kıyamet günü, 'Bizim bundan haberimiz yoktu' dersiniz veya 'Daha önce babalarımız Allah'a ortak koşmuşlardı, biz de onlardan sonra gelen bir soyuz. Bizi, boşa çalışanların yaptıklarından ötürü yok eder misin?' dersiniz diyedir. Belki doğru yola dönerler diye ayetleri böylece uzun uzadıya açıklıyoruz." (A'raf, 172-174)

Ayet, Allah'ın bütün insanlara kendisinin Rableri ve ilâhları olduğunu bildirdiğini ve onlardan bu konuda ahit aldığını gösteriyor. ("Evet şahid olduk." dediler.) Artık kıyamet günü "Unuttuk, bu ahitten haberimiz yoktu." gibi bir bahaneyle gelemeyeceklerdir. Ya da babalarının ortak koştuğunu onların da soyları olması hasebiyle uyduklarını ileri süremezler. Babalarının ortak koşmuş olması yaratılışı bozmaları

için bir sebep değil, Allah ile yapılan bu ahitleşmede babaların bir katkısı yok. Allah rahmeti gereği kullarını bu ahitleşmeyle yetinerek hesaba çekmiyor, hesaplaşma peygamberlerin gönderilmesinden sonra:

"Müjdeleyici ve korkutucu olarak peygamberler gönderdik ki, bu peygamberlerin gelişinden sonra insanların kıyamette 'Bizi imana çağıran olmadı' diye Allah'a bir hüccet ve özürleri kalsın." (Nisa, 105)

Peygamber gönderilmeden azap yok:

"Biz bir peygamber göndermedikçe azab etmeyiz." (İsrâ, 15)

Yine Kur'ân-ı Kerim fitrat konusunda Rûm Suresi 30 ve 31. ayetlerde şöyle diyor:

"Hakka yönelerek kendini Allah'ın insanlara yaratılışta verdiği dine ver. Zira Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur, fakat insanların çoğu bilmezler."

"Hep Allah'a dönüp itaat edin, O'ndan korkun ve namaza devam edin; müşriklerden olmayın." (Rûm, 30-31)

Bu iki ayetten anlaşılıyor ki, tevhit ve yalnızca Allah'a kulluk olan dosdoğru din, Allah'ın insanları onunla yarattığı dindir.

Nitekim Rasûlullah (s.a.) bir hadiste, kişinin Allah'a boyun eğmesi ve yalnız O'na ibadet etmesi demek olan İslâm'ın yaratılış dini olduğunu haber veriyor:

"Her doğan fitrat üzere (İslâm üzere) doğar, sonra anne ve babası onu yahudi, hristiyan veya Mecusileştirir." (Buhari-Müslim)

Bunun da ötesinde Kur'ân-ı Kerim bize, gökleri ve yeri ile, güneşi, ayı ve yıldızları ile, dağları, hayvanları ve ağaçları ile varlığın hep Allah'a ibadet yaratılışı üzere olduğundan bahsediyor:

"Göklerde ve yerde olanların, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanların ve insanların bir çoğunun Allah'a secde ettiklerini görmüyor musun?" (Hacc, 18)

"Göklerde ve yerde bulunan her canlı ve melekler, büyüklük taslamaksızın Allah'a secde ederler." (Nahl, 49)

"Yerde ve göklerdeki kimseler de, gölgeleri de, sabah akşam, ister istemez Allah'a secde ederler." (Ra'd, 15)

Ayetlerin Allah'a kulluğun en açık örneği olan secde ile işaret ettiği kulluk, Allah'ın kendisine ibadet ve boyun eğme üzere yarattığı fitratıdır.

"Sonra, duman halinde bulunan göğe yöneldi, ona ve yeryüzüne; 'İsteyerek veya istemeyerek buyruğuma gelin.' dedi. İkisi de; 'İsteyerek geldik.' dediler." (Fussilet, 11)

İnsan da Allah'ın yaratmış olduklarından biridir. O da diğerleri gibi O'na kulluk özelliği ile yaratılmıştır. Bununla beraber, Allah onu pek çoğuna üstün kılarak, düşünüp kavrama ve seçme hakkı verdi:

"Andolsun ki, biz insanoğullarını şerefli kıldık, onların karada ve denizde gezmesini sağladık, temiz şeylerle onları rızıklandırdık, yarattıklarımızın pek çoğundan üstün kıldık." (İsra, 70)

"Biz insanı katışık bir nutfeden yaratmışızdır; onu deneriz; bu yüzden onun işitmesini ve görmesini sağlamışızdır."

"Şüphesiz ona yol gösterdik; buna kimi şükreder kimi de nankörlük." (İnsan, 2-3)

"Allah sizi annelerinizin karnundan, bir şey bilmez halde çıkarmıştır. Belki şükredersiniz diye size kulak, göz ve kalp vermiştir." (Nahl, 7-8)

"Biz onun için iki göz, bir dil ve iki dudak var etmedik mi? Biz ona eğri ve doğru iki yolu da göstermedik mi?" (Beled, 8-10)

İnsanın ona verilen bu üstünlük sebebiyle diğerlerinden daha değişik bir gidişi vardır. Bir kısmı, ilk yaratıldıkları saflıkta kalıp Allah'a yönelirken, bir kısmı da sapıtarak ortak koşmaya ve inkâra düşmüştür.

"Göklerde ve yerde olanların, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanların ve insanların birçoğunun Allah'a secde ettiklerini gör-

müyor musun? İnsanların birçoğu da azabı haketmiştir. Allah'ın alçalttığı kimseyi yükseltebilecek yoktur." (Hacc, 18)

"Kişiye ve onu şekillendirene,"

"Sonra da ona iyilik ve kötülük kabiliyeti verene and olsun ki;"

"Kendini arıtan saadete ermiştir."

"Kendini fenalıklara gömen kişi de ziyana uğramıştır." (Şems, 7-10)

"Allah'a dosdoğru kulluk yaparak, istikamet üzere olanlar yaratıldıkları fıtrat olan; 'en güzel yaratılış'ta kalmışlardır. Şirk veya inkarla gerçek ibadetten sapanlar ise 'aşağıların aşağısı' durumuna düşerek, Allah'ın insana olan ikramındaki haklarını kaybetmişlerdir. Artık onlar Allah'ın alçalttığı kimselerdir. Allah'ın alçalttığını yükseltebilecek yoktur."

İyiliğe kötü muamele ve nimete vefasızlık yaparak Allah'ın öfke ve lanetini üzerlerine çekmişlerdir. Bu ön bilgilerden sonra şimdi ayrı ayrı başlıklarda ortak koşmayı ve küfrü inceleyelim.

Şirk (Ortak Koşma)

Ortak koşmanın yaratılışı bazen bir sapıklık ve kalbe bulaşan bir hastalık olduğunu öğrendikten sonra, doktorun, tedavi için vücuttaki hastalığın sebeplerini araştırdığı gibi biz de ortak koşmanın sebeplerini araştıralım.

İnsan vücudunda asıl olan, sıhhat ve afiyettir. Fakat bu sıhhat bakım ve koruma olmadıkça her an bozulabilir.

İnsan ruhu da böyle. Asıl olan yine temiz ve saf olmasıdır. Fakat insan, fiillerini sürekli kontrol edip, sağlam ölçülere uymazsa, her an bozulup, hastalanabilir. Başka bir deyişle, insan Allah'ı zikirden geri kalırsa, şeytan kuruntu ile onu yolundan uzaklaştırır. Eğer derhal tövbe ve pişmanlıkla tekrar doğru yoluna dönmezse hastalık yerleşip kök sa-

lar. Tıpkı, tedavi olmayan hasta gibi, O takdirde Kur'ân-ı Kerim'in haber verdiklerinden olur:

"Kalplerinde hastalık vardır. Allah hastalıklarını artırmıştır." (Bakara, 10)

Kalbe bulaşan bu hastalığın bazı sebep ve etkenleri var. Kur'ân-ı Kerim'deki ayetler ve Rasûlullah'ın (s.a.) hadisleri bunları açıklamıştır:

1. Aşırı İlgi ve Saygı Gösterme

İnsanın yapısında kahramanlığa, büyüklüğe ve büyük şeylere karşı bir sempati ve ilgi vardır. Bu saygı aslında kötü bir davranış değildir, herhangi bir zarara da sebep olmaz. Belki çok kere istenen birşeydir. Meselâ çocuğun anne babasına saygısı doğal ve istenen birşeydir. Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Rabbin, yalnız kendisine tapmanızı ve ana babaya iyilik etmeyi buyurmuştur. Eğer ikisinden biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı 'of' bile demeyesin, onları azarlamayasın, ikisine de hep tatlı söz söyleyesin."

"Onlara acıyarak, alçak gönüllülük kanatlarını ger ve; 'Rabbim! Küçükken beni yetiştirdikleri için sen de onlara merhamet et.' de." (İsra, 23-24)

Peygambere saygı da Allah'ın bir emridir:

"Biz her peygamberi ancak, Allah'ın izniyle, kendilerine itaat olunması için gönderdik." (Nisa, 64)

"Peygamberin çağrısını, kendi aranızda birbirinizi çağırmanız gibi tutmayın." (Nur, 63)

"Ey inananlar! Seslerinizi peygamberin sesini bastıracak şekilde yükseltmeyin. Farkına varmadan, işlediklerinizin boşa gitmemesi için, peygambere birbirinize çağırduğunuz gibi yüksek sesle bağırmayın."

*"Seslerini peygamberin yanında kusan kimseler, Allah'ın gönülleri-
ni takva ile sınıdığı kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük ecir var-
dır."* (Hucurat, 23)

Ümmetin âlim ve salihlerine saygı da bir görevdir.

"Âlimler peygamberlerin varisleridir." (Buhari)

*"Büyüğümüze hürmet etmeyip, âlimimizin kıymetini bilmeyen biz-
den değildir."* (Müsned, Ahmed b. Hanbel)

Bu noktada sapma, kutsal saymaya varan aşırı saygıyla başlıyor. Bu da ortak koşmaya yakındır. Çünkü kutsal sayma, yalnız Allah için olur. Kutsal saymaya varan her saygı, ister bir şahıs için olsun, isterse herhangi bir eşya için olsun ortak koşmadır. Zira bu, Allah'tan başkasına, yalnız O'na layık olan bir şekilde yönelmektir.

Kur'ân-ı Kerim ve hadisler, insanlık tarihinde ortak koşmanın bu çeşidine işaret eder:

*"Nuh; 'Rabbim! Doğrusu bunlar bana baş kaldırdılar ve malı, ço-
cuğu kendisine sadece zarar getiren kimseye uydular; birbirinden
büyük düzenler kurdular,' dedi."*

*"İnsanlara; 'Sakin tanrılarınızı bırakmayın, Ved, Suva, Yağûs, Yeûk
ve Nesr putlarından asla vazgeçmeyin.' dediler."* (Nuh, 21-23)

İbn Kesir tefsirinde diyor ki:

"İbn Abbâs'tan bunların, Nuh (a.s.) zamanında tapınılan putlar ol-
duğu nakledilmiştir."

İbn Cerîr de şöyle diyor:

*"Yeûk, Yağûs ve Nesr, Adem ile Nuh (a.s.) arasında yaşamış iyi kim-
selerdi. Kendilerine uyanlar vardı. Bunlar ölünce uyanları; 'Biz
bunların resimlerini çizsek, ibadet etmemiz için bize teşvik olurdu.'
diyerek resimlerini çizdiler. Onlar da ölünce şeytan geri kalanlara
sokularak; 'Sizden öncekiler bunlara tapıyorlardı ve onlardan su*

indirmelerini istiyorlardı' diye vesvese verip resimlere tapınılmasını sağladı. (İbn Kesir Tefsiri, Nuh Suresi)

Bir başka grup da peygamberlerini kutsallaştırarak ortak koştular:

"Yahudiler, 'Uzeyr Allah'ın oğludur.' dediler; hristiyanlar, 'Mesih Allah'ın oğludur' dediler. Bu, daha önce inkâr edenlerin sözlerine benzeterek ağızlarında geveledikleri sözdür. Allah onları yok etsin! Nasıl da uyduruyorlar!" (Tevbe, 30)

Haham ve papazların kutsal sayılması ile ortak koşmaya kayanlar için de şöyle diyor Kur'ân-ı Kerim:

"Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i rabb olarak kabul ettiler. Oysa tek ilâhdan başkasına kul-luk etmemekle emrolunmuşlardı. Ondan başka ilâh yoktur. Allah, koştukları eşlerden münezzehtir." (Tevbe, 31)

Kimileri de melekleri ve cinleri kutsal sayarak ortak koşmuş oldu-lar. Gerçekte onlar Allah'ın yaratıklarından bir yaratıktırlar. Onlar ise, Allah'ın oğulları ya da kızları zannederek ululaştırmışlardı. Kur'ân-ı Kerim onlardan şöyle söz ediyor:

"Cinleri –O yaratmışken– kâfirler Allah'a ortak koştular. Körü kö-rüne O'na oğullar ve kızlar uydurdular. Hâşâ, O onların vasıflan-dırmalarından yücedir." (En'âm, 100)

"Allah'la cinler arasında da bir soy bağı icat ettiler. And olsun ki, cinler de, kendilerinin hesap yerine götürüleceklerini bilirler, Allah onların vasıflandırmalarından münezzehtir." (Saffat, 158-159)

"Onlar, Rahman olan Allah'ın kulları melekleri de dışı saydılar. Ya-ratılışlarını mı görmüşler? Onların bu şahidlikleri yazılacak ve sorguya çekileceklerdir. 'Eğer Rahman dilemiş olsaydı, biz bunlara kulluk etmezdik.' derler. Buna dair bir bilgileri yoktur; onlar sade-ce vehimde bulunuyorlar." (Zuhruf, 19-20)

Bazı gök cisimlerinin kutsal saymaya varan bir aşırılıkla yüceltilmesi de ayak kaydıran nedenlerden biridir... Kur'ân-ı Kerim, güneşe, aya, yıldızlara tapanlara şöyle sesleniyor:

"Gece ile gündüz, güneş ile ay Allah'ın varlığının belgelerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin; eğer Allah'a kulluk etmek istiyorsanız, bunları yaratana secde edin." (Fussilet, 37)

Gökteki aşırı parlaklığı sebebiyle Şi'ra yıldızına tapanlara da şu uyarılar var:

"Doğrusu, güldüren de ağlatan da O'dur. Dirilten de öldüren de O'dur. Atıldığında meniden erkek ve dişiye, iki çifti yaratan O'dur. Ölümden sonra tekrar dirilten de, O'dur. Zengin eden de, varlıklı kılan da O'dur. Şi'ra yıldızının Rabbi O'dur." (Necm, 43-49)

İşte böylece bütün bu sapık gruplar, ya şahısların ya da Allah'ın yaratmış olduklarından bir şeyin kutsal sayması ile ortak koşmuş oldular. Kendileri tertipliyor ve değişik şekilleri ile Allah'a ortak koşuyorlardı. Bununla yalnız Allah'a kulluk doğrultusunda olan temiz yaratılışlarından da sapmış oldular.

2. Hissedilebilene İnanma, Hissedilemiyeni İnkâra Yeltenme

İnsanda Allah'ın yarattığı birbirini tamamlayıcı iki eğilim vardır. Bunlardan biri algılanabilenlere iman ki bunlar varlığı görme, işitme, koklama, tatma ve dokunma ile kavranabilenlerdir. Diğeri de, gaybe imanı içerir. Bunlar da duyu organlarının dışında kalan ve varlığı doğrudan hissedilemeyenlerdir.

Birincisinde insan, diğer canlılarla ortaktır. Allah onu ikinci eğilim olan meçhule, gaybe imanla özelleştirip yüceltmış ve diğerlerinden üstün kılmıştır. Bu ilâhi yardım insanı yüceltip ufuklarını açan, üstün bir ruh sahibi yapıp hissedilebilen yakın varlıklar önünde düşünüp kavra-

ma kabiliyetini genişleterek, yaratıcısının büyüklüğünü tanıtan bir yardımcıdır.

Ne var ki –daha önce de söylediğimiz gibi– insan yaratılışı, korunmadığı, Allah'ı zikir ve iyi, güzel, yararlı ameller (amel-i salih) gıdalandırılmadığı an hastalığa yakalanma durumundadır. İşte o zaman kalp, pas tutup karanlıklar içinde kalır.

"Onların kazandıkları kalplerini paslandırıp körleştirmiştir." (Muaffifin, 14)

İnsan yaratılışına bulaşan hastalıklardan biri de, hissedilemeyenleri unutup, bütün ağırlığını hissedilebilenlere vermesidir. Ve sonra bu unutma, yerini hissedilebilenler dünyasından başkasını gereksiz görmeye bırakır. O kadar ki, bazen de hissedilenlerden başkasını tamamen reddedip yokluğunu iddia da edebilir.¹

Bu unutmanın ilk aşamalarında ortak koşan, Allah'ın varlığını inkar etmeyebilir. Ama fayda-zarar verme, gaybı bilme, gibi ilâhlık özelliklerinden bir kısmını zihninde tablolaştırarak, Allah'a ortak olmaya çalışır. O her ne kadar Allah'ın yaratıcı olduğunu bildiği ve bu hususta O'na ortak koşmayı kabul etmediği halde, insanlardan bir kısmı herhangi bir peygamberin ya da salihlerden birinin, meleklerin, cinlerin veya putlardan bir putun zarar veya fayda getirebileceğine, dualara cevap verebileceğine, istediğine rızık verebileceğine, gaybı bilip istediğine öğretebileceğine inanabilmektedir. İşte cahiliye Arapları böyle bir tabloyu yaşıyorlardı. Kur'ân-ı Kerim onların, Allah'ın varlığını, yaratıcı olduğunu kabul ettiklerini kaydediyor:

"Onlara; 'Gökleri ve yeri yaratan kimdir?' diye sorsan, 'Allah'tır' derler." (Lokman, 25)

1 Sonraki konularda bu hastalığın yüzyılımızda inkâra açılan kapıların en büyüklerinden olduğunu göreceğiz.

"Onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan; 'Allah' derler. Öyleyken nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar?" (Zuhruf, 87)

Buna rağmen cinleri, melekleri ve putları kendi zanlarına göre Allah'a yakınlık olsun diye O'na ortak koşuyorlardı. Bu ise, giderek ortak koşana Allah'ı unutturur. Hâlbuki O:

"Gözler O'nu görmez, O bütün gözleri görür. O Lâiftir, haberdardır." (En'âm, 103)

Algılanabilen şeyin Allah olduğunu zanneder. Müşrik, ulûhiyetin bazı özelliklerini bu ilâha vermekle kalmayıp, herşeyi ile ulûhiyeti onda görürdü. Güneş yuvarlağını yaratan, rızık veren, öldüren, diriltten, öldükten sonra hesaba çekecek olan diye inanır. Eski Mısırlılar böyle bir hayata düşmüşlerdi. Mecûsiler de yaratma, zarar ve menfaati, öldürme ve diriltmeyi ateşe atfediyorlardı. Yunan ve Roma, Hint ve Çin cahiliyeleri için de aynı seviye sözkonusu idi.

Bazı cahiliyelerde bu ortak koşmaya, insanlar bir değişimini eklemişlerdi. İnsanlardan birinin Allah'ın oğlu olduğunu iddia edip ona ulûhiyet sıfatlarından bir kısmını ya da hepsini atfetmeleri buna bir örnektir.

Firavun'a inananların, Firavun'un Allah'ın oğlu olduğunu ve kıyamet gününde O'nun sağında oturacağını zannetmeleri, Hint'teki cahiliyenin de Brahmanlar'ın ilâhın başından yaratıldıklarını, bunun için kutsal olup yaptıklarından hesaba çekilemeyeceklerini, alt tabakanın ise, İlâh'ın ayaklarından yaratılmış olduklarından pis sayılıp bir kenara itildiklerini, aşağı görüldüklerini görüyoruz.

Bozulmuş hristiyanlıkta, Mesih Allah'ın oğludur derken bunlardan daha değişik bir halde değillerdir. Bazen ona Allah, bazen da, toplamı ile bir ilâh oluşan üçten biri demelerine Kur'ân-ı Kerim işaret ederek diyor ki:

"Andolsun ki, 'Allah ancak Meryem oğlu Mesih'tir' diyenler kâfir oldular." (Maide, 72)

"Andolsun ki, 'Allah üçten biridir.' diyenler kâfir olmuştur; oysa ilâh ancak bir tek ilâhtır." (Maide, 73)

İsrailoğulları Musa'ya (a.s.); *"Allah'ı apaçık görmedikçe sana inanmayacağız."* (Bakara, 55) dediklerinde daha koyu bir sapıklığa düşmüşlerdi.

Putlara tapan bir topluluğu gördüklerinde de Musa'dan (a.s.) onlara da bir ilâh (put) yapmasını istemişlerdi.

"İsrailoğulları'nın denizden geçmelerini sağladık. Puta gönülden tapan bir millete rastladılar. 'Ey Musa! Onların ilâhları gibi bize de bir ilâh yap.' dediler. Musa; 'Doğrusu siz bilgisiz bir milletsiniz.' dedi." (Araf, 138)

Buzağıya tapınıp onu ilâh edindiklerinde de;

"Samirî onlara böğüren bir buzağı heykeli ortaya koydu. O ve adamları; 'Bu sizin de Musa'nın da ilâhıdır ama o unuttu.' dediler." (Taha, 88)

Bunlar, peygamberleri aralarında, onlara dinleri öğretirken olup bitiyordu.¹ Bahsettiğimiz bu gafletin en katı derecesi de Allah'ın varlığını temelden inkâr etme şeklidir ki inkârdan bahsederken onu da inceleyeceğiz.

3. Arzu ve Şehvetler

Yaratılışa bulaşan hastalıklardan biri de arzu ve şehvetlerdir. Şöyle ki; Allah'ın dini her zaman, insanlardan uyulup uygulanması ve hayata yön vermesi istenen ilâhî hükümleri kapsar:

"Andolsun ki peygamberimizi belgelerle gönderdik; insanların doğru hareket etmeleri için peygamberlere kitap ve ölçü indirdik." (Hadid, 25)

¹ Musa (a.s.) onları, Rabbinden yeni dinî hükümler almak üzere 40 gün terkettiğinde bu ağır hatayı işlemişlerdi. Halbuki Harun (a.s.) onun adına aralarında bulunuyordu.

Yaratılış, bir doğrultu üzere ise, kişi Allah'ın kendilerine emrettiklerini gönül rızası ile kabul eder. Arzu ve şehvetlerin ağır bastığı zamanlarda da, Allah'ın indirdikleri onu sıkar ve arzularına uymak ister. Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Onlara 'Allah'ın indirdiğine uyun' denince; 'Babalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız' derler." (Lokman, 21)

"Onların ardından, namazı bırakan, şehvetlerine uyan bir nesil geldi." (Meryem, 59)

"Eğer ey Muhammed! Sana cevap veremezlerse, onların sadece heveslerine uyduklarını bil. Allah'tan bir yol gösterici olmadan hevesine uyandan daha sapık kim vardır? Allah zalim milleti şüphesiz ki doğru yola erdirmez." (Kasas, 50)

"Ey Muhammed! Hevesini kendine ilâh edineni gördün mü?" (Furkan, 43)

"Kadınlara, oğullara, kantar kantar altın ve gümüşe, nişanlı atlar ve develere, ekinlere karşı aşırı sevgi beslemek insanlara güzel gösterilmiştir. Bunlar dünya hayatının nimetleridir, oysa gidilecek yerin güzeli Allah katındadır." (Al-i İmrân, 14)

Bu şehvetlerden dolayı onlar dünya hayatını ahirete tercih ediyorlar. Kur'ân-ı Kerim onları anlatırken şöyle diyor:

"Bu, dünya hayatını ahirete tercih etmelerinden ve Allah'ın da, inkârcı milleti doğru yola erdirmemesinden ötürü böyledir. İşte Allah'ın kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimseler bunlardır. Gafiller de işte bunlardır." (Nahl, 107-108)

"Onlar dünya hayatını ahirete tercih ederler, Allah'ın yolundan alıkoyup onun eğriliğini isterler. İşte onlar uzak bir sapıklık içindedirler." (İbrahim, 3)

Onlar, Allah'ın yönlendirmesini, içlerinde hak olduğuna dair kesin inanç da olsa, Allah'ın indirdiği vahyi tanımayı reddediyorlar. Çünkü tanıyacak olsalar, boyun eğmeleri gerekecek. Hâlbuki, şehvetlerinin baskısıyla Allah'ın dinine uymayı tiksindirici bir şey gibi görüyorlar. Bunun için de Allah'ın indirdiğinin hak olduğunu reddedip, boş yere savaşıyorlar. Bundan da öteye giderek hayata yön veren, Allah'ın indirdiği dışında ölçüler ve kurallar koyarak, bunun hak olduğunu, Allah'ın indirdiği ölçü ve kurallardan daha güzel olduğunu ileri sürerek ortak koşma çeşitlerinden birine saplanmış olabilirler.

Özellikle Mekke'de inmiş olan surelerde Kur'ân-ı Kerim'in uzunca sözünü ettiği cahiliye arapları böyle bir hatanın içinde idiler. Allah'ın indirdiklerini reddedip arzularına uyma isteğine boyun eğerek Rabbanî vahyi reddeden, böylece şehvetlerin en uç noktalarına batan çağdaş cahiliyeyi de aynı hatada yüzer görüyoruz.

4. Allah'a Kullukta Kibir

Kibir de normal durumundan çıkarıp, insanı ortak koşmaya (şirke) düşüren hastalıklardandır.

Kibrin dereceleri var. İnsanlara karşı kendini üstün görmekle başlayıp, Allah'a ibadeti kendine layık görmemekle neticelenir. Her çeşidi reddedilmiş, bir doğrultu üzere olan bir kişide görülmeyecek bir huydur. Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki:

"Kalbinde zerre miktarı kibir bulunan cennete giremez." (Müslim)

Kibir çok kere dünya varlığından mal, makam, saltanat gibi bir şey elde edebilmiş kişilerde görülür. Fakat bu, sadece onlarda görülebileceği anlamına gelmez. Herhangi hasta bir ruha bulaşabilir. Hatta, seviyesi en düşük bir insan bile, "üstün olma deliliği"ne tutulabilir.

Nemrut kıssasında olduğu gibi Allah bize Kur'ân-ı Kerim'de kibirin, küfür ve ortak koşmanın sebeplerinden olduğunu haber veriyor:

"Allah kendisine hükümranlık verdi diye İbrahim ile Rabbi hakkında tartışanı görmedin mi? İbrahim; 'Rabbim, dirilten ve öldüren-dir' demişti. 'Ben de diriltir ve öldürürüm' dedi. İbrahim, 'Şüphesiz Allah güneşi doğudan getiriyor, sen de batıdan getirsene' dedi. İnkâr eden şaşırıp kaldı. Allah zulmeden kimseleri doğru yola erdirtmez." (Bakara, 258)

Bir benzeri de Firavun kıssasında var:

"Firavun, milletine şöyle seslendi: Ey milletim! Mısır hükümdarlığı ve memleketimde akan bu ırmaklar benim değil mi? Görmüyor musunuz?" (Zuhruf, 51)

"Firavun'a git; doğrusu o azmıştır."

"Ona de ki: Arınmağa niyetin var mı?"

"Rabbine giden yolu göstereyim ki O'na saygı duyup korkasın."

"Bunun üzerine ona en büyük mucizeyi gösterdi."

"Ama Firavun yalanladı ve başkaldırdı."

"Geri dönüp yürüdü."

"Adamlarını toplayıp seslendi."

"'Sizin en yüce Rabbiniz benim.' dedi."

"Allah bunun üzerine onu dünya ve ahiret azabına uğrattı." (Naziât, 17-25)

Velid bin Muğire olayı da bunun bir benzeri:

"Ey Muhammed! Tek olarak yaratıp, kendisine bol bol mal, çevresinde bulunan oğullar verdiğim ve nimetleri yaydıkça yaydığım o kimseyi bana bırak. Bir de verdiğim nimeti daha da artırmanı umar. Hayır; hayır; çünkü o, bizim ayetlerimize karşı son derece inatçıdır. Onu sarp bir yokuşa sardıracağım. Çünkü o, düşündü, ölçtü biçti. Canı çıkası, ne biçim ölçüp biçti. Canı çıkası; sonra yi-

ne ne biçim ölçüp biçti. Sonra baktı. Sonra kaşlarını çattı suratını astı. Sonra da sırt çevirip büyüklük tasladı. Bu, sadece öğretilen bir sihirdir. Bu Kur'ân yalnızca bir insan sözüdür, dedi. İşte bu adamı yakıcı bir ateşe yaslıyacağım." (Müddessir, 11-26)

Ve Allah bunun şahıslardan bazılarındaki bir görünüş değil, genel bir kural olduğunu açıklıyor:

"Allah'ın ayetleri üzerinde kendilerine gelen bir delil olmadan tartışanların gönüllerinde ulaşamayacakları bir büyüklenme vardır. Sen Allah'a sığın. O şüphesiz işitendir, görendir." (Mü'min, 56)

Allah'a ibadette kibir, en açık bir şekilde çağdaş cahiliyede görülmektedir. Sadece mal, mülk, güç sahiplerinde değil, en düşük bir insanda bile Allah'a ibadette kibir vardır. Bu hastalık Batıyı tümünden sarmıştır.

5. Allah'ın Dinini Reddetmeye ve Kendilerine Kulluğa Çağırın Tağutların Varlığı

Tarih içinde şirkin en önemli sebeplerinden biri de insanları kendilerine kul olmaya çağırın birtakım tağutların, yani zorba, zalim inkârcıların bulunmasıdır. Bunlar, kişisel menfaatlerinin giderilmesinde bir vasıta olarak kullanıp, Allah'ın indirdiklerine itaati reddederler, kendi heveslerine göre yasaklama ve serbestlikler getirirler. Ve bütün güçlerini kullanarak bunları uygulamaya çalışırlar.

Bu tağutlar, bunu kendilerinde görmekle O'nun dışında birtakım rabler olduklarını iddia etmiş oluyorlar. Hâlbuki, yaratıcılık niteliği yalnız ve yalnız O'na aittir:

"Bilin ki yaratma da emir de O'nun hakkıdır." (A'raf, 54)

"Allah bilir siz bilemezsiniz." (Bakara, 216)

Sadece Allah bütün yaratılmışların Rabbi ve ilâhı olması ve herşeyi kuşatan ilmi sebebi ile: "Şu helâl bu haramdır. Şu güzeldir, bu çirkindir. Bu sakıncalıdır, bu değildir" deme hakkına sahiptir.

Herhangi bir insan kendisine, helâl-haram koyma hakkı tanırса o, Allah'a ortak olma iddiasında bulunmuştur. Bundan da öte; Allah'ın dışında bir ilâhlık iddiasıdır bu. Kim de ona uyarsa, onu Allah'a ortak koşmuş veya Allah'ın dışında ona kulluk etmiştir.

Kur'ân-ı Kerim'in "topluluklar" diye isimlendirdiği tağutlar; Allah'ın insanlığın doğru yola ermesi için gönderdiği peygamberleri yalanlayan ve engel oluşturanlardır.

"Andolsun ki Nuh'u milletine gönderdik. 'Ey milletim! Allah'a kulluk edin. O'ndan başka ilâhınız yoktur; doğrusu sizin için büyük gümün azabından korkuyorum' dedi."

"Milletinin ileri gelenleri: 'Biz senin apaçık sapıklık içerisinde olduğunu görüyoruz' dediler." (A'raf, 59-60)

"Ad milletine de kardeşleri Hud'u gönderdik: 'Ey milletim! Allah'a kulluk edin, O'ndan başka ilâhınız yoktur, karşı gelmekten sakınmaz mısınız?' dedi."

"Milletinin inkarcı ileri gelenleri: 'Biz senin beyinsiz olduğunu görüyor ve seni yalancılardan sanıyoruz' dediler." (A'raf, 65-66)

"Semûd milletine de kardeşleri Salih'i gönderdik. "'Ey milletim! Allah'a kulluk edin, O'ndan başka ilâhınız yoktur. Rabbinizden size bir belge geldi: Allah'ın bu dişi devesi size bir delildir, onu bırakın, Allah'ın toprağında otlasın; ona kötülük etmeyin, yoksa can yakıcı azaba uğrarsınız."

"Allah'ın Ad milleti yerine getirdiğini, ovalarında köşkler kurup dağlarında kayadan evler yonttuğunuz yeryüzünde yerleştirdiğini hatırlayın; 'Allah'ın nimetlerini anın, yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın.' dedi."

"Milletinin büyüklük taslayan ileri gelenleri, aralarından iman eden ve bu sebeple hor gördükleri kimselere, 'Salih'in Rabbi tarafından gönderildiğini sahiden biliyor musunuz?' dediler, onlar da, 'Doğrusu biz onunla gönderilene inanıyoruz.' dediler."

"Büyüklük taslayanlar, 'Sizin inandığınızı biz inkâr ediyoruz.' dediler." (A'raf, 73-76)

İşte böylece her zaman bazı topluluklar, Allah tarafından gönderilen peygamberlerin önüne çıkıp yalanlamışlar, bazen bununla da kalmayıp onları tehdit etmişlerdir.

Bize ilk bakışta tuhaf gelen bu olay aslında, pek de garip sayılmalıdır.

Şu tağutlar grubu, insanları köleleştirmekte kullandıkları gücün gerçekliğinin olmadığını iyi biliyorlar. Fakat onlar bilmezlikten gelerek bataklıklarında azmaya devam ediyorlar. Allah tarafından gelen bir peygamber; "Ey milletim! Allah'a kulluk edin, O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. derken, ki bu, bütün peygamberlerin milletine ortak çağrısıdır. Mevcut güçlerin saltanatını reddetmeye ve helâl-haram koyma yetkisinin yalnız Allah'a ait olduğunu kabul etmeye çağırıyordu.

Bu durumda tağutların ruh yapısı, kendisine doğru gelen polisi gören hırsızın ruh yapısı gibidir. Hırsız, sürekli polisten kaçır ama kendisine güvenen bir hırsız kaçmak yerine yol keser ve tehdit eder. Tağutlar da yol kesen hırsız gibi, peygamberlerin önünde durup yalanlamışlar; hapis, işkence ve ölümle tehdit etmişlerdir. Sonra bu kadarla yetinmeyip, egemen güçleri ile köleleştirdikleri insanların ellerinden kaçmamaları için, peygamberleri tehdit ettikleri gibi onları da tehdit edip durmuşlar ve onlardan Allah'a değil kendilerine bağlılıklarını devam ettirmelerini istemişlerdir. Yani, müşrik olmaları, müslüman olmaları durumunda öldürülecekleri fikrini aşıyorlardı.

Bir yanda tağutların varlığı, öbür yanda onlara boyun eğen güçsüzler. Bir taraf ortak koşmayı emrediyor, diğer taraf da korku, pasiflik gibi sebeplerle boyun eğiyordu.

Kur'ân-ı Kerim birinci taraftan şöyle bahsediyor:

"Allah'ın verdiği nimeti nankörlükle karşılayanları ve milletlerini helâk olacakları yere, yaslanacakları cehenneme götürenleri görmüyor musun? Ne kötü bir duraktır."

"Allah'ın yolundan sapıtmak için O'na eşler koşmuşlardı. De ki: 'Yaşayın bakalım. Hiç şüphesiz varacağınız yer ateş olacaktır.'" (İbrahim, 28-30)

İkinci taraftan da;

"İnkâr edenler: 'Bu Kur'ân'a ve ondan öncekilere inanmayacağız.' dediler. Sen bu zalimleri Rablerinin huzurunda dikilmiş oldukları zaman, suçu birbirine atıp dururken bir görsen! Güçsüz sayılanlar, büyüklük taslayanlara; 'Siz olmasaydınız biz inanmış olacaktık.' derler."

"Büyüklük taslayanlar, güçsüz sayılanlara: 'Size doğruluk rehberi geldikten sonra ondan sizi biz mi alıkoyduk? Hayır; zaten suçlu kimselerdiniz.' derler."

"Güçsüz sayılanlar da büyüklük taslayanlara; 'Hayır gece gündüz hile kuruyor ve bize Allah'ı inkâr etmemizi, O'na ortaklar koştığımızı emrediyordunuz' derler. Azabı gördüklerinde, ettiklerine içleri yanar. İnkâr edenlerin boyunlarına demir halkalar vururuz. Yaptıklarından başka bir şeyin mi cezasını çekerler?" (Sebel, 31-33)

Şirkin (Ortak Koşmanın) Çeşitleri

Arapların İslâm öncesi dönemde putlara tapan ortak koşanlar olduğunu okuyan bazı insanların zannettiği gibi ortak koşmanın tek çeşidi, putlara secde etmek değildir. Bazı insanlar zannediyorlar ki, o dönem

Araplarının putlara tapınmaları onları müşrik yapan tek unsurdur. Bu anlayışa göre tek sebebi putlara ibadet olmuş oluyor.

Biz gerek Kur'ân-ı Kerim'e ve gerekse o dönem Araplarının sözlerine baktığımızda putlara ibadetin, Arapların içinde bulundukları şirk çeşitlerinden sadece biri olduğunu görürüz.

İnsanlığın, uzun ömrü boyunca gelip geçen diğer cahiliye türleri de ayrı bir inceleme konusudur.

Gerçekten putlara ibadet, ortak koşmayı yeterince açıklayan, elle tutulur, açık bir örnektir. Ama şirk, putlara ibadet ve secdeden, putlara kurbanlar adamaktan daha geniş bir daireyi kapsar. Çeşitli cahiliyelerde şirk değişik boyutlar kazanmıştır. Hatta şimdi bile, doğuda ve batıda insan hayatında sayısız şekilleri ile mevcuttur. İnsanlar şirki, sadece, putlara ibadet olarak zihinlerine yerleştirdiğinde, diğer çeşitlerine pek aldırımıyorlar.

Arap cahiliyesinde putlara, meleklerle ve cinlere ibadetin yanında pek çok şirk çeşidi vardı. (Ki, onların putlara, melek ve cinlere, ibadetleri Allah'a bir yakınlık ve aracı olmaları içindi.)

Meselâ "kabile" taraftarlığı Allah ile beraber tapınılan bir Rab'dı.

Şairin şu sözüne bakalım:

"Ben "Gaziye"denim. Saptığına sapar, doğrulduğunda doğrulurum."

Bu sözde ne demek istiyor?

Demek istenen şu: Benim için doğru ve yanlışın değer ölçüsü kabilem Gaziye'nin dediğidir. Gerçekte bundan kötü bir anlamı daha var. Helâl ve haramı koyan odur. Eğer o saparsa, yanlış olduğunu bilse de onunla sapar. Çünkü sapıklık, kabile tarafından oldukça, onun gözünde doğrudur. Doğru bir iş yaparsa ona da katılır. Doğru olduğu için değil, kabile yaptığı için...

İki durumda da, Allah diye birşey yok aklında. Helâl ve haramı Allah'tan almıyor. Ne emir alıyor ondan ne de yetkisinde O'na yöneliyor. Sadece kabiledir onun için kaynak. Ondandır, ona yönelir. O halde onun için gerçek rab, kabiledir. Her ne kadar Allah'ın varlığını, O'nun, gökleri ve yeri yarattığını teorik olarak biliyorsa da gerçekten inanç sahibi değildir.

Bu cahiller için ataların örfü de Allah'tan başka kulluk edinilen bir rabdi:

"Onlara, 'Allah'ın indirdiğine uyun.' denince; 'Babalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız' derler." (Lokman, 21)

Yaşadıkları İslâm dışı dönemde böyle diyen sadece Araplar değildi. Kur'ân-ı Kerim, Nuh, Ad, Semûd ve ondan sonraki kavimlerin de aynı durumda olduğunu haber veriyor:

"Sizden önce geçen Nuh, Ad, Semûd milletlerinin ve onlardan sonra gelenlerin haberleri ki, onları Allah'tan başkası bilmez, size ulaşmadı mı? Onlara peygamberleri belgelerle geldiler, fakat ellerini ağızlarına götürüp; 'Biz, sizinle gönderilene inanmıyoruz. Bizi çağırdığınız şeyden de şüphe ve endişe içindeyiz' dediler."

"Onların peygamberleri; 'Gökleri ve yeri yaratan, günahlarınızı bağışlamaya çağıran ve bir süreye kadar sizi erteleyen Allah'tan mı şüphe ediyorsunuz?' dediler. Onlar da; 'Siz de sadece bizim gibi birer insansınız; bizi babalarımızın taptıklarından alıkoymak istiyorsunuz. Öyleyse bize apaçık bir delil getirmelisiniz.' dediler." (İbrahim, 9-10)

Şimdi ister Arap cahiliyesinden olsun ister diğer cahiliyelerdeki şirkin çeşitli şekillerinden bahsedebiliriz. Bunun yanında bir de özellikle putlara "Allah" inancı ile yapılan ibadetler de vardır elbette. Firavun cahiliyesinin güneşi, Mecûsilerin ateşi, Nuh kavminin de Ved, Sava, Yeğus, Yauk, Nesr'in ilâhlar olduğuna inanmaları gibi...

1. Putları Aracı Kılma Dolayısıyla Düşülen Şirk

"O'nu bırakıp da putlardan dostlar edinenler; 'Onlara, bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz.' derler." (Zümer, 3)

Şirkin bu çeşidi, Allah'ın varlığını, yaratıcı, rızık veren, öldürüp diriltten olduğunu bilen bir şahsın düştüğü bir şirktir. Düştüğü hata, ilâhlık vasıfları olan başka varlıkları düşünmesidir. Bu vasıfları ile onlar, Allah'a yakındırlar! O halde onlara yaklaşmak da Allah'a yaklaşımdır!

Putu yaklaşıp elini süren, ona namaz kılıp, secde eden, ona kurban adayan onun Allah olmadığını biliyor. Ama düşündüğü, onun Allah'a yakın oluşudur. Ve bu yakınlığı sebebi ile kendisini de O'na yaklaştırmaya gücü yetebilir. Put, kul ile Allah arasındaki bir vasıtaadır. Allah'ı da "Rablerin Rabbi" diye vasıflandırıyorlardı. Yani, birtakım küçük rabler var, bir de büyük rab var ki, o da Allah'tır! Küçük rabler kulun namaz ve tesbihini, kurbanını alıp O'na ulaştırır. Allah'ta onun hatırı için o ibadetleri kabul eder. Ve Yaratan kulundan razı olup, küçük rablere sunduğu şeyler için ona sevap verir. Bu rıza ve sevap da kula doğrudan ulaşmaz. Bu rabler vasıtası ile ona bildirilir. Kahinler de ibadetlerinin kabul edilip edilmediğini Allah'ın ondan razı olup olmadığını haber verir!

İlk anda bizim aklımıza gelen, bu müşrik, Allah'ı bildiğine ve O'nu "Rablerin Rabbi" diye andığına göre küçük rablerden çok O'na boyun eğdiği ve O'nu yücelttiğidir. Fakat Kur'ân-ı Kerim'in çizdiği ince portre, sandığımızın tersidir. Gerçekte onlar, küçük rablere boyun eğiyor ve onlara "Rablerin Rabbi"nden daha çok saygı gösteriyorlardı:

"Kendi zanlarına göre, 'Bu Allah'ındır, bu da putlarımızdır.' diyerek, Allah'ın yarattığı hayvanlar ve ekinlerden pay ayırdılar. Putlar için ayırdıkları Allah için verilmez, ama Allah için ayırdıkları putlarına verilirdi; ne kötü hüküm veriyorlardı!" (En'ân, 136)

- 1 Allah Yunus Suresi 59. ayette şöyle buyuruyor: "De ki: Allah'ın size indirdiği rızkın bir kısmını haram, bir kısmını helâl kıldığınızı görmüyor musunuz? De ki: Size Allah mı izin verdi yoksa Allah'a karşı yalan mı uyduruyorsunuz?"

Bayağı bir düşünce ile hayvanlardan ve ekinden Allah'a ve putlarına paylar ayırıyorlardı. Ve yenmesini de yasaklıyorlardı. Çünkü o, Allah'ın ya da putların hakkı idi.

Böylece herbiri şirk olan iki suç işliyorlardı.

a. Allah'ın izni olmadan; birşeyi haram kılmak. Hâlbuki helâl ve haram belirlemek mülkün ve emrin tek sahibi olan Allah'a aittir.¹

"Bilin ki, yaratma da emir de O'nundur." (A'raf, 54)

b. Allah'a bir pay ayırdıkları gibi putlarına da pay ayırıyorlar. Böylece ulûhiyet hakkında O'na ortak koşuyorlar.

Bununla beraber hayvan ve ekinden Allah'a ayırdıkları payı korumuyorlardı, Yaratan'a ayırdıkları putlarına veriliyor ama putların nasibinden O'na verilmiyordu!

"Putlar için ayırdıkları Allah için verilmez ama Allah için ayırdıkları putlarına verilirdi."

Kur'ân-ı Kerim'in "ne kötü hüküm veriyorlardı" dediği bu ilginç uygulamayı, Allah'ın bunlara ihtiyacı yoktur fikri ile geçiştiriyorlardı ama putlar, onlar muhtaç!

Bu geçiştirme mantık ölçülerine göre bile bayağı birşey! Madem ki Allah'ın ihtiyacı yok, istemediği halde niçin O'na pay ayırıyorlardı ki? Madem putlar muhtaçtı niçin ilâh oldular? Kendilerine bakmaya gücü yetmeyenler ibadet edenlerine ne verebilir?

Fakat bu geçiştirmenin bayağılıktan da öte ifade ettiği psikolojik bir gerçek var: Onların saygısı gerçekte Allah'a değil, O'na ortak koştukları putlara idi.

Şirkin bu çeşidi bugün bize pek ilginç ve seviyesi düşük bir görüş olarak geliyor. Çeşitli eğitim ve kültür vasıtaları ile ilmî birikimi ve düşünce ufukları açılan çağdaş insan hiç buna yanaşır mı?

Ama yine de kutsal sayılmış insanların mezarları etrafında, Allah'a yaklaştıracı bir vasıta olmaları için dönüp duran milyonlarca insana bir baksak!

Allah'tan korkmak yerine içlerinde yüceltip durdukları velilerin, şeyhlerin, âlimlerin, ağaların Allah'tan önce fayda ve zarar verebileceğine inananlar! Ne dersiniz; onlar bu konuda Kur'ân-ı Kerim'in "*O'nu bırakıp da putlardan dostlar edinenler: 'Onlara, sizi Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz' derler.*" (Zümer, 3) dediği cahiliye kullarından daha bayağı bir iş mi yapıyorlar?

2. Allah'tan Başkasından Şefaât Umarak Düşülen Şirk

Vasıta olması dileği ile Allah'a ortak koşulan putlarla düşülen şirke yakın bir şirk de Allah'tan başkasından şefaât umma ile düşülen şirktir. Belki de bu onun bir uzantısıdır. Cahiliye Arapları iki şirki birden yürütüyorlardı. Bir yandan Allah'a yaklaştırması dileği ile putlara taparlarken bir yandan da onlardan şefaât istiyorlardı. İnaniyorlardı ki putların Allah yanında dinlenen bir sözleri, sevilen dostlardan geldiği için reddedilmeyen hatırları vardı:

"Onlar, Allah'ı bırakarak, kendilerine fayda da zarar da veremeyen putlara taparlar: 'Bunlar, Allah katında bizim şefaâtçilerimizdir.' derler. Ey Muhammed, de ki: 'Göklerde ve yerde Allah'ın bilmediği bir şeyi mi O'na haber veriyorsunuz? Allah onların ortak koşmalarından münezze ve yücedir.'" (Yunus, 18)

"Yoksa putperestler Allah'tan başka şefaâtçiler mi edindiler? De ki: Onlar bir şeye sahip olmadıkları, akıl da edemedikleri halde mi şefaât edecekler?"

"De ki: Bütün, şefaât Allah'ın iznine bağlıdır. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. Sonra O'na döneceksiniz." (Zümer, 43-44)

Lât, Uzza, Menat gibi putlara Allah'ın yanında onlara şefaât etmeleri için tapındıkları gibi, Allah'ın kızları olmaları (onların batıl iddi-

alarına göre) sebebiyle kabul edilir sözleri olduğu için meleklerle de ibadet ediyorlardı.

"'Rahmeti herşeyi kuşatan Allah çocuk edindi.' dediler. Haşa, hayır; melekler şerefli kılınmış kullardır. Allah'tan önce söz söylemezler; ancak O'nun emri ile hareket ederler. Allah, onların yaptıklarını ve yapmakta olduklarını bilir. Onlar Allah'ın hoşnud olduğu kimseden başkasına şefaath edemezler; O'nun korkusundan titrerler." (Enbiya, 26-28)

Sanırız ki bu olay, Arapların İslâm dışı dönemlerinin sona ermesi ile bitmiştir. Ama insanların hayatına bir göz gezdirsek görürüz ki, ölümlerden gerek problemlerin giderilmesi ve gerekse Allah'ın, kendilerinden razı olması için şefaath beklenmektedir.

Şefaath meselesi tıpkı aracı yapmak meselesi gibidir. İkisi de Allah'la beraber işlerin idaresinde söz hakkı olan birinin veya Allah'ın iradesini etkileyebilecek birinin varlığını hayal etmekten doğuyor. Bu, yanlış bir karşılaştırmadan doğmuş kuruntudur. O'nu kullarına kıyas etmekle bu hataya düşüyorlar. Bakıyorlar ki, bir kralın yanında onun yakınlarından biri aracılık yapınca işler halloluyor. İçinde bulundukları gaflet yüzünden aynı şeyin Yaratan için de geçerli olacağını hayal ediyorlar. Meselâ; meleklerin Allah'a olan yakınlıkları sebebiyle, sözleri mutlaka dinlenir ve kullar için yaptıkları şefaath kabul edilir ve böylece problemler hallolur!

Onlar, Allah ile kulları arasındaki farkı unutuyorlar. O herşeyden zengin, herşeyi yöneten, varolan herşeye yön veren, varlık içinde emirleri kesin uygulanır tek söz sahibidir. Bu vasıfları ile kabul etmeyi dilemediği bir sözü kabule kim zorlayabilir O'nu? Başka bir tabirle O'nu kâinattaki herhangi bir işin idaresinde ortak edinmeye zorlayan nedir? Yaratılmışların hepsi onun kuludur. O'na en yakın olanlar ise en takva

1 Rasûlullah'ın (s.a.) kıyamet günü bekleme anındaki ve ümmetinden bir grubun cennete girmesi için yapacağı şefaath gibi. Lâkin bunlar hep Allah'ın rızası ve izni olduktan sonradır.

sahibi olanlardır. Bu, kıyamet gününde Allah'ın önünde şefa'at edip de sözü dinlenecek kimselerin olmaması anlamına gelmez.¹ Fakat O'nun izni olması ilk şart. Sonra şefa'at edilenin O'nun razı olduğu biri olması lazım.

"Cebrail ve meleklerin dizi dizi durdukları gün, Rahman olan Allah'ın izni olmadan kimse konuşamayacaktır. Konuştuğu zaman da doğruyu söyleyecektir." (Nebe, 38)

"Onlar Allah'ın hoşnud olduğu kimseden başkasına şefa'at edemezler." (Enbiya, 28)

"Allah, dilediğine ve hoşnud olduğuna izin vermedikçe, göklerde bulunan nice meleklerin şefa'ati birşeye yaramaz." (Necm, 26)

3. Boyun Eğme ve Uyma Yoluyla Düşülen Şirk

İbadette esas olan boyun eğmedir. Allah'a ibadet, emir ve yasaklarında O'na boyun eğmektir. İnsan bir yanda Allah'ın büyüklüğünü, ulûhiyetini, kâinatın yaratıcısı, herşeyin yöneticisi ve herşeye egemen olduğunu kavrariken bir yandan da insanın Allah önündeki konumunu ki, o göklerin ve yerin yaratıcısı, her emrin tek sahibidir, idrak eder. Bu kavrayışın neticesi, ulûhiyet, rubûbiyet ve ubûdiyetinde tek olan bu ilâha ortaksız boyun eğmedir.

İnsan bir an Allah'ı unutabilir. Şeytan hemen Âdem'e (a.s.) yaptığı gibi kuruntu verir:

"Andolsun ki, daha önce Âdem'e ahd vermiştik, fakat unuttu; onu azimli bulmadık."

"Ama şeytan ona vesvese verip; 'Ey Âdem! Sana sonsuzluk ağacını ve çökmesi olmayan bir saltanatı göstereyim mi?' dedi."

"Bunun üzerine ikisi de o ağacın meyvesinden yedi, ayıp yerleri görünürverdi. Cennet yapraklarıyla örtünmeye koyuldular. Âdem Rab-bine baş kaldırdı ve yolunu şaşırdı." (Taha, 115-120-121)

Lakin Allah rahmetinden dolayı üzerinde ısrar etmediği sürece kuluna bulaşan gaflet ânındaki hatasını affeder. Tevbe ettiğinde Âdem 'i (a.s.) affettiği gibi:

"Âdem, Rabbine başkaldırdı ve yolunu şaşırdı." "Rabbi yine de onu seçip tövbesini kabul etti, ona doğru yolu gösterdi." (Taha, 121-122)

Kendisine dönmeleri halinde diğer kullarını da bağışlar:

"Onlar fena birşey yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı anarlar, günahlarının bağışlanmasını dilerler. Günahları Allah'tan başka bağışlayan kim vardır? Onlar yaptıklarında bile bile direnmezler."

"Onların hareketlerinin karşılığı Rab'lerinden bağışlanma ve altılarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlerdir. İyi davranmaların ne güzel ecir vardır" (Al-i İmrân, 135-136)

Ama yanı sıra ısrar edip Allah'ın emrine boyun eğmeğe yanaşmayan, itaatte Allah'tan başkasına yönelerek onların uydurduğu helâl ve haramlara uyan kişilerin inançlarında –her ne kadar tersini de iddia etmiş olsa bile– Allah'ın rubûbiyet ve ulûhiyetine yer yoktur. O, rubûbiyet ve ulûhiyet makamına Allah'tan başkasını koyarak, kullukta ona yöneliyor. Mutlak anlamda bu itaatin yalnız ve yalnız Allah Teâlâ'ya olması gerekir.

Kur'ân yahudi ve Hristiyanlardan şöyle bahseder:

"Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i rableri olarak kabul ettiler. Oysa tek ilâh'tan başkasına kulluk etmemekle emrolunmuşlardı. Ondan başka ilâh yoktur. Allah, koştukları eşlerden münezzehtir." (Tevbe, 31)

Daha önce hristiyanlar Rasûlullah'ın (s.a.) önünde müslüman olmak üzere gelen Adiy b. Hatim'in (r.a.) kıssasında Hz. Peygamber (s.a.) ibadette haham ya da papazların rab edilmesini açık seçik belirtmiş ve tefsir etmiştir.

İmam Ahmet, Tirmizî, İbn Cerîr, Adiyy b. Hatim'den (r.a.) naklediyor:

Rasûlullah'ın (s.a.) çağrısı ona ulaşınca Şam'a kaçır. Kendisi Cahiliye döneminde hristiyan olmuştı. Kabilesinden bir grupla kız kardeşi esir edilir. Allah Rasûlü (s.a.) kız kardeşine çeşitli iyiliklerde bulunur. O da ağabeyini İslâm'a girmeye ve Rasûlullah'ı (s.a.) görmeye teşvik eder. Tay kabilesinin reisi olan Adiyy, Medine'ye gelir. (Babası Hatim cömertliği ile meşhur biridir.) İnsanlar onun gelişini konuşmaya başlamışlardı bile. Boynunda gümüşten bir haçla Rasûlullah'ın (s.a.) yanına girdiğinde o, şu ayeti okuyordu: *"Hahamlarını ve papazlarını Allah'ın dışında rab edindiler."* Adiyy b. Hatim dedi ki: "Ama onlara ibadet etmediler!" Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki: "Tersine, onlar haramı helâl, helâli haram yapıyorlar, onlar da itaat ediyordu. İşte bu, onlara ibadet etmeleri idi."

Adiyy b. Hatim ibadeti sadece rükû ve secdeden ibaret zannediyordu. Onun için; "Ama onlara ibadet etmediler." dedi. Rasûlullah (s.a.) da Allah'ın ona öğrettiği gibi o da gerçeği Adiyy b. Hatim'e öğretti. Öğretti ki, Allah'ın indirdiği dışında, haham ve papazların koyduğu helâl ve haramlara uymak bir ibadettir ve şirkittir. Çünkü bu konularda itaat, yalnız gerçek mabud ve Rab olan Allah'adır. O'ndan başkasına yönelmek her ne kadar, rükû, secde ve kurbanlar adamayı içermiyorsa da yönelinene yapılmış bir ibadettir. Daha da hassas bir düşünce ile bakarsak, secde ve rükûlar yalnız Allah'a yapılıyor olsa da, bu fiil O'na eş koştur ve şirkittir. Allah'a yapılan secde ve rükû ile helâl ve haramların O'ndan öğrenilmesi aynı şeylerdir. Ve ikisi bir arada ibadettir. Allah kullarına, banna rükû ve secde yaparsanız kulluğunuz tamam olur, helâl ve haramlarda başkasına uymanızda bir sakınca yok, dememiştir. Aksine onlara hem secde ve rükû yapmalarını, hem de helâl ve haramlarda O'nun indirdiklerine uymalarını emretmiştir. Bu iki husustan birinin diğerini tamamlamayacağını, bunda veya öbüründe Allah'tan başkasına yönelmeleri halinde şirk girmiş olacaklarını haber veriyor:

"Gece ile gündüz, güneş ile ay Allah'ın varlığının belgelerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin; eğer Allah'a kulluk etmek istiyorsanız, bunları yaratana secde edin." (Fussilet, 37)

"Rabbinizden size indirilen kitab'a uyun. O'ndan başka dostlar edinerek onlara uymayın. Pek az öğüt dinliyorsunuz." (A'raf, 3)

Birinci ayette, Allah'tan başkasına secde, Allah'a kulluğu iptal ediyor, ikinci ayetteki Allah'ın indirdiklerine uymamak, Allah'ın dışındaki dostlara uymaya denk gösteriliyor.

Ve Kur'ân-ı Kerim şirklerine özür arayan kâfirlerin ağzından şöyle diyor:

"Allah'a eş koşanlar; 'Allah dileseydi O'ndan başka hiç bir şeye ne biz ve ne de babalarımız tapardı. O'nun buyruğu olmaksızın hiçbir şeyi haram kilmazdık.' dediler." (Nahl, 35)

Aynı anda ikisini birden işledikleri şirki kendileri belirliyor.

a. Dış görünüşü ile rükû ve secde

b. Allah'ın indirdiği dışındaki bir şeye göre helâl ve haram belirleme

Onlar her ikisini de Allah'ın iradesine yüklemekle arınmak istiyorlarsa da Allah onları yalanlıyor ve İslâm gerçeğini öğretecek peygamberler göndermekle aleyhlerine delil getirmiş oluyor.

"Kendilerinden öncekiler de böyle yapmıştı. Peygamberlere apaçık tebliğden başka ne düşer?"

"Andolsun ki, her ümmete 'Allah'a kulluk edin, tağutlardan kaçının' diyen peygamber göndermişizdir." (Nahl, 35-36)

Bugün yeryüzünü kuşatan şirk çeşidi de budur.

Günümüzde şirkin her çeşidi yaygındır. En belirgin örnekleri de, helâl ve haramların Allah'ın indirmediği yollardan tespiti, Allah'ı bırakıp çeşitli rablerin edinilmesidir.

Üretime zarar vereceği endişesi ile Ramazan günü işçileri oruç bozmaya zorlamak, Allah'ın emri dışında birşeye itaate sürüklemek O'nun dışında maddeyi rab edinerek ona tapmak demektir.

Hürriyet veya kalkınıp ilerleme adı ile ahlâkî kuralları bırakmaya teşvik eden de kalkınma ve ilerleme düşüncesiyle, Allah'ı bırakarak ibadet edeceği başka rabler edinmiş demektir. Çünkü böylece O'nun haram ettiği helâl kılınmış ve buna da itaat edilmiş oluyor.

Batının gözünde ilerici, modern bir toplum olabilmemiz için, Allah'ın hükümlerini iptale veya ahlâk ve namus düşüncesine sınırlar çizen kuralları kaldırmaya uğraşan biri de namaz kılıp, oruç tutuyor ve müslümanlık iddia ediyor olsa da Allah'ı bırakıp batı ve geleneklerini rab edinmiş demektir. Zira onun gözünde batı ve gelenekleri Allah'ın emirlerinden daha güzel ve uyulmaya daha uygundur.

Bugün insanların hayatını saran, bilmeden içine düştükleri itaat ve uyma şirkinin birkaç örneğini gördük. Hâlbuki Allah'ın kitabı ve Rasûlullah'ın (s.a.) hadisleri bu konuda pek açık ve kesin ölçüler ortaya koymuştur:

İbadet; hayatın her anını Allah'ın emirlerine uydurmaktır. Nasıl ibadetlerimizi O'ndan alarak O'na ibadet edip, namaz, zekât, oruç, hacı yerine getiriyorsak, helâl ve haramları yani, hayatımızı kuşatan prensiplerimizi de O'ndan almak zorundayız. Namaz, oruç, zekât ve hacı nasıl ibadet yapılmış oluyorsa, emirlerini uygulamakla da ibadet yapılmış oluyor. İbadetlerimizde ve yaşantımızda O'ndan başkasını belirleyici mutlak güç tanımak şirkdir. Bu kişiler için şöyle buyuruyor:

"Yoksa Allah'ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortaklar mı vardır?" (Şûra, 21)

Allah, bu tip bir şirke düşenlerden uzak durmamızı emrediyor:

"De ki: 'Ey kitab ehli! Ancak Allah'a kulluk etmek, O'na bir şeyi eş koşturmak, Allah'ı bırakıp birbirimizi rab olarak benimsemek"

üzere, bizimle sizin aranızda müşterek bir söze gelin. 'Eğer yüz çevirirlerse; 'Bizim müslüman olduğumuza şahid olun. 'deyin." (Al-i İmrân, 64)

İşte bunun için, bugün yeryüzünü kuşatan bu şirk akımı ortasında yolumuzu iyi tespit ederek Allah'tan başkasına ibadet etmemeye, O'ndan başkasını rab edinmemeye çalışmalıyız.

4. Müslüman Olmayanlara Aşırı Sevgi ve Bağlılık ile Düşülen Şirk

İtaatle olan şirkin bir benzeri de kâfir ve müşriklere bağlılık ve sevgi ile düşülen şirktir. Müslümanın bağlılığı Kur'ân-ı Kerim'in emrettiği gibi Allah'a, Rasûlü'ne (s.a.) ve müminlere olmalıdır:

"Sizin dostunuz ancak Allah, O'nun peygamberi ve namaz kılan, zekât veren ve rûkû eden müminlerdir."

"Kim Allah'ı, peygamberini ve inananları dost edinirse bilsin ki, şüphesiz Allah'tan yana olanlar üstün gelirler."

"Ey inananlar! Kendilerine sizden önce kitap verilenlerden, dininizi alaya ve eğlenceye alanları ve inkarcıları dost olarak benimsemeyin. İnanıyorsanız Allah'tan sakının." (Maide, 55-57)

"Ey inananlar! Yahudi ve hristiyanları dost olarak benimsemeyin, onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden, kimi onlara dost olursa o da onlardandır. Allah zulmeden kimseleri doğru yola erdirmez." (Maide, 51)

Sevginin Allah'a, Rasûlü'ne (s.a.) ve müminlerden başkasına olmaması gerekir. Mümin bir kimse, şirk ve küfür dairesinde bulunan hiçbir kimseye veya herhangi bir şeye asla sevgi besleyemez.

"İnsanlar arasında, Allah'ı bırakıp, O'na koştukları eşleri ilâh, olarak benimseyenler ve onları, Allah'ı severcesine sevenler, vardır. Müminlerin Allah'ı sevmesi ise hepsinden kuvvetlidir. Zalimler aza-

bı gördükleri zaman, bütün kuvvetin Allah'a ait bulunacağını ve Allah'ın azabının şiddetli olduğunu keşke bilselerdi!" (Bakara, 164)

"Ey inananlar! Babalarınızı, kardeşlerinizi küfrü imana tercih ediyorlarsa dost edinmeyin. Sizden onları kim dost edinirse doğrusu kendine yazık etmiş olur."

"De ki: 'Babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, akrabanız, elde ettiğiniz mallar, durgun gitmesinden korktuğunuz ticaret, hoşunuza giden evler size Allah'tan, Peygamber'inden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili ise, Allah'ın buyruğu gelene kadar bekleyin. Allah, fasık kimseleri doğru yola erdirmez.' (Tevbe, 23-24)

"Allah'a ve ahiret gününe inanan bir milletin babaları veya oğulları veya kardeşleri ya da akrabaları olsa bile Allah'a ve peygambere karşı gelenlere sevgi beslediklerini göremezsin." (Mücadele, 22)

Pekçok çağdaş insanın sandığı gibi ibadet, yalnız namaz, oruç, zekât ve hactan ibaret değildir. Ve insan tevhit kelimesini söylemek ve bazı ibadetleri yerine getirmekle gerçek bir müslüman olamaz. Bununla beraber tevhidin gereklerini yerine getirmelidir. Kâfir ve müşriklere beslenen sevgiye bağlılık "Lâ ilâhe illallah" kelimesine zıttır. İnsan her ne kadar bu kelimeyi söylüyor olsa da onunla zıt düşüyordur. Bunun içindir ki Kur'ân-ı Kerim, yahudi, hristiyan ve kâfirlere bağlılığın dinden çıkma olduğuna işaret ediyor.

"Ey inananlar! Yahudi ve hristiyanları dost olarak benimsemeyin." (Maide, 5)

"Ey inananlar! Aranızda dininden kim dönerse bilsin ki, Allah, sevdiği ve onların O'nu sevdiği, inananlara karşı alçak gönüllü, inkarcılara karşı güçlü, Allah yolunda cihad eden, yerinin yermesinden korkmayan bir millet getirir. Bu Allah'ın dilediğine verdiği bir nimettir. Allah herşeyi kaplar ve bilir."

"Sizin dostunuz ancak Allah, O'nun peygamberleri ve namaz kılan, zekât veren ve rükû eden müminlerdir."

"Kim Allah'ı, peygamberlerini ve inananları dost edinirse bilsin ki, şüphesiz Allah'tan yana olanlar üstün gelirler."

"Ey inananlar! Kendilerine sizden önce kitap verilenlerden, dininizi alaya ve eğlenceye alanları ve inkarcıları dost olarak benimsemeyin. İnanıyorsanız Allah'tan sakının." (Maide, 54-57)

Tevhit çok önemli bir konudur. Yalnız söylenen bir söz değil! İnsanın bütün hareket ve düşüncelerini hatta iç dünyasında dışındakilerden sakladığı şeyleri bile kapsar.

Tevhit, bütün düşünce ve hareketler, davranışlar bir program üzere Allah'a yönelik olmadıkça tamam olmaz. Daha önce Allah'ın, rahmeti gereği, insanın hata ile işleyip tövbe ettiği yanlışlarını bağışladığını söylemiştik. Ama insanın hayat programını, davranış ve düşüncelerini bilinçli bir şekilde Allah'ın emirlerine aykırı bir yapıda ayarlaması bir çeşit şirktir. Ve Allah bunu bağışlamaz. Çünkü bu, dillerden düşme de tevhit kelimesine zıddır!

5. Riya Şirki

Riya ile düşülen şirkten amaç, fiillerde Allah'tan başkasına yönelmektir. Bazen fiilin kendisi dıştan pek güzel olabilir. Meselâ namaz: Rekâtleri düzgün ve adabına uygun kılınan namaz Rasûlullah'ın (s.a.) açıklamasına uygun olsa, ama kılanın niyeti Allah için bir görevi yerine getirmek ve O'na yaklaşmak değil de, insanların övgüsüne ulaşip, onun için "salihlerdendir" demelerini sağlamak ise bu da şirke girer. Burada yanlışlık, fiilin yapısında değil de Allah'tan başkasına yönelmededir. Bu namaz kılan, herhangi bir puta yönelerek kılmıyor, Allah'tan başka insanın rükû ve secde edeceği bir ilâhın varlığına da inanmıyor. Ama gerçek niyeti Allah'ı razı etmek değil de insanları memnun edip övgülerini elde etmektir. Buradan da küçük şirke düşmüş oluyor.

İnsanlara gösteriş için mal harcıyıp hayır yapmak da böyledir. Ya da gayesi insanların övgüsü olan herhangi bir fiil.

Bir adam Rasûlullah'a (s.a.) gelerek sordu: "Birisi ırkı için, diğeri övülmek için, bir diğeri de kavmi arasındaki yerini göstermek için sa-vaşıyor; hangisi Allah yolundadır? Rasûlullah (s.a.) şöyle dedi:

"Kim Allah'ın kelimesi yücelsin diye savaşırsa o Allah yolundadır."
(Müslim)

Yine Rasûlullah (s.a.) buyuruyor:

"Allah şöyle buyurdu: 'Ben ortak koşanların ortak koşmasından uzağım. Kim bir amel yapar da benimle beraber başkasını ona or-tak koşarsa onu, şirki ile başbaşa bırakırım.' (Buhari, Müslim)

Rasûlullah (s.a.) bir başka hadisinde şöyle buyuruyor:

"Ben sizin için en çok küçük şirkten korkuyorum."

Küçük şirk nedir ya Rasûlullah?" dediler.

"Riyadır." buyurdu. (Ahmed, Taberani, Beyhakî)

Şirkin bu çeşidine düşmemek için kendimize dikkat etmek zorun-dayız. Çünkü o karınca yürüyüşünden daha sessizdir.¹

Allah rahmeti gereği gizli şirki affediyor ki bu, sahibinin bir kastı olmadan meydana gelen bir riya'dır. Ama insanın kendi iradesi ile bi-linçli bir şekilde, insanların övgüsünü kazanmak, dikkatleri üzerine çekmek için yaptığı riya'yı bağışlamaz.

Bunların hepsi insanlığın Allah'ın yarattığı doğru yoldan sapmakla düştüğü şirkin çeşitlerindendir. Her biri tevhidi zedeleyici ve temelleri-ne zıt düşen şeylerdir.

1 Hadistir.

Göklerin, yerin ve mümin insanın kabul ettiği tevhit basit veya cüzî birşey değildir. Tersine bütün kâinatın gerçek cevheridir. Mümin insandaki öz de odur. Düşünce ve davranışları, hayatındaki herşey ondan kaynaklanır. İnsanın yaşantısının bir kısmında tevhit ehli, diğer kısmında da Allah'tan başkasına yönelmiş olması düşünülemez. O takdirde bir anda iki ilâh edinmiş olur. Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Allah, 'İki ilâh edinmeyin. O, ancak bir tek ilâhtır. Yalnız benden korkun.' dedi!" (Nahl, 51)

Allah Kitabı'nın bahsettiği bu korku her üç kısmıyla¹ tevhide kavramanın neticesidir. Fiillerin hepsinde yalnız, Allah'a yönelmek, O'nu ortaklardan, sıfatlarını da tevil ve teşbihten uzak tutmakla olur. Bu fiil, ister namaz, hac olsun; isterse, fizik için çalışma, harcama, ilim, siyaset, ekonomi, sosyoloji, barış, savaş, inanç vs. netice hep aynıdır.

"De ki: 'Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, âlemlerin Rabbi Allah içindir.'"

"O'nun hiçbir ortağı yoktur." (En'am, 162-163)

Çeşidi ne olursa olsun, sebep de nereden gelirse gelsin şirk, aklın ölçülerinde çirkin olduğu gibi, Allah'ın hükmünde de batıldır. Normal akıl sahibi, düşünebilen hiçbir insan, hiçbir çeşidi ile şirki kabul edemez: Bundandır ki Kur'ân-ı Kerim pekçok yerde müşriklere; *"Düşünemiyor musunuz?"* der. Çünkü aklın gereği, tevhit gerçeğine kesin derecesinde ulaşmaktır. İnsan düşüncesi önünde apaçık duran şu kâinat! Yaratılma ve yönetiminde, Allah'tan başka bir elin olduğuna işaret eden birşey var mı? İki zıt irade veya iki zıt yapıcı olması halinde şu tertip ve düzeni bulmak mümkün müydü?

"Hükümranlık elinde olan Allah yücedir ve O her şeye Kâdir'dir."

1 Tevhid el- Ulûhiyye, Tevhid er- Rubûbiyye, Tevhid el- Esmâ ve's- Sıfat.

"Hanginizin daha iyi iş işlediğini belirtmek için ölümü ve hayatı yaratan O'dur. O, güçlüdür; başlıyandır."

"Gökleri yedi kat üzerine yaratan O'dur. Rahmeti herşeyi kuşatan Allah'ın bu yaratmasında bir düzensizlik bulamazsın. Gözünü bir çevir bak, bir çatlak görebilir misin?"

"Bir aksaklık bulmak için gözünü tekrar çevir bak; ama göz umduğunu bulamayıp bitkin ve yorgun düşer." (Mülk, 1-4)

Allah'ın yarattıklarından büyük küçük herhangi bir şeye göz gezdirmenin tek sonucu vardır: Tevhit.

Kur'ân-ı Kerim çok yerde bu gerçeğe işaret ederek örnekler veriyor:

"Ey insanlar! Bir misal verilmektedir, şimdi onu dinleyin: Sizlerin Allah'ı bırakıp taptıklarınız bir araya gelseler, bir sinek bile yaratamayacaklardır. Sinek onlardan bir şey kapsa, onu kurtaramazlar, isteyen de istenen de aciz." (Hacc, 73)

Sinek insanların gözünde, en küçük ve en bayağı şeylerden biridir. Ama, gökler ve yerdekiler, toplansa da –Allah'tan başkası– bir sinek yaratabilir mi? Daha da ötesi: *"Sinek onlardan birşey kapsa onu kurtaramazlar."* Sineğin kaptığı bir şeyi geri almaktan bile acizdirler. Yemeğe konmuş bir sineğin ağzına aldığı veya ayak ya da kanatlarına değip giden kısmı geri almak mümkün mü?

Hayret! İnsan ne de aciz! Bir de ortaklık iddiası! Şu âlemlerin Rabini tevHITE ne de muhtacı!

Meydan okunan saha –sinek gibi küçük bir örneği de olsa– sadece canlılar değildir.

Bize canlıdan daha basit gibi gelen ölü maddeyi al. Demir, bakır ya da herhangi bir maddeden küçük bir parça al. Bu küçük parçada kaç milyar atom bulunduğunu kestirebilir misin? Bütün bu atomların, her biri nasıl oluşmuş? Gözle, hatta mikroskopla görülmeyen bu atomla-

rın, etrafında yıldızları olan bir güneş olduklarını, aksamayan bir sistemle işlediklerini kavrayabilir misin? Ya bu atomların taşıdığı enerjinin miktarı? Onları bu özün etrafında dolaştıran ne? Ve son olarak bu enerjiden oluşan ve ürkütücü neticeler doğuran atom bombası?

Sağlam bir aklın varacağı netice kesindir: Tevhit.

Şirk ise, Allah'ın hükmünde batıl olmasından önce, aklın çirkin gördüğü birşeydir.

"Allah'tan başka dostlar edinenlerin durumu, kendine yuva yapan örümceğin durumu gibidir. Evlerin en dayanıksızı ise şüphesiz örümceğin yuvasıdır. Keşke bilseler!"

"Doğrusu Allah, kendini bırakıp da yalvardıkları şeyi bilir. O güçlüdür, tam hüküm ve hikmet sahibidir."

"Biz bu misalleri insanlara veriyoruz, onları ancak bilenler anlayabilir." (Ankebut, 41-43)

Kâinatın gerçeği ulûhiyet ve rubûbiyet gerçeği üzerine bina edilmiştir. Allah'ın emrine uyar ve bu emre göre davranırlar. Yer ve göklerden Allah şöyle bahsediyor:

"Sonra duman halinde bulunan göğe yöneldi, ona ve yeryüzüne; 'İsteyerek veya istemeyerek buyruğuma gelin.' dedi. İkisi de; 'İsteyerek geldik.' dediler." (Fussilet, 11)

Kâinat gerçeği bu olunca, yer ve göklerin kavradığı bu gerçekten sapan insan ne ağır bir hata işlemiştir. Kâinatın kavradığını insanın kavrayamaması ne tuhaf! İnsanın kendisini bu inkârla yok oluşa sürüklemesi ne kötü! Bunun için Kur'ân-ı Kerim şirki zulüm, müşrikleri de zalimler diye vasıflandırıyor:

"Lokman, oğluna öğüt vererek; 'Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma, doğrusu eş koşmak büyük zulümdür.' demişti." (Lokman, 13)

'Allah'tan başkasına yalvarma; öyle yaparsan şüphesiz, zalimlerden olursun.' denildi." (Yunus, 106)

Rasûlullah (s.a.) da buyuruyor ki:

"Muhakkak ki büyük günahların en büyüğü, Allah'a şirk koştur." (Buhari)

Şirkin (Ortak Koşmanın) Sonuçları

Allah'ın insanı tevhit üzere yarattığını, kâinatın ve insan hayatının ancak onunla düzelebileceğini görmüştük. İster fert, ister toplum olarak düşülen şirkin insan hayatında ve ahiretinde ağır neticeleri vardır.

Bütün çeşitleriyle şirk üç kategoride incelenir:

- a. Büyük şirk
- b. Küçük şirk
- c. Gizli şirk

Büyük şirk, İslâm'ı tamamen kaldırır. Küçük şirk büyük günahların en büyüğüdür. Gizli şirk ise yapılan fiilleri süpürüp götürür.

1. Şirk, Yaratılıştaki Nuru Söndürür

Rasûlullah (s.a.) buyuruyor ki: *"Her doğan, fitrat (yaratılıştaki safiyet ve temizlik) üzere doğar. Babası onu yahudileştirir, hristiyanlaştırır veya Mecûsileştirir."*

Allah, Âdem'i (a.s.) yaratınca, onun soyundan gelecek bütün çocuklarını çıkarıp onlardan, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayacaklarına dair söz aldı. Bu da şirkin aslında cinlerin ve insanların yaratılış amacından sapma demek olduğunu gösteriyor:

"Cinleri ve insanları ancak Bana kulluk etmeleri için yarattım." (Zariyat, 56)

Şirk, insanı işlerini düzenleyip, ufuklarını aydınlatan tevhit gerçeğinden uzaklaştırır. Ve insanın fiilleri susuzların aldandığı serapa döner. Hal ve davranışları kararsız, dengesiz olur.

"İnkar edenlerin işleri engin çöllerdeki serap gibidir. Susayan kimse onu su zanneder. Fakat oraya geldiğinde hiç bir şey bulamaz. Orada Allah'ı bulur ve O da onun hesabını görür. Allah hesabı çabuk görendir."

"Veya engin denizin karanlıklarına benzer. Onu üstüste dalgalar ve dalgaların üstünden de bulutlar örter; karanlıklar üstünde karanlıklar; insan elini uzattığı zaman nerdeyse onu bile göremez. Allah'ın nur vermediği kimsenin nuru olmaz." (Nur, 39-40)

2. Arınmış Nefsi Tekrar Günaha Sokar

Allah'a bağlı, rızasını uman bir nefis şehvetlere aldanıp yeryüzü hayatının sıradan nimetleriyle oyalanmaz, her zaman "insan" kavramını oluşturan güzel huylara, ruhî ve ahlâkî temizliğe doğru ilerler. Gerek Allah'ın yasakladığı kötülüklerden bir kötülük, gerekse insanın düşebileceği hatalardan biri olsun, ondan uzaklaşır. Ya da insanın şehveti peşinde giderken işlediği bir yanlış veya dünya hayatı isteklerinden bir istek olsun; o her bir çeşidinden arınmıştır.

Nefislerdeki tevhit sarsılıp, şirkin kuşatmasına uğrayınca nefis, o üstün durumundan dünya seviyesine düşer ve yeryüzü onu kuşatır. Geçici varlıklar zihnini yağma eder, adeta sıradan şeyler için köpekleşir, o üstün değerler uğrunda yapılması gereken cihadı, din uğruna savaşmayı unutturur. Artık onun cihadı, bu değeri düşük eşya peşindedir. Onlar için fertlerle, devletlerle, halklarla savaşa girer. Ve insanlığa orman kanunları egemen oluverir; güçlü zayıfı yer, üstünlük hak sahibinin değil kuvvetlinin olur. Bu olayı çağdaş cahiliyenin egemen olduğu her yerde görüyoruz.

"Allah'a ortak koşmaksızın O'na yönelerek pis putlardan kaçının, yalan sözden de çekinin. Allah'a ortak koşan kimse, gökten düşüp

de kuşların kaptığı veya rüzgârın bir uçuşuma attığı şeye benzer."
(Hac, 31)

3. İzzeti Öldürüp Yerine Köleliği Getirir

Gerçek izzet, bir olan Allah'a imandan kaynaklanan izzettir.

"İzzet, Allah'ın, Rasûlü'nün ve müminlerindir." (Münafıkun, 8)

Mümin, her namazda söylediği "Allahu Ekber"in (Allah en büyüktür) bilincindedir. Varlıktaki herşeyden ve herkesten büyük! Kalbi Allah'a bağlı olan mümin bu idrakle Allah'a yaptığı kullukta izzet bulur. O'nun kulluk yaptığı ilâh, yaratan, rızık veren, fayda ve zarar verebilen, yaşatan, öldüren, herşeyde ortaksız söz sahibi olandır.

O'nun için ne eşyadan, ne de şahıslardan veya olaylardan korkmaz. Bilir ki, kâinattaki olayların gerçek uygulayıcısı Allah'tır, hiç kimse O varken bir güç sahibi değildir. O halde, niçin Allah'tan başkasına boyun eğsin insanoğlu? Niye, etinde bir güç var diye onun gibi bir insanın minneti ve yardımı altına girsin? Yeryüzünde haksız yere zulmetse de, o da onun gibi güçsüz, aciz biri değil mi? O da yalnız Allah; O'ndan başka herşey yok olmaya mahkûm değil mi?

Evet! Mümin izzet ve şerefinden Allah'tan başkası için asla taviz vermez. Ama müşrik, bu izzeti bilmez ve kavrayamaz.

O da bir kul. Ama düşük bir kul. Çünkü Kerim, Rahim olan, izzeti ile kullarını aziz kılan Allah'a kul değildir o.

O da bir kul. Ama onun gibi bir insana! Onu şehvetleri için kullanan birine: Mal, cinsiyet, saltanat şehvetlerine...

Ve insanların peşinden koştuğu bu zevkler bir gün kayboluverir. Ve ağır perişanlığı tadacakları, Aziz ve Cebbar olan Allah'ın önünde hesap verecekleri gün gelir çatar.

"Bana söylesene (Ey Muhammed!) Biz, onlara yıllar yılı nimetler vermiş olsak, sonra da tehdid edildikleri şey başlarına gelse, kendi-

lerine verilmiş olan nimetler onlara bir fayda sağlar mı?" (Şuarâ, 205-207)

4. İnsanların Birliğini Parçalar

Allah hikmeti gereği nefsi yaratıp, yarattığı gibi kalabilmesi için ona kendisiyle amel etmesi için bir de Kitap indirmiştir. Allah'ın bütün peygamberlerine insanlara tevhide tebliğ etmelerini emrettiğini Kur'ân-ı Kerim'den öğreniyoruz.

"Allah'a ibadet edin, O'ndan başka ilâhınız yoktur." (Hud, 50)

Nuh, Hud, Salih, Şuayb, Musa, İsa, Muhammed (s.a.) ve bütün peygamberlerin söylediği kelime budur.

Allah biliyor ki insan, bu kelimenin gereğini yerine getirdiği zaman "en güzel şekilde" ve yaratılış o üzere olur. Çünkü o, bütün davranışlarında tek bir tarafa yönelecektir. Mümin bir insan, namazında, herhangi bir ibadetinde Allah'a yönelir. Yeryüzünün herhangi bir yerinde rızık aramaya çıktığı zaman yalnızca O'ndan başarı ve yardım diler. Aynı işte Allah'ın helâl kıldığını elde etmeye çalışırken, haram kıldıklarından da uzak durmaya çabalar. Böylece onun her ânı zikir olur. Çünkü o her davranışında O'nun helâl ve haramlarını gözetiyor, ne zaman bir hareket veya iş yapmayı planlasa önce nefsine, bu helâl mı haram mı diye sormayı ihmal etmiyor.

Yine, öğreniminde, evlenmesinde, alış verişinde, hayatın herhangi bir safhasıyla ilgili insanlarla olan ilişkilerinde Allah'a yönelip, helâl ve haramları içeren Allah'ın kitabına başvurur.¹ Ve onun her hareketi, namaz kılıp oruç tuttuğu, ibadetlerde yöneldiği Allah'ın emirlerine uygun olur. Her zaman onun yöneldiği kapı tektir:

1 Sünnet de böyledir. Allah'ın emirlerinin ayrıntılarını içerir. Çünkü o da, vahye dayanıyor. *"O hevasından konuşmaz."*

"De ki: Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur." (En'am, 161-162)

"Nefis itminan ve istikrara erer: 'Onların kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşmuştur. Dikkat edin, kalbler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur.'" (Rad, 28)

Ve nefis, etrafını aydınlatan bir ışık kümesi, bir kuvvet kaynağı olur. Öyle bir kuvvet ki, İslâm tarihini başlatan ilk nesil gibi, oturmuş, sağlam, emin adımlarla her tarafı imar eder, örneği olmayan bir hızla yeryüzüne İslâm davetini yayar. Her yerde Rabbanî adaleti uygular. Küfre, şirke, tağutlara harp açıp haklarından gelerek, onlara karşı zafer elde eder. Ve ruh ile maddeyi birleştiren, ahiret için çalışırken dünyayı da imar etmeyi unutmayan bir medeniyet kurar.

"Allah'ın sana verdiği şeylerde, ahiret yurdunu da gözet, dünyadaki payını da unutma!" (Kasas, 77)

Bu, tevhidin bir neticesidir. İnsanları bir olan Allah'ın yoluna toplanmanın neticesidir.

Fakat şirk, bu birleşmeyi bozup parçalıyor.

İnsan namaz kılarken bir ilâha yöneliyor: Alışveriş yaparken, işinde çalışırken ticaretle Allah'ın haram kıldığını helâl kabul eden başka bir ilâha yönünü döndürüyor. Şehvetlerine sıra geldi mi ona, meşru olmayan işleri serbest kılan, pis işleri güzel gösteren üçüncü bir ilâha yöneliyor. Kendisi gibi bir insana ya da bir puta yönelip ondan bereket istiyor ya da Allah'a yaklaştırması için aracı olmasını diliyor. Bu çeşitli ilâhların birbirinden ayrı arzularını yerine getirmeye çalışırken de kendi nefsi perişan olup dağılıyor. Sonunda da rahat ve huzuru kaybolduktan sonra kendi nefsinin de kaybediyor.

"Allah, geçimsiz efendileri olan bir adamla, yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Övülmek Allah içindir, fakat bilmez." (Zümer, 29)

Bunun en açık misali, insanların yeryüzünün pekçok yerinde yaşadığı çağdaş cahiliyedir.

Çağdaş cahiliye insanları elde ettiği ilmî ve maddî kalkınma ile aldatıyor. Diğer taraftan da –bu kalkınmanın sahiplerine varıncaya kadar– tarihte bir benzeri olmayan bir iç parçalanması yaşıyor. Bu parçalanmayı biz bunalımlar, çıldırmalar, sinir krizleri, intiharlar, sarhoş edici uyuşturucular arasındaki boğulmalarda görüyoruz!

Son olarak da kendisini bir boşlukta görüp yaşamaya bir anlam veremeyen, rahat ve huzur bulacağı bir yön kestiremeyen bir gençlik!

Bu, şirkin bir neticesidir. Çünkü nefis, birden çok rabler arasında düzen ve huzur bulamıyor.

5. Amelleri Boşa Çıkarır

"Ey Muhammed! And olsun ki sana da, senden önceki peygamberlere de şöyle vahyolunmuştur: 'And olsun, eğer Allah'a, ortak koşarsan işlerin şüphesiz boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun.' (Zümer, 65)

Ayet Rasûlullah'a (s.a.) diyor ki: Allah senden önceki peygamberlere vahyettiği gibi sana da vahy ediyor ki, şirk yapılan fiilleri iptal eder ve bozar, neticeyi hayal kırıklığına çevirir. Ayet, ahiret hayatındaki hayal kırıklığına –Allah korusun– ateşe girmekle işaret ediyor. Fakat, ayetin işaret ettiği bu hüsrana gerçekte, ahiret hayatına özel kalmaz. Önceki bölümde de söylediğimiz gibi biz bu hayal kırıklığını çağdaş cahiliyede açık seçik görüyoruz.

İnsanlar bu çağdaş cahiliyede Allah'ın onlara verdiği, ilmî ilerleme ile gelen arabalar, soğutucular, uçaklar, füzeler, bombalar, çeşit çeşit imajlar ile iyice büyüklendiler. O kadar büyüklendiler ki, bu onları Allah'a karşı kibirlenebilecek hale getirdi. Bir benzerleri için Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Peygamberleri onlara belgelerle gelince, kendilerinde olan bilgi-den gururlandılar da, alaya aldıkları şey kendilerini sarıverdi."
(Mü'min, 83)

Onların bu şişmesi, zehirli gıdadan şişip patlayan devenin şişmesi gibidir. Bugün yeryüzünde nimetlerden yararlanma yönüyle insanlar tarihte görülmemiş bir seviyeye ulaştı. Yine bugün yeryüzünün pek çok yerinde görülen açlığın da tarihte bir benzeri görülmemiştir!

Tıp, daha önce asla ulaşamadığı bir seviyeye ulaştı. Hastalıklar da o nisbette artıyor. İnsanlığın daha önce bilmediği, görmediği hastalıklar çıkıyor.

Siyasî hürriyet ve insan hakları yaygaraları yeryüzündeki çeşitli parlamentolarda söylenip duruyor. Basın ve tanıtma vasıtaları bunu sürekli reklam edip duruyor. Yeryüzünün büyük bir kısmında yaşanan kölelik ise, tarihin en çirkin köleliğidir.

Yeryüzündeki nimetlerden daha çok yararlanmak için geliştirilmiş araçların, gerek çeşit ve gerekse sayı yönünden kabarık bir rakamı var. İnsanları deliliğe sürükleyen acımasızlığın da tarihte bir benzerini bulmak zor.

Allah, ne güzel söylüyor:

"Eğer Allah'a ortak koşarsan işlerin şüphesiz boşa gider ve hüsrana düşenlerden olursun." (Zümer, 65)

6. İnsanın Ebedî Olarak Cehennemde Kalmasına Sebep Olur

Allah, kendisine ortak koşulmasını elbette bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse derin bir sapıklığa sapmış olur.

"Onlar Allah'ı bırakıp ilâhlara taparlar ve; 'Elbette senin kullarından belli bir takımı alıp onları saptıracağım, onlara kuruntu kurduracağım, develerin kulaklarını yarmalarını emredeceğim, Al-

lah'ın yarattığını değiştirmelerini emredeceğim.' diyen, Allah'ın lanet ettiği azgın şeytana taparlar. Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinen şüphesiz açıktan açığa kayba uğramıştır."

"Şeytan onlara vadediyor, onları kuruntuya düşürüyor, ancak aldatmak için vaadde bulunuyor."

"İşte onların varacağı yer cehennemdir. Oradan kaçacak yer de bulamayacaklardır." (Nisa, 116-121)

Bundan daha korkunç ve ürpertici ne olabilir? Ateş insanın dünyada karşılaştığı en ağır uğursuzluktur. Çünkü o, dayanılamayacak bir şey. Ama ahiret ateşine göre pek kolaydır. Ne kadar ağır, ne kadar çok olursa olsun, birkaç dakika veya günü geçmez. Ve neticesinde yanan ya iyileşir ya da ölür. Ya hiç iyileşmese ve ölmese nasıl olur acaba?

"Doğrusu ayetlerimizi inkar edenleri ateşe sokacağız. Derilerinin her yanıında, azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz." (Nisa, 56)

İnsan dünya hayatındaki birkaç saatlik azaba dayanamıyor, iyice yandıktan sonra, acıyı yeniden hissetmesi için yeniden cildi değiştirilip yanmaya devam etmesine dayanabilir mi acaba?

İnsanın şirke düşerek kendisini bile bile bu ağır eziyete atması akıl lılık mıdır? İnsanlar bütün tedbirlerini alarak, dünya hayatındaki ateşten korunmaya çalışıyorlar. Bir daha çıkmayacağı ateşe kendi seçimiyle giren müşrik ne kadar habersizdir!

"İnsanlar arasında Allah'ı bırakıp, O'na koştukları eşleri ilâh olarak benimseyenler ve onları, Allah'ı severcesine sevenler vardır. Müminlerin Allah'ı sevmesi ise hepsinden kuvvetlidir. Zalimler azabı gördükleri zaman bütün kuvvetin Allah'a aid bulunacağını ve Allah'ın azabının şiddetli olduğunu keşke bilselerdi."

"Nitekim kendilerine uyulanlar, azabı görünce uyanlardan uzaklaşacaklar ve aralarındaki bağlar kopacaktır. Uyanlar: 'Keşke bizim

için dünyaya bir dönmüş olsa da, bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsak.' derler. Böylece Allah onlara, hasretini çekekleri işlerini gösterir. Onlar Cehennemden çıkmayacaklardır."

(Bakara, 165-167)

Küfür (İnkâr)

Doğusuyla batısıyla Allah'ı inkar etmekle övünen O'nun yaratan, rızık verip yaşatan, öldüren, kâinatı yaratıp yöneten olduğunu kabul etmeyen Avrupalının inkarı, gerek yayılmadaki hızı ve gerekse, insan hayatı ve düşüncesine yaptığı etki, meydana getirdiği çözülme ve ahlâkî yıkım bakımından bundan önce insanlık tarihinde örneği olmayan bir olaydır.

Evet, eski tarihlerde inkarın bazı örnekleri var. Meselâ: Tekrar dirlmeyi reddedip, ölümü Allah yerine zamana bağlayan materyalist görüştekiler. Kur'ân-ı Kerim onlardan şöyle bahseder:

"Hayat, ancak bu dünyadaki hayatımızdır. Ölürüz ve yaşarız; bizi ancak zamanın geçişi yokluğa sürükler. Onların bu hususta bir bilgisi yoktur, sadece böyle sanırlar." (Casiye, 24)

Bunlar, bugün Allah yerine "tabiat" diyerek, önceki cahiliyelerin düştüğü hataya düşenlerin ilk tohumlarıdır.

Ve tarihte, inkârla beraber ahlâkî çöküntü de olmuştur. Meselâ; tarihin bir bölümünde İran bölgesinde yayılan ve malı, kadını ortalık malı yaparak öncesinde olmayan bir ahlâk karmaşası meydana getiren Mazdekizmden söz edebiliriz. Bunlar, Marks ve Lenin'in sunduğu çağdaş komünizmin ilk tohumlarıdır.

Fakat bunlar, insanlık tarihinde hep azınlıklardı. Çünkü –daha önce de değindiğimiz gibi– insanların akidesinde meydana gelen sapma daha çok inkar değil şirk şeklinde olmuştur. Yaratılış sapsa da Allah'ın varlığını kabul eder. Belki O'na bazı ilâhları ortak koşabilir. İnkâr ise¹ sapık

1 İnkârla Allah'ın varlığını temelden kabul etmemek kastediliyor.

yaratılışlarda bile tek-tüktür. Bunun sebebi, insanın basiretinde meydana gelen anormal bir bozukluk sonucu sadece, algılanabilenleri kavraması ve herşeyi duyu organlarıyla ölçmesidir. Böylece bir ilâhın varlığını da reddeder:

"Gözler O'nu görmez, O bütün gözleri görür. O latîftir, haberdardır." (En'am, 103)

İnkârın ender görülen bir olay olduğunu söylemiştik yukarıda. Çağdaş insanlığın arasında bugün reddetmenin daha önce görülmemiş bir hızla yayılmasının önemli bazı nedenlerinin olması lazım.

Bugünkü inkârın temel sebebi, tarih boyunca meydana gelmiş olan inkârların sebebiyle aynıdır: Basiretteki anormal bozukluk ve yalnız algılanabileni kavrama, böylece Allah'ın varlığını red. Yine biz burada, bu olayın böyle yayılmasındaki etkenleri araştıracağız.

Yaratılışın bozulmuş halinin dahi, reddin bu derecesine varabilmesi ender görülen bir olay olduğuna göre, şirkele red arasında bocalayan Avrupalının hayatında olağan olmayan bazı şeylerin bulunması ve bunlar yüzünden bu noktaya gelmiş olması gerekiyor. Çünkü, bir yandan ulûhiyet sıfatlarından bazılarını Allah'tan başkasına verip şirke düşerken bir yandan da, Allah'ın varlığını inkâr ederek küfre giriyorlar.

1. Hristiyanlığın Bozulmasında Avrupa Kiliselerinin Rolü

Allah İsa'yı (a.s.) hak ile göndermiş ve ona insanlara tevhidin içeriğini öğretmesi ve hayatlarına yön veren Allah'ın hükümlerine yönlendirmesi için İncil'i indirmiştir.

"Mesih: 'Ey İsrailoğulları! Rabbin ve Rabbimiz olan Allah'a kulluk edin; kim Allah'a ortak koşarsa muhakkak Allah ona cenneti haram eder, varacağı yer ateştir, zulmedenlerin yardımcısı yoktur.' dedi." (Maide, 72)

"Benden önce gelen Tevrat'ı tasdik etmekle beraber size yasak edilenlerin bir kısmını helâl kılmak üzere, Rabbinizden size, bir ayet getirdim. Allah'tan sakının ve bana itaat edin." (Al-i İmran, 50)

Fakat, Avrupa kilisesinin inanç konularını karara bağlamak için oluşturduğu konseyler, Allah'tan gelen bu dini, iki noktadan bozdular:

a. İtikad yönünden:

Allah'ı bir yerine üç, Mesih'i de diğer peygamberler gibi bir insan olarak kabul edeceklerine ilâh kabul ettiler.

Kur'ân-ı Kerim bu konuda şöyle diyor:

"'And olsun ki; Allah ancak Meryem oğlu Mesih'tir.' diyenler kâfir oldular." (Maide, 72)

"And olsun ki; 'Allah üçten biridir.' diyenler kâfir olmuştur; oysa ilâh ancak bir tek ilâhtır." (Maide, 73)

b. Allah'ın İncil'de indirdiği hükümler yönünden:

Evlenme ve boşanma dışında, Allah'ın hükümlerini iptal ettiler. Hayatın diğer kısımlarında ise Roma hukuku geçerli oldu. Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Onların izi üzerine arkalarından Meryem oğlu İsa'yı ondan önce gelmiş bulunan Tevrat'ı doğrulayan İncil'i sakıncılara öğüt ve yol gösterici olarak verdik."

"İncil sahibleri Allah'ın onda indirdikleri ile hükmetsinler. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler; işte onlar fasık olanlardır." (Maide, 46-47)

Kilise böylece, Allah'tan gelmiş olan hristiyanlığı tamamen bozmuş ve Avrupa, hristiyanlığa girdiği günden beri şirkin içinde olmuştur.

2. Kilisenin İlme Karşı Tutumu

Avrupa Ortaçağ'da koyu bir cehalet ve batıl inançlar içinde yaşıyordu. Bunun için tarihlerinde o döneme, "Karanlık Ortaçağ" diyorlar.

Sonra müslümanlarla aralarında, onbirinci yüzyıldan onüçüncü yüzyıla kadar süren "Haçlı Savaşları" diye meşhur olmuş bir dizi savaşlar oldu. Müslümanlarla ilişki kuran Haçlılar, İslâmî hayatın bazı üstünlüklerini, içerdiği medeni ve ilmî özellikleri görüp, onlardan etkilendiler ve müslümanlar arasında gördükleri bu değerleri Avrupa'daki yaşantılarında uygulamaya çalıştılar. Bir yandan da Endülüs, K.Afrika, müslüman Sicilya ve Güney İtalya'daki yeryüzünün her yerinden öğrencisi bulunan medreselerden yararlanıyorlardı. Müslüman eğitimcilerden yararlanmaya, ilmî bir eğitim için Arapça öğrenmeye ve İslâmî eserleri Avrupa dillerine tercüme etmeye başlamışlardı. Bu iki etkiyle Avrupa karanlık ortaçağdan çıkmaya başladı. Fakat kilise, bu ilmî hareketin önünde bir set oluşturdu. Kilisenin bu tavrında iki neden vardı:

a. Toplum üzerindeki hurafelere dayalı otoritelerinin sarsılmasından korktular. Topluma öğrettikleri şeylerin bir kısmı şunlardı: Dindeki bazı incelikleri yalnız din adamları bilir, insanların din adamlarına boyun eğip, bu incelikleri sormamaları gerekir, onların her emrine boyun eğilmesi lazımdır vs...

İlmî gerçekleri öğrenerek gözü açılan insanların bu batıl inançlara önem vermesiyle kilise otoritesini kaybetti.

b. Yeni gelişen bu ilmin kaynağı müslümanlardı. İslâm medreselerinde eğitim gören Avrupalılar dönüşlerinde hem ilim getiriyorlar hem de müslümanlara ait bazı değerleri toplumlarına aktarıyorlardı. Kilise, İslâm medreseleri ve müslüman âlimlerden kaynaklanan bu ilmî hareketle İslâm'ın Avrupa'da yayılmasından korkmaya başladı ve giderek müslümanlardan etkilenen Avrupalı bilginlere karşı acımasızca bir savaş başlattı. Müslüman âlimlerden naklettikleri bu ilmî gerçeklerden

1 Darwin diyor ki: "Herşeyi tabiat yaratıyor, onun yaratmasında bir sınır da yoktur." Allah'ı yaratıcı görmek yerine, "tabiat" dediği şeye veriyor bu vasfı. İlmî kitaplarda "Allah" isminin anılması gereken her yerde "tabiat" ismi geçer. Onların görüşüne göre akademik bir eserde "Allah" isminin geçmesi seviye düşüklüğüne sebep olur.

dönmemeleri halinde ölümle tehdit ettiler, tarihte eşine rastlanmayan işkence ve baskıda bulundular.

Bu olay Avrupalı'nın hayatında, ilmin dinden ayrılmasının ilk sebebi oldu. Dinle ilim arasına perde çekildi. Öğrencilerle dindarlar arasında kalın duvarlar örüldü. Asırlar boyunca artan bu düşmanlığın neticesi, Avrupalı öğrencinin gözünde dinin hurafeler yığını olmasına kadar vardı. Artık onun düşüncesinde "ilmî görüş", dinin yer almadığı görüşler oldu. İnsan, hayat veya kâinatla ilgili hiçbir konuda asla Allah hatırlatılmadı.¹

3. Kilise ve Din Adamlarının Aşırılığı

Kilise, Allah'tan inen dini bozma, ilmî ve tecrübî gerçekler önünde engel olmakla kalmayıp, insanların ruh, akıl, mal ve bedenlerini de bozmaya başladı.

a. İnsanlara Allah ile aralarında bir vasıta tutmalarını mecbur kıldılar. Kimse rahipten başka bir yolla rabbi ile bağlantı kuramaz. Ve yine hiç kimsenin günahı, rahibin önünde itiraf sandalyesine oturup da tövbesinin kabul edildiğini açıklamadıkça, bağışlanmaz.

b. Yeryüzünün şekli ve insanın dünyadaki ömrü ile ilgili ilmî gerçeklere ters düşen kalıplaşmış fikirlerin kabulü mecbur edildi. Diyorlardı ki: Bu fikirler kutsaldır; çünkü Allah tarafından indirilmiştir. Kim kabul etmezse dinsiz olur.

c. Mallarının onda birini kiliseye vermeleri zorunluluğu getirildi. Bunlar Allah'a veya miskinlere değil, hiç bir asırda örneği bulunmayan lüks bir hayat yaşamaları için din adamlarına veriliyordu.

d. Din adamlarına insanlık şerefini düşürecek dereceye varan bir saygı koydular. Öyle ki, bir papaz yoldan geçerken orada bulunanların alınları yere değecek şekilde eğilmeleri gerekiyordu. Yer, toprak ya da çamur da olsa bu olmalıydı.

Bunlara ilave edilmesi gereken bir mesele daha var: Avrupalı, ya-
kın asırlarda, derebeylerinin gasp ettiği haklarını istemeye kalkınca ki-
lise, zalimlerden yana çıkarak böyle bir istekte bulunmaları halinde
onları, Allah'ın gazabı ile tehdit etti.

Bütün bunların, insanların kiliseden ve dinden soğumalarında
önemli etkileri vardır.

4. Ruhbanlık

*"Üzerlerine bizim gerekli kılmadığımız fakat kendilerine güya Al-
lah'ın rızasını kazanmak için ortaya attıkları ruhbaniyete bile gere-
ği gibi riayet etmediler."* (Hadid, 27)

İlk çıktığında Allah rızasını gözettikleri için onlardan bu ruhbanlık
kabul edilmişti. Fakat onlar bu gayeyi koruyamadılar.

Kadın ve erkek din adamlarının kaldığı binaların içindeki ahlâkî
bozuntu, sapıkların yaşadığı mahallelerdeki hayattan daha beterdî.
Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

*"İçlerinde inanmış olan kimselere ecirlerini verdik; ama çoğu yol-
dan çıkmışlardır."* (Hadid, 27)

Din adamlarının özel hayatı ile ilgili bu kötü örnek, insanlar arasın-
da abartıla abartıla anlatılmaya başlandı. Böylece insanların dinden
nefret etmelerine de zemin hazırlanıyordu.

5. Mağfiret Senetleri Dağıtılması

Papa'nın, belli bir mal karşılığı insanları Allah'ın yanında affettire-
bileceğini ve cennete sokabileceğini iddia etmesi ile "mağfiret senetle-
ri" diye ün bulan olay çıktı ortaya. Bu senetlerde şöyle der papa: "Ben
Papa insanların geçmiş ve gelecek, bütün günahlarını bağışladım. Ar-
tık, bütün günahlardan arınmış, annesinden doğduğu gün gibi temizdir
o. Ve kıyamet gününde cennete girecek, rabbi yanında değerli biri ola-
caktır."

Bu senetler, para ile satılmaya başlandı. Artık isteyen istediği günahı işliyor sonra da papadan, kendilerini cennete sokacağını zannettikleri senetleri satın alıyordu.

Papa, diğer din adamlarına da bu senetlerden satma yetkisi verince, daire biraz daha genişledi ve sonunda büyük bir problem oldu. Bunların hepsi, geçen asırlar boyunca Avrupalıyı dinden soğutan ve bugün de tamamen koparan nedenlerdir.

6. Avrupa Rönesansının Dinsiz Temeller Üzerine Kurulması

Kilisenin, kendisi ile beraber İslâmî etkiyi de getiren ilmî harekete nasıl karşı çıktığını söylemiştik. Avrupa'dan İslâm topraklarında öğrenime gönderilenler geri döndüklerinde müslümanlarda gördükleri medeniyeti ve İslâmî ruhu da ülkelerine naklediyorlardı. Müslümanlardan kaynaklanan ilmî hareketle yayılmaya başlayan İslâm, kilise için ürkütücü oldu. Bu hareketin sindirilmesi için Avrupa'da geniş bir kampanya başlatıldı. Yazarlar İslâm'ı ve müslümanları küçük düşürücü yalanlarla kaleme sarıldılar. İslâm'ın saflığına leke düşürmek, Rasûlullah'ın (s.a.) kişiliğine saldırarak, aleyhinde sözler söylemek moda olmuştu. Dünyada olup biten büyük-küçük herşeyi müslümanlara maledip Avrupa ile İslâm'ın arasını açmaya çalıştılar.

Müslümanlardan kaynaklanan ilme ve müslümanlara karşı birden yürütülen bu saldırının Avrupalıların hayatında derin etkileri olmuştur,

İslâm'a karşı yapılan saldırıların ve Haçlıların müslümanlardan tattığı yenilginin Avrupalılarda İslâm'ı kabul etmeme yönünden etkisi vardır. İslâmî kökenli ilmî hareket ise, gelişmeye devam etti. Çünkü insanlar, cehaletten uyandıktan, ilmî ve gözleri önüne serilmiş hoş sonuçlarını gördükten sonra medeniyeti sevip benimsemişlerdi. Maalesef bu kalkınma, dinsiz hatta dine düşman temeller üzerine kuruldu.

Bugün insanlığın yaşadığı dinden uzak hatta ona düşman, yokluğu halinde yeryüzünde onurlu bir hayatın düşünülemeyeceği ahlâkî ve

ruhî değerleri tanımayan ilmî hareket, böyle gelişti. Ve Avrupalı, ilmî ve maddî seviyesi yükseldikçe, dinden biraz daha uzaklaşır oldu.

7. Avrupa'daki Hayatın Bozulmasında Yahudilerin Rolü

Kilisenin hazırladığı bu zeminden yahudiler, kötülük ve fesât tekerleğini ileri doğru çevirme yönünden iyi yararlandılar. Tıpkı Kur'ân-ı Kerim'in onlar için dediği gibi:

"Yeryüzünde bozgunculuğa koşarlar. Allah bozguncuları sevmez."
(Maide, 64)

Yahudiler bu fırsatı, eski rakipleri hristiyanlığı eritmek için iyi değerlendirdi. Her taraftan saldırıp, yıkıcı fikirler yayarak, ahlâkı bozup kalkınma adı altında her türlü rezilliği yaygınlaştırdılar. Kimi zaman kişisel özgürlük adı altında, kimi zaman da başka bir isimle akla gelmeyecek yollardan Avrupalının hayatını her yönden bozuncaya kadar uğraştılar.

Bir taraftan bir yahudi olan Marks, "Din afyondur" parolasıyla komünizme ve inkâra çağırdı. Diğer yandan da yine bir yahudi olan Freud, ruhî sıkıntı ve psikolojik bozukluklara sebep oluyor gerekçesiyle din ve ahlâktan kopmaktan ibaret olan cinsiyetle ilgili görüşlerini yaymaya başladı.

Üçüncü bir yönden de yahudiler Avrupa'da, malların faizde kullanılması için kapitalist ve ticaret hareketini yönlendirdiler. Bu yoldan da Avrupa'daki hayata her yönüyle egemen olup, onu toptan fesada uğrattılar:

a. Kadını iş yerlerinde çalışmaya zorladılar. Çalışan kadınlar çoğalınca da onları, açılmaya, süslenip püslenmeye zorlayarak ahlâklarını ve kendileri ile beraber gençleri bozdular. Böylece kuaförler, kozmetik ve süs eşyası satan yerler, büyük paralar kazandı ki, bu kazanç olduğu gibi yahudilerde kalıyordu.¹

1 "Siyonist Hükümet Protokolü" isimli kitapta yahudi şöyle diyor: "Yeryüzünün her yerinde, ahlâkî çözülme ve inkâr yayılmalıdır."

b. "Hürriyet, kardeşlik, eşitlik" gibi sloganlar yaydılar. Hürriyet adı altında da inkâr ve ahlâkî bozuntu yayıldı. İsteyen inkâr eder, isteyen de saçıp savurur, kimsenin diğerinin "şahsi hürriyetine" karışmaya hakkı yoktur!

c. Kadını çalışmaya zorlamakla aile yapısını çöktürdüler. Kadın aneliğe ve çocuk yetiştirmeye onu hürriyet ve serbestliğinden alıkoyacak bağlar gözüyle baktı.

d. Ailesi olmayan bir nesil yetiştirdiler. Çünkü anne işiyle meşgul, çocukları yetiştirecek yeterli bir zaman bulamıyor. Ve hippiler ya da onlara benzer tipler yeryüzünün her yerinde yayıldı.

Bunların hepsi, yahudilerin çıkardığı fesatların sadece bir kısmıdır. Bu fesat tekeri hergün daha bir ileriye dönmeye devam ediyor.

8. Bütün Bunlarda Müslümanların Sorumluluğu

Son olarak da bugün yeryüzünü kuşatan bu fesattan müslümanların da sorumlu olduğunu söylemek zorundayız. Allah bu ümmeti, sadece kendi içine kapanık olarak yaşaması için en hayırlı bir ümmet yapmamıştır. Tersine bütün insanlığa bir örnek ve rehber olması için göndermiştir:

"Siz, insanlar için ortaya çıkarılan, doğruluğu emreden, fenalıktan alıkoyan, Allah'a inanan hayırlı bir ümmetsiniz." (Al-i İmran, 110)

"Böylece sizi insanlara şahid ve örnek olmanız için tam ortada bulunan bir ümmet kıldık. Peygamber de size şahid ve örnektir" (Bakara, 143)

Bu ümmet çağrısını yayıp yeryüzünü nur ve doğru yolla doldurduğu zamanlar insanlığa iyilikler hakimdi. Ümmet, iyiliği emredip, kötülükten sakındırıyor, Allah'a iman edip ona davet ediyordu. Ümmet, son asırlarda bu çağrısını terkedip de zayıflığa ve ona bağlı olarak da korkuya kapılınca insanlığa, Allah ve Rasûlü'ne (s.a.) iman etmeyen, hayata O'nun hükümlerini uygulamayan cahili bir grup egemen oldu.

Bununla da insan ve cinlerin şeytanlarına fesadı yaymaları, iman yerine küfrü hakim kılmaları için fırsat verilmiş oldu. Müslümanlar dinlerine gerçekten dönmedikçe yeryüzü ıslâh olmayacaktır. Eğer müslümanlar dinlerine yeniden dönerlerse Allah'ın onlara vaadi olan, yeryüzü egemenliği ve güven önceden olduğu gibi yeniden gerçekleşecektir:

"Allah, içinizden inanıp yararlı iş işleyenlere, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi, onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dini temeli yerleştireceğine dair söz vermiştir. Çünkü onlar Bana kulluk eder, hiçbir şeyi Bana ortak koşmazlar." (Nur, 85)

Avrupalının tarihinden aldığımız bu kesit, bugün batıya egemen olan, inkâr ve ahlâkî çöküntünün yayıldığı havayı açıklaması bakımından yeterlidir.

Yukarıda bahsettiğimiz, kilisenin tutumu, yahudilerin rolü, müslümanların görevlerini aksatmalarından ibaret üç etken, Avrupa'da yayılan din düşmanlığının çıkmasına sebep oldu.

Bunların en tehlikelisi de inkâr ve ahlâkî çöküntüdür. Çünkü insan, Allah'tan ve O'nun programını yeryüzünde uygulamaktan uzaklaştı mı artık arzularının varacağı yerin bir sınırı yoktur. Avrupalının şu andaki durumu buna en güzel örnektir. Dinle ilim, dinle hayat arasındaki mevcut ayrılık, gençler arasındaki intihar, delirme, sıkıntı, ruhî ve asabi hastalıklar, alkolizm ve uyuşturucu tiryakiliği... İnsan yaratılışının bizzat yok olmasına sebep olmuştur. Bunların hepsi kuşkusuz insanların Allah'tan ve dinden uzak olmalarından kaynaklanıyor.

İnkârın Aklî ve İlmî Dayanağının Olmaması

Bugün yeryüzünde yayılmış bulunan inkâr, herşeyin aklî ve ilmî bir unsura dayandığı iddia edilen bir yüzyılda herhangi bir temele dayanmıyor. İnkarcılar, Allah'ın varlığını kabule zorlayan hadiseler ile karşılaştılar mı "tabiat" yarattı diyorlar.

Bu söz her ne kadar çağdaş cahiliyede "bilginler" denen grubun ağzında dolaşıyorsa da ilmî bir gerçeklikten uzaktır.

Kesin çizgileri ile tabiat nedir?

Darwin, herşeyi tabiatın yarattığını, onun gücünün sınırı olmadığını iddia ediyor. Sonra da diyor ki: "Tabiat şuarsuzdur."

Hayret doğrusu!

Şu kendisine yaratma olayı atfedilen ilâh, ne akıllı ne de bir hikmet sahibi! Darwin'in sözüne göre onun davranışı kör bir insanın davranışı gibidir. Yaratma olayı için belli bir planı, düzenlemesi yoktur. O halde bu kör ilâhın, çevremizde harika işleyişini gözlemlediğimiz kâinatı yönetmesi nasıl düşünülebilir?

Bu ilâhın insanı bu tipte yaratması mümkün mü? İnsan akıllı ve düşünen bir varlık! İradesi, amaç ve hedefi var. İradesi, amacı olmayan birinin, bu özelliklerde birini yaratması nasıl mümkün olur? Aklı olmayan bir şeyin, düşünen, akıllı birini yaratması olağan mı?

Her ne kadar aynı çağdaş cahiliyenin içinde yaşıyorlarsa da Allah'ın sezişlerini bazı hakikatlere açtığı bazı bilginlerin bu konudaki sözlerini dinleyelim:

Almanya Frankfurt Üniversitesi biyoloji profesörü Russel T. Arnast diyor ki: "Cansızlar dünyasında hayatın nasıl başladığını açıklamak için pek çok teori ortaya atıldı. Bazı araştırmacılara göre hayat, virüs ya da benzeri mikropardan veya büyük proton parçalarının birleşmesinden doğdu. Bazıları da teorilerin canlılar ile cansızlar arasındaki boşluğu doldurduğunu sanır. Kabul etmemiz gereken bir gerçek var ki o da cansızdan canlı elde etmek için harcanan bütün emeklerin boşa çıktığıdır. Yine de Allah'ın varlığını reddedenler atomların veya değişik parçaların rastlantıyla birleşmesi ile canlı hücrelerde gördüğümüz hayat ve işleyişin meydana gelebileceği hakkında hiçbir delil ortaya koyamazlar. Durum ortadadır. İnsanın hayatın başlangıcı ile ilgili bu

kavramı kabul etmede mutlak hürriyeti vardır. Fakat onun bundan önce, mucize yönünden daha kuvvetli, itikatta akıl için daha önemli, eş-yayı yaratıp yöneten Allah'ın varlığına inanması gerekir.

"Ben öyle zannediyorum ki; canlı hücrelerden her biri, kavranması bizim için güç olacak derecede hassastır. Yeryüzündeki milyarlarca canlı hücre düşünce ve mantık sistemine dayanan bir sistemle O'na şahitlik ediyor. Bunun için ben, Allah'ın varlığına inanıyorum."

New York İlimler Akademisi Başkanı A.Cressy Morrison "İnsan Yalnız Değil" isimli eserinde diyor ki: "Tabiatın bu ince hesabı, işleyişi ayarlamış olması hayret vericidir doğrusu. Eğer yeryüzü kabuğu bugünkünden biraz daha kalın olacak olsa bitkiler için yaşama olanağı kalkacaktı. Havanın ağırlığı biraz daha değişik olsaydı, dışarıda yanan milyonlarca zerre, hızı saniyede 640 mil arasında değişen hızla yeryüzüne çarpacak ve yanma olasılığı olan herşey yanacaktı. Eğer hızı tabanca mermisi kadar olsa idi bu sefer herbiri yeryüzüne yapışıp kalacak ve sonuç yine korkunç olacaktı. İnsana kurşun hızından doksan defa küçük bir ateşi çarpsa, yalnız hızından meydana gelen sıcaklık onu parçalardı."

"Havanın ağırlığı tam ihtiyaca göredir. Bitkilerin gereksinimi olan mikropları öldürüp, vitaminleri çoğaltacak kimyevi etkisi olan ışığın geçmesine uygun olarak gerekenden fazla kalmadıkça insana da bir zararı dokunmaz yapıdadır. Yüzyıllardan beri yeryüzünden çoğu zehirli olan gazların havaya salınmasına rağmen, herhangi bir kirlenme, insan varlığı için gerekli olan yapısında bir değişme olmadan kalmıştır. Bu denge ise büyük su kitlesi okyanuslar (ki ondan hayat kaynaklanıyor) yağmur, normal hava, bitkiler ve insanın kendisinden oluşuyor."

Kitabın bir başka yerinde de şöyle diyor Morrison: "İlim açısından madde dünyasının ortak özelliğini ki, o, aslında elektrikli oluşudur, kavradıktan sonra bilinmeyene biraz daha yaklaşmış sayılır. Ama şüphesiz olmayan bir şey varsa o da rastlantının kâinatın oluşumunda bir etkisi

olmadığıdır. Çünkü bu büyük kâinat, bir kanuna uyuyor. İnsanın, varlığını kavrayan, düşünen bir seviyeye çıkması, maddi bir gelişmeden, herhangi bir hedefi olmamaktan daha üstündür. İnsanın herhangi bir hedefi olmadan ilerlediğini kabul edersek onu bir alet saymış oluruz. O zaman bu aleti kim kumanda ediyor? Çünkü yönetmeden ondan bir yarar elde edilmez, ilim, onun maddi birşey olduğunu iddia etmediği gibi, yöneticisini de araştırmıyor? Kalkınmada vardığımız nokta, Allah'ın nurundan bir parçayı insana verdiğini itiraf etmemiz için yeterlidir."

A. Thomson da "İlim ve Din" isimli eserinde şöyle diyor: "Biz itiraf ediyoruz ki, ilmin insana yaptığı en büyük hizmet, onu herşeyde Allah'ın varlığını görme fikrine ulaştırmasıdır. İlim insana yeni bir gök, yeni bir yeryüzü keşfetti ve onu aklın son noktasına götürdü, insan bu düşünce doğrultusunda yürümedikçe ki bu da Allah'ı yakından bilmektedir doğru çizgisine hiçbir zaman kavuşmuş olmaz."¹

Bu sözleri Allah'ın varlığına delil olması için nakletmiyoruz. Bize delil olarak Allah'ın Kitabı ve insanları yarattığı O'na şahitlik eden yaratılış yeter.

Bunları sadece, ilmî kalkınmaya aldanıp, ilmin Allah'a imansızlık olduğunu zannedenlere hatırlatma bakımından zikrettik.

İnkârın İnsan Üzerindeki Etkileri

Avrupa'nın doğusuna ve batısına egemen olan ve oradan da yeryüzünün diğer bölgelerine yayılan inkâr kasırgası, daha önce bir benzeri olmayan tuğyanın yayılmasına sebep oldu. Artık bugün bütün dünya bununla içiçe oldu. Herhangi bir köşesinde çıkan birşey diğer bölgele-re ânında yayılıyor. Tehlike ve etki yönünden pek önemli bir konudur bu. Allah buyuruyor ki:

1 Akkad'ın; "*Mütefekkirlerin Akidesi*" adlı kitabından.

"İnsanların elleriyle istedikleri yüzünden karada ve denizde fesat çıkar; Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını böylece kendilerine tattırır." (Rûm, 41)

İnsanların reddetmekten daha kötü yapabilecekleri ne var ki zaten? Ondan türeyen fesattan daha kötü bir fesat mı var? Bunun sonuçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Üstün Ruh Yapısının ve Güzel Örneğin Yok Edilmesi

Allah'ın varlığına inanmayan bir insanın bütün değer ölçüleri, eşya-ya bakışı mutlaka bozuktur. Çünkü insanda ruhu destekleyen ve onu en güzel örneğe bağlayan, insan kalbi ile Allah arasında köprü olan imandır. Ancak mümin yeryüzündeki hayatının gerçek sebebini bununla bilebilir. Allah buyuruyor ki:

"İnsanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat, 56)

O böylece, yalnız Allah'a kulluk etmesi gerektiğini bilir ve O'ndan başkasına kulluğa hiç bir zaman yanaşmaz. İnsan, mutlaka birisine ibadet edecektir. Allah onu böyle yarattı. İbadet, yaratılışın önemli bir parçasıdır. Ya O'na ibadet edecek ya da bir başkasına.

Eğer Allah'a ibadet ederse O'na itaati, emirlerini uygulamayı da gerçekleştirmiş olur ki, dünyada hayatı düzgün olur. Ahirette de O'nun cennetine ve rızasına ulaşır. Böyle bir insanın düşünceleri de tavırları da üstün nitelikler taşır. Çünkü Allah Kitabı'nda ve Rasûlü'nün sünnetinde onu, huyların en güzeline yönlendiriyor. Onu, iyi şeyler yapmaya, kötülükten sakınmaya özendiriyor. Ona kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevmeyi öğütlüyor. Emin ve doğru olmayı, adil ve adaleti destekleyen biri olmayı, gizli ve açık işinde temiz olmayı, temiz elbiseli, temiz bedenli, temiz düşünce ve davranış sahibi olmayı emrediyor.

Ama Allah'a kulluk etmezse, gerçekte kıymeti olmayan başka birşeye kulluk eder. Örneğin, kendisi gibi bir insana! Onun belirlediği

helâl ve haramlara uyar. Ya da şehvetlerine kulluk eder. Mal şehveti... Cinsiyet şehveti... Egemenlik şehveti vs...

Veya Kur'ân-ı Kerim'in ifadesiyle şeytana ibadet eder. Çünkü şeytan gerçekte, Allah'tan başkasına ibadet eden herkesin kiblesidir:

"Ey insanoğulları! Ben size 'Şeytana tapmayın, o sizin için apaçık bir düşmandır; Bana kulluk edin, bu doğru yoldur.' diye bildirmedi mi?" (Yasin, 60-61)

Yeryüzünün doğu ve batısındaki inkarcılara bakalım, neye kulluk ediyorlar, ibadetlerinde neye yöneliyorlar?

Komünist, bağlı olduğu devlet ve yönetimin, egemen gücün kulusdur. İsteyen rejimin karşısında istediği gibi söz söyleyemez. Onu olduğu gibi kabul eder. Yoksa sonu ölümdür. İster severek olsun, isterse sevmeyerek o bir dilim ekmek uğruna, yaşayabilmek için bu rablerin hepsine bel bağlıyor.

Batılı da mal ve şehvetlerinin kuludur. Onu hareket ettiren maldır. Maddi bir kazançtan başkası onu, yerinden kaldıramaz. İnsan için değer ölçüsü de maldır. Toplumdaki varlığı ve değeri kazandığı mala bağlıdır. Hâlbuki Allah buyuruyor ki:

"Allah katında sizin en değerliniz en takva sahibi olanınızdır." (Hucurat, 13)

Onlar da diyorlar ki; "En kıymetliniz, en zengin olanınız." Bu zengin, milyonlarca sömürge insanın rızkindan çalıp çırpılmış, aldatılıp sömürülen milyonlarca işçinin kanını emmiş de olsa, bu kapitalist, dünya egemenliği için insanların ırzlarını ve varlıklarını sömürse de en üstün odur?

Ve sonra bu malları nasıl harcıyorlar da sonuçta kul oluyorlar?

Ya insanı hayvan mertebesine düşüren cinsel şehvetler uğruna ya da yeryüzünün yıkılıp yakılması için sürdürdükleri vahşi savaşlar yolunda harcıyorlar bunu.

2. İnsan Hayatındaki Dengenin Bozulması

"Biz insanı en güzel şekilde yarattık, sonra onu aşağıların en aşağısı kıldık. Yalnız, inanıp yararlı iş işleyenler bunun dışındadır. Onlara kesintisiz ecir vardır." (Tin, 46)

İnsan Allah'ın yolundan uzaklaştı mı O'nun "en güzel şekilde" yarattığı yaratılışını koruyamaz. Tersine dengesini kaybedip "aşağının en aşağısına" düşer.

İnsandaki bu iki zıt unsuru dengede tutan imandır.

"Rabbin meleklere şöyle demişti: 'Ben çamurdan bir insan yaratacağım. Onu yapıp ruhumdan üflediğim zaman ona secdeye kapayacağım.'" (Sa'd, 71-72)

Allah'ın bize bildirdiğinden anlıyoruz ki insan, bir avuç toprak ve O'ndan üflenmiş bir ruhtan ibarettir. Allah'ın ruhundan gelen bu yüce üfle-yiş insana, ruhundaki inceliği anlayışı ve idraki, gayba iman kudretini vererek ondaki topraktan kalma kabalığı gideriyor. Bu yüce üfle-yişle yaratılışı dengede kalıp, "en güzel şekilde" oluyor. Cesedin istek ve arzuları yanında ruhun da istek ve arzuları oluyor.

İnsan küfredip inkara düşünce kendisine nurun aktığı aydınlık pencereyi kapatmış olur. Ona toprağın sertliğinden ve kabalığından başka birşey kalmaz. Yalnız maddiyat âlemi... Ona koşar, gayretini onu elde etmede sarfeder ve nihayet ona döner. Ve dünyanın ağırlığı onu çeker, bir türlü dengede duramaz. Çünkü onu dengede tutan kalbini Allah'a bağlı kılması ahiret gününe iman edip, bütün söz ve davranışlarının hesabını yapması ve alçalıp düşmemesini sağlayan ruhundaki yükselişti. Onu kaybedince, Allah'ın haber verdiği "aşağının aşağısı" oluverdi.

Bugün çağdaş cahiliyede gördüğümüz şey, bu sözün doğrulayıcısıdır. İnsanlar neye koşuyorlar ve ne için savaşp duruyorlar? Cesetlerin istekleri ve dünya şehvetleri uğruna değil mi? Ve sonuçta insan, insanlığını kaybedip hayvaniyet derecesine düşer. Belki ondan da aşağı:

"İşte bunlar hayvanlar gibi; hatta daha da sapıktırlar." (A'raf, 171)

3. Vicdanlardaki Ürpertinin Kalkması

Vicdan, Allah'ın yüce kitabında kendisine yemin ettiği "nefs-i levvame"dir (Kendisini kınayan, nedamet duyan, yaptığı yanlışlarının üzüntüsünü duyan nefis).

"Kıyamet gününe yemin ederim ve pişmanlık çeken nefse yemin ederim." (Kıyamet, 1-2)

Allah'ın bu yemininde mühim bir işaret var. O, ancak kıyamet gününe ve önemli bir şeye yemin eder. Allah, insanı kötü iş yapmada kınayan hayırlı işe teşvik eden "nefs-i levvame"ye yemin ettiğine göre, bunun O'nun yanında önemli bir yeri olması gerekir. Evet o böyledir. O, insanlığın belirli bir yön üzere yürüyebilmesi için gerçek bir rehber olduğu gibi, insanın yücelmesi ve üstün değerlere sahip olması için de iyi bir delildir.

İnsan "nefs-i levvame"yi kaybedince ne olur?

Evet, o zaman "nefs-i emmare", yani kötülüğü emreden nefis. Onan kötülük fişkırrır. Dünyaya şer ondan yayılır. Nefs-i emmareyi Allah'a imandan başka hiçbir şey terbiye edip yüceltemez ve nefis-i levvame seviyesine çıkaramaz. Öyle bir iman ki, insana Allah'ın rahmetine müstehak, pisliklerden arınmış temiz bir kişilik kazandırır.

"Nefis Rabbimin merhameti olmadıkça kötülüğü emreder." (Yusuf, 53)

İnkâr ve küfür ise nefis-i levvameyi giderip, kötülüğü emreden nefsi emmareden başkasını bırakmaz.

İlk anda bize, inkarcı Avrupalının vicdan sahibi olduğu kanaati hakim olabilir. Orada tüccar hile yapıp aldatmıyor, işçi yalan konuşup sözünden dönmüyor, fertlerin karşılıklı dayanışmaları doğruluk ve emanet üzere işliyor vs...

Dış görünüşüyle bu doğrudur. Ama gerçek anlamıyla bu bir ahlâk değildir. Belki bu, müşterisinin sonsuz güvenini elde etmek için ona doğruluk ve güven veren tüccarın ahlâkıdır. Onun vicdanını hareket ettiren gerçek güç ise ayrı bir konu.

Amerika'da zencileri cadde ortasında öldürmeye kadar varan vahşi davranışlarda vicdan nerede?

Halkların sömürölüp, varlıklarının özü alındıktan sonra onları, fakirlik, cehalet, hastalıklar ve korkuyla başbaşa bırakanlarda vicdan nerede?

Filistin'de halk göçe zorlanırken BM.'nin vicdanı nerede?

Filipinler'de ve dünyanın diğer bölgelerinde müslümanlar öldürülürken vicdan niçin harekete geçmiyor?

Dünyanın bazı bölgelerinde insanlar bir tek buğday tanesine muhtaçken; fiyatlar düşmesin diye tonlarca buğdayı denizlere, nehirlere dökenlerin vicdanı nerede?

Sadece birkaç bin kişinin kazancı için, süs ve parfüm gereçleri, sinema filmleri, çıplak fotoğraflarla, içki ve uyuşturucularla insanları fesda boğanlarda vicdan mı var?

Hakkı kabul etmeme, asla nefs-i levvameyi kendi haline bırakmaz. O sadece kötülüğü emreden nefs-i emmareyi besler!

4. Toplumda ve Dünyada Huzur ve Güvenin Zedelenmesi

Herhalde bugün dünyanın yaşadığı manzara tarihinin en çirkin manzarasıdır. Hiçbir tarihte bu son asır kadar barış kaybolup, güven sarsılmamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda on milyon, ikincisinde de kırk mil-

yon insan öldürüldü. Ne iki savaş sırasında, ne sonrasında ne de önce-sinde bir güven ve huzur sağlanamadı. Bu savaş ateşi henüz sönmediği gibi yeni yeni yerlerde devam ediyor. Bu savaşların temelinde ne vardır?

Acaba bu, hakkın yerini bulması, insanlar arasında adaletin temini için yapılan bir savaş mı? Yoksa zayıfa hakkını verip, güçlünün ona saldırısını önlemek çabası mı?

Bugün devletler arası savaşların hiçbiri zayıfın hakkını verme, maz-luma yardım etme değil, tersine, egemenliği ve düşmanlığı pekiştirme kavgasıdır.

"Büyük devletler" diye adlandırılanlar niçin savaşıyorlar? Biraz da-ha fazla sömürge elde edip, güçlerini ispat etmek için değil mi? Tıpkı avın etrafında dövüşen putlar gibi... Birbirleri ile dövüşmeleri avı mü-dafaa için değil, avdan diğer kurtlardan daha çok nasiplenmek için. Sonuç ne olursa olsun av parçalanmıştır.

Allah'ın hükmü ortadan kalktıktan sonra, yeryüzünde insanlara or-man kanunları hüküm sürüyor. Orman kanunu der ki: Üstünlük, kuvvet-linindir; haklının değil. Güçlü zayıfı yer. Allah ise kitabında diyor ki:

"Allah şüphesiz adaleti, iyilik yapmayı emreder." (Nahl, 90)

Yine diyor ki:

"Ey insanlar! Allah için adaleti ayakta tutup gözetin şahitler olun. Bir topluluğa olan kininiz sizi adaletsizliğe sürüklemesin; adil olun; bu Allah'a karşı gelmenizden sakınmaya daha yakındır. Allah'tan sa-kının. Doğrusu, Allah işlediklerinizden haberdardır." (Maide, 8)

Ama kâfirler ve inkarcılar Allah'ın hükümlerini nasıl uygulasinlar ki? Onlar için, aralarındaki ilişkilerinde vahşilerin orman kanununu uygulamak daha önemlidir. Onlar, Allah ile olan bağlarını koparmakla insanlıklarını da kaybetmiş, vahşiler gibi olmuşlardır.

İnsanların, kâinatın Rabbi Allah ile bağlarını kesmekle kaybolan sadece uluslararası güven değildir. Toplumlar da güvenlerini kaybetmişlerdir. Çeşitli istatistikler, öldürme, gasp, ırza geçme gibi olayların sürekli tırmandığını gösteriyor.

Yeryüzünün çeşitli yerlerinde hukukçular, sosyologlar, psikologlar, güvenlik görevlilerinin katıldığı "bilginler" toplantıları yapılıyor.

Ve bir sonraki istatistik neticesi de şu: Suçlarda artış var... Evet kaybolan sadece, uluslararası güvenlik ve toplum güvenliği değildir. Şahısların da emniyeti bozulmuştur. Her şahıs kendi içinde huzursuzdur. Araştırmalardan çıkan sonuç budur. Araştırmalar bir yandan işlenen suçları gösterirken, bir yandan da şuna dikkat çekiyor: Bunalımlar da çıldırmalar da intiharlar da psikolojik ve ruhsal bozukluklarda sürekli artış görülüyor.

İç huzurun ancak Allah'ı anmak ve ona bağlanmakla sağlanabileceğini haber veren Kur'ân-ı Kerim ne güzel söylüyor:

"Onlar inanmışlar; kalbleri Allah'ı anmakla huzura kavuşmuştur. Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur. (Ra'd, 28)

O halde Allah'tan uzaklaşan, hatta, O'nun zikrinden nefret eden insanlık nerede huzur bulabilir?

"Allah tek olarak anıldığı zaman, ahirete inanmayanların kalpleri nefretle çarpar, ama Allah'tan başkası anıldığı zaman hemen yüzleri güler." (Zümer, 45)

5. İnsan Yaratılışının Bozulması ve Hayvanlık Derecesine Düşmesi

Bugün insanlığın Allah'tan uzak gidişi içerisinde "insan" nerede?

Şu, saçı sarkmış, yüksek ayakkabılı, vücuduna yapışmış elbisesi ile sokaklarda kadımvârî hareketlerle yürüyen delikanlı mı "erdemli insan?"

Sigara ve alkol tiryakisi, delikanlı elbiseleri giyinmiş, hippî toplan-
tılarında dolaşan şu genç kızlar mı "erdemli insan?"

Yollarda, ormanlarda, eğlence yerlerinde, kulüp ve meyhanelerde
veya herhangi bir yerde ahlâk ve örf tanımayan şu kalabalıklar mı
"şerefli ve saygın insanoğulları?"

Bütün süsleri ile vücutlarını kudurmuş, aç gözlere atan şu çıplak
kadınlar mı "insan vasıflı âdemoğulları?"

Ne kadınlarının, kızlarının; ne kardeşlerinin; ne de başkalarının ır-
zını önemsemeyen, ırz kavramını akıllarından geçirmeyen şu erkekler-
de "insan" yaratılışından ne kalmıştır acaba?

Ve değişik tipler, hayvanlaşmış, belki de daha da aşağı olmuş tipler,
"insan" sayılırlar mı?

Fesat, ahlâk sınırını çoktan aştı. Hatta, yaratılış bile değişti. Artık o
bir insan yaratılışı değil.

*"Yüzükoyun sürünen mi, yoksa doğru yolda düpedüz yürüyen mi
daha doğru yoldadır?"* (Mülk, 22)

İnkâr Karşısında Müslümanın Durumu

Avrupalının hayatını etkileyip, reddin yayılmasına sebep olan bazı
olaylardan söz etmiştik. Bizim bu sözümüzden, bu olaylar sebebiyle
küfür için bir özür vardır anlamı çıkmamalı. Allah'ı reddetmenin hiç
bir özü yoktur. Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

*"Özürlerini sayıp dökse de, insanoğlu artık kendi kendinin şahidi-
dir."* (Kıyamet, 15)

Allah Avrupalılar'a da diğer insanlara verdiği gibi düşünecekleri
akıl verdi, gerçeği açıklayarak elçiler gönderdi:

*"Peygamberlerden sonra, insanların Allah'a karşı bir hüccetleri olma-
ması için, gönderilen müjdecî ve uyarıcı peygamberlerden bir kısmını
daha önce sana anlatmış, bir kısmını da anlatmamıştır."* (Nisa, 165)

Eğer insanlar, Allah'ın onlara verdiği akıllarını kullanmaz, peygamberlerini dinlemez veya sözlerini bozarlarsa bütün bunlardan yarın kıyamet gününde Allah'ın huzurunda kendileri sorumlu olur ve onları "biz bunu bilmiyorduk" diye bir özür kurtaramaz:

"Rabbin insanoğlunun onların sırtlarından zürriyetlerini çıkarıp: 'Ben sizin rabbiniz değil miyim?' demiş ve buna kendilerini şahid tutmuştu. Onlar da; 'Evet şahidiz.' demişlerdi. Bu, kıyamet günü, 'Bizim bundan haberimiz yoktu.' dersiniz diyledir." (A'raf, 172)

Biz sadece, Avrupalıları kuşatan ve sonucunda inkârın yayıldığı sebepler bunlardır, diyoruz.

Peki, müslümanın redde karşı tutumu ne olmalıdır?

Onun tutumu pek açıktır doğrusu. Müslüman inkârı, kökünden reddedip asla kabul etmez. Onun ne dininde ne de tarihinde Avrupa insanında meydana gelen değişikliği destekleyecek bir ipucu yoktur. Allah, onun dinini yok olmaya veya bozulmaya karşı korumaya söz vermiştir. Kur'ân-ı Kerim için Allah şöyle diyor:

"Kitabı Biz indirdik, onun koruyucusu da elbet Biziz." (Hicr, 9)

Sünnet için de Allah, keskin zekâlı râvîler, titiz âlimler bahşetti ve onlar da nakilleri inceden inceye inceliyerek, sonradan sokulanları çıkardılar ve gerçek olanlarını ortaya koydular.

Böylece, müslümanın akidesinde diğer Kitap Ehli'nde olduğu gibi, bir bozulma olmadı. Din Allah'tan indiği gibi inanç ve yaşayış olarak kaldı; hristiyanlarda olduğu gibi hayatla ilgisi olmayan bir akide ayrımı olmadı. Ve İslâm yeryüzü gerçeğinde asırlar boyu eksiksiz devam edip, kul-Rab, hakim-mahkum ilişkilerini, insanların birbirleri ile ilgilerini dinin herhangi bir kısmını ayırmadan düzenledi.

Son yüzyılda müslümanların çoğunluğunun İslâm gerçeğinden sapıp, şirke düşmüş olmaları sonucu değiştirmez. Son iki yüzyıl müslümanlarının bu tavrı, on iki yüzyıl boyunca akide ve hüküm ayrımı

yapmadan, hristiyanlarda olduğu gibi dinde uygulama hatasına düşmeyen müslümanların varlığını kaldırmaz.

Hem müslümanların Avrupa'da olduğu gibi dini, tahrif eden bir "kiliseleri" yoktur. Dinin sırlarını saklayıp insanların akılları ve ruhları üzerinde tezgâhlar kuran "din adamları" kadrosu da yoktur. Ancak, dinin asıl kaynaklarından hüküm çıkaran âlimler ve fakihleri vardır. Bu da Allah'ın emri gereğidir:

"İnananlar toptan savaşa çıkmamalıdır. Her topluluktan bir taife-nin dini iyi öğrenmek ve milletlerini geri döndüklerinde uyarmak üzere geri kalmaları gerekli olmaz mı? Ki böylece belki yanlış hareketlerden çekinirler." (Tevbe, 122)

Bu âlim ve fakihler doğru ve yanlışları olabilen müctehitlerdir. Hiç birisinin, papazlarda olduğu gibi kutsallığı yoktur. Hristiyanlıkta-ki gibi Allah'ın emri dışında helâl ve haramlar belirleyemezler. İnsanlar onlara ilim ve faziletlerinden dolayı saygı gösterirler Kitap Ehli'nin âlimlerine, ruhbanlarına yaptığı gibi onları Allah'tan başka Rabler edinmezler.

"Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını rableri olarak kabul ettiler." (Tevbe, 31)

İslâm, din dünya ayrılığını da kabul etmez. İslâm yaratılış dinidir. Yaratılıştaki da, din ilim, din hayat ayrımı diye bir şey yoktur.

İnsanın yapısında Allah'ın onun yaratılışına koyduğu yaratıcısına yönelme ve ibadet etme, ilim öğrenip onunla yeryüzünü imar etme özellikleri vardır:

"Ve Âdem'e bütün isimleri öğretti." (Bakara, 31)

"Sizi yeryüzünde yaratıp orayı imar etmenizi dileyen O'dur" (Hûd, 61)

"Göklerde olanları, yerde olanları, hepsini sizin, buyruğunuz altına vermiştir." (Casiye, 13)

Bozulmamış bir yaratılışta bu iki özellik arasında bir çelişki olmaz. Bir yandan imana koşarken bir yandan da bilgi peşinde koşar. Zaten ikisinin yönü de aynıdır.

Fakat çağdaş Avrupa cahiliyesi iman ile ilmi ayırıp, aralarına yapay bir kavga soktu. Bilgi ve kültürü arttıkça Allah'tan uzaklaşan bir gurur çıkardılar ortaya. Allah tarihteki cahiliyeler için şöyle diyor:

"Peygamberleri onlara belgelerle gelince, kendilerinde olan bilgi-den gururlandılar." (Mü'min, 83)

Her ne kadar çağdaş cahiliye böyle yapıyorsa da İslâm, bu ayrılığı kabul etmiyor. Allah'ın Kitabı insanı, öğrenmeye, Allah'ın yarattıklarını düşünmeye, kâinatın işleyişinden yararlanmaya özendiren emirlerle doludur.

Rasûlullah'a (s.a.) ilk defa eğitimi için geniş bir yönlendirmeyi içeren "oku" emrinin gelmiş olması bu konuda yeterlidir aslında. Sonra da Allah, elçisine bilgisini artırmayı istemesini emrediyor: *"De ki: 'Rabbim! İlmimi artır.'"*

Müslümanlara da şöyle diyor:

"Göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelmesinde, insanlara yararlı şeylerle denizde süzülen gemilerde, Allah'ın gökten indirip yeri ölümünden sonra dirilttiği suda, her türlü canlıyı orada yaymasında, rüzgârları ve yerle gök arasında emre amade duran bulutları döndürmesinde, düşünen kimseler için deliller vardır." (Bakara, 164)

"Gece ve gündüzü varlığımıza bir delil kıldık. Bir delil olan geceyi kaldırıp yine bir delil olan gündüzü Rabbinizin bol nimetini aramanız, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için aydınlık kıldık. Her şeyi uzun uzadıya açıkladık." (İsrâ, 12)

Rasûlullah (s.a.) diyor ki:

"İlim öğrenmek farzdır." (İbn Mâce) İslâm tarihinde dinle ilim arasındaki böyle yapay bir sürtüşme görülmemiştir; tersine ilmî hareketler inancın himayesinde başlamış ve gelişmiştir. Yine İslâm tarihinde, insanın ilimle gurura kapılarak elde ettiği kolay birşeyden dolayı Allah'tan uzaklaştığı görülmemiştir. Müslüman için bunun tersi doğrudur. İlim bir Allah vergisidir. İlk önce Âdem'e (a.s.) de O öğretti:

"Ve Âdem'e bütün isimleri öğretti." (Bakara, 31)

Sonra da nesline öğretti:

"Rahman olan Allah Kur'ân'ı öğretti, insanı yarattı, ona konuşmayı öğretti." (Rahman, 14)

Onun için müslüman ilmen ne kadar ilerlerse Allah'a o kadar daha yakın olur, verdiği karşılık şükürü artar:

"Allah'ın kulları arasında O'ndan korkan, ancak âlimlerdir." (Fatır, 28)

İslâm'da din-hayat ayrılığı da yoktur. İslâm'da ruhbanlık da yoktur:

"Dikkat edin, ben sizin Allah'tan en çok korkanınızım, ama oruç tutuyor ve iftar ediyorum, gece kalkıp namaz kılıyor ve uyuyorum, kadınlarla evleniyorum. Kim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir." (Müslim)

Avrupa cahiliyesi insanın günlük hayatındaki çeşitli bölümleri birbirinden ayırmakla, rızkı bollaşıp rahatı genişledikçe, yeni yeni şeyler uydurmakla Allah'ın Hûd kavmi için yaptığı niteliği haketmiş oldular:

"Siz her yüksek yere koca bir bina kurup, boş şeyle mi uğraşırsınız? Temelli kalacağınızı umarak, sağlam yapılar mı edirsiniz? Yakaladığınızı zorbaca mı yakalarsınız? Artık Allah'tan sakının ve bana itaat edin. Bildiğiniz şeyleri size verenden sakının; davarları, oğulları, bahçeleri ve akarsuları size O vermiştir. 'Doğrusu hakkınızda büyük gümün azabından korkuyorum.' dedi. 'İster öğüt ver. ister öğüt veren-

lerden olma, bizce birdir. Bu durumumuz öncekilerin geleneğidir. Biz azaba uğratılacak da değiliz. ' dediler." (Şuara, 128-138)

Avrupa cahiliyesi böyle bir ayrılığı kabul etse de yaratılış dini olan İslâm bunu kabul etmiyor. Allah insanlara şöyle buyuruyor:

"Yiyin için; israf etmeyin" (A'râf, 31)

"De ki: Allah'ın kulları için yarattığı ziynet ve temiz rızıkları haram kılan kimdir? Bunlar, dünya hayatında inananlarındır, kıyamet gününde de yalnız onlar içindir." (A'raf, 32)

"Sizi yeryüzünde yaratıp orayı imar etmenizi dileyen O'dur." (Hûd, 61)

"Allah'ın sana verdiği şeylerden, ahiret yurdunu da gözet, dünyadaki payını da unutma." (Kasas, 77)

"Yeryüzünü size boyun eğdiren O'dur; öyleyse yerin sırtlarında dolaşın, Allah'ın verdiği rızıktan yiyin." (Mülk, 15)

Bunun içindir ki; İslâmî medeniyet, akidenin himayesinde, her hangi bir sürtüşme olmadan kuruldu. Öyle bir hareket ki, dünyayı bayındır bir hale getiriyor, ufuklarını açıp, cehaleti kaldırıyor, tarımıyla, sanatıyla, ticaretiyle her türlü imkanından faydalaniyor.. Ve hepsini Allah'a ibadet için yapıyor. İslâmî akidenin yayılması ile yeryüzünde Rabbanî bir nur, Allah'ın emirlerinin uygulanması ile de Rabbanî bir adalet yayılıyor.

Bu dinin tarihinde ve kaynaklarında Avrupa'dakine benzer sonuç inkâra, Allah'ın yolundan uzaklaşmaya varan bir tek olay yoktur. Çünkü İslâm en başta insan kalbinin Allah'a bağlanması, her iş ve düşünce ile bu bağın kuvvetlenmesinden işe başlıyor.

"De ki: Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiç bir ortağı yoktur." (En'âm, 162-163)

Bu canlı bağla insan kalbi Allah'a bağlanır. Müslüman öğrenir, çalışır, Allah'ın erdeminden ister, dünyayı bayındır bir hale getiren, helâl

edilmiş makul nimetini alır ve bilir ki; bunları yaparken, yeryüzündeki hilafet görevini yerine getirmektedir:

"Rabbin meleklere dedi ki: Ben, yeryüzünde bir halife yaratacağım." (Bakara, 30)

İnsan yeryüzünde bulunuşunun tek sebebi olan yalnız Allah'a ibadeti yerine getirmiş oluyor:

"Ben insanları ve cinleri yalnız bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 56)

Bunun için hiçbir müslümanın reddetmeye yanaşabileceği düşünülemez.

Tersine insanlığı imana, Hakk'a çağıran önderler olması gereken "Müslümanların", dinlerinden ödün veriyor olmaları ağır bir yıkım olur. Bu din vasıtasıyla Allah onlara nimetini tamamlamıştı:

"Bugün size dininizi ve üzerinize olan nimetimi tamamladım, din olarak sizin için İslâmiyet'i beğendim." (Mâide, 3)

Nasıl, düştüğü cahiliyesindeki pisliklerinde Avrupa'yı taklit edip, oradaki yayılmış sapık fikirleri benimser, onlar gibi redde düşerek, ahlâkî çözülmeye razı olur ve ona çağırırlar?

Onları bu kör taklide iten kendi içlerindeki, batıya karşı hissettikleri komplekstir.

Müslüman, düşüncesinde bir arıza ya da yaratılışında bir bozukluk meydana gelmedikçe, bile bile ayağını boşluğa basmaz.

İkinci Bölüm MELEKLERE İMAN

Meleklerle iman akidenin bir bölümüdür. Bir müslümanın imanı Kur'ân-ı Kerim ve hadiste ismen zikredilen meleklerle Allah'ın onları görevlendirdiği vazifeleri ile, diğer meleklerle de topluca inanmadıkça tamam olmaz.

Meleklerle imanın gerekliliği ve akidenin bir bölümü oluşu Kur'ân-ı Kerim'de ve hadiste çokça geçer.

Kur'ân-ı Kerim'de geçen ayetlerden bazıları şunlardır:

"Yüzlerinizi doğudan yana ve batıdan yana çevirmeniz iyi olmak demek değildir. Lâkin iyi olan, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba, peygamberlere inanan O'nun sevgisiyle yakınlarına, yetimlere, düşkünlere, yolculara, yoksullara ve köleler uğrunda mal veren, namaz kılan, zekat veren ve ahitleştiklerinde ahitlerine vefa gösterenler, zorda, darda ve savaş alanında sabredenlerdir. İşte onlar doğru olanlardır ve sakınanlar ancak onlardır." (Bakara, 177)

"Ey inananlar! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği Kitaba ve daha önce indirdiği kitaba inanmakta sebat gösterin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, şüphesiz derin bir sapıklığa sapmıştır." (Nisa, 136)

"De ki: Cebrail'e düşman olan kimse Allah'a düşmandır. Çünkü O, Kur'ân'ı Allah'ın izniyle, kendisinden öncekini tasdik ederek, yol gösterici ve inananlara müjdeci olarak senin kalbine indirmiştir."

"Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşman olan kimse inkâr etmiş olur. Allah şüphesiz inkâr edenlerin düşmanıdır." (Bakara, 97-98)

Ömer b. Hattâb'ın (r.a.) rivayet ettiği hadiste şöyle geçiyordu:

"Bana imanı anlat." dedi. Buyurdu ki:

"İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayır ve şerri ile kadere iman etmendir."

"Doğru diyorsun." dedi.

"...İşte bu Cebrail'dir. Dininizle ilgili işleri size öğretmek için geldi." (Müslim)

Meleklerle ve Allah tarafından görevlendirildikleri şeylere imanın en önemli nedenlerinden biri de şudur:

Kendisinden dinimizi öğrenip müslüman olduğumuz Hz. Muhammed'in (s.a.) kalbine vahyi, büyük meleklerden biri olan Cebrail (a.s.) indiriyordu. O halde müslümanın meleklerin varlığına, peygamberlere vahiy getirmek gibi belirli görevleri yerine getirebileceklerine inanması gerekir ki, böylece dinini öğrendiği kitabı Kur'ân-ı Kerim'e iman tam olsun.

Allah bize, meleklerin yaratılışı ve çeşitli şekillerde oluşunun Rabbanî kuvvetin mükemmelliklerinden olduğunu açıklıyor:

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler kılan Allah'a mahsustur. Yaratmada dilediğini artırır. Doğrusu Allah, herşeye Kâdir olandır." (Fâtır, 1)

Çeşitli şekilleriyle Rabbanî kuvvetin harikalarını öğrenmemiz bizi Allah bilgisinde ilerletir. Ululuğuna ve büyüklüğüne yaraşan bir şekil-

de O'nu yüceltir, tesbih ederiz. O'na hakkıyla kulluk eder, rızasını ve cennetini kazanırız.

Şüphesiz algıladığımız eşyalar âleminde Allah'ın olağanüstü gücüne işaret eden sözü açıklamak için O'nun büyüklüğünü kavramaya yeterli pekçok ayetler vardır. Bunun için Allah kitabında bize bunları hatırlatıyor:

"Kesin olarak inananlara, yeryüzünde ve kendi içinizde Allah'ın varlığına nice deliller vardır; görmez misiniz?" (Zariyat, 20-21)

Bizim, algılayabildiklerimiz dışında Allah'ın yarattıkları olduğunu bilmemiz şüphesiz imanımızı kuvvetlendirecektir. Bize görünmeyen, yine Allah'ın yarattığı başka âlemler de vardır. Bizim için elde etmekten öte, insan gücüyle düşünemeyeceğimiz pekçok tuhafliklar var bu âlemlerde.

Biz bu varlıkların kanatlı olduğunu bildikten sonra görev ve gayelerini de önceden öğrendiğimize göre algıladığımız âlemdeki diğer kanatlı varlıklardan çok farklı olduklarını görürüz.

İnsan için uçmak, eski asırlardan beri tatlı bir hayaldir. Ama uçak ve füze gibi vasıtaları kullanmadan insan bu hayaline ulaşamadı. Şüphesiz insanın bu büyük kâinatın sürekli döndüğünü bilmesi vicdanını sarsıyor, aciz bakışları arasında bu varlığı yaratanın olağanüstü gücünü gözlemliyor olmalıdır.

Bunun gibi meleklerle, ilgili kültürü geliştikçe onların kanat sayısı yönünden aynı olmadıklarını da öğrenir; ikili, üçlü, dörtlü... Dilediğini yaratan, herşeye Kâdir, yaratıcı Allah'a hayranlığı artar da artar...

Meleklerin nurdan yaratılmış olmaları da onun için inanılmayacak bir şey değildir. (Müslim'de Hz. Âişe'den şöyle naklediliyor: Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Melekler nurdan, cinler ateşten, Âdem de size tarrif edilen topraktan yaratıldı.") İnsanın, algıladığı nur, dosdoğru yayılan

bir ışıktır, irade ve akıl sahibi değildir. Üzerine çarptığı cismi herhangi bir iradesi, kastı olmadan aydınlatmaktan başka birşey yapamaz. Ama bu nurdan, hareket edip, konuşan, çeşitli şekillere girip¹ görevler ifa eden meleklerin bulunması, her ne kadar insanın kavrama çabaları olsa da algı ötesi bir olaydır.

Gerçekten Allah'ın bir avuç topraktan Âdem'i yaratması büyük bir mucize, aklın hayretle önünde donup kaldığı bir olaydır. Çünkü, bir avuç toprakla, düşünüp taşınan, irade sahibi, yeryüzünün bayındırlığına, Allah tarafından kendisine hazırlanan kâinattaki enerjiyi kullanma yeteneğine sahip insan arasındaki ilişki, pek uzaktır.

Fakat insanın gözünde bu olay nurdan bazı varlıkların yaratılmasından daha kolaydır. Toprak, hacimli bir madde; insan cismi de bir maddedir. Ama nur, bir madde değildir. O halde bu nur nasıl madde olabiliyor? Elbette ancak, yaratıcı, aklın ulaşabileceği gücün üstünde bir güç sahibi biri olursa mümkündür. Yaratıcıların en güzeli olan Allah ne yücedir.

İnsan Allah'ın yarattığı nimetlerden birşeyler anlayabilirse; kalbi bu yaratılmışlara karşı ısınır, kâinatın her tarafını onlarla dopdolu görür. Tabii ki insanın hissinde kâinatın ıssız, yalnız olmasıyla kendisiyle arasında değişiklik bulunan canlı varlıklar bulunması arasında büyük fark vardır. Yeryüzündeki bitki ve hayvanlar bile insan için bir dost, dünyadaki yalnızlığını gideren, düşünüp taşındığı, her biriyle karşılaşıkça yüzünün güldüğü varlıklardır.

Bu elle tutulan, sınırlı yeryüzünde böyle olursa şu büyük kâinat için –ki bir kısmını algılıyor, bir kısmını ise bilemiyoruz bile– daha önemlidir.

Hayvanların insan için dikkat çekici olduğunu söylemiştik. İnsan kendisiyle hayvan arasında oranlama yaparak vücut yapısı ve bazı dav-

1 Bazı hadislerde çeşitli şekillere girmiş meleklerden söz edilmektedir.

ranışlarda birçok benzerlikler bulsa da, akıl ve ruh yönünden büyük bir farkın olduğunu görür.

Aslında toprak olan varlıklar onun için yeryüzünde bir dost olursa, nuranî varlıklar da bu geniş kâinatta, ki o da ondan bir parçadır, daha önemli bir dost olur ve onlarla daha geniş ruhlu, madde ve his daire-sinden daha açık yapılı olur.

Melekler gece gündüz her şeye gücü yeten, sınırsız kudret sahibi olan Allah'ı tesbih etmekle meşguldürler:

"Gece gündüz bıkmadan tesbih ederler." (Enbiyâ, 20)

Buradan anlıyoruz ki en önemli görevleri, var oluş amaçları olan, Allah'ı tesbih ve övgüdür.

Ne güzel bir manzara!

İnsan gündüz veya gecenin bir kısmında Allah'ı tesbih etmeye çalışır fakat, biraz sonra yorulur ve devam edemez. Çünkü yemeye, içmeye, dinlenip uyumaya ihtiyacı olan bir vücut taşıyor. Dünya hayatının gereklerinden, el çekemeyen bir yapıya sahiptir. Allah rahmeti gereği insanı, meleklerde olduğu gibi gece gündüz tesbihle yükümlü kılmamış. İnsana, ihtiyaçları olan bir ceset, düşünen bir akıl verirken sorumlu olduğu ibadetini de meleklerinkinden daha değişik bir şekilde belirlemiştir... Evet, onda da tesbih var ama namaz ve diğer ibadetler arasında belirli bir miktar. Yine insanoğluna olan rahmeti gereği, Allah'a yönelik olması, hareketlerini O'nun indirdiğine uygun yapması şartıyla, vücudunun ve aklının bütün hareketlerini de ibadet saydı. Böylece insanın rızık peşinde dolaşması, yeryüzünü bayındır bir hale getirmesi, yiyip içmesi, evlenmesi, çoğalması, uyuması, kalkması herşeyi onda Allah'ın rızasını arar olduğu ve emirlerine uygun yaptığı sürece ibadet sayıldı. Aynı zamanda ibadet çeşitleriyle O'nun yarattıkları arasındaki denge de sağlanmış oluyor. Her biri Allah'ın kulları... Her biri O'na yöneliyor... Evet bu, Allah'ın insanoğluna bir rahmetidir. Ama insanı,

onu meleklerle bağlayan ruh yönüyle, yorulup bıkmadan gece gündüz tesbih etmelerinde bir denklik iddiasında bulunmaz. Böyle birşeyle yü-kümlü olmadığını, zaten güç de yetirilemeyeceğini bilir. Fakat önünde böyle parlak bir örneğin bulunması fazla ibadete, salih amellere Allah'a yaklaşılmaya özendirme olur. Çabası arttıkça ruhî temizliği de artar, temiz, meleklerle biraz daha yakın olur.

İnsan, meleklerin kendisine yakın olduğunu, bazılarının onunla beraber yürüdüğünü, Allah'a ihlas ve içtenlikle her yönelişinde huzur ve güvenle ona geldiklerini bilirse, iç huzuru daha da artar ve rahat olur:

"'Rabbimiz Allah'tır.' deyip sonra da doğrulukta devam edenlere, onlara, melekler ölümleri ânında: 'Korkmayınız, üzülmeyiniz, size söz verilen cennetle sevinin.' diyerek inerler." (Fussilet, 30)

Bedir'de müslümanlar melekleri gözleriyle gördüler. Onlarla beraber savaşıp kâfirleri bozguna uğratıyorlardı:

"Rabbin meleklerle, 'Ben sizinleyim, inananları destekleyin' diye vahyetti. 'Ben inkar edenlerin kalplerine korku salacağım, artık onların boyunlarını vurun, parmaklarını doğrayın.' dedi." (Enfâl, 12)

"Andolsun ki siz düşkün bir durumda iken Bedir'de Allah size kesin bir zafer verdi: Allah'tan sakının ki, şükretmiş olasınız."

"İnananlara: 'Rabbinizin size gönderilmiş üç bin meleklerle yardım etmesi size yetmeyecek mi?' diyordun. Evet sabrederseniz, sakınırsanız ve onlar da hemen üzerinize gelirlerse Rabbiniz size, nişanlı beş bin meleklerle imdat edecektir."

"Allah bunu, sırf size zaferin müjdesi olsun, kalpleriniz yatışsın diye yapmıştır." (Al-i İmran, 123-126)

Mümin olanların meleklerle desteklenmesi sadece Bedir ehline ait değildir. Allah bize, "Rabbimiz Allah'tır deyip doğru olanlar"a da her ne kadar gözleriyle görmüyorlarsa da melekleri indirdiğini haber veri-

yor, indiklerinin belirtisi de huzur ve kalp rahatlıklarıdır. Çünkü melekler, "Korkmayın, üzülmeyin" diye iniyorlar. Kalpteki huzur ve sevinci artıran müjdeleri; "Size vaadedilen cennetle sevinin" de ayrı bir belirti.

Kur'ân-ı Kerim, meleklerin Rıdvan beyatında da müminlere indiginden sözediyor:

"İnananların imanlarını kat kat artırmaları için, kalplerine güven indiren O'dur. Göklerde ve yerdeki ordular Allah'ındır, Allah bilendir, Hakim olandır." (Feth, 4)

Destekleme için meleklerin inmesi yalnız Bedir'in kahramanlarına ait değildir. Yalnız onlara Allah ruhlarındaki saflık ve Allah'a yönelmelerindeki ihlasın üstünlüğü sebebiyle gözleriyle melekleri görmeyi nasip etti. Mümin iştahla Allah'a yönelebildiği her an meleklerle hissedip görmese de ruhî ilişki halindedir. Bu mutluluktan daha güzel, bu yücelikten daha üstün bir yücelik olur mu?

Bir de bu nuranî varlıkların insana yakın olması, ondan kötülükleri gidermesi, kalbine huzur ve rahatlık vermesi, Allah'tan başka yardımcının bulunmadığı anlarda, onunla beraber olması gerekir. Bu da Allah'tan gelen rahmeti taşıyacak meleklerin gelmesini kolaylaştıracak bir özellik olan, kalbin ihlasla Allah'a çevrilmiş, samimiyyetle O'nu arzuluyor, O'nun kabul edeceği güzel işlere dayanıyor olmasıyla mümkündür.

Namazda okuduğu Fatiha'ya meleklerin "Âmin" dediğini bilen bir müminin şuuru nasıldır acaba? Melekler tarafından gelen bu nuranî ortaklığın daha iyi olması için namazını Rabbi'nin huzurunda olduğunun şuurunda olarak kılmaya gayret etmez mi?

Allah'a yaklaşmak için yaptığı her harekette, her iyi işte ve her söylediği iyi sözde meleklerin bunu Allah'a yükselterek her şeyden haberdar olduğu halde falan kulun sana yaklaşacak bir fiil yaptı, falan kulun

seni zikredip övüyor, falan kulun sana hamd ve şükrediyor, falan kulun bir iyilik yaptı, falan kulunu şeytan bir kötülüğe davet etti de yapmadı diye haber verdiklerini bilirse davranışları nasıl olur? Bunları bildikten sonra, meleklerin onun için çokça iyi şeyler haber vermelerini istemez, iyi fiillerini çoğaltmaz mı?

Meleklerin Görevleri

Bu varlıklarla ilgili bilgimizin tamam olması için topluca Allah tarafından ne gibi şeylerle görevlendirildiklerini bilmemiz lazım.

Meleklerin bütün görevleri Hakk'a bağlıdır, onların Hakk'ın dışında bir görevleri yoktur. İnsan ve cin dünyasında olduğu gibi bir an da olsa gece ve gündüz Hakk'tan kaymak yoktur. İnsan ve cinden Allah korusun, red ve küfre varan isyan ve ayak kaymaları oluyor. Melekler ise, zaten Hakk için yaşıyorlar, Hakk ile bağlantısı olmayan bir işi yapamazlar.

1. İlk görevleri bıkip usanmadan, gaflete düşmeden gece gündüz Allah'ı tesbih edip O'na sürekli boyun eğmektir. Halis ibadet, Allah'ın yarattıkları üzerindeki hakkı olduğuna göre Halis ibadetin gereği olan tevhit, gökler ve yerin üstlendiği bir görevdir. Kur'ân-ı Kerim onlardan şöyle bahsediyor:

"Göklerde ve yerde ne varsa, O'nundur. Katında olanlar O'na kul-luk etmekten çekinmezler ve usanmazlar."

"Gece gündüz, bıkmadan tesbih ederler." (Enbiya, 19-20)

"Rabbinin katında bulunanlar hiç usanmadan, O'nu gece gündüz tesbih ederler." (Fussilet, 38)

"Rahman çocuk edindi dediler. Hâşâ; hayır, melekler şerefli kılınmış kullardır."

"Allah'tan önce söz söyleyemezler; ancak O'nun emri üzerine iş iş-lerler."

"Allah, onların yaptıklarını ve yapmakta olduklarını bilir. Onlar Allah'ın hoşnut olduğu kimseden başkasına şefa'at edemezler. O'nun korkusundan titrerler." (Enbiya, 26-28)

"Onlara emrettiğinde Allah'a isyan etmezler. Ne emrolunuyorlarsa onu yaparlar." (Tahrim, 6)

2. Bir diğer görevleri de peygamberlere vahiy getirmektir. Bununla da Allah Cebrail'i (a.s.) görevlendirmiş ve Kur'ân-ı Kerim'de O'nu "ruh el-emin" diye nitelemiştir. Vahiy Allah'ın, peygamberleri aracılığı ile insanlara uymaları için indirilmiş sözlerdir:

"Şüphesiz Kur'ân âlemlerin rabbinin indirmesidir." "Ey Muhammed! Apaçık Arap diliyle, uyarılardan olman için onu Cebrail senin kalbine indirmiştir." (Şuara, 192-195)

"O, kendiliğinden konuşmamaktadır. O'nun konuşması ancak, bildirilen bir vahy ile olur. O'na çetin kuvvetlere sahip ve güçlü olan Cebrail öğretmiştir; en yüksek ufukta iken doğruluvermiş, sonra yaklaşmış ve inmiştir. Araları iki yay aralığı kadar belki de daha yakın oldu. Allah o anda, kuluna vahyedeceğini vahyetti." (Necm, 3-10)

"Bu Kur'ân arşın sahibi katında değerli, güçlü, sözü dinlenen ve güvenilen, şerefli bir elçinin getirdiği sözdür." (Tekvir, 19-21)

3. Tesbih ve ibadetin yanında bir görevleri de müminler için af dilemektir. Bu hak olan af dilemedir. Kendi yanlarından değil, O'nun izni ile yalnız mümin için af dilerler:

"Arşı yüklenen ve çevresinde bulunanlar, Rablerini överek tesbih ederler; O'na inanırlar. Müminler için: 'Rabbimiz! İlmin ve rahmetin herşeyi içine almıştır. Tevbe edip senin yoluna uyanları bağışla; onları cehennemden azabından koru.' diye bağışlanma dilerler."

"Rabbimiz! Müminleri ve babalarından, eşlerinden, soylarından iyi olanları, kendilerine söz verdiğin Adn cennetlerine koy; şüphesiz güçlü olan, Hakim olan ancak Sensin."

"Onları kötülüklerden koru! O gün kötülüklerden kimi korursan ona şüphesiz rahmet etmiş olursun. Bu en büyük kurtuluş ve saadettir." (Mü'min, 7-9)

4. Görevlerinden biri de insanların yaptıkları işleri kaydedip korumaktır:

"Sağında ve solunda, onunla oturan iki alıcı melek, yanında hazır birer gözcü olarak söylediği her sözü zaptederler." (Kâf, 17-18)

"Oysa, yaptıklarınızı bilen, değerli yazıcılar sizi gözetlemektedir." (İnfitar, 10-12)

Yeryüzündeki ilk insandan, kıyamet gününe kadarki bütün insanlar için biri sağında yaptığı iyilikleri; öbürü de solunda yaptığı kötülükleri yazan iki melek vardır. Bu yazılar dirilme gününe kadar saklanır ve insan, ona göre Rabbi önünde hesaba çekilir. Eğer müminse, Allah dilerse hatalarını bağışlar, dilerse eziyet eder, eğer kâfirse varacağı yer sonsuz cehennemdir.

5. Allah'ın belirlediği süre bitince ruhları almak da meleklerin görevlerindendir:

"De ki: 'Size vekil kılınan ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz.'" (Secde, 11)

"Hiç bir kimse Allah'ın izni olmadan ölmez; o belli bir vakte bağlanmıştır." (Al-i İmran, 145)

"O kulların üstünde yegane Hakim'dir, size koruyucular gönderir. Artık birinize ölüm gelince elçilerimiz bir eksiklik yapmaksızın onun canını alırlar." (En'âm, 61)

6. Evrende yaşamanın son bulması, kıyamet, dirilme haktır. Meleklerin görevlerinden biri de Allah'ın emriyle iki kere sur'a üflemektir. Birincide Allah'ın dilediği dışında göklerde ve yerde canlı kalan her-

şey ölür. İkincide de, aralarında hak ile hüküm vermek için ölümler diriltilir:

"Sur'a üflenince, Allah'ın dilediği bir yana, göklerde olanlar, yerde olanlar hepsi düşüp ölür, sonra Sur'a bir daha üflenince hemen ayağa kalkıp bakışır dururlar."

"Yeryüzü Rabbi'nin nuruyla aydınlanır, kitap açılır, peygamberler ve şahitler getirilir ve onlara haksızlık yapılmadan, aralarında adaletle hüküm verilir."

"Her kişiye, işlediği ödenir. Esasen Allah onların yaptıklarını en iyi bilendir." (Zümer, 68-70)

7. Diğer bir görevleri de, Allah'ın rızasını kazanan müminleri cennette ağırlamak, kâfirlere de cehennemde, eziyet etmektir. İkisi de hak'tır. Allah peygamberlerinin ağzından gökleri ve yeri hakla yarattığını haber veriyor. Bu hak gereği dünya hayatı işin sonu değil, çünkü iyilik ve kötülüklerin bedeli burada tam verilmiyor, ancak, tekrar dirildikten sonra ahiret gününde tamamlanacak. İyilerin cennete kötülerin de cehenneme girmesi ile hak yerini bulmuş olacak. Meleklerin cennette müminleri ağırlamaları, cehennemde de kâfirlere eziyet etmeleri, göklerin ve yerin yaratılış nedeni olan bu hakkın tamam olmasıdır.

"İyilik yaparak kötülüğü ortadan kaldıranlar; işte onlara bu dünyanın iyi sonucu, girecekleri Adn cennetleri vardır; babalarının, eşlerinin, çocuklarının iyi olanları da oraya girerler. Melekler her kapıdan yanlarına girip: 'Sabretmenize karşılık size selâm olsun; burası dünyanın ne güzel bir sonucudur.' derler." (Ra'd, 23-24)

"Rablerine karşı gelmekten sakınanlar, bölük bölük cennete götürülürler. Oraya varıp da kapıları açıldığında, bekçileri onlara: 'Selam size, hoş geldiniz! Temelli olarak buraya girin,' derler." (Zümer, 73)

"Ateşte olanlar, cehennemin bekçilerine: 'Rabbimize yalvarın da hiç değilse bir gün azabımızı hafifletsin.' derler."

"Bekçiler: 'Size, belgelerle peygamberiniz gelmemiş miydi?' derler. Onlar da: 'Evet, gelmişti.' derler. Bekçiler: 'O halde kendiniz yalvarın.' derler. İnkarcıların yalvarışı şüphesiz boşunadır." (Mü'min, 49-50)

"Doğrusu suçlular, temelli kalacakları cehennemin azabı içindedirler."

"Azaba hiç ara verilmez, onlar orada tamamen umutsuzdurlar."

"Biz onlara zulmetmedik, ama onlar zalim kimselerdi."

"Cehennemde şöyle seslenirler: 'Ey nöbetçi! Rabbin hiç değilse canımızı alsın. 'Nöbetçi: 'Siz böyle kalacaksınız.' der." (Zuhruf, 74-77)

"Ey inananlar! Kendinizi ve çocuklarınızı cehennem ateşinden koruyun; onun yakıtı insanlar ve taşlardır; görevlileri Allah'ın kendilerine verdiği emirlere baş kaldırmayan, kendilerine buyrulana yerine getiren pek haşin meleklerdir." (Tahrim, 6)

8. Görevlerinden biri de Kur'ân-ı Kerim'de genişçe açıklanmayan Allah'ın bazı emirleridir:

"Sıra sıra duran ve önlerindeki sürdürdükçe süren ve Allah'ı andıkça anan meleklerle andolsun." (Sâffât, 13)

"Esip savuran rüzgarlara, yağmur yüklü bulutlara, kolayca süzülen gemilere ve işleri yöneten meleklerle andolsun." (Zariyat, 14)

"(Allah'ın kanunu uyarınca) birbiri ardından gönderilenlere ve görevlerine koştukça koşanlara, Allah'ın buyruklarını yaydıkça yayanlara ve hak ile batılın arasını ayırdıkça ayıranlara, kötülüğü önlemek veya uyarmak için vahiy getiren meleklerle andolsun." (Mürselât, 16)

"Canları boğarcasına şiddetle çekip alanlara andolsun. Canları kolaylıkla alanlara and olsun. Yüzüp yüzüp gidenlere and olsun. Yarıştıkça yarışan ve işleri yöneten meleklerle and olsun." (Naziât, 15)

Meleklerle İmanın İnsan Hayatındaki Yeri

Meleklerle imanın insan hayatındaki önemini daha önce anlatmış ve demiştik ki:

a. İnsanın nurdan iki, üç, dört kanatlı melekler yaratan olağanüstü Rabbanî gücün büyüklüğü önündeki şuuru artar.

b. İnsanın vahye olan imanı kuvvetlenir. Çünkü vahyi nebi ve rasûl-lere melekler getiriyor.

c. Allah'a ibadetten yorulmayan melekleri öğrenen insan Allah'a ulaşmak için iyi işlere ilgi gösterir.

d. Nûranî ruhlarla dolu olduğunu bildiği çevresindeki bu karşı bakışı yumuşar. Müminlere huzur ve rahatlık indirirler.

(Meleklerin Görevleri kısmından da şu neticeleri çıkarırız)

e. Fiillerini kaydeden iki meleğin varlığını öğrendikten sonra, kötü işlerden uzaklaşıp, iyi işler yapmaya çaba harcar.

f. Ömrü bitince ruhunu alacakmeleği hatırlayınca da bu hayatın geçici olduğunu, onun için ahiretin terkedilemeyeceğini, Allah'ın helâl ettiği iyi şeylerin yeterli olacağını düşünür.

g. Müminleri cennette ağırlayan, kâfirlere de cehennemde eziyet eden melekleri hatırlayarak ahiretteki hesap için çalışır ve Allah'ın cennet ve rızasını lütfedip, cehennemden koruduğu kimselerden olmaya çabalar.

Üçüncü Bölüm

KİTAPLARA İMAN

Kur'ân-ı Kerim'de haber verilen Allah tarafından indirilen kitaplar tarih sıralaması ile şöyle: İbrahim'in sahifeleri, Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'ân-ı Kerim.

İbrahim'in sahifeleri ile ilgili şu ayetler var: *"Arınmış olan, Rabbinin adını anıp namaz kılan, saadete erişecektir. Ama sizler dünya hayatını tercih ediyorsunuz. Oysa ahiret daha iyi ve daha bakidir. Doğrusu bu hükümler ilk sahifelerde, İbrahim ve Musa'nın sahifelerinde de vardır."* (A'la, 14-19)

"Yoksa Musa'nın ve sözünü yerine getiren İbrahim'in kitaplarında olanlar kendisine bildirilmedi mi? Hiçbir günahkâr başkasının günah yükünü yüklenmez, insan ancak çalıştığına erişir. Onun çalışması şüphesiz görülecektir. Sonra ona karşılığı eksiksiz verilecektir. Doğrusu son varış Rabbinedir." (Necm, 36-42)

Tevrat ise Kur'ân-ı Kerim'in değişik yerlerinde zikrediliyor:

"Doğrusu Biz yol gösterici ve nurlandırıcı olarak Tevrat'ı indirdik. Kendisini Allah'a teslim etmiş peygamberler, yahudi olanlara onunla ve Rabb'e kul olanlar, bilginler de Allah'ın kitabından elde mahfuz kalanla hükmederlerdi. Tevrat'a şahiddiler." (Maide, 44)

Bazen de Tevrat'a "Furkan" ismiyle işaret edilir:

"Doğru yola gidesiniz diye Musa'ya hakkı batıldan ayıran kitabı (Furkan) vermiştik." (Bakara, 53)

Tevrat ve Zebur'u beraber zikreden Enbiya Suresi 105. ayette olduğu gibi bazen de "Zikr" ismiyle işaret edilir:

"Andolsun ki, Tevrat'tan sonra Zebur'da da yeryüzüne ancak iyi kullarımın mirasçı olduğunu yazmıştık." (Enbiya, 105)

Zebur'dan da şöyle sözediliyor:

"Davud'a da Zebur'u verdik." (Nisa, 163)

"Göklerde ve yerde olan kimseleri Rabbin daha iyi bilir. And olsun ki peygamberleri birbirinden üstün kılmış ve Davud'a Zebur'u vermişizdir." (İsra, 55)

Kur'ân-ı Kerim'de İncil birden çok yerde geçer:

"Onların izi üzerine arkalarından Meryem oğlu İsa'yı ondan önce gelmiş bulunan Tevrat'ı doğrulayarak gönderdik. Ona yol gösterici, aydınlatıcı olan ve önünde bulunan Tevrat'ı doğrulayan İncil'i sakınanlara öğüt ve yol gösterici olarak verdik." (Maide, 46)

"Onların izleri üzerinden peygamberlerimizi ardarda gönderdik; Meryem oğlu İsa'yı da artlarından gönderdik ve ona İncil'i verdik." (Hadid, 27)

Al-i İmran Suresi'nin ilk ayetlerinde de Tevrat ve İncil beraber anılıyor:

"Allah, O'ndan başka ilâh olmayan diri, her an yarattıklarını gözetip durandır. Kendisinden önceki kitapları tasdik eden Hak kitabı sana indirdi. Önceden insanlara yol gösterici olarak Tevrat ve İncil'i de indirmişti." (Al-i İmran, 2-4)

Kur'ân-ı Kerim'e gelince O, pekçok yerde Kur'ân, Furkan, Kitap, Zikir gibi isimlerle anılıyor:

"Kâf, şanlı Kur'ân'a andolsun ki" (Kâf, 1)

"Biz O'nu anlayasınız diye Arapça bir Kur'ân olarak indirdik." (Yusuf, 2)

"Hamd Allah'a mahsustur ki; kulu Muhammed'e eğri bir taraf bırakmadığı dosdoğru Kitab'ı indirmiştir." (Kehf, 1)

"Dünyaları uyarmak üzere kulu Muhammed'e hakkı batıldan ayırt eden Kur'ân'ı indiren Allah yücelerin yücesidir." (Furkan, 1)

"Kur'ân'ı dinlediklerinde nerdeyse seni gözleriyle yıkap devireceklerdi. 'O delidir.' diyorlardı. Oysa Kur'ân âlemler için bir öğütten başka birşey değildir." (Kalem, 51-52)

Rabbanî emir nasıl meleklerin hepsine imanı emretmiş idiyse aynı şekilde, semavî kitapların hepsine de imanı emrediyor. Bu da imanın bir bölümüdür, bu olmadan kişinin imanı tamam olmaz.

Önceki kitapların bozulmuş olup, Allah'ın indirdiği gibi olmadıkları, Kur'ân-ı Kerim'in öncekilerin hepsinin hükmünü kaldırdığı, Allah'ın O'nu her türlü bozulma ve yanlıştan korumayı üstlendiği de haber verilmiştir.

Semavi Kitaplara İmanın Lüzumu

Kur'ân-ı Kerim'de semavî kitaplara iman bazen emir kipiyle bazen de, müminlerin sıfatı olarak, üçüncü olarak da indirilen kitaplara inanmamak ya da bir kısmına inanıp, diğerini reddetmekle küfre girilmiş olduğu haber verilmekle anlatılır. Emir kipine örnek:

"Allah'a, bize gönderilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına gönderilene, Musa ve İsa'ya verilene, Rableri tarafından peygamberlere verilene, onları birbirinden ayırt etmeyerek inandık, biz O'na teslim olanlarız, deyin." (Bakara, 136)

Al-i İmran Suresi'nde de bir benzeri var:

"Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a Yakub'a ve torunlarına indirilene, Rableri tarafından Musa, İsa peygamberlere verilene inandık, onları birbirinden ayırt etmeyiz. Biz O'na teslim olanlarız de." (Al-i İmran, 84)

Bazen de emir özet halde gelir:

"Ey inananlar! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği Kitab'a ve daha önce indirmiş bulunduğu Kitab'a inanmakta sebat gösterin." (Nisa, 136)

Müminlerin indirilmiş kitapların hepsine imanla nitelendiği ayetlerin örneği de şu:

"Onlar, sana indirilen Kitab'a da, senden önce indirilenlere de inanırlar..." (Bakara, 4)

"Peygamber ve inananlar, O'na Rabbinden indirilene inandı. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandı." (Bakara, 285)

Kitapların toplamına veya bir kısmına inanmayıp kâfir olanlarla ilgili ayetlerin örneği de şu:

"Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, şüphesiz derin bir sapıklığa sapmıştır." (Nisa, 136)

Bu ve benzeri ayetlerden anlaşılan -ister emir olsun isterse müminleri veya kâfirleri niteleyen- semavi kitapların hepsine iman gerekli bir iştir, kişinin imanı ancak bununla tamam olur.

Bu müminler için normal bir iştir. Allah'ı, O'ndan gelen vahyi doğruladığına göre, kitabında önceki nebi ve rasûllere kitaplar indirdiğini haber verince hemen inanır ve bu kitapların Allah tarafından gönderildiğini iyice kavrar. Zaten, bunun gerçek oluşunda şüphe etse veya bunu yalanlasa mümin sayılır mı? Nasıl mümin sayılsın ki, Allah'tan

gelen bir haberi yalanlıyor? Kitapların bir kısmına inandığını söyleyip diğerlerini reddetse yine mümin olur mu?

İmanın direklerinden biri de içtenlikle onaydır. İnsan, Allah'ın bildirdiklerinden bir harf reddetse nasıl mümin olur? Ben müminim Allah'ın indirdiklerinin bir kısmına inanıyorum! demesinin ne anlamı var? Kabul edilmeyen, sahibine geri verilmiş bir iddiadır o.

Semavî kitapların içerdiği hep aynıdır: Yalnız Allah'a ibadete çağrı. Semavî kitapların değişik olan yönü indirildikleri dillerdir:

"Kendilerine apaçık anlatabilsin diye, her peygamberi kendi milletin diliyle gönderdik." (İbrahim, 4)

Kitapların her biri ayrı ayrı toplumlara indiği için dilleri de değişiktir.

Semavî kitapların içerdikleri şerî konular da değişiktir:

"Her biriniz için bir yol ve bir yöntem kıldık. Eğer Allah dileseydi sizi bir tek ümmet yapardı fakat bu, verdikleriyle sizi denemesi içindir." (Maide, 48)

Kitapların işlediği asıl konu ise hep aynı, hiç değişmez:

"Senden önce gönderdiğimiz her peygambere: 'Benden başka ilâh yoktur; Bana kulluk edin' diye vahyetmişizdir." (Enbiya, 25)

"Andolsun ki, her ümmete; 'Allah'a kulluk edin, tağutlardan kaçının.' diye peygamber göndermişizdir." (Nahl, 36)

"Allah Nuh'a buyurduğu şeyleri size de din olarak buyurmuştur. Ey Muhammed! Sana vahyettik, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya da buyurduk ki, 'Dine bağlı kalın, onda ayrılığa düşmeyin.'" (Şûra, 13)

Kitapların iniş sebeplerinden biri de, hesap günü için insanları uyar-
maktır:

"Arş sahibi, varlıkların en yücesi olan Allah, kavuşma gününü ihtar etmek için kullarından dilediğine emriyle vahyi indirir." (Mü'min, 15)

Bildirmekle görevli oldukları şeylerin aslı aynı olduğuna göre, kitapların toplamına iman, birine iman gibidir. Mümin için, konu pek açıktır, tartışmaya gerek yok. Tartışma, Kur'ân-ı Kerim'i Allah'tan inmiş olarak kabul etmeyen Ehl-i Kitab içindir. Onların hesabı da Allah'adır.

Önceki Kitapların Tahrifi, Aslî Şekillerini Kaybetmeleri

Allah Teâlâ kitabında bize, Ehl-i Kitab'ın onlara inen semavî kitapları bozduğunu, Allah'tan indiği gibi saklamadıklarını bildiriyor: Yahudiler hakkında:

"Yahudilerden sözleri yerlerinden değiştirip..." (Nisa, 46)

"Sözlerini bozdukları için onlara lanet ettik. Kalplerini katılaştırdık. Onlar sözleri yerinden değiştirirler." (Maide, 13)

Hristiyanlar hakkında da şu ayet var:

"Onlardan bir takım kitapta olmadığı halde kitaptan zannedesiniz diye dillerini eğip bükerler. O Allah katından olmadığı halde; 'Allah katındandır.' derler. Bile bile Allah'a karşı yalan söylerler." (Al-i İmran, 78)

Bu konu etrafında yapılacak bir araştırma da hristiyan ve yahudilerin kitaplarında en az üç çeşit bozulmanın meydana geldiği anlaşılır: Kur'ân herbirine işaret etmiştir.

- a. Sözü olduğu gibi bırakıp, manayı bozma,
- b. Değiştirip eklemeler yaparak bozma,
- c. Tamamen bozma (gizleme)

Birinci şıkkın örneği şu: Allah, bütün semavî kitaplarda faizi haram kılmıştır. Bugün yahudilerin elindeki Tevrat bütün çirkin bozulmalara rağmen faizi haram eden bölümler içeriyor. İnsanlarla muamelede emaneti emreden metinler var. Buna rağmen yahudiler bilindiği gibi devlet-

ler arası muamelelerinde faizle çalışıp, bu yoldan haksız yere insanların mallarını alıyorlar. Kur'ân-ı Kerim buna şöyle işaret ediyor:

"Yahudilerin haksızlıklarından, çoklarını Allah yolundan menetmelerinden, yasak edilmişken faiz almaları ve insanların mallarını haksızlıkla yemelerinden ötürü kendilerine helâl kılınan temiz şeyleri onlara haram kıldık. Onlardan inkâr edenlere elem verici azap hazırladık." (Nisa, 160-161)

Kitaplarındaki mevcut kurallara rağmen nasıl hileler kurup başka bir ifade ile nasıl tahrif edip insanlarla muamelelerinde faizle çalışıp, mallarını almak için yollar buluyorlar.

Diyorlar ki: Yahudilerin aralarında faiz almaları yasaktır. Birbirleri ile ilişkilerinde de emanet şarttır. Ama yahudi olmayan biriyle ilişkide faizin bir sakıncası olmadığı gibi malını da yiyebilirsin! Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Kitap ehlinden öyle kimseler vardır ki, onlara, yüklerle emanet bıraksan onu sana geri verirler. Öyleleri de vardır ki bir dinar da emanet bıraksan ısrarla üzerinde durmadıkça onu sana geri vermezler. Bu onların 'Kitap ehlinden olmayan ümmilere karşı hiç bir mesuliyetimiz yoktur.' demelerindendir. Onlar, bile bile Allah'a karşı yalan söylemektedirler." (Al-i İmran, 75)

Yani diyorlar ki: Kitapsızların, yahudi olmayanların mallarını yemekte bizim için bir sakınca yoktur. Allah'ın onlara faizi kitaplı kitapsız, insanların mallarını haksız yere yemeyi yasakladığını bildikleri halde, yalan söyleyerek, bunu Allah'ın kendilerine helâl kıldığını iddia ediyorlar.¹

Değiştirme ve ekleme yoluyla yapılan bozmanın da pekçok örneği var: Yahudiler Tevrat'a bazıları peygamberler hakkında Allah tarafın-

1 Yahudiler Araplara "Kitabı olmayanlar" derlerdi. Hâlâ da, yahudi olmayan bütün insanlara aynı şeyi söylerler. Zannediyorlar ki, hakiki kitap sahibi yalnız kendileridir.

dan indirilmemiş bir sürü masal ve hikâyeler ilave ettiler. Hiçbir peygambere değil normal bir insana bile yakışmayan işleri iftira etmesinler! Bundan da ileri giderek ilâhlık makamına dil uzatıp, Allah hakkında bir müminin ağzından çıkmak şöyle dursun; hatırından bile geçmeyecek sözler söylediler. Rasûlullah (s.a.) zamanına kadar bu sözleri tekrar edip duruyorlardı. Kur'ân-ı Kerim iki tanesini bize bildiriyor:

"Andolsun ki, Allah; 'Allah fakir; biz zenginiz.' diyenlerin sözünü işitmiştir. Dediklerini ve haksız yere peygamberleri öldürdüklerini elbette yazacağız. 'Yakıcı azabı tadın.' diyeceğiz."

"'Bu yaptığınızın karşılığıdır.' Yoksa Allah kullara asla zulmetmez." (Al-i İmran, 181-182)

"Yahudiler, 'Allah'ın eli sıkıdır.' dediler; dediklerinden ötürü elleri bağlansın, lanet olsun. Hayır, O'nun iki eli de açıktır, nasıl dilerse sarfeder." (Maide, 64)

Tevrat'ta, Allah hakkında, bundan daha düşük, mümini titreten sözler vardır.¹

İncil'de, ekleme ve değiştirmede Tevrat'tan aşağı kalmayan sözlerle doludur. Yalnız O'ndaki sapma, İsa'nın (a.s.) ilâh edilmesi, Allah'ın oğlu sanılması noktasındadır:

"Allah'ın kendisine kitap, hüküm ve peygamberlik verdiği kimsenin, insanlara; 'Allah'ı bırakıp bana kullar olun.' demesi yaraşmaz. Fakat onun insanlara; Allah'ın size kitabı öğrettiği, sizin de onu okuduğunuz üzere; 'Rabbimize halis kullar olun' demesi yaraşır."

1 En basit örneklerden: insanoğlu yasaklanmış ağaçtan yiyince, ki onlara göre bu bilgi ağacıdır, saltanatından korktu, hayat ağacından da yiyeceği endişesi ile onu cennetten kovdu ve hayat ağacını sıkı koruma altına aldı ki, insan ondan yiyip de sonsuza kadar yaşamasın bir de Allah İsrailoğulları'na kızdı, onları helâk etmeye yemin etti de, Musa'nın (a.s.) yalvarması üzerine İsrailoğullarından memnun

"Size melekleri, peygamberleri Rab olarak benimsemenizi emretmesi de yaraşmaz. Siz müslüman olduktan sonra, size inkâr etmeyi mi emredecek?" (Al-i İmrân, 79-80)

İsa'nın ulûhiyeti, Allah için peygamber oluşu, Allah'ın üç oluşu (baba, oğul, ruhü'l-kuds), her biri Allah'tan inen İncil'e yapılmış eklemelerdir, elleriyle yazıp Allah'tan zannettiler.

Kur'ân-ı Kerim onlara bazı surelerde uzun uzun cevaplar verip, Tevhidin aslını açıklamış, İsa'nın (a.s.) tevhit kelimesinden başka birşey söylemediğini ispat etmiştir:

"Allah, 'Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara 'Beni ve annemi Allah'tan başka iki ilâh olarak benimseyin.' dedin?' demişti de, 'Hâşâ, hak olmayan sözü söylemek bana yaraşmaz; eğer söylemişsem, şüphesiz Sen onu bilirsin; Sen benim içimde olanı bilirsin, ben Senin içinde olanı bilmem; doğrusu görülmeyeni bilen ancak Sensin.' demişti. 'Ben onlara sadece 'Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin.' diye bana emrettiğini söyledim. Aralarında bulunduğum müddetçe onlar hakkında şahidim, beni aralarından aldığı anda onları Sen gözlüyordun. Sen herşeye şahitsin.'" (Maide, 116-117)

Bundan da önemlisi, dört kuvvetli İncilleri (Markos, Luka, Matta, Yuhanna)¹ bu konuda birbirine zıttır. Değil kaynağının Allah olması, bir elden çıktıklarını da yalanlıyor.

Bir de "Barnaba İncili" var. Bu beşinci İncil'i kilise yasaklamış, elde mevcut nüshalarını yaktıktan sonra, yanında bulunduranları –kafalarına göre– Allah'ın rıza ve mağfiretinden mahrum olmakla tehdit etmiştir. Çünkü İsa'yı (a.s.) Rab veya İlâh değil de, Muhammed'in (s.a.) gönderilmesinden sonra normal bir insan olarak kalacak peygamberdir diye tanıtıyor.

¹ Bu isimler, yazarlarına atfen verilmiştir. İsa'dan (a.s.) bir müddet sonra, değişik zamanlarda yazılmışlardır. İndirilen kurallardan değil, hatıralarından yazdıkları kitaplardır.

Tamamen bozma (gizleme) ise iki şekildedir: Şeriat hükümlerinin gizlenmesi, Muhammed'in (s.a.) peygamberliğine işaretin gizlenmesi.

Kur'ân-ı Kerim onların, gizlememekle emrolunduklarını, fakat Allah'a asi olduklarını tescil etmiş:

"Allah; kitap verilenlerden, onu arkalarına atıp az bir değere değiştiler. Alışverişleri ne kötüdür!" (Al-i İmran, 187)

"Kendilerine Kitap verdiklerimiz, Muhammed'i (s.a.) oğullarını tanıdıkları gibi tanır. Onlardan bir takımı, doğrusu bile bile hakkı gizler." (Bakara, 146)

Allah, Tevrat ve İncil'de Muhammed'in (s.a.) peygamberlik haberinin bulunduğunu kaydettiği gibi, Allah'tan gelen her peygamberi beraberindeki ile onaylayacaklarına dair söz aldığını da kaydediyor.

"Allah peygamberlerden ahit almıştı: 'Andolsun ki size kitap, hikmet verdim; sizde olanı tasdik eden bir peygamber gelecek, ona mutlaka inanacaksınız ve ona mutlaka yardım edeceksiniz, ikrar edip bu ahdi kabul ettiniz mi?' demişti. 'İkrar ettik.' demişlerdi de; 'Şahit olun. Ben de sizinle beraber şahitlerdenim.' demişti."

"Bunun ardından yüz çeviren var ya işte onlar fasık olanlardır." (Al-i İmran, 81-82)

"Meryem oğlu İsa; 'Ey İsrailoğulları! Doğrusu benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayan, benden sonra gelecek ve adı Ahmed olacak bir peygamberi müjdeleyen, Allah'ın size gönderilmiş bir peygamberiyim.' demişti. Ama o elçi kendilerine belgelerle geldiği zaman; 'Bu apaçık bir sihirdir.' demişlerdi" (Saf, 6)

Bu vasiyetlere rağmen ehl-i kitab, Rablerine isyan edip, insanlara açıklamakla emrolundukları şeyleri gizlediler.

Abdullah b. Ömer (r.a.) naklediyor: Rasûlullah'a (s.a.) zina eden bir erkek bir de kadın yahudi getirildi. Diğer yahudiler gelinceye kadar

bir şey demedi. Onlar gelince; ‘Zina eden için Tevrat’ta ne buluyorsunuz?’ dedi. Dediler ki: ‘Yüzlerini karartır, onlara karşı gelip, gözler önüne sereriz.’ Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki: ‘Eğer doğru iseniz Tevrat’ı getirin.’ Tevrat’ı getirip okumaya başladılar. Recm ayetine gelince, okuyan genç elini o ayete koydu, öncesini sonrasını okuduğu halde onu okumadı. Rasûlullah (s.a.) ile beraber olan Abdullah b. Selâm (r.a.): ‘O ayeti atladı, elini kaldırsın.’ dedi. Kaldırınca da recm ayetini buldular. Rasûlullah (s.a.) zina eden iki yahudinin recm edilmelerini emretti. (Buhari-Müslim)

Allah’ın hükümlerini redde, vahiyle destekli olduğunu, vahyin her an hilelerini haber vereceğini bildikleri Rasûlullah’ın (s.a.) yanında böyle olurlarsa, oyunlarını açıklayacak vahyin gelmediği diğer insanlar yanında nasıldılar acaba?

Rasûlullah’ın (s.a.) peygamberliğini inkârlarına gelince: Kitaplarında peygamberimize işaret eden ifadeleri gizlediler. Bu çabalamalarına rağmen, Rasûlullah (s.a.)’in geleceğine dair Tevrat ve İncil’deki, başka türlü yorumu mümkün olmayan işaretler duruyor.

Ahd-i Kadim’de şöyle bir metin var:

"Arap topraklarından bir vahiy. Ey Dedanyûn kabileleri Arap topraklarında göçte zorluk var. Susuzun kaşığına su koyun. Teyma toprağı sakinleri! Kaçana ekmekle yardım edin, onlar, kılıcın önünden kaçtılar: Gerilmiş yay, bilenmiş kılıcın önünden: Kızıışmış savaşın önünden. Mutlaka efendi bana şöyle dedi: Bir sene içinde kıtlık gibi her amacı yok eder, zor senenin geri kalanları Beni Kidar’ın az kahramanlarıdır. İsrail’in ilâhı Rabb konuştu."¹

1 Dedanyûn eski Arap kabilelerinden bir kısmının adı, Kidar, Kureyş’e ait eski bir isim, Teyma toprağı sakinleri ile Medine halkına işaret ediliyor, kaçanlar da Mekke’den Medine’ye hicret edenlerdir. Parçada vahyin Arap Yarımadası’nda ineceğine, müminlere işkence yapıp, hicret edeceklerine, bir yıl sonra Bedir Savaşı’nın meydana geleceğine, küffarın azminin kırılacağına, savaşta Kureyş kahra-

İncil'de de İsa'nın (a.s.) dilinden şöyle bir cümle var: "Benden sonra Faraklıt gelecektir." Bu kelime Yunanca olup anlamı el-Hamd'dır. O da Ahmet kelimesinden türemiştir.

Arapça nüshalarda bu kelime tercüme etmek istenmemiş, anlaşıp, işaret ettiği şahıs bilinmesin diye öylece bırakılmıştır.

Zaman geçtiği halde, Mesih'ten sonra Muhammed'den (s.a.) başkası gelmedi.

1365 h. (1945 m.) yılında Mısır el-Ahram gazetesi sayfalarından birinde şu haberi yayınladı:

"Sina'da, Saint Katrin'de Muhammed'in (s.a.) adı geçen bir Tevrat nüshası bulundu."

Sonra bu nüsha gizlendi, bir daha da ortaya çıkmadı.

Allah ne güzel söylüyor:

"Kendilerine kitap verdiklerimiz, Muhammed'i oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Onlardan bir takımı doğrusu bile bile hakkı gizlerler." (Bakara, 146)

"Kitap ehlinin çoğu, hak kendilerine apaçık belli olduktan sonra, içlerindeki çekememezlikten ötürü, sizi inandıktan sonra küfre döndürmeyi isterler." (Bakara, 109)

Allah, İbrahim'i (a.s.), oğlu İsmail'i (a.s.) kesmesini istemekle büyük bir sınav yapmış, O da bu sınavı başarmıştı. Allah'ın emrine boyun eğip, kesmeye hazırlanırken Allah onun yerine başka bir hayvanı kesmesini emretmişti. Ve İbrahim (a.s.) insanların imamı olmakla ödüllendirildi.

"Rabbi İbrahim'i bir takım emirlerle denemiş, O da onları yerine getirmişti. Allah, 'Seni insanlara önder kılacağım.' demişti." (Bakara, 124)

Bu ödüllendirmede İbrahim (a.s.) bu ahdi kendisinden sonra da devam etmesi için Rabbinden "Neslimi de?" diyerek dua etmişti. Allah:

"Hayır, zalimler benim ahdime eremezler." demişti. Bunun anlamı, zulmetmedikçe bu şerefın İbrahim'in (a.s.) neslinde kalacağıdır. Gerçekten de oğlu İshak'tan (a.s.) nesli olan İsrailoğulları bu şerefi taşıdılar.

"Sabredip ayetlerimize kesin olarak inanmalarından ötürü, aralarından, onları buyruğumuzla doğru yola götüren örnekler yaptık." (Secde, 24)

"Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti ve sizi bir zamanlar âlemlere üstün kıldığımı hatırlayın" (Bakara, 47)

Fakat onlar zulmettiler. Allah da onlardan bu imamlığı alıp, İbrahim'in (a.s.) soyundan başka bir gruba Rasûlullah'ın (s.a.) dedesi İsmail'in (a.s.) nesline verdi. Sonra da kalpleri gönderilmesini bekledikleri peygambere karşı kin ve nefrette doldu. Daha önce, gelecek Kureyş kâfirlerine karşı övünerek diyorlardı ki: Arap Yarımadasında bir peygamber çıkacak biz de, ona uyup güçlenecek ve sizi ezeceğiz. Bu peygamber İsmailoğulları'ndan gelince de reddettiler.

"Ne zaman ki Allah katından onlara, kendilerinde olanı tasdik eden kitap geldi, -ki onlar bundan önceleri; inkâr edenlere karşı kendilerine yardım gelmesini beklerlerdi- bildikleri o şey gelince onu inkâr ettiler. Allah'ın laneti inkâr edenlerin üzerine olsun."

"Allah'ın kullarından dilediğine, bol ihsanından indirmesini çekemeyerek, Allah'ın indirdiğini inkâr etmekle, kendilerini ne kötü bir şey karşılığında sattılar. Bu yüzden gazap üstüne gazaba uğradılar. Kâfirlere alçaltıcı bir azap vardır." (Bakara, 89-90)

Önceki Kitapların Hükmünün, Geçerliğinin Kaldırılması

Allah, önceki kitapları tamamen kaldırıp, kıyamet saatine kadar kalacak son kitabını indirmeyi diledi.

Önceki peygamberler yalnız kendi kavmine gönderilirken Rasûlullah (s.a.) bütün insanlığa gönderildi:

"De ki: 'Ey insanlar! Doğrusu ben göklerin ve yerin hükümrânı, O'ndan başka ilâh bulunmayan, dirilten ve öldüren Allah'ın hepiniz için gönderdiği peygamberiyim.' (A'raf, 158)

"Ey Muhammed! Biz seni bütün insanlara ancak müjdeci ve uyarıcı olarak göndermişizdir." (Sebe', 28)

Önceki kitaplar da belirli toplumlara gönderilirken Kur'ân-ı Kerim bütün insanlık için gönderildi:

"Kur'ân âlemler için öğütten başka birşey değildir." (Kalem, 52)

Bunun için Allah, bu kapsamlı kâmil kitabın O'ndan öncekileri nesh etmesini diledi.

"Kur'ân'ı, önce gelen Kitab'ı tasdik edici ve ona şahit olarak gerçeğe sana indirdik." (Maide, 48)

Artık, Kur'ân-ı Kerim'i reddedip, önceki kitaplara sarılandan bu hareketi kabul edilmeyecektir.

"Ey kitap ehli! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni gereğince uygulamadıkça bir temeliniz olmaz, de." (Maide, 68)

Bu ayetteki kitap ehlinin Tevrat ve İncil'i uygulamasının anlamı şu: Allah'ın birliğini kabul. Zira, Allah'ın indirdiği Tevrat ve İncil bu gerçeği kesin bir dille kabul ediyordu; onları kitap ehli bozdu. Onlardan istenen, yeniden uygulamak yani tevhidin aslına dönmektir. Hem Tevrat ve İncil Muhammed'i (s.a.) haber verip, O'na uyulmasını emretmiştir. Uygulanmalarının manası da Rasûlullah'a (s.a.) ve O'na inen vahye imandır. Yani, İslâm.

"Allah katında din İslâm'dır." (Al-i İmran, 19)

"Kim İslâmiyetten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O ahirette de kaybedenlerdendir." (Al-i İmran, 85)

Ebu Hureyre (r.a.), Resulullah'ın (s.a.) şöyle buyurduğunu naklediyor:

"Muhammed'in (s.a.) nefsi kudret elinde olana yemin ederim ki, bu ümmetten yahudi ve hristiyan bir kimse, beni işitip de gönderildiğim şeye iman etmeden ölürse, cehennem ehli olarak ölür." (Buhari, Müslim)

Müminlerin önceki kitaplarla ilgili tutumu da şöyle özetlenebilir.

a. Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'de ismi geçen kitaplar indirdiğine iman eder. Bu kitapların tarihî dizilişi şöyle: İbrahim'in sahifeleri, Tevrat, Zebur, İncil, Kur'ân-ı Kerim.

b. Bu kitapların hepsinin içerdiği tek hakikat, Aziz ve Celil olan Allah'ın birliği, ortaksız, yalnız O'na ibadetin lüzumu, emir ve yasaklarında O'na uymanın gerekliliğidir.

c. Kur'ân-ı Kerim'den önceki kitapların, indiği şekildeki asılları mevcut değildir. Ya, İbrahim'in sahifesi gibi boşa gidip, bir kalıntısı bulunmamış ya da Tevrat ve İncil gibi bozulmuşlardır.

d. Bozma genellikle, değiştirme, ekleme ve gizleme yoluyla olmuştur. Eklemenin en açık örneği, Tevrat'taki hikâyeler, İsa'nın (a.s.) ilâhlaştırılması ve teslis hikâyesidir. Gizlenenlerin en açık örneği de, Rasûlullah'ın (s.a.) peygamberliğini gizlemeleridir.

e. Kaybolanı, bozulanaıyla Allah, eski kitapların hükmünün kaldırılmasını dilemiştir. Kur'ân-ı Kerim'i de kendinden öncekileri onaylayan, Allah'tan indirilenlerin hepsini nesheden olarak indirmiştir.

Kur'ân-ı Kerim'in Korunmasını Allah Üstlenmiştir

Kur'ân-ı Kerim'i önceki kitapları onaylayan ve nesheden niteliğiyle indiren Allah, öncekilerin başına gelen değişikliklere karşı da korunmasını bizzat kendisi üstlenmiştir.

"Doğrusu Kitab'ı Biz indirdik, O'nun koruyucusu elbette biziz."
(Hicr, 9)

Kur'ân-ı Kerim ondört asırdan beri korunmuş olarak kaldı, Allah'ın dilediği zamana kadar bir değişiklik ve bozulmaya uğrama-

dan kalacaktır. O'ndan Rasûlullah'a (s.a.) indiği şekilden bir harf noksanlaşmamış ve artmamıştır.

Zira Allah bu ümmete tarihin en hayırlı ümmeti olma şerefini bahsetmiştir:

"Siz, insanlar için ortaya çıkarılan, doğruluğu emreden, fenalıktan alıkoyan, Allah'a inanan hayırlı bir ümmetsiniz." (Al-i İmran, 110)

Rasûlullah'ın (s.a.) onlara gönderilmesi de bir başka lütuf oldu:

"Andolsun ki Allah, inananlara ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara kitap ve hikmeti öğreten, kendilerinden bir peygamber göndermekle iyilikte bulunmuştur. Hâlbuki onlar, önceleri apaçık sapıklıkta idiler." (Al-i İmran, 164)

Bir başka iyilik de, onlara indirilen kitabın zayi olma ve bozulmadan korunmasıdır:

Daha önce Tevrat'a ve Allah'a inanmamaları, peygamberleri öldürmeleri ve yeryüzünde fesat çıkarmalarından dolayı Allah'ın gazap ettiği bir topluluk sahip olmuştu:

"Onlara yoksulluk ve düşkünlük damgası vuruldu, Allah'ın gazabına uğradılar. Bu Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri ve haksız yere peygamberleri öldürmelerindendi; bu karşı gelmeleri ve taşkınlık yapmalarındandı." (Bakara, 61)

Bu bozuculuklarını onlara indirilen kitaplarında da gösterdiler; hoşlarına gitmeyeni silip Allah'tan olmayan masalları ekliyorlardı:

"Vay, Kitab'ı elleriyle yazıp, sonra da onu az bir değere satmak için 'Bu Allah katındandır.' diyenlere! Vay ellerinin yazdıklarına! Vay kazandıklarına!" (Bakara, 79)

İncil'e gelince: İsa'nın (a.s.) havarileri Roma devletinin onlara uyguladığı baskının etkisinde idiler; İncil'i İsa'dan (a.s.) duydukları gibi yazamadılar. Sadece akıllarında kalan şeyleri, Roma devletinden gizli-

ce ona buna anlattılar. İsa'nın (a.s.) kaldırılmasından en az otuz sene¹ sonra yazılmaya başlandığında, asıl İncil çoktan kaybolmuş, onun yerine sonradan ona sokulmuş sözler nakledilip duruyordu.

Şu anda mevcut İnciller hristiyanların da itirafı ile, Allah'tan inen İncil değildir. Sadece yazarlarının, Mesih'e (a.s.) ait bazı sözleri de ekledikleri, kendi görüşlerinden ibaret bir hatırat!

Ama Kur'ân-ı Kerim!

Allah O'nun için tamamen değişik şartlar yarattı. O'nun korunması ta ezelde ayarlandı;

a. Kur'ân-ı Kerim için muhteşem ezber gücü olan bir topluluk hazırlandı. Gerçekten Araplar cahiliye döneminde binlerce beyiti yazmadan nakledebiliyorlardı. Hafızalarında tuttıkları beyitleri nesilden nesile aktarıyorlardı.

b. Ezberlenmesini çok kolay kıldı:

"Andolsun ki Kur'ân'ı, öğüt olsun diye kolaylaştırdık; öğüt alan yok mudur?" (Kamer, 17)

c. Yazma ve ezber için geniş fırsatları olan, dünya egemenliğini elinde tutan, güvenilir, yerleşmiş bir topluluğu ona hazırladı. Hafızlar Rasûlullah'ın (s.a.) önünde iyice ezberliyor sonra da ezberlediklerini yazıyor ve aynı şeyi O'na kontrol ettiriyorlardı.

d. Son olarak da, en yüksek makamdan kontrolü yapıldı. Rasûlullah (s.a.) kendisine inen vahyi ezberliyor, sonra da her yıl Cebrail'e (a.s.) tekrar ediyordu. Son senesinde de iki kere tekrar etmişti.

e. Yazılması bittikten sonra da, art niyetlilere bir fırsat kalmadı. Hafızlar yazma işi boyunca yazılan bütün nüshaları didik didik ediyorlardı, iş matbaaya düşünce de yine hafızlar baskı öncesinde harf harf inceliyor ve öylece baskıya giriyordu.

1 Başka bir rivayette bu yazma işi, yetmiş sene sonra başladı.

dan kalacaktır. O'ndan Rasûlullah'a (s.a.) indiği şekilden bir harf noksanlaşmamış ve artmamıştır.

Zira Allah bu ümmete tarihin en hayırlı ümmeti olma şerefini bahsetmiştir:

"Siz, insanlar için ortaya çıkarılan, doğruluğu emreden, fenalıktan alıkoyan, Allah'a inanan hayırlı bir ümmetsiniz." (Al-i İmran, 110)

Rasûlullah'ın (s.a.) onlara gönderilmesi de bir başka lütuf oldu:

"Andolsun ki Allah, inananlara ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara kitap ve hikmeti öğreten, kendilerinden bir peygamber göndermekle iyilikte bulunmuştur. Hâlbuki onlar, önceleri apaçık sapıklıkta idiler." (Al-i İmran, 164)

Bir başka iyilik de, onlara indirilen kitabın zayi olma ve bozulmadan korunmasıdır:

Daha önce Tevrat'a ve Allah'a inanmamaları, peygamberleri öldürmeleri ve yeryüzünde fesat çıkarmalarından dolayı Allah'ın gazap ettiği bir topluluk sahip olmuştu:

"Onlara yoksulluk ve düşkünlük damgası vuruldu, Allah'ın gazabına uğradılar. Bu Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri ve haksız yere peygamberleri öldürmelerindendi; bu karşı gelmeleri ve taşkınlık yapmalarındandı." (Bakara, 61)

Bu bozuculuklarını onlara indirilen kitaplarında da gösterdiler; hoşlarına gitmeyeni silip Allah'tan olmayan masalları ekliyorlardı:

"Vay, Kitab'ı elleriyle yazıp, sonra da onu az bir değere satmak için 'Bu Allah katındandır.' diyenlere! Vay ellerinin yazdıklarına! Vay kazandıklarına!" (Bakara, 79)

İncil'e gelince: İsa'nın (a.s.) havarileri Roma devletinin onlara uyguladığı baskının etkisinde idiler; İncil'i İsa'dan (a.s.) duydukları gibi yazamadılar. Sadece akıllarında kalan şeyleri, Roma devletinden gizli-

ce ona buna anlattılar. İsa'nın (a.s.) kaldırılmasından en az otuz sene¹ sonra yazılmaya başlandığında, asıl İncil çoktan kaybolmuş, onun yerine sonradan ona sokulmuş sözler nakledilip duruyordu.

Şu anda mevcut İnciller hristiyanların da itirafı ile, Allah'tan inen İncil değildir. Sadece yazarlarının, Mesih'e (a.s.) ait bazı sözleri de ekledikleri, kendi görüşlerinden ibaret bir hatırat!

Ama Kur'ân-ı Kerim!

Allah O'nun için tamamen değişik şartlar yarattı. O'nun korunması ta ezelde ayarlandı;

a. Kur'ân-ı Kerim için muhteşem ezber gücü olan bir topluluk hazırlandı. Gerçekten Araplar cahiliye döneminde binlerce beyiti yazmadan nakledebiliyorlardı. Hafızalarında tuttıkları beyitleri nesilden nesile aktarıyorlardı.

b. Ezberlenmesini çok kolay kıldı:

"Andolsun ki Kur'ân'ı, öğüt olsun diye kolaylaştırdık; öğüt alan yok mudur?" (Kamer, 17)

c. Yazma ve ezber için geniş fırsatları olan, dünya egemenliğini elinde tutan, güvenilir, yerleşmiş bir topluluğu ona hazırladı. Hafızlar Rasûlullah'ın (s.a.) önünde iyice ezberliyor sonra da ezberlediklerini yazıyor ve aynı şeyi O'na kontrol ettiriyorlardı.

d. Son olarak da, en yüksek makamdan kontrolü yapıldı. Rasûlullah (s.a.) kendisine inen vahyi ezberliyor, sonra da her yıl Cebrail'e (a.s.) tekrar ediyordu. Son senesinde de iki kere tekrar etmişti.

e. Yazılması bittikten sonra da, art niyetlilere bir fırsat kalmadı. Hafızlar yazma işi boyunca yazılan bütün nüshaları didik didik ediyorlardı, iş matbaaya düşünce de yine hafızlar baskı öncesinde harf harf inceliyor ve öylece baskıya giriyordu.

¹ Başka bir rivayette bu yazma işi, yetmiş sene sonra başladı.

Bu vasıtalarla, Kur'ân-ı Kerim'e Allah'ın ezelde belirlediği koruma gerçekleşti.

Allah ne doğru söylüyor:

"Doğrusu Kitab'ı Biz indirdik, O'nun koruyucusu elbette Biziz."
(Hicr, 9)

Kur'ân-ı Kerim ve Mümin

Kur'ân-ı Kerim'in müminin gönlünde, başka bir kitap için asla olmayan bir yeri vardır.

Kur'ân-ı Kerim, okunması ibadet olan, Allah'ın elçisine inmiş sözüdür.

Mümin Rabbini kayıtsız şartsız yüceltir. Rabbinden gelen de aynı övgüyü görür. Ya, yolunu en doğruya yönlendirmek, yol ve kalbini nurlandırmak, dünya ve ahiretin en iyilerine ulaştırmak için inmiş Rabbinin kelâmı?

Ben elimdeki bir kitaba, yazarının ilmî kariyeri ve benim yanımdaki saygınlığı kadar değer veririm. Ya, âlemlerin Rabbi, Kadir, Hakîm, Âlim'in kitabı?

Herhangi bir konuyu işleyen bir kitabı, bana sağladığı fayda oranında severim. Ya, bütün iyileri kuşatan, onlara götüren bir kitap?

Okumakla, arkadaşlarım arasında seviyemin artacağını, okuduğum kadar yükseleceğimi bildiğim bir kitaba ilgim de o oranda olur. Ya beni, en yüceye, âlemlerin Rabbine yücelten kitap?

Okumam için hocamın bana verdiği bir kitaba da, sonucunda elde edeceğim notlar ve saygı kadar okunmasına önem veririm. Ya, okunması kulluk olan, Allah yanındaki derecelerimi artıracak kitap?

Yerde ve göklerde Allah için güzeller vardır.

Bütün insanlık tarihi boyunca Kur'ân-ı Kerim'in insanlar arasında ulaştığı saygınlığa hiçbir kitap ulaşamamıştır.

Kur'ân-ı Kerim kadar okunup ezberlenen bir kitap yoktur. Bu da tuhaf değil. Zira âlemlerin Rabbi ona, "Kur'ân" demiş. O gece gündüz, namazda, zikirde, ders halkasında bıkkınlık vermeyen bir okumadır.

Fakat, –okumanın yanında– anlamı üzerinde de düşünmemiz gerekiyor. Bu Allah'ın yüce kitabındaki emridir:

"Sana indirdiğimiz bu kitap mübarektir; ayetlerini düşünsünler, akli olanlar da öğüt alsınlar." (Sad, 29)

Allah, Kur'ân-ı Kerim'i düşünmeyip ayetlerini görmezlikten gelenleri uyarıyor:

"Bunlar Kur'ân'ı düşünmezler mi? Yoksa kalpleri kilitli midir?" (Muhammed, 24)

Kur'ân-ı Kerim'de yapacağımız bir araştırmanın sonucunda O'nda, dikkat etmemiz gereken şu özellikleri görürüz.

1. Kur'ân-ı Kerim, İslâmî Eğitimin Programıdır

Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın "İnsanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet" diye vasıflandırdığı ümmetin eğitim kitabıdır.

Kur'ân-ı Kerim, iki kapağı arasında, güzel eğitimin bütün unsurlarını içerir. Kur'ân-ı Kerim'in her kelimesi yeryüzünde "iyi insan" yetiştirmeye yöneliktir. Bu yönlendirme ibadeti emir, ahlâkî bir öneri, Allah'ın kulları için sevmediği bir şeyi yasaklama, insan hayatı için bir kanun, mümin veya kâfirlerden bir kıssa, ahiret gününden söz; hesap, ceza ve ödül den bir kesit ya da kâinatta Allah'ın ayetleri, hayat kanunları ile ilgili akli düşünmeye çağıran bir mesaj olabilir. Her biri yönlendirme ve eğitim amaçlıdır. İşte bu en üstün yönlendirmenin ciddi bir uygulaması ile gerçekten insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetin en hayırlı nesli, ilk nesil Allah Rasûlü'nün (s.a.) ashâbı, ortaya çıktı.

2. Kur'ân-ı Kerim Bir Hayat Kitabıdır

Kur'ân-ı Kerim yeryüzünde insan hayatını düzenleyen bir kitaptır. O, bir hayat programıdır. İnsan hayatından O'nun için en uygun olan yönde düzeltmediği bir kesit yoktur. Kişinin Rabbi ile, toplumu ile ilgisi, hakim-mahkûm ilişkisi, ailevî ve cinsel konular, müslümanların aralarındaki bağlar, hep Kur'ân-ı Kerim'in işlediği konular arasındadır. İnsan hayatını kuşatan herşeyi bu kitap, kısa ve geniş bir uslûpla incelemiştir.¹

Böylece müslümanın, ekonomik, sosyal, ahlâkî, fıkırî, ruhî hayatında Kur'ân-ı Kerim'den başka başvurması gereken ikinci bir kutsal kitap yoktur. Yaşam şartları ne kadar değişirse değişsin, hiçbir durumda bu kitabın dışına taşamaz.

Allah Teâlâ bu din ile, kıyamete kadar hükmedilmesini dilemiştir.

"Kur'ân-ı Kerim ondört yüzyıl önce indi, bugün için değildir." diyen kalp hastalarının sözünden anlaşılan; Allah'ı, ileride hayat şartlarının değişeceğini hesap edemeyip, Kur'ân-ı Kerim'i vakitsiz indirmiş olmakla suçlamaktır. (Küfrün her çeşidinden Allah'a sığınınız!)

Bununla beraber Allah'ın unutarak değil de, kullarına rahmetinden sustuğu konular vardır.² Bu konularda da dinin özünü aşmadan, insanların çıkarları doğrultusunda içtihat yapılır.

Sonuçta birleşilen nokta ise Allah'ın dininin uygulanmasıdır.

"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar kâfirlerdir." (Maide, 44)

"Hayır; Rabbi'ne and olsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem olarak belirleyip, sonra senin verdiğin hükmü içlerinde bir

1 Kur'ân-ı Kerim'in kısaca değindiği konuları da sünnet açıklar. Yeni çıkan meselelerde de fakihler içtihat eder. Fakat bu içtihat, kitap ve sünnetten oluşan hükümlerin özünden dışarı çıkmaz.

2 Rasûlullah'dan (s.a.) bu anlamda bir hadis de vardır.

sıkıntı duymadan tamamen kabul etmedikçe inanmış olamazlar."
(Nisa, 65)

3. Kur'ân-ı Kerim Hayat Yolcularının Rehberidir

İnsanın gerçek yapısını, dünyadaki rolünü, yaratılış amacını, gücünü, geliş ve gidişini bize bildiren Kur'ân-ı Kerim'dir. Bir başka tarifile başlangıçtan bitime kadar insanlığın yolculuğunda rehber O'dur. Her yolcu, nereden başlayıp nerede bitireceği, yolda karşılaçağı muhtemel olaylar, mola vermesi gereken yerler hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Yoksa onun gidişi bir kör gidiştir, sonu da uçurum olur.

İnsanlık –cahiliyeler döneminde– rehberini kaybettiğinde hemen sapıtır, sıkıntı, problem ve bunalımlar içinde bulur kendini. Çağdaş cahiliye şairinin sözlerinden bu gerçek ne güzel anlaşılıyor:

*"Geldim ama nereden bilmiyorum; işte geldim.
Önümde bir yol gördüm, yürüdüm."*

Sapıklığın bundan güzel bir tarifi olamaz.

Evet bu bunalım, tarih boyunca meydana çıkan bütün cahiliyelerde görülmüştür. Lâkin, çağdaş cahiliye seviyesine hiçbir zaman çıkılamamıştır!

İnsan, şuurlu veya şuursuz, soruşturur: Nereden geldim? Ben kimim? Öldükten sonra nereye gideceğim? Niçin yaşıyorum? Hangi programa göre yaşıyorum?

Eğer bu sorulara net cevaplar bulamazsa, sapıtır ve bunalım içinde kalır.

Allah, insanın aklına bu tip soruların gelebileceğini ve cevaba muhtaç olduğunu biliyordu. İnsan hayatının dünyada izlediği yolun, ahirette varacağı yerin, bu soruların doğru cevabına ulaşp ulaşamamasına bağlı olduğunu da biliyordu. Bunun için Kitabı'nda, insanın hayatında ihtiyaç duyacağı her şeyin net cevabını indirmiştir.

Önce neden yaratıldığını öğretiyor: Bir avuç toprak ve Allah'ın ruhundan bir nefes:

"Rabbin meleklere şöyle demişti: 'Ben çamurdan bir insan yaratacağım. Onu yaratıp ruhumdan ona üflediğim zaman ona secdeye kapanun.'" (Sad, 71-72)

Ve sonra ona ceset ve ruhtan meydana gelmiş olduğunu bildiriyor. Hayatının da ruh ve cesedi kapsayan birleşik bir yapıda olması, birinin öbürüne ait boşluğu dolduramayacağını öğütüyor.

İşte dünyadaki bulunuş amacı:

"Rabbin meleklere; 'Ben yeryüzünde bir halife varedeceğim' demişti." (Bakara, 30)

"Sizi yeryüzünde yaratıp orayı imar etmenizi dileyen O'dur." (Hûd, 61)

"Cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 56)

"De ki: Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur." (En'am, 162-163)

İnsan, bayındır bir duruma getirmesi için yeryüzünde halife niteliği ile bulunmaktadır. Bulunuş amacı, bütün şekilleri ile hayatın akışını içeren geniş anlamında Allah'a ibadettir. İnsanın her hareketinde Allah'a yönelmiş, gidişatını O'nun emirleri doğrultusunda ayarlamış olmasıdır.

Ve işte yaşaması gereken program:

"De ki: 'Ey insanlar! Doğrusu ben, göklerin ve yerin hükümrânı O'ndan başka ilâh bulunmayan, dirilten ve öldüren Allah'ın hepiniz için gönderdiği peygamberiyim. Allah'a ve okuyup yazması olmayan, haber getiren peygambere –ki O da Allah'a ve sözlerine inanmıştır– inanın; O'na uyun ki doğru yolu bulasınız.'" (A'raf, 158)

Bu programın geniş açıklamaları Kur'ân-ı Kerim'de ve sünnette verilmiştir.

Ölümden sonraki yerden de bilgiler veriliyor. Evet, hayat bu dünya ile son bulmuyor.

"Sizi boşuna yarattığımızı ve Bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?" (Mü'minun, 115)

İyi ile kötünün sonunda aynı sonuca varmamaları, Allah'ın bu kâinatı ve insanları boşuna yaratmadığının ortaya konması için ceza ve hesabın olacağı bir dirilme zorunludur.

"Göğü, yeri, ikisinin arasında bulunanları boşuna yaratmadık. Bunun boşuna olduğu, inkâr edenlerin zannıdır. Vay ateşe uğrayacak inkarcıların haline!"

"Yoksa inanıp yararlı iş işleyenleri, yeryüzünde bozguncular gibi mi tutarız? Yoksa, Allah'a karşı gelmekten sakınanları, yoldan çıkanlar gibi mi tutarız?" (Sa'd, 27-28)

Her insan, ahirette insanların hayatına hükmetmesi için indirilen programa göre hesaba çekilecektir. Ve sonuç, ya ebedî cennet ya da ebedî cehennemdir.

Kur'ân-ı Kerim bu üslûpla insana, hayatı boyunca gerekecek herşeyde rehberlik edip, yoldaki bütün izleri göstermektedir.

4. Kur'ân-ı Kerim Allah'ın Kâinattaki Ayetlerini Düşünmeye Çağırır

Kur'ân-ı Kerim gözlerimizi, Allah'ın kâinattaki ayetlerine çevirmemizi istiyor: Göklerde ve yerdekilere, güneşe, aya, dağlara, denizlere, bitkilere, hayvanlara... kâinatta algılanabilen herşeye.

Gözlerimizi onlara çevirelim ki, Allah'ın yaratma ve yönetimdeki mucizesini görüp iman edelim, hakkı ile O'na kulluk edelim:

"Göklerde ve yerde olan kimselerin, sıra sıra uçan kuşların Allah'ı tesbih ettiğini görmez misin? Herbiri kendi niyaz ve tesbihini bilir. Allah, onların yaptıklarını bilendir."

"Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır. Dönüş Allah'adır..."

"Bilmez misiniz ki, Allah bulutları sürer, sonra onları biraraya getirip üstüste yığar, sen de onların arasından yağmur yağdığını görürsün. Gökten içinde dolu bulunan, dağlar gibi bulutlar indirir, dilediğini, ona uğratar, dilediğini de uzak tutar. Bu bulutların şimşeginin parıltısı neredeyse gözleri alır."

"Allah geceyi gündüze gündüzü geceye çevirir. Doğrusu görebilenler için bunda ibretler vardır."

"Allah bütün canlıları sudan yaratmıştır. Kimi karnı üzerinde sürünür; kimi iki ayakla yürür. Allah dilediğini yaratır, Allah şüphesiz herşeye Kâdir'dir."

"And olsun ki, O açıklayıcı ayetler indirmiştir. Allah dilediğini doğru yola eriştirir." (Nur, 41-46)

Ve gözlerimiz aynı anda kâinatta işleyen Rabbanî kanunlara çevriyor ki, kullandığımız kâinat enerjisinin aslen Allah tarafından hizmetimize sunulduğunu bilelim:

"Göklerde olanları, yerde olanları, 'hepsini sizin buyruğunuz altına vermiştir.'" (Casiye, 13)

"Gökleri ve yeri yaratan, emri gereğince denizde yüzmek üzere gemileri, nehirleri, belli yörüngelerinde yürüyen ay ve güneşi, geceyle gündüzü sizin buyruğunuza veren Allah'tır." (İbrahim, 32-33)

Bu kâinat enerjisi insan için Allah tarafından hizmete sunulmuştur. İnsanın bu enerjiyi dünyanın bayındırlığında kullanabilmesi için onunla ilgili konmuş kanunları kavraması gerekir. İşte Kur'ân-ı Kerim bize bunu hatırlatıyor:

"Gece ve gündüzü varlığımıza bir delil kıldık. Bir delil olan geceyi kaldırıp yine bir delil olan gündüzü Rabbinizin bol nimetini aramanız, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için aydınlık kıldık. Herşeyi uzun uzadıya açıkladık." (İsra, 12)

"Sana hilâl halindeki ayları sorarlar. De ki: 'Onlar, insanların ve hac vakitlerinin ölçüsüdür.'" (Bakara, 189)

"Yeryüzümü, size boyun eğdiren O'dur; öyleyse yerin sırtlarında dolaşın, Allah'ın verdiği rızıktan yiyin." (Mülk, 15)

"Pek sert olan ve insanlara birçok faydası bulunan demiri var ettik. Bu, Allah'ın dinine ve peygamberine görmeksizin yardım edenleri meydana çıkarması içindir." (Hadid, 25)

Davut'dan (a.s.) da şöyle söz eder:

"Ona demiri yumuşak kıldık." (Sebe, 10)

"Ona sizi savaşta korumak için zırh yapma sanatını öğrettik, artık şükreder misiniz?" (Enbiya, 80)

Bu ve diğer yönlendirmeler, müslümanları ilme teşvik etti. Özellikle de tecrübî ilimler. Bugün Avrupa'daki ilmî kalkınma, müslümanların medreselerinde eğitim gören batılilarca, daha önce müslümanların yaptığı bu araştırmalar üzerine kuruldu. Yunanlıların ilgilendiği ilimler ise, büyük çapta bir kalkınma sağlamayan teorilerden ibaretti.

5. İnsan Hayatını Yönlendiren Kâinattaki Allah Nizamını (Sünnetullah) Düşünme

Yine Kur'ân-ı Kerim gözlerimizi, öğrenip gereği gibi yaşamamız için, insan hayatına yön veren Rabbanî kanunlara çeviriyor. Çünkü bu kanunlar sabittir, değişmezdir:

"Sen Allah'ın kanununda bir değişiklik bulamazsın. Sen Allah'ın kanununda bir başkalaşma da bulamazsın." (Fâtır, 43)

Bu kanunlardan biri de şudur: Müminler, Allah'ın emirleri doğrultusunda oldukları sürece onları yeryüzüne egemen kılıp, huzur ve güven verir, hayatlarını bereketli kılar:

"Allah, içinizden inanıp yararlı iş işleyenlere, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi, onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dini temelli yerleştireceğine, korkularını güvene çevireceğine dair söz vermiştir. Çünkü onlar Bana kulluk eder, hiçbirşeyi Bana ortak koşmazlar." (Nur, 55)

Kâfirlere de başka bir sebepten dolayı, yeryüzünde mesken tutmalarına izin verilmiştir:

"Dünyayı isteyeneye –istediğimiz kimseye dilediğimiz kadar– hemen veririz. Sonra ona cehennemi hazırlarız; yerilmiş ve kovulmuş olarak oraya girer."

"Ahireti isteyip, inanmış olarak onun için gerekli çalışmada bulunan kimselerin, işte onların çalışmaları şükre değer."

"Onların ve bunların herbirine nimetlerden ulaştırınız. Esas Rabbinin nimeti kimseye yasak kılınmış değildir." (İsra, 18-20)

"Dünya hayatını ve güzelliklerini isteyenlere, orada işlediklerinin karşılığını tastamam veririz, onlar orada bir eksikliğe de uğratılmazlar."

"İşte ahirette onlara ateşten başka bir şey yoktur, işledikleri şeyler orada boşa gitmiştir. Zaten yapmakta oldukları da batıldır." (Hûd, 15-16)

"Kendilerine hatırlatılanı unuttuklarında, onlara herşeyin kapısını açtık; kendilerine verilene sevinince ansızın onları yakaladık da umutsuz kalıverdiler." (En'am, 44)

Müminler, dünyada yeryüzünü düzeltme için bulunurlar. Sonra da ahirette onlar için güzel bir sonuç, cennet ve Allah'ın rızası vardır.

"Onları biz yeryüzüne yerleştirirsek namaz kılarlar, zekât verirler, uygun olanı emrederler, fenalığı yasak ederler, işlerin sonucu Allah'a aittir." (Hacc, 41)

Kâfirler ise fitne ve sınav için yeryüzünde bulunurlar. Allah'tan uzaklaşmaya başladılar mı, güç ve olanaklar onlara verilir, bütün sebepler ellerinde olur. Bu, Allah'ın onlardan razı olmasından değil, günahlarının artıp, sonunda kısıkvrak yakalanmaları içindir.

"Yeryüzünün süslenip bezendiği ve yerin, sahiplerinin bütün bunlara mâlik olduklarını sandıkları sırada, gece veya gündüz buyruğumuz o yere gelmiş ve orayı sanki hiçbir şey bitmemişe çevirmişiz; bir gün önce birşey yokmuş gibi olmuştur. Düşünen millet için, ayetleri böylece uzun uzun açıklıyoruz." (Yunus, 24)

Müminlerin egemenliği ile kâfirlerin egemenliği arasında değişik olan bir yön daha var: Allah müminlere "gök ve yerin bereketlerini" verir, huzur ve güven içinde, mal ve evlatları ile sağlık ve esenlik içinde yaşarlar. Kâfirlere ise, bütün maddî rızık kapıları açılır. Ama onda bereket, huzur ve güven olmaz. Çünkü huzur, ancak Allah'ı zikirle gelir. Onlar ise, Allah'ı zikretmezler:

"Onlar inanmışlar, kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşmuştur. Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur." (Ra'd, 28)

Sözünü ettiğimiz kanunlardan bir diğeri de şudur: İnsanların iyi veya kötü işlerinin, değişmesi mümkün olmayan sonuçları vardır. Allah kanunlarının kimseye toleransı veya hoşgörüsü yoktur:

"İnsanların elleriyle işledikleri yüzünden kara ve denizde fesad çıkar; Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını böylece kendilerine tattırır." (Rûm, 41)

"Bir millet kendini bozmadıkça Allah onların durumunu değiştirmez." (Râd, 11)

Neticeler hep Allah'ın uygun görmesi iledir. Fakat O bize, insanların davranışlarına göre bu kaderi belirlediğini bildiriyor.

6. Büyük Tarihî Olayların Bilinmesi

İnsanların hayatındaki Allah'ın kanunlarını ve nizamını incelerken; tarihteki büyük olayları, yaşadığımız ortamı, geçmişle gelecek arasında denge kurma imkanını da buluruz.

Büyük tarihî olaylardan biri de, Allah'ın emirleri doğrultusunda yaşadıkları zamanlarda müslüman ümmetlerin uzun bir zaman, geniş toprak parçalarında Allah'ın vaadine uygun egemenlik kurmuş olmalarıdır. Bu ümmetten de, iman edip, salih amel işleyenlerin yeryüzü egemenliklerinde her tarafta iyilik yayılmış, dünyanın çeşitli bölgelelerinde Rabbanî adalet uygulanmıştır.

Tarihe mal olmuş olaylardan biri de bu ümmetin, kendi içinde düzeldikten sonra insanlığın öncülüğü görevindeki yaptıkları aksaklık yüzünden, siyasî, askerî, iktisadî, ilmî, kültürel sahalarda ilâhî yardımdan mahrum olmasıdır.

Allah'ın yolundan sapıp, İslâm'ın gerçeğinden ödün vermeye başladıklarında, Allah'ın kanunları ve nizamı onlara tolerans göstermedi, mümin bir topluluğun nesli olmaları bir fayda sağlamadı.

Tarihî olaylardan bir başkası da Allah'a, rasûlüne inanmayan, Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyen bir grup cahiliye halklarından oluşan Avrupa'nın yeryüzü hakimiyetini ele geçirip, siyasî, malî, ilmî, amelî güç ve kuvvetle herşeyin kapısını tutup ele geçirmeleridir.

Pek çok insanın Avrupa'nın ele geçirdiği bu güce nefesi kesiliyor, bunun Allah'ın yeryüzünün, hadiselerin işleyişine hükmeden kanunlarına aykırı olduğunu zannediyor. Fakat Kur'ân-ı Kerim ayetlerini düşününce bakıyoruz ki, tarihte, Allah'ın bu nizamına ve kanunlarına zıt birşey asla olmamış, olması da mümkün değil.

İncelediğimiz olaya gelince:

a. Bu cahiliye halkları, müslümanların el etek çekmesinden sonra dünyaya egemen olmuşlardır. Müslümanların gerilemesi, kâfirlerin ilerlemesine neden oldu.

b. Bunların egemenliği ile yeryüzünde fesat çoğalmıştır.

c. Kur'ân-ı Kerim'in "Herşeyin kapılarını onlara açtık" diye söylediği bu egemenlik, müminlerin egemenliği ile gelen berekete sahip değildir, Allah'ı zikirle meydana gelen huzurdan da yoksundur. Onda ancak, nefsî hastalıklar, delirmeler, intiharlar, suçlar, bunalımlar, baskınlar, olaylar vardır. İstatistiklerin diliyle her biri de tırmanıştır.

d. Cahilî medeniyetler kendi müttefiklerinin de itirafı ile gözle görülen bir yıkılış yolundadır. Ama bu yıkılış bir günde olmaz. Allah bu yuruyor ki:

"Senden, başlarına acele azap getirmeni istiyorlar. Allah sözünden asla caymayacaktır. Rabbinin katında bir gün, saydıklarınızdan bin yıl gibidir."

"Nice kasabalara, haksız oldukları halde, süre vermiştim; sonunda onları yakalayiverdim. Dönüş ancak Banadır." (Hacc, 47-48)

Bu, Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'i okurken düşünmemizi istediği Rabbanî kanunların ışığında geçmiş ve şu an için geçerli olandır.

Geleceğe bakışımıza gelince: Biz kaybettiğimiz gücü, güveni, yeryüzü egemenliğini yeniden elde etmeye adayız. Bu bizim görevimizdir zaten. Allah bu ümmeti, ayaklar altında güçsüz, zelim olması için yaratmamıştır.

"Ey inananlar! Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar kuvvet ve cihat için bağlayıp beslenen atlar hazırlayın. Bununla Allah'ın düşmanını ve sizin düşmanlarınızı ve bunların dışında Allah'ın bilip sizin bilmediklerinizi yıldırma üzere kuvvet ve savaş atları hazırlayın." (Enfâl, 60)

"İzzet Allah'ın, peygamberinin ve müminlerindir." (Munafikûn, 8)

Ama bu izzet, kuru bir temenni ile gelmez. İnsanlar kendilerini de-
ğiřtirmedikçe, çaba ve savaş olmadan gelmez:

*"Bu, sizin kuruntunuza ve kitap ehlinin kuruntularına göre de-
ğildir. Kim fenalık yaparsa cezasını görür."*

*"Bir millet kendini değıştirmedikçe Allah onların durumunu değış-
tirmez." (Ra'd, 11)*

*"Ey inananlar! Size ne oldu ki, 'Allah yolunda savaşa çıkın' dendi-
ğİ zaman yere çöküp kaldınız? Ahireti bırakıp dünya hayatına mı
razi oldunuz? Oysa dünya hayatının geçimi ahirete göre pek az bir-
şeydir." (Tevbe, 38)*

Eğer müslümanlar eski durumlarına dönmek istiyorlarsa işte yol!

İşte, Kur'ân-ı Kerim'i düşünürken önümüze çıkan yöntem!

Kur'ân-ı Kerim'e İmanın Gerekliğı

Kur'ân-ı Kerim'in Rasûlullah'a (s.a.) inmiş Allah kelâmı olduğuna
inanmanın hayatımızda görülmesi gereken bazı sonuçları vardır.

Öncelikle, onunla yaşayıp onunla Allah'a kulluk yapmalıyız.
Kur'ân-ı Kerim herşeyden önce gelen bir dost ve rehber olmalı. Kadın
olsun, erkek olsun, genç, yaşlı her müminin Kur'ân-ı Kerim'le Al-
lah'ın kendisine hitap ettiğini düşünmeli.

Allah yarattığı insanları başı boş bırakmayıp, onlara doğru yol ve
nur olan Kur'ân-ı Kerim'i göndermiş ve rahmetini söz vermiştir.

*"Ey insanlar! Rabbinizden size açık bir delil geldi. Size apaçık bir
nur, Kur'ân indirdik." (Nisa, 174)*

Müminin Allah'ın başıboş bırakmadığı, şereflendirdiğı bir varlık
olduğunu bilmesi onun için yeter:

"Kullarım sana Beni sorarlarsa, bilsinler ki, Ben şüphesiz onlara yakınum." (Bakara, 186)

Ve onun Rabbine en yakın anı, namaz kıldığı, ibadet ve tefekkür için Kur'ân-ı Kerim okuduğu andır.

Kur'ân-ı Kerim'le yaşanan bir hayatta hisler incelir, kalpler açılır, ruh tertemiz olur. Çünkü mümin, kitapla inen Rabbanî nurla yaşar. Maddenin ve yeryüzünün ağırlığından kurtulup, bir an için de olsa pak melekler derecesine yükselir.

İkinci olarak da nefislerimizi Kur'ân-ı Kerim'le terbiye etmemiz gerekir:

Kur'ân-ı Kerim, *"insanlar içinden çıkarılmış hayırlı bir ümmetin"* eğitim kitabıdır. Bunu daha önce söyledik.

Biz ona ibadet için okuyup ezberlerken aynı anda da nefislerimizi Kur'ân-ı Kerim'in emir ve yönlendirmeleri doğrultusunda harekete geçirmeliyiz.

Rasûlullah'ın (s.a.) ahlâkı sorulduğunda Aişe (r.a.): "O'nun ahlâkı Kur'ândı." buyurdu. Gerçekten pek güzel bir cümle. Demek istiyordu ki; Resullah (s.a.) Kur'ân-ı Kerim'de gelen bütün emir ve yasakların yaşanan şeklidir: Evet, hiç bir insan ne kadar çabalarsa çabalasın Rasûlullah (s.a.) gibi olamaz. Fakat Allah, bize Rasûlullah'ı her yönüyle örnek almamızı emrediyor:

"And olsun ki, sizin için Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok anan kimseler için Rasûlullah (s.a.) en güzel örnektir." (Ahzab, 21)

Sonra yüce rahmeti ile kullarına şöyle buyuruyor:

"Allah'tan gücünüzün yettiği kadar sakının." (Tağabün, 16)

O halde bizim görevimiz, Kur'ân-ı Kerim'i okuyup ezberlerken gücümüzün yettiği kadar nefislerimizi onunla terbiye etmeye çalışmaktır.

Ve iyi bilmeliyiz ki, Kur'ân-ı Kerim'in en büyük eğitim unsuru, akidedir. Kalplere yerleşmiş gerçek bir inanç, tarihte, bu ümmetin ilk eğitim gördüğü sahadır. Özellikle Rasûlullah'ın (s.a.) elinde yetişen ilk nesil bu eğitimle, tarihte bir örneği olmayan zirveye çıkmıştır.

İman sadece dille söylenen; *"Eşhedü enlâ ilâheillallah ve eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah"*tan ibaret değildir. Belki o yaşanan bir olay, hayatın toplamına uygulanan bir programdır. Allah'ın kontrolünde O'nun emirlerinden kaynaklanan, yeryüzünde O'nun emirleriyle davranılan bir hayattır. Kur'ân-ı Kerim'de geniş bir yer tutan akide, sadece dille söylenen bir kelimedenden ibaret değildir. Tersine, hayatına, tavırlarına, vicdan ve davranışlarına tercüman olması gerekir.

"Sana Rabbinden indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse, onu bilmeyen köre benzer mi? Ancak akıl sahipleri ibret alırlar."

"Onlar Allah'ın ahdini yerine getirirler, anlaşmayı bozmazlar."

"Onlar Allah'ın birleştirilmesini emrettiği şeyi birleştirirler, Rablerinden korkarlar, kötü hesaptan ürkerler."

"Onlar, Rablerinin rızasını dileyerek sabrederler, namazı kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizlice ve açıkça sarfederler; iyilik yaparak kötülüğü ortadan kaldırır. İşte onlara bu dünyanın iyi sonucu, girecekleri Adn cennetleri vardır." (Ra'd 19-23)

Dikkat edilmesi gereken bir nokta daha var: Yukarıda akideden söz edilirken geçen Allah'ın isim ve sıfatları, İslâm tarihinde gördüğümüz, aşırı uçların yaptığı gibi kördüğüm şeklini almış tartışma konularına çevirmemiz için indirilmemiştir. Bunlar, Allah'ı tanıyıp, bize geldiği gibi; bozma, yorum, benzetme veya şekil vermeden kabul etmemiz için indirilmiştir. Bu iman, mümini Rasûlullah (s.a.) ve değerli ashabından miras kalan, iman gerçekleri üzerinde eğitir.

Allah kitabında:

"Şüphesiz rızıklandırıran da, güç ve kuvvet sahibi olan da Allah'tır."
(Zâriyat 58)

buyurduğunda biz şunu anlayacağız: Bir taraftan bize, ilâhlığın özelliklerinden biri olan, kendisine hiç kimse ortak olmadan, yalnız rızık verenin O olduğunu öğretirken, bir taraftan da iyice inanmamız gereken bir gerçeği hatırlatıyor.

Bollukta ve darlıkta Allah'ın izni olmadan, bir dilim de olsa rızka sahip olan yoktur. O'ndan başkası azaltıp çoğaltma veya kesmeye güç yetiremez. Dolayısıyla rızık dileği için, Allah'tan başkasına yönelemeyiz. Aynı şekilde rızık korkusundan dolayı, hak bir sözden kaçınmak veya batıl bir yöntemle zalimlerden birine uymak da din açısından uygun olmaz. Çünkü, hiçbir şey insanın eliyle olmuyor, gerçekte olan Allah'ın onayı iledir, insanların yaptığı ise, o veya bu rolü oynamaktır.

"İman eğitimi", temel inanç esaslarına ilişkin bazı gerçekleri bilmekten daha başka bir şeydir. Pek çok insana, rızık verenin yalnız Allah olduğu hatırlatılınca hemen "evet" der. Ama geçiminde ufak bir sıkıntı, bir problem, bir sarsıntı ile karşılaştı mı hemen yıkılır bu akide. Çünkü, o kalbe kök salmış gerçek bir akide değildi zaten. O inanın bütün kesinliği ile gönülde kökleşmemiştir.

Kur'ân-ı Kerim'de bulunan Allah'ın bütün sıfat, isim ve fiilleri böyledir. Ulûhiyet gerçeğini kavramak iman gerçeği ile eğitimin ve yalnız Allah'ı fayda ve zarar veren olarak bilmek. Yaşatan, öldüren genişleten, daraltan... Her biriyle yakîn derecesine ulaşmak. Sonra da bu yakîn (kesin ve kökleşmiş inanç) üzerinde yürüyen bir hayat... İşte o zaman ilk müslümanlar gibi biz de, Kur'ân-ı Kerim'deki iman gerçekleri ile eğitilmiş oluruz.

Bunların hayatımızın her kesitinde yaşanan İslâmî gerçeklere dönüşmesi lazım. Şahsî hayatımız da, doğruluğumuz, emniyetimiz, temizliğimiz ve günahattan, azgınlıktan uzaklığımızla Kur'ân-ı Kerim'e uygun olmalı:

"De ki: 'Gelin size Rabbinizin haram kıldığı şeyleri söyleyeyim: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, anaya babaya iyilik yapın, yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin.' -Sizin ve onların rızkını veren Biziz- 'Gizli ve açık kötülüklere yaklaşmayın. Allah bunları size düşünesiniz diye buyurmaktadır.'

"Yetim malına erginlik çağına erişene kadar en iyi şeklin dışında yaklaşmayın; ölçüyü ve tartıyı doğru yapın. Biz kişiye ancak gücünün yeteceği kadar yükleriz. Konuştuğunuzda -akraba bile olsa- sözünüzde adil olun. Allah'ın ahdini yerine getirin. Allah size bunları öğüt atmanız için buyurmaktadır."

"Bu dosdoğru olan yoluma uyun. Sizi Allah yolundan ayrı düşürecek yollara uymayın. Allah size bunları sakınsınız diye buyurmaktadır." (En'am, 151-153)

Kişisel hayatımız yanında, toplum hayatımız da Kur'ân-ı Kerim'e göre olacak. Çünkü Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın emirlerine uymada kişi-toplum ayrımı yapmıyor.

Kulluğumuz hayatın bütününe yayılacak.

Toplumsal bağlarımız Allah'ın emirlerine mahkûm olacak: Aile içinde ve dışında, karı-koca arasında insanların birbirleri ile ilişkilerinde, kadının takabileceği süslerde, erkeğin bakmasında, konuşmasında, her yerde...

Bize yön veren düşüncelerimiz bile, İslâmî kavramlarla çelişmeyecek, Allah'ın kitabında koyduğu prensiplere zıt olmayacak. İşte o zaman gerçek bir "Kur'ân-ı Kerim ümmeti" oluruz.

Dördüncü Bölüm

PEYGAMBERLERE İMAN

Peygamberlere İmanın Gerekliliği

Peygamberlere iman, imanın temellerinden biridir; bir insan Allah'ın insanlara kendi içlerinden, rablerinden gelen hakkı tebliğ edip müjdeleyip korkutacak, dinin gerçeğini açıklayacak peygamberler gönderdiğine inanmadıkça mümin ve müslüman sayılmaz. Hatta, bu peygamberlerin hepsinin fark gözetilmeden Allah indinden geldiğine inanmadıkça da mümin ve müslüman olamaz.

"Yüzlerinizi doğudan ve batıdan yana çevirmeniz iyi olmak demek değildir; Lâkin iyi olan, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, Kitab'a peygamberlere inanandır." (Bakara, 177)

"Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a Yakub'a ve torunlarına indirilene, Rableri tarafından Musa, İsa ve peygamberlere verilene inandık, onları birbirinden ayırt etmeyiz, biz O'na teslim olanlarız da." (Al-i İmran, 84)

"Ey İnananlar! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği Kitab'a ve daha önce indirmiş olduğu Kitab'a inanın. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse o, şüphesiz derin bir sapıklığa sapmıştır." (Nisa, 136)

"Bu Cebrail'di, size dininizi öğretmek için geldi." diye meşhur olan hadisi şerifte, "İman nedir?" sorusuna Rasûlullah (s.a.) şu cevabı vermiştir: "İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine... inanmadır." (Müslim)

Zikrettiğimiz delillerden Kur'ân-ı Kerim ve hadiste benzerleri pek çoktur- anlıyoruz ki, peygamberlere inanmak, imanın esaslarından biridir, kişinin müslümanlığı ancak bununla tamam olur. Allah yanında da, peygamberlerin bütününe reddetmekle birini inkâr etmek aynıdır. Hepsini reddedenler kâfirdirler. Müminse, peygamberlerin hepsine bir ayırım yapmadan inanır.

Biz kendi kendimize, (Allah'a iman her şeyin aslı, O'na ibadet de her şeyin asıl amacı olduğu halde), Allah bununla yetinmeyip bize peygamberlere inanmayı da imanın temellerinden niçin biri kılmıştır, diye sorabiliriz? Bu sorunun cevabı gayet kolay: Peygamber olmadan insan, rabbini hakkıyla nasıl tanıyabilir? Bir örneği olmadan O'na gerçek ibadeti nasıl yapabilir?

Tarih boyunca insanlığın Rabbi hakkında düştüğü sapıklıklara bak-sana!

Çeşitli cahiliyelerde O'nu nasıl tasarlayıp, ibadet etmişler? Firavunî cahiliye O'nu bir güneş yuvarlığı, Fârisi cahiliye ateş olarak tasarlamış! Roma ve Yunan cahiliyeleri de O'nu ayırıcı bazı özellikleri olan bir insan şeklinde düşünmüştür. Gâh ayda yıldızlarda, gâh putlarda aranmış! Böylece Allah hakkında gerçek bilgidен hep sapılmış. Çünkü insan, kendi hayali ile yolunu bulmaya çalışmış, kendilerine vahiy indirilen peygamberle, Allah tarafından onaylanmış sağlam yolu tutmamışlardır.

Allah'ın bazı nitelikleri etrafında çeşitli rabler edinen değişik cahiliyelerin sapıklığı da bundan aşağı değildir. Yağmur için bir ilâh, yıldırım için bir ilâh, şimşek için bir ilâh, rüzgâr için bir ilâh, deniz için bir ilâh, bereket için bir ilâh, nesil için bir ilâh, hayata ait işlerden her biri için bir ilâh... Bu ilâh ya Allah'ın dışında tasarlanıyor ya da, Arapların cahiliyede yaptıkları gibi O'na ortak koşuluyordu:

"Onlara, bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz." (Zümer, 3)

Aynı sapma ibadette de var. Bu da doğal bir şey. İnsanlar ibadet konusunda doğruyu gösterecek sağlam kaynağa yönelmedikçe, kendi arzularına göre şekiller belirleyeceklerdir. Daha doğrusu şeytanın arzuları doğrultusunda yürüyeceklerdir. Sonuç her zaman Allah'tan başkasına ibadet, başkasına dua, O'ndan başkasından yardım umma, Allah'ın dilemesi dışında helâl ve haramlar koyma olacaktır.

Biz, ulûhiyet ve rubûbiyetin insan hayatındaki pek önemli kısmını, insan varlığının asıl hedefinin Allah'a ibadet olduğunu¹ kavradığımız an, peygamberlere inanmanın neden imanın rükünlerinden biri olduğunu da kavrarız. İnsanın ulûhiyet veya ibadet konusunda, güvenilir bir makam olan Allah'tan gelmiş peygamberler dışında gerçeği görebilmesi imkânsızdır.

Herhangi birini ayırmadan peygamberlerin toplamına iman konusu da böyledir. Hepsinin konusu ve sözü aynıdır. Hepsi, varlıkta Allah'tan başka bir ilâh olmadığını haber vermiştir. Hepsinin insanlara sözü olmuştur:

"Allah'a ibadet edin, O'ndan başka bir ilâhımız yoktur." (Hûd, 50, 61, 84)

O halde birine iman edip de öbürüne etmemenin manası ne? Her biri Allah'tan geldiğine aynı şeyleri tebliğ ettiklerine göre, birini inkâr, hepsini inkâr gibidir.

"Senden önce gönderdiğimiz her peygambere: 'Benden başka ilâh yoktur. Bana kulluk edin'diye vahyetmişizdir.'" (Enbiya, 25)

Peygamberlik

Allah insanları Hakk'a ulaştırmaları için peygamberler göndermeyi dilemiştir:

"Andolsun ki, her ümmete; 'Allah'a kulluk edin, tağutlardan kaçının'diye peygamber göndermişizdir.'" (Nahl, 36)

1 *"Cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım."* (Zâriyat, 56)

"Geçmiş her ümmet içinde de mutlaka bir uyarıcı buluna gelmiştir." (Fâtır, 25)

Bu dileme, başka bir Allah kanunu olan kullarından bazısını seçip onlara, peygamberlik vererek lütûfta bulunmayı, bu lütûfla beraber gönderildikleri toplumları nimetlendirmeyi getirdi.

"Andolsun ki, Musa ve Harun'a da iyilikte bulunmuştuk." (Saffat, 114)

"Andolsun ki Allah, insanlara, ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara kitab ve hikmeti öğreten, kendilerinden bir peygamber göndermekle iyilikte bulunmuştur. Hâlbuki onlar, önceleri apaçık bir sapıklık içinde idiler." (Al-i İmrân, 164)

Peygamberlik yalnız, Allah'ın seçmesi ile, kullarından dilediğini bu iş için seçer. Kulların herhangi bir çalışma sonucunda elde edebilecekleri bir makam değildir. Zaten insan hayatında meydana gelen her şey Allah'tandır. Gerek dışardan gelen, gerekse kendi içlerinden gelen her nimet O'ndandır. O kadar ki, O insanın da bu hususta bir çalışması olmasını dilemiştir. Yüce Allah her insana her birinde farklı oranlarda öğrenme yeteneği, güç vererek, çalışmakla görevlendirmiş ve yeryüzünün bayındırlığı ve diğer işlerinde zekâsını kullanıp, belli oranda bir bilgi edinmesi için çabalamasını istemiştir.

"Yeryüzünü size boyun eğdiren O'dur; öyleyse yerin sırtlarında dolaşın, Allah'ın verdiği rızıktan yiyin; sonunda dönüş O'nadır." (Mülk, 15)

"Sizi yeryüzünde yaratıp orayı imar etmenizi dileyen O'dur." (Hûd, 61)

"Kalemle öğreten insana bilmediğini bildiren Rabbin en büyük kerem sahibidir." (Alâk, 4-5)

İnsan kişisel çabasıyla kendisindeki Allah vergisini geliştirebilir. Örneğin; çeşitli spor hareketleri yaparak güçlü pazu ve kuvvetli bir vücut yapısına sahip olabilir; aynı şekilde ilim tahsili, düşünme, tartışma gibi metotlarla kuvvetli bir zihin yapısına sahip olup, icatlar, keşifler

yapabilir, plan ve projeler çizebilir. Düşünme, nefsin bazı isteklerinden kaçınma, herhangi bir metotla düşük şeylerden biraz uzaklaşmakla ruh da güçlenir, saflaşır, kendisi de büyük bir ruhî enerji elde eder.

Bütün bunlar aslında, Allah vergisidir, insan da çabası ile büyütüp geliştiriyor.

Nübüvvet ve risalet de değişik bir tarzda Allah vergisidir. İnsanın bunu ne çalışma ne de seçme ile elde etme imkânı yoktur. Sadece Allah'ın kullarından birini seçmesi, orayı nimetlendirip, insanların kurtuluşu için göndermesidir.

İnsan bütün ömrünü onu elde etmek için harcarsa bile kendisini nübüvvet derecesine ulaştıracak hiçbir saha yoktur.

İnsan sürekli bir çalışma ile -belli bir vücut arızası yoksa- sonunda ünlü bir sporcu olabilir. Gerekli aklî gücü olan biri de sürekli bir çalışma ile iyi bir mühendis, doktor, bilgin olabilir. Güzel bir çalışma ile ruhî saflığa da erişebilir.

Ama, hiçbir zaman nebi veya rasûl olamaz. Ancak Allah isterse olur. *'Allah meleklerden ve insanlardan peygamberler seçer. Doğrusu Allah iştir ve görür.'* (Hacc, 75)

Gerçekten de, Allah'ın rasûl ve nebi olmaları için seçtiği kişiler, insanların en iyileri, en üstünleridir:

"Doğrusu onlar, katımızda seçkin, iyi kimselerdendirler." (Sâd, 47)

Biz, filan insan peygamber olacak derecede biridir veya diğerinden iyidir diyemeyiz:

"Allah peygamberliğini vereceği kimseyi daha iyi bilir." (En'âm, 124)

'Bu Kur'ân, iki şehrin (Mekke ve Taîf) birinden bir büyük adama indirilmeli değil miydi?' dediler. Rabbinin rahmetini onlar mı taksim edip paylaşıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında Biz taksim ettik; birbirlerine iş gördürmeleri için kimini

kimine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha iyidir." (Zuhruf, 31-32)

Peygamberler kendi aralarında değişik derecelere ayrılırlar:

"İşte bu Peygamberlerden bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık. Onlardan Allah'ın kendilerine hitabettiği, derecelerle yükselttikleri vardır. Meryem oğlu İsa'ya belgeler verdik. O'nu Rûhu'l-Kudûs'le destekledik." (Bakara, 253)

Ama diğer insanlara oranla peygamberlik, normal insanların üstünde bir derecedir.

İnsanlar kendi aralarında farklıdır; kimi düşük kimi de yüksek. En yüksek derecedekinin çizgisi peygamberlikten düşüktür. Allah, bir insanı peygamber olarak seçti mi, bulunduğu makamdan onu, görevinin layık olduğu makama çıkarır. Çünkü bu makam, çalışmakla elde edilebilecek çizginin üstünde bir yerdir. Seçilmesinden itibaren başka bir karakter kazanır. Evet, bütün davranışları ile bir insan ama, onda artık diğer insanlarda bulunmayan bir özellik var: Vahiy kanalıyla Allah'a bağlı bulunmak.

Şöyle dediler: 'Bu ne biçim peygamber ki, yemek yer, sokaklarda gezer? Ona beraberinde bulunup uyaran bir melek indirilseydi ya!' (Furkan, 7)

Normal işlerde onlar da insan; doğarlar ölürler; yemek yerler, rızık peşinde koşarlar, onlardan kimisi evlenir, Allah'ın belirlediği şekilde çocukları olur veya olmaz, sevinirler, üzülürler, bu konuda insanlarda meydana gelen her şey onlarda da olur. Ayrıldıkları tek nokta, Allah'tan vahiy alıp insanlara, rablerinden kendilerine gelen doğru yolu ve açıklamaları ulaştırmak.

"Senden önce gönderdiğimiz her peygambere: 'Benden başka ilâh yoktur, Bana kulluk edin' diye vahyettik." (Enbiya, 25)

"Arş sahibi, varlıkların en yücesi olan Allah'a kavuşma günümü ihtar etmek için kullarından dilediğine emriyle vahyi indirir."
(Mü'min, 15)

Bu özellik nasıl gerçekleşiyor? Allah'tan vahiy alabilme gücü onlara verildiğinde nasıl bir düşünce ve nefis yapısına sahip oluyorlar? İnsan olarak biz bunu kavrayamayız, bizim ölçülerimizin dışında bir olay bu, ancak sadece yaklaşık bir kıyas yapabiliriz.

İçimizden biri -nadiren de olsa- bir ruh saflığı hisseder bazen. Bir nur demetinin etrafını sarıp, nefesine ve düşüncelerine ışık saçtığını, dünya ağırlığı olmayan, vücudu pisliklere bulaşmayan, bütün bağlardan sıyrılmış, uçuşan parçacıklar oluverdiğini hisseder. Ve çevresindeki insanlara, diğer varlıklara yeni bir gözle yeni bir ruhla bakmaya başlar. Görür ki, kendisi ile insanlar arasında bir hoşgörü, bir rahmet var, kendisi ile diğer varlıklar arasında bir sevgi, bir bağlantı var. Daha da ileride, Allah'a yakınlık hisseder. Artık düşünceleri daha temiz ve pak, Allah'ı yüceltişi daha güzel, Allah'ın rahmetine sarılışı daha kuvvetli.

İnsanın hayatında böyle anlar ne kadardır? Bir başka deyişle insan böyle olmaya ne kadar dayanabilir?

Şüphesiz bu, insanın hayatında pek az bir yer tutar. Ama nefsinde büyük bir iz bırakır. Ve bu iz, kendi içinde hissettiği kalp huzuru, dışında da, insanlarla olan ilişkilerinde görülür. Onlara hoşgörü ve incelikle davranır. Onlardan gelen eziyetlerde daha sabırlı ve dayanıklı olur.

Bu hal insanda sık sık tekrar edip, birbirine yakın olacak olsa, sahibine bir belirginlik kazandırır. İnsanlar, onun üstün bir kişilik taşıdığını, dünyada çıkar peşinde koşanlar ve nefsinin isteklerini aşamayanlar gibi olmadığını anlar. Hangi şartlarla olursa olsun, insan bu konularda ancak belli bir sınıra kadar gelebilir.

Şimdi gözlerimizi başka bir ufka çevirelim.

Bir insan düşünelim; bunları yaşaması anlık değil veya birbirine yakın kısa süreler için de değil. Tersine hayatı baştan başa böyle. Ruhunun daimi gıdası bu, gezindiği ufuk bu. Nasıl bir davranış sahibi olur acaba? Hangi üstün derecede olur?

İşte -yaklaşık bir benzetme ile- bu bir peygamberdir. (Peygamberlerin üstünlükte değişik konumlarda olması ayrı bir konu.)

Konuya bir başka açıdan bakalım:

İnsan, Allah'ın kendisinden razı olduğu, rahmetine yaklaştığını hissettiği anlar, bu hissin ondaki etkisi nasıldır? Genişleyip duran bir nefis, saflaşıp yükselen bir ruhu olmaz mı? Bu ilâhî ışığın kalbini doldurduğunu, onu dünya seviyesinden, artık ağır bir ceset değil de göklerde uçan bir ruh olduğunu zannedecek kadar yükseltmez mi?

Bu ilâhî nur onu, Allah'ın büyüklüğünü kavramada daha hassas, O'na ibadette daha istekli, O'na dua ve tevekkülde daha ihlaslı, emrine uymada, razı olacağı işleri yapmada daha pratik yapmaz mı?

Ve bunların hepsi, kişiliğinin oluşmasına, insanlarla ilişkisine yansımaz mı?

Geçici bir zamanın, insanı Allah'a yaklaştırmada bu kadar etkisi olursa, Allah'ın kendisiyle konuştuğu, vahiy indirdiği sürekli bu havayı soluyan kimse nasıl olur?

İşte -yakın bir benzetme ile- peygamberlerin durumu. (Aralarındaki Allah'ın tayin ettiği derece farkı ise ayrı bir konu.)

Bu nasıl gerçekleşiyor? Bizim kavrayamadığımız bir şey. Bildiğimiz sadece bu, Allah'ın hazırlaması ve insanlar arasından seçtiği kulu- na lütfetmesi ile oluyor. Allah Musa'dan (a.s.) şöyle söz ediyor:

"Ey Musa! Gözümün önünde yetişesin diye seni sevimli kıldım."
(Tâha, 39)

Rasûlullah (s.a.) için de şöyle diyor:

"İşte sana da buyruğumuzla Cebrail'i gönderdik; Sen kitab nedir, iman nedir önceleri bilmezdin, fakat Biz onu kullarımızdan dilediğimizi onunla doğru yola erıştirdiğimiz bir nur kıldık." (Şûra, 52)

Vahiy ve Çeşitleri

Allah Şûra Suresi'nde şöyle buyuruyor:

"Allah bir insanla ancak vahiy suretiyle veya perde arkasından konuşur, yahut bir elçi gönderir; izniyle dilediğini vahyeder. Doğrusu o yücedir, Hâkîm'dir." (Şûra, 51)

Bu ayet, peygamber olarak seçilen kullara Allah tarafından gelen vahyin çeşitlerini açıklıyor.

Allah, peygamberleri ile doğrudan konuşmaz. Çünkü buna insanın dünya hayatında gücü yetmez, O'nun peygamberleri ile konuşması üç yolla gerçekleşir:

1. Kendisine bildirilen ve Allah'tan olduğunu bildiği vahiy. Buna ilham da denilir. Peygamberlerin rüyaları da böyledir. İbrahim'in (a.s.) oğlu İsmail'i keserken gördüğü rüya gibi.

"Ey oğulcuğum! Doğrusu ben uykuda iken seni boğazladığımı görüyorum, bir düşün, ne dersin?" (Saffât, 102)

2. Musa'ya (a.s.) konuştuğu gibi bir perde arkasından:

"Oraya gelince, kutlu yerdeki vadinin sağ yanındaki ağaç cihetinden; 'Ey Musa! Şüphesiz Ben âlemlerin Rabbi olan Allah'ım' diye seslenildi." (Kasas, 30)

Bu durumda da peygamber Allah'ı görmez. Zaten onun için bu görme imkânsız bir şeydir. Buluşma yerine geldiğinde görmeyi istemiş, arzusu kabul edilmemişti:

"Musa 'Rabbim! Bana kendini göster, sana bakayım' dedi. Allah; 'Sen Beni göremeyeceksin ama dağa bak, eğer o yerinde kalırsa

sen de beni göreceksin' buyurdu. Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir etti ve Musa da baygın düştü." (A'râf, 143)

3. Allah vahiyle görevli meleği gönderir ve elçisine vahyeder. Bu, Rasûlullah'ın (s.a.) açıkladığı şekillerden biri ile gerçekleşir:

a. Rasûlullah (s.a.) kendisini görmeden, meleğin, zihnine ve kalbine üflediği vahiy. Buyuruyor ki: "Cebrail zihnime şöyle üfledi: Kimse rızkını tamamlamadan girmeyecektir. Allah'tan korkun ve rızkı güzel talep edin."

b. Meleğin bir insan suretine girip, Rasûlullah (s.a.) söylediğini anlayıncaya kadar O'nunla konuşması.

c. Zil sesi şeklinde gelmesi. Bu ona en zor gelen yöntemdi. O kadar ki, soğuk bir günde alnından ter akar, binekte ise hayvanı yere çömelirdi.

d. Meleğin asıl suretinde görülüp, Allah'ın dilediğini vahyetmesi. Bu, Necm Suresi'nde de olduğu gibi iki kere oldu:

"Sonra yaklaşmış ve inmiştir. Araları iki yay aralığı kadar belki daha da yakın oldu. Allah o anda kuluna vahyedeceğini etti. Muhammed'in gözü gördüğünü gönlü yalanlamadı. Ey inkârcılar! Onun gördüğü şey hakkında kendisi ile tartışır mısınız? Andolsun ki Muhammed, Cebrail'i sınırın sonunda (Sidretü'l-Münteha) başka bir inişinde de görmüştür." (Necm, 8-14)

İnsanlığın Peygamberlere Olan İhtiyacı

Allah, insanı yaratandır; onun ihtiyacı olan şeyi de en iyi O bilir.

Ona, sınırlı ömrünü geçireceği kadar gelişip büyümek için gıdaya, giyime ve barınağa muhtaç bir ceset, bu cesedin ihtiyaçlarını temin ve insanın yeryüzünü imar görevini yerine getirebilmesi için öğrenim ve bilgiye muhtaç olan aklı yaratmıştır. Bir de, insanın dünya ve ahiret hayatını düzeltmesi için doğru yola muhtaç olan ruhu yarattı.

Allah, insanların bütün ihtiyaçlarını karşılamayı üstlenmiştir. Gerçekte onların bu ilâhi teminattan -ki her şeyi o veriyor- başka, sahip oldukları bir şey yoktur.

Yarattığı canlıların rızkını sağlamayı O üstlenmiş ve insanı aslı olan yeryüzüne yerleştirmiştir:

"Yeryüzüne sabit dağlar yerleştirdi, onu bereketli kıldı; arayanlar için. Yeryüzünde gıdalarını normal olarak dört gün (dört mevsim) içinde yetiştirmesi kanununu koydu." (Fussilet, 10)

"Gökleri ve yeri yaratan, yukardan indirdiği su ile size rızık olarak ürünler yetiştiren, emri gereğince denizde yüzmek üzere gemileri, nehirleri, belli yörüngelerde yürüyen ay ve güneşi, geceyle gündüzü sizin buyruğunuza veren Allah'tır. Kendisinden isteyebileceğiniz her şeyi size vermiştir. Allah'ın nimetini sayacak olsanız bitiremezsiniz." (İbrahim, 32-34)

"Göklerde olanları, yerde olanları, hepsini sizin buyruğunuz altına vermiştir." (Casiye, 13)

Aklın ihtiyacı olan bilgiyi de üstlenmiş ve insanı bu bilginin öğrenilmesi için gerekli olan araçlarla donatmıştır:

"Ve Âdem'e bütün isimleri öğretti." (Bakara, 31)

"Allah sizi annelerinizin karnundan bir şey bilmez halde çıkarmıştır. Belki şükredersiniz diye size kulak, göz ve kalp vermiştir." (Nahl, 78)

"Gece ve gündüzü varlığımıza birer delil kıldık. Bir delil olan geceyi kaldırıp, yine bir delil olan gündüzü -Rabbinizin bol nimetini aramanız, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için- aydınlık kıldık. Her şeyi uzun uzadıya açıkladık." (İsra, 12)

Aynı şekilde ruhların ihtiyacı olan doğru yolu da üstlenmiş ve insanlara hakkı açıklayıp kendisine çağırmaları için nebi ve râsûller göndermiştir:

"Andolsun ki, her ümmete: 'Allah'a kulluk edin, tağutlardan kaçın' diyen peygamberler göndermişizdir." (Nahl, 36)

Allah bütün bunları sınırsız cömertliğiyle, O'nu kimse zorlamadan üstlenmiştir. (Zaten O'nu herhangi bir şeye zorlayacak bir güç mü var?) Ama insan, şımdı. Gaflet anında, büyülenerek Allah'ın kefaletine ihtiyacı olmadığı düşüncesine kapıldı:

"Ama insanoğlu kendisi müstağni (ihtiyaç hissetmez) sayarak azgınlık eder." (Alak, 6-8)

Kendi çalışması ile elde ettiği rızkı topraktan çıkardığını, içtiği suyu ürettiğini, bulunduğu yeri imar ettiğini sanıp "Ben yaptım bunları" der.

Allah ise ona şunu hatırlatıyor:

"Söyleyin, ektiklerinizi yerden bitirenler sizler misiniz, yoksa Biz mi bitiriyoruz? Dilersek Biz onu çer-çöp yaparız, şaşar kalırsınız da şöyle dersiniz: 'Doğrusu borç altına girdik, hattâ yoksul kaldık.' Söyleyin; içtiğiniz suyu buluttan indirenler sizler misiniz, yoksa onu Biz mi indiririz?¹ Dileseydik onu acılaştırırdık; hâlâ şükretmez misiniz? Söyleyin yaktığınız ateşin ağacını var eden sizler misiniz, yoksa onu Biz mi var ederiz? Biz onu bir ibret ve çölde konaklayanlar için yararlı kıldık. Ey Muhammed! Çok büyük Rabbinin adını tesbih et." (Vakıa, 63-74)

İcat edip yapan, göklerde ve yerdeki enerjiyi, dünyanın imarına, yerleşilip yararlanılması için insana kolaylaştıran, kâinatın yönetiminde işle-

1 Bazıları, buluttan yağmur çekmenin ya da "sunî yağmur" dedikleri şeyin bu aye-te ters düştüğünü, artık insanın buluttan yağmur indirdiğini zannedebilirler. Bu basit düşüncede gerçeklik payı yoktur, insan bulut yaratamıyor, buhar halinde havaya yükselip, yağmurun indiği bulutu oluşturan suyu da o yaratmıyor, insan buluttan su indirdiği zaman yaptığı şey, yağmur için koyulmuş Rabbanî kanunları kullanmaktır, yeni bir şey icat etmiyor. Hicrî 1396, Milâdi 1976 yılında Avrupa'da 150 yıldan bu yana görülmemiş bir kuraklık olmuş, bitkiler, ağaçlar yanmış, çok ölümler olmuştu. Bazı bölgelerde su kame ile veriliyordu. Bütün keşiflere, ilimlere rağmen insanoğlu bu Rabbanî olayın önünde zayıflığa düşmüştü.

yen kanunları öğretip, çıkarı doğrultusunda kullanmayı öğreten O'dur. İnsanın sahibi bulunduğu bir şey yoktur aslında. Eğer Allah dilerse, bütün çalışıp çabalamalardan sonra çer-çöp yapar! Dilerse buluttan inen suyu acılaştırarak içilmez hale getirir.¹ Dilerse, insanın ısınmada kullandığı enerji kaynaklarını yaratmaz, insan da soğuğun etkisinde kalarak telef olur giderdi.

İnsan bildikleri ile övünür ve onu kendinden bilip Allah'a ihtiyaç hissetmez. Allah ise onu şöyle uyarıyor:

"Allah sizi annelerinizin karnından bir şey bilmez halde çıkarmıştır. Belki şükredersiniz diye size kulak, göz ve kalp vermiştir." (Nahl, 78)

Bilgi araçları da Allah'ın bir lütfudur, hiçbiri direkt bilgiye götürmez, ancak Allah'ın onlara verdiği güçle bu görevi yerine getirirler: "Kalemle öğreten..."

"İnsana bilmediğini öğreten..." (Alâk, 4-5)

Allah dileyseydi, insanların işitme, görme, konuşma organlarını giderir; hiçbir şeye güçleri yetmezdi. Veya görme ve işitmenin varlığına rağmen, öğrenme güçlerini alır, yine bir şeye güç yetiremezlerdi.

İnsanın doğru yolda da Allah'a ihtiyaç hissetmemesi çıkarlarını O'ndan iyi bildiğini sanması da böyledir.

Bütün cahiliye düşünceleri doğru yolun engelleyicisidirler, ama çağdaş cahiliye bunun en açık örneğidir. Her birinde insanların söylediği söz şudur: Benim düşünebilen bir aklım var; onunla düşünür, Allah'a muhtaç olmadan yolumu onunla bulurum.

¹ Bulut ve yağmuru oluşturan buharlaşmayı yaratan Allah'tır. Acı su, göğe doğru buharlaşırken tuzunu denizde bırakıyor ve buluttan içilecek kıvamda tatlı su iniyor. Eğer Allah dileyseydi bu kanun, buluttan da deniz suyu gibi acı su indirmesi şeklinde değişir ve insanoğlu susuzluktan ölürdü. Ayet buna işaret ediyor: "Dileseydik onu acılaştırırdık; hâlâ şükretmez misiniz?"

Böylece şu sonuca varabiliriz: Bütün cahiliyeler, bilhassa çağdaş olanı, sapıklık, zulüm ve çalkantılarla doludur.

Cahil insan bu sözü söylerken bazı gerçekleri göz ardı ediyor:

1. Bu güvendiği aklının, insanın kendi çalışması ile elde ettiği bir değer değil de, Allah'ın bir lütfu olduğunu unutuyor. Bu nimetin şükrü önce bu aklın kullanılmasında, Rabbinin emrettiği programı izlemektir. Yüce Allah, gerçek ve bir olan Allah bilgisine, O'na kulluk ve boyun eğmede gerekene ulaşmak için, varlığın insanı hangi çalışma ile bu başarıya götüreceğini açıklamıştır.

2. İkinci olarak da insana bu akli veren Allah'ın, ona verdiği gücünü belirli çizgilerle sınırlandırdığını, insanoğlunun bu sınırları aşamayacağını unutuyor.

Örneğin akıl, maddi varlıkları kullanmaya, kâinatta geçerli olan kanunlardan faydalanmaya (biz buna fizik ilminde, maddenin özellikleri diyoruz) uygundur. Bu bilgiyi de, göklerde ve yerdeki enerjiyi, dünyanın bayındırlığı ve ondakilerden faydalanmada kullanabilir.

Ama insanoğlu ne kadar çalışırsa çalışsın, bu çalışması meçhulü bilmeye yeterli değildir. Eşyanın toplamını kuşatamaz. "İlim"in bizzat kendisi, buna pek açık bir örnektir: Eşyanın, güç yetirebildiği "dış dünyası" hakkında konuşabildiği halde, "cevherine" inememektedir. Örneğin: Elektriğin dış yapısı hakkında bilgi verirken bizim göremediğimiz iç yapısına değinmiyor. Maddenin özelliklerinden konuşuyor, en küçük parçası olan atoma kadar parçaladığı halde, aslından bahsedemiyor, sonunda atomu da parçalıyor ve çekiciliği, sertliği olan elektrik enerjisidir diyor. Geriye ilmin ve aklın cevap veremediği bir soru kalıyor: Enerjinin kendisi nedir? Evet bu sorunun tek cevabı şudur: Allah'ın bu evrenin yapısına yerleştirdiği bir şey.

Eşya hakkında durumu bu olan aklın, meçhul ve hakkında konuşabilmek için her şeyi kuşatan geniş bir ilmi gerektiren konularda fonksiyonu nedir?

3. Şu sözü söyleyen cahil insanın görmezlikten geldiği önemli bir husus daha var: Cahiliyelerde, şahıs olsun, bir topluluk olsun veya insanların toplamı olsun, hayatlarına hükmeden şeyin gerçekte akılları değil, şehvet ve arzuları olduğunu unutuyorlar.

İşte en açık örneği ile çağdaş cahiliye!

Tarihî tecrübeler, ahlâkî anarşiye sürüklenen toplumun sonunun yıkım olduğunu gösterdiği halde bugün, yeryüzünün her tarafına bulaşan ahlâkî çöküntü karşısında insanların "aklı" nerede?

Süper güçler insanlığı yok edici silahlara harcadığı parayı barışa harcayacak olsa dünyada aç ve muhtaç kimse kalmaz. Bunu bildiği halde bu çabayla büyük yatırımlar yapan, devletlerin "aklı" nerede?

Allah'tan uzaklaşmanın sonucu olan; sıkıntılar, bunalımlar, nefsî ve sinirsel hastalıklar ve delirmeleri gördüğü halde hatalı yolunda yürümeye, Allah'ın yoluna set olmaya devam eden azgın ve çapkın insanların akli nereye gitti?

Hayır! Cahiliyelerde insan, hayatına hükmeden akıl değil, arzu ve şehvetlerdir. Sonra da, insan Allah'ın doğru yoluna muhtaç olmadığını zannediyor!

Tarihin en düşüğü olmasına rağmen, çağdaş cahiliye Allah'tan uzaklaşmakla bu sapıklığa düşenlerin tek örneği değildir. Tarih, bu sapıklığın açık örnekleri ile doludur. Firavunî cahiliyede Firavun -o da iki insanın birleşmesinden dünyaya gelmiş bir insan olduğu halde- ilâh kabul ediliyordu! Bu cüret, insanlara karşı "Ben sizin en büyük Rabbinizim." demeye bile varmıştı. İnsanlar ona ibadet ve kulluk ediyorlardı.

Hint düşüncesindeki cahiliye anlayışında ise meydanlardaki inekler ilâh kabul ediliyor, insanlar onun idrarından banyo yapmakta bereket umuyorlardı.

Cahiliye Arapları ve diğerleri ise, kendi elleri ile yonttukları putlara tapınıp, kurban ve namazlarını onlara sunuyorlardı.

Bu sapıklıklara ek olarak bir de bütün cahiliyelerin Allah'ın hükümlerinden yüz çevirdikleri zamanlar düştüğü bir ortak koşma çeşidi vardır. Allah'ın hükümlerinden yüz çevirilince, insanlar kendi kendileriyle başbaşa kalırlar. O zaman da bir grup insan diğerlerinin rabbi olmuş olur. Allah'ın dışında temel hükümler koyup arzularına göre helâller- haramlar belirleyenler, gerçekte kendilerini rab edinmiş, insanları da, arzularına göre, güçlerine bel büktürmüş oluyorlar. Karşı çıkamazlar, çünkü bel büktükleri güçler rablerin elindedir.

Böylece insan, onu yücelten yüce Allah'ın "yalnız O'na kul olma" makamından, kendisi gibi bir insana kul olma seviyesine düşer. Derebeylikte derebeyi efendi, geri kalanlar köledir. Kapitalizmde de kapitalistler efendi işçiler köledir. Komünizmde ise, -egemen parti- yöneticiler, bütün kârların sahibi; geri kalan halk da sürü hükmünde kölelerdir.

İnsanlar, Allah'ın hükümleri dünyaya hâkim olmadığı sürece gerçek anlamda hür olamayacaklardır! Ancak insanlar ilâhî emre boyun eğdikleri zaman, hâkimle mahkûm kanun önünde eşit olurlar. Çünkü uygulanacak hüküm, bir grup ayrımı yapılmadan herkese uygulanan Allah hükmüdür. Hâkim ve mahkûm, aynı hükme boyun eğip, beraberce Allah'a kul olurlar. Bütün cahiliyelerde, Allah'ın dininden uzaklaşmanın sonucu olarak sosyal, ahlâkî, nefsi ve fîlî çözümlerin bulunması doğaldır.

Eski cahiliyelerde ilginç, güldürücü örnekler de vardır:

Yunan cahiliyesinde suçlu, cezadan kurtulmayı başarabilirse kahraman kabul ediliyordu. Kaçamaz da polise yakalanırsa adi bir mahkûm olarak tutuklanıyordu.

Arap cahiliyesinde de, kızları diri diri gömüyor, erkek evlat babasının her şeyine hatta hanımlarına -öz annesi hariç- mirasçı oluyordu. Babasının hanımları mirasının bir parçası gibi idi.

Bazı Hint şehirlerinde de kocası ölen bir kadın onunla beraber diri diri gömülür veya yakılırdı, bu, insanların gözünde bir suç değil, kadının kocasına karşı bir vefa borcu sayılıyordu.

Çağdaş cahiliye de şüphesiz bunlardan aşağı değildir. Bugünkü toplumlara hızlı bir göz gezdirdiğimizde korkunç bir çözülmeyi görmemek için bakar-kör olmak gerek. Amerika'daki istatistikler, boşanma oranının % 40 artış gösterdiğini söylüyor. Bu da, aile içindeki çözülmeyi göstermesi bakımından ilginçtir.

Bir diğer sonuç da Amerikan vatandaşları arasında, çıldırma ve delirmelerin öldürücü hastalıklar arasında en yüksek orana sahip olmasıdır. Bu da gösteriyor ki, çağdaş cahiliyenin insana sunduğu hayat modeli onun yaratılışı ile uyumuyor ve onu mutlu edemiyor. Suçlar da sürekli tırmanıyor. Suça iten unsurlar arasında "televizyon" en etkili çağdaş aletlerden. Suç işleyen çocukların durumu halkın geleceği için tehlike olmaya başladı.

Bunlar Amerika halkının yaşadığı görünüşteki refaha rağmen olanlar.

İnsan, Rabbanî yoldan uzak, güvenli bir hayat yaşayamaz. Tarih boyunca. Rabbanî programdan uzaklaşmış insanların hayatına şöyle göz attığımızda bu sözümüzün doğruluğu kendiliğinden ortaya çıkar.

İnsan hayatı için konacak bir programın ihtiyaç duyduğu, insan bilgisini aşan bazı noktalar var:

a. İlk olarak, insanın özüyle ilgili gerçek bir bilgi gerekir. İnsan bunca bildiği maddi bilgilere rağmen hâlâ kendi özü hakkında koyu bir cehalet içerisinde. Batılı bilginlerden Alexis Carrel¹ bu konuda şöyle diyor: "İnsan, onu ıslâh edecek ve fayda verecek bilgiden yoksundur."

1 Fransız bilginidir. İlmî ve toplumsal çeşitli konularda birçok eseri var. En önemlilerinden biri "İnsan Denilen Meçhul" adlı kitabıdır. Bu eserinde şöyle diyor: Batı medeniyeti insan için siyasî, ekonomik, toplumsal, fikrî programlar çizerken onun aslından habersizdir. Bunun neticesi de daima sıkıntıdır. Görünüşte ilerlediğimiz halde manen çöküşümüzün nedeni de budur. İnsanın kendisi hakkında cahil oluşu, giderilemeyen bir acıyettir. Yaratıcının hikmetine dönmekten başka çaremiz yok.

b. İnsanın geçmişi, yaşadığı anı ve geleceği, olayların; sebepleri, sonuçları hakkında geniş bir bilgi gerekir. İnsan için imkansız bir şey. Geçmişin pek çok olayı meçhul, yaşadığı ânın bütün olaylarını bilmesi de zor, gelecek ise gaybtır, onu bilmesi mümkün değil.

c. Program koyanın tarafsız olması, herhangi bir konuda çıkarını gözetmemesi, heva ve şehvetten uzak durması gerekir. Bu şartlar da, çoğu zaman kendi çıkarlarını gözetken insanda zor toplanır. Onun davranışları, Allah'ın emirlerine uymadığı sürece her zaman heva ve şehvetleri doğrultusundadır:

"İnsan gerçekten pek huysuz yaratılmıştır. Başına bir fenalık gelince feryat eder. Bir iyiliğe uğrarsa onu herkesten men eder. Ancak namaz kılanlar böyle değildir." (Maaric, 19-22)

d. Program koyucu gizli ve açık ona uyacakları bilmeli, uyanlara ödül, uymayanlara da ceza vermeye gücü yetmeli ki, koyduğu programın saygınlığı olsun.

Ancak Allah, insanın yaptığı, iyi veya kötü her şeyi biliyor:

"Göklerde olanları da, yerde olanları, da Allah'ın bildiğini bilmez misin? Üç kişinin gizli bulunduğu yerde dördüncü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli bulunduğu yerde altıncıları mutlaka O'dur, bunlardan az veya çok, ne olursa olsunlar, nerede bulunursa bulunsunlar, mutlaka onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü işlediklerini onlara haber verir. Doğrusu Allah her şeyi bilendir." (Mücâdele, 7)

Allah'ın, boyun eğeni ödüllendirmeye, karşı geleni de cezalandırmaya her zaman gücü yeter:

"Kim zerre kadar iyilik yapmışsa, kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür." (Zilzâl, 7-8)

Bunun için en uygun programın Allah'tan başka kaynaktan olması mümkün değildir, insanın her şeyini -yaratıcısı olarak- bilen O'dur:

"Yaratan bilmez olur mu? O, Lâtifdir, haberdârdır." (Mülk, 14)

İnsanın hayatında ve kâinatta her şeyi ayrıntısı ile bilen de Allah'tır:

"Yere gireni ve oradan çıkanı gökten ineni ve oraya yükseleni bilir. O merhametlidir, mağfiret sahibidir. Göklerde ve yerde zerre kadar olanlar bile O'nun ilminin dışında değildir. Bundan daha küçüğü ve daha büyüğü de şüphesiz apaçık Kitab'tadır." (Sebe, 2-3)

Dinî hükümleri kanun olarak koyan Allah'tır. Çünkü, her şeyden zengin ve güçlü olan O'dur. İnsanlardaki hiçbir şeye muhtaç olmayan, aksine veren, insanların hepsi takva sahibi olması halinde mülkünde bir artış olmayan, hepsinin günahkâr olması halinde de mülkünden bir şey azalmayan O'dur. (Kudsî hadis.)

İnsan hayatı için en uygun olan Rabbanî yolda, peygamberler ve peygamberliktir. Bundan dolayı peygamberlik, insan hayatı için zorunludur. Onsuz düzgün bir hayat da yoktur.

Allah kullarına hayatlarını, yiyecek ve giyeceklerini, sığınaklarını, düşünen akıllarını sağladığı gibi, peygamber ve kitap göndererek, yer-yüzünde hayatın iyi olmasını da onlara sağlamıştır:

"And olsun ki, peygamberlerimizi belgelerle gönderdik; insanların doğru hareket etmeleri için peygamberlere kitap ve ölçü indirdik." (Hadîd, 25)

Peygamberlerin Misyonu

1. Peygamberlerin ilk görevi insanların yaratıcıyı tanıyıp, O'na kulluk etmeleri için yol göstermektir.

Kitabın birinci bölümünde, insan yaratılışının aslında Allah'ın varlığını bildiğini ve kullukta O'na yöneldiğini kaydetmiştik. Fakat, çok kere sapıtır ve yaratıcıyı gerçek olmayan, yanlış şekillerde tasarlayıp O'na başka ilâhları ortak koşar. Bunun için Allah, insanlara yaratıcıları

hakkındaki batıl düşünceleri, düşünce ve davranıştaki etkilerini silmeleri, ortak koşma olayını özellikle kaldırmaları -ki, insanlığın en çok düştüğü hataların başında gelir- için peygamberler göndermiştir.

Bütün peygamberler topluluklara şöyle diyordu:

"Allah'a kulluk edin, O'ndan başka bir ilâhınız yoktur." (A'raf, 59-65-72-85)

"Senden önce gönderdiğimiz her peygambere: 'Benden başka ilâh yoktur, Bana kulluk edin.' diye vahyetmişsinizdir." (Enbiya, 25)

Allah, birdir, tektir:

"De ki O Allah bir tektir. Allah her şeyden müstağni ve her şey O'na muhtaçtır. O doğurmamış ve doğmamıştır. Hiçbir şey O'na denk değildir." (İhlas Suresi)

Böylece, cahiliye batıllığından olup gerek bugün unutulmuş, gerekse hâlâ devam eden, Allah'ın herhangi bir insana, cine veya meleğe yakınlığı ile ilgili sözler de reddedilmiş oluyor.

Allah, herhangi bir put, güneş, ay, yıldız veya başka bir şeyde de şekillenmemiştir; bunların hepsi mahlûk olup, Allah ise bütün bu yaratılmışların yaratıcısıdır.

"Gece ile gündüz, güneş ile ay Allah'ın varlığının belgeleridir. Güneşe ve aya secde etmeyin; eğer Allah'a kulluk etmek istiyorsanız, bunları yaratana secde edin." (Fussilet, 37)

"Doğrusu Şi'ra yıldızının Rabbi O'dur." (Necm, 49)

"Allah'tan başka taptıklarınız putlar da, sizin gibi yaratıklardır." (A'raf, 194)

Hükmünde de Allah'a hiç kimse ortak olamaz. O'na ait olan özelliklerden herhangi biri yaratılmışlardan birine verilemez:

"Göklerin ve yerin gaybı O'na aittir. O, ne mükemmel görendir. O, ne mükemmel işitendir. İnsanların O'ndan başka dostu yoktur. O hiç kimseyi hükümrânlığına ortak kılmaz!" (Kehf, 26)

"De ki: Allah'ı bırakıp da göklerde ve yerde zerre kadar bir şeye sahip olmadığı, her ikisinde de bir ortaklığı bulunmadığı ve hiçbirini Allah'a yardımcı olmadığı halde ilâh olduklarını ileri sürdüklerinizi yardıma çağırırsanıza!" (Sebe, 22)

"Bunlar içinde kim 'Ben, Allah'tan başka bir ilâhım!' derse, işte onu cehennemle cezalandırırız. Zulmedenlerin cezasını böyle veririz." (Enbiya, 29)

Peygamberler aynı zamanda insanlara ilâhları olan Allah'ı bütün sıfatları ve güzel isimleriyle tanıtır:

"En güzel isimler Allah'ındır. O'na o isimlerle dua edin." (A'raf, 180)

"O, görüleni de görülmeyeni de bilen, kendisinden başka ilâh olmayan Allah'tır. O acıyıcıdır. O kendisinden başka ilâh olmayan, hükümrân, çok kutsal, esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözeten, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu olan Allah'tır. Allah putpe-restlerin ortak koştuklarından münezzehtir. O, var eden, güzel yaratan, yarattıklarına şekil veren, en güzel adlar kendisinin olan Allah'tır. Göklerde ve yerde olanlar O'nu tesbih ederler. O güçlüdür, Hakim'dir." (Haşr, 22-24)

İnsanlık Rabbini böyle tanıyıp, zihnindeki bütün yanlış düşünceleri çıkardıktan sonra, cahiliyelerde insanların yapacağı ikinci bir yol kalıyor: Allah'a ibadetin yolu.

İbadet sadece, Allah'ın bir ve ortağı olmadığına inanmak değildir. Namaz, hac, dua gibi ibadetleri yalnız O'na yönelerek yapmak da değildir, daha başka konular da var:

"Rabbinizden size indirilen Kitab'a uyun, O'ndan başka dostlar edinerek onlara uymayın. Pek az öğüt dinliyorsunuz." (A'raf, 3)

Allah'ın indirdiklerine muhakkak uyulmalı, yoksa gerçek ibadet kavramı anlamsız kalır; bir değil, iki ilâha kulluk edilmiş olur. Birine ibadetler için yöneliniyor, öbürü de hayatı bütünüyle düzenliyor. Bu mümkün değildir.¹

"Allah 'İki ilâh edinmeyin. O ancak bir tek ilâhtır.' dedi." (Nahl, 51)

Zaten bütün peygamberlerin gönderildiği en büyük dava da budur: İnsanlığın tek bir ilâha yönelmesi, ibadeti doğru olan şekliyle yapması, böylece; Allah'ın ulûhiyet ve rubûbiyette tek oluşu, ibadette, inançta, bütün emirlerinde O'na uyulması yani hükmün Allah'a ait olmasının gerçekleşmesidir.

2. Bu birinci göreve bağlı olan ikinci bir görev daha var, o da; insanlara dünya hayatını düzeltecek, ahirette de Allah'ın rızasına götüreceğ programın öğretilmesidir.

Bu da, Allah'ın vahyini insanlara ulaştırmak, şerhedip açıklamak, hocanın öğrencisine yaptığı gibi uygulayıp göstermek, insanların kendilerine indirileni iyice kavradıklarından emin olmakla gerçekleşir.

Gerçekten bu misyon, büyük bir sabır ve her türlü güçlüklerle karşı göğüs germeyi gerektiriyor. Zira bu, kuru bir ders anlatma veya kitap okumak değildir. Söz konusu edilen bütün zorluklarıyla bir eğitim konusudur.

3. İnsanların hayatında çok fazla etkisi olan peygamberlerin misyonu öğretip eğitmekten ibaret değildir, bu alan yaşatılma sınırına kadar genişler. Allah'ın dini görülüp ezberlenen şeylerden çok, Rabbanî eğitime göre yaşanan bir hayattır. Böyle bir hayat ise birden bire kazanılmaz. Eğiten ve eğitilen kişilerin büyük bir çaba harcaması gerekir. Eğiten -peygamber- yönlendirme, hatırlatma, kontrol, insanların sapmalarına karşı düzelinceye kadar uzun sabır, nefislerin kabul edip ya-

1 Kitapın birinci bölümüne bakınız.

şayabileceği yumuşak bir nasihat ve sevgi gösterecek. Eğitilen de, Rabbanî programa uyabilmek için arzularını dizginleyecek, yoldan sapmasına sebep olabilecek şehvetlerinden, Allah'tan uzaklaşmayı ve masiyeti ona süsleyen şeytandan kaçınacaktır.

Eğitim konusu, peygamberlerin yüklendiği en zor konulardandır. Çünkü kişiler kısa bir çağrıyla, doğruluğuna, uyulması gerektiğine inansalar bile hemen doğru yola dönmezler. Bunun nedeni de kişilerde dünya hayatı ve lezzetlerine karşı olan eğilimlerdir. Bunları Allah'ın "*Bunlar Allah'ın sınırlarıdır; onları geçmeyin*", "*Bunlar Allah'ın sınırlarıdır; onlara yaklaşmayın*" dediği daireye sokmak gerekir. Pek de kolay olmayan bu çalışma, sürekli Allah'ı hatırlatma ve O'ndan korkuyu gerektirir. Çünkü insanın O'nu anmayı unuttuğu her an şeytanın insan kalbine girmesi için açılmış bir deliktir.

"And olsun ki daha önce Âdem'e ahd vermiştik, fakat unuttu." (Tâha, 115)

"Ey insanoğulları! Şeytan, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak ananızı babanızı cennetten çıkardığı gibi sizi de şaşırtmasın. Sizin onları görmediğiniz yerlerden ve o taraftan sizi görürler." (A'raf, 27)

"Onlar Allah'ı bırakıp tanrıçalara taparlar ve: 'Elbette senin kullarından belli birtakımı alıp onları saptıracağım, onlara kuruntu kurduracağım, develerin kulaklarını yarmalarını emredeceğim, Allah'ın yarattığını değiştirmelerini emredeceğim' diyen Allah'ın lanet ettiği azgın şeytana taparlar!" (Nisa, 117-119)

"Muhakkak şeytan insanın kan dolaşan damarlarında dolaşır." (Buhari-Müslim)

a. Peygamberlerin kendilerine tabi olanları şeytanın sapmalarından koruyup eğitirken, insanları çağırdıkları şeyde ilk örnek olarak birinci araç kendileri olur.

Allah Rasûlü'nün (s.a.) ahlâkından sorulduğunda Âişe (r.a.); *"Onun ahlâkı Kur'ân'dı."* (Müslim) demiştir.

Bunun için Allah peygamberleri -ki onlar insanların en iyileridir- her zaman insanlara örnek olmaları için yüksek ahlâklı kimselerden seçmiştir.

"Hepsi iyilerdendir." (Sa'd, 48)

"Şüphesiz sen büyük bir ahlâka sahibisindir." (Kalem, 4)

b. Peygamberlik sabırlı, yumuşak huylu ve hoş görülü olmayı gerektirir:

"Sabah akşam Rablerinin rızasını dileyerek O'na yalvaranlarla beraber sen de sabret." (Kehf, 28)

"Allah'ın rahmetinden dolayı, ey Muhammed, sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı kalpli olsaydın, şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet onlara mağfiret dile, iş hakkında onlara damış." (Al-i İmran, 159)

c. Sürekli Allah'ı hatırlatmayı gerektirir:

"Öğütler, doğrusu öğüt insanlara fayda verir." (Zariyat, 55)

d. Yapılan yönlendirme, öğretim ve eğitimin sonuç vermesi için, insanlardan kopuk ve uzak bir şekilde değil de, onlarla iç içe, beraber yaşaması, böylece gereken kontrolün yapılması ve iyi şeylerin onlarda kök salması gerekir.

e. Gerekeni en münasip yolla verebilmek için insanların yapılarını bilmeyi gerektirir.

"İnsanlara kavrayabilecekleri şekilde konuşmakla emrolundum."

"Rasûlullah (s.a.) biktırmaktan çekindiği için yavaş yavaş konuşurdu." (Müslim)

4. Korunup gözetilmesi ve insanların ilgi gösterip elde etmeye çalışması gereken gerçek değerleri onlara öğretmek,

İnsanlar doğaları gereği her zaman dünya malına eğimlidirler:

"Kadınlara, oğullara, kantar kantar altın ve gümüşe, nişanlı atlar ve develere, ekinlere karşı aşırı sevgi beslemek insanlara güzel gösterilmiştir. Bunlar dünya hayatının nimetleridir." (Al-i İmran, 14)

İnsanlar her zaman kendilerini dünyanın çekiciliğinden kurtulmak için; yönelmeleri gereken, Allah'ın yüceltip, yeryüzünde halife yaparak büyük emaneti yüklediği, insanda bulunması zorunlu olan doğruluk, ihlâs, emniyet, kerem, cesaret ve adalete çağıracak birine muhtaçtırlar.

"Rabbin meleklere 'Ben yeryüzünde bir halife varedeceğim'demişti." (Bakara, 30)

"And olsun ki, biz insanoğullarını şerefli kıldık. Onların karada ve denizde gezmesini sağladık, temiz şeylerle onları rızıklandırdık, yarattıklarımızın pek çoğundan üstün kıldık." (İsra, 70)

"Doğrusu Biz, sorumluluğu göklere, yere dağlara sunmuşuzdur da onlar bunu yüklenmekten çekinmişler ve ondan korkup titremişlerdir. Pek zâlim ve çok cahil olan insan ise onu yüklenmiştir." (Ahzab, 72)

Bu görev aslında daha önce temas ettiğimiz eğitim görevinin bir bölümüdür. Fakat biz önemi dolayısıyla ayrı bir konuda ele alıyoruz bunu. Peygamberler çoğu zaman bunun için toplumları ile sürtüşmeye girerler.

Çoğu zaman insanları peygamberlere imandan alıkoyan, dünya varlığına olan hırsları, Allah'a iman, O'nun şeriatı ile hükmetmekle bu varlığın ellerinden gitme korkusudur.

Çoğu zaman insanları peygamberlere imandan alıkoyan, dünya varlığına olan hırsları, Allah'a iman edip, O'nun hükümleri ile hükmetmekle bu varlığın ellerinden gitme korkusudur.

Toplumun ileri gelenleri insanları bağladıkları güçlerinin kaybolması endişesinden elçilerle savaşıyorlardı. Elçilerin çağrısı, egemenliğin

onlardan alınıp, insan elinden çıkarılarak adaletle kanun koyan ve onu emreden Allah'a verilmesidir:

"Hiç şüphesiz Allah size, emanetleri ehline teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder." (Nisa, 58)

Yönetilenler ise, peygamberlerin onları, kendileri gibi bir insan olanların arzu ve isteklerine boyun eğmekten yalnız Allah'a kul olmaya, gasp edilmiş insanlıklarını geri almaya, egemen güçlerin elindeki esaretten kurtarmaya çağırdıkları halde, bu çağrıya ilk anda uymayıp, peygamberlerin önünde set olmuşlardır.

Bunun için de bu tipler her zaman, Allah dininin onları kurtarmak istediği şehvetlere boğulup giderler. Ama onlar -doğru yola ermeden- içinde boğuldukları bu bataklığı göremezler de doğru yola ermeyi yer-yüzünün nimetlerinden mahrumiyet zannederler:

"İnkâr edenlere dünya hayatı güzel görünür." (Bakara, 212)

"Dünya hayatıyla övünenler bilsinler ki dünyadaki hayat ahiret yanında sadece bir geçimlikten ibarettir." (Ra'd, 26)

"Uğrayacakları çetin azaptan dolayı vay kâfirlerin haline! Onlar dünya hayatını ahirete tercih ederler, Allah'ın yolundan alıkoyup onun eğriliğini isterler." (İbrahim, 2-3)

Kâfirler, hele de yönetici tabakası, peygamberleri görevlerini yerine getirmeye bırakmak şöyle dursun; çeşitli işkence, ölüm, hapis, kovulma gibi tehditlerden bile geri kalmadılar. Bazen de Yahya ve Zeke-riya peygamberlere yaptıkları gibi fiiliyata da döktüler:

" 'Ey Nuh! Eğer bu işe son vermezsen, şüphesiz taşlanacaklardan olacaksın.' dediler." (Şuara, 116)

"Halkının büyüklük taslayan ileri gelenleri, 'Ey Şuayb! Ya dinimize dönersin, ya da and olsun ki seni ve inananları seninle beraber kasabamızdan çıkarırız' dediler." (A'raf, 88)

"Firavun: 'Benden başkasını ilâh edinirsen, and olsun ki seni zindanlık ederim' dedi." (Şuara, 29)

Peygamberler ise karşılaştıkları bu sıkıntılara gösterdikleri sabır, uygulamaları ve yaptıkları cihatla meselenin önemini göstermiş oluyorlardı.

Bu peygamberler akide ve imanlarından vazgeçip, barışa yaşamakla karşılaştıkları sıkıntılardan kurtulabilirlerdi. En azından kendilerini inandıkları doğrulukla başbaşa bırakıp insanları ona çağırmazlar, yalnızca kendileri mümin kalabilirlerdi.

Ama bütün peygamberler bunu kendilerine yakıştıramadılar. Allah'ın sözünü sıradan bir şeye -ki o, dünya varlığıdır- satmayı kabul etmediler. Kendi şahsi kurtuluş ve keyifleri uğruna davetten vazgeçmediler.

Hatta Rasûlullah'a (s.a.) mal, krallık, makam ve dünya nimetlerini sunduklarında amcası Ebu Talib'e şu ölümsüz sözü söylemişti:

"Vallahi Amcacığım! Bu işten vazgeçmem için güneşi sağ elime, ayı da sol elime koysalar; uğrunda yok oluncaya kadar bu işi terketmem."

Burada yaşanan bir olayla şunu öğreniyorlar: Gerçek değer Allah'a iman, O'na davet ve yolunda cihattır. Bu da, bütün dünya varlığından, altından, saltanattan daha kıymetlidir.

İşte o zaman insanların hayatındaki değer ve ölçüler değişir.

İman edenler ise, aracılığıyla doğru yola erdikleri peygamberlerinin inandıkları yolda karşılaştıkları sıkıntıları ve gösterdikleri sabrı, hiç bir tehdit ve baskı ile ondan vazgeçmediklerini görerek, işkence ve baskılara karşı, inançlarını dünya hayatından ve varlığından üstün görüp ona uyarlar. İmanlarından sonra Firavun'un sihirbazları da böyle yapmıştı:

"Sonunda sihirbazlar: 'Biz Musa ve Harun'un Rabbine inandık' deyip secdeye kapandılar. Firavun: Ben size izin vermeden mi O'na inandınız? Doğrusu size sihri öğreten, büyüğümüz O'dur. And olsun ki ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim, sizi hurma kütüklerine asacağım. Hangimizin azabının daha çetin ve daha devamlı olduğunu bileceksiniz.' dedi. İman eden sihirbazlar: 'Seni, gelen apaçık mucizelere ve bizi yaratana üstün tutmayacağız. Ne hüküm vereceksen ver. Sen ancak bu dünya hayatına hükmedebilirsin. Doğrusu biz, yanılmalarımızı ve bize zorla yaptırdığın sihri bağışlaması için Rabbimize iman ettik. Allah'ın vereceği mükafat daha iyi ve daha devamlıdır' dediler." (Tâha, 70-73)

İnsanların geri kalanları da bir grup insanın bütün dünya nimetlerinden, kendilerinin en değerli sandığı şeylerden mahrum olmaları, tehdit edilmelerine rağmen akidelerinden vazgeçemediklerini görüp gafletten uyanırlar. Öğrenirler ki, hayatta maldan daha çok değer verilmesi, uğruna feda olunması gereken bir şey var: Allah'ın rızası ve ahiret varlığı.

"Bu dünya hayatı sadece bir eğlence ve oyundan ibarettir. Asıl hayat ahiret yurdundaki hayattır. Keşke bilseler!" (Ankebut, 64)

"Her insan ölümü tadacaktır. Kıyamet günü, ecirleriniz size mutlaka ödenecektir. Ateşten uzaklaştırılıp cennete sokulan kimse artık kurtulmuştur. Dünya hayatı, zaten, aldatıcı bir geçinmeden ibarettir." (Al-i İmran, 185)

Bu gerçekler kavrandıktan sonra hayatın değer ölçüleri, şu sihirbazlar grubunda olduğu gibi tamamen değişir.

Batıl üzerinde direnip dünya hayatını ahiret hayatına tercih edenlerin sonu, ya ahirette veya hem dünya ve hem de ahirette yok oluş ve onursuzluktur:

"Allah'ın verdiği nimeti nankörlükle karşılayanları ve milletlerini helâk olacakları yere, yaslanacakları cehenneme götürenleri görmüyor musun? Ne kötü bir duraktır."

"Allah'ın yolundan sapıtmak için O'na eşler koşmuşlardı. De ki: 'Yaşayın bakalım, hiç şüphesiz varacağınız yer ateş olacaktır'." (İbrahim, 28-30)

Peygamber ve ona uyanlarla batıl arasındaki bu mücadeleden sonra gerçek üstün değerler yerleşir, hak batıldan ayrılır:

"Köpük uçup gider, insanlara fayda veren ise yerde kalır." (Ra'd, 17)

"Allah'ın insanları birbiriyle (önleyip) savması olmasaydı yeryüzünün düzeni bozulurdu." (Bakara, 251)

"Allah insanların bir kısmının (şerrini) diğeriyle defetmeseydi, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah'ın adı çok anılan camiler yıkılıp giderdi." (Hacc, 40)

İnsanların Hayatında Peygamberlerin Etkisi

İnsanlık tarihinde en büyük eserler peygamberlerindir. İnsan nefsi-ni ıslâha yönelik köklü değişiklikleri onlar yapmışlardır. Her iyiliğin öncüleri onlardır.

İnsanlık tarihinde bazı, "liderler", "ıslâhatçı önderler" gelip geçmiştir. Ama bunların etkileri -içlerindeki pek az mümin hariç- sınırlıdır, izleri -ne kadar büyük olursa olsun- yaşadıkları yüzyılı veya birkaç yüzyılı aşamamıştır.

Bunun sebebi açıktır:

- Genellikle insanlar hayatındaki bazı küçük problemleri, dar ufuklu görüşleriyle halletmişlerdir.
- Kendileri de insanlığa bulaşan çeşitli batıl inanışlardan arınmış değillerdir.

Bu iki sebepten dolayı etkileri, ne kadar büyük olursa olsun, hep belli bir sınırdadır.

İnsanlar arasındaki herhangi bir siyasî lidere bak, gerçekleştirmeye çalıştığı şey nedir?

Bütün amacı, halkını çeşitli açılardan bir arada bulundurmak veya yabancıların egemenliğinden kurtarmak ya da diğer halklara karşı güçlü kılmaktır. Ama, çalışmasını yönlendiren, halkına vermek istediği değerler nelerdir?

Evet, ne kadar büyük olursa olsun, onun değer ölçüleri sınırlıdır. Çünkü bunlar, Allah'tan ve ahiretten kopuk, basit dünya varlığına bağlıdır. Bunun için de bunlar, her ne kadar liderlerini içinde bulundukları baskıyla ayyuka çıkarmak isteyen insanlar gözünde pek değerli şeylerse de, aslında oldukça düşük değerlerdir. Ve insanların ahlâkı da, bir bölümü iyi olsa bile, çoğunlukla bozuk olacaktır, çünkü bu ahlâk, yer-yüzünün değerleriyle sınırlı bir ahlâktır, insanlardaki kişilik de duygularının kamçılandığı anların dışında hep düşüktür. Koştukları hedef, insanın yaratılışına uygun bir hedef değildir. Bu durumda geçici bazı problemler düzeltilebilir belki ama asıl problemler her zaman ıslâhtan uzak kalır.

Tarihteki siyasî liderlerin hayat hikâyelerini okurken -mümin olanları dışında- bazı tarihî eserlerden başka bir şey bırakamadıklarını görürsün.

Örneğin tarihin askerî dehalarından birini araştır, insanlık için yaptığı ve bıraktığı nedir?

Yaptığı şey, askerlerini savaş için eğitmekten, girdiği savaşta en büyük imkânları peşinden getirecek bir zaferden ibarettir.

Peki, savaş niçin? Savaşa girmek, zafer elde etmekte amaç nedir?

Hak ve adalet uğruna mı? En güzelin ortaya konması ve insan hayatına egemen olması için mi? Yoksa egemenlik, toprak parçasını genişletmek, başkaları üzerinde söz sahibi olmak uğruna mı? Yoksa ikisi de aynı amacı mı güdüyor?

Azınlık bir mümin grubu dışında, en güzeli dünyaya egemen kılmak, ya da insanlığın seviyesini yükseltecek bir değer ölçüsünü kabul ettirmek için uğraşan komutanları duymadık. Tersine onları savaşa iten, fetih ve yenme arzusu, geniş toprak parçası elde etmek ve yenilenlerin sırtından servet sahibi olma sevgisidir. Alman imparatorlarından biri, "Vay mağlup olana!" diyor. Çünkü savaşın ahlâkı yoktur. Herhangi bir kanun da tanımaz. Sadece, "güçlü zayıfı yer" kuralıdır onun tanıdığı.

Bıraktıkları eserleri araştıranlar da, savaşlardaki bazı şahısların kahramanlıklardan başka bir şey bulamazlar; çünkü kalıcı bir değer bırakmamışlardır. Hatta haşmetli imparatorluklar bile bu yüzden çabucak sönüp gitmiştir. Çünkü bu imparatorluklar, insanî değerleri değil, insanî şehvetleri temsil ediyorlardı.

Bir de ıslâhatçı kimselere bak, nasıl ıslâh etmeye çalışmışlar ve tarihte kalan izleri nelerdir?

İçlerindeki pek az mümin hariç çoğu, insanı kuşatmayan, sadece bazı parçaları ile uyuşan teorilerin sahibidirler. İnsan doğasının aslı, ona bulaşan hastalıklar, onun için uygun olan ve olmayan şeyler hakkında temel cahillikleri de ayrı bir konu.

Çoğu bulunduğu toplumdaki bazı problemleri asıl çıkış nedenlerine inmeden gidermeye çalışmış. Sonunda da bu problemleri çıkaran insanın yapısında bir düzeltme yapmadan geçici bir ıslâh yapmışlar. Bunun yanında, insanda var olan acelecilik ve kısa ömürlerinde çalışmalarının sonucunu görmek istemeleri de çalışmalarını olumsuz yönde etkilemiştir.

"İnsan aceleci olarak yaratılmıştır." (Enbiya, 37)

Çok kere de bu "ıslâh" (Avrupa'daki kadına hürriyet tartışmasında olduğu gibi) tartışılan konuyu aşmış, diğer alanların da bozulmasına sebep olmuştur. Batıllar kadına yapılan zulmü kaldırırken, gerçek çözümleri içeren Rabbanî programa başvurmadılar. Bu da bugün gördüğümüz, kadının kendi içinde bölünüp, aile ve çocuk yükü yanında dı-

şarıda çalışma, dışarıda çalışmanın sorumlulukları ile beraber, ona ait çocukların sorumluluğunu aynı anda yüklenmesi sonucunu getirdi. Toplumı dolduran ahlâk bozukluğu, aile bağlarının çözülmesi bakıp eğitecek annesi olmayan bir neslin ortaya çıkması yanında bir de kadın çarşılarda düşük bir değerle alınıp satılan adi bir mal haline geldi.

Bu, ıslâhatçıların yapmaya çalıştıklarını sanırken yıktıklarının tek örneği değildir elbette.

"Islahatçılar" kapitalist toplumda işçilere yapılan zulmü işlemeye başladılar. Bu zulmün kaldırılıp, yanlışın düzeltilmesini öneriyorlardı. Dayandıkları delillerini iyi ve kötü yönünden tartışmaya sokmasak, ilk anda sözleri için doğrudur, diyebiliriz. Kapitalizm, Allah'ın haram kıldığı faizle işleyen cahilî bir sistemdir. Bir grup her zaman -Kur'an'ın belirttiği gibi- sürekli ezilen, zayıfların sırtından faiz yer ve servet biriktirir. Bu grup ahlâkın bozulmasına, namus kavramının ölmesine, insan değerinin ayaklar altına alınmasına yol açan lüks hayatı yaşar. Bir de bu grup kanun da koymaya başlayınca, zulüm artar. Çünkü koydukları kanunlar, servetlerini artıracak, zayıflara uygulanan zulmü süreklileştirecek bir yapıdadır.

Kapitalizm zalim, cahilî bir sapıklıktır.

"Islahatçılar" bu sistemin zulümlerini anlatırken düzeltilmesi gereğinden bahsediyorlardı.

Peki nasıl düzelttiler?

Onlar karşılaştıkları problemlerin çözümünde Rabbanî programa uymadıklarına göre, bir sapıklıktan öbür sapıklığa sürüklenmeleri, yuvarlanmaları doğaldır.

Kişisel mülkiyet haksızlığa sebep oluyor gerekçesiyle, kişilerin mülkiyetini kaldırdılar. Mülkiyeti olmayan bir toplum çıkardılar. Ellelerinde mülkü olanlar ilk emirde, bu mülkü toplum adına devlete devrecek; devleti de bu fikirlere sahip komünist partisi yönetecek.

Bu görüşlerin uygulanmasıyla nasıl bir sonuca gelindi.

Bütün insanlar devletin ücretli köleleri oluverdi. İşlerini o belirliyor, çalışma saatlerini, ücretlerini, çalışma yerlerini o sınırlıyor. Hiç kimse de eleştirmek için ağzını açamaz yoksa hapis, işkence ve sürgünden kurtulsa da açlıktan ölüme mahkûm olur. Başka bir deyişle insanlar geniş bir meydanda toplanmış, baskı, tehdit ve babayı oğluna güvenmez, kardeşi kardeştan çekinir kılan casuslukla hissedilir ölümden hissedilmeyen ölümleri tadan köleler yapmıştır. Halk böyle bir lokmaya muhtaçken öbür tarafta komünist partisi üyeleri, kapitalistlerden aşağı kalmayan bir lüksü yaşarlar.

Ya "Filozoflar"; onların da başka bir durumu var:

Onlar, insanlardan ve tecrübeden uzak, kuru fikirler dünyasında yaşarlar. İnsan toplumuna bakıp gördükleri bozuklukların sebeplerini düzeltmeye çalışıp, ıslâhı için çözüm düşünürler. Fakat, getirdikleri çarelerin uygun olup olmadığına bakmazlar. Hatta kendileri bile fikirlerini deneye tâbi tutmazlar. Sadece fikir. Yalnız zihinde olup biten, yaşantıya dökülmeyen bir olay.

Bazıları gerçekten ince düşüncelere, insan doğasıyla ilgili hassas görüşlere sahip olsalar da yine, bunları tecrübeye sokmaktan, insanlarla içice olmaktan uzaktırlar. Bunun için de uygulanabilir bir çözüm getiremediler. Çalışmaları da, ilk anda okuyanın veya dinleyenin ilgisini çeken fakat, harekete sevketmeyen parlak fikirlerden ibaret kalır. Toplum, hatalarıyla ve sapmalarıyla kalır, filozofun parlak fikirleri de havada asılı durur. Tarihte bazı kişisel etkilenmelerin dışında filozoflara ait bir eser bulamazsın. Filozoflardan birinin fikirleri ile sapıklıklarını düzeltmiş, yolunu değiştirmiş bir toplum da yoktur. Sadece bu fikirleri benimseyip kendi içinde akideleştirmiş, ona çağırıp, uğrunda savaşan bir grup insan bulunabilir. Bu durumda da filozofun kendisi veya fikirleri değil, akideleştirip, çağrı aracı yaptıkları şeydir onların etkilendikleri. Uygulamalar çok kere şu sonucu vermiştir: Filozofların fikirleri

uygulama sahasına girmez; yaşanan hayata girebilmeleri için ya köklü değişikliklere ya da yeni bir kalıba sokulmaya muhtaçtır.

Peygamberlerin durumu ise bambaşkadır:

1. Onlar kendi arzularıyla, özel görüşleri veya insan sınırında kalmış düşüncelerle konuşmazlar:

"O, kendiliğinden konuşmamaktadır. Onun konuşması ancak bildirilen bir vahiy iledir." (Necm, 3-4)

Bunun için de onların insanları çağırdıkları değerler, örnekler, ahlâk ve davranışlar, ıslâhatçılar ve liderlerde olduğu gibi kişisel görüşlerinden, komünistlerin yaptığı gibi kişisel çıkarlarından, açgözlülüklerinden, ya da her şeyi kuşatamayan insanî noksanlıklarından kaynaklandığı için gerçek çözümü getiremeyen akımlardan da etkilenmemiştir.

2. Onlar -Rabbanî programa göre- geçici problemlerle değil; köklü, derin problemlerle uğraşırlar. Sapıklığın dış görünüşünü ıslâhtan önce, insan nefsini düzeltmeye başlarlar.

Komünizmin yaptığı gibi sadece ekonomik konularla uğraşmazlar. Veya kadına hürriyet çağrısı yapanlar gibi sadece toplumsal sorunlarla da ilgilenmezler. Ya da siyasî liderlerin yaptığı kuru bir siyasetle de meşgul olmazlar. Sonuçta, hayatın diğer kısımlarını bozdukları gibi başka ilgilendikleri saha bile çözümsüz kalır. Çünkü bunlardan herbiri bir tarafla ilgilenirken diğer kısımları unutmak zorunda kalır ya da diğer bölümler -özellikle ahlâk ve ruh- onları zaten ilgilendirmez. İşte sloganlarından biri: ekonominin ahlâkla ilgisi yoktur, siyasetin ahlâkla bir ilgisi yoktur.

Ama vahiyle desteklenen peygamberler, ıslâhatçıların ve liderlerin düştüğü bu korkunç hataya düşmezler. Önce kişiliğin temellerini kurmaya başlarlar sonra da Allah'ın toplumdaki sapmalar için vahyettiği emirleri uygulatırlar. Böylece ıslâh, iç yapıdan sağlam bir şekilde başlar. Islah için uygulanan program da geniş kapsamlıdır; bir kısmı alıp di-

ğer bir kısmı terketmediği gibi, bir bölümü onarırken diğerlerini yıkmaz. Cahili programlardaki aksaklıklar onda görülmez.

3. Rabbanî yönlendirme ile ortaya koydukları çareler, filozofların fikirleri gibi kuru bir fikirden ibaret değildir; tam tersi, insan ve ihsan toplumu ile ilgili her şeyi bilen, dünyada insanların yaşayabileceği en iyi yolu bilen Lâtif ve Habîr olandan inmiş uygulamaya dayalı bir programdır.

"Siz mi yoksa Allah mı daha iyi bilir?" (Bakara, 140)

"İhtimal ki hoşlanmadığınız şey sizin iyiliğinizdir ve ihtimal ki sevdiğiniz bir şey sizin kötülüğünüzedir. Siz bilemezsiniz Allah bilir." (Bakara, 216)

4. Peygamberlerin kendileri, çağırdıkları şeyin ilk canlı örnekleridir. Allah peygamberlerini iyilerden seçip, onları yüklenecekleri görevin üstesinden gelebilecek hale getirir. Onlar da diğer insanlardaki gibi, tarih boyunca hiç bir lider veya ıslâhatçının kurtulamadığı, noksanlık veya zafiyet yoktur. Herbirini Allah en muttaki ve en saf takip edilecek örnekler, yaptıkları ile söyledikleri arasında düşünürlerin ve ıslâhatçıların hayatında olduğu gibi bir fark olmayacak bir yapıda göndermiştir.

5. Peygamberler filozoflar gibi, fikirlerini sunduktan sonra, kendi uzak dünyalarında yaşamaya devam etmezler. Tam tersi insanlara karışıp, yüklendikleri değerleri ve prensipleri anlatırlar. Daha da önemlisi, uyanları böyle yetiştirirler. Peygamberlerin en çok uğraşıp dünyada sonucunu aldıkları şey de budur. Taşıdıkları fikirler havada asılı kalmaz, tersine, önce kendi şahıslarında sonra eğittikleri insanlar üzerinde yaşanan canlı olaylara dönüşür. Ve böylece gözleri önünde bu güzel örnekleri görenler de onu benimserler.

6. Peygamberlerin insan hayatını ıslâhta izledikleri en önemli yöntem, insan kalbinin Allah'a bağlanması; O'na yönelip, O'ndan korkmasıdır. Bu da hayat gerçeğinde ıslâh için en uygun ve en etkili yoldur, insan hayatının düzeninde başvuru bütün yollardan önce bu gelme-

li. Böylece kurdukları yapı köklü olur, çünkü, iç yapılarda köklü bir dayanağa yaslanmışlardır. İnsan hayatını düzen iddiasında bulunan diğer sistemler ise, insanları, bazı çıkarlarla avutmaktan veya ellerindeki güçle tehdit etmekten başka bir şeye sahip değildirler. Bunun için de bu sistemler, çıkarların kaybolması veya güçlerin zayıflamasıyla yıkılır. Peygamberlerin eserleri ise köklü yapılarıyla tarih boyunca dindik ayakta kalır.

7. Peygamberler Allah'tan vahyedilen kapsamlı ıslâh programları ve bu programın temellerini eğitim ve örnek olmalarıyla güçlendirerek diğerlerinden ayırdıkları gibi, Allah'a yaklaştıran ve ahiret azabından kurtaran bilgiyi sunmakla da onlardan ayırırlar.

"Islahatçılar", içlerindeki az bir mümin grup dışında insanları dünya hayatından ibaret olan şeylere yönlendirirler, Allah'a ve ahiret gününe değil.

Allah'a ve ahiret gününe inanmamakla onların ufku daralmıştır. Toplumlarına verdikleri yönler de onların dar ufuklarını aşmaz. Bir yandan insan olmaları, bir yandan da Allah'a, ahiret gününe imandan yoksun olmaları yüzünden toplumlarını kendilerini övmeye, veya (en iyi durumda) ortaya koydukları ilkelere yönlendirirler.

Toplumlarına yönlendirme ve yaptıkları programlar yoluyla verdikleri bilgiler (ayıplardan arınmış olduğu varsayımıyla) dünya hayatı için faydalı olabilir. Ve de insanlara yiyecek, içecek, giyecek, barınak, güven, sağlık, rahatlık, mal ve evlat gibi bazı isteklerini de verebilir.

Fakat eksiklik, ayıp ve sapmalardan arınmış insanların dünyadaki bazı isteklerini gerçekleştirebilmesi varsayımına rağmen yine de sonunda sahiplerini uçuruma götürür. Çünkü Kur'ân-ı Kerim onlar için şu tespiti yapıyor:

"Onlar, dünya hayatının görülen kısmını bilirler. Onlar ahiretten habersizdir." (Rûm, 7)

İnsan hayatı, dünya hayatı ile son bulmuyor; sadece bir bölümü bitiyor, bunun ardından yeniden dirilecek kişiye ödül veya ceza verilecek, böylece sonsuz nimet veya azaba gireceği bir bölüm başlıyor.

Eğer dünya hayatı her şeyin sonu olsaydı, ıslâhatçıların çeşitli ıslâhat hareketlerine yaptıkları çağrıda haklılıkları olabilirdi! Hâlbuki insanların bütün istekleri gerçekleşmez, her nesil kendinden önceki neslin bozukluklarını devralır.

Ya insanların dünyada yaşadığı kısmın en küçük parçası olan hayatın toplamı? Önce ömrün süresi kadar belirli birkaç yıl, sonra Allah'tan başkasının bilemediği mezar ve sonsuzluk!

Evet, hayatın bütün yönlerini ıslâh edip, arzuladıkları her şeyi elde etmiş olsalar bile, insanların düşüncelerini yalnız dünyaya vermeleri zarardır.

"Bana söylesene. Ey Muhammed! Biz onlara yıllar yılı nimetler vermiş olsak, sonra da tehdit edildikleri şey başlarına gelse, kendilerine verilmiş olan nimetler onlara bir fayda sağlar mı?" (Şuara, 205-207)

Ya, dünyanın bütün işlerini düzeltemezlerse? Dünya nimetleri hep sıkıntılıdır, en küçük sıkıntı sürekli değişken olmasıdır, devamlı el değiştirir. Ya kesin gelecek olan ölüm?

Evet bunun sonucu dünyada da ahirette de kat kat zarardır:

"Bu dünya hayatı sadece bir eğlence ve oyundan ibarettir. Asıl hayat ahiret yurdundaki hayattır. Keşke bilseler!" (Ankebût, 64)

O halde insanın Allah'la ve ahiret günü ile ilgisini koparan bütün dünya ilimleri faydasızdır. Faydalı ilimse, insanların dünya ve ahiretlerinde yarayacak ilimdir. Hem dünya ihtiyaçlarını gidermeli hem de ahirette onları huzura kavuşturmalı:

"İnanan ve hayırlı işler yapanlar; içlerinden ırmaklar akan cennetlere konurlar. Rablerinin izniyle orada temelli kalırlar. Oradaki dirlik temennileri; "selâm" dır." (İbrahim, 23)

Faydalı ilim Allah ve ahiret günü hakkında gerçek bilgi ve dünya hayatında Allah'ın indirdiklerine uymaktır. İnsanların içinde bulundukları zamanları ve geleceklerini ancak bu garanti eder. Şimdiki durumları Rabbanî programa uymakla; gelecekleri de, Allah'ın kullarından dünya hayatında iman edip doğru yol üzere giden, emirlerine uyup, yasaklarından kaçınan takva sahibi kullarına vadettiği cennete girmekle garantilenir. İşte o zaman bütün dünya ilimleri, tıbbı, kimyası, fiziği, biyolojisi vs. insanlara Rabbanî programın uygulanmasında yardımcı olur, ahiretten uzaklaştırmaz. Yoksa, insanlara dünya hayatını süsleyip; Rablerine ibadetten uzaklaştırmak, Allah'ın sevap ve eziyetini unutturmak, şehvetlere boğmakla, o ilmin kendisi bir zarar kaynağı olur.

Bu faydalı ilimle peygamberler tekleşiyorlar. Çünkü onlar vahyi doğrudan Allah'tan alıp, yakîn derecesinde iman ettikten sonra dünya ve ahiretlerinin islâhı için insanları ona çağırırlar.

Ama Allah'a ve ahiret gününe inanmayan diğer ıslâhatçılar, bu ilmi kendileri temelden reddediyorlar, insanlara nasıl öğretecekler? Kendileri Allah'a ibadete yanaşmıyor, O'na kulluğa nasıl çağıracaklar?

Faydalı ilim ve dünya ilimlerinin de O'nun gölgesinde kullanılmasıyla tarih boyunca insanların işleri çözümlenmiştir. Peygamberlerin ve onlardan sonraki davetçilerin tekleştiği bu ilmin dışında, dünya ilimleri aynı anda fayda ve zarar veren ilimler oldu. Hatta, nesiller boyunca zararı faydasını aşar oldu, sonunda da bugünkü çağdaş cahiliyedeki halini aldı: İslah ve imardan çok, fesat çıkarmak ve yıkım için kullanılan bir alet!

İnsanlığın İlerlemesinde Peygamberlerin Katkısı

İnsanlığın ilerlemesinden bahsettiğimizde bazılarımızın zihnine çağdaş cahiliyenin etkisi ile hemen, arabası, uçağı, çeşitli araçları ile maddi ilerlemeden söz ettiğimiz şeyler gelebilir. Olaylara derin bir gözle ve ciddi bir bakışla bakan birinin böyle düşünmemesi gerekir!

Maddi ilerleme insanlığın ilerlemesinde, kalkınmasında sadece bir bölümdür. Evet aynı zamanda önermeli ve gerekli bir şeydir de. Ama insanı "insanî" dereceye koyan o değildir. İnsanı bu makama koyan, düşünce ve davranış olarak ilke ve değer ölçülerinin ne derece "insanî" olduğudur. Bu konuda bizi sonuca götürecek kısa bir karşılaştırma yapalım. İnsanî değerlerde ashab toplumu mu daha üstündür, yoksa, zulüm ve bozukluğun, sıkıntıların, sapıkların kol gezdiği batı toplumu mu?

Allah'ın yaratıp olmasını dilediği "en güzel yaratılış"a hangisi daha yakındır?

"Biz insanı en güzel şekilde yarattık. Sonra onu aşağıların en aşağısı kıldık. Yalnız inanıp salih amel işleyenler bunun dışındadır."
(Tin, 4-6)

Allah'a ve sana en sevgili olan hangisi: Takvası, doğruluğu, emaneti, davranış ve düşüncelerindeki temizliği, adaleti ve doğru yolda olması, alçak şeylerden uzaklaşması yanında Allah için gösterdiği alçak gönüllüğü, hak uğrundaki cesareti, akidesi, insanlara, kula kulluktan, şehvetlere kölelikten yalnız bir olan Allah'a sığınmasıyla bir sahabi mi yoksa elde ettiği bir göstermelik ilimle gevşeyen elindeki maddi imkânlarla yeryüzünde zorbalaşan, şehvetleri seviyesine inen, kendisi ve diğer insanlara olan davranışında alçaklaşan batılı mı?

Herhalde konumuz açıklamayı gerektirmez.

Gerçekten de müslümanlar dinlerini öğrendikten ve dünyaya egemenliği elde ettikten sonra ilim tahsili ve maddi kalkınmanın elde edilmesine çalıştılar; o zamanlarda kimsenin ulaşamadığı seviyelere de ulaştılar. Bunu gerçekleştirirken de Allah'ın yeryüzünün bayındırlığı ile ilgili emrini uyguladıklarının bilincindeydiler. Değer ölçüleri de her zaman "insanî" idi, maddi değildi. Bunlar Allah'ın "en güzel yaratılışta" olması için yaratıkları arasından seçtiği insanlar için göklerin, yerin ve dağların yüklenemediği yükü yüklenmesinde koyduğu ölçülerdir.

Biz insanlığın ilerlemesinden bahsederken, maddedeki payından önce, insanı insan yapan ilke ve değerlerden bahsediyoruz. Rabbi, kendisi ve diğerleri ile alışverişi nasıl olacak?

Gerçekte hayatın aslını oluşturan bu konuda en büyük payın peygamberlerde olduğunu görüyoruz. Çünkü, gerek Allah'ın onlara vahyi ve gerekse uğrunda yaptıkları cihatla bu ilke ve prensipleri yeryüzünde kökleştiren, zamanlarında yaşanır duruma getiren, kendilerinden sonraya naklettirenler onlardır.

Rahatlıkla şunu söyleyebiliriz ki, insanlığın bildiği bütün iyi şeylerin kaynağı, peygamberlerin yüklendiği Rabbanî vahiydir. Bunları cihatla-
rıyla kökleştirdiler. İnsanlığa isabet eden bütün kötülüklerin kaynağı da, peygamberlerin öğretilerinden sapma ve onları örnek almamadır.

Bugün olduğu gibi hakla batıl, iyi ile kötü karışınca, yeryüzünde kalabilen iyilikler, ölçüsü ne olursa olsun nebi ve rasûllere, kötülükler de insanlara dayanır.

Bugün insanlığın kullandığı, hak, adalet, hürriyet, kardeşlik, eşitlik kavramları aslında peygamberlerin öğretileridir. Şu farkla ki, bu kavramlar onların elinde, yaşanan gerçekler, inananları eğittiği, hayatlarında prensip edindiği ilkelerden oluşurken, bugünkülerin elinde insanların aldatıldığı, gerçek payı olmayan güzel sözlerden başka birşey değildir.

İnsanlık tarihinin en parlak dönemleri her zaman, peygamberlerin koyduğu prensiplerin, söz olmaktan çok, yaşanan gerçekler olduğu devrelerdir. Ve o dönemler gerçek medeniyetin olduğu dönemlerdir. Diğer dönemler ise, hayırla şerrin karıştığı, şerrin insan hayatına egemen oluncaya kadar arttığı, bugün olmasından korkulduğu gibi, şerrin geriye kalan iyilikleri de yemeye başladığı, yıkılmaya mahkûm cahiliye medeniyetleridir.

İnsanlığın bugünkü veya herhangi bir tarihteki yıkımdan kurtulmasının tek yolu, peygamberlerin tebliğ ettiği şeylere dönüp, hayatında uygulaması, rabbine teslim olmasıdır:

"Allah katında din şüphesiz İslâmdır." (Al-i İmran 19)

"Kim İslâmiyetten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O ahirette de kaybedenlerdendir." (Al-i İmran, 85)

Eğitim

Temel eğitimin amacı, insanların zihnine maddi bilgiler yerleştirmekten önce, peygamberlerin dünyada yaşanması için getirdikleri ilkelere ve değer ölçülerine inanan insanların eğitilmesidir.

İnsanlık, bilgilerin zihinlere işlenmesi, bu bilgilerin arabalara, uçaklara, dünyevî eşyaya, bombaya dönüşmesi ile kalkınıp ilerlemez. Ancak, önceki konuda sözünü ettiğimiz insanlık ölçülerinin, ağızlarda çiğnenen sözlerden çok uygulama alanına konması ile kalkınır, ilerler.

Bu prensip ve ilkelerin kökleştirilmesinin yolu da talimdir.¹

Rasûlullah (s.a.) Allah'tan sonra ilk öğretmendir.² Öğretmenin görevi öğrencilerine öğrettiği üstün ahlâkta onlara örnek olmak ve eğitimle riyle ilgilenmektir. Değerleri ne olursa olsun sade bir bilgi ve tecrübe aktarılması yeterli olmaz. Bunlar yalnız başına insanı oluşturmaz, insanlığı da hiç bir hayırlı işe sürüklemeyebilir. Onu iyi işlere sürükleyen, yüksek değerlere, insanî prensiplere olan inancıdır. Ama mümin elinde hakkın yerleştirilmesi insanların hayatına Rabbanî adaletin hükmetmesi için bir âlet, kâfirin elinde de yeryüzünde haksız yere zulüm, baş kaldırma ve azgınlık için bir başka araçtır. Bunun için talimin yani eğitimin ilk misyonu, bilgi aktarım tecrübe sahibi yapmaktan önce, bu bilgileri kullana-

1 İslâmî terim olarak talim, temel eğitim manasındadır. Bugünkü eğitimciler arasında yaygın olduğu gibi yalnız bilgi ve tecrübelerin aktarılması değildir. Bu konudaki kanıt, Allah Teâlâ'nın şu sözüdür: *"Rabbim ilmimi artır, de"* (Taha, 114) Rasûlullah (s.a.) de şöyle buyuruyor: *"Faydasız ilimden Allah'a sığınırım."*

2 *"Kalemle yazmayı öğreten, insana bilmediğini öğreten."* (Alak, 4-5)

cak kalpleri oluşturmak; şerre değil, hayra kullanılmasını, insanlığın zararına değil faydasına çalışmasını sağlamaktır.

Kalbin oluşması da peygamber terbiyesi ile mümkündür, "en güzel yaratılışa" yükselme yolu da budur. Başta Rasûlullah (s.a.) olmak üzere bütün peygamberler yaratılmışların en iyileri, üstün ahlâkın örnekleridir. Bir insan emanette, doğrulukta, doğru yolda ilerlemede, adalette, iç ve dış temizlikte onların terbiyesini görür ve bunların hepsi Allah korkusundan kaynaklanırsa onun için üstün ahlâk toplanmış, peygamberlerin gerçekleşmesi için çalıştığı hedef onda gerçekleşmiş olur. Böylece Allah'ın istediği "salih bir insan" olur ve Allah'ın ona dünya ve ahiretteki vaadi gerçekleşir.

"Allah içinizden inanıp yararlı iş işleyenlere, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dinî temeli yerleştireceğine, korkularını güvene çevireceğine dair söz vermiştir." (Nur, 55)

"Onları biz yeryüzüne yerleştirirsek namaz kılarlar, zekât verirler, iyiliği emrederler, fenalığı yasaklarlar." (Hac, 41)

"And olsun ki Tevrat'tan sonra Zebur'da da yeryüzüne ancak iyi kullarımın mirasçı olduğunu yazmıştık." (Enbiya, 105)

Başka bir deyişle, temel eğitimin amacı ibadetin, itikat ve fiili içeren geniş anlamıyla Allah'a ibadet eden insan yetiştirmektir. İbadetleri, (iyiliği emredip, kötülükten sakındırmayı) kapsar, Allah'a böyle ibadet eden biri üstün medeniyetler kurar. Yeryüzünü Rabbanî programa göre imar eder. İnsanlar arasında Rabbanî adaleti o yayar. Hak için o savaşır. En güzelin araştırılması, elle tutulur hale gelmesi yolunda o cihat eder.

Maddeci Akımın Cinayetleri

Maddeci inkâr akımının bugün yaygın olan çağdaş cahiliyede işlediği en büyük cinayet, insanlığı ilâhî yoldan, peygamberlerin izinden gitmekten alıkoymuş olmasıdır.

"Allah'ın yolundan sapıtmak için O'na eşler koşmuşlardı. De ki; Yaşayın bakalım, hiç şüphesiz varacağınız yer ateş olacaktır." (İbrahim, 30)

Aynı zamanda Allah ile insanlar arasındaki köprüleri de yıktılar:

"Sağlam söz verdikten sonra Allah'ın ahdini bozanlar ve Allah'ın birleştirmesini emrettiğini ayıranlar ve yeryüzünde bozgunculuk yapanlar, işte lanet onlara ve kötü yurt cehennem onlarıdır." (Ra'd, 25)

Kalpleri Allah'ın vahyine kapandı, peygamberliği ve peygamberleri inkâr ettiler, içinde bulundukları kuyudan Allah'ın varlığını inkâra bile yeltendiler:

"Onlar bütün ayetleri görseler yine de inanmazlar; doğru yolu görseler, yol olarak benimsemezler; azgınlık yolunu görseler; hemen onu yol edinirler. Bu onların mucizelerimizi yalan saymaları ve onlardan habersiz görünmelerinden ileri gelir." (A'raf, 146)

Haksız yere yeryüzünde büyüklük taslayıp, Allah'a ibadetten yüz çevirdiler:

"Allah'ın ayetleri üzerinde kendilerine gelen bir delil olmadan tartışanların gömüllerinde, ulaşamayacakları bir büyüklenme vardır. Sen Allah'a sığın. O şüphesiz işitendir, görendir." (Mü'min, 56)

Batıl büyüklenme ve Allah'a kulluktan yüz çevirmenin sonu ne oldu?

Maddeciler, insanın Allah'a ibadeti terk etmesi halinde kendilerinin onların efendisi olacağını iddia ediyorlardı. (Allah'a sığınınız).¹ Gerçekte sonuç ne oldu?

1 Reddeden yazarlardan Juhan H. "Yeni Dünyada İnsan" adlı kitabında şöyle diyor: "Artık insan öğrenmiş ve çevresine egemen olmuştur. Eskiden olduğu gibi kâinat bilgisinden yoksun, ondaki gücü kullanmaktan yoksun değildir. Artık insan cehalet ve acz devrinde Allah'a havale ettiği şeyleri kendisi üstlenmelidir. Artık o Allah olmuştur."

Ve insanlar benzeri görülmemiş bir şekilde tağutların kölesi oldu; ister batının kapitalist tağutları olsun, isterse doğunun komünist tağutları, sonuç aynıdır.

Bu sözler şu ayeti doğruluyor:

"Ama insanoğlu kendini müstağni sayarak azgınlık eder." (Alak, 6-7)

İnsanlar makinenin kulu oldu, kendilerini hareket ettiren, yürüten, düşünce ve fikirlerine yön veren sanki o.

İnsanlar şehvetlerin kulu oldu; egemen olan şehvetler oldu, onlarsa mahkûm, artık hayatlarını yok ettiği halde nefislerini kurtaramıyorlar. Bunlar cinsel şehvetler, alkol, mal ve makam olabilir, hepsi aynı yola götürür.

Kısa bir tanımla insan, şeytanın kulu oldu!

Allah'a ibadetten el çektikten sonra elde edeceği değeri nedir insanın?

İnsana büyüklük, üstünlük ve hürriyet kazandıran Allah'a kulluktu. Çünkü bu kulluk yüce bir ilâha kulluktu. İnsana yücelik veren de O'ydu:

"And olsun ki biz, insanoğullarını şerefli kıldık, onların karada ve denizde gezmesini sağladık, temiz şeylerle onları rızıklandırdık, yarattıklarımızın pek çoğundan üstün kıldık." (İsra, 70)

Müminleri aziz eden de O'dur:

"İzzet Allah'ın, peygamberinin ve müminlerindir." (Münafıkûn, 8)

Onlara imanla üstün olmayı ihsan etti:

"Gevşemeyin, üzülmeyin, inanmışsanız mutlaka en üstünsünüzdür." (Al-i İmran, 139)

İman ve yalnız O'na kullukla onları, kendileri gibi bir insana, güce, makama, saltanata kulluktan kurtardı.

Ya Allah' ı bırakıp da tapındıkları yeni ilâhları ne verdi onlara?

Tağutların önünde alçalma ve şehvetlere kulluk...

İnsanın değeri, kulluk ettiği ilâhla doğru orantılıdır. Allah'a kulluk ettiğinde şerefli ve onurlu, O'ndan başkasına kulluk ettiğinde de alçak ve perişan olur. Başka bir açıdan da şöyle sorabiliriz: İnsan, peygamberliğin davet ettiği Rabbanî programdan uzaklaşınca ne oldu? Ahlâkı ve gidişi nasıl bir duruma geldi?

İnsanlar arasındaki bağların kopukluğu bugünkü ahlâkî durumu belirtmek için yeter. Kişisel ve bencil bir hayat, şahıs, halk ve devlet olarak ağır basan maddi çıkarıcılık, bunun gözler önündeki bir numunesidir. İşte, sömürge ve ırk ayrımı çağdaş ahlâkın bir parçası... İşte Filistin olayı. Irz kavramını bayağılaştıran, soyları karıştıran cinsî serbestlik de başka bir örneği. Bu ahlâkta büyüklüğü nefis denen şey kalplerde ölür gider, insan da neredeyse satılık bir hayvana dönüşür.

Gidişe gelince; işte problemler, bunalımlar, nefsî ve sinirsel hastalıklar, intiharlar ve kurtuluş için uyuşturucu ve alkolden yardım umanlar?

İşte, suçların oranını gösteren tablo: Cinayetler hep tırmanışta, huzur ve güven duygusu ise hepten azalıyor. Demokrasi, sosyalizm, adalet, hürriyet, kardeşlik, eşitlik adı altında yeryüzünün büyük bir kısmında yapılan sosyal, ekonomik, siyasî zulüm içinde bulunulan durumun aynasıdır. İşte yeryüzünün geniş bir bölümünü etkileyen açlık ve istisnasız bütün dünyayı saran savaşlar ve yıkımlar!

Bu Allah'ın programından, O'nun gönderdiği peygamberin çağrısından uzaklaşmanın bir ürünüdür.

Bu maddeci inkârın, Rabbi ile arasındaki bağları kopardıktan, faydalı bilgiyi yüklenmiş peygamberlerin önünde setolduktan sonra insanlığa karşı işlediği bir cinayettir. Bu peygamberler, insanlığı gerçek kurtuluşa, dünyada olayların ıslâhına ahirette de Allah'ın rızasına ve ateşten kurtuluşa götürmüşlerdir.

Peygamberlerin Özellikleri

1. Beşer Oluşları

Allah'tan gelen bütün peygamberler, gönderildikleri toplumların dilini konuşuyorlardı.

Bunda da Allah'ın bir hikmeti vardır ki, bu hikmet peygamberlerin gönderildiği cahiliyelerde kavranamıyordu. Cahiliyeler olaya, doğrulama değil de yalanlama açısından eğildikleri için kavramaları da güç oluyordu.

Önce vahyi yalanlıyor ve onu doğrulanabilir birşey olarak görmüyorlardı. Sonra da bu yalanlama üzerine, kendi yalanlarından çıkardıkları hataları yüklüyorlardı. Allah'ın insanlardan birine birşey vahyetmesi mümkün değildir iddiasındaydılar. Tabii ki bu, Allah'ın gücünü sınırlı ve noksan düşünmelerindendi:

" 'Allah hiçbir insana birşey indirmemiştir.' demekle Allah'ı gereği gibi takdir edemediler." (En'am, 91)

İnsanın gücünü de kendi güçleriyle oranlıyorlardı. Onlara bir vahiy gelmediğine göre, diğer insanları da kendileriyle kıyas edip, kesinlikle hiçbir insana vahiy inmez diyorlardı.

"İnsanlara doğruluk rehberi geldiği zaman, inanmalarına engel olan, sadece, 'Allah peygamber olarak bir insan mı gönderdi' demiş olmalarıdır." (İsra, 94)¹

"Aralarından bir uyarıcının gelmesine şaşmışlardı. İnkarcılar: 'Bu pek yalancı bir sihirbazdır!' dediler." (Sa'd, 4)²

Bu hatalı düşüncelerine bir başka hatayı daha ekleyerek diyorlardı ki: Madem ki Allah bu harika işi -vahyi- gerçekleştirmeyi diliyor,

1 Dikkat çeken bir husus var, bu cahilî düşüncelerin hâlâ taraftarları var; 20. yüzyıl cahiliyesi de dahil olmak üzere bütün cahiliyelerde görülebilir.

2 Buna ek olarak bir de kişisel kıskançlıklar vardı: *"İçimizden bir insana mı uyaçağız. Hayır, o pek yalancı ve şımarığın biridir." dediler.* (Zuhuf, 31)

onunla ilgili her şey de harika ve insan düşüncesi dışında olmalıdır. Bu vahiy, insanın gücü dışında bir şey olduğuna göre insana inmemeli. Gökten inen bir meleğe bu vahiy inmeliydi ya da peygamberin yanında bir melek bulunmalı ki ona vahiy insin.

"Milletinin¹ inkarcı ileri gelenleri: 'Bu sizin gibi bir insandan başka birşey değildir. Sizden üstün olmak istiyor, Allah dilemiş olsaydı melekler indirirdi. İlk atalarımızdan beri böyle birşey işitmedik.' "

.(Mü'minun, 24)

"Muhammed'e bir melek indirilmeli değil miydi?" (En'am, 8)

"Şöyle dediler: 'Bu ne biçim peygamber ki yemek yer, sokaklarda gezer? Ona beraberinde bulunup uyaran bir melek indirilseydi ya!' "
(Furkan, 7)

Bunlardan da anlaşılıyor ki bütün cahili düşünceler Allah'ın gücü ve insan gücü hakkında sapıklık içerisindedirler. Onlar, Allah'ın, insanı bir melek değil de peygamber olarak göndermesindeki hikmeti kavramaktan acizdirler. Allah'ın gücünün onların dar düşünceleri ile sınırlı olmadığını, sınırsız bir gücü olduğunu keşke bir bilselerdi!

"Allah her şeye gücü yetendir." (Nur, 45)

İnsan gücünün onların şahsı veya bilgisiyle sınırlı olmadığını, insanda ancak bazı etkilerle ortaya çıkan, düşünme ve hatırlama² gibi özelliklerin bulunduğunu bir bilselerdi! İnsanda uzağı hissetme gibi gizli bir gücün bulunduğunu bilmeliydiler! Sonra da, Allah'ın insanlardan seçtiği bazı kullarına, onları insan olmaktan çıkarmayacak bazı güçler vererek vahiy almaları olanağı yaratabileceğini kavrayabilirlerdi! Bütün bunları bilselerdi bu şaşkınlığa düşüp; Allah bir insanı mı peygamber gönderdi demeyeceklerdi!

1 Nuh'un (a.s.) kavmi.

2 İlim, her gün her saat meydana gelmesine rağmen hâlâ düşünme ve hatırlamanın nasıl gerçekleştiğini çözemiyor!

Allah'ın ona bir melek indirmesini de istemezlerdi. Böyle bir istekte bulunurken bazı şeylerden habersizdiler:

a. Melekler yeryüzüne yerleşip orada yaşamazlar. Onlar dünya hayatı için yaratılmadılar çünkü:

"De ki: 'Yeryüzünde yerleşip dolaşanlar melek olsalardı, biz de onlara gökten peygamber olarak bir melek gönderirdik.' " (İsra, 95)

b. Meleğin dünyaya inmesi durumunda insan kılığına girmesi gerekirdi. Bu durumda da insanlar meleklerin aslını öğrenemeyecek ve onu diğer insanlardan ayıramayacaklardı:

"Biz onu melek kılıydık, bir insan şeklinde yapardık da, düştükleri şüpheye onları yine düşürmüş olurduk." (En'am, 9)

c. Cahiliyeler peygamberleri yalanladığı ve peygamberi üstelemeleri için istedikleri ayetler indikten sonra bile yalanlamaya devam ettiğinde Allah'ın kanunu, melekler indirmektir. Fakat bu melekler kâfirlerin üzerine âni bir yok oluşun ulaştırılması emriyle inerler:

"Melekleri gördükleri gün, işte o gün suçlulara iyi bir haber yoktur. Melekler; 'İyi haber size yasaktır yasak!' derler" (Furkan, 22)

d. Peygamberlerin insanlardan olmaması durumunda hikmet tamamen yok olur. Çünkü peygamber yalnız tebliğ için gelmez. Yani o kimselere belli bir şeyi anlatıp gitmek için gelmemiştir. Tersine insanlardan bir grubu eğitip onlara örnek olacak kadar kalır, bu eğitilenler de diğer insanlara örnek olurlar:

"Peygamberin size şahid olması, sizin de insanlara şahid olmanız için..." (Hacc, 78)

Peygamberin insandan başka biri olması durumunda örneklik nasıl gerçekleşir? İnsanlar, "biz insanız bu melek, bizim cesetlerimiz, şehvetlerimiz var" demezler mi? Evet, derler. Ve Allah'ın emirlerini, şehvet ve arzularla onun ağırlığını hissetmeyen meleklerin işidir, insan işi

değil gerekçesiyle kabul etmezlerdi. O zaman da Allah bize, nasıl bir melek gönderip ona uymamızı istiyor diyeceklerdi. Bize, bizim gibi al-
gılayan, düşünen, ihtiyaçlarımızı bilen, bizim yapımızda bir insan gön-
dersin ya!

İşte peygamberlerin insanlardan gönderilmesindeki hikmet; insan-
lar için bir örnek, aynı cinsten aynı yapıda, aynı arzuları taşıyan, gi-
yim, kuşam, yeme içme, gibi aynı gereksinimleri olan biri olması!

Gerçekten, Allah'ın bize göndermek için seçtiği peygamberler bu
büyük göreve yaraşan bir yapıdadırlar; normal insanların üstünde bir
güce sahiptirler. Kendilerine inen vahiy ve vahiy yoluyla Allah ile ara-
sındaki sürekli bağ, onlarda, normal insanların ulaşamayacağı bir yapı
oluşturur.

Bu özellikler, Allah'ın yalnız peygamberlere verdiği özelliklerdir.
Diğer insanlar bunlarla yükümlü değildir. Zaten herhangi bir çalışmay-
la da onlara ulaşamazlar. Fakat önemli olan nokta insan olma niteliği
peygamberlerden ayrılmaz:

*"De ki: Fesubhanallah! Ben peygamber olan bir insandan başka
bir şey değilim." (İsra, 93)*

*"De ki: 'Ben de ancak sizin gibi bir insanım; ancak bana ilâhınızın
tek bir ilâh olduğu vahyolunuyor. Rabbine kavuşmayı uman kimse
yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta hiç ortak koşmasın.' " (Kehf,
110)*

Allah'ın kullarına yüklediği örneklik, peygamberliğe ait özellikler-
den değil:

"Yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta hiç ortak koşmasın." (Kehf, 110)

*"Allah'a karşı gelmekten gücünüzün yettiği kadar sakının, buyruk-
larını dinleyin, itaat edin." (Teğâbun, 16)*

"Allah kişiye ancak gücünün yeteceği kadar yükler." (Bakara, 286)

Allah'ın insana yüklediği sorumluluklar, onun yüklenebileceği kadardır. Gerçek gücünü bilen Allah ona, katlanabileceğinden fazlasını yüklemeyiz. Peygamberlerin gönderildikleri toplumların dilini konuşmalarındaki hikmetse çok açık:

"Kendilerine apaçık anlatabilsin diye, her peygamberi kendi halkının diliyle gönderdik." (İbrahim, 4)

2. İsmet

Peygamberler Allah'tan tebliğ ettiklerinde masumdurlar, yani ismet sahibidirler. Bu şu demektir: Onlar Allah'tan tebliğ ederken, vahyi uygularken, hata etmezler. İki durumda da Allah onları hatadan korumuştur.

a. Peygamberin Allah'tan tebliğ yaparken hata etmesi halinde amaç gerçekleşmez. Ve bu durumda herbiri anormal olan iki sonuç çıkar: Ya vahiy, meydana gelen hatayı düzeltmiyor -ki, bunun anlamı Allah insanlara bir şeyin tebliğ edilmesini dilemiş, sonra da dilediği dışında bir şeyin tebliğ edilmesine razı olmuştur. Allah için böyle bir şey düşüneyiz- ya da yapılan hatayı düzelterek. O zaman da peygamber insanlara, Allah bana şöyle şöyle tebliğ etmemi emretmişti, ben yanlış tebliğ ettim, şimdi doğrusunu açıklıyorum diyecek. Bu durumda da insanların peygamberin tebliğ ettiği şeylere güveni sarsılacak, çünkü önceki hata hâlâ zihinlerindedir.

İki durum da anormaldir. Çünkü bu, vahyin indirdiği gerçek ve Allah'ın kelâmına gösterilmesi gereken saygıya, peygamberlere boyun eğme gerekliliğine aykırıdır.

b. Peygamberlerin, onlara Allah'tan gelen vahiyde hata etmeleri halinde amaç yine gerçekleşmez. Çünkü örneklik kalmaz, uyanların içinde bir şüphe doğar, hangi yolu takip edeceklerini bilemezler. Konunun ciddiyeti kalmaz. Mümin şahsın doğruya en yakın olmak için bütün gücüyle Allah'ın indirdiğine uyması gerekir. Önündeki örnek peygamber hata ederse, o da hata halinde kendisine kolaylıklar çıkarır. Kendi-

sine vahiy inen peygamberden üstün olmadığına göre, doğruyu da araştırmaya zorunlu değildir! İçinde dine karşı saklamalarını istediği saygı kalmaz.

Evet peygamberin -vahiyle ilgili olmayan- kişisel davranışlarında veya kişisel görüşlerinde Allah tarafından ayrılması gereken bazı yanlışlar olabilir. Meselâ; Davut'un (a.s.) iki düşman arasındaki olayda, ikinci tarafı dinlemeden verdiği hüküm böyle bir olaydır;

"Sana davacıların haberi ulaştı mı? Mabedin duvarına tırmanıp Davud'un yanına girmişlerdi de o, onlardan ürkmüştü. Şöyle demişlerdi: Korkma, birbirinin hakkına tecavüz etmiş iki davacı; aramızda adaletle hükmet, ondan ayrılma, bizi doğru yola çıkar."

"Bu kardeşimin doksan dokuz dişi koyunu, benim de bir tek dişi koyunum vardır; O'nu da bana ver dedi ve tartışmada beni yendi."

"Davud: 'And olsun ki, senin dişi koyununu kendi dişi koyunlarına katmak istemekle sana haksızlıkta bulunmuştur. Doğrusu ortakçıların çoğu birbirinin haklarına tecavüz ederler. İnanıp, yararlı iş işleyenler bunun dışındadır ki sayıları ne kadar azdır' demişti." (Sa'd 21-24)

Rasûlullah (s.a.) müslüman olmalarını umduğu Ebu Cehil, Amr b. Hişam'la meşgulken gelip ondan Allah sözü dinlemeyi isteyen ve ısrar eden ibn Ümmü Mektum'u tersleyince inen ayetler de böyle bir olayı belirtiyor:

"Yanına kör bir kimse geldi diye peygamber yüzünü asıp çevirdi..." (Abese, 1-2)

Bir başka olay da Bedir esirleriyle ilgili: Rasûlullah (s.a.) Ömer'in (r.a.) savaş sırasında düşmanların öldürülmeleriyle ilgili teklifi yerine esir alma fikrini benimseyince vahiy Ömer'in (r.a.) görüşünü doğrularak indi:

"Yeryüzünde savaşırken, düşmanı yere sermeden esir almak hiçbir peygambere yaraşmaz. Geçici dünya malını istiyorsunuz, oysa Al-

lah, ahireti kazanmanızı ister, Allah güçlüdür, hakimdir." "Daha önceden Allah'tan verilmiş bir hüküm olmasaydı, aldıklarınızdan ötürü size büyük bir azab erişirdi."

"Elde ettiğiniz ganimetleri temiz ve helâl olarak yiyin: Allah'tan sakının, doğrusu Allah bağışlar ve merhamet eder." (Enfâl, 67-69)

Bu ve benzeri olaylar peygamberin ismetlerini lekelemez; tersine, insan oluşlarına vurgu yapar.

Onlar da insanlardır; kişisel davranış ve içtihatlarında hata edebilirler ama vahyin tebliğinde masumdurlar, hata edemezler. Bu da onların, örnek alınmalarını kolaylaştırır. Eğer onlar, peygamber oluşlarından sonra, diğer insanlardan farklı bir yapıya sahip olsalardı, örnek alınmaları güçleşir ve insanlar; "bu peygamberler, hiçbir şeyde bizim gibi değiller, nasıl uyacağız onlara." derlerdi! Böylece vahiy -peygamberlerin ona uygun davranışlarıyla- dimdik ayakta duran ve böylece kesin boyun eğmeyi gerektiren bir yapıda kalır.

"Batmakta olan yıldız and olsun ki, arkadaşınız Muhammed sapmamış ve azmamıştır. O kendiliğinden konuşmamaktadır. Onun konuşması ancak bildirilen bir vahiyledir." (Necm, 1-4)

"Kim peygambere itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur." (Nisa, 80)

"Biz her peygamberi ancak, Allah'ın izniyle, itaat olunması için gönderdik." (Nisa, 64)

3. Örnek Teşkil Etmeleri

Allah peygamberleri yarattığı insanların en iyilerinden gönderir; onlardan örnek alınabilecek sıfatlara sahip olanları seçer. İnsanların doğru yolda önderleri, öğretici ve eğiticileri, iyiye götüren rehberleri onlardır. Bu da onların her şeyde üstün ahlâk sahibi olmalarını gerektirir.

İnsanları yaratan ve onları bilen¹ Allah, doğru yola ulaşmaları için kendilerine anlatılan sözleri dinlemelerinin yetmeyeceğini de biliyordu. Bizzat onun örneğinin olması gerekir. Böylece hissine ve vicdanına daha yakın olur ve uygulaması kolaylaşır.

Bunun için Allah vahyi insanların okuyacağı kağıt parçalarında indirmiyor: aslında O'nun, her insana okuyacağı bir kağıt parçası indirmeye gücü yeter. Vahyi bir insan kalbine indiriyor; onu vahyi yüklenecek en iyi varlık yapan niteliklerle donatıyor, insanlara örnek olarak sunulacak duruma getiriyor.

Allah insanlara her şeyden önce yalnız kendisine iman etmelerini emrediyor ve onlara şöyle diyor:

"Allah'a kulluk edin. O'ndan başka bir ilâhınız yoktur" diye peygamberler gönderiyor. Sonra da dünyada insan hayatını tanzim eden emir ve yasaklardan, ibadet şekillerinden oluşan böylece aralarında Rabbanî adaleti sağlayacak olan belli bir kulluk emrediyor. 'And olsun ki peygamberlerimizi belgelerle gönderdik; insanların doğru hareket etmeleri için peygamberlere kitab ve ölçü indirdik.'
(Hadid, 25)

İnsanlar istenen bu imanı öncelikle, kendilerini ona çağıran peygamberin hayatında görürler. Bakarlar ki bu peygamberler Allah'a başka herhangi bir güce, kuvvete dayanmadan bir olan Allah'a kulluğa çağırıyor! O zaman imanları daha da kuvvetlenir.

Peygamber geldiği toplumda ileri gelenlerin zulmü ile karşılaşır. İnsanların bir kısmı bir kısmını haksız yere köleleştiriyorlardı. Çünkü Allah'ın indirdiği ile karar vermiyorlar. Ve peygamber bu egemen grubun düşüncelerini temelinden sarsan bir cümleyi içinde bulunduğu zor şartlara rağmen söyler:

1 *"Hiç yaratan bilmez mi?"* (Mülk, 14)

"Allah'a kulluk edin, ondan başka ilâhınız yoktur." Egemen güçler bu sıradan cümlelerin derin anlamlar taşıdığını, ellerindeki insanları, köleleştirdikleri güçleri ellerinden alacağını, yalnız Allah'a kulluğu getirip zayıflarla onları bir tutacağını anlarlar!

Artık bu egemen grup kolay kolay ellerindeki kozları teslim etmezler, peygamberi tehdit edip meydan okumaya başlarlar! İnsanlar da kendilerine gelen peygamberin, bu sert baskının, düşmanlığın önünde, herhangi bir dünyevî güce dayanmadan tek başına, yalnız Allah'a güvenerek durduğunu görürler. Bu peygamber Allah'a imanın anlamını sözlerle değil, elle tutulur, gözle görülür bir yapıda sunar insanlara!

Uygulanan işkence artar, fakat peygamber egemen güçlerle, dini ve akidesinden ödünle barışa yanaşıp yumuşatmaz. İnsanlar bir kez daha Allah'a imanının büyüklüğünü görürler. Bu, baskıyla yıkılan, olaylar anında gizlenen geçici bir iman değildir, olaylar şiddetlendikçe artan köklü bir imandır!

Peygamberler çok kere hapis, ölüm gibi tehditlerle karşılaşır ama tavırlarında bir değişme olmaz. Tevhit akidesi ve tevhit davetçilerine açılan savaşlar gibi ağır şartlar bile onları yıldırmaz. Ve peygamber yalnız ve yalnız Allah'a yönelir; O'na yalvarıp cahiliyenin baskısından, hile ve tuzaklarından onu korumasını diler. Ve insanlar da bir kez daha, imanının düşünce ve tavırlara nasıl yön verdiğini görürler.

Böyle bir iman, bir iddiadan veya belirsiz bir tablodan ibaret değildir. Elle tutulan, insanların bilinç ve tavırlardaki yankısını gördüğü, çağrıya cevap veren müminlerin yaşadığı bir imandır.

Allah insanlardan, davranışlarında görülecek bir ahlâk ister. Onlardan doğruluk, ihlas, emanet, süreklilik, sabır, yiğitlik, iyilik, Allah için saygı, günah ve baş kaldırmadan, fuhuştan uzaklaşma ister. Bunlar da, insanların görüp uyacağı örnekler gerektirir. İnsanlar bunları bilgi olarak, hikâyelerden, okudukları kitaplardan öğrenebilirlerdi.

Ama, onları yaşamaları için yetmez. Gözleri ile görecekleri bir örneğe muhtaçtırlar.

İşte bunun için Allah, kullarından istediği her şeyde onlara örnek olacak peygamberler gönderir. Eziyetlere karşı sabır ve Allah yolunda her şeye katlanma örnekleri... Bunun karşılığı olarak hayatlarından, güven ve huzurlarından da olsalar, hakta sabır gösterme örnekleri... kişisel bir çıkar ummayan içten bir sevginin örnekleri... Doğruluk, açıklık ve haktan taviz vermeme örnekleri...

Özetle: Onlar her güzel huy ve davranışın örnekleri, sözlerinin ilk yaşanan şekilleridir.

Davetçiler için nebi ve rasûller en büyük ve en önde gelen örneklerdir. Davetçiler peygamberlerin mirasçılarıdır; peygamberlerin karşılaştığı pek çok şeylerle onlar da karşılaşacaktır. Gerçek yüzlerini, insanlara açacağı için hak sözden hoşlanmayan zorbaların işkencesi ile karşılaşacaklardır. Zulüm ve alçaklıktan kurtarmak istedikleri topluluklar bile onlara eziyet edebilir. Yaptıkları cihadın bir netice vermesi veya kısa ömürlerinde sonuçları görmek istemeleri onları umutsuzluğa itebilir.

Bütün davetçilerin nebi ve rasûlleri örnek almaları gerekir:

"And olsun ki, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok anan kimseler için Rasûlullah en güzel örnektir."
(Ahzâb, 21)

Özellikle, sabır, sebat ve dayanmada, Allah'a tevekkülde işleri O'na havale etmekte onları örnek almalıdırlar. Çünkü bu hususlar Allah yolunda çalışırken önlerine çıkacak en önemli hususlardır.

Kur'ân-ı Kerim, Rasûlullah'ı (s.a.) kendinden önceki nebi ve rasûlleri örnek almaya özendiriyor:

"Kendilerine kitap, hüküm ve peygamberlik verdiğimiz işte bunlardır. Kâfirler onları inkâr ederlerse, inkâr etmeyecek bir milleti onlara vekil kılarsınız."

"İşte bunlar Allah'ın doğru yola erıştirdikleridir, onların yoluna uy." (En'am, 89-90)

Ya biz, normal insanlar, nasılız acaba? Örneğe biz daha fazla ihtiyaç duymuyor muyuz?

Yüksek Azim Sahibi (Ulü'l-Azm) Peygamberler

Allah, Rasûlullah'a (s.a.) diyor ki:

"Peygamberlerden azim sahibi olanların sabrettiği gibi sen de sabret." (Ahkâf, 35)

Ayetten açıkça anlaşılıyor ki, azim sahibi peygamberlerin en belirgin nitelikleri sabırdır; Allah'ın çeşitli sıfatlar içinde onlarda kök salmasını istediği vasf da budur zaten.

Önceki bölümde incelediğimiz gibi, aslında, bütün peygamberler sabır, sebat ve eziyete dayanabilme yapısına sahiptirler. Bu durumda Allah'ın kitabında yüksek azim sahibi (ulü'l-azm) diye vasıflandırdığı bu peygamberlerin diğer peygamberlerden daha değişik bir özellikleri olmalıdır; sabırda üstünlük eziyetlere dayanma, tevhide çağırırken önlerine çıkacak zorluklar karşısında üstün bir sabırları olması gerekir.

Bütün peygamberler insanlığın doğru yolu bulma öncüleri ve örnekleridir ama ulü'l-azm peygamberlerin uzun cihatları, karşılaştıkları büyük zorlukları, kalpleri sarsacak sıkıntılardaki sabırları, Allah'ın güç ve kuvvetine, yardım sözüne olan güvenleri, topluluklarında meydana gelen yok olma olayları ile daha özel bir tarifleri olması gerekir.

Davetçiler -daha önce dediğimiz gibi- bütün peygamberlerin hayatını herkesten önce incelemelidirler. Ama başta Hz. Muhammed (s.a.) olmak üzere, ulü'l-azm peygamberler ayrı bir incelemeye tâbi tutulma-

lı; karşılaşacakları her olayın mutlaka bir benzeri bu peygamberlerin hayatındadır, ondan ders almalıdır.

Ve sonunda, uzun cihadın, yorucu çalışmalarından hak kazanır, batılın gücü kaybolur. Dünyada hak kök salar, insanlar onun gölgesinde huzur ve rahat içinde yaşarlar. Bu da mücahitlerin bu uğurda rahatlarından, mal ve canlarından geçmeleri, gidenlerin Allah yolunda şehit, kalanların da sabır ve sebatın yalnız Allah için gösterildiği örnekler olarak kalması ile olur.

"Müminlerden, Allah'a verdiği ahdi yerine getiren adamlar vardır. Kimi bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir. Ahidlerini hiç değiştirmemişlerdir." (Ahzâb, 23)

İşte ulü'l-azm peygamberlerin hayatlarından bazı bölümler:

1. Nuh (a.s.)

Nuh (a.s.) davet anındaki sıkıntılara sabrın, davet edilenlerin engellemelerine karşı dayanıklılığın en açık örneklerindendir. Bin yıla yakın bir zaman sürdürdüğü çağrısını kabul edenler çok azdı! Oğlu bile çağrıyı kabul etmeyip, suda boğulanlardan oldu. Hanımı da! Gerçekten çağrısı için en zor şeylerden biri, insanların O'nun, çağrısına al-dırış etmemesidir. Ama bundan da zoru, engelin ilk kabul edenler olması gereken, hanım, evlat gibi yakınlardan gelmesidir. Kur'ân-ı Kerim çeşitli yerlerde, bazen kısa kısa bazen de genişçe Nuh (a.s.) olayından bahseder. Kur'ân-ı Kerim'in *"akıl sahipleri için ibrettir"* (Yusuf, 111) dediği gibi, düşünen, açık bir kalp için pek önemli konulardır bunların herbiri.

"And olsun ki, Nuh'u milletine gönderdik; aralarında dokuz yüz elli yıl kaldı. Somunda onlar haksızlık yaparken tufan onları yakalay-verdi." (Ankebût, 14)

Söz konusu olayı Nuh Suresi'nden izleyelim:

"Milletine can yakıcı bir azab gelmezden önce onları uyar diye Nuh'u milletine gönderdik."

*"O da şöyle dedi: Ey Milletim! Şüphesiz ben size gönderilmiş apa-
çık bir uyarıcıyım."*

"Allah'a kulluk edin; Ondan sakının ve bana itaat edin ki Allah günahlarınızı size bağışlasın ve sizi belli bir süreye kadar ertelesin. Doğrusu Allah'ın belirttiği süre gelince geri bırakılmaz; keşke bilseniz!"

*"Nuh dedi ki: Rabbim! Doğrusu ben, milletimi gece gündüz çağır-
dım."*

"Fakat benim çağırmam, sadece benden uzaklıklarını artırdı."

*"Doğrusu ben Senin onları bağışlaman için kendilerini her çağırı-
şımda, parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler,
büyüklendikçe büyüklendiler."*

"Sonra doğrusu ben onları açıkça çağırdım."

"Sonra onlara açıktan açığa, gizliden gizliye de söyledim." (Nuh, 1-9)

Bu gece gündüz süren, bazen açık bazen de gizli devam eden bir çağırmanın sonucu oldu?

*"Nuh: 'Rabbim! Doğrusu bunlar bana baş kaldırdılar ve malı, ço-
cuğu kendisine sadece zarar getiren kimseye uydular, birbirinden
büyük düzenler kurdular.' dedi."*

*"İnsanlara; 'sakın ilâhlarınızı bırakmayın, Ved, Suva, Yağus, Yeûk
ve Nesr putlarından asla vazgeçmeyin.' dediler."*

"Böylece birçoğunu saptırdılar!" (Nuh, 21-24)

Nuh (a.s), Peygamber olmadan önce marangozdu. Halkı arasında, emaneti, doğruluğu ve sanatındaki becerisiyle bilinirdi. Allah O'nu peygamber olarak seçince, halkından bazı zayıflar O'na tâbi oldu; her

zaman olduğu gibi ileri gelenler, yüz çevirip O'nu yalanlamaya, O'nunla savaşılmaya başladılar.

Yalanlarken ileri sürdükleri şey, onlar gibi bir insan oluşuydu. Eğer Allah onlara peygamber göndermeyi dileseymiş gökten bir melek gönderirmiş; kendileri gibi bir insanın peygamber olduğunu iddia etmesi bir yalanmış. O sadece, onlara karşı bir üstünlük elde etmeye çalışıyormuş! Böyle yapanın cezası da delilik damgası yemekmiş!

"And olsun ki, Nuh'u milletine gönderdik; onlara: 'Ey Milletim! Allah'a kulluk edin; O'ndan başka ilâhınız yoktur; sakınmaz mısınız?' dedi."

"Milletinin inkarcı ileri gelenleri: 'Bu, sizin gibi bir insandan başka bir şey değildir. Sizden üstün olmak istiyor. Allah dilemiş olsaydı melekler indirirdi. İlk atalarımızdan beri böyle bir şey işitmedik. Bu adamda nedense biraz delilik var, bir süreye kadar onu gözetleyin.' dediler." (Mü'minûn, 23-25)

Yalanlamadaki iddialarından biri de (kendi tanımıyla) O'na uyanların, toplumun ileri gelenlerinden değil de, düşük tabakasından oluşuydu:

" 'And olsun ki Nuh'u kendi milletine gönderdik: Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım; Allah'tan başkasına kulluk etmeyin; doğrusu ben hakkınızda can yakıcı bir günün azabından korkuyorum' dedi."

"Milletinin inkarcı ileri gelenleri: 'Senin ancak kendimiz gibi bir insan olduğunu görüyoruz. Daha başlangıçta, sana bizim ayak takımı dışında kimsenin uyduğunu görmüyoruz. Sizin bizden bir üstünlüğümüz de yoktur; biz sizi yalancı sanıyoruz.' dediler." (Hûd, 25-27)

Bir de fazladan, bu ayak takımını etrafından savmasını, eğer onların da boyun eğmesini istiyorsa aynı zamanda bu ayak takımının Allah'ın rahmetinden kovulduğunu da açıklamasını istediler.

"Benim ücretim Allah'a aittir; inananları da kovacak değilim, çünkü onlar Rableriyle karşılaşacaklar; fakat ben sizi cahil bir millet olarak görüyorum."

"Ey Milletim! Onları kovarsam, Allah'a karşı beni kim savunur? Düşünmez misiniz?"

"Size Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum; gaybı da bilmem; doğrusu melek olduğumu da söylemiyorum; küçük gördüklerinize Allah iyilik vermeyecektir diyemem; içlerinde olanı Allah daha iyi bilir. Yoksa şüphesiz haksızlık edenlerden olurum." (Hûd, 29-31)

Ayetlerden anlaşılıyor ki, O'ndan, iman etmelerini istiyorsa Allah'ın hazinelerini kendilerine açmasını, meçhulü haber vermesini, gökten melekler indirmesini de istediler.

Nuh (a.s.) bütün bu sıkıntılara yıllarca, açık gizli, gece gündüz süren uzun bir çağrı süresince hep sabretti.

"Nuh'a; 'Sana milletinden inanmış olanlardan başkası inanmayacaktır; onların yapageldiklerine üzülme.' diye Allah tarafından vah-yolundu." (Hûd, 36)

Ve Allah, O'na, yalanlayıcıları helâk edecek tufanda müminleri taşıyacak gemiyi yapmasını emretti. Bu da O'nu delilikle suçlayan halkı için iyi bir eğlence oldu! Öyle ya, bu adamı etrafı dağlarla kuşatılmış, kuru bir vadide gemi yapmaya iten ne?

"Gemiyi yaparken milletin inkarcı ileri gelenleri yanına uğradıkça O'nunla alay ederlerdi. O da: 'Bizimle alay ediyorsunuz ama alay ettiğiniz gibi biz de sizinle alay edeceğiz; rezil edecek olan azabın kime geleceğini ve kime sürekli azabın ineceğini göreceksiniz.' dedi." (Hûd, 38-39)

...Ve Allah'ın kaderinde belirlenen gün tufan geliverdi.

Nuh (a.s.) kavmiyle yaptığı uzunca bir cihat ve sıkınlılarına gösterdiği sabırdan sonra onları yok etmesi için Rabbine yalvarmıştı:

"Nuh dedi ki: 'Rabbim! Yeryüzünde hiçbir inkarcı bırakma.' " (Nuh, 26)

Onlar da O'nu, ölümle tehdit etmişlerdi:

" 'Ey Nuh! Eğer bu işe son vermezsen, şüphesiz taşlanacaklardan olacaksın.' dediler." (Şuara, 116)

O da Rabbine, kendisini kurtarması için yalvardı:

"Nuh: 'Rabbim! Milletim beni yalanladı. Benimle onların arasında Sen hüküm ver. Beni ve beraberimdeki inananları kurtar!' dedi." (Şuara, 117-118)

" 'Ben yenildim, bana yardım et.' dedi." (Kamer, 4)

Artık işler kopma noktasına geldi... Geriye Allah'ın rahmet elini müminlere uzatıp kurtarmasından, yalanlayıcıları da yok etmesinden başka bir şey kalmadı.

"Buyruğumuz gelip tandırdan sular kaynamağa başlayınca, 'Her cinsten birer çifti ve aleyhine hüküm verilmiş olanın dışında kalan çoluk çocuğunu ve inananları gemiye bindir'dedik. Pek az kimse O'nunla beraber inanmıştı." (Hûd, 40)

"Biz de bunun üzerine gök kapılarını boşanan sularla açtık."

"Yeryüzünde kaynaklar fışkırttık; her iki su takdir edilen bir ölçüye göre birleşti."

"Onu tahtadan yapılmış, mihla çakılmış bir gemiye bindirdik; inkâr edilmiş olan Nuh'a mükâfat olarak verdiğimiz gemi nezaretimiz altında yüzyordu." (Kamer, 11-14)

Tufan, kupkuru dağları olan ovaları basmış, hiçbir fert kurtulamadan, yalanlayıcıların hepsini boğmuştu. Müminler de, Nuh'un (a.s.) yaptığı gemiye binerek kurtulmuşlardı.

Ne var ki, Nuh'un (a.s.) imtihanı tufanla bitmedi! Bu ulü'l-azm peygamberin sınanacağı bir iş daha vardı! İnsanların içinden O'na en yakını, oğludur.

"Gemi, dağlar gibi dalgalar içinde onları götürürken, Nuh, "'Bugün Allah'ın buyruğundan -O'nun acıdıkları dışında- kurtulacak yoktur' dedi. Aralarına dalga girdi, oğlu da boğulanlara karıştı." (Hûd, 42-43)

Tufan sona eriyor. Mucize de tamam. Yalanlayanlar boğulmuş... Müminler de kurtulmuş ama Nuh (a.s.) hâlâ, oğlunun kurtulanlar arasında olduğunu zannediyor. Üzüntüsü iki yönlü: Dünya hayatında ondan ayrılığı ve kıyamet gününde oğlunun kâfirlerle beraber ateşte oluşu.

"Yere, 'Suyunu çek!'; göğe, 'Ey gök sen de tut!' denildi. Su çekildi, iş de bitti, gemi Cûdi'ye oturdu. 'Haksızlık yapan millet Allah'ın rahmetinden uzak olsun' denildi."

"Nuh Rabbine seslendi: 'Rabbim! Oğlum benim ailemdendi. Doğrusu senin vaadin haktır. Sen hükmedenlerin en iyi hükmedenisin' dedi."

"Allah; 'Ey Nuh! O senin ailenden sayılmaz; çünkü kötü bir iş işlemiştir; öyleyse bilmediğin şeyi Benden isteme. İşte sana öğüt, bilgisizlerden olma.' dedi." (Hûd, 44-46)

"O senin ailenden sayılmaz!" Kendi oğlun da olsa. Aranızda akide farkı var. Senin ailenden değildir artık. Senin ailen müminlerdir. Çirkin bir iş yaptı; imanı reddetip küfürde ısrar etti. Onun cezası da kâfirlerin cezası gibidir. Ve Nuh (a.s.) zirveye ulaşıyor: Allah'a boyun eğme, O'nun gücüne güven, yazgısına rıza, O'ndan rahmet ve af dileme zirvesi.

"'Rabbim! Bilmediğim şeyi Senden istemekle Sana sığınırım. Beni bağışlamaz ve bana merhamet etmezsen kaybedenlerden olurum.' dedi."

"Ey Nuh! Sana ve seninle beraber olan topluluklara bizden bir selâmet ve bereketle gemiden in denildi." (Hûd, 47-48)

"Âlemlerde Nuh'a selâm olsun." (Saffât, 79)

2. İbrahim (a.s.)

"İbrahim, şüphesiz Allah'a boyun eğen ve O'nu birleyen bir ümmet idi, puta tapanlardan değildi." (Nahl, 120)

Ayetlerde geçen "ümmet" kelimesinin birkaç anlamı var;

a. İbrahim (a.s.) derin imanı, üstün aklı, güzel huyuyla bir ümmete denkti.

b. İbrahim (a.s.) hepsi soyundan gelen bir ümmetin babasıydı; gerçekten de Allah O'na uzun bir ömür, pek çok peygamberin kendisinin soyundan geldiği büyük bir soy verdi.

"Ona İshak'ı, Yakub'u bağışladık, her birini doğru yola erıştirdik. Daha önce Nuh'u ve soyundan Davud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yusuf'u, Musa'yı ve Harun'u -ki işlerini iyi yapanlara böylece karşılık veririz- Zekeriya'yı, Yahya'yı, İsa'yı ve İlyas'ı -ki hepsi iyilerdendir-, İsmail'i, Elyasa'yı, Yunus'u, Lût'u -ki hepsini dünyalara üstün kıldık-doğru yola erıştirdik."

"Babalarının soylarından kardeşlerinden bir kısmını seçtik ve doğru yola erıştirdik." (En'am, 84-87)

c. İbrahim (a.s.) imamdı yani, bulunduğu toplumun önderiydi Allah O'na;

"Seni insanlara imam yapacağım." demişti (Bakara, 124)

O Allah'ın yolunda yürüyüp, ihlasla ibadet eden haniflerin, yani tevhit ehli insanların imamıdır. Bu hanif tâbiri Kur'ân-ı Kerim'de tekrarlanmıştır:

"'Hanif olan İbrahim'in dinine uyarız.' de" (Bakara, 135)

"Hanif olan İbrahim'in dinine uy." (Nahl, 123)

Allah O'na üstün bir akıl, güçlü bir tartışma yeteneği lütfetmişti. Kur'ân-ı Kerim'in çeşitli yerlerinde halkıyla, putçuluğun yıkılması için

yaptığı aklî tartışmalara şahit oluyoruz. En'am Suresi'ndeki de bunlardan biri:

"İbrahim, babası Âzer'e 'putları ilâh olarak mı benimsiyorsun? Doğrusu ben seni ve milletini açık bir sapıklık içinde görüyorum'demişti."

"Yakinen bilenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin hükümlerini böylece gösteriyordu."

"Gece basınca bir yıldız gördü, 'İşte benim Rabbim" dedi yıldız batınca, 'Batanları sevmem'dedi."

"Ayı doğarken görünce, 'İşte bu benim Rabbim' dedi, batınca 'Rabbim beni doğruya erdirmeseydi and olsun ki sapıklardan olur-dum'dedi."

"Güneşi doğarken görünce, 'İşte bu benim Rabbim bu daha büyük'dedi; batınca, 'Ey milletim! Doğrusu ben ortak koştuklarınızdan uzağım' dedi."

"Milleti Onunla tartışmaya girişti. 'Beni doğru yola erdirmişken, Allah hakkında benimle mi tartışıyorsunuz? O'na ortak koştuklarınızdan korkmuyorum, meğer ki Rabbim bir şey dilemiş ola, Rabbim ilimce her şeyi kuşatmıştır; hâlâ öğüt kabul etmez misiniz?' dedi."

"Allah'a koştuğunuz ortaklardan nasıl korkarım? Oysa siz, Allah'ın hakkında size bir delil indirmedığı bir şeyi O'na ortak koştuktan korkmuyorsunuz. İki taraftan hangisine güvenmek daha gereklidir, bir bilseniz."

"İşte güven onlara, inanıp imanlarına zulüm karıştırmayanlardır. Onlar doğru yoldadırlar."

"Bu, İbrahim'e, milletine karşı verdiğimiz hüccetimizdir. Dilediğimizi derecelerle yükseltiriz. Doğrusu Rabbin Hakim'dir, Âlîm'dir."
(En'am 74-83)

İbrahim (a.s.) kavmini içinde bulundukları şirkten, ortağı olmayan, bir Allah'a imana çağırıyordu. Aslında bir kınama olan, dalgınları saracak bir soruyla onları düşünmeye çağırıyordu:

"Putları ilâh mı ediniyorsunuz?"

"Ey Muhammed! Onlara İbrahim'in kıssasını anlat. İbrahim babasına ve milletine: 'Nelere tapıyorsunuz?' demişti. 'Putlara tapıyor, onlara bağlanıp duruyoruz' demişlerdi. İbrahim: 'Çağırdığınız zaman sizi duyarlar veya size bir fayda ve zarar verirler mi?' demişti. 'Hayır ama, babalarımızı da bu şekilde ibadet ederken bulduk' demişlerdi." (Şuara, 69-74)

Babalarını öyle bulduklarını söylemekten başka cevap bulamadıkları bu soruyla, düşünmelerine zemin hazırladıktan sonra, putlara kuluk yerine hangi ilâha ibadet edeceğini araştırmaya koyuluyor. (Aslında Allah'a iman etmişti, fakat halkını adım adım putlardan uzaklaştırıp, doğruya erdirmek istiyor.)

Gece karanlığı basınca, gökte parlak bir yıldız gördü. Halkı önünde: "Bu parlak yıldızı ilâh edineceğim." dedi. Kaybolunca da halkına kaybolup giden bir şeye ibadet etmeyeceğini ilân etti. Ayı görünce de "Bu ilâh olmaya daha elverişlidir, ışığı yıldızın ışığından daha güçlüdür." dedi. Ama ay da kayboldu. Ve hayretle: "Rabbim beni doğru yola erdirmese, sapıklardan olurum." dedi. Sonunda da parlak ışığı, hararetini ile güneş çıkıverdi. Sonunda aradığı ilâhını bulmanın sevinci ile, "bu en büyük, bu rabbimdir." dedi. O da kaybolunca ibadete layık olmayan geçici şeylerin hepsinden yüz çevirdiğini, gökleri ve yeri yaratan gerçek ilâha yöneldiğini açıkladı. Allah'a ibadette hiç bir şeyi ortak koşmadığını duyurdu. İşte "Hanif"in anlamı da budur.

Halkının O'na gösterdiği tepkiyi kavramamız kolaydır. Elllerinde, babalarının yapmış olmasından başka hiçbir tutanak yok. Sanki nesiller boyu babaları hiç yanılmamış!

Fakat İbrahim (a.s.) Allah'ın O'nu doğru yola ulaştırdığı şeyde, tek başına ibadete layık olan Allah'a imanda ısrar ediyordu: Halklar da ilâhların intikamı ile korkutmayı denedi; bu ilâhların O'nu çaresi olmayan bir derde düşürebileceğini söylüyorlardı. O da son derece rahatlıkla "Ortak koştuğunuz şeylerden korkmuyorum." dedi. Yalnız bu arada Rabbine karşı edebinde de bir kusur işlemiyor ve ancak O'nun dilemesiyle ve belirlemesiyle kendisine bir eziyetin gelebileceğini söylüyor: "O'na ortak koştuklarınızdan korkmuyorum, meğer ki Rabbim bir şey dilemiş ola." Ve dönüp onlara gerçeği açıklıyor: Beni bu varsaydığınız ilâhlarla nasıl korkutursunuz; ne bir zarar ne de bir fayda dokundurmaya güçleri yetmez. Size, fayda ve zarara sahip olan Allah'tan korkmuyor, O'na ortak koşup, emrine asi oluyorsunuz. Hangimiz daha güvenliyiz? Hak olan ilâha sığınıp, O'nun korumasına giren mi, yoksa, kuru bir kuruntudan başka bir şey olmayan bir yere sığınan mı? Ve gerçek güveni sağlayacak yolu da açıklıyor: "İşte güven onlara, inanıp imanlarına zulüm karıştırmayanlaradır?"

Güven, sadece dünya hayatındaki huzur değildir. Tersine güven ahiret eziyetinden kurtulduktan sonra, dünyada da Allah'ın kaderine rıza, mümine isabet eden her şeyin onun için hayırlı olduğuna şükredip kazanacağını; iyi bilmektir.¹

Bu, Allah'ın İbrahim'e (a.s.) verdiği üstün bir tartışma yeteneğiydi. Aynı şeyi, İbrahim'in (a.s.) yaşadığı bölgede hüküm süren tağüt Nemrûd'la tartışmasında da görürüz:

"Allah kendisine hükümlanlık verdi diye İbrahim ile Rabbi hakkında tartışanı görmedin mi? İbrahim: 'Rabbim, diriltten ve öldüren dir.' demişti. 'Ben de diriltir ve öldürürüm' dedi. İbrahim, 'Şüph-

1 Suhayb (r.a.) diyor ki, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Mümin ne güzeldir, her işi onun için bir hayırdır, bu da yalnız mümine ait bir şeydir; ona bir iyilik gelse şükreder onun için hayırlı olur, bir zarar gelse sabreder yine onun için hayırlı olur." (Müslim)

siz Allah güneşi doğudan getiriyor, sen de batıdan getirsene'dedi. İnkâr eden şaşırıp kaldı." (Bakara, 258)

İbrahim (a.s.) ile kavmi arasındaki sürtüşme bu tartışmayla bitmedi. Şirki kendi elleri ile yıkmak isteyip halkından gizli putları kırıverdi.

"And olsun ki, daha önce İbrahim'e de akla uygun olanı göstermiş-tik. Biz onu biliyorduk."

İbrahim babasına ve milletine;

"'Bu tapınıp durduğunuz heykeller nedir?' demişti."

"'Babalarımızı onlara tapar bulduk' demişlerdi."

"İbrahim; 'And olsun ki sizler de babalarımız da apaçık bir sapıklık içindesiniz' deyince;

" 'Sen bize gerçeği mi getirdin yoksa şaka mı ediyorsun?' dediler."

"O şöyle dedi: 'Hayır, Rabbiniz, göklerin ve yerin Rabbidir ki onla-rı O yaratmıştır. Ben de buna şahidlik edenlerdenim;'"

"Allah'a yemin ederim ki, siz ayrıldıktan sonra, putlarınıza bir tu-zak kuracağım!"

"Hepsini paramparça edip, içlerinden büyüğünü ona başvursunlar diye sağlam bıraktı."

"Milleti: 'İlâhlarımıza bunu kim yaptı? Doğrusu o zalimlerden bi-ridir' dediler."

"Bazıları 'İbrahim denen bir gencin onları diline doladığını duy-muştuk'deyince, 'O halde bunların şahitlik edebilmeleri için O'nu halkın gözü önüne getirin' dediler."

"İbrahim gelince O'na; 'Ey İbrahim! Bunu ilâhlarımıza sen mi yaptın?' dediler."

"İbrahim; 'Belki onu şu büyükleri yapmıştır; konuşabiliyorlarsa onlara sorun'dedi." (Enbiya, 51-63)

Ani karşılaştıkları bu olay onları sarstı, neredeyse doğruyu bulacaklardı, ama tekrar yanıfta inada devam ettiler. İman etmek yerine İbrahim'i (a.s.) ateşte yakmakla tehdit etmeye koyuldular:

"Kendi kendilerine; 'Doğrusu siz haksızsınız', sonra kafalarında olan eski inançlarına dönerek; 'Ey İbrahim! Bunların konuşamayacağını, and olsun ki bilirsin' dediler."

"İbrahim: 'O halde, Allah'ı bırakıp da size hiçbir fayda ve zarar veremeyecek olan putlara ne diye taparsınız? Size de, Allah'ı bırakıp taptıklarınıza da yazıklar olsun! Akletmiyor musunuz?' dedi."

"Onlar: 'Bir şey yapacaksanız şunu yakın da ilâhlarınıza yardım edin' dediler." (Enbiya, 64-68)

İşte burada, ancak ulü'l-azm birinin sabredebileceğı bir şeyle karşılaşıyoruz!

Evet Allah, ateşe İbrahim'i (a.s) yakmamasını vahyetti:

"Biz 'Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve zararsız ol' dedik." (Enbiya, 69)

Ama Kur'ân-ı Kerim'de Allah'ın İbrahim'e (a.s.) ateşin O'nu yakmayacağını, korkmaması gerektiğini önceden bildirdiğine yönelik bir işaret yok. Hz. İbrahim (a.s.) Allah'ın kaderine olan güveniyle karşılıyor olayı. Böyle bir işkenceyi de kavminden bekliyordu zaten:

"O'na ortak koştuklarınızdan da korkmuyorum, meğher ki Rabbim bir şeyi dilemiş ola." (En'am, 81)

Bu hiçbir tehlikenin önünde sarsılmayan bir imandır. İsterse bu tehlike, ateşte yanmak olsun!

Bu aynı zamanda Allah'ın O'nu kâfirlerden kurtarıp, yardım ettiği bir mucizedir de:

"O'na düzen kurmak istediler fakat Biz onları hüsrana uğrattık."

"Onu da, Lût'u da, âlemler için kutsal kıldığımız yere ulaştırıp kurtardık." (Enbiya, 70-71)

Bu olay O'nun hayatındaki tek sınav, yardım da Allah'ın tek yardımı değildi. Asıl büyük sınav, Allah'ın, oğlu İsmail'i (a.s.) kesmesini emrettiği zaman başladı. Putperestler;

"‘Onun için bir yapı yapın da onu oradan ateşin içine atın’ " dediler."

"Ona düzen kurmak istediler, ama Biz onları altettik."

"İbrahim: ‘Doğrusu ben Rabbim uğrunda sizi bırakıp gidiyorum; O beni doğru yola erİştirir’ dedi."

"‘Rabbim! Bana iyilerden olacak bir çocuk ver’ diye yalvardı."

"Biz de ona yumuşak huylu bir oğlan müjdeledik." "Çocuk kendisinin yanı sıra yürümeye başlayınca: ‘Ey oğulcuğum! Doğrusu ben uykuda iken seni boğazladığımı görüyorum, bir düşün, ne dersin?’ dedi." (Saffat, 97-102)

İbrahim (a.s.) bu rüyayı, yaşlılığında kendisine müjdelenen sevgili oğlu için görmüştü.

"Kocamışken, bana İsmail ve İshak'ı veren Allah'a hamdolsun. Doğrusu Rabbim duaları işitendir." (İbrahim, 39)

Değİl İbrahim (a.s.) gibi yumuşak yürekli bir babanın hiçbir insanın kalbi dayanamayacak bir durum. Ama Allah'ın emri; asi mi olsun? Hayır, asla asi olmaz; gücünün üstünde bir emir de olsa!

Bu genç bile, kendisini Allah'ın emrine ve kaderine bırakıyor:

"‘Ey babacığım! Ne ile emrolunduysan yap, Allah dilerse sabredenlerden olduğumu göreceksin’ dedi." (Saffat, 102)

Bütün hayal gücünü kullansa insan, böyle ürkütücü bir tablo çizemez. Allah'ın emrine boyun eğerek sevgili oğlunu kesmeye niyetlenen İbrahim (a.s.)!

Ancak bir ulü'l-azm'ın başarabileceği bir sınav. Ve İbrahim'de (a.s.) başardı.

"Böylece ikisi de Allah'a teslimiyet gösterip, babası oğlunu alnı üzerine yatırınca..." (Saffât, 103)

Fakat Allah'ın rahmeti yetiştirdi... Rabbi gerçekten O'nun kesilmesini dilememişti... Sadece "deniyordu O'nu"... Allah'ın O'na emrettiğinde boyun eğmeye hazır olup olmadığını deniyordu. Sıradan işlerde boyun eğip ağır işlerde etmeyecek miydi acaba? Yoksa, Allah'tan geldikten sonra ne olursa olsun boyun eğmeye hazır mıydı?

Ve İbrahim (a.s.) sınavı kazandı... Ancak ulü'l-azm birinin elde edebileceği bir başarıyla. Ve şimdi Allah'ın rahmeti;

"Ey İbrahim! Rüya'yı gerçek yaptın; işte biz iyi davrananları böyle mükaflatlandırırız." diye seslendik."

"Doğrusu bu apaçık bir deneme idi."

"O'na fide olarak büyük bir kurbanlık verdik." (Saffât, 103-107)

Sınavdaki bu başarısına ödül olarak O'na imamet verilir:

"Rabbi İbrahim'i birtakım emirlerle denemiş, O da onları yerine getirmişti. Allah, 'Seni insanlara imam kılacağım' demişti." (Bakara, 124)

Allah, İbrahim (a.s.) ve İsmail'i (a.s.) beyt-i azim'in temellerini yükseltmek, onu rükû, secde edenlere hazırlamak, orada güzel dualar yapmakla şerefliendirdi: "Kâbe'yi insanlar için toplanma ve güven yeri kılmıştık. İbrahim'in (a.s.) makamını namaz yeri edinin, dedik. Evimizi ziyaret edenler, kendini ibadete verenler, rükû ve secde edenler için temiz tutun diye İbrahim (a.s.) ve İsmail'e (a.s.) ahd verdik."

"İbrahim; 'Rabbim! Burasını emin bir şehir kıl; halkından Allah'a ve ahiret gününe inananları ürünlerle rızıklandır' demişti. Allah da: 'İnkâr edeni de az bir müddet geçindirir, sonra da onu ateşin

azabına uğramak zorunda bırakırım, ne kötü sonuç' buyurmuştu."
(Bakara, 125-126)

"İbrahim ve İsmail, Kabe'nin temellerini yükseltiyordu, 'Rabbimiz! yaptığımızı kabul buyur, şüphesiz ki sen hem işitir, hem bilirsin' dediler."

"Rabbimiz! İkimizi Sana teslim olanlardan kıl, soyumuzdan da sana teslim olanlardan bir ümmet yetiştir. Bize ibadet yollarını göster, tövbemizi kabul buyur, çünkü tövbeleri daima kabul eden, merhametli olan ancak Sensin."

"Rabbimiz! İçlerinden onlara Senin ayetlerini okuyan Kitab'ı ve hikmeti öğreten, onları her kötülükten arıtan bir peygamber gönder." (Bakara, 127-129)

Allah duasını kabul buyuruyor. Ve Hz. Muhammed'i (s.a.) bu ümmete Allah'ın ayetlerini okuyup, hikmeti ve kitabı öğretecek, Allah'ın izniyle onları arındıracak son peygamber olarak gönderiyor.

Rasûlullah (s.a.) diyor ki: *"Ben babam İbrahim'in duasıyım."*¹

"Selâm olsun İbrahim'e."

3. Musa (a.s.)

"Allah Musa'ya hitabetmişti." (Nisa, 164)

"'Ey Musa! Verdiklerimle seninle konuşmamla seni insanlar arasından seçtim; sana verdiğimi al ve şükret' dedi." (A'raf, 144)

Kur'ân-ı Kerim'de en çok geçen olaylardan biri de Musa (a.s.) ve Firavun olayıdır; düşünenler için ibret dolu, müminler için faydalı dersleri içerir.

Doğumundan itibaren Allah'ın kontrolünde idi. Çünkü Allah büyük bir iş için hazırlıyordu O'nu.

1 Ahmed, Bezzar, Taberanî, Hâkim, Beyhaki

Musa (a.s.), Mısır'da Firavun'un İsrailoğulları için en ağır işkence-leri uyguladığı bir zamanda İsrailoğulları'na ait bir evde doğdu. İsrailoğulları'nda, doğan her erkek çocuğu Firavun'un emriyle öldürülüyor, erkeksiz, alçak bir biçimde yaşamaları için kadınları sağ bırakılıyordu. Bir de köleleştirme ve işkence gibi daha değişik eziyetler de vardı. Firavun'un bu uygulamadaki dayanağı, İsrailoğulları'nın çoğalmasıydı; onların çoğalmaları onu ürkütüyordu. Dinleri de Firavun'un dininden başka bir dindi, İsrailoğulları İbrahim, İsmail ve İshak'tan (a.s.) beri bildikleri ilâha ibadet ediyorlardı.

"Yoksa Yakub can verirken sizler yanında mı idiniz? O oğullarına; 'Benden sonra kime kulluk edeceksiniz?' diye sormuştu. Onlar da; 'Senin ilâhına ve ataların İbrahim, İsmail, İshak'ın ilâhı olan tek ilâha kulluk edeceğiz. Bizler O'na teslim olmuşuzdur.' demişlerdi."
(Bakara, 133)

Mısır'a Yusuf (a.s.) zamanında gelmiş, yerleşip çoğalmışlardı. Firavun'a değil Allah'a kulluk ediyorlardı. O da bunun için onlara kızıyordu.

Kendi düşüncesine göre onları Mısır'dan geldikleri yere, herhangi bir işkence yapmadan da gönderebilirdi.

Ama köleleştirme arzusu onu, İsrailoğullarının karşısında harekete geçirmişti.

Bu zor şartlarda Musa (a.s.) doğdu. Annesi, Firavun'un casusları oğlunu bulup öldürürler diye korkmaya başladı, Allah'ın nimeti de bu andan itibaren başladı. Kendisine de olağanüstü gelen ve yavrusunu ölümden kurtaracak çareyi, Allah ona bildirdi.

Şimdi Kasas Suresi'nden olayın ayrıntısını öğrenelim;

"Musa'nın annesine; 'Çocuğu emzir, başına gelecekten korktuğun zaman onu suya bırak; korkma, üzülme; Biz şüphesiz onu sana döndüreceğiz ve peygamber yapacağız' diye bildirmişti." (Kasas, 7)

Zor bir anda insanı ferahlatan ne büyük bir müjde! Allah'tan olmasa, denenmeyecek bir çare olurdu.

Onu emzir ve korkma! Firavun'un askerlerinden korkarsan at onu suya! Korkma ve üzülmeye; Biz onu sana geri çevireceğiz. Sadece bu da değil, onu peygamber yapacağız.

Annesi, Musa'yı (a.s.) evde bırakmaya razı olmadı. Firavun'un askerlerinden uzak olacağı, ikinci çare, suya atmayı daha güvenli buldu. Ama Allah bunun arkasında başka şeyler belirlemişti:

"Firavun'un askerleri onu almışlardı. Firavun, Haman ve askerleri suçlu olduklarından, o onlara düşman ve başlarına da dert olacaktı."

"Firavun'un karısı: 'Benim de senin de gözün aydın olsun? Onu öldürmeyiniz, belki bize faydalı olur, yahut onu oğul ediniriz.' dedi. Aslında işin farkında değillerdi." (Kasas, 8-9)

Akıntı onu Firavun'un sarayına doğru sürükledi. İlk anda onun İsrailoğulları'ndan birine ait bir çocuk olduğunu anladılar, hemen emirler doğrultusunda öldürmeye yeltendiler. Ama kâinatta ne Firavun ne de bir başkasının değil, yalnızca Allah'ın emri geçer, bunu unutuyorlardı. Firavun'un söz söyleyebiliyor olması, güç kuvvet sahibi olduğu için değil, Allah'ın kendi bildiği bir sebeple öyle dilediği içindir. Eğer Allah Musa'ya (a.s.) ölümden kurtulmak dilediyse, Firavun'un emri uygulanamazdı artık. Zaten onun emri de Allah'ın iradesiyle uygulanabiliyordu. O irade kalkınca nasıl uygulanabilir ki?

Tersine, Allah'ın kaderi ile Firavun soyuna oynanan, esas oyun kendilerine düşman ve hüznün sebebi olacak birinin bakımını bilmeden üstlenmekle oynanacaktı.

Düşünebilenler için ne ibretli bir olay!

"Musa'nın annesi, gönlü bomboş olarak sabah etti, (oğlundan başka birşey düşünemiyordu.) Allah'ın vaadine iyice inanması için kal-

bini pekiştirmeseydik, neredeyse saraya alınan çocuğun kendi oğlu olduğunu açığa vuracaktı." (Kasas, 10)

Allah'ın koruması yine yetiştiriyor, içindeki korkuyu dışarı yansıtması iş farkedilecek, casuslar Musa'nın (a.s.) hangi evde doğduğunu öğreneceklerdi. Ve Allah, kalbini imanla güçlendiriyordu. Kalpleri bağlayıp güçlendiren insanların kendileri değil, ancak ve ancak Allah'tır.

"Musa'nın ablasına: 'Onu izle' dedi. O da, kimse farkına varmadan, Musa'yı uzaktan gözetledi."

"Önceden süt annelerin memesini kabul etmemesini sağladık. Musa'nın ablası: 'Size, sizin adınıza ona bakacak iyi davranacak bir ev halkını tavsiye edeyim mi?' dedi."

"Böylece onu, annesinin gözü aydın olsun, üzülmesin, Allah'ın verdiği sözün gerçek olduğunu bilsin diye, ona geri çevirdik." (Kasas, 11-13)

Buraya kadar gördük ve bundan sonra da göreceğiz ki her adım Allah'ın hazırladığı şekilde gerçekleşiyor. Ta ki hedefe varılsın.

Firavun çevresinin, açlıktan ölmesinden korkmaları için bebek -Allah'ın belirlediği gibi- hiç bir süt anneyi emmiyor. Aynı anda da Musa'nın annesi kızını, haber getirmesi için gönderiyor. Gene kız gidip sarayı gözetliyor ve emzirmesi için annesini öneriyor.¹

Ve birinci bölüm Musa'nın (a.s.) annesine dönmesiyle başlıyor. Gönlü rahat etsin ve Allah'ın vaaadinin hak olduğunu bilsin diye.

İkinci bölüm, Firavun'un sarayında başlıyor. Musa (a.s.) sarayda ailenin fertlerinden biri gibi büyütülüyor. İkrâm ve saygı görüyor, yetiştirilmesi için hocalar tutuluyordu ona; toplumunun dilini annesinden, Firavun'un dilini de onlardan öğreniyordu.

¹ Saraya yaklaşımdan çekinmemesinin sebebi, baskının kadınlara değil, erkeklerle yapılmasındandı.

Üçüncü bölümde ise -Allah'ın takdiri ile- adımlar biraz daha uzağa açılmaya başlanıyor:

"Musa, ergenlik çağına gelip olgunlaşınca, ona hikmet ve ilim verdik, iyi davrananları böyle mükâfatlandırırız."

"Musa halkının haberi olmadığı bir zamanda, şehre girdi. Biri kendi adamlarından, diğeri de düşmanı olan iki adamı dövüşür buldu. Kendi tarafından olan kimse düşmanına karşı ondan yardım istedi. Musa, onun düşmanına, bir yumruk vurdu, ölümüne sebep oldu. 'Bu şeytanın işidir; çünkü o apaçık, saptıran bir düşmandır' dedi."

"Musa; 'Rabbim! Doğrusu kendime yazık ettim, beni bağışla' dedi. Allah da onu bağışladı. O şüphesiz bağışlayandır; merhamet edendir."

"Musa; 'Rabbim! Bana verdiğin nimete and olsun ki, suçlulara asla yardımcı olmayacağım' dedi."

"Şehirde, korku içinde etrafı gözetip dolaşarak sabahladı. Dün kendisinden yardım isteyen kimse bağırarak ondan yine yardım istiyordu. Musa ona; 'Doğrusu, sen besbelli bir azgınsın' dedi."

"Musa, ikisinin de düşmanı olan kimseyi yakalamak isteyince; 'Ey Musa! Dün bir cana kıydığın gibi bana da mı kıymak istiyorsun? Sen ıslâh edenlerden olmak değil, ancak yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun' dedi."

"Şehrin öbür ucundan koşarak bir adam geldi. 'Ey Musa! İleri gelenler, seni öldürmek için aralarında görüşüyorlar. Hemen uzaklaş. Doğrusu ben sana öğüt veriyorum' dedi."

"Musa, korku içinde çevresini gözetleyerek oradan çıktı. 'Rabbim! Beni zâlim milletten kurtar' dedi." (Kasas, 14-21)

Her yerde İsrailoğulları'na karşı bir zulüm uygulanıyordu. Musa (a.s.) yoldan geçerken kavga eden bir Mısırlı ile İsrailoğulları'ndan birini görür. İsrailoğulları, Musa'nın (a.s.) Firavun'un sarayında söz sahi-

bi olduğunu bilir ve Mısırlı'ya karşı ondan yardım ister. Onlara karşı yapılan baskıyı bilen Musa'nın (a.s.) duygularını kamçılar bu yardım isteği ve öldürme niyeti olmadan Mısırlı'ya güçlü bir yumruk vurur. Fakat adam bu yumrukla ölür. Musa (a.s.), yaptığına pişman olur, Allah'tan af dileyip, bir daha böyle bir hata işlememeye karar verir. Ertesi sabah, bir taraftan korkak adımlarla etrafı gözetleyerek, diğer taraftan dünkü olayı işleyen olduğunun bilinip bilinmediğini düşünerek giderken aynı adamı bu sefer başka bir kişi ile kavga ederken görür. Yine yardım etmek için yaklaşır, fakat bunu gören diğeri ondan çekinir ve "Dün bir adam öldürdüğün gibi beni de öldürmek mi istiyorsun" der. Musa anlar ki olay duyulmuş. Olayın sonuçlarını düşünürken, tanımadığı bir adam¹ ona gelir ve şehrin ileri gelenlerinin onu öldürmeyi planladıklarını, dolayısıyla orayı terketmesini söyler:

"Medyen'e doğru yöneldiğinde 'Rabbimin bana doğru yolu göstereceğini umarım' dedi."

"Medyen suyuna geldiğinde, davarlarını sulayan bir insan topluluğu buldu. Onlardan başka, hayvanlarını sudan alıkoyan iki kadın gördü. Onlara; 'Derdiniz nedir' dedi. 'Çobanlar ayrılana kadar biz sulamayız. Babamız çok yaşlıdır, onun için bu işi biz yapıyoruz' dediler."

"Musa onların davarlarını suladı. Sonra gölgeye çekildi; 'Rabbim! Doğrusu bana indireceğin hayra muhtacım!' dedi."

O sırada, kadınlardan biri utana utana yürüyüp ona geldi;

" 'Babam sana sulama ücretini ödemek için çağırıyor' dedi. Musa ona gelince başından geçeni anlattı. O, 'Korkma, artık zalim milletten kurtuldun' dedi."

"İki kadından biri; 'Babacığım! Onu ücretli olarak tut, ücretle tutuklarının en iyisi bu güçlü ve güvenilir adamdır' dedi."

1 Daha sonra sözü geçecek olan Firavun'un ailesinden bir mümin olma ihtimali var.

"Kadınların babası; 'Bana sekiz yıl çalışmana karşılık bu iki kızım-dan birini sana nikahlamak istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan o sende bir lütuf olur. Ama sana ağırlık vermek istemem. İnşallah beni iyi kimselerden bulacaksın' dedi."

"Musa; 'Bu seninle benim aramdadır. Bu iki süreden hangisini dol-durursam doldurayım, bir kötülüğe uğramayacağım. Söyledikleri-mize Allah vekildir'dediler. (Kasas, 22-28)

Musa (a.s.), Allah'ın belirlediği şekilde Medyen'e doğru yola çıkı-yor. Medyen kuyusunun başında birikmiş insanlar ve davalarını sula-mak için babaları yaşlı olduğundan¹ bu kalabalığın dağılmasını bekle-yen iki kız görüyor. Masa (a.s.) onların davalarını suluyor ve bir gölge-de yolculuğun etkisinden dinlenmeye çekiliyor. Bir süre sonra kızlar-dan biri babalarının, onu gösterdiği insanlıktan dolayı ödüllendirmek için çağırdığını söylüyor. Musa (a.s.) başından geçenleri anlatınca yaşlı baba, "Korkma, zalimlerden kurtuldun." diye cevap veriyor. Sonuçta yaşlı baba, kızlarından birinin teklifi ile ona, sekiz -isterse on- yıl hiz-metine karşılık kızlardan birisini nikâhlamayı öneriyor; Musa (a.s.) da bu teklifi kabul ediyor ve o yıllarını bu salih kişiyle geçiriyor.

Kararlaştırılan süre bitince de Musa (a.s.) ailesiyle beraber yola çı-kıyor. Dağın kenarında bir ateş görüyor, ailesine; "Ben ateşten bir par-ça getirinceye kadar bekleyin, beni" diyor ve Musa'ya (a.s.) o zaman, ne onun için ne de başkası için hesapta olmayan birşey oluyor.

Bir parça almak için gittiği ateşten onu çağıran bir ses geliyor. Ge-len ses; "Ben Âlemlerin Rabbi Allah'ım."

"Musa süreyi doldurunca, ailesiyle birlikte yola çıktı. Tûr tarafın-dan bir ateş gördü. Ailesine; 'Durunuz, ben bir ateş gördüm; belki oradan size bir haber yahut tutuşmuş bir odun getiririm de ısınabi-lirsiniz' dedi."

1 Bazı nakiller, yaşlı şahsın Şuayb peygamber olduğunu söylüyorsa da, Kur'an-ı Kerim ve gerçek hadislerde böyle bir kayıt yoktur.

"Oraya gelince, kutlu vadinin sağ yanındaki ağaç cihetinden; 'Ey Musa! Şüphesiz Ben âlemlerin Rabbi olan Allah'ım' diye seslenildi." (Kasas, 29-30)

Her insanı sarsacak bir olay! Kavrayamadığı bir olay daha oldu ve elindeki baston hareket edip, büyük bir yılanı dönüştü:

" 'Değneğini at.' " Musa değneğinin yılan gibi hareketler yaptığını görünce, dönüp arkasına bakmadan kaçtı. 'Ey Musa! Dön gel! korkma şüphesiz güvende olanlardansın' denildi."

" 'Elini koynuna koy, lekesiz, bembeyaz çıksın. Korkudan açılan kollarını kendine çek! Bu ikisi Firavun'un ve erkânına karşı Rabbinin iki delilidir. Doğrusu onlar yoldan çıkmış bir millettir' denildi." (Kasas, 31-32)

O andan itibaren Musa (a.s.) peygamber oldu. Bu iki mucizeyle Firavun'a gitmesi emredildi. Kalın bir yılanı dönüşen baston ve koynuna sokup, lekesiz bembeyaz çıkan elleri...

Fakat Musa (a.s.) Firavun'un yanına gitmeye çekinmektedir. Onlardan bir kişi öldürmüştü ve o da öldürülebilirdi. Ayrıca dilindeki pelteliklikten ötürü, söyleyeceklerinde yanlışlık yapmaktan çekinmekteydi. Bundan dolayı Allah'tan kardeşi Harun'u (a.s.) da yardımcı olarak yanına vermesini istedi.

"Musa: Rabbim! Doğrusu ben onlardan bir cana kaydım. Beni öldürmelerinden korkarım. Kardeşim Harun'un dili benimkinden daha düzgündür. Onu beni destekleyen bir yardımcı olarak benimle gönder, çünkü beni yalanlamalarından korkarım." (Kasas, 33-34)

Allah'ın nimeti ortaya çıkıyor ve isteğine cevap veriliyor. Firavun ve çevresinin onlara birşey yapamayacağı güvencesi veriliyor:

"Allah: 'Seni kardeşinle destekleyeceğiz; ikinize bir kudret vereceğiz ki, onlar size el uzatamayacaklardır..."

Ayetlerimizle ikiniz ve ikinize uyanlar üstün geleceklerdir' dedi."
(Kasas, 35)

Musa (a.s.), Firavun'a gider. Onunla arasında, bütün cahiliyelerde olduğu gibi tağutlarla davetçiler arasında Allah'a çağırırken neler meydana geliyorsa aynısı orada da olur.

Bu tarihte tekrarlanıp duran bir olaydır.

Yeryüzünde, "Lâ ilâheillallah" çağrısına ses çıkarmayan tek bir tağut bile yoktur. Evet, söylenmesi son derece kolay bir cümle: "Lâ ilâheillallah." Ama tağutların kulağında büyük yankılar uyandıran bir çılgılık gibidir. Ve tağut bu cümleden anlamaktadır ki o iddia ettiğinin tersine bir ilâh değildir. Ancak, Allah'ın bir kuludur ve O'na boyun eğmesi gerekmektedir. Çünkü boyun eğme yalnız O'na yapılır. Yalnız O hükmedicidir.

Böylece tağutlarla, "Lâ ilâheillallah"a çağırانlar arasındaki savaş başlar. Velew ki davetçi silahsız olsun, Şuayb (a.s.) gibi sessizliğe, barışa çağırınsın:

"İçinizde madem ki benimle gönderilene inanan bir topluluk ve inanmayan bir topluluk var, o halde Allah'ın aramızda hükmünü bildirmesine kadar sabredin. Allah hükmedenlerin en iyisidir."

"Milletinin büyüklük taslayan ileri gelenleri, 'Ey Şuayb! Ya dinimize dönersiniz ya da and olsun ki seni ve inananları seninle beraber kasabamızdan çıkarırız' dediler." (A'raf, 77-78)

Tağutlar sadece "Lâ ilâheillallah"a çağırmayı bile, savaş çağrısı yapıyorlar, çünkü bu cümlelerin içerdiği anlam, insanları köleleştirmek için kullandıkları egemenliğin gerçek sahibine; herkesin rabbi olan Allah'a devredilmesidir.

Musa'nın (a.s.) Firavun'dan ilk isteği Allah'a iman edip ona uyması değil, İsrailoğullarını serbest bırakıp işkence yapmamasını istemek oldu. Fakat, tarihteki, "Lâ ilâheillallah"a çağırانlar ile tağutlar arasında meydana gelen savaş Musa (a.s.) ile Firavun arasında başlamıştı bir kere. Her ne kadar Musa (a.s.) ondan, kendisini elçi olarak gönderen

Allah adına, İsrailoğulları'na yaptığı zulmü bırakmasını istediye de sonuç aynı oldu. Problem, emrine boyun eğilecek gerçek ilâh problemi: Allah mı, tağut mu? Hangi açıdan bakılırsa bakılsın tağutların anlayışına göre, sonuç hep aynıdır.

Söz konusu olay: Uygulanan siyasî, toplumsal, ekonomik zulmün kaldırılması isteği olabilir. Bu istek Allah adına, O'nun indirdikleri adına yapıp, tağutları reddedip, rubûbiyetin onlardan alınarak Allah'a verilmesini içeriyor. Her şey, tağuta bunu zorlayabilir de. Fakat o, silahsız söylenen bir sözden ibaret de olsa, onu ölüme sürükleyeceğini hisseder.

Firavun da, Allah adına yapılan bir istekle karşılaşınca, bütün tağutların yaptığını yaptı. Reddedip, büyüklük tasladı, inananları işkence ile tehdit etti.

Bu hususta aralarında geçen konuşma Şuara Suresi'nde şöyle anlatılır:

"Allah; 'Hayır; ikiniz mucizelerimizle gidiniz. Doğrusu Biz sizinle beraber dinlemekteyiz. Firavun'a varınız; Biz şüphesiz âlemlerin Rabbinin elçisiyiz; İsrailoğulları'nı bizimle, beraber gönder, deyiniz' demişti."

"Firavun, Musa'ya; 'Biz seni çocukken yanımıza alıp büyütmedik mi? Hayatının birçok yıllarını aramızda geçirmedin mi? Sonunda yapacağını da yaptın.¹ Sen nankörün birisin.' dedi."

"Musa; 'O işi kasten yaptımsa sapıklardan biri sayılırım. Bu yüzden sizden korkunca aramızdan kaçtım. Sonra, Rabbin bana hikmet verip, beni peygamber yaptı. Başıma kaktığın bu nimet, İsrailoğulları'nı kendine köle yaptığından ötürüdür' dedi."

"Firavun 'Âlemlerin Rabbi de nedir?' dedi. Musa; 'Kesin olarak inanacaksanız, bilin ki O göklerin, yerin ve ikisinin arasında bulunanların Rabbi'dir' dedi."

1 · Musa'nın (a.s.) yumruğu ile ölen Mısırlı'yı, kastediyor.

"Yanında bulunanlara.; 'İşitmiyor musunuz?' dedi."

" 'O sizin de Rabbiniz, önce geçmiş atalarımızın da Rabbidir' dedi."

"Firavun, çevresindekilere; 'Size gönderilen peygamberiniz şüphesiz delidir' dedi."

"Musa; 'Eğer akledabilen kimselerseniz bilin ki O, doğunun, batının ve ikisinin arasında bulunanların Rabbidir!' dedi."

"Firavun: 'Benden başkasını ilâh edinirsen, and olsun ki seni zindanlık ederim' dedi." (Şuara, 15-29)

Musa (a.s.) İsrailoğulları'nın serbest bırakılmasını istiyor, Firavun da konuyu ulûhiyet tartışmasına çeviriyordu. Boyun eğilmesi gereken ilâh kimdir? Çünkü Musa (a.s.) siyasî, toplumsal, ekonomik, millî ya da kavmî bir ünvanla değil de Allah'ın adıyla çıktı ortaya.

Firavun, inanacağı için değil de, bulunduğu makamın verdiği büyüklenmeden ve meydan okuma isteğinden dolayı deliller istiyor:

"Musa onlara, apaçık olarak, mucizelerimizle gelince: 'Bu sadece uydurma bir sihirdir. Önceki atalarımızdan böylesini işitmemiştik' dediler."

"Musa 'Rabbim, katından bir doğruluk rehberini kimin getirdiğini, dünyanın sonunun kimin olacağını daha iyi bilir. Doğrusu zalimler başarıya erişemezler' dedi."

"Firavun; 'Ey ileri gelenler! Sizin benden başka bir ilâhınız olduğunu bilmiyorum. Ey Haman! Benim için toprak üzerine bir ateş yak, tuğla hazırlayıp bana bir kule yap; çıkar belki Musa'nın ilâhını görürüz. Doğrusu onu yalancılardan sayıyorum.' dedi."

"O ve askerleri memlekette haksız yere büyüklük tasladılar. Gerçekten bize döndürülmeyeceklerini sandılar." (Kasas, 36-39)

Musa'dan (a.s.) yedi açık mucize gördüler: Baston (asa), el, tufan, çekirge, böcek, kurbağa ve kan.

"Azap başlarına çökünce, 'Ey Musa! Rabbine, sana verdiği ahde göre bizim için yalvar. Bizden azabı kaldırırsan sana and olsun ki, inana-
cağız ve İsrailoğulları'nı seninle beraber göndereceğiz' dediler."

"Biz onlardan geçirecekleri bir süreye kadar azabı kaldırıncı he-
men sözlerinden cayıyorlardı." (A'raf, 134 -135)

Geriye, Musa'ya (a.s.) verilen iki mucize daha kaldı:

"Biz Musa'ya; 'kullarımı geceleyin yola çıkar; şüphesiz takip edile-
ceksiniz'diye vahyettik."

"Bu arada Firavun şehirlere 'Doğrusu bunlar bizi öfkeliendiren dö-
küntü azınlıklardır; hepimiz tedbirli olmalıyız' diyen münadiler
gönderdi."

"Ama biz Firavun ve adamlarını bahçelerden, pınar başlarından,
hazinelere ve şerefli makamlardan çıkardık. Böylece onlara İsrä-
iloğulları'nı mirasçı kıldık."

"İki topluluk birbirini gördüğünde, Musa'nın adamları; 'İşte yaka-
landık' dediler."

"Musa; 'Hayır Rabbim benimle beraberdir, bana elbette yol göste-
recektir' dedi."

"Bunun üzerine biz Musa'ya; 'Değneğinle denize vur' diye vahyet-
tik. Hemen deniz ikiye ayrıldı, her parçası yüce bir dağ gibiydi."

"İşte oraya, geridekileri de yaklaştırdık."

"Musa ve beraberinde bulunanların hepsini kurtardık."

"Öbürlerini suda boğduk." (Şuara, 52-66)

Etrafına, "Ben sizin en büyük Rabbinizim." (Naziât, 24) diyen Firavun
boğuldu. Onunla beraber, halkı ezmede kullandığı askerleri de boğuldu:

"Firavun, milletini küçümsedi ama onlar kendisine yine de itaat et-
tiler. Doğrusu onlar yoldan çıkmış bir millettir." (Zuhruf, 54)

Daha sonraki yüzyıllarda ortaya çıkan yeryüzündeki inatçı zalimlere iyi bir dersti bu ama tağutlar ne zaman ibret aldılar ki?

"Göklerde ve yerde ne var, bir bakın" de. İnanmayacak bir millete ayetler ve uyarmalar fayda vermez." (Yunus, 101)

Musa'nın (a.s.) hayatında zor bir dönem bitti: Firavun ve çevresi ile bir kaç yıl süren cihat dönemi, İsrailoğulları'na sürekli baskı yapılıyor, O da, onlara sabrı yerleştirmeyi, umut kesmemeyi aşlamaya çalışıyordu:

"Firavun milletin ileri gelenleri: 'Musa'yı ve milletini yeryüzünde bozgunculuk yapsınlar, seni ve ilâhlarını bıraksınlar diye mi koyuveriyorsun?' dediler. Firavun; 'Onların oğullarını öldüreceğiz, kadınlarını sağ bırakacağız. Elbette biz onları ezecek üstünlükteyiz.' dedi."

"Musa, milletine; 'Allah'tan yardım dileyin ve sabredin; yeryüzü şüphesiz Allah'ındır, kullarından dilediğini ona mirasçı kılar; sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarıdır' dedi."

"Milleti; 'Sen bize gelmeden önce de, geldikten sonra da eziyet çektik' dediler. Musa da: 'Rabbimizin düşmanlarınızı yok etmesi ve yeryüzünde sizi onların yerine geçirmesi umulur. O zaman nasıl davranacağınıza bakar' dedi." (A'raf, 127-129)

Ve Allah'ın İsrailoğulları'na vaadi gerçekleşti, gün oldu onların yerine geçtiler:

"Hor görülen yahudileri, bereketlendirdiğimiz yerin doğularına ve batılarına mirasçı kıldık. Rabbinin İsrailoğulları'na verdiği güzel söz, sabırlarına karşılık yerine geldi. Firavun ve milletin yaptığı ve yükselttiklerini yıktık." (A'raf, 137)

Ya onlar! Âlemlerden birine lütfetmediği nimetleri kendilerine lüt-feden Allah'ın yolundan gittiler mi? Asla! Firavun ve zulmünden rahatı, alçalmadan sonra ikramı görür görmez Rablerine asi olmaya başladılar; üstelik Musa (a.s.) da sağ ve aralarında iken.

"İsrailoğulları'nın denizden geçmelerini sağladık. Puta gönülden tapan bir millete rastladılar. 'Ey Musa! Onların ilâhları gibi bize de bir ilâh yap' dediler. Musa; 'Doğrusu siz bilgisiz bir milletsiniz.' dedi." (A'raf, 138)

Sonra da Musa (a.s.) Rabbi ile olan görüşmesini gerçekleştirmeye gittiğinde altın buzağıyı ilâh edindiler!

"Musa'nın ardından milleti, ziynet takımlarından, canlıymış gibi böğüren bir buzağı heykeli yaparak onu ilâh edindiler, buzağının kendileriyle konuşmadığını ve yol da göstermediğini görmediler mi? Onu ilâh olarak benimseyip kendilerine yazık ettiler." (A'raf, 148)

Allah'ı açıkça görmeden iman etmeyiz dediler:

"'Ya Musa! Allah'ı apaçık görmedikçe sana inanmayacağız.' demiştiniz de gözleriniz göre göre sizi yıldırım çarpmıştı." (Bakara, 55)

Bundan sonra da suçları, karşı gelmeleri devam etti; Musa (a.s.) onların sıkıntısından kurtulamadı.

"Ey inananlar! Musa'yı incitenler gibi olmayın. Nitekim Allah onu söylediklerinden berî tutmuştu. O, Allah'ın katında değerli bir kişiydi." (Ahzab, 69)

Musa'nın (a.s.) sağlığındaki baş kaldırılarının en büyüğü, Allah'ın onlara vadettiği kutsal toprakları görmek için cihadı reddetmeleri oldu.

" 'Ey milletim! Allah'ın size yazdığı kutsal yere girin, ardınıza dönmeyin, yoksa kaybedenler olarak dönersiniz' demişti."

" 'Ey Musa! Orada zorba bir millet vardır, onlar oradan çıkmadıkça biz oraya girmeyeceğiz, eğer çıkarlarsa biz de gireriz' demişlerdi." (Maide, 21-22)

Musa (a.s.) onlarla çetin bir uğraştan, düzelmeleri ve yola gelmeleri için yorucu bir çalışmadan sonra Rabbine ulaştı. Bütün bunlara rağmen onlar sapmalarında devam ediyorlardı.

Böylece laneti ve Allah'ın gazabını haketttiler.

"İsrailoğulları'ndan reddedenler Davud'un (a.s.) ve Meryem oğlu İsa'nın (a.s.) diliyle lanetlenmişlerdi. Bu baş kaldırmaları ve aşırı gitmelerindendi."

"Birbirlerinin yaptıkları fenalıklara mani olmuyorlardı. Yapmakta oldukları en kötü idi!" (Maide, 78-79)

"Onlara yoksulluk ve düşkünlük damgası vuruldu, Allah'ın gazabına uğradılar. Bu Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri ve haksız yere peygamberi öldürmelerindendi; bu karşı gelmeleri ve taşkınlık yapmalarındandı." (Bakara, 61)

Yahudilerin sonraki yüzyıllardaki kuşakları da tarihte hiçbir toplumun yapmadığı kötülükleri yaptılar.

4. İsa (a.s.)

"Onu insanlara bir mucize kılmamız için..." (Meryem, 21)

"Mahrem yerini koruyan Meryem'e ruhumuzdan üflemiş, onu ve oğlunu âlemler için bir mucize kılmiştık." (Enbiya, 91)

Her peygamberin en az bir mucizesi vardır. Musa (a.s.), Firavun ve topluluğuna dokuz mucize ile birlikte gönderildi. Fakat İsa'nın (a.s.) babasız doğmasının diğer peygamberlere gösterilen mucizeler arasında ayrı bir yeri vardır. Allah onun âlemlere bir mucize olmasını diledi:

"Kitap'ta Meryem'i de an. O ailesinden ayrılarak, doğu yönünde bir yere çekilmişti."

"Sonra insanlardan gizlenmek için bir perde germişti. Cebrail'i göndermiştik de ona tam bir insan olarak görünmüştü."

"Meryem; 'Eğer Allah'tan sakınan bir kimse isen, senden Rahman'a sığınırım' dedi."

"Cebrail; 'Ben temiz bir oğlan bağışlamak için, Rabbinin sana gönderdiği elçiden başkası değilim'dedi."

"Meryem; 'Bana bir insan temas etmemişken, ben kötü kadın da olmadığım halde nasıl oğlum olabilir' dedi."

"Cebrail; 'Bu böyledir, çünkü Rabbin; 'Bu bana kolaydır onu insanlar için mucize ve katımızdan bir rahmet kılacağız; hem bu önceden kararlaştırılmış bir iştir.' diyor' dedi."

"Meryem ona gebe kaldı. O haliyle uzak bir yere çekildi." (Meryem, 16-22)

İsa (a.s.) olayı böyle başlıyor. Ya da Allah'ın Meryem'i özel korumasına aldığı andan itibaren başlamıştı.

"İmran'ın karısı; 'Ya Rabbi! karnımda olanı, sadece sana hizmet etmek üzere adadım, benden kabul buyur. Doğrusu işiten ve bilen ancak sensin' demişti."

"Onu doğurduğunda -Allah onun ne doğurduğunu bilirken- 'Ya Rabbi, kız doğurdum. Erkek, kız gibi değildir. Ben ona Meryem adını verdim, ben onu da soyunu da kovulmuş şeytandan sana sığındırırım' dedi."

"Rabbi onu güzel bir kabulle karşıladı, güzel bir bitki gibi yetiştirdi, onu Zekeriya'nın himayesine bıraktı. Zekeriya Mabedde onun yanına her girişinde bir yiyecek bulurdu. 'Ey Meryem! Bu sana nereden geldi?' demiş, O da; 'Bu Allah'ın katındandır' cevabını vermişti. Doğrusu Allah dilediğini hesabsız rızıklandırır." (Al-i İmran, 33-37)

İmran'ın karısı, o zamanki iyi kimselerin adetine göre karnındakini mabede adıyor; doğacak olan çocuğu erkek zannediyordu, çünkü mabede ancak erkekler adanırdı. Çocuk doğunca, kızla karşılaştı! Adağını yerine getirebileceği bir erkek doğmadığı için üzüldü. Allah, kız da olsa doğan çocuğu mabede kabul buyurdu; Zekeriya peygamberi de bakımı ve güzel terbiyesi ile görevlendirdi. Zekeriya (a.s.) onda gördüğü mükemmel bazı hallere hayret etti: "Yanına her girdiğinde önüne konmuş yiyecek bulunuyordu." O, yiyeceğini götürüyor, bakıyordu ki, ye-

ni bir yiyecek hazır, önünde bekliyor. Anladı ki bu mübarek bir kadındır. Ondan sonra Zekeriya (a.s.) ilgi ve korumasını artırdı ona karşı.

Sonra Allah onu seçip temizledi:

"Melekler şöyle demişti: 'Ey Meryem! Allah seni seçip temizledi, dünya kadınlarından seni üstün kıldı. ' "

"Ey Meryem! Rabbine gömülden boyun eğ, secde et, rükû edenlerle birlikte rükû et." (Al-i İmran, 42-43)

Her zamanki gibi, insanlardan uzak bir halde iken, Cebrail (a.s.) gelip, Allah'ın ona temiz bir erkek çocuğu vereceği haberini ulaştırıyor. Birden bire sarsılıyor, zor anlar yaşıyor, kendisi için neler deneceğini, kendini nasıl savunacağını düşünüyor: "Benim nasıl oğlum olabilir; ne bir insan değdi bana ne de kötü bir kadınıym." Melek diyor ki: İşte böyle! Bu Allah için pek kolay bir iştir. Allah onun insanlara bir mucize ve rahmet aracı olmasını diliyor. Tartışmada da bir fayda yok ki? Kararı verilmiş bir iş bu.

Mucize İsa'nın (a.s.) babasız yaratılıyor olmasıyla başladı. Sadece Rabbanî bir dileme ile... İnsanların tarih boyunca alışageldiği sebeplere dayanmadan!

Evet, Allah'ın emri olan bir kanun var: Nesil, karı kocanın birleşmesi ile meydana gelir.

Ama Allah iradesi, bu kanunla bağlı değildir. O sebepsiz de yaratabilir. Herhangi bir şeye "ol" der ve olur.

Biz bunu harika bir iş diye isimlendiririz. Çünkü bu alışageldiğimiz şeyleri aşıyor. Aslında o da bu da bir mucizedir. Kadının rahmindeki yumurtalara gelişip büyümeyi emreden kim ki? Bir şeye "ol" deyip ol-duran Allah değil mi?

Buna rağmen harikalar, gözümüzün alıştıkları dışında olduğu için bizde ayrı bir yer tutar. Allah da bunu bildiği için mucizeleri her za-

man harika olaylar arasından çıkarır ki; göklerde ve yerde yenilemeyen gücüne dikkatimiz çekilsin.

Allah İsa'nın (a.s.) doğumunun böyle olmasını diledi.

Eğer İsa (a.s.), bilinen bir babası olmadan doğarsa, Meryem kesinlikle suçlanacak! Hatta ailesi, ona ithamda bulunanların ilki olacak! Olay sa-dece onu değil, iyilik ve takvası ile bilinen ailesini de etkileyecek.

"Çocuğu alıp kavmine getirdi, onlar; 'Meryem! Utanılacak bir şey yaptın. Ey Harun'un kız kardeşi! Baban kötü bir kimse değildi, annen de iffetsiz değildi' dediler." (Meryem, 27-28)

Doğumundan itibaren onu kuşatan, koruyup temizleyen Allah'ın rahmeti iniyor Meryem'e.

İsa'nın (a.s.) hiç de küçümsenmeyecek yeni bir mucizesi çıkıyor.

"Meryem çocuğu gösterdi: 'Biz beşikteki çocukla nasıl konuşabiliriz?' dediler."

"Çocuk: 'Ben şüphesiz Allah'ın kuluyum. Bana kitab verdi ve beni peygamber yaptı; nerede olursam olayım, namaz kılmamı, zekât vermeme emretti, anneme iyi davranmamı emretti. Beni bedbaht bir zorba kılmadı...' dedi." (Meryem, 29-32)

...Ve mucizeler hayatı boyunca peşpeşe geldi:

"Ona Kitab'ı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretecek, İsrailoğulları'na şöyle diyen bir peygamber kılacak: 'Ben size Rabbinizden bir ayet getirdim. Ben size çamurdan kuş gibi bir şey yapıp ona üfleyeceğim, Allah'ın izniyle hemen kuş olacaktır; anadan doğma körleri, alacaklıları iyi edeceğim; Allah'ın izniyle ölüleri dirilteceğim, yediklerinizi ve evlerinizde sakladıklarınızı da haber vereceğim. İnanmıyorsanız bunda size delil vardır'." (Al-i İmran, 48-49)

İsa'nın (a.s.) gösterdiği bunca mucizeye rağmen gerek yeryüzündeki hayatında ve gerekse oradan kaldırılışından sonra ona iman edenler pek az oldu.

Gönderildiği Yahudiler onu yalanlayıp, az bir grup dışında ona uymayı kabul etmediler. Bize haber verilen Mesih güç kuvvet sahibi olacak, bu ise Rabbin egemenliğinden söz ediyor, o halde, beklenen Mesih bu değildir!

Hristiyanlar da onu ilâhlaştırıp, Allah'ın oğlu diyerek küfre düştüler.

Şimdi her iki grubun da durumlarını inceleyelim:

Yahudiler, Musa'nın (a.s.) sağlığında bile maddeci bir toplum olmuşlardır. Önce altın buzağıya tapındılar, sonra da mala tapınıp elde edilmesi için çeşitli haram yollara başvurur bir topluluk olarak tanındılar; faiz yerler, insanların mallarını batıl yollarla sömürürler:

"Bu onların 'Kitapsızlara karşı üzerimize bir sorumluluk yoktur' demelerindendir." (Al-i İmran, 75)

Onların katı kalplilikte vardıkları noktayı Kur'ân-ı Kerim şöyle belirtiyor:

"Sonra kalpleriniz yine katılaştı, taş gibi, hatta daha da katı oldu. Nitekim taşlar arasında kendisinden ırmaklar fışkıran vardır; yarılp su çıkan vardır; Allah korkusundan yuvarlananlar vardır. Allah yaptıklarımızı bilmez değildir." (Bakara, 74)

Allah onlara, normal bir hayata dönüp, maddeciliklerini bırakmaları, kalplerini katılık yerine yumuşatmaları, Allah takvası ve korkusunu içlerine yerleştirmeleri, tarihlerini dolduran suçlarına son vermeleri için İsa'yı (a.s.) gönderdi. İsa (a.s.) onlara Rabbin egemenliğinden söz etmek için geldi; Rabbin egemenliğini tanımak isteyen malı ve çocukları bırakan bana uysun. Ayrıca, ruh ve sağlığı insanın manevi yönüyle kalkınmasını da anlatıyordu: "İnsan yalnız ellemekle yaşamaz."

Onlarsa, bu yüzden onu benimsemediler!

Bulundukları alçak halde kalmak, ondan herhangi bir yolla kurtulmamak istediler. İsa'yı (a.s.) da yalanlayıp, asmaya yeltendiler:

"And olsun ki, Musa'ya kitap verdik, ondan sonra ardarda peygamberler gönderdik. Meryem oğlu İsa'ya belgeler verdik, onu Ruhûl Kudüs'le destekledik. Size bir peygamber nefsinizin hoşlanmadığı bir şey getirdikçe, büyüklük taslayarak, bir kısmını yalan sayıp, bir kısmını öldürür müsünüz?" (Bakara, 87)

Yalanlamaları, daha önce sözünü ettiğimiz, bekledikleri Mesih'in güç kuvvet sahibi olması gerektiğidir: Bu ise, sadece Rabbin egemenliğinden söz ediyor; elinde herhangi bir güç yok.

Asmaya yeltenmelerine gelince; önceden beri Roma tarafından Filistin'e atanan Beylates'e karşı onu kışkırtıp duruyorlardı. Halkı kışkırtan Kayser'e boyun eğmeye teşvik eden birisidir, diye jurnalliyorlardı. Beylates bu suçlamaların önüne geçmek isteyerek, ondan hep iyi şeyler duyduğunu söylediye de onlar, bu adam asılmadıkça huzur sağlanmaz iddiasındaydılar. Sağ durdukça etrafını huzursuz etmeye devam edecektir. Sonunda da sonuçta asılması kararlaştırılan düzmece bir yalanı ona atfettiler. İddialarına göre onu astılar. Lâkin Kur'ân-ı Kerim onları kesin bir dille yalanlıyor. Hristiyanlara ait çeşitli kitaplarda bile bu olay yalanlanıyor, hatta İnciller bile bu konuda tutarsızlıklarla doludur. Olayın aslı ise, Allah, başka bir şahsı İsa'ya (a.s.) benzetti. (Yehuza Asharyut) Mesih'in yerine de bu şahıs çarmıha gerildi.¹ İsa'yı (a.s.) ise Allah göğe kaldırıp, yahudilerin kurduğu tuzaktan kurtardı.

"Bu 'Meryem oğlu İsa Mesih'i -Allah'ın elçisi- öldürdük' demelerinden ötürüdür. Oysa onu öldürmediler ve asmadılar, fakat onlara

1 Yehuza Asharyut, İsa'nın (a.s.) öğrencilerindendi, fakat O'na ihanet edip, aleyhinde yahudilerle birlik oldu. Sağlam tarihî kaynakların yanında, hristiyan kaynaklar da İsa'ya (a.s.) en çok benzeyen insan olduğundan bahseder. Çarmıha gerilme işi de karanlık basarken gerçekleştiği için, Mesih'in aleyhine kışkırtılıp toplanan kalabalık onu ayırt edemedi. Onu askerlere verip astılar.

öyle göründü. Ayrılığa düştükleri şeyde doğrusu şüphededirler, bu husustaki bilgileri ancak sanıya uymaktan ibarettir, kesin olarak onu öldürmediler, bilâkis Allah onu kendi katına yükseltti. Allah güçlüdür, hakimdir..." (Nisa, 157-158)

Âl-i İmran Suresi 54-55 ayetlerine gelince:

"Fakat hile yaptılar, Allah da onları cezalandırdı. Allah hile yapanların cezasını en iyi verendir."

"Allah demişti ki: Ey İsa! Seni eceline yetireceğim. İnkâr edenlerden seni tertemiz ayıracağım..."

"Eceline yetirmesinin anlamı, seni, yeryüzünde yaşaman için belirlenen zamana kadar yaşatacağım; bu süre bitince de Allah onu kendisine yükseltti; yoksa "öldü" anlamında değildir. Tersine diri olarak kaldırdı. Sahih hadislerde bildirildiği gibi ahir zamanda gelip Muhammed'in (s.a.) getirdiği dinin hükümleriyle insanlara hükmedecek.

Bu İsa'nın (a.s.) gösterdiği mucizelerdendir, başka bir deyişle son mucizedir. Doğumu mucize, yeryüzündeki hayatının bitişi bir mucize; ikisi de alışılmışın dışında bir şeydir.

Bu yahudilerle olan bölümüydü; hristiyanlar başka bir açıdan sapırdılar onu. Mucizelerini bazen ilâh oluşuna, bazen de Allah'ın elçisi olduğuna kanıt getirdiler.

Babasız doğunca; babasız çocuk doğar mı, o halde Allah'ın oğludur, dediler. Kur'ân-ı Kerim onları reddediyor:

"Allah'ın katında İsa'nın durumu -kendisini topraktan yaratıp sonra 'ol' demesiyle oluşmuş olan- Âdem'in durumu gibidir." (Al-i İmran, 59)

Yaratmak Allah için hep aynıdır. Sebeplerle değil, dilemeyle gerçekleşir! Allah'ın dilemesi, herhangi bir sebeple kayıtlı değildir ki, insanların bildiği sebepler, şartlar oluşmayınca yaratmadan zayıflığa düşsün!

Bunun için, daha önce bölümler naklettiğimiz Meryem Suresi'nde, İsa'nın (a.s.) doğumundan uzun uzun bahsettikten hemen sonra şöyle diyor:

"İşte hakkında şüpheye düştükleri, Meryem oğlu İsa şüphe edip ayrılığa düştükleri şey, 'gerçek söz' olarak budur."

"Allah çocuk edinmez. O münezzehtir. Bir işin olmasına hükmederse ona ancak 'ol' der, o da olur." (Meryem, 34-35)

Hristiyanlar İsa'nın (a.s.) peygamber oluşuyla yetinmediler. Ölülerini diriltme, çamurdan kuş yapma ve diğer mucizelerini ulûhiyetine kanıt kabul ettiler. Kur'ân-ı Kerim bu iki mucizenin Allah'ın izniyle gerçekleştiğini özellikle haber veriyor:

"Ben size Rabbinizden bir ayet getirdim. Ben size çamurdan kuş gibi bir şey yapıp ona üfleyeceğim. Allah'ın izniyle hemen kuş olacaktır. Allah'ın izniyle ölüleri dirilteceğim." (Al-i İmran, 49)

Bu mucizeleri, İsa'nın (a.s.) ulûhiyetine yorumlamaya gerek yok! Bir de, baba ve oğula, üçüncü bir ilâh daha eklediler: Ruhul Kudüs. Bunların hepsini, kendi tarihlerinin kaydettiği kutsal toplantılarda eklediler. Ne İncil'de böyle bir şey var ne de, Mesih'in (a.s.) onlara emirlerinde. Hatta beşinci yüzyıla kadar Mesih'in insan ve Allah'ın elçisi olduğu gerçeğini söyleyenler de vardı. Fakat kilise böyle diyenleri baskı altında tutuyor, yazılarını ortadan kaldırıyordu. Aldıkları kararlar dışına çıkanları yok etmekte kararlıydılar.

Yine de bunlar dinlerine bağlı hristiyanların işleri değildir.

Amerikalı bir bilim adamı, *"Din ve İlim"* adlı kitabında diyor ki: "Şirk ve putçuluk hristiyanlığa, Roma devletinde önemli yerleri ve görevleri işgal eden samimi olmayan hristiyanlar tarafından sokuldu. Hristiyan olduklarını söylediler ama, ne bir dinî işle ilgilendiler ne de, ona bir gün de olsa içtenlikle inandılar. Ömrü zulüm ve günahla geçen

Konstantin de ömrünün son günleri hariç, dinin emirlerine ilgi göstermedi. (337 Miladi)

"Konstantin'e krallığı veren büyük güçlere sahip hristiyan grup da putculuğun kökünü kazıyamadı, sonuçta putculukla hristiyanlığı aynı seviyede tutan yeni bir din çıktı ortaya. Putçuluğa kesin darbeyi vurup akideyi, anılmış olarak yayan İslâmiyet'in durumu daha değişiktir."

"Dünyaya tapınan, inancı değersiz imparator, kişisel çıkarları ve iki grubun -(hristiyanlar ve putçular)- çıkarları için ikisini birleştirmeyi uygun gördü. Öyle ki dinlerine temelden bağlı hristiyanlar bile bu çarpıklığa ses çıkarmadılar. Herhalde, bu yeni inançla dinlerinin gelişeceğini zannettiler.¹

O zaman bu, imparatorun putçuların kalbini hoşnut etmek için hristiyanlığa soktuğu putçu bir inançtır.

Teslis inancı Mısır'da, üçünden bir ilâh haline gelen İzis, Uzuris, Havris masalıyla yaygındı. Başka bir şekliyle de Hindistan'da yayılma alanı bulmuştu. Din adamları bu masallardan etkilenecek temelde hak bir din olan hristiyanlık inancını bozdular.

Kur'ân-ı Kerim çeşitli yerlerde bu konuyu onlarla tartışıp, haklarındaki hükmü veriyor:

"And olsun ki, 'Allah ancak Meryem oğlu Mesih'tir' diyenler kâfir oldular. Oysa Mesih, 'Ey İsrailoğulları! Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin; kim Allah'a ortak koşarsa muhakkak Allah ona cenneti haram eder, varacağı yer ateştir, zulmedenlerin yardımcısı yoktur' dedi?"

"And olsun ki, 'Allah üçten biridir' diyenler kâfir olmuştur, oysa ilâh ancak bir tek ilâhtır. Dediklerinden vazgeçmezlerse, and olsun

1 Ebul Hasan En-Nedevî'nin *"Müslümanların Gerilemesiyle Dünya Neler Kaybetti"* adlı eserinden.

onlardan inkâr edenler elem verici bir azaba uğrayacaktır." (Maide, 72-73)

Necran'dan, Rasûlullah'la (s.a.) Mesih hakkında tartışmak için gelenler hakkında da Allah şu ayeti indirdi:

"Ey Muhammed! Sana ilim geldikten sonra, bu hususta seninle kim tartışacak olursa de ki: 'Gelin, oğullarımızı, oğullarınız, kadınlarımızı, kadınlarınız, kendimizi ve kendinizi çağıralım, sonra lânetleşelim de, Allah'ın lanetinin yalancılara olmasını dileyelim.' " (Al-i İmran, 61)

Rasûlullah (s.a.) onları böyle bir şeye çağırınca kabul etmeyip kaçtılar. Bunun anlamı, her ne kadar hristiyanlar İsa (a.s.) hakkında sert tartışmalar yapıyorlarsa da kendileri bile buna hakkıyla inanmıyorlardı. Kur'ân-ı Kerim onlara diyor ki:

"Ey kitap ehli! Dininizde taşkınlık etmeyin, Allah hakkında ancak gerçeği söyleyin. Meryem oğlu İsa Mesih, Allah'ın peygamberi, Meryem'e ulaştırdığı kelimesi ve kendinden bir ruhtur. Allah'a ve peygamberlerine inanın, 'Üçtür.' demeyin, vazgeçin, bu hayrınızdır. Allah ancak bir tek ilâhtır; çocuğu olmaktan münezzehtir, gökte olanlar da, yerde olanlar da O'nundur. Vekil olarak Allah yeter." (Nisa, 171)

Böylece gördük ki, bütün peygamberlerin cihadı, büyük bir amacı gerçekleştirmeye yöneliktir: Tevhit, Allah'a ve ahiret gününe iman.

Bütün çabaları, insanları unuttukları imana, görmedikleri Hakk'a çevirmek, böylece "belhüm adal" derecesinden, "eşref-i mahlûkat" derecesine yükseltmektir. Allah onları yeryüzünde halifelikle şereflendirip, yarattıklarının pek çoğuna üstün kılmıştır. Allah insanı dünya hayatında huzurlu kılan ahirette de cennete ve O'nun rızasına ulaştıran Rabbanî programa göre yeryüzünü imar etsin diye yaratmıştır.

Hız. Muhammed'in (s.a.) Peygamberliği

1. İslâm'dan Önce Dünyanın Durumu

İslâm gelmeden önce insanlığın tamamı kötü bir halde, hiçbir ışıık belirtisi görölmeyen karanlıklarda yaşıyordu. Cahiliyenin hüküm sürdüğü yer, sadece Arap yarımadası değildi. İstisnasız dünyanın her yerinde cahiliye yaşantısı vardı. Ve her tarafa egemendi.

Her birinin tarihî bir "medeniyeti" bulunan ve o günkü yaşanan bölgelerin büyük bir kısmına egemen iki büyük devlet vardı: Fars ve Rum. Fakat bu "medeniyetlerin seviyesi neydi?", "insan" orada hangi ruh ve madde seviyesinde yaşıyordu?

Fars'da (İran) Kısra'nın hakimiyeti hüküm sürüyordu. Ama bir kral değil, belki bir ilâh! Selâm töreni ibadete benzer bir şeydi. Kapıcılar-dan, muhafızlardan geçmedikçe doğrulamazlardı. Öyle ki, konuşan birisinin, sözünün öncesine kattığı övgüler, övgüden çok alçaklığın ifadesi olurdu!

İnsanlar fiilen bu ilâhın köleleriydi. Seviyeleri ne olursa olsun, Kısra'nın veya nesiller boyunca Kısralar'ın hoşgörüsü kadar yaşayabilirlerdi. İnsanlardan sadece küçük bir grup lüks bir hayatı yaşıyordu. Onlarda Kısra ile beraber insanları yöneten Kısra'nın adamlarıydı. Geri kalan halk ise "insan" yerine konulmaksızın alçaklık ve fakirlik içinde yaşıyorlardı. Halk Kısra'nın veya komutanların zevkleri uğruna savaşlara sokulur, ölenler inanmadığı bir dava uğruna ölür, kalanlar da kölelik hayatına devam ederlerdi.

"Büyükölük" ve "medeniyet" denen şeyler, Kısra ve sarayında, onunla ilgili şeylerdeydi. Halkın değer ölçüsü ise başlarında bulunan yönetici tabakaya yaptığı hizmetle ölçölüyordu.

Evet, sanatlar ve çeşitli maddi ürünler vardı. Ama hepsi bu kutsal(!) hizmetlere sunulmuş, o daireyi aşmıyordu.

Resmî ibadetse, ateşe tapmaktan başka birşey değildi!

Ateşin görevlileri vardı; sönmemesi için devamlı başında beklerlerdi. Ateşin sönmesi Kisra koltuğunda oturan ilâh için kötü bir izdi!

Ahlâk ise, Mazdekizmin yaydığı, anarşi ve çözölmeyi yaşıyordu.

Bu "büyük" medeniyette, insanın yaşayabileceği maddi, ruhî ve fikrî ne vardır?

Rum topraklarında da gidişât bundan daha iyi değildi.

Kayser, Kisra'nın sahip olduğı tüm imkânlarla sahipti. İnsanlar -her cahiliyede olduğı gibi- efendilerden ve kölelerden ibarettir. Efendiler azınlıktır ama her şey ellerindeydi; köleler çoğunluktur ama, hep yenilgi ve varlıklarını efendilerinin hizmetine adanmıştır.

Kayser ve komutanlarının girdiğı savaşlar bitmez. Köleler bu savaşlara sokulur, binlercesi, yüz binlercesi ölür; neyin uğruna acaba? Uğrunda savaşp öldükleri olay nedir? Korumaya çalıştıkları ve komutanlarının kişilikleri! Yenilgi, köleleştirme ve ezme şehveti!

Fars'ta olduğı gibi, sanat eserleri, maddi ürünler ve yeryüzünü bayındırlaştırma burada da var. Ama kim için? Efendiler için mi yoksa köleler için mi? Kölelerin, efendilere hizmetten başka bir fonksiyonu var mı?

Bir de inançları var. Kilise ve din adamlarının koruduğı cahiliye anlayışı, putperest inanç... Allah, üçten biri; Mesih de Allah'ın oğlu(!) Papazlar, hahamlar, Allah'ın indirdiğı dışındakilerle hülâneneden insanların mallarını batıl yolla yiyen, ruh ve fikir dünyasının egemenleridir. Aynı anda Kayser, madde âlemine cahilî Roma hukukuyla, yani Allah'ın indirdiğı dışında bir kanunla hülâneniyor, insanlar bir yandan Kayser'in köleleri, diğerk yandan da "mukaddes Papa"nın ve çevresindeki papazların kölesidir.

Bu iki "büyük" imparatorluktan başka Asya'da, Hint ve Çin "medeniyetlerini" görürüz.

Hindistan'da da -her yerdeki gibi- efendiler ve köleler bulunur. Fakat oradaki kölelerin özel bir durumu var. Onlar ilâhın ayağından yara-

tıldılar! Bunun için de pistirler. Onlara yüklenen her eziyeti, alçaklığı kabul etmelidirler; bu onların hem kaderidir, hem de kurtulmalarının tek yoludur! Ruhların kirliliğinden kurtulmanın yolu! İnsan, sınırlı ömrünü bitirir, sonra ruhu başka yeni bir insana verilir! Eğer köle kaderine, alçaklığa, düşüklüğe, en ağır ve pis işlere razı olursa, belki ruhu biraz iyi şartlı bir köleye geçebilir. Asla, ilâhın başından yaratılan efendiler seviyesine çıkamaz. Böylece kurtuluşa ermiş sayılır.

Bir de sayılmayacak oranda ilâhlara yapılan ibadet çeşitleri var. Birleştikleri tek nokta hepsinin de sapıklık içerisinde oluşları. En ilginçlerinden biri; mabedde kendini erkeklere adanmış kadınlar olsa gerek! İlâh uğruna! Daha doğrusu şeytan uğruna! Bir başka ilginç de ineklere ibadet etmeleri idi. Bereket umarak olsa, ibadet edicilerine güleceği, eğleneceği, Allah'ın yücelttiği "insanın", kendisini nasıl düşürdüğüne şaşacağı şeylerdir.

Dünyanın en ucunda da Çin..

Çevresi kuşatılmış imparatorun hükmettiği bir ülke. Devrin her ege-menî gibi halkın kutsallaştırdığı biri! İbadetler ona yapılıyor, kurbanlar ona kesiliyordu; insanlar önünde secdeye kapanıyorlardı. Ülkenin her yanında tapınılan ilâh ise Buda. Heykelleri yapıp ona ibadet edilirdi, insanlar taptıkları putu elleriyle yontar sonra da ibadet ederlerdi. Hint dinlerinde olduğu gibi ruhun kurtuluşu için ceset hor görülüp, azaba uğratılırdı. Dünya hayatı sonsuzluğa ermek için hor görülürdü. Ama hangi sonsuzluk? Nasıl bir ebedilik? Buda ile beraber sonsuzluk. Kuruntu âleminde!

Evet, sanatlar, maddi ürünler, "hikmet" var, Fakat hepsi boş. Çünkü insanların kendileri boşluktadır.

Arap Yarımadası da bütün insanlık gibi cahiliyede boğuluyordu!

Cahiliye sadece, dış görünüşünde, çevre şartları ve maddi medeniyet derecesinde değişti. Cahiliye oluşu ise aynıdır. Cahiliye ortak koşmadır, Allah'ın indirdikleri dışında bir şeyle hüküm vermektir. İn-

san da onda sapmıştır, ona Allah'tan olmayan kuruntular, yine Allah'tan olmayan kanunlar egemendir.

Arap yarımadasında, hepsi de sapıklığın simgesi olan üç din vardı.

Medine ve çevresine birikmiş yahudiler, kutsal kitapları, uzun asırlardan beri bozulmuş, onu yalan ve masallarla doldurmuşlardı. Önce ondaki Allah'ın hükümlerini değiştirdiler, sonra da tamamen attılar, heves ve çıkarları ile hükmetmeye başladılar, Allah yerine şeytana tapındılar.

Teslis, İsa'nın ilâhlığı, Allah'ın oğlu oluşu gibi sapıklıklara düşmüş hristiyanlardan da az bir grup vardı.

Bir de yarımadaının büyük bir kısmında, putçu, putlara tapınan Araplar vardı. Putlarını İbrahim (a.s.) ve İsmail'in (a.s.), yalnız bir olan Allah'a ibadet için yapmakla emr olundukları Kâbe'ye koyuyorlardı.

Sonra da, İbrahim'in dininden olduklarını iddia ediyorlardı!

Kafalarında da cahiliye ile ilgili çeşitli masallar dal budak salmıştı. Melekler Allah'ın kızlarıdır(!) O halde onlara ibadet edilebilir! Cinler, Allah'ın yanında kıymetlidir; o halde onlara da tapınılabılır!

Elleri ile putlarını yontup sonra da bunlara tapıyorlar ve bu yaptıklarını sapıklığa da "Sadece Allah'a yaklaştıracı olsun diye tapıyoruz." diyorlardı. Kureyş, Arapların inanışına yön veriyordu: Kâbe'yi çıplak olarak tavafı emrediyor, haram ayları helâlleştiriyor, helâli haramlaştırıyor, ölü eti serbest yapıyor, istedikleri helâl yiyeceği yasaklıyordu. Araplar da bu uydurma düzene boyun eğip, Allah'ın kanununa asi oluyordu.

Kızları diri diri gömüyor, kadına hakaretle zulmediyorlardı. İçki içip kumar oynuyor, zinayı yayıyorlardı. Hayatları ya içki, eğlence, baskınlarda geçiyor ya da boş yere tüketiliyordu.

Kureyş, Sakif, Havazin gibi bazı zengin kabileler kâh ticaretle meşgul oluyor kâh fahiş faizle insanların malını yiyordu!

"İnsan" her cahiliyede olduğu gibi bir boşlukta idi.

Hız. Muhammed'in (s.a.) gönderilmesinden az önceki dünya işte böylesine garipliklerle doluydu. Dünyayı dolduran bir şirk... Hiç bir ışık süzmesinin görülmediği karanlıklar... İşte bu karanlıklardan bir nur çıktı Arabistan çöllerinde: Muhammed (s.a.)

2. Bir Dua, Bir Müjde ve Bir Rüya

Rasûlullah (s.a.) buyuruyor ki:

"Ben babam İbrahim'in duası, İsa'nın müjdesi, annemin, gördüğü rüyayım." (Ahmed, Bezzâr, Taberanî, Hakim, Beyhaki İrbaz b. Sariye'den)

İbrahim'in (a.s.) duası geçmişti:

"Rabbimiz! İçlerinden onlara senin ayetlerini okuyan, kitab'ı ve hikmeti öğreten, onları her kötülükten arıtan bir peygamber gönder." (Bakara, 129)

İsa'nın (a.s.) müjdesi Allah'ın şu ayetlerindeki müjdedir:

"Meryem oğlu İsa: 'Ey İsrailoğulları! Doğrusu ben, benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayan, benden sonra gelecek ve adı Ahmed olacak bir peygamberi müjdeleyen bir peygamberim' demişti." (Saf, 6)

Rasûlullah'ın (s.a.) annesinin rüyası da şu: İbni Abbas'dan (r.a.) Âmine diyordu ki: Hamileliğimden altı ay geçtikten sonra uykumda bana birisi geldi ve dedi ki:

Amine! Âlemlerin hayırlısına hamilesin, doğurdun mu ismini Muhammed koy ve durumunu gizle."

Böylece, dua, müjde ve rüya ufuktaki bir parlak nokta gibi birleşti. Her biri, meçhulde gizli olan Rasûlullah'ın (s.a.) şahsına işaret ediyordu. Doğar doğmaz ondan nur fişkırdı.

3. Tevrat ve İncil'in Müjdeleri

Kitabın önceki bölümlerinde, bütün bozulmalara rağmen mevcut Tevrat ve İnciller'in Rasûlullah'a (s.a.) işaretlerinden söz etmiştik. Bu konuda Kur'ân-ı Kerim'de pek açık işaretler var:

"Yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları, okuyup, yazması olmayan peygamber Muhammed'e uyanlara yazacağız. O peygamber onlara uygun olanı emreder ve fenalıktan meneder, temiz şeyleri helâl, murdar şeyleri haram kılar..." (A'raf, 157)

Yahudi ve hristiyanlar tarih boyunca bu gerçeği hep örttüler ama, tamamen yok edemediler.¹

Rasûlullah'ın (s.a.) peygamberliğinden önce Medine'de yahudiler, Evs ve Hazreç'lilere; 'Yeni çıkacak bir peygamberin zamanı yaklaştı, onunla beraber sizinle savaşıp yeneceğiz.' dediler. Kur'ân-ı Kerim bu olaya şöyle işaret eder:

"Ne zaman ki Allah katından onlara, kendilerinde olanı tasdik eden kitap geldi, -ki onlar daha evvel inkâr edenlere (Arap müşriklerine) karşı kendilerine yardım gelmesini beklerlerdi- tanıdıkları o şey (Kur'ân) gelince onu inkâr ettiler. Allah'ın laneti inkâr edenlerin üzerine olsun" (Bakara, 89)

Onlar Evs ve Hazreç'lilere böyle derken meçhulü bilmiyorlardı elbette; Tevrat'ta yazılı olan şeye işaret ediyorlardı. Bundan anlaşılıyor ki, neshedilmiş Tevrat, Rasûlullah'ın (s.a.) sadece ismi ve sıfatını değil, geleceği yeri ve yaklaşık zamanını bile haber vermişti; Yahudiler de böylece onun peygamberliği hakkında bilgi sahibi olmuşlardı.

Hristiyanlar da, İsa (a.s.) kaldırıldıktan kısa bir zaman sonra yazdıkları İncil'i değiştirdiler; sonra da dilden dile tercüme edildikçe Rasûlullah'a (s.a.) işaret eden yerlerdeki kapalılık da arttı. Buna rağmen hâlâ İncil'lerinde İsa'nın (a.s.) dilinden Rasûlullah'a (s.a.) işaret var: "Benden sonra Faraklit gelecek.", İncil'in bu nüshalarda buna ek olarak: "O benden çok daha üstündür." işareti de vardır. Ayrıca şunlar da var: "Dünyayı nur ve adaletle dolduracak." Bazı nüshalarda da şunlar kayıtlı: "Dünyadaki yanlışlara bulaşmaz." İnsanlar bütün gerçekleri

1 Kitabın önceki bölümlerinde, 1945 yılında Sina'da bulunup, ortadan kaldırılan eski bir Tevrat nüshasından söz etmiştik.

bilir. Çünkü o, "kendi yanından değil, Allah'tan duyduklarını konuşur." Bunun anlamı da o, Allah'tan gelen vahiyle, konuşan bir elçidir. Bu sözün üzerinden yaklaşık 20 yüzyıl geçmesine rağmen peygamber olarak Muhammed'den (s.a.) başkası gelmedi, gelmeyecek de! Bu durumda Faraklit ismiyle indirilenin sözettiği odur.¹

Musa ve İsa (a.s.) Allah'ın bütün peygamberlerden aldığı söz ve emri gereği, kendilerine uyanların ortaya çıkması halinde bu peygambere uymalarını emretmişlerdir: "Allah peygamberlerden ahid almıştı;

" 'And olsun ki size kitap, hikmet verdim; siz de olanı tasdik eden bir peygamber gelecek, ona mutlaka inanacaksınız ve ona mutlaka yardım edeceksiniz, ikrar edip bu ahdi kabul ettiniz mi?' demişti. 'İkrar ettik.' demişlerdi de: 'Şahid olun, Ben de sizinle beraber şahidlerdenim.' demişti." (Al-i İmran, 81)

Fakat onlar kıskançlıklarından peygamberlerinin emirlerini çiğnediler:

"Kitap Ehli'nin çoğu, hak kendilerine apaçık belli olduktan sonra, içlerindeki çekememezlikten ötürü, sizi inandıktan sonra küfre döndürmeyi isterler." (Bakara, 109)

"Kendilerine kitap verdiklerimiz, Muhammed'i oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Onlardan birtakımı doğrusu bile bile hakkı gizlerler." (Bakara, 148)

4. Rasûlullah'ın (s.a.) Nitelikleri ve Peygamberlikten Önceki Durumu

Allah, peygamberlerini yarattıklarının en iyilerinden seçer. Rasûlullah (s.a.) ise peygamberlerin ve yarattıkların en iyisidir.

1 Faraklit "hamd" anlamında Yunanca bir kelimedir. İsa'nın (a.s.) sözündeki "Ahmed" kelimesine de pek yakın bir kelimedir.

Allah, peygamberliklerinin inişinden önce, peygamberlerin korunup eğitilmelerini -insanlar farkedip, ummadan- üstlenir. Peygamber olarak gönderildiler mi, nefis, ruh ve ahlâk olarak, Allah'ın istediği gibi bu göreve lâyık olurlar.

İnsanlar, şu kişi peygamber olabilir diye karar veremezler. Ama, onda diğer insanlardan ayrıcalık olarak gördükleri sıfatlara bakarak, tahmin edebilir ve şu kişinin iyi bir geleceği var, diyebilirler.

Bu özellikler, alışılmışın dışında Rasûlullah (s.a.) için gerçekleşmiştir.

Gördüğü rüyanın etkisi ile söylenmiş olabileceği için bu annesinin bilinciymi demiyoruz. Yakın ilişkilerinin etkisi olabileceği için, amcası Ebu Talib, dedesi Abdülmuttalib'in de bilinciymi demiyoruz. Bu, O'nu ticaret yolculuklarında, Kâbe'nin etrafında tavafta, sessiz otururken bir kere görenlerin zihnine doğan bir histi.

Gençliğinde bile yapısı vakarlı, ince hususları düşünen, tecrübe görmüş bir yaratılıştaydı. Tavırları da üstün bir "insan" tavrıydı.

Her ne kadar köşede bucakta ciddi kişiliği olan kimseler ender olarak bulunuyor idiyse de, cahiliyede ciddi birini bulmak oldukça güçtü. Cahiliyede eğlenmeyen bir genç ilginç sayılırdı! Bir de yaşlıların bile katıldığı içki meclislerine katılıyorsa! Kimseden bir kınama dahi görmeyeceği, şehvetlerin giderildiği yerlerden uzak duruyorsa! Herkesin ilgi gösterdiği, Kâbe'nin etrafına dizili putlara gitmiyorsa! Şairin "Silahsız gezenler yıkılır; ezmeyen ezilir." diye belirttiği cahiliye zulümlerinden uzak durursa!

Bunlar ve benzeri üstün nitelikler genç yaşta bir kimsede toplanırsa, çevresindeki bütün gözler şüphesiz ona yönelir. Çünkü bunlar değil gençlerde, yaşlılarda bile bulunmuyordu.

Rasûlullah'ın (s.a.) bütün Kureyş içinde öne çıkmış kişiliği vardır. O kadar ki toplumu arasında "emin" diye adlandırılmıştı, insanlar ona olan güvenlerinden emanetlerini götürüp ona bırakıyorlardı. Bu ema-

net ve doğruluğu, amcası Ebu Talip'le ticarete başladığında da görül-müştü; hâlbuki cahiliyede ticaret, hile ve sahtekârlıktan arınmazdı! Davranış ve hareketleriyle Kureyş'in takdir ve saygısını kazanmıştı, hakeme ihtiyaç duyulan konularda görüşüne başvuruluyordu.

En meşhur hakemliği, Kureyş'in Hacerü'l Esved için ona başvurduğu zamanki hakemliği olsa gerek. Kureyşliler, düşen taşlarından dolayı yıkılmaya başlayan Kâbe'yi onarma ve yüksekliğini biraz daha kaldırma amacıyla, Kâbe'nin yıkımına topluca karar vermişlerdi. İşler, sıra Hacerü'l Esved'e gelinceye kadar normal yürüdü. Hacerü'l Esved'in yerine konma meselesinde kabileler arasında sürtüşme başladı; her kabile bu şerefın kendilerine ait olmasını istiyordu. Dört gün aralıksız bu konuyu tartıştılar, neredeyse aralarında savaşıacaklardı! Sonunda yanlarına girecek ilk şahsın görüşüne başvurmayı kararlaştırdılar! İlk giren -Allah'ın belirlediği şekilde- Emin olarak isimlendirdikleri Hz. Muhammed (s.a.) oldu. Kureyş'in hepsi buna sevindi, vereceği kararın hepsini memnun edip ayrılığı giderecek bir karar olduğuna kesin güvenleri vardı. Öyle de oldu. Peygamberimiz ridâsını yere serip, her kabile bir ucundan tutsun, dedi. Her kabileden bir kişi olmak üzere beraberce taşı konacağı yere kadar götürdüler, ondan sonra mübarek elleriyle taşı alıp yerine koydu. Böylece bütün Kureyş, taşın yerine konmasında aynı şerefe ortak oldu; yerine koymak da ona düştü. Sadık ve Emin olan peygamberimizin bu uygulamasıyla her biri huzurla evlerine döndü.

Vahyin ilk inişinde kendisini kuşatan ürperti üzerine Hatice'nin (r.a.) O'nu anlatışı da pek önemlidir. Hatice validemiz peygamberimizi teselli ederken diyordu ki:

"Allah seni asla mahçup etmez; sen sıla-ı rahimde bulunur, doğru konuşursun; zayıfı korur, yoksulu doyurursun; misafiri ağırlar, hak-hıya yardım edersin." (Buhari - Müslim Âişe'den (r.a.).)

Düşünmeden dolayı sessiz kaldığı çok olurdu. Her gelen senenin bir ayını, insanlardan uzak, İbrahim'in dini üzere Hira mağarasında kaldığını herkes biliyordu.

Böylece Allah O'nu bu önemli göreve hazırlıyordu. Bütün insanlığa yönelik peygamberlik görevi.

Ne güzel diyor: *"Beni Rabbim terbiye etti; terbiyemi güzel yaptı."*

5. Hayatı Kesin Olarak Bilinen Tek Peygamberdir

Allah, İslâm'a aslının olduğu gibi bozulmadan kalmasını belirlemiştir; çünkü kıyamete kadar kalacak olan din İslâm'dır:

"Putperestler istemese de, dinini bütün dinlerden üstün kılmak için, peygamberini doğruluk rehberi Kur'ân ve gerçek dinle gönderen O'dur. (Saf, 9)

Kur'ân-ı Kerim'i gücüyle koruyan da O'dur:

"Kur'ân'ı biz indirdik, koruyucuları da elbette biziz." (Hicr, 9)

Aynı şekilde sünneti ve yüce peygamberin yaşam tarzına ait bilgileride korumuş, önceki peygamberlerde olduğu gibi kaybolmamış, Musa'dan (a.s) İsa'ya (a.s) kadar İsrailoğullarının peygamberlerinin si-retlerine, ahd-i kadim ve Ahd-i cedid adında giren bozulmalar ve sap-malar onun hayatıyla ilgili bilgi birikimine girmemiştir.

Özellikle ahd-i kadimi okuyanlar, peygamber şöyle dursun, normal insana bile atfedilmeyecek olayların, peygamberlere nasıl yaranmak istendiğini görürler. Yeryüzünde işlenen öldürme, hırsızlık, baskın, hi-lekârlık, yalan, ahlâk dışı ne varsa, mutlaka peygamberlerden birine onu iftira ile atfetmişlerdir. Bunların hepsi, o peygamberlere iman edenlerin elleri ile yazılmıştır. Allah ne güzel buyuruyor:

"Eğer inanmışsanız, imanınız size ne kötü şey emrediyor." (Bakara, 93)

"Vay kitab'ı elleriyle yazıp, sonra da onu az bir değere satmak için 'Bu Allah katındandır' diyenlere! Vay ellerinin yazdıklarına! Vay kazandıklarına!" (Bakara, 79)

Peygamberlerinin hayat hikâyelerini ve yaşam tarzlarını cehaletten değil, yeryüzündeki azgınlıklarını rahat yapabilmek için bozdular. Peygamberleri, sözü edilen suçları yaptıktan sonra onlar niçin yapmasın?

İncil'de yapılan bozulma da -başka bir açıdan da olsa-, Tevrat'a yapılandan aşağı değildir. İsa'nın (a.s.) ilâh ve Allah'ın oğlu olduğunu iddia etmekten daha çirkin bir bozma olur mu?

"Bazı kimseler: 'Rahman çocuk edildi' dediler. And olsun ki, ortaya çok kötü birşey attınız. Rahman'a çocuk isnat etmelerinden ötürü, neredeyse gökler paralanacak, yer yarılarak dağlar göçecekti." (Meryem, 88-91)

Bunlar önceki peygamberlerin hayatına bulaşan bozma ve unutmalarıdır. Ama Rasûlullah'ın (s.a.) sireti Allah'ın iradesi ile unutmama ve çirkin yollardan korunmuştur. Hepsî, rivayetleri ve metinleri ezberlemede fevkalade üstünlüğü olan bir ümmete bırakıldı; böylece tarihi boyunca korumuş oldu. Bunun için, Rasûlullah'ın (s.a.) hayatı, güvenilirliği, olayların sahibine aitliği bakımından örnek alınması gereken tek hayat tarzıdır.

Bu özellikler ve Kur'ân-ı Kerim sayesinde önceki peygamberlerin hayatlarından bazı bölümler öğrenebiliyoruz. Önceki peygamberlerin hayat tarzlarından bize ulaşan bilgilerle Kur'ân-ı Kerim ve hadiste geçenler dışında güvenilir bir taraf yoktur. Üstelik biz, Peygamber'in (s.a.) özelliklerinde aynı zamanda diğer bütün peygamberlerin hayat tarzlarına ait bilgileri de okumuş oluruz. Çünkü, diğerlerinde ayrı ayrı olan şeylerin hepsi onda toplanmıştır.

6. Üstün Kişilik

Rasûlullah'ın (s.a.) kişiliği insanlık tarihinde gelip geçmiş en üstün kişiliktir. Bu sadece insanların ulularına yapılan bir oranlama ile değil,

içlerindeki yüksek azim sahipleriyle beraber peygamberlere de yapılan bir oranlamanın sonucudur.

İnsanların uluları ile onu kıyaslıyalım. Meselâ; kendisini siyasî liderliğe adanmış, yalnız siyasetle ilgilenen bir lider düşünelim. Bir hedef etrafında toplanamayan, arasındaki bağları kopmuş, gruplara ayrılan halkını birleştirmiş, ayrı ayrı gruplardan birleşmiş bir halk, aynı şeyleri düşünen, çizdiği hedeften başka amaçları olmayan, kalpleri kaynaşmış bir kitle oluşturmuş olsun. Bundan sonra da bu halka, devletler arasında bir saygınlık da kazandırmış olsun. Bu siyasî lideri nasıl isimlendirip nitelendiririz? Büyük bir adam, bu önemli görevi tek başına başardı demez miyiz?

Rasûlullah (s.a.) için durum nedir acaba? Bu onun kişiliğindeki çeşitli yönlerden sadece biridir, üstelik sadece bu görevi de yapmamıştır üstelik.

Yaşadığı toplumda, sosyal bozuklukları, zulmü gören bir ıslâhatçı düşünelim. Bencillik, tarafgirlik, toplumun her tabakasına yayılmış. Güçlü zayıfa zulmediyor. Zengin fakiri yiyor. Toplumun tüm bireyleri ayrı ayrı gruplara bölünmüş; her biri mal, makam peşinde, fırsat kolluyor. Kimse kardeşinin hakkını gözetmiyor. Sonra toplumun içinden bir kişi çıkıyor; sosyal adaleti yaymak ve bozuklukları gidermek için nefsini adıyor ve sonunda ferd ve toplum, hakim- mahkum arasında denge kuruyor, zenginler fakirlere ilgi gösterip, onları mallarına ortak etmelerini sağlıyor, bütün toplum, dayanışması, kaynaşması olan büyük bir aile gibi yaşıyor. Bu kişiyi biz nasıl isimlendiririz dilimizde? Onun için büyük bir adam demez miyiz?

Rasûlullah (s.a.) için durum nedir acaba? Bu sadece onun kişiliğindeki çeşitli yönlerden biridir.

Bir ahlâkiyatçı düşünelim: Yaşadığı toplumda yalan, nifak, aldatma, hıyanet, haksız yere insan malı yeme, içki, zina, kumar, gasp, baskın, almış yürümüş. Elinde silahı bile olsa hakkını alamıyor. Hak sahibi zayıf biriyle onun hakkı kurdun avını yediği gibi yenir, yetim ya da bir

kadınsa bile kimse onun yardımını için kıpırdamaz. Bunları gördükten ve yaşadktan sonra bir kişi kalkıyor kendisini, toplumunun ahlâkını düzeltmeye vakfediyor. Sabırla ve cihatla sonuçta bir ahlâkî sistem yerleş-tiriyor: Güçlü de güçsüz de bu sistemi seviyor, yalan neredeyse yok, iç-ki, fuhuş, kumar kalkmış, hak sahibi zayıf, yetim kadın da olsa hakkın-dan emin olmuş, insanlar arasında vicdanlar hükmetmeye başlamış. Bu olayı başaran biri için büyük bir karakter demez miyiz?

Rasûlullah (s.a.) için durum nedir acaba? Onun eseri, tarihteki gelip geçmiş bütün ıslâhatçıların hareketlerinden daha büyük bir harekettir.

Kendisini eğitime adanmış bir eğitimci düşünelim: Üstün bir nesil ye-tiştirmeyi başarmış; eğittiklerinin her biri bir alanda söz sahibi, ahlâkı ve davranışı ile örnek, şehvetlerin yönlendirmediği oturaklı bir karakter sa-hibi olmuş. Gerçekte yaşanan olayların insanı, peşinden bütün bir toplu-mun koştuğu insanlar olmuşlar... Bu eğitimci için toplumun eğitimine büyük katkısından dolayı büyük bir eğitimci demez miyiz?

Rasûlullah (s.a.) için durum nedir acaba? Tarihin en büyük eğitim-cilerinden daha büyük bir başarı ile insanlığın zirvesine ulaşan, her alanda üstün karakterleri ile bilinmiş bir nesil koydu ortaya!

Kendi mesleği ile ilgilenen bir asker düşünelim: Kahramanlardan, komutanlardan kurulu bir ordu kurup, zorluklara karşı sabra, zorda se-bata, tehlike ânında öne atılmaya onları alıştırmış olsun. Onlarla girdi-ği çeşitli savaşları da kazanmış olsun. Onları başarıya alıştırmış olsun. Etrafında dönüyor, emirlerine uyup, direktiflerine boyun eğiyorlar, tehlikeye atılmak için yarışıyorlar, hatta şehadeti isteyip, ona koşuyor-lar; sonuçta iki güzelden biri yazılmış onlar için: Şehadet ya da zafer. Bu adam için büyük bir kimse demez miyiz?

Bu askerî lider, gözü önündeki askerlerin sadece bir kahraman ol-maları için çalışmaz. Savaşırken aynı zamanda onlar için ahlâkî bir ör-nektir de. Ne savaşın zorlukları onlara ahlâklarını unutturur, ne de şid-det onları kahramanlıklarından döndürür. Savaşın içinde de dışında da

ahlâklıdır. Ahlâk açısından arkadaşları ile düşmanları aynıdır. Bu adam için bir kere daha büyük birisi demez miyiz?

Bu komutan askerlerini sadece kişisel ahlâkla eğitmemiş, aynı zamanda onları uğrunda savaştıkları üstün değerlerin insanı yapmıştır. Onlar sadece üstünlük için, toprak genişletmek, egemenliği artırmak için de savaşıyorlar, tersine savaşın sonucundan çok, üstün bir değer için kökleşmesi için mücadele veriyorlardı. Sadece bunlar, büyük bir adam dememiz için yeterli mi?

Bir insan kendisini ibadete adasa, ruhu saflaşp, berraklaşincaya kadar, Rabhini bir an unutmayıp, O'nun arasındaki bağı sürekli korusa, sonsuza kadar Allah'a bağlı bir kalp sahibi olsa, namazında, işinde, kendisi ile nefsi arasında, insanlarla olan ilişkilerinde böyle devam etse, o, insanlara karşı yumuşak, fiillerini güzel ve ihlaslı yapan, Allah korkusu ve takvası bütün davranışlarını yönlendiren biri oluverir.

Bu kişi çevresine ibadetle meşgul olan bir grup insanı toplayıp, Allah'a bağlılık ve zikirle eğitse, onlar, ayakta, otururken, yatarken hep Allah'ı zikreden kimseler olurlar. Allah'a iman davranış, düşünce ve sözlerini yönlendirir, Allah korkusu, yeryüzü nimetleri ve çıkarlarından önce gelir. Böyle birisi için kendi içinde büyük bir ruh sahibi, etkilerini biçmede de büyük bir insan demez miyiz?

Bu ve diğerleri Rasûlullah'ın (s.a.) karakterinin çeşitli yönleridir. Her biri ayrı karakterlerde olan bu çeşit kişileri kendinde toplayan biri için ne demeliyiz acaba?

Rasûlullah'ın (s.a.) kişiliğinde bu çeşit karakterlerin kişilikleri toplanmıyor sadece. Bundan daha yüksek bir derece var: Hiç bir alan diğerinin geri kalmasına sebep olmamış! Siyasî bir lider oluşu, askerî bir lider olmasına; sosyal işlerle uğraşması, ahlâkla uğraşmasına; eğitimle uğraşması ibadetine engel olmamıştır. Daha da ötesi, bunların yekûnu onu, ailesinden, hanım ve kızlarından geri bırakmamış. Güzel bir eş, güzel bir babaydı da aynı zamanda. Bir insan, Rasûlullah (s.a.) ailesi

çapındaki bir aileye adaletle davranıp. Rasûlullah'ın (s.a.) koruma ve sevgide yaptığını yapabilse ona, büyük bir insan demez miyiz?

Ayakları şişinceye kadar ibadet ediyordu. O kadar ki Âişe (r.a.) O'na acımış ve "Kendine acısına, geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladı Allah." dediğinde peygamberimiz Âişe (r.a.) validemize şöyle diyordu:

"Şükreden bir kul olmayayım mı?"

Yalnız kendilerini ibadete vermişlerin bile güç yetiremeyeceği bu ibadete rağmen, diğer görevlerinden birinde bir aksama oluyor muydu? Meselâ siyaseti, ahlâkî eğitimi, Allah yolunda savaşanların eğitimi, her meydana tarihin örnekleri olan şu yüksek kişiliklerin yetişmesini engelliyor muydu?

Asla! Her biri öbüründen daha üstün değerlerdir bunlar; hepsi de onun üstün kişiliğinde toplandı.

Bu üstün karakteri diğer peygamberlere kıyas edersek aynı yüceliği görürüz.

Peygamber'in (s.a.) iç yapısı, diğer peygamberlerin tek tek özelleştikleri noktaları bir araya getirmiştir.

Nuh'un (a.s.) hayatı toplumunun engellemelerine karşı uzun sabırla; İbrahim'in (a.s.) hayatı, Allah'ın emirlerine uymadaki olgunluğu ve hızıyla beraber hakkın topluluğuna ulaşmasındaki incelik ve yumuşaklığıyla; Musa'nın (a.s.) hayatı, İsrailoğulları'nı, güçsüz durumlarından, Allah'ın şeriatı ile hükmeden bir ümmet haline getirmedeki liderliği ile; İsa'nın (a.s.) hayatı da maddeci azgınlığın karşısına latîf ruhanî bir yapıyla çıkıp, öğrencilerinden bir gruba (havariler) üstün ahlâk, boyun eğme ve ruhî bir yapıda yetiştirmesiyle ünlenmişse de Rasûlullah'ın (s.a.) hayatı bunların hepsini içeriyor. Bu alanların her birindeki izi, önceki peygamberlerin hepsinden çoktu. Elbette bunlar Allah'ın ona bir lütfu ve ihsanıydı. Onu, son peygamberliğe hazırlıyordu:

"Allah sana kitap ve hikmet indirmiş, sana bilmediğini öğretmiştir. Allah'ın sana olan nimeti ne büyüktür." (Nisa, 113)

7. Eğitim Medresesi

Peygamber'in (s.a.) sireti nesiller için güzel bir örnektir.

"And olsun ki, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok anan kimseler için Rasûlullah en güzel örnektir." (Ahzab, 21)

Kur'ân-ı Kerim'in çağırdığı ve yeryüzü hilafeti için gerekli olan ve "iyi" bir insan olarak yetişebilmek için herşey peygamberimizin yaşantısında vardır.

Âişe'ye (r.a.) Rasûlullah'ın (s.a.) ahlâkından sorulunca; "Onun ahlâkı Kur'ân'dı." demiştir. Rasûlullah (s.a.) Kur'ân-ı Kerim'de gelen, yönlendirme, emirler, yasaklar, değerler, prensipler, ahlâk ne varsa hepsinin canlı tercümanıdır. Eğer Kur'ân-ı Kerim gökten inen bir eğitim kitabıysa, Rasûlullah (s.a.) da bu Rabbanî eğitimin tam uygulamalı bir örneğidir. Bunun için Rasûlullah'ın (s.a.) yapısı müslümanların eğitimi için gerekli olan bütün unsurları içinde barındırır.

İnsan, eğitimin hangi alanına bakarsa baksın, mutlaka Rasûlullah'ın (s.a.) kişiliğinde ona gerekli olanı bulacaktır: Doğruluk, Emanet, Takva, İç ve dış temizliği, Allah'a köklü bir iman, Allah'ın çağrısına cevap vermede hız, Şecaat, Sabır, Hikmet, Zühd, Tatlı söz, Güzel davranış... Bütün bunlar O'nun vazgeçilmez özelliklerindendir.

Müslümanlardan iyi bir nesil oluşturmak istiyorsak iki şeyi gerçekleştirmemiz gerekir:

- Rasûlullah'ın (s.a.) yaşantısını öğretip, kapsadığı şeyleri kavrayarak incelemek.
- Rasûlullah'ın (s.a.) kavî ve âmeli sünnetinde şekillenen yönlendirmelerini uygulamaya çalışmak.

Bu iki şeyi gerçekleştirebilirsek, beklediğimiz, İslâm'ın bugün yaşadığı ikinci garipliği¹ giderip, ümmete eski büyüklüğünü kazandıracak neslin yetişmesini de kolaylaştırmış oluruz.

O zaman yeryüzünün doğusundan veya batısından, eğitim programları, örnek kişiler almamıza gerek kalmaz. İslâmî eğitim programına oranla bütün insanlığın eğitim sistemleri eksiktir. Rasûlullah'ın (s.a.) kişiliği yanında bütün karakterler düşüktür. Bu hazinelere sahip olduğumuza göre bizi onların sistemlerine el uzatmaya iten nedir? Örnek alınması gereken üstün karakterlerin en iyileri bizde iken, düşük kişilikleri ve onların koydukları sistemleri örnek almaya niçin yanaşıyoruz?

Bu büyük iç yapısına dönelim, Rasûlullah'tan (s.a.) kalplerimizi aydınlatacak, işlerimizi yükseltecek, tutam tutam nur demetleri alalım.

Hız. Muhammed'in (s.a.) Peygamberliğinin Özellikleri

Hız. Muhammed'in (s.a.) peygamberliği son peygamberliktir. Onunla insanlığa olan ilâhî nimet tamamlandı:

"Bugün, size dininizi bütünledim, üzerinize olan nimetimi tamamladım, din olarak sizin için İslâmiyeti beğendim." (Maide, 3)

1. Önceki Peygamberlikleri ve Mesajları Tamamlaması

Rasûlullah (s.a.) nebi ve rasûllerin sonuncusudur:

"Muhammed içinizden herhangi bir adamın babası değil, O Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur." (Ahzab, 40)

Rasûlullah (s.a.) da şöyle buyuruyor:

"Benimle benden önceki peygamberlerin durumu güzel bir bina yapıp da köşelerinden birinde bir tuğla yerini boş bırakan biri gibidir. İn-

1 Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki: "İslâm garip başladı; başladığı gibi tekrar garipliğe dönecek." Biz bugün bu ikinci garipliği yaşıyoruz. Müslümanların birinci nesli ilk garipliği nasıl giderdiyse, bizim de bugünkü garipliği gidermemiz gerekir.

sanlar, bu binayı dolaşıp beğenirler, şu tuğla konmayacak mı derler. İşte ben o tuğlayım; ben peygamberlerin sonuncusuyum." (Müslim)

Peygamberliği de, ondan öncekilerin sonuncusu ve onların hükmünü yenileyendir...

"Kur'ân'ı önce gelen kitabı tasdik ederek ve ona şahid olarak gerçeğe sana indirdik." (Maide, 48)

O, kendinden öncekilerin inançta onaylayıcısı olduğu gibi, Allah'tan inen kitaplarında onaylayıcısıdır. Bütün kitaplar "Lâ ilâhe illallah" diyordu; Kur'ân-ı Kerim'de aynı şeyi belirtiyor. Kitapların hepsi: "Allah'a kulluk edin, O'ndan başka bir ilâhınız yoktur" diyordu; Kur'ân-ı Kerim'de aynı çağrını yapıyor. Şu kadar ki Kur'ân-ı Kerim, Allah'tan inen en son kitap olduğu için öncekilerin hükmünü ortadan kaldırmıştır. Kesin boyun eğme vardır ona. Ona karşı olarak gelen öncekilerde ne varsa hepsini yasaklamıştır.

Bu şartlarla şu ayeti de anlayabiliriz şimdi:

"Ey Kitap ehli! Tevrat'a, İncil'e ve Rabbinizden size indirilene gereğince uymadıkça bir temeliniz olamaz da" (Maide, 48)

Onlar Tevrat ve İncil'deki yalnız Allah'a kulluk çağrısına uymadılar. (Yahudilerin Üzeyr Allah'ın oğludur, hristiyanların da, Mesih Allah'ın oğludur, iddialarını reddetmek için.) Bir de Muhammed'in (s.a.) peygamberliğini de itiraf edeceklerdir, çünkü onu Tevrat ve İncil'de, ismi ve sıfatıyla, peygamber olarak gönderildiği yer ve hicret yeriyle yazılı bulmuşlardır. Sonra da Rablerinden kendilerine inen Kur'ân-ı Kerim'i inanç ve şariat olarak yaşamalıdır. Yoksa onlar, Allah'ın kabul edeceği doğru bir din üzere değildir.

2. Kendinden Önceki Peygamberlerin Getirdiklerine İmanı Emredışı

"Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına indirilene, Musa ve İsa'ya verilene, Rableri tarafından

peygamberlere verilene inanırız; onlar arasında ayırım yapmayız, biz Allah'a teslim olanlarız. ' deyin. " (Bakara, 136)

Rasûlullah'ın (s.a.) risaleti, bütün peygamberlere ve onlara indirilenlere iman eden tek risalettir, yahudiler, İsa'yı (a.s.) ve Muhammed'i (s.a.) reddettiler. Hristiyanlar da Muhammed'i (s.a.) reddedip İsa'ya (a.s.) peygamber olarak değil, Allah'ın oğlu ve ilâh olarak inandılar. Yalnız Müslümanlar Âdem ve Nuh'dan (a.s.), Muhammed'e (s.a.) kadar olan peygamberlerin hepsine iman ederler. Kur'ân-ı Kerim takva sahiplerini, Rasûlullah'a (s.a.) iman edip müslüman olanlar ve *"Onlar gaybe inanırlar, namazı kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan yerli yerince sarfederler. Onlar sana indirilen Kitab'a da senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de yalnız onlar inanırlar."* (Bakara, 3-4) diye nitelendiriliyor.

Bu, Hz. Muhammed'in (s.a.) peygamberliğinin ve O'na tâbi olanların özelliklerinden biridir: Allah, bu ümmete, dünya egemenliğini belirlemiştir:

"Allah içinizden inanıp yararlı işler yapanlara, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi, onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dini temeli yerleştireceğine, korkularını güvene çevireceğine dair söz vermiştir." (Nur, 55)

"Böylece sizi insanlara şahid ve örnek olmanız için tam ortada bulunan bir ümmet kıldık. Peygamberde size şahit ve örnektir" (Bakara, 143)

Sadece kendi içinde değil bütün insanlık için adaletin ayakta tutucusu olması istenmiştir.

"Ey insanlar! Allah için şahid olarak adaleti gözetin?" (Nisa, 135)

Bundan dolayı Allah, bu dinin insanlar arasında yayılması için şartlar hazırladı. Bunlardan biri de, Allah'tan gelen bir hak olduğu için önceki peygamberlere imandır. Böylece, hiç bir ümmet, peygamberi veya kitabı sebebiyle küsüp gidemez! Yahudiler, kitaplarını neshettiği için

Rasûlullah'a (s.a.) kin besledikleri gibi, Tevrat'ın bazı hükümlerini nesh eden İncil'e de kin beslediler. Müslümanlar için böyle bir problem yoktur, onlar bir ayırım yapmadan bütün peygamberlere inanırlar.

Bunun için yahudi ve hristiyanlar, İslâmî yönetimde herhangi bir baskı ve zorlama görmeden yaşadılar. Ama hristiyan veya yahudi yönetimi altında kalan müslümanlara zulüm ve baskının her çeşidi yapılıyor; malları, arazileri ellerinden alınıyor ve hakaret edip, zor durumlarda bırakıyorlar.

Yahudi veya hristiyan ümmeti insanlığın yönetimine yetkin değildirler. Her ikisi de içlerindeki kinden kurtulamıyorlar. Fakat İslâm ümmeti, insanlığın yönetimine en yetkin olandır. Yeryüzünde, kine bulaşmadan hükmeden yalnızca Müslümanlardır. Zaten Allah bu niteliği sadece onlara vermiştir:

"Siz insanlar için ortaya çıkarılan, doğruluğu emreden, fenalıktan alıkoyan, Allah'a inanan hayırlı bir ümmetsiniz." (Al-i İmran, 110)

3. Evrensel Oluşu

Rasûlullah (s.a.) buyuruyor ki:

"Benden önceki bütün peygamberler yalnız kavimlerine gönderildi; ben bütün insanlığa gönderildim." (Buhari, Müslim)

Kur'ân-ı Kerim'de diyor ki:

"Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya, 107)

"Kur'ân âlemler için öğütten başka bir şey değildir?" (Kalem, 52)

"Biz seni bütün insanlara, ancak uyarıcı ve müjdeci olarak göndermişizdir." (Sebe', 28)

"De ki: 'Ey insanlar! Doğrusu ben, göklerin ve yerin hükümrânı O'ndan başka ilâh bulunmayan, dirilten ve öldüren Allah'ın hepiniz için gönderdiği, peygamberiyim.'" (A'raf, 158)

Rasûlullah (s.a.), ehli kitaptan olmak üzere bütün insanlara gönderilmiştir. Çağrısı da bütün insanlara yöneliktir. Allah, her ümmete ayrı ayrı peygamber göndermeyi dilemiştir:

"Geçmiş her ümmet içinde de mutlaka bir uyarıcı buluna gelmiştir." (Fâtır, 24)

"And olsun ki her ümmete 'Allah'a kulluk edin, tağutlardan kaçın.' diyen peygamberler göndermişizdir." (Nahl, 36)

Sonra da, son peygamberliğin, bütün insanlığa ve kıyamete kadar olmasını diledi. Bunda, Allah'ın hikmetini düşünebiliriz: Eski ümmetler birbirlerinden ayrı, sadece bağlı olduğu kavmin sınırları içinde yaşıyorlardı. Allah da her kavme, o kavmin sınırları içinde tebliğ yapacak bir peygamber gönderiyor, o da; 'Ey kavmim! Allah'a kulluk edin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur' diyordu.

Allah ezeli ilmiyle, insanlığın büyüyüp genişleyeceğini, zaman ve mekânın daralacağını bilmiş ve hepsine bir peygamber göndermiştir. O da, peygamberliği, yeryüzü ufuklarına yayılan, tabilerinin dinini yaşayan her yere götürdüğü, yeryüzünde tebliğ edilmemiş bir köşesi kalmadığı Muhammed'dir (s.a.).

Bir başka açıdan da, Allah, yaratılmışları ilk zamanlarında, kendisine gönderilen elçinin doğruluğuna inanması için hissî mucizelere ihtiyacı olduğunu biliyordu. Hissi mucize de kavraması istenilenlerin gözleri önünde dar bir alanda olmalıdır. Bunun için de, peygamber mucizelerini sadece toplumlarına göstermişlerdir.

Sonra da Allah, insanlığın genişleyip büyüyeceğini, dar sınırları olan bir mucizenin yeterli olamayacağını bildiğinden, daha geniş alanları kapsayan, başka türlü bir mucizeyle elçisini göndermiştir.

Yarattıklarını en iyi bilen Allah'tır, her zaman ve mekânda onlar için en uygun olanı da yalnızca O bilir:

"Hiç yaratan bilmez mi?" (Mülk, 14)

4. İnsanların Her Alandaki İhtiyaçlarına Cevap Verişi

Önceki peygamberlikler mekân yönünden sınırlı olduğu gibi, insanların hayatlarına verdikleri cevaplar yönünden de sınırlıydı. Her biri, hayatın düzelmesi için tek yol olan ulûhiyet davasını içeriyordu: "Lâ ilâhe illallah"; Allah'a kulluk edin, O'ndan başka bir ilâhımız yoktur. Peşinden de peygamberin gönderildiği o toplumdaki bozuklukları düzeltmeye yönelik tebligatlar gelmiştir. Şuayb'ın (a.s.) kavmine dediği gibi:

"Ölçüyü tam yapın, eksiltenlerden olmayın. Doğru terazi ile tartın, insanların hakkını azaltmayın. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın." (Şuara, 181-183)

Lût'da (a.s.) şöyle diyordu:

"Rabbinizin sizin için yarattığı eşleri bırakıp da, insanlar arasında, erkeklere mi yaklaşıyorsunuz?" (Şuara, 165-166)

Sonra da, toplumsal ve ekonomik pek çok alanı içeren Tevrat geldi; ancak bu kitap da belli bir topluluk için (İsrailoğulları), Allah'a malûm olan belli bir zaman içindi. Onun için Tevrat, onların özel durumlarına uygun, kabilelerini düzelten bir yasama kabul edilir.

İsa (a.s.) da şöyle diyordu:

"Benden önce gelen Tevrat'ı tasdik etmekle beraber size yasak edilenlerin bir kısmını helâl kılmak üzere, Rabbinizden size bir ayet getirdim." (Al-i İmran, 50)

İncil de Tevrat'ın bir tamamlayıcısı, bazı hükümlerinin yenileyicisi ya da, İsrailoğulları'nın işlediği zulme karşılık verilen bazı cezaların hafifleticisi durumundadır.

Sonra da, Allah'ın insanlar için belirlediği genel risaleti yüklenme vakti geldi; aynı zamanda bu risalet için kıyamete kadar kalması belirlenince, bunun insanların her alandaki isteklerine cevap verecek bir yapıda olması gerekiyordu.

Muhammedî Risalet işte bütün bu isteklere cevap verecek yapıdaydı.

İlk anda diğer bütün risaletler gibi, ulûhiyet konusunu içine alan, insanların varlığını ayakta tutan, ilk direk budur. O olmadan yeryüzünde hiçbir başarı sağlanamaz. Bunun için de insanların hayatında ilk istenen şey odur. Arkasından da hayatın her alanını kapsayan, kanun ve yönlendirmeleri içerir: Siyasî¹, iktisadî, içtimaî, fıkârî, ruhî, ahlâkî...

Bu kitapta, bu alanların her birini ayrı ayrı inceleyecek değiliz, ancak bu İslâm şeriatı ve fıkıhı üzerinde uzmanlaşanların alanıdır. Biz sadece, şu anda konumuz açısından bizi ilgilendiren üç noktaya değineceğiz:

1. İnsan hayatında İslâm'ın çözüm yolu getirmediği hiçbir alan yoktur. Genel bir deyişle; insanın Rabbi ile olan ilgisini (ki bu, başında Allah'ın vahdaniyetine iman ve boyun eğmesi ile bütün ibadet çeşitleridir.) İnsanın kendi nefsi ile olan ilgisini (ayetin "nefsini arındıran kurtuldu" diyerek belirttiği nefsî arınma ve bu arınma için gerekli olan bütün ahlâkiyat ve davranışlardır). İnsanın diğerleriyle alakasını (genel olarak, siyasî, iktisadî, toplumsal) yani; kişinin kişiyle, kişinin ailesiyle -cinsî ilgi de buna dahildir- kişinin toplumla, hakimin mahkumla, müslümanların gayri müslimlerle, savaş ve barıştaki ilişkilerini düzenler.

İslâm bunlardan da öte, önceki hiçbir risalette ve hiçbir insanî hukukta yer almayan bazı alanları da içerir. Temizlikle ilgilenmesi gibi:

"Elbiseni temizle" (Müddesir, 4).

Süsle ilgilenmesi gibi:

"Ey Âdemoğulları, her mescide güzel elbiselerinizi giyinerek gidin?" (A'raf, 31).

Gözleri, Allah'ın yarattıklarındaki güzelliklere² çevirir:

1 Tevrat'ta ümmet seviyesinde siyasi bir düzen yoktu. Sadece İsrailoğulları kabileleri arasındaki iç ilişkiyi düzenleyen bir ayarlama söz konusudur.

2 Bakması günah olmayan şeyler kastedilmektedir.

"Onları getirirken de, gönderirken de zevk alırsınız." (Nahl, 6)

"Ürün verdiklerinde ürünlerine, olgunlaşmalarına bir bakın."
(En'am, 99)

2. Bu emir ve yasakların kıyamete kadar kalmasını dileyen Allah, insanların hayatında sürekli yeniliklerin olacağını, hayatın bu dinin indiği gün gibi kalmayacağını biliyordu. Bunun için iki türlü kanun görüyoruz:

a. İnsan hayatındaki yenilenme ile ilgisi olmayan ve değişmemesi gereken en ince noktalarına kadar açıklanmış emirler. İbadetler, sınır, cinsî ilişkiler, ailevî bağlar, müslümanların, müslüman olmayanlarla ilişkileri gibi...

b. İnsana Allah'ın insanların kullanımına verdiği enerjilerin kullanılması, dünyanın imârı ânında, şartların değişmesiyle insanların hayatında meydana gelecek bazı alanlarda genel konuları içeren (ki Allah bunları biliyordu) prensipler, ilkeler şeklinde gelen kanunlar. Bu da nesilden nesile birtakım değişikliklere uğrayan siyasî, ekonomik konular ve benzerleridir... Fakat değişmeye rağmen, kökleri belli noktalara bağlıdır. Örneğin: Siyasi yönetimin dış yapısı değişik olabilir ama Allah'ın indirdikleri ile hükmetme, hiçbir kanunla değişmez. Şûra prensibi hiç bir şekilde değişmez, insanlar arasında adaletle hüküm verme ilkesi değişmez. Emr-i bil ma'ruf ve nehy-i anil münker (iyilikleri emredip, kötülüklerden menetmek) prensibi de değişikliğe uğramaz. Ekonominin dış yapısı değişikliğe uğrayabilir ama bu onu yönlendiren ana prensipleri aşamaz. Örneğin: Hangi şekilde olursa olsun, faiz, karaborsa, gasp, baskın, aldatma, hırsızlık haramdır. Malın da isyanda kullanılmaması, hazinelerde biriktirilmemesi, zekâtının verilmesi, Allah yolunda harcanan bir bölümünün olması gerekir.

Böylece, genel prensiplerin kalıcılığıyla, değişmeye izin vermesi bu kanunları kolay ve yaşanılır yapmıştır.

3. Rasûlullah'ın (s.a.) "Allah unuttuğundan değil, insanlara olan rahmetinden sessiz kaldı"¹ dediği, hakkında hiçbir kanun olmayan konular vardır. Bunlar da icatlarla ve keşiflerle gitgide çoğalır. Şeriatın kanunlarıyla çelişkiye düşmedikçe bunlarda esas olan helâl oluşlarıdır.

Bu mucizevî yapısıyla İslâm, indiği ilk günden bugüne kadar insanların gereksinimlerine cevap verdi, kıyamete kadar da verecek. İslâm'ın amacı her yüzyılda insan hayatını düzenleyip ona yön vermek, onu her zaman Allah'ın yarattığı ve olmasını dilediği gibi korumaktır.

İslâm, ilmî ve medenî kalkınmaya engel değildir. Aksine müslümanları gelişmeye iten, onları yükselmeye teşvik eden İslâm'dır, Bu hareketin en önemli etkilerinden biri de, bugünkü kalkınmalarını borçlu olduğu, Avrupalılar'ın, Endülüs, K. Afrika, G. İtalya'daki Müslümanlar kanalıyla öğrendikleri ilmî çalışmalardaki deneysel yöntemdir. Dünyayı aydınlatan büyük İslâm medeniyetini Orta çağlarda kuran müslümanlardır. Bu medeniyetin en belirgin özelliği, eldeki olanakların en iyisini kullanarak yeryüzünün imarına çalışmış olmasıdır. Fakat bugün batı medeniyetinin yaptığı gibi, İslâm, insanla yaratıcısının arasını açmamıştır. İnsanlar bugünkü medeniyette yeryüzü şehvetleri etrafında köpekleşiyor, bu ucuz varlıklar uğruna bütün değerleri çiğneyebiliyor. Şüphesiz bunun sonucu da, yaratılışın ve ahlâkın bozulması, yeryüzünü sarsan savaşlardır!

İslâm'ın kurduğu medeniyetin tüm bunlardan farklı bir yapısı vardır. Evet, dünyayı bayındırlaştıran bir medeniyet ama bu imar Rabbanî bir programa göre devam ediyor, faydalanırken insaniyetlerinden de bir şey kaybetmiyorlar, hayvan seviyesine düşmüyor:

"De ki; 'Allah'ın kulları için yarattığı ziynet ve temiz rızıkları haram kılan kimdir? Bunlar dünya hayatında inananlarındır, kıyamet gününde de yalnız onlar içindir.'" (A'raf, 32)

1 Hâkim'in rivayet ettiği uzun bir hadisten alınmıştır.

"Durakları ateş olduğu halde kâfirler zevklenirler ve hayvanlar gibi yerler!" (Muhammed, 12)

5. Fikrî Programı

Bu çağrının, hakkı arayışta kendine has fikrî bir programı olması ona ait bir özellikti.

Bu çağrı insanlar arasında ayırımı yapmadan insanlığın bütününe hitap eder, aynı zamanda vicdanına ve fikrine de. Kur'ân-ı Kerim insan vicdanını Allah'ın yarattıklarındaki incelikleri görmesi için uyarıp, yaratıcının büyüklüğünü, yaratmadaki üstünlüğünü göstererek, vicdanını bu büyüklüğün önünde dize getirdiği gibi, düşünmesi için insan aklını da uyarır, onunla fikrî tartışmaya girerek, sonunda onu yakîn derecesine ulaştırır.

Vicdana hitap ettiği ayetlerin örneklerinden biri de, Neml Suresi 59-64. ayetleridir.

Akla hitap ettiği ayetlerden bazıları da şunlardır:

"Hiç yaratan yaratmayana benzer mi?" (Nahl, 17)

"Eğer yerle gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, ikisi de bozulurdu." (Enbiya, 22)

"Onlar, yaratan, olmaksızın mı yaratıldılar yoksa, yaratanlar kendileri midir?" (Tur, 35)

"Bilmediğin şeyin ardına düşme; doğrusu kulak, göz ve kalp, bunların hepsi o şeyden sorumlu olur." (İsra, 36)

Bu ve benzeri ayetlerden doğruya varmak için gerekli program çıkıyor ortaya. Bu programı şöyle özetleyebiliriz:

- a. Kör taklidi, herhangi bir kanıt ve dayanağı olmayan örfü terketmek.

- b. Hiçbir fikri, kanıt ve mantık ölçülerine koyup, incelemeden kabul etmemek. Çünkü insan, itikat ve düşüncesinden sorumludur; Allah ona kulak, göz ve akıl verdi ki kendisi için düşünüp taşın-sın, kıyamet günü, duyduğu, söylediği şeylerden ve aklından he-sap versin.
- c. Herşeyi akıl ve mantıkla düşünüp, arzu ve isteklere göre karar vermemek. Çünkü arzular insanın hakkı görmesine engel olur.

İnsan bu programa uyup, bir delile dayanmayan örfleri bir kenara bırakarak ve kör taklitten kaçınarak kanıtı olmadan bir şeye uymazsa ve bunları yaparken de arzularının etkisinde olmadan mantığı ile düşü-nebilirse Allah'ın izniyle hakka ulaşır.

Bu çağrı, fikrî programıyla kendisinden önceki risaletlerden ayrılır; öncekilerde hissî mucizeler, Allah'tan gelen peygamberin doğruluğuna tek delildi. İnsanların hakkı (risalet) doğrulamak için tek kaynakları, duymak veya mucizeyi görmektir.

Ama kıyamete kadar devam edecek olan bu çağrıyı Allah, akla yö-nelik kıldı; böylece, inişinden ahir zamana kadar bütün nesillere hitap edebiliyor; bir neslin tanık olabileceği hissî bir şeyle değil, insanın ya-pısında bulunan bir araç -ki o akıldır- ile ona yöneliyor. Akıl, her za-man, her yerde insanla beraberdir. Bunun için, İslâm'ın çağrısı da akıl-la beraber her zaman ve her yerde insanla birliktedir. Aklını kullanabi-len biri için bundan kaçış yoktur.

Kur'ân-ı Kerim insanlardan, hiçbir şey için kör bir boyun eğme is-temiyor; tersine her konuda -hatta kesin boyun eğmeyi gerektiren ulûhiyette bile- düşünüp taşınmayı emrediyor kî, tam ikna olduktan sonra, sarsılıp yıkılmayacak bir inanca sahip olsunlar.

Ulûhiyet, risalet, vahiy, öldükten sonra dirilme gibi konular -ki bun-lar imanın temelleridir- Kur'ân-ı Kerim'in insandan kanıtsız boyun eğ-meyi istediği şeyler değildir. Tersine insanlara, düşünün taşının, sonra kendinize sorun, "Allah ile beraber bir ilâh var mı?" Allah, peygamber-

ler göndermekten, vahiy indirmekten, ölüleri diriltip hesaba çekmekten zayıflığa düşer mi? Eğer cevap olumsuzsa, iman ve onay vacib olur.

Bundan şunu çıkarıyoruz: insan aklı her şeyi kuşatamaz, ne kadar çabalarsa çabalasın aşamayacağı sınırlar vardır. Yalnız o, imanı oluşturan temel konularda gerçeğe varmak için, ona çizilen sınırlar içinde aklını kullanacaktır. İslâm, risaletler arasında bu özelliği ile diğerlerinden farklı bir yapıya sahiptir.

Ve bu düşünme programı sadece inançla ilgili konulara özel değildir, diğer alanları da kapsar. Kur'ân-ı Kerim insanı, gökleri ve yeri yaratan hakkın gücünü tanıması için kâinattaki ayetleri düşünmeye çağırırken, kâinatta Allah'ın onun için hazırladığı enerjiyi kullanabilmesi için yeryüzünde işleyen kanunları da düşünmesini istemiştir:

"Göklerde ve yerde ne varsa hepsini sizin hizmetinize vermiştir."
(Casiye, 13)

"Gece ve gündüzü varlığımıza birer delil kıldık. Bir delil olan geceyi kaldırıp yine bir delil olan gündüzü -Rabbinizin bol nimetini aramanız, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için- aydınlık kıldık. Her şeyi uzun uzadıya açıkladık." (İsra, 12)

"Allah her hastalık için bir ilaç yarattı; hastalandınız mı tedavi olun." (Müslim)

Bunun anlamı şudur: Her hastalığın bir ilacı vardır. İlaç yerini buldu mu Allah'ın izniyle o hastalık giderek insan iyileşir.

Kur'ân-ı Kerim ve sünnetteki bu tip yönlendirmeler, sadece bir gözlemi istemiyor, bir de sebeplerine çeviriyor gözleri. Günün şartlarına göre, oldukça ileri olan araştırmalar yapmaya Müslümanları teşvik eden de bu yönlendirmelerdir. Peşinden de Avrupalılar bunu müslümanlardan öğrendi ve kalkınmalarını da bu yapı üzerine bina ettiler.

Kur'ân-ı Kerim'in aklından istediği şeylerden biri de (kendisine çizilen sınırlar içinde) konan kanunların hikmetini düşünmesidir. Böyle-

ce onu uygulama alanına koyarken, anlayarak bu işi yapabilsin. Hüküm ayetlerinin pek çoğu şu veya benzeri ayetlerle biter:

"Allah size ayetleri, düşünesiniz diye böylece açıklar." (Nur, 61)

Bu yönlendirme Müslüman düşüncenin en değerli ürünü olan "fıkıh" kavramını doğurdu. Hayat devam ettikçe bu gerçekler böyle canlı kalacak ve bunun üzerinde düşünölmeye devam edilecektir.

İslâm, insanı, evreni idare eden Rabbanî kanunları düşünmeye zorluyor:

"Allah'ın kanununda bir değişme bulamazsın." (Feth, 23)

"Bir millet kendini değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmmez." (Ra'd, 11)

"Eğer kasabanın halkı inanmış ve Bize karşı gelmekten sakınmış olsalardı, onlara göğün ve yerin bolluklarını verirdik." (A'raf, 96)

"Aranızda yalnız zalimlerin erişmekle kalmayacağı fitneden sakının." (Enfal, 25)

"Ya emr-i bil ma'ruf ve nehy-i anil münkeri yaparsınız ya da Allah üzerine bir azab gönderir de sonra ona dua edersiniz, duanızı kabul etmez." (Tirmizi)

Bunlardan amaç, insanın başıboş yaşamadığını ve yaptıklarının kendine bağışlanmadığını bilmesidir. Tersine, kişi olsun, topluluk olsun, insanın yaptığı her şeyde değişmeyen Rabbanî kanunlar gereği dünyada veya ahirette sonuçları vardır. Bunun için, yapmadan önce yapacağı şeyin sonuçlarını iyi düşünmesi gerekir.

"Sizden önce neler gelip geçmiştir, yeryüzünde gezin de yalancıların sonunun ne olduğuna bir bakın." (Al-i İmran, 137)

"Yeryüzünde dolaşmıyorlar mı ki, orada olanları akledecek kalpleri, işitecek kulakları olsun. Ama yalnız gözler kör olmaz, fakat göğüslerde olan kalpler de körleşir." (Hacc, 44)

İslâmın, insan aklından düşünmesini istediği alanları beş kısımda inceleyebiliriz.

- a. Kâinattaki Allah'ın ayetlerini düşünüp, yaratıcıyı tanımak, O'na iman edip boyun eğmek.
- b. Kâinattaki Allah'ın ayetlerinde, kâinat enerjisinin kullanımında ve yeryüzünün bayındırlığında gerekli kanunları öğrenmek.
- c. En iyi şekliyle uygulayabilmek için kanunların konuş hikmetini düşünmek.
- d. İnsan toplumu oluşturabilmek için, insanların hayatını yönlendiren Rabbanî kanunları düşünmek.
- e. Hatalardan arınıp, doğru yolda yürüyebilmek için tarihî düşünmek.

Bunlar insan aklının, düşünerek, faydalı şeyler üretebileceği alanlardır.

6. Kaynak Genişliği

İslâm davetinin özelleştiği konulardan biri de yasa kaynaklarının çok oluşudur. Önceki peygamberlerin düzenlemeleri sadece, indirilen kitapla sınırlıdır. Belirli bir toplum ve zaman için değil de, bütün insanlık için kıyamete kadar geçerli olmak üzere inen bu dine Allah, her zaman ve zemini dolduracak kapasitede bir kaynak zenginliği vermiştir. Bazen, sünnetin, kitapta kapalı kalan konuları açtığını, bazen de tek başına hüküm verdiğini görüyoruz. Örneğin, namazı Allah farz kılmıştır, ancak onunla ilgili hükümleri sünnet açıklıyor. Zekât da böyle; hükümlerini, çeşit ve miktarlarını sünnet açıklar. Bazı konularda da sünnet tek başına hüküm verir; dinden çıkma, içki sınırı, zina eden evlinin hükmü, alış veriş hükümlerini sünnetin koyduğu kanunlardır.

Kitap ve sünnetin yanında, kanun olmayan veya Rasûlullah (s.a.) zamanında olmayan konuların uygulamasında içtihat kapısı da açıktır. Dinî hükümleri, insanla beraber gelişip, dara düşürmeyen de budur.

Hayatı hep gelişip büyüyen, donup kalmayan bir canlılıkta tutar. Önceki davetçiler için buna olanak yoktu, ellerinde bir zaman sonra neshe-dilecek olan sınırlı bir kaynak vardı. Bu, risaletin kaldırılmasını gös-termez, hayat yenilendikçe o da yenilenecektir.

Âlimler, İslâm dininin kanıtlarını şu dört şeyde sayarlar:.

1. Kitap
2. Sünnet
3. İcma
4. Kıyas

7. İnsan Yaratılışına Uygunluğu

Bu hükümler insan yaratılışına uygunluğu ile özelleşmiştir derken, diğerleri insan yaratılışına zıttır demek istemiyoruz. Bütün risaletler aslında Allah'tandır, fakat öncekilerde sınırlı bir zaman ve mekan var-dır; bunun için de mahalli ve de belirli konuları içeriyorlardı. Fakat son evrensel hükümler, zaman kavramının üstünde, cins, renk, dil, za-man, mekân ayrımı gözetmeden bütün insanlara yöneliktir. Böylece, zaman ve çevre şartları sınırlaması konmadan, doğrudan doğruya insa-nın yaratılışı ile uğraşır. Aziz ve celil olan Allah, insan yaratılışına uy-gun olmasını dilemiştir bu şeriatın.

Fıtratı yaratan Allah'tır. Ona gerekli olanı ve onu ıslâh edecek şeyi de en iyi O bilir. Bu dini indiren de O'dur.

Zaman geçip, insanlar Allah'ın dininden uzaklaşarak cahiliyelerde, sapıklık ve sıkıntılar içinde çalkalandıkça, Allah'ın bu dini insan yara-tılışına uygun olarak indirmedeki hikmetini daha iyi anlıyoruz.

İnsan yaratılışında Allah'ın koyduğu, yeryüzü hilafetini gerçekleştirebilmesi için gerekli olanlar mutlaka vardır. Yemek, içmek, giyim, mesken, cinsiyet, mülkiyet, kişiliğini ispat gibi... Fakat bu gereksinim-ler, yeryüzü bayındırlığı için gerekli olduğu kadar, başı boş bırakıldığı

zaman insan için zararlıdır da. O zaman insanlar zaptedemediği azgın şehvetlere dönerler. İnsan hem iyi şeylerden nasibini almalı hem de tehlikeye götürecek yola girmemelidir.

İşte bu, İslâm'ın getirdiği bir kuraldır.

Her şeye çalışma fırsatı verip, hiçbir şeyi çirkin görmez veya yasaklamaz. Aynı zamanda da bu çalışmayı iyi yönlendirip, insanın yükselebileceği en yüksek noktaya çıkarmaya çalışır. Bunlar azgın şehvetler değil, Allah'ın çizdiği sınırlarda kalmış istekler olur.

"İşte bunlar Allah'ın sınırlarıdır, onları geçmeyin" (Bakara, 229)

Bundandır ki İslâm, ruhbanlığı kabul etmez; çünkü o, "yaratılışın bu isteklerini etkisiz hale getirir: (Bir grup Rasûlullah'ın (s.a.) evlerinden birine gidip O'nun ibadetinden sordular; aldıkları cevap üzerine, ibadetini azımsayıp, bir tanesi, ben aralıksız oruç tutuyorum; diğeri, ben bütün geceyi ibadetle geçirip uyumuyorum; bir diğeri de ben kadınlarla evlenmiyorum, dedi. Rasûlullah (s.a.) bu sözlerini duyunca onlara: "Ben en çok takva sahibiniz, Allah'tan en çok korkanınız olduğum halde, bazen oruç tutuyor, bazen de tutmuyorum, bazen namaz kılıyor bazı vakitler de uyuyorum, kadınlarla evleniyorum. Kim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir." buyurdu. (Buhari, Müslîm, Nesaî).

İslâm, azgın şehvetlerin peşinden sürüklenmeyi de benimsemez; özellikle çağdaş cahiliyede olduğu gibi yaratılışı ve ahlâkı bozup, insanı hayvan derecesine düşüren bir şehvet deliliğine izin vermez.

İnsanı "en güzel yaratılıştaki" yapan, hadiste örneğini gördüğümüz, yemede, içmede, bedeninin dinlenmesinde, cinsî ilişkideki dengeyi İslâm istisnasız her alanda uygular. Bir başka örneği de kişisel mülkiyette görelim:

Kapitalist batı, kişilere sınırsız, kontrolsüz bir mülkiyet tanıyor; bundan da bugün batıda ve dünyanın her yanında ekonomik her alanda mevcut olan, siyasî zulüm çıkıyor ortaya.

Komünizm de kişisel mülkiyeti tamamen kaldırıp, hiçbir şartta mülk edinmeye izin vermiyor. Bu da, kişinin çalışma çabasının sönmesine, üretiminin azalmasına sebep oldu. Sonuçta, dünyanın en verimli buğday alanlarına sahip olan Rusya üretimdeki azalma sebebiyle Amerika'dan buğday ithal etmek zorunda kaldı.

İslâm ne onu ne de bunu yapıyor.

İslâm, insan yaratılışıyla beraber yürüyor. İslâm, prensip olarak kişisel mülkiyete hak tanır. Böylece komünizmdeki gibi kişilerin çalışma gücünü söndürmeyip, tersine özendirir. Diğer yandan zulmü ve bozukluğu önleyecek ölçüler koyar. Faizi, karaborsayı, gaspı, baskını, çalmayı, aldatmayı kazanç yollarından biri olarak görmez. Aşırı birikimi önleyen ve fakirleri zenginlerin mallarına ortak eden zekâtı farz kılar. Allah yolunda harcamayı şart koşar... Bunlar batıdaki gibi toplumun her katmanında oldukça yaygınlaşan zulmü önleyen ölçüler ve sınırlardır.

Olaylara bu mercekten bakıp bütün alanları inceleyen kişi sonuçta, bu dinle insan yaratılışı arasında bir uyum görür. Ayrıca İslâm, sapmaları önleyen, çıktığında da düzelten, yaratılışları güvene, en yakın, hayatı kararlılığa en layık hale getiren prensipler de koymuştur.

8. Toleransı ve Kolaylığı

"O, sizi seçmiş, babanız İbrahim'in yolu olan dinde sizin için bir zorluk kılmamıştır." (Hacc, 78)

"Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez." (Bakara, 185)

"İnsan zayıf yaratılmış olduğundan Allah sizden yükü hafifletmek ister." (Nisa, 28)

"Bu din kolaydır; dinde kim zorluk çıkarırsa, onu helâk eder?" (Buhari, Nesai)

Allah bu dini insanlara zorluk vermek için indirmemiştir. İnsanlara zorluk çıkarmak Allah'a ne kazandırır ki?

"Allah insanlara şefkat gösterir, merhamet eder." (Bakara, 143).

Tersine Allah, ahirette insanlara ceza verip azap etmeye de muhtaç değildir.

"Şükreder ve inanırsanız, Allah size niçin azab etsin? Allah şükrün karşılığını verir ve bilir." (Nisa 147)

Bu din insanlar için indi... Meseleleri için... Yaratıldıkları gibi "en güzel yaratılıшта" olmaları için... Allah'ın ikramına lâıyk olmaları için..

"And olsun, Âdemoğlunu üstün kıldık." (İsra, 70)

Sonra da rahmetinden kendi meseleleri için gelen bu dine uymaları halinde onları cenneti ve rızasıyla ödüllendiriyor.

İslâm, insanı lâıyk olduğu makama yükseltmek için, birdenbire kaldırıp, eklemlerini koparmaz; onu en yüksek örneğe uymaya mecbur edip güçsüz de bırakmaz. Adım adım onu zirveye yürütür. Adımları düzelip, tırmanmaya alışınca da onu sevip, onun üzerine eğilir.

İslâm önce, hayatın düzgünlüğü için şart olan kadarını ister, gerisini de sürekli tırmanışa teşvikle zorlama olmadan yapmaya bırakır:

"Kadınlara, oğullara, kantar kantar, altın ve gümüşe, nişanlı atlar ve develere, ekinlere karşı aşırı sevgi beslemek insanlara güzel gösterilmiştir. Bunlar dünya hayatının nimetleridir, oysa gidilecek yerin güzeli Allah katındadır."

"De ki; 'Bundan daha iyisini size haber vereyim mi? Allah'a karşı gelmekten sakınanlara, Rablerinin katında, altlarından ırmaklar akan ve orada temelli kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve Allah'ın rızası vardır. Allah kullarını hakkıyla görendir.' " (Al-i İmran, 14-15)

İslâm insan nefsinı böyle eğitiyor. Ayetten de anlaşıldığı gibi yukarıda söz konusu edilenler insan için sevimidir. Allah onları yasakladı mı? Asla! Sadece çizgiler çizdi; içinde helâl dışarıda haram... Bu çizgiler de hayat için zorunludur, o halde gerekli bir şeydir de. Fakat İslâm,

insana bunlara fazla düşmemesini önerir; ta ki bütün dertleri onlar olmasın, onlar Allah yolunda cihadı terk ettirmesin ya da ahiretinin perişan olmasına neden olup, redde yaklaştırmasın. Ona diyor ki: "Bundan daha iyisini size haber vereyim mi?" Bu şehvetlere boğulmaktan daha iyisi içindeki ebedî nimetler ve rızaullah ile cennet! Bu nimetler kim için? Evet, bu arada, bu nimetleri hak eden kullar için bir tablo çiziyor: Onlar sabredenler, sadıklar, gönülden kulluk edenler, sadaka verenler, şehirlerde istiğfar edenler... Hepsi nefse hoş gelen nitelikler. Kur'ân-ı Kerim bu güzel amaç ile onları teşvik ediyor. Kendisini bu güzel sıfatları kazanmaya vakfeden biri, şehvetlerde boğulmaya fırsat bulabilir mi? Asla! Herhangi bir zorlama görmeden, kendiliğinden onlardan yüz çevirir. Tabi İslâm ondan, ruhbanlığa varan bir el çekmeyi istemiyor.

İslâm gündüz ve gecede beş vakit namazı mecbur ediyor; bu arada da nafile namazlara teşviki var:

"Kulum, nafile ibadetlerle yaklaşırsa, onu severim; bir de sevdim mi onu, işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli olurum." (H. Kudsi - Buhari)

Ramazan orucunu emrederken, nafile orucu da teşvik eder.

Belirli bir oranda zekâtı farz ederken, Allah yolunda sadakayı da sevdirebilir.

"Rabbimiz Allah'tır deyip, sonra doğru olanların üzerine melekler iner: 'Korkmayınız, üzülmeyiniz, size söz yerilen cennetle sevinin.' derler" (Fussilet, 30)

Mecbur edilen yükümlülüklerde de, insan gücü sınırları içinde olması gözetilmiştir:

"Allah hiç bir nefse gücünden fazlasını yüklemesin." (Bakara, 286)

İnsan, sorumluluktan kaçmak için değil de gerçekten güç yetiremediği için üstlendiği işin bir kısmını yerine getiremezse, o işin sorumluluğu ondan kaldırılır. Sonra da ona şöyle demesini öğütüyor Allah;

"Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize de ağır yük yükleme. Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği şeyi taşıtma, bizi affet, bizi bağışla, bize acı." (Bakara, 286)

Ayağı kayacak olsa, ısrar etmedikçe rahmetinden de kovmaz onu:

"Onlar fena birşey yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı anarlar, günahlarının bağışlanmasını dilerler. Günahları Allah'tan başka bağışlayan kim vardır?"

"Onlar, yaptıklarında bile bile direnmezler." "Onların hareketlerinin karşılığı Rablerinden bağışlanma ve altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlerdir. İyi davrananların ne güzel ecri vardır." (Al-i İmran, 135-136)

9. Getirdiği Üstün Değerlerden Örnekler

a. Tevhit İnancını Canlandırma

Bütün peygamberlerin mesajları aslında, insanların Allah'ın yolundan sapıp, şirke düştükleri zaman tevhit akidesini canlandırmak için gelmiştir.

"And olsun ki, her ümmete 'Allah'a kulluk edin, tağutlardan kaçın.' diyen peygamberler göndermişizdir." (Nahl, 36)

"Senden önce gönderdiğimiz her peygambere: 'Benden başka ilâh yoktur. Bana kulluk edin diye vahyetmişizdir.' " (Enbiya, 25)

Bununla beraber Kur'ân-ı Kerim üzerinde düşünenler, ilk anda bu konuya, önceki risaletlerde olmayan bir önemi verip, öncelik tanıdığını görürler.

Allah bu dinin, kıyamete kadar kalmasını ve bütün insanlara inmesini dilemiştir. Bunun için Kur'ân-ı Kerim'de tevhitte alakalı akla gelebilecek her konunun tartışıldığını görürüz.

Gerçekten de Kur'ân-ı Kerim indiği vakitlerde gerek putcu Araplar ve gerekse yahudi ve hristiyan kitap ehli içinde mevcut olan bütün şüp-

heleri reddetmiştir. Fakat, tevhitteki şüpheler üzerine yapılan bu çalışma o andaki durumu düzeltmek için değil, kalplere geçerli bir akide yerleştirip, sonsuza kadar bir daha şüphelere mahal bırakmamak içindir.

"Ey İnananlar! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği Kitab'a inanmakta sebat gösterin." (Nisa, 136)

Açıkça anlaşılıyor ki, buradaki çağrı, kâfirlere değil, müminleredir. Mümin oldukları halde, imana çağrılmalarının anlamı, imanları üzerinde istekli olmaya ve imanlarını artırmaya çağrıdır.

Evet, Kur'ân-ı Kerim, tevhit ve şirk konularına çok önem vermiştir. İnsan nefsindeki bütün izlerini silmiştir; hiçbir işine, fikir ve düşüncesine karışmamalı ve zihninden bile geçmemeli.

Kur'ân-ı Kerim ilkin, şirkin sadece Allah'tan başkasına ibadette şekillenmediğini, O'nun indirdiği dışında bir şeyle hükmetmenin de şirk olduğunu vurguladı:

"Rabbinizden size indirilen Kitab'a uyun, O'ndan başka dostlar edinerek, onlara uymayın. Pek az öğüt dinliyorsunuz." (A'raf, 3)

"Allah'a eş koşanlar: Allah dileseydi O'ndan başka hiçbir şeye ne biz ne de babalarımız tapardı. O'nun buyruğu olmaksızın hiçbir şeyi haram kılmazdık." (Nahl, 35)

Birinci ayetteki (A'raf, 3) Allah'ın indirdiğine uymamak, Allah'tan başkasını dostlar edinmeye denk tutuluyor; yani bu bir ortak koşmadır. İkinci ayette de (Nahl, 35) ortak koşanların ağzından şirk açıklanıyor: Allah'tan başkasına ibadet, O'nun izni olmadan helâl-haram koymak, yani Allah'ın indirdiğine uymamak.

Nisa Suresi 65. ayet de şöyle:

"Hayır; Rabbine and olsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem tayin edip, sonra verdiği hükmü içlerinde bir sıkıntı duymadan tamamen kabul etmedikçe inanmış olmazlar." (Nisa, 65)

Maide Suresi'nde de şu ayetler peş peşe geliyor:

"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerdir." (Maide, 44)

"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler zalimdir." (Maide, 45)

"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler fasıklardır." (Maide, 47)

Nur Suresi'nde de iman sözünü ispatın Allah'ın emir ve yasaklarıyla hükmetmekle olacağını, yoksa yalan bir söz olacağını haber veriyor;

"Aralarında hüküm vermek üzere Allah'a ve peygamberine çağrıldıkları zaman, birtakımı hemen yüz çevirir."

"Aralarında hüküm verilmek üzere Allah'a ve peygamberine çağrıldıkları vakit; 'İştittik, itaat ettik.' demek, ancak müminlerin sözüdür." (Nur, 48-51)

Kur'ân-ı Kerim insanların kulaklarına sürekli şu mesajı verir. Kâinat'ta olan her şeyin tek yaratıcısı yalnız Allah'tır; ibadet de yalnız O'na gerekir, boyun eğme ve her işte hüküm de yalnız O'na ait olmalıdır.

"Bilin ki yaratmada emir de O'nundur." (A'raf, 54)

"Hüküm yalnız Allah'ındır." (Yusuf, 40)

"Yoksa, Allah'ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortakları mı vardır?" (Şûra, 21)

Kur'ân-ı Kerim'de bu konu işlenirken, Allah'ın kâinattaki ayetleri de gündeme gelir; Kur'ân-ı Kerim bunları, insanların içlerinde, yaratıcının yalnız O olduğu; mabudun da yalnız O olması gerektiği iyice kavranıncaya kadar güzel bir üslûpla sunar:

Kur'ân-ı Kerim bu inancın kökleşmesi için çeşitli yöntemler kullanılır:

- a. Sürekli olarak Allah'ın nimetlerini, onların başkasından değil Allah'tan olduğunu hatırlatır; böylece nimetleri aracılığıyla kalpler O'na bağlanır.

- b. Her zaman, insana gelen herşeyin Allah'ın takdiri ile olduğunu, kimsenin Allah'ın kaderini değiştiremeyeceğini hatırlatma.
- c. Allah'ı, isimleri ve sıfatları ile tanıtmak. İsimler ve sıfatlar Allah tanıtılırken, insanların içinde imanın, vahdaniyetin sağlamlaşmasına zemin hazırlayacak bir üslûpla anlatır. Tevhit akidesinin yerleşmesi için derin etkileri olan bir eğitim yoludur bu.

Bu ve diğer sebeplerle tevhit inancı, tarihte görülmemiş bir şekilde müminlerin kalplerine yerleştirildi. Tevhit, yeryüzünde, şüpheye meydan bırakmayacak bir şekilde kabul gördü.

Her ne kadar müslümanlarda bazı sapmalar görüldüyse de İslâm'ın sağlam yapısına bunlar bir zarar veremediler ve kısa zamanda geçerli inanca döndüler.

Bu olay yeryüzünde sadece İslâm'dan sonra gerçekleşti.

Önceki bütün dinler, o din mensuplarının elinde bozulup dağıldı, tevhit ve Allah'tan inenler kaybolup gitti. İslâm'ın asırlar boyunca kökleri sağlam kaldı hiç bir dönemde bozulmaya uğramadı. Sapan sapar, kayan da kayar, fakat, aslı kanıtlanmıştır, bozulma ona bulaşmaz, sonraki nesiller yine ona döner.

"Allah katında din İslâm'dır." (Al-i İmran, 19)

b. İnsan Üstünlüğünün Ortaya Çıkması

Yeryüzünde hiçbir sistem, İslâm'ın insandaki üstünlüğü ortaya çıkardığı gibi çıkarmamıştır. Batı "demokrasisi" insan haklarını ilk defa ortaya koymakla övünüyor; iki açıdan bu yanlış bir iddiadır:

a. *Tarihî açıdan:* İslâm, bu konuda batı demokrasisini en az on yüzyıl geride bırakmıştır. Avrupa ortaçağ derebeyinin zulmünü yaşarken; insanlar, hak hukuktan, saygıdan yoksun, bir kişiden oluşan derebeyinin zorbalığı altında, yüzlerce, binlerce insanı istediği zaman-öldürüp,

aç bırakıp, ücretsiz çalıştırırken; İslâm, kan, mal, ırz dokunulmazlığını, insanın insanlığını ilan etmişti.

b. Pratik yaşanılrlık yönünden: İslâm insan haklarını, gerçekler dünyasında, fiilî bir tarzda ilan etti. Avrupa'da, pek çok yazıda, yasalarda, uluslararası anlaşmalarda ortaya koydu bu hakları... Fakat nerede bu haklar şimdi? Halkların, saygınlığını öldüren sömürgecilik işletilirken nerede kalıyor bu haklar? Siyaha yalnız siyah olduğu için baskı yapılan, ırkçılığın hüküm sürdüğü yerlerde var mı bu haklar? Filistin halkı öz topraklarından sürülüp kovulurken bu haklar nerede? Müslüman olmayan yöneticilerin bulunduğu bölgelerde, müslümanlara mezbahalar kurulurken nerede bu hak savunucuları? Kâğıt üzerinde bir mürekkep ve gerçek payı olmayan bir söz!

Evet, batıda yaşayan halk için "demokrasi"nin bazı dış güzellikleri yok değil. Kişi yaptığında hür, konuştuğunda hür, inandığında hürdür; Kanunları aşmadıkça, yönetimin karışma yetkisi yoktur. Kişilerin pek çok garantileri de var. Suç işlemeyen tutuklanmaz, ancak kanunî yollarla soruşturmalar, kanun yoluyla yargılanır, ancak konunun yazdığı ceza verilir ona. Fakat hürriyetler, bozulma noktasına götürüyor sonunda. Her çeşidiyle, reddi, küfrü, ahlâkî bozukluğu serbest bırakıyor, ama kapitalizmin yapısına uzak-yakın, tehlike olma olasılığı belirdi mi hemen başlıyor sıkıya... Ne o, ne de bu hal insanı ona yaraşan saygınlıkta tutmuyor.

Gerçek demokrasi olduğunu iddia eden komünizmde de insanın asla bir saygınlığı yoktur. İnsan, devletin, egemen grubun karşısında bir kelime de olsa eleştiremez, hiç bir garantiye sahip olamaz. Bir de bunları, derebeylik ve kapitalizmin zulmünden kurtarmak adıyla yaparlar. Komünistlere göre derebeylik ve kapitalizm, insan için; bir zulümdür. Fakat sözcülüğünü yaptıkları devletin zulmü ondan aşağı kalmaz, belki de daha da çoktur.

İslâm, Allah'ın dışında hiçbir şeye kulluk yapılamayacağını ilan etmekle gerçek hürriyeti, saygıyı sunuyor insanlara. Egemen güçlere, yönetime, mala, makama, reнге, cinse, hiçbir şeye kulluk yoktur İslâm'da.

İslâm'ın verdiği garantiler, can ve maldan sonra ırzı da içeriyor. Sadece suçlar seviyesinde değil, insan saygınlığının gerektirdiği seviyede bir garantidir bu. Hiç bir insana kaş, göz, dil hareketi yapılamaz, alay edilemez, dedikodusu yapılamaz, yanlış bir suçlama altında tutulamaz!

Ve bunları uygular da. Amr b. As'ın oğlu, kendisini yarışta geçen Mısırlı'yı yönetici oğlu olduğu için dövdüğünde, Mısırlı, Ömer'e (r.a.) şikayet etmiş, Ömer de (r.a.) değneği Mısırlı'nın eline vermiş, Mısır'ın yöneticisi olan Amr b. As'ın oğluna vurmasını söylemişti.

Ve Hazret-i Ömer (r.a.), Amr b. As'a dönerek; "Amr! Analarının hür doğurduğu insanları ne zamandan beri köleleştirdiniz?" demişti.

Bu dinde, insan üstünlüğü bahsettiklerimize ek olarak, şu noktalar da da görülür:

a. İnsanların boynunda, Allah'ın oğlu (hâşâ) gelip kendisini feda ederek, çarmıha germedikçe affedilmeyecek bir hata yoktur. Âdem'i (a.s.) Allah o zaman bağışlamıştır.

"Âdem, Rabbinden emirler aldı; onları yerine getirdi. Rabbi de bunun üzerine tövbesini kabul etti. Şüphesiz o tövbeleri daima kabul edendir, merhametli olandır." (Bakara, 37)

b. Yüce Allah ile insan arasında aracılık edecek din adamları yoktur. Kul rabbiyle, ibadet, dua ve af dilemeyle direkt bağ kurar.

c. İnsanın çalışması ile Allah'ın yeryüzündeki belirlemeleri yürür.

"İnsanların elleriyle işledikleri karada ve denizde fesat çıkar; Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını böylece kendilerine tattırır." (Rûm, 41)

İnsan, kendi sonucunu yaptığı işlerle belirler:

"Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür." (Zilzal, 7-8)

"Kullarım! Bütün amellerinizi sizin için kaydediyorum. Sonra da size karşılıklarını vereceğim; kim bir iyilik bulursa Allah'a hamdet-sin, kim de bir şer bulursa, kendinden başkasını kınamasın." (Hadis-i Kudsî - Müslim)

d. İslâmî düşüncede öncelik doğa ve maddede değil, insandadır. Bütün kâinat Allah Teâlâ tarafından insanın hizmetine sunulmuştur:

"Göklerde olanları, yerde olanları, hepsini sizin buyruğunuz altına vermiştir." (Casiye, 13)

"And olsun ki, biz insanoğullarını şerefli kıldık, onların karada ve denizde gezmesini sağladık, temiz şeylerle onları rızıklandırdık, yarattıklarımızın pek çoğundan üstün kıldık." (İsra, 70)

e. İslâm, insanın üstünlüğünü ondaki hayvanî yönleri değil, insanî yönleri destekleyerek ortaya çıkarır. Onu, üstün değerlerle, dünya seviyesini aşacak, kaba istek ve şehvetler seviyesine düşmeyecek şekilde eğitir. Böylece, gerçek değerine sahip olur. Çünkü, hayvanî bağlardan kurtulmuştur. Meleklerin ona inebileceği "en güzel yaratılıştadır" olur.

"Rabbimiz Allah'tır! deyip sonra da doğrulukta devam edenlere, onlara melekler, ölümleri ânında 'Korkmayınız, üzülmeyiniz.' diyerek inerler." (Fussilet, 30)

c. Şûra ve Adalet Prensiplerinin Yerleştirilmesi

"Onların işleri aralarında şûra ileldir." (Şûra, 38).

"Şüphesiz Allah size, emanetleri ehline teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder." (Nisa, 58)

Şûra prensibi İslâm'ın siyasî ve insan saygınlığı yönünden getirdiği en önemli prensiplerden sayılır.

Avrupa, parlamenter seçme ve devletin siyasetini parlamentoda tartışma hakkının elde edilmesini demokrasinin siyasî zaferlerinden ve vatandaşa gösterilen saygı örneklerinden kabul eder. Avrupa bu hakkın elde edilmesi için yorucu çalışmalar yapıp, pek çok kan akıttı. Fakat İslâm, bu hakkı, insanlara onlar istemeden uğrunda çalışıp, kan akıtmadan vermiştir.

Rasûlullah (s.a.) vahyin inmediği konularda gereken kişilerle danışmalarda bulunuyordu. Bedir günü, ordunun konaklayacağı yer konusunda yaptığı gibi görüşlerden doğruya en yakın olanını alıyordu. Ya da, görüşlerden birini seçiyor. Sonra da vahiy iniyor... Vahyin Ömer'in (r.a.) görüşünü destekleyerek indiği gibi. Ya da sonradan yanlış olduğu anlaşılan bir görüşü alıyordu. Uhud olayında, Medine dışına çıkmak isteyen gençlerin görüşünü alıp, daha sonra yaşlıların Medine'de kalmayı teklif eden görüşünün daha uygun olduğu anlaşılması gibi.

Sunacağımız şu üç konu, şûranın İslâm siyasetindeki önemli yerini göstermesi bakımından pek önemlidir:

a. Bedir'de müslümanların hiçbir hazırlığı olmadan savaşın başından sonuna kadar Allah'ın tedbiri ile yürüdüğü halde, savaşın olacağı yer hakkında Allah bir emir indirmemiş, bu konuyu müslümanların kendi aralarında istişare etmelerini dilemiştir. Bu da bu tip konularda şûranın önemini vurguluyor.

b. Esirler konusunda Rasûlullah (s.a.) başta vahyin hatalı bulduğu görüşü benimsemişti:

"Yeryüzünde savaşırken, düşmanı yere sermeden esir almak hiçbir peygambere yaraşmaz..." (Enfal, 67)

Bunun böyle olacağını Allah ezeli ilminde biliyordu. İstişare, danışma gerçekleşmeden hatalı görüşü reddeden bir vahiy indirmede. Bundan sonra da şûra prensibini yasaklayan bir şey de indirmede. Bu da gösteriyor ki, bazen hatalı sonuçları da olsa şûra, ümmetin siyasî hayatında önemli

bir yer tutar. Beşer her zaman hata edebilir, ümmetin hata edebilirliği olduğu sürece şûradan da hep doğru sonuçlar çıkması beklenemez.

c. Uhud olayındaki işaret de açıktır. Olay sadece bir grup gencin, yaşlı, tecrübeli insanların görüşlerine karşı çıkarak Rasûlullah'ı (s.a.) Medine'den çıkmaya zorlamalarından oluşmaz. Olay, bir grup askerin Rasûlullah'ın (s.a.); "Müslümanları kuşların parçaladığını görseniz de yerinizden ayrılmayın." diyerek nöbetçi bıraktığı halde yerlerini terk etmelerine bile varmıştı. Sonuç da müslümanlar için hüznle sonuçlanmış, Rasûlullah'ın (s.a.) üzülmesine sebep olmuştur.

Bütün bunlara rağmen inen ayet şuydu:

"Onları affet, onlara mağfiret dile, iş hakkında onlara danış." (Al-i İmran, 159)

Bu da gösteriyor ki, Şûra, bazen hoş olmayan sonuçlar bile doğursa, gereklidir. Avrupa tanıyıp bilmeden bin yıl önce İslâm bu hakkı, tanıyıp, uygulamıştı bile.

Adalet, konusunda İslâm, zirvenin en üst noktasındadır. O noktaya müslümanların dışında kimse ulaşamamıştır. Müslümanlara adaleti öğütlerken şöyle diyor Allah:

"Ey inananlar! Allah için adaleti ayakta tutup gözetin şahitler olun. Bir topluluğa olan öfkeniz sizi adaletsizliğe sürüklemesin; adil olun. Bu takvaya daha yakındır. Yüce Allah'tan sakının, doğrusu Allah işlediklerinizden haberdardır." (Maide, 8)

"Ey inananlar! Kendiniz, ana babanız ve yakınlarınızın aleyhlerinde de olsa, Allah için şahid olarak adaleti gözetin." (Nisa, 135)

Bu yönlendirme müslümanların hayatında gerçeğe dönüşür. Amr b. As'ın oğlunun vurduğu Mısırlı'ya Ömer'in (r.a.) davranışını görmüş-tük. Bir köle tavaf ederken Cebele b. Eyhem'in ridasına basar; Cebele köleye bir tokat vurur; köle Ömer'e (r.a.) şikayette bulununca kısas emredilir ama. Cebele kaçıp, dinden çıkar... Kısas imkânı kalmaz.

Ali'nin (r.a.) bir zırhı kaybolur, bir yahudinin yanında bulur onu; gider kadiya başvurur, kadı belge isteyince Hz. Ali (r.a.) de veremez, zırh yahudide kalır.

İslâm adaleti havada yükselen balon olarak değil, yaşanan olay olarak görür. Tarihte bunca yazı var adaletle ilgili. İslâm'da olanının bir benzerini şimdiye dek gördü mü insanlık?

İleri toplumlarda adalet kavramını öğrenmek istiyorsan Amerika'daki ve Güney Afrika'daki ırk ayırımını araştır. Yeryüzünün herhangi bir köşesindeki sömürüyü araştır!

Müslümanların güçsüz ve taraflardan biri olmak durumunda kaldığı herhangi bir olayı araştır!

"Onlar hiçbir müminin yakınlık veya ahdini gözetmezler. İşte aşırı gidenler bunlardır." (Tevbe, 10)

10. Hz. Muhammed'in Mesajında İmanın Gerçek Yönü

İman dilek ve isteklerden ibaret değildir. İman, kalbe yerleşip, davranışın doğruladığıdır. Mümin olmamız için kuru bir iddia yetmez! Bu iddiamızı doğrulayıp, gerçeğe çevirecek davranışlarının bulunması gerekir.

Müslümanların adım adım gerileyişlerinden bugüne kadar gelinen nokta, dinin gerçekle, yaşanan olaylarla ilgisi olmayan, kalbî ve vicdanî bir olay oluşudur. Kalkıp bir tanesi, benim görünüşteki davranışlarıma bakma, içim mümindir dese bu onun müslümanlığı için ne derece yeterlidir?

Dinin aslında olmayan bu sapık görüşü nereden aldılar? Batıdaki kilise anlayışına benzer bir şeydir bu: "Din kulla rab arasındadır; yeri de kalptir." Yani, yaşanan hayatla ilgisi yoktur. Kalbin içinde kalan vicdanî düşüncelerden ibarettir sadece!

İslâm, dini yaşanan gerçekleri yoluna koymak için geldi zaten! Arapların cahiliye devrinde, büyük küçük Allah'ın her emrine karşı çıkıp; "Biz İbrahim'in diniüzereyiz." demeleri gibi değil.

"Allah katında din İslâm'dır?" (Al-i İmran, 19)

Yani, Allah'ın emirlerine boyun eğme ve O'na teslimiyet! Gerçek imanın mutlaka, hayata yansması lazım.

İman, kelime-i tevhitte özetlenmiştir: "Allah'tan başka bir ilâh olmadığına, Muhammed'in (s.a.) Allah'ın elçisi olduğuna şahadet." Yani O, Allah'tan hak ile tebliğ eden bir elçidir.

Rasûlullah'ın (s.a.) her şeyi Allah'tan tebliğ ettiğine imanın hayata yansması gerekli; bu yansıma kişi ve cemaat olarak gerçekleşmelidir.

Şahıs, Rabbinin emir ve yasaklarına uyacak; toplumda Allah'ın dinini uygulayıp, bu hususta her çabayı gösterecek, O'nun indirdiği dışında bir şeyle hükmedilmeye razı olmayacak.

Şahıs ve toplum bu görevi yerine getirince, şahıs da toplum da ismen ve fiilen müslüman olur. O zaman toplumun davranışı İslâmi bir davranış olur, İslâm her hallerinde göze çarpar.

Bir toplum, Rasûlullah'ı (s.a.) sevdiklerini iddia ediyor, adı anılınca sevgisinden ağlıyorlar, sonra da hayatlarına, O'ndan başkalarının müdahalesine razı oluyor.

İslâm bu mu?

"Bu sizin kuruntunuza ve kitap ehlinin kuruntularına göre değildir. Kim fenalık yaparsa cezasını görür, kendisine Allah'tan başka ne dost ne de bir yardımcı bulur."

"Erkek veya kadın, mümin olarak kim amel-i salih işlerse, işte onlar cennete girerler, kendilerine zerre kadar zulmedilmez." (Nisa, 123-124)

Mucize

Mucize, Allah'tan gelen bir peygamberin insanların yapamadığı harika bir şeyi yaparak, onlara meydan okuyup, insanların aynısını yap-

maktan aciz bırakmasıdır: Bu mesajın Allah'tan geldiğini doğrulayan ve (peygamberin yalancı olmadığını ispat eden) bir delil olur.

Çeşitleri vardır; kevnî ve hissi bir mucize olabilir: Ayın yarılması, Musa (a.s.) ve kavmi önünde denizin yok olması, elin ışık saçması, asa gibi örnekler olabilir: Rasûlullah'ın (s.a.) önceki peygamberler hakkında bir bilgisi olmadığı halde, ellerindeki kitaplara uygun bilgiler vermesi gibi... Gelecekte haber verme olabilir: Rasûlullah'ın (s.a.) Fars ve Rûm devletlerinin yıkılacağını haber vermesi gibi...

İddialarında gerçekçi olması için her peygamber, kavminin meşhur olduğu konuda mucize gösteriyordu; görenler üzerinde de etkisi büyük oluyordu şüphesiz. Mısırlılar sihirden ileriydiler. Firavun'un çevresinde bu konunun uzmanları vardı: Firavun'u insanların gözünde büyütme ve köleleştirmek, varsaydıkları ilâhlara saygınlığın elde edilmesi, insanlardan onların adıyla, mallarını ve kurbanlarını almada kullanıyordu. Yüce Allah da, Musa'yı (a.s.), topluluğunda ünlü olan bu sihirli ip-tal edip, Allah yapısı ile insan yapısı arasındaki farkı ortaya koyacak bir mucize ile gönderdi:

"Firavun: 'Bir mucize getirdiysen ortaya koy bakalım, doğru sözlülerden isen bunu yaparsın.' dedi."

"Musa, asasını yere atar atmaz apaçık bir yılan oluverdi; elini çıkardı, bakanlar bembeyaz olduğunu görüverdiler." (A'raf, 106-108)

Sihirbazlar, sihrin içeriğini ve sınırlarını çok iyi biliyorlardı; gerçekçi hemen kavrayıp, Musa'nın (a.s.) yaptığının bir sihir olmadığını, kendi yaptıkları sihire benzer bir şeyse de insan gücü üstünde olduğunu hemen anladılar. Musa'nın (a.s.) Allah'ın elçisi olduğunu ispat ettiği mucize ile hemen secdeye kapandılar.

İsa'nın (a.s.) topluluğu da tıpta ileri gitmişti; insanların gözünü kamaştıran işler başarıyorlardı. İsa'nın (a.s.) getireceği mucize de bu konuyla ilgili olmalıydı ki, önce onlar sonra da halk, onların yaptığıyla mucizenin ayrı ayrı şeyler olduğunu anlasın. İleri gidip, yetenekli olduk-

ları alanda onları yenen bir şey mutlaka büyük bir kaynaktır; Allah'tandır. İsa (a.s.) da ilaçsız, o anda gözleri önünde, anadan doğma körü ve alacalıyı iyi ediyordu, bu da, insan yapısına zıt bir şeydi. Sonra da ölüleri diriltmekle bu sahadaki mû'cizesini ilerletti. Onlar, çeşitli yollarla hastayı tedavi edip, iyileştirebiliyorlardı. Ama ölüleri diriltmeye, Allah'tan veya ondan bir mucize ile gelenden başkası güç yetiremezdi.

Rasûlullah (s.a.) da ifade güçleriyle övünen, diğer halklara "acem"¹ diyecek derecede bu ifade güçlerini üstün tutan bir topluma geldi.

Bunun için de Rasûlullah (s.a.) edebi bir mucize ile; onların ileri gittiği alanda fakat, insanüstü bir şey olduğunu anlayabilecekleri, Allah'tan olduğuna inanacakları bir mucize ile geldi.

Kur'ân-ı Kerim'in İcazı

Rasûlullah (s.a.) müşrik Araplara gönderilince ilk anda yalanlamaya başladılar. Zaten bu daha önce açıkladığımız Allah'ın kanunları gereği beklenen bir şeydi. Hiçbir cahiliyede ileri gelenler, hangi şartlarla olursa olsun, ifade ettiği şeyin, insanlara karşı büyüklük tasladıkları ellerindeki gaspedilmiş güç ve kuvvetin gerçek sahibi olan Allah'a verilmesi, O'na kulluğa razı olunması, iddia ettikleri yalancı Rablikten vazgeçilmesi, Allah'ın dışında ibadet ettikleri yalancı ilâhın gölgesinde helâl, haram belirlemeyi terketmek olan "Lâ ilâheillallah"a teslim olmazlar.

Köle takımı da ilk anda olumlu cevap vermez; çünkü bu alıştığı şeye karşıdır, efendisi kızabilir de... Bir de şehvetlere boğulmuş gitmiştir zaten...

Rasûlullah'ı (s.a.) yalanlayınca, onun Allah'ın vahyidir diye konuştuğu ifade gücünün sırtını açıklamaları da gerekiyordu. Yoksa insanlar, buna aldanıp, ileri gelenlere karşı gelebilir ve insanları köleleştirdikleri güçleri kaybolabilir! Kâhindir, sihirbazdır, delidir; cinlerden biri gelip konuştuğu şeyleri ona söylüyor dediler, Rasûlullah (s.a.) için.

1 Dilleri anlaşılmayan, bu anlaşılmazlıkla konuşamayan birine benzeyen.

Yalancı olduklarını iyi biliyorlardı. İşte, bu sözü doğrulayan kanıt: Velid b. Mugire Rasûlullah'dan (s.a.) Kur'ân-ı Kerim işitince kavmi Beni Mahzum'a şöyle dedi: "Biraz önce Muhammed'den (s.a.) bir söz işittim, ne bir insan sözüydü ne de cin. Çok tatlı ve çekiciydi, üstü de altı da faydalıydı. Üstün bir şeydi, ondan üstünü de olamaz. Kureyş'in sapıtmasına sebep olacak." dediler. Ebu Cehl; "Ben yeterim." dedi ye ona gidip duydukları şeyi anlattı. Velid Kureyşlilerin yanına gidip; "Muhammed'e (s.a.) deli diyorsunuz, yanlış bir iş yaptığını gördüğümüz mü? Kâhın diyorsunuz, kehanette bulunduğunu gördüğünüz mü? Şair diyorsunuz, hiç şiir okuduğunu gördünüz mü? Yalancı diyorsunuz, yalan söylediğini hiç duyduunuz mu? Her defasında da "Vallahi hayır!" diyorlardı.

Kureyşliler, "O halde ne diyelim onun için?" dediler. Velid biraz düşündükten sonra "Sihirbaz deriz" dedi. Görmüyor musunuz, kişi ile ailesi arasına giriyor, çocuğuyla babanın arasını açıyor!

Kur'ân-ı Kerim bu konuda diyor ki:

"Tek olarak yaratıp, kendisine bol bol mal, çevresinde bulunan oğullar verdiğim ve nimetleri yaydıkça yaydığım o kimseyi Bana bırak."

"Bir de verdiğim nimetten artırmamı umar."

"Hayır; hayır; çünkü o, Bizim ayetlerimize karşı son derece inatçıdır."

"Onu sarıp bir yokuşa sardıracağım."

"Çünkü o, düşündü, ölçtü, biçti."

"Camı çıkası, ne biçim ölçüp biçti."

"Camı çıkası; sonra yine ne biçim ölçüp biçti."

"Sonra baktı."

"Sonra kaşlarını çatı, suratını astı."

"Sonra da sırt çevirip büyüklük tasladı."

" 'Bu sadece öğretilегelen bir sihirdir. Kur'ân yalnızca bir insan sözüdür.' dedi."

"İşte bu adamı yakıcı bir ateşe yashıyacağım." (Müddesir, 11-26)

Buna rağmen bu yalanı bütün Arap yarımadasına yaydılar ki, insanların Kur'ân-ı Kerim'den etkilenmesine engel olan bir set olsun, Allah da onlardan Kur'ân-ı Kerim'in bir benzerini getirmelerini istedi.

"De ki: 'İnsanlar ve cinler; birbirine yardımcı olarak bu Kur'ân'ın bir benzerini ortaya koymak için bir araya gelseler, and olsun ki, yine de benzerini ortaya koyamazlar.' " (İsra, 88)

Bu meydan okumadan sonra aradan seneler geçti, hiçbir cevap veremediler; yine de Müslüman olmuyorlardı. Bu sefer meydan okuyuşun derecesi arttı:

"Senin için 'O'nu uydurdu' diyorlar öyle mi? De ki: 'O'nun surelerine benzer uydurma on sure meydana getirin, iddianızda samimi iseniz Allah'tan başka çağırabileceklerinizi de çağırın.' " (Hûd, 13)

Evet, meydan okumada istenen oranın düşmesi söz konusudur. Çünkü azını yapamadıklarının, çoğunu da yapamayacaklardır. Öyle de oldu, fakat inatlarından vazgeçemediler. Meydan okuma tekrar büyüdü:

"Senin için 'O'nu uydurdu!' mu diyorlar? De ki: 'O'nun surelerine benzer bir sure meydana getirin, iddianızda samimi iseniz, Allah'tan başka çağırabileceklerinizi de çağırın.' " (Yûnus, 38)

Bundan sonra da ısrarlarını bırakmayınca onlara dendi ki:

"Kulumuz Muhammed'e indirdiğimiz Kur'ân'dan şüphe ediyorsanız, siz de onun benzeri bir sure meydana getirin; eğer doğru sözlü iseniz, Allah'tan başka, güvendiklerinizi de yardıma çağırın."

"Yapamazsanız -ki yapamayacaksınız- o takdirde, inkâr edenler için hazırlanan ve yakıtı insanlarla taşlar olan ateşten sakının?" (Bakara, 23-24)

Meydan okuma o günden beri devam ediyor. Arap edebiyatçıları ve insanlık 14 yüzyıldan beri bundan zayıf kaldılar. Kıyamete kadar da öyle olacak!

Önceki peygamberlerin mucizeleri hissî ve kevnî şeylerdi, kâinatta-ki kanunlarla ilgiliydi, onların sınırını aşıyordu. Nuh'un (a.s.) mucizesi, yalanlayıcıları yok edip, müminleri kurtaran şiddetli rüzgârdı. Sâlih'in (a.s.) mucizesi kendi yerlerinde onları öldüren, Onu ve Ona inananları kurtaran büyük depremdi. Lût'un (a.s.) da mucizeleri, kâinat kanunlarını aşan şeylerdi.

Rasûlullah'ın (s.a.) mucizesi ise aklî ve manevîdir, hissî veya kevnî değildir. Gerçi Rasûlullah'ın (s.a.) İsrâ, Mirâç, ayın yarılması gibi hissî ve kevnî mucizeleri de vardır. Fakat, insanlığa sunulmuş asıl mucizesi Kur'ân-ı Kerim'dir.

Kur'ân-ı Kerim diğer kitaplardan farklı olarak, bozulmaya uğramaktan korunmuş, dolayısıyla özelleştirilmiştir. Bunu isteyen ve üstlenen de Allah'tır. Onun korunmasını kendi üzerine almıştır:

"Kur'ân'ı biz indirdik, koruyucuları da elbette, biziz." (Hicr, 9)

Bunun için, halklar arasında bir benzeri olmayan, ezber gücüne sahip bir ümmet görevlendirildi ona. Müminlere göğüslerinde saklı tutmalarından ve Rasûlullah'a (s.a.) O da Cebrail'e kontrol ettirmelerinden daha da önemlisi, Kur'ân-ı Kerim'in yazılması¹ için yeterli olacak, bir düzen dönemi lütfedildi. Yüce Allah'ın dilediği koruma için bütün şartlar hazırlanmış oldu. Bu koruma, yüzyıllar boyunca Kur'ân-ı Kerim'le, ona bulaşabilecek bozulmaların arasında bir engel olarak kaldı.

Kur'ân-ı Kerim'in Mucize Olduğunu Gösteren Yönler

Arap edebiyatçılarına meydan okumanın dil yönünden yapılması, bundan zayıflığa düşmeleri, Kur'ân-ı Kerim'e benzer bir sure getireme-

1 Kur'ân-ı Kerim Rasûlullah'ın (s.a.) hayatında çeşitli yerlere yazılıydı; Ebu Bekir'in (r.a.) zamanında bir araya toplandı.

meleri, tarih boyunca Kur'ân-ı Kerim'in dil yönünden üstünlüğünü gündemde tuttu. Kur'ân-ı Kerim'de konu üstünlüğü de dil üstünlüğü de önemlidir.

Biz burada Kur'ân-ı Kerim'in mucize oluşundan uzun uzadıya söz etmeyeceğiz. Bu ayrı bir çalışma konusudur. Ayrıntılı değil ama örnek olacak kadar dil ve konu yönünden mucize oluşunu anlatacağız.

1. Dil Yönünden Mucize Oluşu

Sözün başında, Arap edebiyatçılarının bu Kur'ân-ı Kerim'in benzeri bir sure getirmekten aciz olduklarını söylemek yeterdi. Fakat biz, konuyu biraz açarak diyoruz ki; bu az sözle çok şey anlatma, Kur'ân-ı Kerim'i düşünerek okuyan herkesin Kur'ân-ı Kerim'de gördüğü bütün özelliklerde vardır. Biz Kur'ân-ı Kerim'i okurken düşünmekle yükümlü değil miyiz?

İşte bu özelliklerden bazıları:

a. Kur'ân-ı Kerim'in kendine has bir nazmı ve üslûbu vardır; ne şiir, ne de insan nesrine benzer bir nesirdir. Fakat onda, çok kere şiirde anlamı etkileyen, şiirin pek çok kuralına bağlanmadan şiirdeki tatlı ses ve nağme vardır. Bir nevi kafiyeleyi vardır, ama bu kafiye şiirdeki gibi düzenli veya sınırlı kelimeleri olan bir kafiye değildir. Onun için de kulak bıkmaz, tersine insan sürekli Kur'ân-ı Kerim'i dinlemek ister.

Bunun da ötesinde bu nağme, anlatılan konuyla beraber çeşitlenir, konunun akışına uyar; örneğin, azap, tehdit ayetlerinde şiddetlenir; rahmet, dua ve hûşû ayetlerinde yumuşar.

Şiddetlenişine misal Hakka suresi, 30-37. ayetleri:

"Onu alın, bağlayın, sonra cehenneme yaslayın. Sonra onu boyu yetmiş arşın olan zincire vurun. Çünkü o, yüce Allah'a inanmazdı. Yoksulun yiyeceği ile ilgilenmezdi. Bu sebeple burada bugün onun

bir acıyanı yoktur. Günahkârların yiyeceği olan kanlı irinden başka bir yiyeceği de yoktur." (Hakka, 30-37)

Dua ayetlerine örnek de, Meryem Suresi 1-6. ayetleri:

"Kâf, Ha, Yâ, Ayn, Sâd. Bu, Rabbinin kulu Zekeriya'ya olan rahmetini anmadır. O Rabbine içinden yalvarmıştı. Şöyle demişti: Rab-bim! Gerçekten kemiklerim zayıfladı, saçlarım ağardı. Rab-bim! Sa-na yalvarmakla şimdiye kadar bedbaht olup bir şeyden mahrum kalmadım. Doğrusu, benden sonra yerime geçecek yakınlarımın iyi hareket etmeyeceklerinden korkuyorum. Karım da kısırdır. Katın-dan bana bir oğul bağışla ki, bana ve Yakub oğullarına mirasçı ol-sun, Rab-bim! Onun rızanı kazanmasını da sağla." (Meryem, 1-6)

b. Kur'ân-ı Kerim'in bir konuyu sunuşunda özel bir üslûbu vardır; o kadar ki, insanın devamlı gördüğü bir şey de olsa ilk defa görüyor gibi olur. Eğer, hayalî bir şeyse onu görür gibi olur.

Birinci şıkkın örneklerinden biri, Kur'ân-ı Kerim'de kâinatla ilgili; güneş, ay, yıldızlar, gece, gündüz, ağaç, nehirler sayılabilir. Bunlar, his-sin artık dikkatini çekmeyecek kadar alıştığı şeylerdir. Fakat Kur'ân-ı Kerim'de bunları canlandırarak, ilk defa duyuyormuş gibi, vicdanı ha-rekete geçirir, kalbini sarsar, onları bu yapıda yaratan üstün güce çevirir, gözlerini. Kalbi, yaratıcıya bağlanır, O'na teslim olur.

İşte bir örnek:

"Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmez misin? İsteseydi onu dur-dururdu. Sonra Biz güneşi, onu delil kılıp, yavaş yavaş kendimize çekmişizdir."

"Size geceyi örtü, uykuyu rahatlık kılan, gündüzü çalışma zamanı yapan Allah'tır."

"Rüzgârları rahmetinin önünde, müjdeci olarak gönderen O'dur. Ölü bir yeri diriltmek ve yarattığımız nice hayvan ve insanları su-lamak için gökten tertemiz su indirmişizdir." (Furkan, 45-49)

İkinci şıkkın örneklerine de eskilerin hikâyeleri, kıyamet manzaraları söylenebilir. Ne o, ne de bu, insanın önünde olmayan şeyleri, göz ve kulağı ile değil, hayali ile takip eder. Fakat Kur'ân-ı Kerim olayı canlı gibi, sanki önünde yaşıyorcasına arzeder, olay ve ibretleriyle harekete geçer insan. Kıyamet manzarası önünde meydana geliyormuş gibi sunar insana. Bazen o kadar olur ki, insan dünyanın göçüp yıkıldığını, ahiret âleminde yaşadığını sanır.

Kıssalara bir örnek, Nuh (a.s.) olayı:

"Gemi, dağlar gibi dalgalar içinde onları götürürken, Nuh, bir kenarda ayrı kalmış olan oğluna 'Ey oğulcuğum! Bizimle beraber gel, kâfirlerle olma.' diye seslendi."

"Oğlu; 'Dağa sığınırım, beni sudan kurtarır.' deyince, Nuh; 'Bugün Allah'ın buyruğundan -O'nun acıdıkları dışında- kurtulacak yoktur.' dedi. Aralarına dalga girdi, oğlu da boğulanlara karıştı... (Hûd, 42-43)

Kıyamet manzaralarının bir örneği de Tûr Suresinden:

"Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, şüphesiz, cennetlerde ve Rablerinin kendilerine verdikleriyle zevk duyarak nimetler içindedirler. Rableri onları cehennem azabından korumuştur. Onlara şöyle denir: 'İşlediklerinizden ötürü, sıra sıra dizilmiş tahtlara yaslanarak afiyetle yiyin için.' Onlara ceylan gözlü eşler veririz..." (Tur, 17-20)

c. Kur'ân-ı Kerim sunuş yöntemindeki çeşitlilikle özelleşir. Benzer şeyleri çokça anlattığı halde, bir kere söylenen bir daha tekrar edilmez. Benzer fakat aynı olmaz. Bu da her defasında değişik bir şey havasını verir! Kıyamet manzaraları ve kâinatla ilgili şeyler en çok tekrar edilen şeylerdir. Fakat, iki kere tekrar edilen bir söz yok gibidir. Bir sözle de olsa, tarif mutlaka değişiktir! Bazen bu değişiklik anlamı değiştiren bir harfle olur! Örnek olarak, Bakara Suresi 49. ayetle İbrahim Suresi 6. ayeti alabiliriz:

"Size işkence eden, oğullarınızı boğazlayan, kadınlarınızı sağ bırakan..." (Bakara, 49)

"Size işkence eden ve oğullarınızı boğazlayan, kadınlarınızı sağ bırakan..." (İbrahim, 6)

İki ayet arasındaki fark bir harften ibarettir. İkinci ayette geçen "boğazlayan" kelimesinin başına gelen "ve" bu farkı meydana getiriyor. Fakat bu bir harf anlamı da değiştiriyor. Birinci ayet, işkenceyi sınırlıyor. İkinci ayet de işkencenin pek çok olduğunu, bunlara ek olarak, oğulların boğazlanması, kadınların sağ bırakılması bulunduğunu haber veriyor. İşte bir harf anlamı böyle değiştirerek, zihne ilk anda ayrıymış gibi gelen iki ayeti tekrarın dışına çıkıyor.¹

d. Kur'ân-ı Kerim'deki bazı sureler başka surelerdeki bazı konuları içerse de, kendine has bir hava ve özelliği vardır. Sure Medenî olabilir; o takdirde diğerinde olmayan teşrii konular içerir, bazı ortak konuları olsa bile iniş sebepleri yönünden yine bir ayrılık vardır. Mekkî sureler de kendilerine has konularıyla ayrıdır; konuları yaklaşık şeylerdir hep: Hâlık'ın tevhidi, ortak koşmanın atılması, ortak koşanların kuruntularını tartışma, cehennem azabı ile onları korkutma ve müminlere cenneti müjdeleme, bu tip surelerin konuları arasındadır. Buna rağmen, bu birbirine yaklaşık konular, diğer surede olmayan bir üslûpla anlatılır. Böylece Kur'ân-ı Kerim okuyan, hep aynı konuyu da okusa, sürekli yenilik hisseder.

Bunlar Kur'ân-ı Kerim'in dil yönündeki üstünlüğünden bazılarıdır. Kur'ân-ı Kerim okuyan veya dinleyen biri bunları, bizzat gözlemleyebileceği gibi başka özelliklerini de görebilir.

2. Konu Yönünden Mucize Oluşu

Gerçekte, sözle -anlamı, dille- anlatılan konuyu birbirinden ayıramayız. "Kur'ân-ı Kerim dil yönünden mû'cizdir" sözünün anlamı, içerdiği konuları anlatmada mûcizdir, şeklindedir.

1 İki ayet arasında bir fark daha var, fakat biz sadece bir harf sebebiyle meydana çıkan farkı incelemekle yetindik: Birinci ayet: "Sizi kurtardık..." sözüyle, ikincisi de; "Musa kavmine dedi..." sözüyle başlıyor.

Fakat biz buna ek olarak diyoruz ki; Kur'ân-ı Kerim'in içerdği konular da mucizdir. Benzerinin ortaya konmasında insanları aciz bırakır. İnsanlık, hep toplansa bir benzerini yapamaz. Böylece mucize yönü çifteleşiyor: Konunun mucizeliği, anlatımın mucizeliği. İcaz konusunu anlatmak için, biz bir örnek seçtik:

İlmî Açıdan Mucize Oluşu

Kur'ân-ı Kerim'in mucizelerinden biri de, indiği vakitlerde, muhabı olan Arapların veya diğer toplumların bilmediği, ancak yakın zamanlarda ortaya çıkan bazı olaylardan bahsetmesidir. Bu tip bilgilerin Kur'ân'da bulunması, insan sözü değil de Allah'tan olduğuna kesin bir delildir.

Örnek olması bakımından, Kur'ân-ı Kerim'in işaret ettiği bazı ilmî gerçekleri buraya alıyoruz:

1. Kur'ân-ı Kerim dağların dünyanın insanları sarsmaması için kâzık görevi gördüğünü kaydediyor:

"Allah gökleri -o gördüğünüz gibi- direksiz yaratmış, sizi sallarm diye yeryüzüne sabit dağlar koymuştur." (Lokman, 10)

İnsanlar ancak bu yüzyılda dağların, dünyanın dengesini koruduğunu, herhangi bir sebeple kaldırılmaları halinde depremlerin meydana geldiğini öğrenebildi.

2. Kur'ân-ı Kerim, hayvanların karnındaki sütün gıda artıklarıyla kandan meydana geldiğini vurgulamıştı. Bu ilmî gerçeği, ilim dünyası ancak bu yüzyılda öğrenebildi:

"Hayvanlarda da size ibretler vardır. Bağırsaklarındakiler ile kan arasından, içenlere halis ve içimi kolay süt içiririz.." (Nahl, 66)

3. Kur'ân-ı Kerim evrendeki yapının "çift" oluşuna değiniyor:

"Yerin yetiştirdiklerinden, kendilerinden ve daha bilmediklerinden çift çift yaratan Allah münezzehtir." (Yasin, 36)

Ancak son yıllarda, Kur'ân-ı Kerim'in indiği zamanlarda bilinmeyen bazı şeyleri keşfetmiştir ilim. Kimyevî oluşum, hareketle maddeler arasındaki çiftleşmeden ibarettir. Her maddenin atomu eksi ve artı yüklü çekirdeklerden oluşur.

4. Kur'ân-ı Kerim ana rahmindeki olaylara da değinmiştir. Hâlbuki ilim bunlardan henüz yeni haberdar oldu.

"And olsun ki, insanı süzme çamurdan yarattık. Sonra onu nutfе halinde sağlam bir yere yerleştirdik. Sonra nutfeyi kan pıhtısına çevirdik, kan pıhtısını bir çiğnemlik et yaptık, bir çiğnemlik etten kemikler yarattık, kemiklere de et giydirdik. Sonra onu başka bir yaratık yaptık; yaratanların en güzeli olan Allah ne uludur!" (Mü'minûn, 12-14)

5. Kur'ân-ı Kerim bulutların oluşumuna işaret etmişti; bilginler, uçaklarla bulutların üstüne çıkmadan bu gerçekleri bilemediler:

"Bilmez misin ki, Allah bulutları sürer, sonra onları bir araya getirip üstüste yığar, sen de onların arasından yağmur yağdığını görürsün. Gökten içinde dolu bulunan dağlar gibi bulutlar indirir onunla dilediğini vurur, dilediğinden de onu uzak tutar. Bu bulutların şimşeginin parıltısı neredeyse gözleri alır." (Nur, 43)

6. Kur'ân diyor ki:

"Yeri düzleyen, orada dağlar, nehirler var eden, her türlü üründen çift çift yetiştiren, gündüzü geceyle bürüyen O'dur. Doğrusu bunlarda, düşünen kimseler için ibretler vardır?" (Ra'd, 3)

Ayetin seyrinde dikkati çeken bir şey var. Fakat bu nokta, Kur'ân-ı Kerim'le ilk muhatap olanların dikkatini çekmemiş olabilir. İlim yavaş yavaş ortaya çıkarıyor bunları. Dağların var oluşu, yağmurun indiği bulutların oluşumuna, nehirlerin varlığına bir sebeptir. Şöyle ki: Buhar yüklü rüzgârlar dağlara çarpıp, yukarı yükselir, yüksek katmanlarda soğur, içindeki su buharı ağırlaşır yağmur olarak iner. Yağ-

murdan da nehirler oluşur. Bu nehirlerden de ziraat ürünleri sulanır. Fakat bu "ilmî" sıralamada, gecenin gündüzü karartmasındaki hikmet anlaşılamadı, (Belki de önceki nesillerin dikkatini çekmemiştir.) İlim, son zamanlarda, meyvenin oluşmasında gece karanlığının rolünü keşfetti! Kimse, böyle bir şeyi düşünmezken bir tesadüf bu gerçeği ortaya çıkardı. Bir Japon firması, ışığı ürüne vuran büyük ışıkl bir ilân panosunu, pirinç tarlalarından birinin yanına diker. Ürününde azalma gören çiftçi bilim adamlarından olayı incelemelerini isteyince, tuhaf bir sonuç ortaya çıkar; oluşan aşırı ışık, bitkilerin gece dinlenmelerine engel olduğu ve böylece ürünün azaldığı gözlenmiştir. Bitkiler, çiçeklerini gece büyütüp, gündüz açıyormuş. Bunların yeryüzüne dağılışında da bu özellik gözetilmiştir. Örneğin, 12 saat karanlığı gören bir çiçek, 10 saat gece olan bir yerde yaşayamıyor; yaşasa da çok zayıf oluyor veya meyve vermiyor.

Böylece, Kur'ân-ı Kerim'in inmesinden ancak 13 yüzyıl geçtikten sonra ayetteki sıralamanın incelikleri çözülmüş oluyor.

Kur'ân-ı Kerim'de daha başka evrensel ve ilmî gerçeklere de işaret edilmiştir; bazıları ortaya çıkarılmışsa da bir kısmı henüz keşfedilmemiştir. Bu da Kur-ı Kerim'in kesinlikle Allah'tan olduğunu, insanlardan birinin böyle birşeyi yazamayacağını ortaya koyuyor.

Fakat, biz kişilerin arkasından susuzun suya koştuğu gibi koşmak zorunda değiliz. Bazı yeni yazarların Kur'ân-ı Kerim'de ilmî açıdan mucizelerini ispat etmek için, ilim yeni bir şey ortaya koydukça, "Kur'ân-ı Kerim bundan daha önce sözetmişti" demeleri gibi, bir yolu izlemeye gerek yok.

Bunu yapamayız. Çünkü bu keşifler henüz, ispat dönemi geçiriyor; bazıları hâlâ ilmî hakikatler olarak kabul edilmedi. Yarın yanlış olduğu anlaşılabilecek şeylere Kur'ân-ı Kerim tefsirini bağlayamayız. Kur'ân-ı Kerim'deki mucize yönlerin çokluğu, kesinliği ile bu tip teorilerin deste-

ğine muhtaç değildir, ilmin, bunların kesin gerçekler olduğunu ispat etmiş olması bize yeter. Küçük bir işaret bile, icazın ispatı için yeterlidir.

Günümüz İslâm Dünyasının Durumu

Şüphesiz İslâm dünyası bugün tarihinde görülmemiş bir nüfusa ulaşmıştır. Müslümanlar, yeryüzünün çeşitli kıtalarında yaklaşık bir milyara varmıştır. Bu da müslümanlar için tarihin en büyük rakamıdır. Fakat hepsi Rasûlullah'ın (s.a.) haber verdiği gibi, selin, üstündeki çerçöp durumundadırlar: Kurtların avına çullandığı gibi, milletin size çullanacağı günlerden korkulur. Dediler ki: "Ya Rasûlullah! O gün bizler azınlık olacağımız için mi? Buyurdu ki: Bilâkis çok olacaksınız, fakat, selin önüne kattığı çöpler gibi."

İslâm tarihinde bugünkü gibi düşmanların ümmetin üzerine üşüştüğü bir dönem olmamıştır: Kesiliyor, öldürülüyorlar. Düşmanları içten ve dıştan saldırıyor. Yüce Allah'ın indirdiği dışında şeylerle hükmediyor. Bunların hepsi, adım adım, yeni kurulan gayrimüslim devletlerle de ümmetin vatanını küçültüyorlar. Önce müslümanların birliğini parçalıyor, sonra da devletçiklere ayırıyorlar.

Dünyanın en büyük servetlerini barındırdığı halde, fakirlik, cehalet, hastalık İslâm dünyasının her yanına salgın bir hastalık gibi yayılmıştır. Ayrıca İslâm dünyası maden, ziraat ve insan gücü yönünden, bütün dünya devletlerinin hepsinden daha geniş olanaklara sahiptir. Buna rağmen müslümanlar ellerindeki imkanları kullanmakta yetersiz kalmışlardır.

Allah bu ümmete yeryüzü egemenliğini vadetmişti:

"Allah içinizden iman edip, salih amel işleyenlere, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi, onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dini temelli yerleştireceğine, korkularını güvene çevireceğine dair söz vermiştir. Çünkü onlar Bana kulluk eder, hiçbir şeyi bana ortak koşmazlar." (Nur, 55)

Allah, bu ümmete olan sözünden mi döndü? Hâşâ O verdiği sözden geri dönmez.

Değişen, bu ümmetin Rabbi ve Kitabıyla olan durumudur. Yüce Allah, onlara yeryüzü egemenliği için belirli şartlar koşmuştu: "Bana kulluk eder, hiç bir şeyi Bana ortak koşmazlar." Bugün bu şartlar nerede? Bugün, Rablerinin emrine uymak ve O'nun hükümleri ile hükmetmekte hangi noktadadır müslümanlar?

Kur'ân-ı Kerim'den tamamen yüz çevirdiler! Onlara egemen olan kanunlar, eğitim programları, ahlâk, düşünce ve davranışları Kur'ân-ı Kerim'den kaynaklanmıyor.

Artık bunları batısıyla doğusuyla Avrupa'dan alıyorlar. Hal böyleyken nasıl Allah'tan yardım istiyorlar? Kitaptan yüzçevirmişler, yine de buna rağmen yeryüzü egemenliğini istiyorlar?

Allah, İbrahim'i (a.s.) ağır bir sınava tâbi tutmuş, O da bunu başarmıştı. Yüce Allah da başarısına karşılık ona; "*Seni insanlara imam edeceğim.*" demişti. O da yaratılıştan gelen yapısı gereği, bu sözün kendisinden sonra nesli içinde geçerli olmasını dilemiş ve "*Zürriyetimden de.*" demişti. O ikram ve sevgi anında Allah ne cevap verdi acaba?

"Zalimler benim ahdime ulaşamaz." (Bakara, 124)

Bu Allah'ın değişmeyen kanunudur. Yüce Allah bir topluluğu, mümin oldukları için yeryüzüne egemen kılmaz. Gerçek iman şartını kaybettiler mi mümin bir atanın çocukları olması onlara bir fayda vermez.

Kur'ân-ı Kerim bize İsrailoğulları'nın kıssasını uzun uzun açıklıyor ki, onların düştüğü yanlışlıklara biz de düşmeyelim.

"İsrailoğullarına sor onlara apaçık nice ayetler verdik, Allah'ın nimetini, kendisine geldikten sonra kim değiştirse, bilsin ki, Allah'ın cezası şüphesiz şiddetlidir." (Bakara, 211)

İslâm ümmeti bugün, Allah'ın uyardığı bir noktada bulunuyor. Dünya varlıkları için kitaplarını terkediyorlar da boş şeylerle avunup, affedileceklerini düşünüyorlar.

İslâm Ümmetinin Geleceği

Müslüman toplumlar hep birlikte Allah'a dönüp, Kur'ân-ı Kerim'e uymadıkça ümmet bu halinden kurtulamaz.

İslâm dünyası ıslâh gerekçesiyle Batının izinden gitmeyi denedi, gelinen nokta yanlış üstüne yanlış yapılmasının sonucuydu. Sömürü hâlâ devam ediyor, öldürmeler, sürgünler sürüyor. Müslümanların birliği gün geçtikçe parçalanıyor, yaşadıkları coğrafya emperyalizmin de neme tahtası oluyor.

Bu noktaya geliş, müslümanların, Allah'ın emrine karşı gelip, Kitabı'ndan uzaklaşmalarının bir sonucudur. Yüce Allah ve Rasûlü, Allah'ın emirlerine uymadıkça düzelip yardım görmelerinin mümkün olmadığını haber vermiştir!

"Eğer Allah'a yardım ederseniz O da size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar." (Muhammed, 7)

"Eğer ondan yüz çevirirseniz, sizi ortadan kaldırır, sizin gibi olmayan bir milleti yerinize getirir." (Muhammed, 38)

Artık ümmetin bu gerçeği öğrenip gerekeni yapma zamanı geldi ve geçmektedir.

Artık elindeki Allah Kitab'ı ve peygamber sünnetinden elde edeceklerinin cahiliye programlarından kazanacağından çok daha iyi olduğunu kavraması gereken vakti geldi müslümanların:

"Cahiliye hükmünü mü istiyorlar? Düşünen bir topluluk için Allah'tan daha iyi hüküm veren kim var?" (Maide, 50)

Allah'ın bu ümmeti kendi içinde üstün niteliği ve insanlığın yönetimi için göndermiş olduğunu, zillet içinde yaşaması için göndermediğini kavramalıdır.

"Böylece sizi insanlara şahit ve örnek olmanız için tam ortada bulunan bir ümmet kıldık." (Bakara, 143)

Bilmelidir ki, ihmali sebebiyle ilmî ve maddi gücünü kaybedip, bu alanda Avrupa'dan yararlanması onun için gerekliyse, bu, dininden soyutlanması, Avrupa'nın bütün kanunlarını, ahlâkını, düşünce ve tavırlarını alması anlamına gelmez. Bunlar Allah'ın kaçınmamızı istediği şeylerdir, düşmanların böyle bir çalışmaya gireceğini de hatırlatmıştır:

"Kitab Ehli'nden birtakımı sizi sapıtmak isterler." (Al-i İmran, 69)

"Sizin de kendileri gibi inkâr etmenizi istediler ki, onlarla bir olasınız." (Nisa, 89)

Bir zamanlar Avrupa, müslümanlardan ilim, kültür almak için gelmiş, aldığı bu bilgilerin üzerine bugünkü kalkınmasını kurmuştur. Ama hak olduğu halde İslâm'a yanaşmamıştır. Müslümanların da böyle yapması gerekmez mi? Avrupa'nın ilim ve sanatını alıp, batıl olan düşünce ve nizamlarını kendilerine bırakmalıdırlar.

Müslümanlar ne zaman bu yapıda olurlarsa ancak o zaman düzelebilirler. İlmi nerede bulursa bulsunlar alacaklar fakat dinlerinden kopmayacak, Allah'ın emirlerine uyacaklar. O zaman, yeryüzünde büyük değişiklikler onların eliyle olacaktır.

"Bir millet kendini değiştirmedikçe, Allah onların durumunu değiştirmez." (Ra'd, 11)

Müslümanlar kendilerini düzeltir, Allah'ın Kitabı'ndan yüz çevirmeyi bırakır, Kur'ân-ı Kerim'e yönelirlerse, bütün iyilikleri Allah onlara doğru çevirecek ve onlar yeryüzünün en zengin ümmeti olacaklardır:

"Eğer kasabaların halkı inanmış ve Bize karşı gelmekten sakınmış olsalardı, onlara göğün ve yerin bolluklarını verirdik." (A'raf, 96)

Dünyanın en kuvvetli ümmeti olurlardı. Çünkü müminleri kazandıracak kuvvet, zenginlikle olur.

Müslümanlar bu şekilde barışın sembolü olurlar. Çünkü bugün dünya -Doğu veya Batı her iki kampıyla- bizi ele geçirmeye çalışıyor, varlığımızı ele geçirip bizi köleleştiriyorlar. Fakat o zaman, varlığımızın ve kendimizin sahibi biz olur, sürtüşmeyi önleyen güç oluruz.

Beşinci Bölüm

AHİRET GÜNÜNE İMAN

Ahret gününe iman, gayba yani, algılanmazın ötesindeki bilinmeyene de, imandır; onu kimse görmemiş, Allah, yüce elçileri yoluyla bize haber vermiştir. Bu haberin kaynağı kitap (Kur'ân) ve sünnettir.

Fakat Allah bize o günü haber verip, ona inanmamızı isteyerek bunu iman temellerinden biri yaparken, insan yaratılışına da gaybe iman özelliği vermiş ve insanı bu özelliği ile diğerlerinden ayırarak üstün kılmıştır.

Hayvanın yaşadığı ortam sadece algılanabilen varlıklar âlemdir. İnsanın yaşadığı ortam ise, yalnızca algılanabilen eşyaların bulunduğu çevre değildir. Yüce Allah'ın insanın ufkunu daha geniş yapmış ve algılanamayan şeylere de inanma özelliğini ona vererek hayvandan daha kıymetli ve geniş ufuklu yapmıştır.

Tarihteki bütün İslâm karşıtı bozuk düzenler her zaman, Allah'ın en güzel yaratılışta yarattığı insanı bozup, alçakların alçağı yapmışlardır.

Çağdaş cahiliye düzeni de insanı bir hayvan seviyesine indirip, sadece algılayabildiği şeylere inanan bir varlık yapmak istiyor. Bilimsel gerçeklerle, Allah'ın ona verdiği üstünlüğü unutturup gayb âleminde onu uzaklaştırmak istiyor. Sonuçta da insan, ruhen, ahlâken kendi yaratılışından uzaklaşmaya ve nihayet insanlığını kaybetmeye mahkûm ediliyor.

İnsanı üstün kılıp, onu yüce bir makama yükseltmek isteyen Allah, gaybe imanı takva sahiplerinin en belirgin niteliği kılmıştır.

"Bu doğruluğu şüphe götürmeyen ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara (müttakilere) yol gösteren Kitap'tır. Onlar, gayba inanırlar, namazı kılarlar..." (Bakara, 2-3)

Evet, gaybe iman Allah'a ve ahiret gününe iman için şarttır. Bunun için de Kur'ân-ı Kerim onu müminlerin baş niteliklerinden sayıyor. Aynı zamanda da insanı diğerlerinden ayıran bir özelliktir. Bununla dünyasını, hayvanlar dünyası dışında bir dünya yapar.

İnsanı yaratıp, onu yeryüzünde halife yapan ve dünyanın imarı için görevlendiren *"Sizi yeryüzünde yaratıp, orayı imar etmenizi dileyen O'dur."* (Hûd, 61) Allah bu hilafet ve imar görevinin güzel bir programa göre yerine getirilmesi için insana nelerin gerektiğini de iyi biliyordu. Bunun için yüklendiği şeyi yerine getirmek için ona gerekebilecek her şeyi vermiştir. Böylece görev güçle orantılı olur.

"Allah kimseye katlanacağından fazlasını yüklemez." (Bakara, 286)

Allah, hayvanî olmayan bir güç verdi ona. Kimi hayvanlara da bazen insandan onlarca defa daha büyük olan bir beden gücü vermiştir. Fakat o, elleriyle iş göremez, gücünü kullanmak için ayakta duramaz, insansa çok kere hayvandan çok daha zayıf olduğu halde, hayvanın güç yetiremeyeceği şeyleri başarır. İşte bu, hilâfet ve yeryüzünü imar görevleri içindir.

Bir de akıl vermiştir ona. Düşünüp taşınır, planlar çizer böylece yaşadığı kâinatta olan pek çok olayın gerçeğini öğrenebilir. Bu gün, insanın yeryüzünü imar ve Allah tarafından göklerde ve yerden kendisi için hazırlanan enerjinin kullanılmasına en büyük yardımcısıdır.

Gaybe iman yeteneğini de verdi ona. Ve bu imanı Allah'a imanla beraber, insanın dünyadaki fonksiyonunu işlemesine en önemli yardımcılarından biri yaptı. Bununla ruhu yaratıcısına bağlanır, emirlerine uyar, ahireti güzelleştirdiği gibi dünyası da güzelleşir.

Bazı Akf ve Nakf Deliller

"Sizi boşuna yarattığımızı ve bize döndürülemeyeceğinizi mi sandınız?" (Müminun, 115)

"Gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları boşuna yaratmadık. Bu, inkâr edenlerin zannıdır. Vay ateşe uğrayacak inkarcıların hali-ne!" (Sa'd, 27)

"Yoksa kötülük işleyen kimseler; ölümlerinde ve diriliklerinde kendilerini, inanıp yararlı iş işleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar?" (Casiye, 21)

"Kendilerini Allah'a vermiş olanları hiç suçlular gibi tutar mıyız? Ne oluyorsunuz? Ne biçim hükmediyorsunuz?" (Kalem, 35-36)

Bu ve benzeri ayetlerin işaret ettiği anlam şudur: Eğer insanların dünyada yaptıkları şeylerin karşılığını görecekları bir gün olmazsa, yaratma boş bir iş olur o zaman. Yani hayat boşuna, göklerin ve yerin yaratılması boşunadır eğer dünya hayatı herşeyin sonu olacaksa!

Ayetlerin işaret ettiği bu anlamı kendi aklımızla bulabiliriz.

Bakıyoruz ki, bu dünyada zalimler zalim olarak mazlumlar da mazlum olarak yaşıyorlar ve ölüyorlar. Eğer dünya hayatı bir son ise adalet nerede? Hayatın var oluşundaki hikmet nerede, adaletsiz işliyor ve öylece bitiyor?

Dünyada kâfirler ve müminler görüyoruz. İnançları, davranışları, yaratıcı ile olan durumları birbirine zıt bir taraf, büyüklük taslayıp, yaratıcıya boyun eğmeyi reddetmiş, diğerk taraf da kendisini Allah'a teslim etmiş ve iyi işler yapıyor. Hayat olayları ile sürüp giderken, onlar da ölüyor bunlar da, bu kötü ile o iyi bir mi olacak? Dünya hayatında, yeryüzüne egemen olan kâfirler zulüm yapıp duruyorlar, müminler de güçsüz kalmış, hep kovulmuşlar velev ki bu durum, Allah'ın kanunları gereği, sınav olan geçici bir süre için olsun.

"And olsun, biz kendilerinden öncekileri denemişken, insanlar, 'İnandık' deyince denemedi, bırakılacaklarını mı sanırlar? Allah elbette doğrulan ortaya koyacak ve elbette yalancıları da ortaya çıkaracaktır." (Ankebut, 2-3)

Bu sınav sürüp giderken insanların hayatları bitip ölürler ve küfür galip, iman mağlûp olursa, bu olaylar hak ve adaletle bağdaşır mı?

Hak sahiplerinin sürgün, güçsüz, batılların egemen ve güçlü olmaları doğru mu?

Allah'ın çağrısını kabul ederek, doğru yolda olanların, sanki lanetliler onlarmış gibi, zillet ve alçaklık içinde yaşayıp ölürken, o çağrıyla kabul etmeyerek, inanmayanların, Allah'ın rızasını onlar kazanmış gibi, rahat, nimetler içinde yaşayıp ölmeleri doğru mu?

Ve doğru yoldan gidenlere ceza, yoldan sapanlara ödül vermek adalet midir?

Eğer herşey dünya hayatıyla biter telâhı dirilme, hesap, sevap ve ceza olmazsa ortaya bu tür tuhaf manzalar çıkar ortaya.

Bakıyoruz ki asiler, Allah'ın sınırını altüst ederken dünyanın varlıkları ile de onlar yaşıyorlar; diğerleri de Allah'ın emirlerine uyup, helâl olandan başkasına el sürmüyor ve lezzetlerde boğulanlardan çok daha az bir şeyle yaşıyorlar. Dünya böyle biter ve herşeyin sonu bu olursa, adalet ve hak ne olur? Çalan çaldığı ile kalır, hesabı sorulmaz, boyun eğen de fazla malı kendine yasak eder, bununla da sonunda bir sevap bulmazsa işler nasıl gider?

Asla!

Allah için bu doğru değildir.

İşlerin böyle olması O'nun adalet ve hikmetine uygun değildir. Tersine, o zaman hayat, hikmetsiz, boş bir şey olur.

Bunun için Kur'ân-ı Kerim'in çok kere göklerin ve yerin yaratılmasını Hakk'a, insanların diriltilmesini de dünya hayatında yaptıklarından hesaba çekilmelerini, iyi veya kötü karşılıklarının verilmesi gereğine bağlar? (bkz: İbrahim, 15-19)

Müminler Allah'ın gökleri veya yeri boş yere değil hakla yarattığını ve tekrar dirilmenin, hesabın kaçınılmazlığını bilirler; ateşten korunması için O'na yalvarırlar.

"Onlar ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler: 'Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın, sen bunlardan münezzehsin, bizi ateşin azabından koru.' derler." (Al-i İmran, 191)

Ölümü ve hayatı, hangimizin daha iyi fiiller işleyeceğini bilmesi için kendisi yarattığını Allah haber veriyor:

"Hanginizin daha iyi iş işlediğini belirtmek için ölümü ve hayatı yaratan O'dur." (Mülk, 2)

Ve yine aynı amaçla, yeryüzünde olanları da ona bir süs olarak yarattığını haber veriyor:

"İnsanların hangisinin daha iyi iş işlediğini ortaya koyalım diye, yeryüzünde olan şeyleri yeryüzünün süsü yaptık." (Kehf, 7)

Ölüm, herşeyin bittiği bir son ise, ölüm ve hayatın yaratılmasındaki hikmet nerede? İyiler kötülerden nasıl ayrılacak? Üzerindekilerin dünyaya ziynet yapılmasındaki hikmet ne oldu?

İnsanın dünya hayatındaki sınav noktası, dünyadaki bu ziynetlerdedir: İnsan, Allah'ın ona helâl ettiği kadarını mı alacak, yoksa, asi olup sınır tanımayacak mı?

O da, bu da ölümle aynı sonuca varacaksa ziynetlerle sınav etmenin bir anlamı yok; o helâlden almış, bu haramdan. Yüce Allah'a boyun eğmeye bu ziyneti engel yapanla yapmayan bir.

Bunun için cevabı belli bir soru geliyor: "Müslümanlarla mücrimleri bir tutar mıyız?", "İman edip, salih amel işleyenleri, dünyayı fesada verenler gibi sayar mıyız?", "Takva sahiplerini facirler gibi tutar mıyız?"...

Haşa!

Bu sadece, kâfirlerin kuruntusu! Onlar hesap, ceza yok zannediyorlar! Sanki onlar bununla, Allah'ın gökleri ve yeri boşuna yarattığını söylüyorlar.

"Göğü, yeri ve ikisi arasında bulunanları boşuna yaratmadık. Bunun boşuna olduğu, inkâr edenlerin zannıdır..." (Sa'd, 27)

Bu ayet, tekrar dirilmeyi inkâr eden Kureyş kâfirleri hakkında indi. Ne var ki çağdaş cahiliyenin tavırları, bu ayetin sanki onun için inmiş olduğu izlenimini veriyor. İşte, Batılı inkârcı yazar, varlığın hepsi boş ve lüzumsuzdur diyor. İnsan hayatının da bir anlam ve hikmeti yokmuş! "Bu inkâr edenlerin zannıdır."

İnsan Allah'a, ahiret gününe iman etmedi mi, onun gözünde hayat ve kâinatın hepsi böyle görülür. Gökler, yer ve ikisi arasındakiler, insanın hayatı da dahil, boş ve gereksizdir.

Hakkın ortaya çıkması, dünya hayatının bir tamamlayıcısı olan insanların hesaba çekilip, ceza veya ödül almaları, ahiret günündedir ancak. O zaman, gökleri ve dünyanın yaratılmasındaki amaç çıkar ortaya. İnsanın yaratılması ve dünyada bulunmasındaki amaç. Ölüm ve hayatın yaratılması üzerindikilerin dünyaya ziynet yapılmasındaki hikmet o zaman anlaşılabilir.

Fakat çağdaş cahilî nizamlar, fikirleri bozduktan sonra, hayatın bir anlam ve hikmeti yok, diyorlar! Daha önceki kâinatın varoluşunu kendisine bağlayanlar da ahmaklıkta, bugünkü kâfirlerin ve inkârcı felsefecilerin seviyesindeydiler.

"Hayat; ancak bu dünyadaki hayatımızdır. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak zamanın geçişi yokluğa sürükler', derler." (Casiye, 24)

İster bu sözü, Allah'a ölüleri diriltebilmeyi çok gördükleri için, isterse de O'na inanmadığı için söylesinler! Gerçekte onlar, göklerin ve yerin, hayat ve ölümün yaratılmasındaki hikmete gözleri kapalı kaldılar. Hayvan gibi, hayatlarını ve varoluş hedeflerini bilmeden yaşadılar.

"Durakları ateş olduğu halde, kâfirler, zevklenirler ve hayvanlar gibi yerler." (Muhammed, 12)

Ahiret gününe imanın insan hayatında önemli yeri ve derin etkileri vardır. Biz bu gerçeği, Kur'ân-ı Kerim'in pek çok yerde Allah'a imanla, ahiret gününe imanı zikretmesinden daha iyi anlıyoruz.

"Allah'a ve ahiret gününe iman ederler." (Al-i İmran, 114)

"İnsanlardan bazıları Allah'a ve ahiret gününe inandık derler, hâlbuki onlar inanmamışlardır." (Bakara, 8)

"Kitap verenlerden, Allah'a, ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve peygamberinin haram kıldığını haram saymayan, hak dinini din edinmeyenlerle, boyunlarını büküp kendi elleriyle cizye verene kadar savaşın." (Tevbe, 29)

Böylece Allah'a imanla ahiret gününe iman, biri öbürünün tamamlayıcısıymış gibi bağlanır. Ahiret gününe inanmayan insanın kişiliğini, düşünce yolunu, hayata bakış açısını bildik mi, bu güne imanın önemi ni kavrarız.

Böyle bir insanın dünya hayatı ilk ve sondur. Ömür de tek fırsat, kaçarsa boşa gidecek. Ömür ne kadar uzun olursa olsun sınırlı olduğuna göre, kap kapabildiğini!

Ahiret gününe inanmayanın gözünde olay budur. Sınırlı ve tek fırsat; lezzetlerden mümkün olanın en yüksekini kapmalıdırlar. Bunun için cahiliyeler, dünya nimetleri peşinde koşturur, üzerine savaşlar çıkarırlar. Bütün amaçları dünya hayatında toplanır.

Bütün bunlar çağdaş cahiliyenin ürünüdürler.

Kişileri ve toplumları ilgilendiren işler nelerdir?

Kişi, çalışıp üretir ama hangi amaç için? Kazanabileceği en yüksek oranı kazanmak ve bu kazandığını en yüksek oranda bir mala yatırmak; helâl, haram farketmez, düşünmez bile!

Esas amacı kaçan, geri gelmeyecek olan fırsatı kollamaktır. Onun için haram ne ki? Sadece mala konmuş bir engel. Ve onun gözünde anlamsız, lüzumsuz bir engel, dönmeyecek sınırlı fırsatı zayı ediyor!

Ahlâk, vicdan gibi kavramlar da haramlar gibi lüzumsuz engellerdir, onun gözünde. Onun için cahiliyelerde ahlâk bozulur, vicdan kalkar, yerini çıkarıcılık alır. İnsanî düşünceler, yüksek değerler onun için, akıllı bir insana yaraşmayan bayağı şeylerdir, eğer fırsatı kaçırtan şeylerse!

Milletler ve çeşitli grupların kıssası da, bu kıssadan farklı değildir. Bütün toplulukların amacı, diğer bir topluluğun sırtından, mümkün olan en yüksek payı elde etmektir. Her milletin amacı, diğer milletlerin malına el koymak, ondaki varlığı ele geçirip kendine kaydetmek ve bu amaç için savaşlar, sürtüşmeler, çıkarmaktır.

Nerede yüksek değerler? İnsan hakları, dünyanın vicdanı, anlaşmalar, kayıtlar, hayır işlerde yardımlaşma, adalet, kardeşlik ve eşitlik, nerede?

Cahiliye düzenlerinde bunların hepsi laftır! İnsanlar, ara bozuculuk ve iki yüzlülük ile söyler, şeytanlarıyla başbaşa kaldılar mı, biz sizinle beraberiz, onlarla alay ettik derler! Herbiri fırsat kollayanlar için bir engeldir!

Bunun için cahiliye düzenlerinde vicdan zayıflayıp, ahlâk bozulduğu gibi ufuklar da daralır ve yüksek değerler düşer.

İnsanı, Allah'a imandan sonra, dünya çirkefinden yükseltecek, ahiret gününe imandan başka birşey yoktur. Bu, insanın Allah'a boyun eğmek için, bu dünyada tenezzül etmediği herşeyin ahirette onun için sonsuzlaşacak bir nimete dönüşeceğine imandır. Aynı zamanda, dünya varlığı için Allah'ın emrinden çıkmak onun için ahirette dayanamayacağı bir azaptır.

İnsan, ahiret gününe tam iman etti mi onun gözünde olay biter ve işler rayına oturur. Hiçbir dünya nimeti ahiret nimetine kıyaslanamaz. Yüce Allah yolunda dünyada çekilen hiç bir eziyet ahiret azabına kıyaslanamaz. Başka bir açıdan da, bu eziyet ahiretin küçük bir nimeti için terkedilmez.

İşte o zaman insan, dünya ağırlığına karşı dengede durabilir, yüksek değerlere ulaşabilir, çünkü o, onu bulacak karşılıktan emindir.

İşte o zaman, iyilikte ve takvada yarışan, düşmanlık ve kötülükte yarışmayan iyi kişi ve topluluklar bulunabilir.

Ahiret Gününe İmana Ait Bazı Meseleler

Ahiret gününe iman, Kitap ve sünnetle gelen, inanılması zorunlu bazı konuları içerir. Bunlar; kabir azabı ve nimeti, kıyamet alâmetleri, tekrar dirilme, haşr, hesap ve ona bağlı olan sevap ve ceza, sırat, cennet, cehennemdir.

1. Kabir Azabı ve Nimetleri

Rasûlullah (s.a.) duasında kabir azabından Allah'a sığınıyordu. Oysa O'nun gelmiş ve geçmiş günahları bağışlanmıştı. Diyor ki: "*Kabir azabından sana sığınırım.*"

Bir başka hadis-i şeriflerinde de şöyle buyurur:

"Kabir cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukurdur." (Tirmizi)

Kur'ân-ı Kerim, Firavun ailesi için şöyle diyor:

"Kötü azap, Firavun'un adamlarını sardı. Onlar sabah akşam ateşe sunulurlar. Kıyâmet çattığı gün, 'Firavun'un adamlarını azabın en ağırına sokun.' denir." (Mü'min, 45-46)

Yine Kur'ân-ı Kerim'de Nuh'un (a.s.) kavmi için de şöyle buyuruyor Allah:

"Onlar günahları yüzünden suda boğuldular, ateşe sokuldular, kendilerine Allah'tan başka yardımcı bulamadılar." (Nuh, 25)

Mezarda nimet ve azabın nasıl olduğunu kesin çizgilerle bilemeyiz, bu bir meçhul konusudur; bu konuda Allah ve Rasûlü geniş bilgi vermemiştir bize. Yüce Allah ve Rasûlü'nün (s.a.) anlattıkları dışında da bir kaynağımız yoktur. Rasûlullah'ın (s.a.) bize haber verdiği şeyler şunlardır: Ölü defnedilince ona iki melek gelir, onu kaldırıp oturturlar, ona dünya hayatında yaptıklarından sorarlar, doğru cevaptan başkasını veremez. Sonra mezarını, amel durumuna göre, cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukur olarak bulur. Bunların hepsi, peşinden ödül ve cezanın geleceği büyük hesap gününden öncedir.

İnsanlar arasında "ölünün rahatlığı" ile ilgili olarak dolaşan sözler, ancak salih amel sahibi mümin için geçerlidir. Yüce Allah'a başkaldırmış kişiler ise, ne ölümünde ne de mezarında bir rahatlık bulamaz. İlk anda onu teslim alacak bir azap bulunur ancak. Sonra da, daha ağır olan ahiret azabı.

Zeyd b. Sabit'ten (r.a.), Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu:

"Bu ümmet kabirde sınanır. Eğer ölüleri defnetmekten vazgeçmeyecek olsanız Allah'a dua ederdim de, benim duyduğum kabir azabını siz de duyardınız."

Ve buyurdu ki: *"Kabir azabından Allah'a sığının."*

Oradakiler: *"Kabir azabından Allah'a sığınırız."* dediler. (Müslim)

2. Kıyamet ve Alâmetleri

Ahiret gününe imanın gereklerinden biri de kıyamete inanmaktır. Kıyamet, bütün yönleriyle dünya hayatının biteceği ve tüm şiddetiyle ahiret hayatının başlayacağı andır. Kur'ân-ı Kerim kalpleri yerinden sökecek bir üslûpla anlatıyor:

"Ey insanlar! Rabbinizden korkun, doğrusu kıyamet gününün sarımsıtısı büyük şeydir. Kıyameti gören her emzikli kadın emzirdiğini umutur, her hamile kadın çocuğunu düşürür, insanları, sarhoş gibi

görürsün, oysa sarhoş değildirler, fakat bu sadece Allah'ın azabının çetin olmasındandır." (Hacc, 1-2)

"O gün bir sarsıntı sarsar. Peşinden bir diğeri gelir. O gün kalpler titrer. İnsanların gözleri (korkudan) donakalır. Derler ki: Biz eski halimize mi döndürüleceğiz." (Naziat, 6-10)

"Eğer inkâr ederseniz, gençleri ihtiyarlatacak günden nasıl korunursunuz? O günün şiddetiyle gök bile parçalanır. O'nun sözü yerine gelir." (Müzzemmil, 17-18)

"Gökleri ve yeri sarar; evrenin şeklini değiştiren bir korku. Gök yarılr; yıldızlar dağılır; yer sarsılır; denizler ateşlenir (hâlbuki suyla ateş söndürülüydü) dağlar ufalanır: Sana dağları sorarlar, de ki: 'Rabbim onları ufalayıp savuracak, yerlerini düz, kuru bir toprak haline getirecek; orada ne çukur, ne tümsek göreceksin. O gün, hiçbir tarafa sapmadan bir davetçiye uyarlar. Sesler Rahman'ın heybetinden kısılmıştır; ancak bir fısıltı işitirsin. ' " (Taha, 105-108)

Hiç bir şey yerinde durmaz, eski durumunda da değildir artık. Bu şiddet anında insanlar diriltilip hesaba çekilirler!

Kıyametin, Kur'ân-ı Kerim ve hadiste zikredilen bazı işaretleri var:

Rasûlullah'ın (s.a.) peygamberliğinden sonra kıyamet yaklaşmıştır. Kur'ân-ı Kerim diyor ki:

"Kıyamet yaklaştı, ay yarıldı." (Kamer, 1)

Rasûlullah (s.a.) da buyurdu ki:

"Ben kıyametle böyle gönderildim." (Orta ve baş parmaklarını gösteriyordu) (Buhari - Müslim)

Fakat, Allah'ın zaman birimi ile bizimki aynı değildir! Rasûlullah (s.a.) Arap müşriklerini kıyametin yaklaşması ile uyarınca, onu belirli bir kaç gün zannettiler, kendi hesaplarına göre kıyamet kopmayınca da;

"Bizi korkuttuğun azap nerede. Nerede yakın dediğin kıyamet?" demeye başladılar: Kur'ân-ı Kerim onlara birçok yerde şu cevabı veriyor:

"İnsan önündekini inkâr etmek istiyor, kıyamet ne zaman diyor."
(Kıyame, 5-6)

"Senden başlarına acele azap getirmeni istiyorlar. Yüce Allah sözünden asla caymayacaktır. Rabbinin katında bir gün, saydıklarınızdan bir yıl gibidir." (Hacc, 47)

Kıyametin yaklaşmasının işaretlerini de Huzeyle b. Useyd el-Gıfari'nin (r.a.) naklettiği hadis içeriyor:

"Biz komuşurken Nebi (s.a.) yanımıza geldi. 'Ne komuşuyorsunuz?' dedi. 'Kıyameti komuşuyoruz.' dediler. Buyurdu ki on işareti görmekten size kıyamet kopmaz, buyurdu ve saydı: Humarı, deccal, dabbe, güneşin batıdan doğması, İsa'nın (a.s.) inmesi, Ye'cüc ve Me'cuc, doğuda, batıda ve Arap yarımadasında olmak üzere üç çökme ve Yemen'den çıkıp insanlara, toplanmaya sürükleyen ateş." (Müslim)

"Bu Cebrail'di size dininizi öğretmek için geldi." diye meşhur olan hadiste de şöyle geçiyor: "Bana kıyametten haber ver." dedi. Rasûlullah (s.a.); "Sorulan sorandan daha bilgili değildir." buyurdu. "Bana alâmetlerinden bahset." dedi. Rasûlullah (s.a.) "Cariyenin sahibini doğurması, çöl bedevisi çobanların yüksek bina yapmada yarıştığını görmem." buyurdu. (Müslim)

"Sûr'a üflenince, Allah'ın dilediği bir yana, göklerde ve yerde olanlar hepsi düşüp ölür. Sonra Sûr'a bir daha üflenince hemen ayağa kalkıp bakışır dururlar." (Zümer, 68)

Birinci sûrda, göklerde, yerde diri olarak kim kalmışsa Allah'ın dilediği kimseler dışında ölürler. İkinci sûrda da insanlar mahşer yeri için mezarlarından kalkarlar. Ebu Hureyre'den (r.a.): Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu:

"İki üfürmenin arası kırk yıldır. Sonra Allah gökten bir su indirir, bakla biter gibi biterler; insanın her tarafı çürür. Sadece bir yer çürümez; kuyruk sokumu, kıyamet gününde de oradan yaratılır." (Buhari - Müslim)

3. Tekrar Dirilme

Mekke'de müşrikleri en çok hayrete düşüren, kıyametten şüphe ettiren şey tekrar dirilme idi:

" 'Biz kemik ve ufalanmış toprak olduğumuz zaman, yeniden mutlaka dirilecek miyiz?' derler." (İsra, 49)

Bu şüpheleri bilgisizliklerinden kaynaklanıyordu: Önce, Allah'ı hakkıyla tanımıyorlardı. O'na ölüleri diriltilemeyi çok gördüler! O'nu gereği gibi bilmiş, büyüklüğünü öğrenmiş olsalardı, kesinlikle böyle birşeyi O'na çok görmezlerdi.

İkinci olarak da önlerindeki yaratma mucizesini hakkıyla kavramıyorlardı. Eğer onu tanıyabilmiş olsalardı, ona gücü yetenin diğer şeylere de gücü yetebileceğini anlayacaklardı, çünkü önlerindeki örnekten daha muciz bir örnek yoktur!

Bazen his bozulur ve eşyaların gösterdiği gerçekleri görmez olur. Gökler, yer, güneş, ay, gece, gündüz, ölüm, hayat, hepsi hissin önündedir ama fazla görmüş olmaktan ilginçliği gitmiş, insan ondaki mucizevi yönü kavrayamaz olmuştur.

İnsan düşünecek olsa veya gözündeki perdeyi birisi kaldırsa, küçük büyük her mucizeyi görecektir hale gelir. Anlar ki, bunları kim yoktan var ettiyse, dilediği zaman da o diriltecektir.

Gerçekte, onların evrenle ilgileri bugünkü gibi ileri değildir. Fakat, evrende görülebilen kısım, herhangi bir insanın Allah'ın sanattaki üstünlüğünü kavraması için yeterlidir. Bunun için Allah önlerindeki mucizeleri onlara gösteriyordu. Sonra da diyordu ki: Bunu yapan, yeniden diriltmekten aciz değildir!

"Önce yaratan, ölümünden sonra tekrar diriltlen O'dur. Bu, O'nun için daha kolaydır. Göklerde ve yerde olan en üstün sıfatlar O'nundur." (Rûm, 27)

Kur'ân-ı Kerim eski bir kemiği eline alıp, ufaladıktan sonra Rasûlullah'ın (s.a.) yüzüne üfleyip, kör bir cehaletle, "Rabbin bunu diriltebilir mi?" diyen inkârcı topluma da cevap veriyor:

"İnsan kendisini bir nutfeden yarattığımızı görmez mi ki -hemen apaçık- bir hasım kesilir ve kendi yaratılışını umutur da: 'Çürümüş kemikleri kim yaratacak?' diyerek Bize misal vermeye kalkar. De ki: 'Onları ilk defa yaratan diriltecektir. O, her türlü yaratmayı bilendir...' " (Yasin, 77-79)

Yaratma konusunun başı da sonu da birdir. Kâinatta olan herşeyi Allah'ın yarattığını kabul eden birinin aynı mantıkla, yeniden diriltebileceğini de kabul etmesi gerekir. Evren yaratılırken ortada hiçbir şey yoktu, Allah onu yoktan var etti. Yüce Allah bir kerelik bir güçle evreni yarattı da sonradan güçsüz mü düştü; hayır ikincisi onun için daha kolaydır bile. Bu, olasılığı bile zor şüphenin hiç doğruluk payı yok, çünkü kâinat bütün mucizevi haliyle ayaktadır. Ana rahminde hiç yoktan nasıl çocuk oluşuyor? Toprak yoktan nasıl oluyor? Bu gördükleri yeni bir yaratma değil mi?

Eğer bugün kimi bilimselliğin arkasına sığınanların çıkıp da bunlar canlı tohumlardan türüyor derse o zaman deriz ki, bu tohuma ilk defa hayatı veren kim? Gelişme gücünü koyan kim?

Hayır, bu gözün şaşılığından başka birşey değildir insanlar yaratma olayını, kendiliğinden olmuş birşey gibi görüyorlar. Bu da insanların gözleri köreldiği, bakar-kör oldukları zaman düştükleri bir çukurdur; peşinden de yeniden yaratmayı Allah'a çok görürler.

Çağdaş cahiliye anlayışı bu konuda daha büyük bir cinayet işliyor. Evrenin, ne denli bir mucize olduğunu ilim aracılığıyla öğrenmiş bulunuyor. Yeni keşifler -özellikte atom dünyası- ortaya çıktıkça ağızları

açık kalıyor. Buna rağmen büyüklük taşıyorlar. Gerçekten kaçıp ille de tabiat¹ diyorlar. Eski cahiliyeler gibi Allah'ın ölüleri dirilteceğini inkâr ediyorlar.

Kur'ân-ı Kerim her zaman ve mekândaki diriliğiyle hâlâ meydan okuyor:

"Hiçbir şey olmadan mı yaratıldılar; yoksa onlar mı yaratıcıdır-lar?" (Tür, 35)

Onlar sahte âlimlerdir:

"Dünya hayatının zahirine ait şeyleri bilirler. Ahiretten gafildirler." (Rûm, 7)

Gerçek âlimler, Allah'a ve tekrar dirilmeye herkesten önce iman ederler:

"Allah'tan ancak âlimler korkar." (Fatır, 27)

4. Haşır

Allah ölüleri dirilttikten sonra, âmellerinden sorulmak üzere hepsini toplar. Kur'ân-ı Kerim, nitelediği gibi bu haşri de niteliyor:

"O gün, kişi kardeşinden, annesinden, babasından, karısından ve oğullarından kaçır. O gün herkesin kendine yeter derdi vardır." (Abe-se, 34-37)

Sıkıntı, akrabaları, dostları ayırıyor, dünya hayatında ona yapışık bile olsa diğerlerini terk ettirip kendisi ile uğraştırıyor herkesi.

"Gözleri dalgın dalgın, çekirgeler gibi yayılmış, o çağırana koşarak kabirlerden çıkarlar." (Kamer, 7-8)

Âişe'nin (r.a.) naklettiği bir hadiste, Rasûlullah (s.a.) haşri anlatarak buyuruyor ki:

1 Doğa konusunu, mantık ve ilmî ölçüleriyle tartışamıyorlar, kesin bir çizgi de çizilebilmiş değildir.

"İnsanlar kıyamet günü, çıplak ve sünnetsiz haşrolurlar."

Dedim ki: "Ya Rasûlullah! Kadın erkek, hep beraber; birbirlerine bakarlar." Buyurdu ki:

"Âişe! Olay, birbirine bakmaktan daha şiddetlidir." (Buhari - Müslim)

Fakat, o zor günde insanların hepsi aynı değildir. Dünyada yaptıklarına göre durumları da değişik olur:

"O gün birtakım yüzler Rabbine bakıp parlayacaktır. O gün birtakım yüzler de asıktır. Kendisinin bel kemiğinin kırılacağını sanır." (Kıyame, 22-25)

"O gün bir takım yüzler aydınlıktır, gülmekte ve sevinmektedir. O gün bir takım yüzler de tozlanmış ve onları, karanlık bürümüştür." (Abese, 38-41)

Mikdad'dan (r.a.), Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki:

"Güneş kıyamet günü halka yaklaştırılır, bir mil kadar yakın olur, insanlar amellerine göre tere boğulurlar. Kimi ayak topuğuna, kimi dizlerine, kimi omuzuna kadar terde olur, kiminin de ter ağız hizasına kadar gelir." (Müslim)

İnsanların durumu böyle değişik olur. Kimi kötü işinin sonucu olarak korku ve ızdırapla karşılaşır, karanlık yüzlü, hayvanlar gibi sürülüp gider en kötü yere; kimi de huzur içinde müjdeler alır. Rabbinin vaadi olan cennet nimetlerine kavuşmayı bekler, ilgi ve saygı görür. Çünkü onlar, Rahman'ın konuklarıdır, konuksa her zaman ilgi, güler yüz bulur gittiği yerde.

5. Hesap

İnsanı, dünyadaki en yakınlarından ayıran ölümden sonra insanlar bir araya toplatılır, ameller ortaya konur ve hesap başlar:

"Dizi dizi Rabbine sunulduklarında onlara: 'And olsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi Bize geldiniz. Sizi bir yere toplamak için söz vermediğimizi iddia etmiştiniz değil mi?' denir." (Kehf, 48)

İnsanlar dünyada, derecesi ne kadar küçük olursa olsun bir yöneticinin önünde durup, haklıyla haksızın ayırt edilmesinden korkarlar. Hâlbuki, o onlar gibi insandır; sahip olduğu makamından başka bir özelliği yoktur. Yöneticinin makamı yükseldikçe korku ve endişeleri de artar. Onların işleri görülünceye kadar geçen zaman pek ağır gelir, kısa bir zaman olduğu halde, saatler günler gibi uzun gelir. Bir dakika, uzun bir zamandır orada!

Ya aziz ve cebbar olan Allah'ın önünde dururken nasıldır acaba? Öyle bir gün ki ellibin sene kadar!

"Melekler ve Cebrail, miktarı ellibin yıl olan o derecelere bir günde yükselirler..." (Mearic, 4)

Hayal bunu tasavvur edemez. Bütün gücüyle âlemlerin Rabbi önünde duran bu insanların manzarasını tasvire çalışsa başaramaz.

Âdem'den (a.s.) son insana kadar bütün halkı içine alan bu saftan insanlar bir bir çağırılır ve sırası gelip sorguya çekilir.

"Rabbine and olsun ki, hepsini yaptıklarından hesaba çekeceğiz..." (Hicr, 92-93)

Hitap ürkütücü ama hesap ondan da zor.

Hakiminin önünde beklerken sırası gelenlerin halini görmüyor musun? Sırada beklerken yüzler morarır.

Sıra gelince de nefesler kesilir, kalp atışları yükselir, gözler kayar, soru başlayınca da eğer suçluysa, sıkıntı da başlar.

Bunlar, yalan söylemeyi, aldatmayı becerebildikleri hesaptan kaçabilecekleri halde böyle olurlarsa, dillerine bile hakim olamayanların durumu nedir? Derileri ve organları bile aleyhlerine şahitlik edecek:

"Kendi dilleri, elleri ve ayakları yapmış olduklarına şahitlik ettikleri gün onlar büyük azaba uğrayacaklardır."

"O gün, Allah onlara kesinleşmiş cezalarını verecektir. Yüce Allah'ın apaçık hak olduğunu bileceklerdir.." (Nur, 24-25)

Günahlarını itiraf edip, kendi aleyhlerine şahitlik etmekten başka yapacakları bir şey yoktur zaten:

"Ey cin ve insan topluluğu! Size ayetlerimi anlatan bugünle karşılaşmanızdan sizi uyaran peygamberler gelmedi mi? 'Kendi hakkımızda şahidiz.' derler." (En'am, 130)

Şahitlik etseler de etmeseler de kurtuluş yok.

Teraziler kurulur, fiiller ölçülür.

"Kıyamet günü doğru teraziler kurarız. Hiçbir kimse hiçbir haksızlığa uğratılmaz. Hardal tanesi kadar bile olsa yapılanı ortaya koyarız." (Enbiya, 47)

Ve küçük büyük herşeyin kaydedildiği kitap. Yalan olasılığı olmayan belge.

"Yanımızda gerçeği söyleyen bir kitap vardır." (Mü'minûn, 62)

Kitap konusunda da insanların durumları fiillerine göre değişir, kimi sağından, kimi de solundan alır kitabını.

"Kitabı sağından verilen; 'Alın kitabımı okuyun.' der." (Hakka, 19)

"Fakat kitabı kendisine solundan verilen kimse: 'Kitabım keşke bana verilmeseydi.' der." (Hakka, 25)

6. Sırat

Arz ve hesap bitip, fiiller ölçülünce, yerler de belli oldu mu herkes tutar yolunu: Bir kısmı cennete, bir kısmı ateşe..

Yolda sıratтан geçerler. Sonu ateş olan sıratта cehenneme düşer, azap hemen başlar ona. Yeri cennet olan da sadece uzaktan ateşi görür, kâfirlerin sonunu ve Allah'ın onu hangi azaptan kurtardığını öğrenir. Sonra yoluna devam eder ve melekler onu karşılar.

Ebu Hureyre'den (r.a.): Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki:

*"Kıyamet günü Allah Tealâ insanları toplar ve 'Kim neye tapınıyor-
duysa onun peşine gitsin.' buyurur. Güneşe tapanlar güneşe, aya
tapanlar aya, tağutlara tapanlar tağutlara uyarlar. Sonra cehenne-
min ortasına sırat konur, ben ve ümmetim ilk geçen oluruz." (Buhari
- Müslim)*

Ebu Said el Hudri'den: "Denildi ki: 'Ya Rasûlullah (s.a.), köprü ne-
dir?' Peygamberimiz; 'Ayak altına konan çengelli, kancalı, dikenli bir-
şeydir' buyurdu. Ebu Said diyor ki: Köprünün kıldan ince, kılıçtan kes-
kin olduğunu duydum." (Müslim)

Huzeyfe'den (r.a.): Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki:

"Sırat üzerinde, emredileni kapmakla emrolunmuş dikenler vardır." (Müslim)

7. Cennet ve Cehennem

Ve sonunda geldik...

Bir ucu dünya hayatında yeryüzünde başlayan, tekrar dirilme, haşır
ve hesaptan sonraya, sona varan bir yolculuk.

*"Sizi yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz. Yüce Allah insanlardan
birtakımını doğru yola erıştirdi, fakat birtakımı da sapıklığı haketti.
Çünkü bunlar Allah'ı bırakıp şeytanları dost edinmiş ve kendilerini
doğru yolda sanmışlardı." (A'raf, 29-30)*

Dünya hayatında doğru yol üzere olup Allah'a iman eden, emirleri-
ne uyup buluşacakları günü unutmayan, öfkesinden korkup rızasına ko-
şan, bu yolda sıkıntılara katlananlar, işte onlar Allah'ın rızasını ve cen-
neti haketttiler. Emniyetli, sıkıntı ve korkunun olmadığı yeri haketttiler.

İnkâr edip yalanlayanlar, sapıklığında inat edenler, Rablerinin emrine
karşı gelip, haksız yollarla dünya nimetlerinden yararlananlar, şeytana

uyanlar, yanlış hatalı işleriyle övünüp azanlar, ölümü ve hayatı olmayan, kendilerinden bir gün de olsa hafiflemeyecek cehennemi hakettiler!

Bu son anda Allah'ın adaleti, göklerin, yerin, hayat ve ölümün yaratılmasındaki hikmet ortaya çıkıyor. Dünya hayatında herşeyin neye işaret ettiği anlaşıyor.

Kur'ân-ı Kerim'de pek çok yerde cennet ve cehennemin niteliği vardır. Neredeyse işaretlerle de olsa bunlara değinmeyen sure yok gibidir.

Çok örneğe gerek yok, merak edenler Kur'ân-ı Kerim'i açıp bakabilirler. Nimet ve azaptan biraz söyledip, ayetlerden de az bir örnek vereceğiz. Kur'ân-ı Kerim nimetleri, aynı anda, hissî ve manevi olarak nitelendiriyor. Azabı da böyle niteler. "İnsan" doğasına uygun olan da budur.

İnsan ruh ve cesetten oluşur. İkrâm ve ceza görecektir. İkrâm edilirse cesedi ve ruhu aynı anda ikrâm görecektir. Azap da edilirse, cesedi ve ruhu aynı anda azab görür.

Allah, cennetini de cehennemini de ince bir şekilde bize nitelemiştir. Fakat hayal ikisini de kuşatmaktan acizdir. Rasûlullah (s.a.) cennet için diyor ki:

"Orada hiç bir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği, hiç bir insanın hatırına gelmeyen şeyler vardır." (Buhari)

Bize, hissî olsun manevi olsun nimetleri, dünya hayatındaki deneyimlerimize göre düşünüyoruz. Fakat oradakiler bizim hayal edemeyeceğimiz kadar güzeldir. Ağacı ağacımız gibi, meyvesi meyvemiz gibi değil. Huriler de, dünyada düşünebileceğimiz herhangi bir güzel gibi değildir. Yüce Allah'ın rızası da böyledir.

"Allah'ın hoşnut olması en büyük şeydir." (Tevbe, 72)

Bu hoşnutluğu çizen herhangi bir tablo ne kadar hassas olursa olsun, gerçeğinden birşey ifade etmez.

Azap da böyledir. Biz sadece dünyada gördüğümüz ateşi tanırız. Hayalimizde çok çok daha büyük bir ateş de düşünebiliriz. Fakat, kâfirleri bekleyen cehennem azabı yanında birşey değildir bu. Bir de, utanma, pişmanlık ve hasretten, zilletten doğacak nefsî azap var.

Şimdi Kur'ân-ı Kerim'den cennet ve cehennem nitelemelerini okuyalım ve zihnimizde eşyaların gerçeğini canlandırmaya çalışalım.

a. Cennet ve ehlinin nitelikleri

*"Rabbine karşı durmaktan korkan kimseye iki cennet vardır. Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? Bu iki cennet türlü ağaçlarla doludur. Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? Bu cennetlerde akan iki kaynak vardır. Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? Bu cennetlerde her türlü meyveden çift çift vardır. Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? Orada örtüleri parlak atlas-tan yataklara yaslanırlar, iki cennetin meyvelerini de kolayca toplarlar. Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? Oralarda bakışlarını yalnız erkeklerine çevirmiş, daha önce ne insan ve ne de cinlerin dokunmuş olduğu eşler vardır. Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? Onlar yakut ve mercan gibidirler.."*¹ (Rahman, 46-58)

b. Cehennem ve ehlinin nitelikleri

"Doğrusu, ayetlerimizi inkâr edenleri ateşe sokacağız; derilerinin her yanışında, azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz." (Nisa, 56)

"Ateşte olanlar cehennemin bekçilerine: 'Rabbimize yalvarın da hiç değilse bir gün, azabımızı hafifletsin.' derler.

"Bekçiler; 'Size belgelerle peygamberleriniz gelmemiş miydi?' derler. Onlar da: 'Evet gelmişti.' derler. Bekçiler: 'O halde kendiniz

1 Diğer bazı örnekler içinde bakınız. (Tûr, 17-28), (İnsan, 12-22), (Hicr, 47-48)

yalvarın' derler. İnkarcuların yalvarışı şüphesiz boşunadır." (Mümin, 49-50)¹

Böylece cennet ve ehli, cehennem ve ehli arasında tam bir denklik buluruz. Birincisi, insanın hayal edebileceği her nimeti, hatta hayalinin üstündeki bir nimeti içinde taşıyıp, ehli sevgi ve mutluluk içinde kalpleri rahat yüzleri sevinçli rableri rızasıyla onlara tecelli etmiş yaşarken; ateş de insanın düşünebileceği ve düşünemeyeceği azab çeşitlerini pişmanlık, hasretle nefsi azabı devamlı yaşarken bir de kınama ve susturmalar gelir onlara.

Rabbimiz! Bize dünya ve ahirette güzellik ver, bizi ateş azabından korusun!

1 Diğer bazı örnekler için bakınız. (Şuara, 91-102), (Sad, 55-64), (Kehf, 29), (Vakıa, 51-56)

Altıncı Bölüm

KADERE İMAN

Hayır olsun, şer olsun kaderin Allah'tan olduğuna, evrende olan herşeyin Allah'ın kaderi ile olduğuna inanmadıkça insan mümin olamaz.

Buna imanın gerekliliğini kavramak için bir uğraşı gerekir. Evrende ve insanın hayatında olup biten olaylar -insan düşüncesine göre- ya Allah'tan gelmiş, O belirleyip ayarlamıştır ya da onun düşündüğü, Allah'ın dışında bir kaynaktan gelmiştir. Birinci durumda Allah'a iman etmiş olur. İkinci durumda da ortak koşmuş olur. Zira ortak koşma, Allah'tan başkasına ibadet etmek, helâl haram koymaktan ibaret değildir. Bu durumda da inancın aslı olan "Lâ ilâhe illallah"ta şirke düşülmüş olur.

"Lâ ilâhe illallah"ın ilk anlamı: Bu kâinat işlerini ayarlayan Allah'tan başka bir ilâh yoktur. Bunun üzerine de başka anlamlar biner: Allah'tan başka ibadete layık bir mabud yoktur. Yüce Allah'tan başka boyun eğilmesi gereken de yoktur. Egemenlik Allah'ındır.

Herhangi bir insanın, evrendeki olayların, hayattaki tüm oldu-bittilerin Allah'tan başka bir kaynaktan olduğunu düşünmesi aslında ortak koşmadır. Bunun anlamı, kâinat işlerinde O, yalnız değildir, O'nunla beraber bu işle ilgilenenler vardır.

Hatta herhangi bir insan, bazı yeni ve eski cahiliye anlayışlarında olduğu gibi olayların bir tesadüf sonucu olduğuna inansa, o da ortak koş-

mada aynı noktadadır. Gerçekte o, Allah'tan başka hayali bir güç düşünüyor ve bu gücün meydana getirdiği olaylarda söz konusu tesadüf meydana geliyor.

O diliyle olayların herhangi bir tedbir ve kasıt olmadan meydana geldiğini söylese de bir güçle yürütüldüğünü, sonra birbirleriyle çatıştığını veya kasıt olmadan tesadüf olarak meydana geldiğini varsayıyor. Sonuçta o, kâinatı ve olayları Allah'tan başka idare eden birini varsaymış oluyor. Esas şirk de budur zaten.

İnsanın kaza ve kaderin Allah'tan olduğuna kesin olarak inanması gerekir. Evrende Allah'ın belirlemesi dışında birşey olmaz. Yoksa. "Lâ ilâhe illallah"a inanmış olmaz.

Kur'ân-ı Kerim ve sünnet kadere imanı kesin bir dille kayda geçirmiştir.

Allah buyuruyor ki:

"Başa gelen hiçbir musibet Allah'ın izni olmaksızın olmaz." (Tegabun, 11)

"Yeryüzüne ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki biz onu yaratmadan önce O, kitabta bulunmasın. Doğrusu bu Allah'a kolaydır." (Hadid, 22)

"Şüphesiz biz herşeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır." (Kamer, 49)

Bu durum, hadislerde anlatılmıştır. En başta Cibril hadisi var.

"İman nedir?' dedi? Buyurdu ki: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayır ve şerri ile kadere inanmadır." (Müslim)

Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki:

"Kuvvetli mümin Allah'a zayıf müminden daha iyi ve sevimlidir. Herşeyde bir hayır vardır. Sana fayda verecek şeye çalış, Allah'a güven acze düşme. Sana birşey isabet ederse şöyle yapsam böyle

olacaktı, deme. De ki: Allah diledi, dilediğini yaptı. Muhakkak 'eğer' sözü şeytana bir yol açar." (Müslim)

Müzeyle b. Useyd'den (r.a.): Rasûlullah (s.a.) buyurdu.

"Nutfе rahimde kırk veya kırkbeş gece kaldıktan sonra bir melek gelir ve: 'Yarabbi iyi mi kötü mü?' der, yazarlar. 'Rabbim! Erkek mi dişi mi?' der, yazarlar. Sonra işini, eserini, ecelini ve rızkını yazarlar. Sonra defter kapanır, daha artmaz ve eksilmez." (Müslim)

Kadere imanın mertebeleri de imanın diğer kısımları gibidir, içtenlikle kabul imanın şartıdır. Bir insan, kaderin hayır ve şerri ile Allah'tan olduğunu ilâhar etmedikçe mümin olmaz. Bir de teslim ve Allah'ın kaderine rıza derecesi vardır ki, insan imanının kökleşmesi, derinleşmesi ile o dereceye varır. Her kaderin bir hikmeti olduğunu, Allah'ın her kaderinin, doğru yolda giden müminler için hayır olduğunu bilir.

İmanın Kadere Etkisi

1. Müminin hayatında kadere iman, iyi işler yapmada en büyük teşvik ve önemli işlerde sebat etmede en önemli yardımcıdır.

İlk müslüman neslin elinde tarihin kaydettiği harika başarılar gerçekleştiren sağlam inançlarıydı. Tarihte benzeri olmayan bir hızla davetin kısa zamanda geniş bir alana yayılmış olması da bu hikmete dayanıyordu. Evet, sahih akidenin ilk büyük eseri, Allah yolunda cihat ve davet olmuştur.

Müslümanlar Allah'ın şu sözünü iyi anlamışlardı:

"De ki: 'Allah'ın bize yazdığından başkası başımıza gelmez. O bizim mevlâmızdır. '"

Evde otursa da savaş meydanında da olsa, Allah'ın yazdığından başkası başına gelmeyeceğine göre ölümden korkmanın, ondan korkuyla savaştan kaçmanın ne anlamı var! Öldüren savaş mıdır? Üzerine ölüm yazılmışsa savaşa gitmemek onu kurtarır mı? Yazılmamışsa da savaş ona ne yapabilir?

Onlar böyle düşünüyorlardı. Tarih de onların, Allah'ın kaderine olan bu sonsuz güvenleriyle başardıkları üstün şeyleri kaydetmiştir bize. Müminler Allah'ın Uhud Savaşı ile ilgili şu sözünü iyi kavramışlardır: Münafıklar: "Bu işte bizim bir fikrimiz var mı?" diyorlardı. Yüce Allah da: "*Buyruğun hepsi Allah'ındır.*" buyuruyordu.

Ve yine "Bu işte bizim fikrimiz olsaydı burada öldürülmezdik." dediklerinde Allah onlara şu cevabı vermişti:

*"De ki: 'Evlerinizde olsaydınız, haklarında ölüm yazılı olan kimse-
ler, yine de devrilecekleri yere varırlardı.'* (Al-i İmran, 154)

İyice anladılar ki, evindeki yatağında yatıyor bile olsa, ölüm yazılana gelir. Ölüm yazılmamışsa da savaşın en sıcak ânındaki düşman okları, kılıç darbeleri ona etki etmez.

Ve savaşta insan Allah'ın kaderi ile öldürülecek olsa, bu kaderle kazançlı bir işe girmiş olur. Bunun için Allah yolunda savaş onlara sevimliydi. Yüce Allah'a yardım ettiler, Allah da onlara yardım edip, ayaklarını sabit kıldı. Çağrı alanında İslâm, doğuşundan henüz yarım yüzyıl geçmeden batıda Atlas okyanusuna doğuda Hind sınırına varmıştı. Bu, tarihte görülmemiş hızlı bir gelişmedir. İslâmla beraber, Allah düşmanlarını korkutan İslâm devletinin gücü de gelişti, tarif edilemeyecek bir hızla Arapça da yayılma alanı buldu.

Rızık alanında da İslâm ümmeti en zengin millet oluyordu. Tüccar, sanatkâr niteliğiyle, kara ve deniz yollarını aşıp, her yerden onlara mal yığılıyordu; bu yolla da medeniyet geliyordu. Coğrafi keşif alanında da müslümanlar ilk defa, meçhul kıtaya el attılar ve Macellan gibilere, daha sonra Afrika ve Asya etrafında yapacakları gezilerde yarayacak olan hassas haritalar çizdiler. Nil'in kaynaklarını keşfedip, haritasını çizdiler; Avrupalılar da bu haritaların izini sürerek gittikleri nehrin ucunda keşif iddasında bulundular. Böylece hayat her yönüyle doğudan batıya, bu köklü imanla yayılıyordu.

Kadere İman, Şiddet Anlarında Korku ve Aczi Yokeder

İnsan daima sıkıntılarla, olaylarla içiçedir; bu aynı zamanda da Allah'ın bir kanunudur. Sıkıntısı olmayan bir insan yoktur. Hastalık ve çeşitli problemlerle karşılaşmasa bile en azından bir yakının ölümüyle sarsılır. Sıkıntılar insanı sarsar. Katı kalpli, düşüncesiz biri bile olsa yine sarsılır. Fakat, olaylardan etkilenmek başka şey, bu etkiyle yıkılıp çökmek başka şeydir.

Rasûlullah (s.a.) oğlu İbrahim'i kaybedince üzölmüş ve buyurmuş- tur ki: *"Göz yaşarır, kalp üzölür, biz Rabbimizin razı olacağından baş- kasını demeyiz; Ey İbrahim! Sana üzgünüz."*

Fakat, insanda hal bırakmayan, kişiliğini öldüren sarsıntı istenme- yen birşeydir. Bu kadere inanıp teslim olmadığı zaman insana bulaşır. Bunun için Allah müslümanları eğitirken buyuruyor ki:

"Başa gelen hiçbir musibet Allah'ın izni olmaksızın olmaz. Yüce Al- lah'a kim inanırsa onun gönlünü doğruya yöneltir." (Tegabun, 11)

Böyle bir insan, kendine hakim olup, Allah'ın kaderine güvenle yo- luna devam eder, Allah'tan rahatlık diler. Zamanla müslümanlar ara- sından akidelerinden sapanlar göröldü.

Kaderci anlayışa sahip olanlar diyor ki, madem ki herşey Allah'ın kaderi ile bitiyor, insanın yaptığı herşey öyle istendiğı için yapılmıştır, herhangi bir isteğı sözkonusu değildir. O halde yaptığından sorumlu da değildir. İnsanın sorumluluğunu tamamen kaldıran bu hatalı yolu müslümanların ilk neslinden hiç kimse tutmamıştır.

Müslümanların İlk Neslinde Kader Anlayışı

Müslümanlar Uhud olayında anladılar ki, meydana gelen herşey Allah'ın kaderi iledir; fakat aynı anda Rasûlullah'a (s.a.) isyanları se- bebiyle sebep de kendilerindendir.

"Başkalarını iki misline uğrattığımız bir musibete kendiniz uğrayınca mı "Bu nereden?" dersiniz? De ki: 'O kendi tarafınızdadır.' Doğrusu Allah herşeye Kâdir'dir." (Al-i İmran, 165)

Sağlam imanı olan bir müminin hissinde kadere imanla, insanın yaptığından mesul olup hesaba çekilmesi arasında bir çelişki yoktur.

Küfre, isyana, acze veya amelden geri kalmaya kaderi engel göstermek müminin işi değildir. Kur'ân, müşriklerin kendilerini temize çıkarmak için böyle dediklerinden bahsediyor:

"Allah'a "eş koşanlar: 'Allah dileseydi, O'ndan başka hiçbir şeye ne biz ve ne de babalarımız tapardı. Onun buyruğu olmaksızın hiçbir şeyi haram kılmazdık' dediler. Kendilerinden öncekiler de böyle yapmıştı. Peygambere apaçık tebliğden başka ne düşer?" (Nahl, 35)

Şirklerinin sorumluluğunu Allah'a yükleyen bu müşrikler, imanı arzuladıkları halde, Allah'ın onlara engel olduğuna dair bir delil bulabilirler mi?

Evet, Allah insanların (küfür ve imanda) hep bir olmamalarını dilemiştir; dileseydi bütün insanları hidayete erdirirdi. Fakat, doğru ve sapık yolları anlatıp, tercih kabiliyeti verdikten sonra herkese seçme hakkı tanımıştır. Kim iman ederse kendini kurtarır, küfreden de kendi helâkını hazırlar.

"Kişiye ve onu şekillendirene sonra da ona iyilik ve kötülük kabiliyeti verene and olsun ki; kendini arıtan saadete ermiştir. Kendini fenalıklara gömen kimse de ziyana uğramıştır." (Şems, 7-10)

Kaderiye, kıyamet günü hesap sebebiyle akidelerinden saptılar, Bu son asırdaki müslümanların çoğu da dünya hayatında olup bitenlerden dolayı akidelerinden saptılar.

İlk sapma tevekkülle oldu. Tevekkül de, acze, tembellik ve yerinde saymaya götürdü.

Evrende Allah'ın dilediğinden başkası olmaz tabirinden, insanın çalışmasına gerek yok manası çıkardılar! İnsan çalışsın çalışmasın, Allah'ın kaderi işler! "Rızık peşinde yorulmaya ne gerek var, nasibin sana gelir. Kıpırdanıp, canlanmaya da gerek yok!" dediler. Bu tevekküle ters düşer?

Bu, tevekkül ve teslimiyetin İslâmla asla ilgisi yoktur. Yoksa, bu dini kendilerinden öğrendiğimiz, Allah Rasûlü (s.a.) ve yüce ashabı bunu nasıl unutmuş, bilememiş olurlar?

Tekrar Uhud olayına dönelim.

Müslümanlar, hezimetin Allah'ın kaderiyle gelmesinde, kendi hatalarının sebep olduğunu kabul ettiler. Yani, bir şeyin Allah'ın kaderi ile olması, insanın sorumluluğunu kaldırmaz. Hatalarının omuzlarını sallayıp, "Allah'ın kaderi ile hata ettim" demeye hakkı yoktur. "Yüce Allah dileseydi hata etmezdim, sorumluluk almam" diyemez!

Hayır! Müminin sağlam akidesi, yaptığı şeyin Allah'ın kaderi ile olmasını ve ondan sorumlu tutulmasını reddetmez.

Müslümanlar Uhud ve olaylarından başka bir ders daha aldılar.

Evet, Allah'a teslim olmaları gerekir. Ama teslimiyet nedir? Teslimiyet, Allah'tan geldiyse, başa gelen şeyde bir kenara çekilip oturmak mıdır? Onlara Allah şöyle buyurdu:

"Kaybettiğinize ve başınıza gelene üzülmeyiniz diye Allah sizi kederden kedere uğrattı." (Al-i İmran, 153)

Üzüntü, direnci yıkar. Bu da Allah'ın onlar için istemediği bir şeydir. Onları, üzüлp, azimetlerini kırmamaları için Allah'ın kaderine teslim olmaya çağırıyor.

Savaşın seyri başka bir çizgide yürüdü. Rasûlullah (s.a.) müslümanları toplayıp saf yapmış, yeniden düşmanın peşine düşmüştü. Bu bildiğimiz hezimetten sonraydı. Yüce Allah düşmanı kaçırdı ve dola-

yısıyla harp olmadı. Fakat, onlar, savaşa hazırlıklıydılar. Şuurlarıyla, ruhlarıyla, insanların onları korkutmasına rağmen, Allah'a güvenip hazırlanmışlardı. Yüce Allah'ın müslümanlardan istediği gerçek tevekkül de budur.

Meydana gelen bir olayı. Yüce Allah'ın kaderidir gerekçesiyle değiştirmeye çalışmamak, müslümana yaraşmayan bir cehalettir. Evet, olan Allah'ın kaderi ile oldu, lakin yarının, hatta, bir an sonrasının kaderini kim biliyor ki? Oturup, tevekküle yaslanan, bir an sonraki kaderin şimdiki kaderi değiştirmeyeceğini nereden biliyor? Allah'a teslimiyet adı altında nasıl işi terkedip oturur.

Kur'ân-ı Kerim'in müslümanlara verdiği öğütler, tevekküle zıttır.

Enfal Suresi'nin şu ayeti bunu doğruluyor:

"İnkâr edenler asla öne geçtiklerini sanmasınlar. Çünkü onlar sizi aciz bırakamayacaklardır." (Enfal, 59)

Bunun manası nedir? Bu dinin yeryüzüne yayılmasını isteyen kâfirler bunu başaramayacaklardır. Bu dini üstün kılan Allah'ın kaderinin uygulanmasını engelleyemeyeceklerdir.

Bunun anlamı, Allah kâfirlere mağlubiyet yazdığına göre, sebeple re yanaşmayıp, bir kenara çekilmek midir? Hayır! Bir sonraki ayette, müminleri kuvvet hazırlamaya çağırıyor:

"Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar -Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanlarınızı ve bunların dışında Allah'ın bilip, sizin bilmediklerinizi yıldırma üzere- kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Yüce Allah yolunda sarfettiğiniz herşey size haksızlık yapılmadan, tamamen ödenecektir." (Enfal, 60)

O halde, Allah'ın kaderi olan kâfirlerin hezimetini kesin olduğu halde, muhakkak, canlarla, mallarla cihat lazımdır.

İşte, ilk neslin anladığı sağlam kader akidesi budur. Yüce Allah, insanı, çalışmayı bırakmaya, olayı değiştirmeye çalışmaya, tevekküle, Allah'tan yardım bekleme adı ile esbabı terke mücade etmez.

Müslümanların, üzerlerindeki fakirlik, cehalet, hastalık, yanlış tevekkül anlayışı ve miskinlikten kaynaklanan durumlardan kurtulması için bu akideye dönmesi gerekir.

Düşülen sapıklıkların düzeltilmesi için başvurmamız gereken kaynak, Allah'ın kitabı ve elçisinin sünnetidir.

SONUÇ

Kitabımızda İslâm inancının temellerinden sözettik. Bitirirken de, İslâm inancının özellikleri ve insan hayatındaki etkisinden genel çizgileriyle sözetmek istiyoruz.

İslâm İnancının Temel Özellikleri

Bu akide hakkındaki ilk söz, Allah'ın razı olup bizi nimetlendirdiği bir inanç oluşudur:

"Bugün size dininizi tamamladım ve size nimetimi tamamladım. Din olarak size İslâmı seçtim." (Maide, 3)

Dünya ve ahiret başarısını elde etmek, yaratılış gayemiz olan yeryüzü hilafetini başarmak, Allah'ın istediği şekliyle, yeryüzünün imarını gerçekleştirmek için de O'nun çizdiği hayat yolu budur. Bu kısa tarif bize, bu akidenin özelliklerini veriyor.

1. Kapsayıcılığı

Bu akide insanı, ruhuyla, cesediyle, aklıyla olduğu gibi kuşatır. Davranışlarını, düşüncelerini, dünya ve ahiretini de dairesi içine alır.

İnsanın yapısında veya hayatında akideyle ilgisi olmayan birşey yoktur. Her anında, işinde, düşüncesinde, kalbine gelen herşeyinde onunla beraberdir.

Bu akidenin ilk rüknü Allah'a iman değil mi? Evet. O halde, Rasûlullah'ta (s.a.) gördüğümüz gibi, Allah'a imanın en güzeli kalbi her an, her iş ve her düşüncede Allah'a bağlı tutmaktır.

Belki biz Rasûlullah (s.a.) kadar bunu takdir edememiş olabiliriz. Yüce Allah da bize, gücümüzden fazlasına yüklemiyor ve bize "Gücünüz yettiği kadar Allah'tan korkun." diyor.

Bu inancın kapsamlı oluşu çeşitli dallarda çıkar ortaya:

1. İnançta, Yüce Allah'a, ahiret gününe, meleklere, peygamberlere, kitablara, kadere imanda.
2. Amelde, dünya ve ahiret işlerini aynı anda ihtiva eder.
3. İnsanın, cismî hareketini, akli düşüncesini, ruhî davranışlarını kapsar.
4. İnsan, fert, cemaat, millet olarak kapsar.
5. İlişkilerde, insanın Rabbi ile, diğerleriyle olan ilişkilerini ihtiva eder.

Bundan daha geniş ve kapsamlı bir daire olamaz. Çünkü bu daire varlığı tamamen kuşatıyor.

2. Konuların Birbirine Bağlılığı

Bu akide, bölümlerini saydığımız kapsamlılıkla kalmaz, bir de bunların birbirleri ile olan bağları vardır. Bu, kapsamlılıktan başka birşeydir. Bu bölümleri tek tek inceleyerek, bağın nasıl kurulduğunu görelim:

a. Akidede

Bu bölümün Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitab ve peygamberlere, hayır ve şerri ile kadere imanı içerdiğini öğrenmiştik. (Fakat bundaki kapsamlılık, birbirleri ile bağlı olmalarını ifade etmez. Biri, değişik rükûnleriyle öbüründen farklı olabilir. Her biri diğerinden ayrı şeylerdir.) Bu sözler bu akide için doğru değildir. Her rükûnün diğerleri

ile sağlam bağları vardır, hepsi sonunda insan hayatında ortaya çıkan bir bütünü meydana getirirler.

Daha ince bir tarif istiyorsan şöyle diyebilirsin; İslâm akidesinin bütün bölümleri birincisine, Allah'a imana bağlıdır. Yüce Allah'a iman asıldır, bu inancın özüdür, diğer bölümler onunla birleşip bir yekûn oluştururlar.

Ahiret gününe iman, Allah'ın adaleti, hikmeti, gökleri ve yeri, hayat ve ölümü yarattığı hakla ilgilidir. Yani bu, Allah'ın sıfatlarına inancımızla doğrudan alakası olan birşeydir. Hakkın, herşeyin delalet ettiği yerini bulacağı ahiret gününe inanmamak O'na imanınızı, eksik ve arızalı yapar.

Bu bilginin ışığında, diğer iman bölümlerinin birbirleri ile ve Allah'a imanla olan bağını kavrayabiliriz. Kitaplara imanın insanların dünya ve ahiret hayatları düzgün olması için koyulan Rabbanî programla doğrudan ilgisi vardır. Peygamberlere iman da böyle. Çünkü Allah'ın melekler vasıtasıyla onlara vahyettiği Rabbanî programı onlar bize ulaştırıyor.

Kadere imanın da, o konuyu işlerken, Allah'ın vahdaniyetine imanla nasıl alakalı olduğunu görmüştük.

Böylece inanç yönünden bu bölümlerin birbirleriyle olan bağlarını anlamış oluyoruz.

b. Amelde

İnancın dünya ve ahiret işlerini aynı anda kapsadığını söylemiştik. Şimdi de diyoruz ki, bu akidenin özelliklerinin biri de, dünya için veya yalnız ahiret için diye birşey yoktur. Bütün ameller aynı anda dünya ve ahiret içindir.

Ahirete ait zannedilen ibadetler, dünya hayatı ile ilgilidir.

"Namaz hayasızlıktan ve fenalıktan alıkoyar." (Ankebut, 45)

"Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, Allah'a karşı gelmekten sakınasınız diye, size sayılı günlerde farz kılındı." (Bakara, 183)

Bu akidenin ilk rüknü Allah'a iman değil mi? Evet. O halde, Rasûlullah'ta (s.a.) gördüğümüz gibi, Allah'a imanın en güzeli kalbi her an, her iş ve her düşüncede Allah'a bağlı tutmaktır.

Belki biz Rasûlullah (s.a.) kadar bunu takdir edememiş olabiliriz. Yüce Allah da bize, gücümüzden fazlasına yüklemiyor ve bize "Gücünüz yettiği kadar Allah'tan korkun." diyor.

Bu inancın kapsamlı oluşu çeşitli dallarda çıkar ortaya:

1. İnançta, Yüce Allah'a, ahiret gününe, meleklere, peygamberlere, kitablara, kadere imanda.
2. Amelde, dünya ve ahiret işlerini aynı anda ihtiva eder.
3. İnsanın, cismî hareketini, aklî düşüncesini, ruhî davranışlarını kapsar.
4. İnsan, fert, cemaat, millet olarak kapsar.
5. İlişkilerde, insanın Rabbi ile, diğerleriyle olan ilişkilerini ihtiva eder.

Bundan daha geniş ve kapsamlı bir daire olamaz. Çünkü bu daire varlığı tamamen kuşatıyor.

2. Konuların Birbirine Bağlılığı

Bu akide, bölümlerini saydığımız kapsamlılıkla kalmaz, bir de bunların birbirleri ile olan bağları vardır. Bu, kapsamlılıktan başka birşeydir. Bu bölümleri tek tek inceleyerek, bağın nasıl kurulduğunu görelim:

a. Akidede

Bu bölümün Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitab ve peygamberlere, hayır ve şerri ile kadere imanı içerdiğini öğrenmiştik. (Fakat bundaki kapsamlılık, birbirleri ile bağlı olmalarını ifade etmez. Biri, değişik rükûnleriyle öbüründen farklı olabilir. Her biri diğerinden ayrı şeylerdir.) Bu sözler bu akide için doğru değildir. Her rükûnün diğerleri

ile sağlam bağları vardır, hepsi sonunda insan hayatında ortaya çıkan bir bütünü meydana getirirler.

Daha ince bir tarif istiyorsan şöyle diyebilirsin; İslâm akidesinin bütün bölümleri birincisine, Allah'a imana bağlıdır. Yüce Allah'a iman asıldır, bu inancın özüdür, diğer bölümler onunla birleşip bir yekûn oluştururlar.

Ahret gününe iman, Allah'ın adaleti, hikmeti, gökleri ve yeri, hayat ve ölümü yarattığı hakla ilgilidir. Yani bu, Allah'ın sıfatlarına inancımızla doğrudan alakası olan birşeydir. Hakkın, herşeyin delalet ettiği yerini bulacağı ahret gününe inanmamak O'na imanımızı, eksik ve arızalı yapar.

Bu bilginin ışığında, diğer iman bölümlerinin birbirleri ile ve Allah'a imanla olan bağıni kavrayabiliriz. Kitaplara imanin insanların dünya ve ahiret hayatları düzgün olması için koyulan Rabbanî programla doğrudan ilgisi vardır. Peygamberlere iman da böyle. Çünkü Allah'ın melekler vasıtasıyla onlara vahyettiği Rabbanî programı onlar bize ulaştırıyor.

Kadere imanin da, o konuyu işlerken, Allah'ın vahdaniyetine imanla nasıl alakalı olduğunu görmüştük.

Böylece inanç yönünden bu bölümlerin birbirleriyle olan bağlarını anlamış oluyoruz.

b. Amelde

İnancın dünya ve ahiret işlerini aynı anda kapsadığını söylemiştik. Şimdi de diyoruz ki, bu akidenin özelliklerinin biri de, dünya için veya yalnız ahiret için diye birşey yoktur. Bütün ameller aynı anda dünya ve ahiret içindir.

Ahirete ait zannedilen ibadetler, dünya hayatı ile ilgilidir.

"Namaz hayasızlıktan ve fenalıktan alıkoyar." (Ankebut, 45)

"Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, Allah'a karşı gelmekten sakınasınız diye, size sayılı günlerde farz kılındı." (Bakara, 183)

Diğer ibadetler de böyledir; ahiret içindir ama, dünyada gerçekleşecek bir hedefi de vardır.

Başka bir açıdan da, yalnız dünya için zannedilen yemek, içmek, giyim, mesken, cinsi ilişki, dünyanın imarı, dünyada yapılır ama, tüm bunları ahirete bağlayan şartlar vardır. Helâl, haram, sevap veya ceza (ki, bunları ahirette görecektir) sınırlamaları vardır. Yüce Allah'ın emirleri gözetildiği ve insanı Allah'a ulaştırdığı sürece bunların hepsi, İslâm'ın gözünde birer ibadettir. Hatta ayetin işaret ettiği "ibadet" de budur.

"İnsanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 50)

"De ki: 'Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, âlemlerin rabbi Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur.'" (En'am, 162-163)

Böylece dünya ve ahiret birleşip İslâm akidesine bağlanır.

c. İnsan Yapısında

İslâm akidesinin insan bedenini, düşüncesini, aklını ve ruhî hareketlerini kuşattığını söylemiştik. Fakat bunlar birbirlerinden ayrı ayrı şeyler değildir. Evet, bazı zamanlarda beden, yeme içme gibi şeylerde, bazısında da aklın, düşünme gibi anlarda ya da ibadet anlarında olduğu gibi ruhî davranışların üstünlüğü olabilir. Ama İslâm, bunlardan birini diğeriyle büsbütün alakasız halde bırakmıyor.

Yemede, içmede, vb. insan helâl ve haram gözetir, Allah'ın ismini anar, şu halde yalnız cisme ait bir davranış değildir bu. Düşünmede de insan, kötü şeyler düşünmekten kaçınır, iyi şeyler düşünmek ister, Allah'tan korkar; böylece bu da saf aklın düşüncesi değildir.

İslâmî ibadetlerde de, beden hareketi, aklın çalışması, ruhun hareketiyle beraberdir. Namazı örnek olarak alalım: Namaz sadece ruhî bir davranış değildir. Kıyam, kuud, rükû ve secde ile beden de katılır bu namaza. Akıl da Allah'ın ayetlerini düşünerek katılır buna. Rasûlullah (s.a.): "Namazından, dikkat ettiğinden başkası yoktur sana." buyuruyor.

Bununla, akidenin istekleri yerine getirilirken insanın bütün varlığı da birarada tutulmuş olur. Cismi aklından veya ruhundan ayrılmaz:

d. İnsan Toplumunda

Daha önce bu inancın, ferdi içine aldığına işaret etmiştik. Burada da buna şunu ilave ediyoruz: Bu inanç, bunlardan birini diğerinden ayırmaz. Ferdi bir prensiple, cemaati de başka bir prensiple ölçmez. Fert ve cemaat arasında bazı mükellefiyet farkları olsa da, aynı ölçüler kullanılır. Ölçü, Allah'a iman, takva, Allah'ın indirdiklerine bağlılıktır. Bundan sonra, ferdin yapacağı işler, cemaatin yapacağı işler diye bir ayırım yapılır. Fakat fert ve toplum, bir ilke ve esas etrafında toplanır. Bunun için millet, herbiri ayrı bir yöne çeken gruplara, toplumla zıt fertlere ayrılmaz. Bugünkü dünyanın cahilî grupları arasında olduğu gibi, ayrı ayrı fertler veya gruplar bulunmaz bu inancın yaşandığı alanlarda.

Millet ve devlet, Allah'a ibadet çizgisinde birleşir. Bu, inancın gerektirdiği bir şeydir.

"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, kâfirlerdir." (Maide, 44)

Allah'a imanın gereği olan iyiliği emir ve kötülükten sakındırma da aynı şeylerdir.

"Siz insanlar için ortaya çıkarılan, doğruluğu emreden, fenalıktan alıkoyan, Allah'a inanan hayırlı bir ümmetsiniz." (Al-i İmran, 110)

e. İlişkilerde

Daha önce insanın rabbi ile, kendisi ile, diğerleri ile olan ilişkilerini nasıl düzenlediğini söylemiştik. Bunların hepsi bir daire etrafında birleşir: Allah'a iman ve O'na kulluk. İnsanın Rabbi ile ilişkisi iman ve ibadettir. Kendisi ile alakası ise arınmasıdır. Arınma, Allah'a iman, ve ibadetin gereği olan Allah'ın emirlerini gözetmekle gerçekleşir. Diğerleri ile alakasının tümünü de Allah'ın emirlerini uygulamak, indirdiği ile hükmetmekle olur.

Bütün ilişkiler, direği Allah'a iman olan bir çatıda toplanır.

Bununla da, bu akidenin bütün esasları arasında bağın nasıl kurulduğu anlaşılmış oluyor.

3. Ölçülü ve Dengeli Olma

Kapsamlılığı ve birbirine bağlılığı yanında bir de denge özelliği vardır. Bu denge çeşitli alanlarda ortaya çıkar:

1. Beden ve ruh arasındaki ya da, madde ve maneviyet arasındaki denge.
2. Gayb ve şehâdet âlemleri arasındaki denge.
3. Dünya ve ahiret arasında.
4. Kadere iman ve cüz'i irademiz vasıtasıyla yapabileceklerimiz arasında.
5. Hayatın çeşitli yönleri arasında: Siyaset, iktisad, sosyal...

Bu alanların herbirine kısaca temas edelim!

1. İnsan, bir avuç toprak ve Allah'ın ruhundan bir nefestir. Bu iki öge arasında ince bir denge vardır, birine diğerinden fazla duyulan bir alâka bu dengeyi bozar. Cahiliyeyi temsil eden anlayışlar daima bu dengeyi bozarlar; ya Hinduizm gibi ruha ağırlık verirler ya da, doğusuyla batısıyla çağdaş cahiliyenin yaptığı gibi sırf bedene ağırlık verirler. İslâm inancının özelliklerinden biri de bu ikisi arasında bir denge kurmasıdır. Bir taraftan beden ve ruhu birleştirip, iş ve kullukta beraber yaparken, bir taraftan da herbirinin hakkını verir. İnsanı, algılanabilen eşyalarla meşgul edip, çağdaş cahiliye gibi ruhunu köreltmez. Hinduizm cahiliyesinde olduğu gibi de, cesetleri alıp ruha vermez.

"Ben sizin Allah'tan en çok korkanınızım; oruç bazen tutuyor, bazen de tutmuyorum, gece kalkıyor ve uyuyorum, kadınlarla evleniyorum. Kim sünnetimden yüzçevirirse benden değildir." (Buhari - Müslim)

İslâm medeniyeti, maddi ve ruhî temeller üzerine kurulmuştur.

2. İslâm gayba imanı ister; bununla Allah'a ve ahiret gününe iman mümkün olur, Fakat ondan, gayb olmayan görünen âlem dünyayı terketmesini istemez, bilâkis, Allah'a imanı incelerken, Onu, evrendeki Allah'ın ayetlerini düşünüp O'na imana götüren şeyleri görmesini ister. İslâm bazı ibadette aşırılığa varanların ilâhın kendisini görmek varken, yarattığı kâinata bakmayı yersiz bulmaları gibi bir ruhî gizliliğe sığınmaz, insanın tamamen kâinata kendisini verip, gayb âleminden alâkasını kesmesini, Allah'a, ahiret gününe imanı unutmamasını da kabul etmez.

3. İslâm, dünya ve ahiret ayrımı yapmaz. Bu birleştirme, ikisi arasındaki dengeyi kurar. İnsanın gözünde de, dünyanın ahiretten ayrılması dengesizliğe neden olur. Bir grup sadece dünya için çalışacak, bir diğer grup da sadece ahiret için. Bu durumda, bir kısmının öbüründen fazla olma ihtimalinden dengesizlik doğacak. Ya dünya onu yavaş yavaş çekip, ahireti unutturacak, ya da, ahiret onu yavaş yavaş çekip, içinde yaşadığı dünyayı unutturacak. İslâm'a göre ikisi de yanlıştır. Birincisi, rızkın ve dünya hayatından daha çok istifade etmenin peşinde, öbürü de, dünyadan, rızıktan ve dünyayı imardan el çekmiş olarak, ikisi de, Allah hakkında hatalı ve yanlış bir yol tutmuştur.

Ayet, bu dengeye şöyle işaret ediyor:

"Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu da gözet, dünyadaki payını da unutma." (Kasas, 77).

İnsanın düşüncesinde dünya ve ahiret birleşti mi, ahiret için çalışırken dünya için de çalışmış olur. İbadeti de dünyanın imarını da terketmez.

4. Kadere iman konusunda, müslümanın anlayışında kadere imanla cüz'i irademiz vasıtasıyla yapabileceklerimiz arasındaki dengeyi anlatmıştık. Bu, İslâm inancının en güzel özelliklerindendir. Tevekküle sarılanlar, Allah'a tevekkül ettiklerini zannedip, sebeplerin hepsini bir kenara atıyor ve fakirlik, hastalık, cehalet, miskinlik ve düşüklük içinde kalıyorlar. Maddeci anlayış da Allah'tan ve kaderinden kopuk, yalnız maddi sebepleri tanıyor; büyük ürünler de çıkarıyor ortaya ama, in-

sağlığından çok şey kaybetmiş, sıkıntılar, bunalımlar, intiharlar içinde yaşıyor.

İslâm bu iki aşırı uç arasında güzel bir yol tutuyor. İnsanlara, Allah'ın evreni, insanların hayatını idare ettiği kanunları ve düzeni olduğunu, belli neticelere varmak için bu kanunlara uymak gerektiğini -ki, bu kanunlar, sebeplere yapışmaktır- bildiriyor. Aynı anda da mümini, sadece görünen sebeplere yaslanıp, işini boşa çıkarmamaya teşvik ediyor. Bu kanunlar insana, Allah'ın kaderi olduğunu fakat Allah'ın verdiği irade ile sınırlanmayacağını da öğretir. İnsan, dünyadaki çalışmasında dengeli olur; kendi iradesi ile yapabileceklerini terkedip tevekküle düşmez, Allah'ın kaderine sığınmayı da ihmal etmez.

5. Bu akide, insanın hayatındaki çeşitli yönler arasında denge kurar, birini alıp öbürünü terketmez. Ruh kısmı, madde kısmını örtmediği gibi, siyaset kısmı da iktisat kısmını örtmez.

Hayatın her yönü, inancın aslı olan Allah'a iman, emrettiğine uyma ile aynı anda dengede ve seviyede yürür.

4. İnsan Hayatındaki Etkisi

Bu akidenin insan hayatındaki etkisini, İslâm ümmetinin, gerçekler dünyasında yaşadığı hayattan da öğrenebiliriz. Yüce Allah'ın müslümanlara din olarak seçtiği bu çağrıya bir nimeti de, yaşanma imkanını vermiş olmasıdır; kuru fikirler, hayalî örnekler değildir o, tarihin kaydettiği yaşanıp görülmüş gerçeklerdir.

İnancın insan hayatındaki etkisini öğrenmemiz için, bu ümmetin önceki nesillerini, özellikle ilk neslini tanımalıyız.

Bu inancın en belirgin özelliği tevhittir. Yaşandığı, düşünce ve tavır olarak bir gerçek olduğu zaman nasıl neticeler doğurduğunu tarihten görebiliriz. Tevhidi içine sindiren bir insan, başka bir insanın göstere-meyeceği gayreti ve başarıyı gösterebilir.

Temiz akidesiyle mümin, engelsiz çalışabilen bir makine gibidir. Mümin, enerjisini inancından alır, gerekli olan şeyleri de en güzel haliyle yapar; zaten O "en güzel yaratılış üzere"dir.

İslâm'ın ilk neslinin ortaya koyduğu olaylar, insanlık tarihi içinde eşine raslanmayan olaylardır. Bu nadir şahsiyetler sadece Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali'den (r.a.) veya, meşhur parlak isimlerden ibaret değildir. Evet bunlar, insanlığın zirveleridir ama, bunlar gibi, tarihin kaydedemediği binlercesi daha vardır, tarih isimlerini tek tek anmamıştır. Ya da şöyle diyebiliriz: Bu ümmetin tarihi, zaten, inancı sebebiyle böyle kimselerle dolmuştur, zirveden tespit edilen birkaç isimle yetinilmiştir

Şu, Allah yolunda cihada çıkmış askere ne dersiniz? Elindeki birkaç hurmayı yemeyi dahi, şehadetten geri kalmak kabul ediyor? Hurmalarını atıp, Allah'a ve özlediği şehadete koşuyor.

Faris, harp esnasında giydiği zırhındaki bir kırık için, başka bir zırh giymesini isteyen arkadaşlarına gülerek; Allah'tan dilerim, buradan yaralanayım! Ve girdiği savaşta, aynı yerden bir ok yarasıyla şehit olur. Çağrısına cevap verdiği için Rabbine hamdediyordu.

Sahibi oldukları birazcık hurmayı yerken, gelen misafirin önüne onları koyduktan sonra lambayı söndürerek, kendileri bir kenara çekilip misafiri doyurmaya çalışan bir ailenin cömertliği için ne dersiniz? Allah onun için diyor ki:

"Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gömüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler, onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler, kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önce tutarlar." (Haşr, 1)

Bu nesil insanlığın zirvesine çıkmışlardır. Önce bu inancın ümmet üzerindeki etkisini özetlemeye çalışalım; sonra da, bu dine girmeyen diğer insanlara olan etkisinden bahsedeceğiz:

1. Yüce Allah korkusu, kıyamet gününün hesabı endişesi kalplerinde kökleşmiş, bu da bütün davranışlarına yansiyarak iyi amellerin çıkmasına neden olmuştur. Misal olarak Hz. Ömer'in (r.a.) beytü'l-mal'den aldığı birkaç dirhem ve meşhur sözünü alalım: "Bir keçi Sana'da çukura düşse ona yol hazırlamadığım için ben mesul olurum!"

2. Yüce Allah yolunda mal ve canlarla gerçek cihat ve bununla gelen dinin dünya hakimiyeti, çok küçük gruplarla harplerde elde edilen harika başarılar gerçekleşti.

3. İyiliği emredip kötülükten alıkoyma ilkesi oturmuş, böylece ümmet, idarecilerini, iyi olduklarında destekleme, hatalarında düzeltme şuuru elde etmiştir.

4. Ümmet içinde sosyal yardımlaşma yerleşmiştir. Bununla da, birlik, bağlılık, hayırda yarış ortaya çıkmış, diğer toplumları helâk eden bencillik, kinden uzak kalınmıştır. Delil olarak da müslümanların bıraktığı yığınla vakıf eserini inceleyebiliriz.

5. Ahde vefa, İslâm ümmetinde gerçekleştiği gibi hiçbir halkta gerçekleşmemiştir.

6. Rabbanî adaletin, insanlık tarihinde görülmemiş bir tatbiki özellikle, müslümanlarla müslüman olmayanlar arasında, fethedilen yerlerde İslâm askerleriyle yerli halk arasında ortaya çıkmıştır.

7. İslâmî idare altında, müslüman olmayan gruplara karşı hoşgörü.

8. İslâm toplumunda ahlâkın korunması. O kadar ki, İslâm toplumunda sapmalar başlayınca bile fuhuş ve alkol oranı diğer halklara göre en düşük oranda kalmıştır. Pek yakın zamana kadar, İslâmî örf ve ahlâk anlayışı korunmuştur.

9. Çok kısa bir zamanda dünyaya dini ve Arapçayı yayan bir davet hareketi.

10. Kur'ân ve Rasûlullah'ın (s.a.) yönlendirmeleri ile, müslümanların ortaya koyduğu büyük ilmî hareketin en belirgin özelliği de, ilmî teorilerden, deneye dayalı bir metoda kaydırması olmalıdır.

11. Hayatın her yönünü etkileyen büyük İslâm medeniyeti kurulmuştur. En belirgin özelliği de, aynı anda bir ruh ve madde medeniyeti oluşuydu; Ruhla maddeyi, dünya ile ahireti ayırmıyordu.

12. Dünyada "ümme" kavramının yerleşmesi. Müslümanlar dil, cins, çıkarlardan önce Allah inancında birleşen bir ümme olmuştur. Bu inanç, müslümanları çok kere, idareleri değişik olduğu halde, bir okyanustan öbürüne, şehirler arası gezi yaparken hiçbir yalnızlık hissetmez derecede emin yapmıştır.

Bunlar, İslâm toplumunda akidenin etkisiyle ortaya çıkan, yaşanmış gerçeklerdir. Hepsı müslümanların akideyi içlerine sindirdikten sonra, ondan aldıkları etkiyle davranışlarında ortaya çıkmıştır. Biz bundan şunu çıkarabiliriz: Bu akide "iyi insan" çıkarıyor ortaya. O da Allah'a -ibadetin geniş anlamıyla- ibadet eden insandır, ibadet bildiğimiz şekilleri yanında Allah'ın rıza ve emirlerinin gözetildiği her düşünce, hareket ve davranıştır.

"De ki: Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun hiç bir ortağı yoktur." (En'âm, 162-163)

Dünyanın geçici nimetleri önünde eğilmeyen insan! Allah'a kullukta, diğer şahıs ve eşyaların kulluğundan kurtulmuş insan! Tavırlarında, düşüncesinde, dünyayı imar şuurunda dengeli, çalışırken Allah'ın rızasını gözetken insan!

Burada Avrupa'nın İslâm ve müslümanlardan öğrendiklerini de hatırlamalıyız.

Avrupa, karanlık orta çağında, koyu bir cehalet içindeydi. İnsanların kalp ve ruhları üzerindeki güçlerini sarsmamak için idare ve kilise bu cehaleti koruyordu. Tüm Avrupa koyu bir derebeyliğin baskısı al-

tındaydı. Her ne kadar hepsi hristiyan ise de parçalanmış haldeydiler. Çünkü, derebeyi herşeydi. Aynı anda kanun koyar, idare eder, yargılar uygulardı. Bir yandan da insanların ruhlarını, düşüncelerini köleleştirip, mallarını yiyen papalığın zulmü vardı.

"Ey insanlar! Hahamlar ve rahiplerin çoğu insanların mallarını haksızlıkla yerler." (Tevbe, 34)

Avrupa bu haldeyken İslâm'la karşılaştı. Endülüs, Kuzey Afrika, Sicilya ve bazı yerlerde barış yoluyla, yaklaşık iki asır süren harplerde de savaş yoluyla gördü İslâm'ı.

Bu, barış ve savaş yoluyla gerçekleşen buluşmanın Avrupa'daki etkileri şunlardı:

1. Avrupa İslâmî ilimlerin hepsini aldı; özellikle de ilmî araştırmada deneysel metodu. Sonra da bunun üzerine bugünkü medeniyetini kurdu.

2. İslâm toplumlarını tek bir bağın bağladığı, millet kavramını aldılar. Fakat, akidelerinin bozukluğundan bunu akîde sistemiyle idare edemedilerdi, ırkçılık üzerine oturttular. Batı ülkelerinin bugünkü birleşik davranışları bu temele dayanıyor.

3. Bozuk inançlarını ve kiliseyi ıslâha çalıştı. Islahın tek yolu olan İslâm'ı kabul etmediği için de bunu başaramadı.

4. İslâmî üniversite sistemini aldı ve aynı metodla eğitim kurumlarını kurdu.

5. Müslümanlardaki şehadet, yardım, üstün ahlâkı taklit eden, kahramanlık örnekleri ortaya koymaya çalıştı.

6. Kanunî düzenlemelere başladı ve bu yolda İslâm fıkından yararlandı. Misal olarak Maliki mezhebinden büyük oranda alıntı yapılarak düzenlenen Fransız Medenî hukukunu verebiliriz. Çünkü Fransızlar, Kuzey Afrika kanalıyla bu mezhepten olanlara yakındılar.

7. Avrupa İslâmî mimariden etkilendi. Bazı dinî ve din-dışı yapılar da bu mimariyi taklit etti. Bazı İslâm medeniyetine ait özellikleri de aldılar. Meselâ evlere hamam, tuvalet yapılması gibi... Avrupalılar, müslümanlarla karşılaşınca kadar böyle bir şey bilmiyorlardı.

8. Avrupa, müslümanların coğrafi keşiflerinden ve hazırladıkları haritalardan yararlandılar. Bu haritaların yardımıyla, dünyayı dolaştılar.

Özetle Avrupa, her ne kadar İslâmî ve müslümanları reddediyorsa da, medeniyetinin köklerini müslümanlardan aldı. Bugünkü geldiği maddi seviyeyi müslümanlara borçludur.

Bugün çevremize baktığımızda, İslâm âleminde sahih inancın etkisini göremeyiz! İslâm inancı artık etkilemiyor mu?

Asla! Hiçbir zaman etkisini kaybetmez. O, insan hayatını düzelten, onu doğru yola ulaştıran Rabbanî bir programdır.

Olay şu: Bu akide, insanların kendi gayretleri ile etki edeceği sonuçları doğurur.

"Bir kavim kendindeki değişitirmedikçe Allah da onları değiştirmez." (Ra'd, 11)

Bu değişmesi imkânsız İlâhî bir kanundur. Çalışmadan, sebeplere yapışmadan sonuç gelmez. İslâm akidesinin etki yönünden bir benzeri yoktur. Fakat, ancak onu kabul edene üzerine sımsıkı sarılana hayatın da yaşayana etki eder.

Bir elektrik trafosu düşün; her şeyi hazır, çalıştırıcısı yok! Ya da çalışıyor, ondan yararlanmak isteyen, yok! Bu trafo için etkisiz diyebilir miyiz? Yoksa, insanlar kullanmıyorlar mı deriz?

Müslüman ismi taşıdıkları halde, yaşadıkları hayatın İslâmî alâkası olmayan insanların durumu da böyledir. Dünya ve ahiretin nimetlerine sahip oldukları halde, onu kullanmıyor ve ona yönelmiyorlar.

Uyanmak istedikleri zaman da, uyandıracak şeylere değil de, daha fazla uyutacak ve uyuşturacak şeylere koşuyorlar.

Müslümanlar Rablerine ve Allah'ın onlar için beğendiği akidelerine dönmeli ve İslâm'ın emirlerine sarılmalıdırlar. Sağa sola yalpalayan bir hayat değil de, sağlam bir yol için bu gereklidir.

Bugün müslüman gençler arasında başlamış bulunan İslâmî hareketler, büyük bir çalışmayı gerektiren gelecek için iyi müjdedir.

Allah kendi vaadini ve elçisinin vaadini bu dini yeniden hakim duruma getirecek, gerçekleştirecektir. Korkak ve şahsiyetsizler Allah'ın vaadine engel olmasınlar. Yoksa Rabbanî uyarı onları bulur.

"Eğer ondan yüz çevirirseniz sizi ortadan kaldırır, sizin gibi olmayacak bir milleti yerinize getirir." (Muhammed, 38)

Fakat, bu dinin hâkimiyeti için çalışanların müjdesi hazırdır.

"Allah içinizden inanıp yararlı iş işleyenlere kendilerinden evvel gelenleri nasıl (kâfirlerin) yerine getirdi ise onları da yeryüzünde muhakkak (onların) yerine geçireceğine, onlar için beğendiği dini temelli yerleştireceğine, korkularını güvene çevireceğine dair söz vermiştir." (Nur, 55)

Allah'ım bizi, emir ve yasaklarını dinleyip, itaat edenlerden eyle!

Muvaffakiyet Allah'tandır...

İslâm İnancı

MUHAMMED KUTUB

Bir müslümanın bütün hayatı inanç temeline oturmalıdır, düşüncesiyle kaleme alınan bu eser Allah'a imanın temellerini Kur'ân-ı Kerim'den hareketle sunmaktadır. Ele alınan konular yalın ve açık bir dille ifade edilerek İslâm inancının temeli ayetlerle ortaya konmakta, tevhidin günümüz insanı için anlamı ve bu yoldan sapmanın sebepleri sonuçlarıyla açıklanmaktadır.

Eserleri ile bütün İslâm dünyasında tanınan Muhammed Kutub, bu kitabında müslümanın inancını tevhit zemininde düze hatlarını çizmektedir.

ISBN 978-9944-275-32-3

9 789944 275323

QJALL